

Črtica za tretje tisočletje

Črtica za tretje tisočletje

Zbornik prispelih črtic

Sveta Trojica v Slovenskih goricah

2018

CIP

Kataložni zapis o publikaciji (CIP) pripravili v Narodni in univerzitetni
knjižnici v Ljubljani

COBISS.SI-ID=297027072
ISBN 978-961-94280-2-3 (epub)
ISBN 978-961-94280-3-0 (pdf)

Uredniški uvod

Opomba pod črto ali črtica o (anti)kulturi 3. tisočletja

Rada bi govorila o prazniku literature, združevalni in zdravilni moči umetnosti in kulture, na kateri menda temelji slovenska država in zaradi katere se vsem šibijo kolena, polnijo denarnice, odpirajo vrata, meje in (tri desetletja zaprte) oči,

rada bi na dolgo in široko razpredala o njenem pomenu za državno in lokalno skupnost, ki kulturo neizmerno spoštuje, jo z vrtoglavimi vsotami nagrajuje in bi naredila vse, da jo ohrani, da ji ne pristriže kril, da ji postavi oltar in si tudi na onem svetu zagotovi svojo skodelico kave,

rada bi govorila o vsem, česar se ne da izmeriti, izračunati, izprazniti, opustošiti in iztrebiti,

rada bi govorila o vseh, ki ne zategujejo pasov, ne jamrajo, ne kradejo, prevzemajo odgovornost za svoja nekulturna dejanja in se – ko za to napoči skrajni čas – kulturno umaknejo,

rada bi imela rada, ljubila, oboževala, malikovala in pozabila,

da za to nimam dovolj časa, denarja, volje, potrpljenja, lobističnih sposobnosti, političnih točk in da sem za to odločno preveč kulturna,

preveč nemočna, preveč nevidna, preveč neslišna, preveč na dnu in da lahko spregovorim samo še

Sara Špelec

pod črto.

Mnenje predsednice žirije

Na letošnji natečaj za najboljšo sodobno črtico (Črtica za 3. tisočletje), ki ga je za leto 2018 razpisalo Kulturno-gledališko društvo Reciklaža, je prispelo 147 črtic. Nikoli do zdaj nisem bila v nobeni komisiji, da bi lahko odločala o tem, kaj je dobro in kaj ne in kdo bi bil lahko tisti, ki mu bom kot članica komisije morda s svojo oceno mogla omogočiti, da bo laže vstopil v jutrišnji literarni svet. Ob tem, ko sem skupaj s kolegoma ocenjevala, sem seveda ves čas premišljevala, da ne bi koga, ki je na začetku poti še ves neodločen, po nemarnem izločila iz tekmovanja. Med branjem sem včasih obupovala, ker na takle razpis seveda prav gotovo vedno pride tudi veliko ljuljke. Nekajkrat pa me je prav privzdignilo, ker je bilo tisto, kar sem prebrala, tako dobro, da sem se prav razveselila in mi ni bilo žal, da sem pristala na dolgo in včasih tudi mučno branje, saj nekateri ljudje mislijo, da je tisto, kar so napisali, tudi dobro. Ob branju črtic moram povedati, da me je velikokrat zmotilo neznanje slovenske slovnice, marsikdo od pišočih sploh ne pozna več pravil za vejico, izražanje je dostikrat preenostavno, bralcu ne da ugodja dodatnega razmišljanja, zaradi piščeve neinventivnosti, površnega čustvovanja in dolgočasnega opisovanja je branje velikokrat nezanimivo. Marsikdo se lahko izgovarja, da bodo že lektorji opravili njegove slovnične napake, vendar je moje mnenje, da je treba osnove pisanja poznati in da ni nikoli prepozno, da se jih naučimo. Na natečaj so se prijavili tudi avtorji iz širšega prostora nekdanje Jugoslavije in enega od njih smo tudi nagradili.

Zelo sem vesela, da je danes v tem kulturi tako neprijaznem času dana pišočim možnost prvih korakov v svet literature. Če se spomnimo samo Domačega prijatelja, literarnega časopisa, ki ga je v začetku 20. stoletja izdajal tovarnar František Vydra v Pragi kot prilogo svoji žitni kavi, smo lahko veseli, da je nekdo ob prodaji žitne kave razmišljal tudi o literarnem časopisu. In kako smo lahko veseli za slučajnost, da je Domači prijatelj segel v slovenske domove in da sta ob mnogih Slovencih, ki jim je Zofka Kveder, urednica tega časopisa, brala njihove prve literarne izdelke, tudi dva imenitna pisatelja, ki bi ju gotovo ne bilo, in to sta France Bevk in Prežihov Voranc. Zofkina kritiška vloga v tem časopisu je za Slovence neizmerljiva. Mlade literarne poti je treba nekje zaznati, treba je dati možnost, da se nova imena

pojavijo in da tudi lahko zorijo.

Sama sem začejala svojo literarno pot pri Mladih potih, časopisu, kjer je prozo mladih začenjajočih literatov urejal Ivan Potrč. Ko sem kot srednješolka poslala svoj prvi prispevek v Mlada pota, je čisto na koncu v Listnici uredništva Potrč za moj prispevek napisal: »To ni nič!« Torej, tisti, ki vas tokrat nismo videli in ki o vas morda trdimo, da niste dobri, ne odnehajte! Če mislite, da je v vas tisto nekaj, kar nas bo navdušilo, presenetilo, pišite naprej! Morda ne bo zmeraj pisalo: To ni nič. Samo zoreti bo pa treba.

Takole je v Domačem prijatelju začetek 20. stoletja piscem odgovarjala Zofka:

»...Vaša črtica je še diletantska, ali kaže lep dar opazovanja. Čitajte dobre knjige, pilite slog, premislite kritično vsako snov, ki jo hočete opisati, in danes ali jutri se bo vaš dar plodonosno razvil Vam samim in drugim v veselje...«

Breda Smolnikar

Midva

Nina Kremžar

1. nagrada in častni naziv literarna zavetnica

Utemeljitev

Paleta drobnih, na videz nepomembnih dogodkov v življenju protagonista pričujoče črtice se prevesi v agonijo skupnega življenja para, ki živita drug mimo drugega. Takšno je le njegovo videnje, ki ga skriva globoko v sebi. Da bi ga podprl, si pripravi kovček za odhod in čaka samo še na kapljo jeze, ki bo zanj prelila rob za dokončno odločitev.

Avtorica subtilno niza različne bisere življenjskih preokupacij v dve ogrlici, kateri sta enemu tesno oprijeta zanka okrog vratu, drugemu pa okras in veselje. Nevsiljivo prepleta človeške strasti od ljubezni, ljubosumja, zamere, sovraštva do končnega preobrata. Do spomina, nostalgije, do tistega, kar ju je združevalo, torej do lepega. In najbrž imajo prav, tisti, ki trdijo, da najtrdnejši, najmočnejši, najtrajnejši in najizrazitejši spomin od vseh naših čutil nosi vonj. In prav zaradi vonja protagonist zgodbe vrne vsebino kovčka nazaj v predal.

V črtici Midva ne gre za vprašanje srečnega ali nesrečnega konca, pač pa za odlog nečesa, kar je tako nepredvidljivo, a tako ponavljajoče se in znano. Avtorica le skicira, s tem pa se izogne dokončnosti. Le naznači jo in doseže zelen efekt, ki je značilen za črtico. Tu bi bilo nizanje pastelnih ali oljnatih barv čisto odveč. Tej obremenitvi se je avtorica uspešno izognila. In nastala je pripoved o življenju, ki gre mimo in ga včasih niti za hip ne znamo zaustaviti, da bi ga vdihnili vase z vsemi svojimi čutili. Morda je tudi to eno izmed mnogih sporočil te črtice.

Človek se ne postara kar sam od sebe, marsikdo ti pri tem pomaga, starši, prijatelji, sodelavci, vsi ti ljudje, ki so neskončno veseli vsakič, ko narediš korak proti odraslosti, povabijo se na podelitev diplome, ti kupujejo ure ali slike ali druge brezvezne stvari za trideseti rojstni dan in se obnašajo, kot da si najmanj prestavil goro, ker si preživel dovolj dolgo, da si prilezel do te slavne tridesetke, ampak potem gre vse po zelo hitrem postopku navzdol, pa ne zato, ker si star trideset, čisto preveč ljudi se obnaša, da je to neka čarobna meja, kjer ali končno začneš živeti svoje čudovito odraslo, družinsko, zaposleno življenje ali pa se ti zmeša in te manjši živčni zlom pripelje nevarno blizu misli o samopoškodovanju; ne, ta padec se ne zgodi zato, ker si star trideset, mogoče se niti ne zgodi takrat, ko si star trideset, mogoče se zgodi, ko si star šestindvajset ali dvainštirideset ali pa petinšestdeset, ampak zgodi pa se, vsakemu enkrat — ne govorim o trenutku, ko dokončno odrasteš, ker tak trenutek ne obstaja, ker te noben dogodek, ne prvo stanovanje, ne poroka, ne rojstvo otroka, zares ne potisne v odraslost, postopek je dolgotrajen in neopazen; mene spominja na vzhajanje testa, četudi bi brez prestanka strmel v tisto kepo pregnetene moke, ne bi zaznal njenega gibanja, če pa za nekaj trenutkov obrneš hrbet in se šele čez čas ozreš nazaj, zagledaš napihnjeno vzhajano gmoto, ki prav nič ne spominja na tisto malo kepico, ki si jo pustil na pultu; to je tisti padec, trenutek, ko se po dolgem času obrneš in zagledaš vzhajano neprepoznavno podobo sebe; kaj narediš potem, izbereš sam, mnogim uspe nadaljevati življenje v svoji novi preobleki, meni pa to pač ni uspelo — zgodilo se je, ko sva z ženo izbirala darilo za prijatelja, ki je pričakoval otroka, in sva se sredi oddelka z igračami sprla, ker si je ona želela kupiti komplet rožnatih pajacev, sam pa sem vztrajal pri zelenih, saj bi bili tako primerni za fantka ali punčko, izgubila je živce, ko mi je morala že tretjič ponoviti, da bo punčka in da se, čeprav sem trdil nasprotno, o teh rečeh zdravniki ne zmotijo več, zato je seveda na koncu kupila rožnate pajace, meni pa se je, medtem ko sem iz denarnice vlačil plačilno kartico, življenje skoraj dobesedno zavrtelo pred očmi — star sem bil osemtrideset let, z diplomo s povprečne fakultete in trinajstimi leti delovne dobe v podjetju, ki me je plačevalo ravno dovolj, da mi je banka odobrila kredit, moje delo me ni niti približno zanimalo, rigidna rutina in dnevna vožnja v prometnih konicah me je počasi, a gotovo spravila v kronično naveličanost in sodelavci so mi šli

iskreno na jetra, že celih sedemnajst let sem bil v resni zvezi, ki je bila tudi edina romantična zveza v mojem življenju, moja žena pa edina ženska, s katero sem, in kot je kazalo, tudi bom, kadarkoli spal; nikoli se nisem hotel poročiti, ampak ker nisva mogla imeti otrok (kar sva po neki čudni logiki zamerila hkrati drug drugemu in vsak sebi), je bila poroka logični kompromis, lažna tolažba, da sva enakovredna vsem ostalim znancem, ki so si v tistem času ustvarjali družine; neopazno sem se znašel na točki, kjer sem šel na živce sam sebi, nobena stvar v življenju me ni več veselila, spremenil sem se v dolgočasnega in zagrenjenega človeka, ki je v restavracijah vračal nepopolno pripravljene jedi, se usajal na počasne uslužbenke na pošti in blendal počasnim voznikom; največ zamer pa sem gojil ravno do svoje žene, ne samo, da sem čutil, da je ne ljubim več, ker sem se je kratko malo naveličal (isto se je zgodilo tudi pri njej), najbolj sem bil nanjo jezen pravzaprav zato, ker se ni več trudila; preprosto obupala je nad mojo nejevoljo in začela svoje življenje živeti neodvisno od mene, vsa njena skrb, ki sem jo prej toliko let čutil, je zbledela, zdaj se je raje kot z mano obdajala s prijatelji, uživala v novih hobijih, gradila kariero in se nasploh uspešno odtrgala od mene; to sem ji tudi najbolj zameril, to, da je lahko bila tako srečna, ko sem bil sam na dnu, da mi ni pomagala, da bi se pobral; ne vem točno, kdaj je dozorela moja pasivno-agresivna odločitev, da ženo zapustim, ampak to niti ni važno, ker ideje nisem bil sposoben realizirati; nikakor nisem uspel najti konkretnega razloga za svojo odločitev; nikoli nisem pomislil na varanje (za kaj takega preprosto nisem imel volje) in tudi pri njej nisem sumil nezvestobe (ali pa mi je bilo vseeno), več kot očitno nisva imela problemov z vzgojo otrok, najin odnos v zadnjem desetletju ni doživel prav nobenih pretresov, moj občutek nesposobnosti, naveličanosti in odtujitve pa se mi je zdel slaboten in neoprijemljiv razlog za razhod; nisem imel jajc, da bi ženi obelodanil svojo odločitev, ampak sem raje na skrivaj spakiral kovček, vanj natrpal gotovino, potni list, perilo in nekaj srajc, ga skrtil pod posteljo in čakal; nisem vedel, kaj sploh čakam, prav tako nisem imela pojma, kam bi lahko odšel, ampak pomembno je bilo edino, da sem si ustvaril majhno luknjo za pobeg, četudi nerealno, strahopetno in kratko malo neumno; kovček je že zadnja dva meseca ležal pod posteljo, nisem si ga upal dotakniti, sem pa vsak večer sedel pred televizorjem in mislil nanj — imam dovolj denarja, da odletim na Tajsko, tam se baje poceni živi, mogoče bi odprl lasten lokal na plaži — ampak moje klišejske ideje, ki sem jih ukradel iz slabih romantičnih komedij, so moje nezadovoljstvo samo poglobile; tako sem nekega večera

spet ležal na kavču z nogami na kavni mizici in vrečo čipsa v naročju (v zadnjih parih letih sem se uspel tudi več kot uspešno zrediti za deset kilogramov) in na pol spremljal nek slab film, mislil sem na kovček, na vse, kar bi mi morala žena reči, da bi vstal, pograbil kovček in odšel, prešteval sem načine, kako bi me mogla prizadeti, ko je ravno vstopila skozi vhodna vrata, ključi so žvenketali in vrečke so šumele, medtem ko je z nog zbrcala čevlje in nekaj razposajeno govorila; nisem je poslušal, njena dobra volja me je nervirala, ko pa je pridrsala v dnevno sobo in s svojim telesom zakrila televizijski ekran, je nisem mogel več ignorirati, ponosno mi je pred nos podržala vrečke; ugani, je rekla, kje sem bila, sarkastično sem odvrnil, da verjetno v trgovini, ona pa je moj cinizem preslišala in se iskreno zasmejala, dobrovoljno je razložila, da se je morala popoldne peljati na službeni sestanek in ker so, kakšno naključje!, ravno popravljali cesto, je morala iti po obvozu in tako se je nekaj časa vozila, ko je ugotovila, da sva se enkrat tam peljala midva, ko sva šla prvič k moji babici; takrat sva se na poti ustavila v majhni domači vaški pekarni, kjer so imeli, tako sem vsaj rekel takrat, najboljši kruh, ki ga bo kdaj jedla, in imel sem prav, tako da si zdaj, ko se je po toliko časa čisto po nesreči spet peljala tam, ni mogla pomagati, da se ne bi ustavila, ko je zagledala pekarno (baje je ostala čisto enaka kot pred petnajstimi leti, samo da jo je zdaj prevzel pekov sin); navdušeno mi je povedala, kako lepo je dišalo in kako je kupila čisto preveč, ampak da bova že pojedla, če ne, bova pa dala v skrinjo; potem je izginila v kuhinjo, hkrati pa me spraševala, če sem že imel kaj za večerjo; jaz pa sem obsedel in prazno strmел predse, presenečen, da se spomni tistega dne, ko sva obiskala babico, ki je potem umrla leto (mogoče dve?) za tem, skoraj sem že pozabil, da je tam blizu stala tista pekarna, kjer mi je babica ob nedeljah vsakič kupila žemljo za malico, pozabil sem tudi, da sem tja peljal ženo, ampak zdaj, ko je stanovanje napolnil vonj po svežem kruhu, je spomin oživel, kot bi se zgodil včeraj; žena je prišla iz kuhinje z velikim pladnjem, na katerega je poleg kosov kruha naložila vrsto narezanega sira, salam in kisle kumarice, z nenavadnim ponosom je naznanila, da si kdaj pa res lahko privoščiva, in z užitkom odgriznila bogato obloženo rezino kruha, a se ti sploh spomniš, je nadaljevala s polnimi usti, kdaj sva nazadnje jedla narezek, ker jaz se ne, nasmehnil sem se in odvrnil, da najbrž pred sedmimi leti, ko sva se vselila, zasmejala se je in mi bližje potisnila pladenj (jej, zate sem kupila posebno, ker jo imaš tako rad), njena otroška navdušenost je napolnila prostor, gledal sem jo, kako sedi s spodvitimi nogami in si oblizuje prste, lasje so ji

pobegnili iz čopa in ji padali prosto ob obrazu, zazdela se mi je mlajša, prisežem, to je še vedno najboljši kruh na svetu, še dobro, da živiva tako daleč, ker drugače bi se zredila kot hruška, se je zasmejala, res je točno tak, kot je bil, sem odvrnil, hvala, ker si se spomnila, zamahnila je z roko in me prosila, naj raje zamenjam ta brezvezni program, da bi lahko raje gledala Jamesa Bonda (kakšno klasiko s Seanom Conneryjem, recimo); takrat sem vstal in ji rekel, da samo po nekaj skočim, potem pa zavrtiva film in pojeva narezek do konca, nato sem odšel v spalnico, potegnil kovček izpod postelje, ga odprl, njegovo vsebino stresel v predal in praznega pospravil nazaj; vrnil sem se v dnevno sobo, sedel k ženi in ji dovolil, da svoje noge položi v moje naročje.

Zidar

Zoran M. Jovanović

2. nagrada

Utemeljitev

Letošnja ponudba za zgodbo Črtica za 3. tisočletje pod naslovom Zidar kot posmeh tretjemu tisočletju ponuja zelo klasično pripoved in ne posega v narekovani nam današnji ali jutrišnji predlog človekovega poseganja med zvezde. Črtica se prebere v enem dahu. Zdi se sicer, kot da smo jo nekje že slišali, kot da je od vedno tu, kot da morda prihaja celo tam od nekod iz stare Grčije, a kljub temu zazveni s svojo preprosto starinsko pripovedovanostjo povsem sveže, zelo novo in prepričljivo. Res redke so črtice v tem natečaju, ki bi bile napisane tako, da jim ni mogoče dodati ali odvzeti niti enega stavka. Napisana je v lepem klasičnem srbskem jeziku.

Imamo današnjo srbsko vas nekje na deželi, kjer ljudje ne morejo več preživeti in obstati samo s kmetovanjem, ampak se moški podajajo v mesto, kjer s svojim manuelnim delom, pretežni del leta odmaknjeni od doma, dodatno zaslužijo in so z domom ta čas povezani samo z redko pošto. Mlad kmečki par si želi družino, a je, verjetno zaradi moževe otroške bolezni v mladosti, ne more imeti. Poleg moževe matere v družini živi tudi možev dve leti starejši nemi brat. Takoj po moževem odhodu mlada žena ob spravljanju lesa moževega brata brez besed s svojim telesom pripravi, da opravi, česar njen mož ne more. Takoj zanosi in sporoči možu, da je ob njunem zadnjem večeru zanosila in da pričakuje otroka. Brez občutka krivde to pove tudi moževi materi. Nemi možev brat zdaj vsako noč stoji pred vrati bratove žene in posluša njeno mirno dihanje med spanjem. Medtem ko v njenem telesu raste novo življenje, pa se v tistem odmaknjenem mladem nemem moškem odvija

tragedija, ki se zaključi v gozdu na istem mestu, kjer je edinkrat v življenju začutil žensko telo. Čez vejo bukve vrže konopec in se obesi. Mlada žena svojemu možu rodi dvojčka, dečka in deklico, in ime jima dajo po mrtvem stricu.

In nastavek za bodočo tragedijo je vsekakor pripravljen.

Breda Smolnikar

Komaj so gozdovi Čemernika ozeleneli in so ptice iz njih pošiljale svoj ljubezenski klic, sonce pa se je vse bolj pozno skrivalo izza obronkov Ostrozuba, je mojster Stanko že pripravljal svoje zidarsko orodje za še eno gradbeno sezono v glavnem mestu.

Tako kot številni zidarji iz njegovega kraja, je v prvih pomladnih dneh tudi on odhajal v Beograd in se pozno jeseni vračal. Njegova žena Zaga, s katero še po petih letih zakona nista imela otrok, je pripravljala oblačila in redoljubno razporejala stvari v vojaško olivnozeleno vrečo. Razmišljala je o njunem zadnjem obisku pri zdravniku, ko jima je bilo rečeno, da ne bosta mogla postati starša, najverjetneje zaradi mumpsa, ki ga je Stanko prebolel v otroških letih, in solze so ji kapljale na moževa oblačila.

Dan je minil v pripravih, pri večerji pa sta se dogovorila, kako bo gospodarila v hiši in na posestvu v Stankovi odsotnosti.

S Stankom in Zago sta v hiši živela še mati Stojna in Stevan, Stankov dve leti starejši brat, ki je še kot otrok zaradi neznane bolezni onemel in ni nikoli več spregovoril niti besede. Šušljalo se je, da je to posledica pred mnogimi leti izrečenega prekletstva vedeževalke Ljubice, ko je njegov oče Velja preoral mejo med njunima njivama, potem pa je pred spravnim svetom vaške skupnosti prisegel pri zemlji, ki jo je prinesel na hrbtu, da je meja prav tam, kjer je on trdil, da je.

Te noči, ko so že vsi trdno spali, je Zaga poskušala pod odejo zbuditi Stankovo moškost. Najprej ga je poljubljala po vratu, z roko pa začela odvezovati trak na spodnjih hlačah. Prebudil se je, jo tudi on začel poljubljati, ona pa mu zašepeče na uho:

Čutim, da bo to prava noč. Vsa trepetam, vzemi me, vem – zanosila bom.

V želji, da bi tudi on, končno, postal oče, jo je obrnil na hrbet in hitro končal »opravilo«.

Obrnila sta se vsaksebi in zaspala. Zaga vstane že s prvimi petelini, skuha kavo, medtem ko se je Stanko pripravljaj, mu postreže v sladkorju kuhane slive z orehovimi jedrci in kozarec sveže vode iz vodnjaka ter ga pospremi do vhodnih vrat. Od tam ga je spremljala s pogledom, vse dokler se njegovi obrisi niso izgubili v daljavi. Vedela je, vrnil se bo šele čez nekaj mesecev. Iz oči so se vlivale solze, v koticu ustnic pa ji je igral skrivnostni nasmeh. Ko se je vrnila v hišo, je Stojna že mesila testo za kruh in se mudila s hišnimi opravili.

Odšel je, mati. Spet, je rekla Zaga.

Odšel, hčerka. Usoda moških iz naše hiše je, da gradijo hiše drugim, nas žensk pa, da smo same in stebri lastne hiše.

Nekaj naslednjih dni sta skupaj delali na njivah in v sadovnjaku, Stevan pa je, kakor vsako pomlad, z volovsko vprego odhajal po les za prihajajočo jesen in zimo.

Sedem dni po Stankovem odhodu je Stevan pri večerji z rokami in nerazločnim momljanjem pojasnil, da so drva pripravljena in da bo naslednje jutro treba iti v gozd po njih. To delo sta že nekaj let opravljala Zaga in on. Zaga je držala vole, on je natovarjal. Tega večera se je Stevan odpravil k nočnemu počitku bolj zgodaj, ženski pa sta se s pripravljajem obrokov za naslednji dan mudili še pozno v noč.

Zgodaj zjutraj sta Stevan in Zaga vpregla vole in krenila v gozd. Hladno aprilsko jutro je pripravilo Zago, da se tesneje privije k svakovemu telesu in se ogreje. Občutila je, kako je zadrhtel, ko je dala svojo roko pod njegovo. Občutila in se odločila. To bo naredila, kar bo, pač bo. Danes ali nikoli več.

Na poti v gozd je snovala načrt in se občasno zganila z drgnjenjem svoje roke ob Stevanovo telo, da bi občutila drhtenje in njegovo željo. Nikoli še ni občutil ženske roke, nikoli še ni imel ženske in moški nagon ga je silil v

odziv. Medtem ko je v gozdu metal cepanice na voz, je ona stala pred voli in kdaj pa kdaj zakričala na njih. V trenutku, ko je bil Stevan obrnjen stran od nje, se je približala in zataknila svojo srajco za rog Šaronje, glasno kriknila in potegnila. Bela srajca je hrsknila, se sceftrala in njene prsi so se zabliskale prav takrat, ko se je Stevan obrnil, da ugotovi, kaj se je zgodilo. Priteče do nje, ves rdeč in zabuhel v obraz – nekaj od utrujenosti zaradi natovarjanja cepanic, nekaj od nore želje, ki se mu je videla v očeh – in jo hoče ogrniti. Ona ga prime za roko in jo položi na dojko. Kri mu bušne v obraz! Potrga z nje še tisto malo srajce, kolikor je ostalo cele, in jo začne poljubljaati po vratu. Ona mu z rokami hitro odpne hlače, ga podre na tla in naskoči. Željan ženskega telesa, topline njenega mednožja, je hitro končal. Brž sta vstala, se oblekla in pognala voz. Molče je hodila ob vozu, ogrnjena v razdrapano srajco, preko katere je oblekla Stevanovo, on pa je vodil vole in poskušal dojeti, kaj se je zgodilo. Ob prihodu domov je Stojna opazila sceftrano srajco, a Zaga se je samo skrivaj nasmejala. Starka je dojela. Menda se je načrt posrečil.

Stevan tiste noči ni mogel spati. Vstajal je in pil vodo, prihajal do vrat sobe, kjer je spala Zaga, postajal in prisluškoval njenemu dihanju, odhajal nazaj in si čvrsto stiskal mednožje. Obe sta ga slišali, tako Zaga kot mati.

Čez sedem dni je poštar prinesel pismo. Oglasil se je Stanko, napisal, da dela v izgradnji tovarniškega dimnika in da ga tokrat ne bo na vaško slavo; naročal je, naj vse pripravijo, kakor da je prisoten, sam pa bo denar kmalu poslal po pošti.

Stevan je vse pogosteje odhajal iz hiše, iščoč izgovore, da pozabi ali zatre željo po tem, kar bi še večkrat rad počel s svakinjo. Vsako noč je prihajal do njenih vrat ali pa čepel pod oknom sobe, kjer je Zaga spala in sanjaril o tistem dnevu. Nekega večera je Zaga prišepnila Stojni: **Mati, noseča sem. S Stevanom. Stanku bom pisala, da bo postal oče.** S solzami v očeh jo je Stojna objela in rekla: **Naj nam bo sreča mila. S Stankom ali Stevanom, naša kri je. Samo midve veva, Stevan ne bo mogel nikomur povedati. Molili bova, da otrok ne bo nem.** Zjutraj je Zaga odšla do pošte in napisala pismo svojemu možu, v katerem ga je obvestila o nosečnosti. Čez nekaj dni je od Stanka prejela telegram s čestitkami in željo po sinu-nasledniku. Dnevi so minevali. Zagin trebuh se je vse bolj večal – tako kot Stevanova nervoza.

Globoko v sebi je čutil, da Zaga nosi njegovega otroka in bilo mu je vse teže. Bližal se je Mitrovdan, ko je Stanko poslal pismo, da prihaja na krstno slavo Svetega Đorđa. Stevan je odšel v gozd, na tisti kraj, kjer si je vzel Zago; ni več vzdržal pritiska, vrgel je vrv preko veje na bukvi in se na njej obesil. Naslednjega dne so ga našli in na dan slave pokopali poleg očeta. Zaga in Stojna sta predpostavljali, vendar nista nikomur ničesar rekli; o Stevanu sta govorili vse najlepše, z obžalovanjem, da ne bo videl bratovega sina. Stanko je Zago tolažil in ji govoril, da je ne sme preveč skrbeti zaradi morebitnih posledic pri otroku in da bo vse v redu.

Čez štirideset dni je Zaga na Stevanovem grobu dobila popadke. Hitro so jo odpeljali v hišo in rodila je v Stevanovi sobi. Rodila je dvojčka, dečka in deklico; boter jima je dal imeni po stricu. Stevan in Stevana.

Pridi, greva raje plezat v meglo

Andrej Kokot

3. nagrada

Utemeljitev

Črtica Pridi, greva raje plezat v meglo vsebuje kljub kratkosti besedila več vsebinskih in/ali jezikovno-pripovednih plasti, spričo katerih sodi med tiste, ki razvidno pozitivno odstopajo od večine drugih, ki so prispele na natečaj Črtica za 3. tisočletje. K njeni svojevrstnosti na prvi pogled prispevata zlasti tema in prizorišče dogajanja, tj. plezanje dveh slovenskih alpinistov po dolgi navpični steni gore v porečju Amazonke. A drugi in nadaljnji »pogledi« k prej omenjeni svojevrstnosti dodajajo še dodatne razsežnosti in kvalitete.

Opis plezalne avanture na drugi, »megleni« strani zemeljske poloble, ki se za enega od dveh protagonistov konča tragično, se prepleta z osebnimi in družbenimi miselnimi prebliski pisca, primerjavami (včasih celo diametralno) različnih stanj in prizorišč (npr. divja narava – urejena urbana civilizacija), piščevimi čustvenimi odzivi in podajanjem zanimivih podrobnosti iz ožjega in širšega prizorišča črtice. Pripoved o »zunanjem« dogajanju, ki je sicer v črtici primarno, spremlja fragmentarno skicirana pripoved o avtorjevem notranjem dožemanju, iz celote obojega pa vznika še simbolna razsežnost črtice, nanašajoča se na tematiziranje človekove eksistence nasploh. To tematiziranje je po eni strani univerzalno, nanašajoče se na posameznika kjerkoli in kadarkoli, po drugi strani pa razvidno sodobno, nanašajoče se na globalistično in hitro spremenljivo razsežnost bivanjskega načina dandanašnjega Zemljana. Avtor nam ob branju hote ali nehote zastavlja vprašanja, kako živeti (preudarno-previdno-preverjeno ali tvegano-pustolovsko-preizkušajoče), kako izrabiti prosti čas in denar, pridobljen z vsakdanjim

rutinskim delom, kakšna so razmerja med znanim domačim in neznanim tujim okoljem, zakaj potrebujemo občasne »odklope oziroma pobege« v eksotične kraje, kje in v kakšnih okoliščinah je mogoče doživeti nekaj vznemirljivega, lepega, novih spoznanj polnega, kje in kako se soočamo z minljivostjo svojega življenja in življenj nam bližnjih ljudi, kako se odzivamo na nepredvidljive okoliščine, kako in s kom si lahko takrat pomagamo ... Večina od naštetega v črtici ni neposredno zapisana, pač pa je iz načina pripovedi razvidno, da je bila takšna »miselna preja«, iz katere je izhajal avtor.

Tudi po načinu ubeseditve pripovedi črtica odstopa od večine ostalih, ki se žal oprijemajo običajnega, preverjenega, »klasično« pripovedniškega, bralcu »vse na pladnju prinašajočega« podajanja opisov dogajanja, dialogov in notranjih monologov. Avtorjev jezikovni slog je namreč svojevrsten in obenem večč, izoblikovan očitno skozi daljšo prakso pisanja. Odlikujejo ga zlasti ekonomičnost pisanja (z malo besed dosti povedanega, ni odvečnih navedb, ni podvajanj), posluh za (nenavaden) ritem in stopnjevanje dinamike nizanja misli, dopolnjevanje oziroma »podaljševanje« misli iz ene povedi v naslednji krajši in včasih še v tretji, še krajši povedi, nadalje dražljiva odprtost ali nedorečenost-meglenost-negotovost-neizrečenost-hipotetična večsmernost nekaterih navedb (zlasti zaključne), za začimbo pa so tu še zanimive in domiselne besedne zveze ter figure. Našteto pripomore k zadržano napetemu, kratkočasnemu, vsebinsko polnemu branju, ki bralca prevzame vse do zadnje pike, obenem pa mu nudi obilo nastavkov, da se lahko počuti kot neposredna priča opisovanega dogajanja. Vsebine in plasti črtice so zapisane in/ali nakazane na dinamičen, dramatičen (uporaba sedanjika), zgoščeno učinkovit, konkreten in vizualno lahko predstavljen način.

H kakovosti črtice prispeva tudi to, da se avtor z navajanjem posameznih podrobnosti izkaže kot poznavalec in hkrati kot oseba, ki je zgodbo doživela iz prve roke. Kljub fikcijskemu, »magično-realističnemu« pridihi deluje zato pripoved prepričljivo in veristično. Če bi se kdo lotil režiranja filma na podlagi te črtice kot scenarija, bi se zagotovo soočil z dilemo, ali posneti igrani ali »dokumentarni« film.

Jože Kos Grabar

Danes sem drugi v navezi. Z Egonom sva se do stene vlekla kot tista gosta mlečna kaša, v katero je bil zavrt njen vrh. Domačini so rekli, da to ni nič neobičajnega, spodaj pljuča sveta naredijo svoje, ko izdihnejo odvečno toplo lepljivo vlago, ki zalebdi takoj, ko ohlajeni zrak višavja to dopusti. Ko ukaže. Brezpogojno. Tisoč metrov višinske razlike naredi svoje. A je tu še vedno bolje kot v tisti zatohli pisarni, kjer moram za naročnike štancati nikoli dovolj plačane računalniške programe, s katerimi oni služijo desetine tisočev.

Drugi so šli malo pred nama in zavili levo. Daleč naokrog po poti. Še pot to ni. So gamsove stezice. Brez gamsov. Razvlečene levo in desno bolj kot katerakoli gorska cesta v Alpah. Stena je res skoraj odsekana. Čudovita za plezanje, dolga, vabeča in ravno prav nazobčana.

Pa čvekali bodo, izletniki, namesto da bi uživali v tem, kar lahko vidijo, slišijo in dihalo samo v tem odrinjenem koncu sveta. Rekli so, da nekatere rastline rastejo le tu in nikjer drugje na svetu. Večina teh rastlin. Skoraj vse.

Preden smo včeraj prišli do jase, kjer smo postavili tabor, si med drevjem morda opazil še kakšno leno kačo, ki se je pospravljala med nad zemljo opletajoče korenine proč od vsiljivcev, ki smo vdrli v njeno kraljestvo. Ta teden je že jedla. Nenavaden, precej velik in črn škorpion je svareče privzdignil zadek in hkrati napravil dva, tri korake nazaj. Prevelik za pojesti. Korak čezenj in malo bolj desno je dovolj. Le pijavke so bile pri miru tam, kjer se je voda rednih dnevnih padavin ujela v kotanje na svoji poti do Amazonke. Čakale so, da obed sam pride do njih. Pa niso dolgo jedle. Vodič Sanchez jih je z ostro mačeto takoj na drugi strani mokrega prehoda odlepil proč, ugriz pa namazal s slino prežvečenega tobaka ali česa že, kar je ves čas žvečil. »Medico,« je rekel. Zdravnik. To je bilo še kar znosno, glede na to, da je v kozarčku v čilijevi omaki imel namočene petcentimetske mravlje, ki jih je jedel zraven sardin iz konzerve.

Zagrabil sem oprimek, kot da je to zadnje, kar bom storil v življenju. Saj ga vedno tako. A tu je drugače. Tu so oprimki stabilni, granitni, tisočletni. Ne taki kot doma, ko nikoli ne veš, kdaj boš tistemu pod seboj poslal apnenčast email iz kamene dobe, sam pa nemočno obvisel na vrvi ven iz stene in molil boga, da se varovalnemu klinu ne bo zgodilo isto kot tebi. Saj so tukaj v steni

občutki povsem enaki kot takrat, ko moraš loviti rok do »jutri zjutraj«, pa nikoli ne veš, ali bo šlo še kaj narobe, a vseeno upaš, da bo vse v redu in da si vse naredil prav in bo program deloval.

Kot običajno tudi tokrat plezava na preskok. Eden gre raztežaj naprej, počaka drugega, ki nadaljuje naslednji raztežaj. Skorajda brez besed. Ni treba. Vsak ve, kaj mu je storiti. Tako tudi glasno opozorilo ob kakšni nepredvideni situaciji takoj dobi svoj smisel. Plezava preudarno in spoštljivo. Nisva tiste vrste adrenalinska plezalca, ki jima je cilj čim prej priti na vrh. Midva bi res rada prišla gor. Nazaj tudi.

Nekje do polovice sem se vsake toliko ozrl dol in se naslajal na zelenem žametu, spletenem iz stoletnih krošenj. Nekaj časa se je tudi slišalo, najdlje histerično vreščanje papig, ki se na samosvoj način veselijo novega dne in tega, da jih tudi tokrat nočni plenilci niso použili. Pogled levo mi ni razkril naših sprehajalcev. So že nekje tam zadaj. V glavnem sem, ko sem ga varoval in čakal na vrsto, gledal Egon.

Malo čez polovico je Egon utonil. Najprej sem skozi redko meglico opazoval njegove široke krake, s katerimi je objemal steno na treh točkah in z eno roko v razpoko zatikal varovalo, vpenjal vrv in se zagnal proti naslednjemu izzivu. Nato sem ga samo še slutil v obrisih, dokler ni povsem izginil, le še vrv, ki jo je jemal s seboj, je govorila, da njegova izmena še ni končana. Dokler mi je ni ostalo le še nekaj metrov in je Egon štirikrat pocukal »ti_si_na_vrsti«. Krenil sem. Kot kokon sem bil že po nekaj metrih ovit v vlažno prosojno kopreno. Tokrat je bilo težje kot doslej. Kot kadarkoli doslej. Varovalna vrv se ni napejala. Nič več. Mirovala je. Dvakrat sem potegnil »daj_no«, a je tistih petnajst metrov pod menoj obviselo enako kot prej.

»Egon!«

Nič. Petnajst metrov vrvi je viselo še bolj svareče. Samo visela je. Nobene sapice, ki bi jo zanihala. Mir. Nespokojni mir. Kot takrat, ko samo enkrat zazvoni, tisti pa, ki ti dolguje denar, nekje s svoje jahte pravkar skače v vodo in ne da dosti na svoj »številka je trenutno nedosegljiva« telefon.

»Egon!!! Kaj se greš!?!« Nič.

Dvakrat, trikrat sem globoko vdihnil »ne_hiti_zdaj« in zagrizel. Od varovala

do varovala. Videl tudi nisem prav veliko. Vzšlo je sonce in zdaj je koprena še bleščala. S soncem boš vojno izgubila, sem pomislil. Pretikal sem vrv v naslednji karabin in jo odpenjal iz prejšnjega. Deset metrov. Mater ti, Egon. Petindvajset. Prejšnji in naslednji klin. Tu je šel bolj desno. Naprej. Gor. Konec vrvi. Zaključni vozel. Egona pa ni.

Sam sredi stene.

Skodelica čaja

Ana Arh

Dodatna nagrada

Škatlica za čaj je prazna.

Še enkrat me spreleti občutek hladne apatičnosti, ko samo dvig roke zahteva preveč truda in se brezbrizen skomig z rameni zdi kot projekt, za katerega bi porabila preveč energije. Potopljena v svet amizola. Rojstvo črne melanholije. Tablete je moj bivši poimenoval »glamurozni hroščki«, kar je precej res, saj imam vedno, ko jih jem, občutek, kot da se po meni plazijo žuželke.

Zmeraj pride in gre. Močno si želim, da bi se odpravila do shrambe in vzela družinsko pakiranje Lipton čajev. Z muko mi uspe. Nato vržem ovitek v koš, vzamem eno vrečko, jo dam v skodelico in čeznjo prelijem vročo vodo. Trudim se, da bi mi ta enostaven opravke vzbudil dober občutek.

Preden je mama zbolela, je bilo v shrambi veliko pisanih škatlic, vsaka označena z nalepko, kaj vsebuje. Babičin vrt. Oolong. Earl Grey. English Breakfast. Aida. Meta. Tudi divji čaji iz raznih gozdnih zelišč. Imela je majhne skodelice z ujemajočimi se čajniki in prtički, in ko so prišli na obisk moji prijatelji, je prišla zraven s pladnjem piškotov, jaz pa sem nesramno rekla: »O moj bog, kaj si že spet prinesla na tem hipi pladnju? A potem bom pa jaz morala počistiti to traparijo? Mi hočemo kokakolo in čisto nič drugega.« Ona pa je odvrnila: »Brzdaj svoj temperament, Daša!« in priboljške položila na mizo. Jaz sem se opravičila svojim prijateljem za čudaško vedenje te stare ženske in se hkrati pritoževala: »Oh, ste videli, kaj moram doma prenašati?« Seveda smo nato pili čaj in pojedli vse piškote.

Šele pri večerji je mama rekla: »Kako si drzneš tako govoriti z mano pred svojimi prijatelji! Kaznovana si!« Nikakor ni bilo pošteno, da zato, ker je ona

čudna, jaz izpadem kot zguba pred mojo družbo. Očitala sem ji tudi, da ona sploh ni vedela, kaj se dogaja v šoli in kako se vsi norčujejo iz mene, da praktično trepetam pred ponedeljki in da se sploh nikoli nisem počutila kot otrok ... Zakaj je taka sebična prasica?

V skodelico čaja strmim že tako dolgo, da se na površju tekočine pojavijo mastni vzorci. Vrtinčenje oblikuje majhna usta in majhne oči. Skušam verjeti, da me obtožujejo za moje grehe, a izgledajo preveč nemočno. Nehajte me že opazovati, si mislim, nato pa se počutim slabo. Vem, da delam čaj, a Lipton mi ne diši.

Medtem ko se povzpenjam po stopnicah navzgor, se spomnim, da sem pustila vrečko odpadkov kar na kuhinjskih tleh. Zmrznem, saj »glamurozni hroščki« začnejo svojo pot čez mojo potno kožo. Saj ni važno, ni važno, pojdi naprej. To je samo slab dan. Vsak jih ima in niso rezervirani za slabe ljudi.

Vem, da nisem slab človek. S to mislijo se prisilim k nasmešku, ki spominja na razočarane gospodinje z željo po pomoči drugim. Potrkam na vrata spalnice: »Čaj, mama!«

»Aha,« brezбриžno zahteva moja mati, edina ženska na svetu, ki lahko ubije vašo zagnanost v sekundi. Hitro odprem vrata. Mama ravna in zлага rjuhe, ki šumijo kot nemirno morje. In kar ne preneha s premikanjem in pospravljanjem okoli postelje, kar me dela zelo živčno.

»Oprosti, Daša, ljubica,« reče vsa nervozna. »Že spet sem zmočila posteljo.« Pogleda me direktno v oči. »Žal mi je, srček moj,« še ponavlja. In Bog, kako si želim videti, da bi me njen obraz obtoževal za vse stvari iz preteklosti. Ampak to je podložni akt in šibka duša, ki se zaveda poniževalne slike, ko človek leži v svojem lastnem scanju.

Moje ime je Dašenka, ampak mama me je klicala Daša. Kot bi bila ožigosana do smrti. Me ovirala. Me varno vodila. Ohranila porcijo ljubezni do mene, ki se ni spremenila ne glede moje početje ali uspeh.

»Pusti rjuhe, mama. Bom jaz počistila.«

Podam ji skodelico čaja.

»Se ti ne zdi, da bo bolje, če me najprej spraviš iz te razmočene postelje?«
mama ostro odvrne. In že spet vidim tirana v pleteni jopici iz mojih
najstniških let.

Z nerodno eleganco zapleševa valček med neveljavno invalidko in
nenaklonjeno medicinsko sestro. Moram ji zamenjati spodnje perilo. Čeprav
sem stara skoraj trideset, vsakič, ko moram narediti nekaj takega, pomislim
na zlorabo otrok. To je tako ogabno. In potem moje roke in noge postanejo
otrdele, moje dihanje oslabi in z negovanjem se ne morem več ukvarjati, ker
so hroščki napadli vse moje organe in sedaj se plazijo skozi moje lase.

Zakaj je ne morem preprosto ljubiti? Zakaj je moja ljubezen kot zakleto
darilo? Zakaj zamerim krhki, umirajoči ženski? Zakaj sem tako nehvaležna?

Grem po malce prašen voziček, ki čaka v sosednji sobi. Dotaknem se ga
prvič, odkar je umrl oče. Radi misliva, da v sobico ne vstopava iz
sentimentalnih razlogov, a kako naj prihraniš kaj denarja za preurejanje, če
plačuješ za zasebno kliniko za zdravljenje lateralne skleroze? Ne bi vedela.
Delam v medijih in porabim vse do zadnjega centa. Hvala za razumevanje,
mama. Ne, obiskala te bom naslednji teden, trenutno sem zelo zaposlena, sem
ti že povedala, zakaj. Ja, obljubim, mama. Tudi jaz te imam rada. Čakaj,
mislim, da si lahko vzamem prosto. Pridem ta vikend. Žal mi je, mama.

Nikoli ne rečem zadnjega stavka.

Pripeljem jo pred televizijo, ampak ona želi gledati skozi okno. »Poglej, kako
sta sosed in sosedica smešna!« je zmeraj govorila. Zakaj vedno vtika svoj nos v
zadeve, ki se je ne tičejo? Nadležna je!

Preplavi me bolečina.

»Jaz bom dala umazano posteljnino v pranje,« rečem.

»Hvala,« pravi patetično hvaležno in pogoltne velik požirek čaja.

»Prijetno. Nič ni boljšega kot skodelica čaja, kajne?«

Gledam v tekočino barve opeke in občutim mravljince na vekah. »Ne,

mama,« rečem in zaprem vrata.

Čudovit je ta svet

Breda Pugelj

Dodatna nagrada

Hiše imajo svoj vonj. Stare pa sploh. V svojih stenah hranijo sledove dolgih desetletij, ostanke izparin vseh vrst, nešteti povreth cvetač, pečeni sardel in praženi čebul, vlažnih čevljev, preznojenih srajc, po pijači zaudarjajočih besed, neredno izpraznjenih smetnjakov ... vsa ta vsakdanost se je nevidno vsrkala v omet. Zato so nekaj posebnega. Stare hiše so na svojo zgodovino ponosne. Prav gotovo.

Čeprav se že večeri, je pločnik pred tako starinsko hišo še vedno razgret od oktobrskega sonca. Ko Sara odrine kar precej težka vhodna vrata in stopi v vežo, jo preseneti hlad. Potem globoko vdihne in pomisli: kot da vstopam v drugačen svet, tuj vonj, nenavaden hlad, mrak. Medtem se za njenim hrbtom zaloputnejo stara vežna vrata.

Ampak vonj in hlad je ne motita in malo zlizane stopnice tudi ne. V žepu stiska ključne na obročku. Tri: za vhodna vrata, za poštni nabiralnik in tretjega – za stanovanje. Njeno stanovanje! Študentski dom in dvoposteljna soba s klepetavo sosedo je zgodovina.

No ja, »stanovanje« je rahlo pretiravanje. Garsonjera bi bilo bliže. Ali – še najbliže – mansardna soba s pritliklino? Pri ogledu prejšnji teden je za hip tehtala, ali si ne bo kak dvometrski kolega, ki bo mogoče presenetljivo prišel na kozarček ali nemara celo na malo daljši prijeten večer, nakopal buške, ampak gospodarica, ki se je šopirila v trisobnem razkošju v pritličju, je bila kratka: vzemi ali pojdi, povpraševanje je veliko.

Kovček s koleščki in vrečka z vsem, kar ni šlo v kovček, se zdita Sari z vsakim nadstropjem težja, ampak nazadnje le prileze do pravih vrat.

Mimogrede še ošvrkne sosednja vrata. Opazila jih je že zadnjič, pri ogledu. Na njih je bil z risalnim žebličkom pritrjen listek, na njem pa s kulico napisano MAJDA. Velike črke so se malo spuščale. Sum na nagnjenje k depresiji? se je nasmehnila Sara. Prvi vplivi študija psihologije že puščajo sledove, ha!

Odklene. Vse je tako, kot se spominja. Ne posebno prostorno. Postelja – seveda brez posteljnine, a prekrita s starim, precej obledelim pregrinjalom – miza, dva stola, omara, majhna polica in lučka na steni poleg postelje. Nizko okno brez zavese. Pa vrata v »pritiklino«. Sara odloži kovček, vrečko spusti na mizo in odpre vrata, ki rahlo zastokajo. No ja, na levi za plastično zaveso prha, umivalnik in WC, na desni majhen predalnik, na njem mini hladilnik z dvema velikima praskama in grelec za vodo. Kava in čaj sta torej dovoljena, kak sendvič tudi. Kuhanje strogo prepovedano, kot je poudarila gospodarica.

Sara se zavali na posteljo. Dobrodošla v Hiltonu, bi rekel cinik. Končno na svojem, bi rekel optimist. Sara za hip pomisli, v katero kategorijo bi se lahko uvrstila. Sklene, da ni pomembno. Ampak: »Kako si boš uredila, je tvoja stvar,« je rekla njena mama – in to je zakon. Začnimo torej z urejanjem, si reče, vstane in odpre kovček ...

Dan je bil še kar. Po enoličnih počitniških mesecih skorajda razgiban. Knjižnica, kjer si je nabrala nekaj študijskega gradiva in kanec beletristike za pribežališče v trenutkih krize, naključno srečanje in pet besed z dvema kolegoma, z Alenko kapučino in nekaj čveka – pri katerem sta se obe trudili, da ne bi omenili Boruta, junaka Sarine lanske ponesrečene ljubezenske »žajfarice«. In potem nakup za zasilno preživetje. Za punco s pečatom samotarstva in nedružabnosti kar uspešen začetek semestra.

Zdaj je na vrsti vrečka: knjige na mizo, hrana v »pritiklino«. Potem odpre okno. Vonj po jesenskem večeru. Sara globoko vdihne. Pogled skozi malo okno je presenetljiv. Strehe in še strehe. Nekaj drevesnih krošenj s po malem že porumenelimi listi. Oktober. Mrak.

Ni slabo, reče najbližjemu dimniku, mogoče bi bil to lahko nekakšen nov začetek? Neumnost! Začetki niso odvisni od okoliščin. Treba je stisniti zobe in zaplavati, tako je to. Enim gre pač laže, drugim teže. Ampak uspeh je odvisen samo od človeka samega. Ali pa od ... Sara se nasmehne. Kako gre

že tista basen o opicah in orkestru? Krilov, menda, če se ne moti.

Sara vzame iz žepa handy in preveri sporočila. Nič. Razen seveda obveznega maminega »Si srečno prispela?« Hitro natipka »Seveda,« in odloži handy na mizo.

Potem gre v »pritiklino« in zavre vodo za čaj. Stari grelec res dela. Presenečenje! Sendvič iz vrečke. Prha. Tudi ta je OK. Pižama iz kovčka. Posteljina na posteljo. Knjiga na poličko poleg postelje. Zleze pod odejo. Postelja niti ni slaba. Pretegne se. Prižge svetilko. Potegne knjigo s police. Murakami. Kaj jo je pičilo, da si je ravno to sposodila? No, najbrž reakcija na gospoda Freuda, ki se mu je posvečala celo poletje. Prve strani se vlečejo in tale večer tudi. Zakaj ni sprejela Mirtovega vabila na žur v Študentu? A si še vedno kislina kumara, je rekel, ko ni takoj navdušeno sprejela, in seveda je to zamerila in potem bolj iz trme rekla, da ima že nekaj drugega. Da se je bala, da bo mogoče tam tudi Borut, seveda ni priznala niti sami sebi. Kislina kumara, pa kaj? Preobčutljiva kislina kumara? Še hujše! Pa kaj? Naj živi Murakami! Še deset strani ...

Odloži knjigo. Lahko noč, reče nagnjenemu stropu, prve sanje v novi postelji se vedno ... neumnost, babje čenče!

Ugasi svetilko.

Tišina. Lepo. Mestni hrup čisto od daleč.

Misli se nočejo umiriti. Zakaj vedno cincam in kompliciram? Zakaj se skrivam za knjige, za študij, za obveznosti? Jasno, da potem sama potegnem ta kratko. Zdaj bi lahko sedela s kolegi in kaj popila pa izvedela kakšen trač ... Preobčutljiva kislina kumara, tako je. Prav mi je! No ja, saj je jutri še en dan. Zdaj pa zaprimo oči ...

Kaj pa je to? Radio? Pri sosedih?

Tiha melodija ... Skozi vrata? ... Skozi okno? ... Trobenta ... motiv je nekam znan ... star ...

nenadoma premolkne ... melodija se sploh ne izteče ... tišina.

Dobro, tudi drugi gredo spat.

Sara se prevali na drugi bok in povleče odejo do ušes.

Pa se spet oglasi ... spet ista melodija ... ampak malo glasneje. Ja ... zdaj se spomni, to je tista pesem o čudovitem svetu ... zelena drevesa ... rdeče rože ... radovedni otroci ... poje jo, ja, Louis Armstrong, menda. Kdo ga že tako rad posluša ... babica? Ampak spet se motiv na istem mestu prekine ... na tistem mestu ... ja, kako že? ... zdaj pride »What a Wonderful World«.

Tišina. Sekundo ... dve ... tri. Pa spet od začetka ... še glasneje ... in nikoli do konca. Pa saj menda kdo ne vadi trobente sredi noči? In zakaj ne do konca? Sara se zdaj spomni besedila. V sebi zapoje »And I think to myself ...« In potem spet kratka tišina. Pa spet znova in glasneje ... kot da je vedno bliže, skoraj pred vrati ...

Sara prižge luč.

Tišina.

Čaka. Nič. Trobenta molči. Tišina. Končno! Ugasi luč.

Sekunda, dve, tri ... Pa znova ... tiho ... glasneje ... še glasneje ...

Spet prižge luč.

Trobenta obmolkne.

Sara vstane, gre k vratom, odklene in jih previdno odpre. Tišina. Na stopnišču ni slišati ničesar. Stopi do sosednjih vrat, prisluhne, še najmanjšega šuma ni.

Vrne se v sobo, dvakrat obrne ključ, leže, ugasi luč, prst zadrži na stikalu, enaindvajset, dvaindvajset, triindvajset ... pri prvem tonu trobente bliskovito pritisne na stikalo. Tišina. Ne! Ne! Ne! Trda od groze potegne odejo čez glavo.

Luč gori do jutra.

Ko se Sara zjutraj zbudi, se ji zdi, kot da je pravkar prebolela hudo gripo. Je spala? Sanjala?

Je bilo vse tisto sinoči ... trobenta, Armstrong, »čudovit je ta svet« ... je bilo vse skupaj grozljiva mora ali pa z njo nekaj ni ... Ven! Ven iz te sobe! Ven iz te hiše!

Ugasi svetilko, ki je gorela vso noč.

Vstane in odtava v »pritiklino«.

Ko se vrne v sobo, samogibno potegne kovček iz omare, ga odpre in začne v naglici spravljati vanj vse, kar je sinoči zložila iz njega.

Pred vrati koraki. Sara otrpne in se obenem zdi sama sebi smešna. Potem tiho trkanje.

»Kdo je?«

»Soseda. A smem?«

Sara stopi do vrat, odklene in jih na pol odpre.

Pred seboj zagleda svež, nasmehljan obraz. Ni Drakula, ha-ha!!

»Saj te ne motim, ne? Ti si se včeraj vselila, ne? Jaz sem Majda.«

»Sara.«

»Študentka?«

»Ja.«

»Jaz tudi. Sinoči, ko sem prišla domov, sem slišala, da tu spet nekdo stanuje, pa se mi je zdelo že malo prepozno, da bi potrkala.«

»A ja?«

»Jaz sem stanovala tu zraven že lansko leto.«

»A ja.« Pa kaj mi je? Jecljam tale ja, kot da sem kakšen debilko.

»Veš – ne smeš se jeziti – ampak tako rada bi te nekaj vprašala.«

»Ja?« Ne že spet!!

»Res mi moraš oprostiti, da tako naravnost vprašam: a študiraš mogoče na Glasbeni?«

»Ne. Zakaj vprašaš?«

»Oh, veš, saj mi je malo nerodno, ampak v tej sobi je prej stanoval nekakšen glasbenik. Pa

sem pomislila, da si mogoče na Akademiji izvedela, da je zdaj prosta. Veš, on je igral na trobento.«

»Trobento?! «

»Ja. Kar naprej in vedno eno in isto. Da ponoriš! Redko je hodil ven. Včasih samo do delikatese tu zraven. Sedel je doma in igral na trobento. Lastnica mu je takoj odpovedala.

Tisti dan, ko bi se moral izseliti ... se je ... no, pravijo, da se je ubil ... obesil ... jaz sem bila takrat že doma pri starših, na faksu je bilo že mrtvilo ... ampak baje je prišla policija ... no, oprost, vidim, da si še urejaš ...«

»Že v redu.«

»Veš, ker nisi glasbenica, je vse super. Zdaj bo več miru. To noč sem že spala kot polhek, bi rekla moja babica. Oprosti, vem, da napletam kot raglja, to mi vsi pravijo, že od malega.

Mogoče je gensko, ha-ha! Saj bova dobri sosedi, ne?«

Sara se nehote nasmehne. Ta slap neobremenjenega vsakdana jo je sprostil.

»Veš kaj, pridi potem k meni na kavo, hočem reči, ko si tule vse razpakiraš. Čez pol ure?«

»Ne vem ... pravzaprav sem začela ravno spet pakirati, ker najbrž ne bom ...«

Ampak Majda je že pri svojih vratih.

»See you later,« še kot majhna punčka pomaha in izgine v svojo sobo.

Sara sedi na postelji. Njene misli se spotikajo druga čez drugo. Glasbenik. Trobentar, ki se ni znašel. Za katerega svet ni bil čudovit. Tako zelo ne, da tega niti zaigrati ni mogel. Ampak zakaj jaz? Zakaj ga ta Majda nocoj ni slišala?

Sarine roke samogibno vlečejo prevleko z blazine, pa spet nazaj.

Kaj hočeš? Kaj hočeš od mene? Tudi meni se ta preklicani svet ne zdi tako zelo čudovit. Pa kaj? Mogoče pa moraš poskusiti in si ga kratko malo sam načarati? Sam! Nič ne pomaga, če s svojimi problemi mučiš druge. Ampak če mora biti, prav! Prav! Prav! Pa naj bo. Sprejemam izziv!

Šit, sikne Sara skozi zobe. Pa kaj se grem? S kom se zdaj sploh prerekam? Saj se mi blede! Sem na najboljši poti v norišnico?

Vrže se na posteljo. Z glavo zadene ob nekaj trdega. Knjiga. Murakami! Ne še ti! Pograbi knjigo in jo sune s postelje. Knjiga pade na tla in se razpre. Trinajsto poglavje. Sarin pogled se ustavi na stavku »Zelo težko je reči, kaj je resnični svet in kaj ni.«

Sara se tiho, skoraj neslišno zasmije.

Včasih tko, ... sedem

Mirjam Gostinčar

Knjižna nagrada

Pohlep

Ne smemo lih kartat in kvantat, a včasih ni druge. Najraj poker. Ne traja prov dolg, Cveta nas dobi. Pravmo ji Cvetača. Na centrali je zamenala Silvo, Slivo po naše, in zdej dirigira bigtajm. Budimir blaži sceno, rad ma mir. Sej ga mam jst tut, ampak ne za vsako ceno. Cvetača me nažene na furo z doktorjem, za kerga dobr ve, da mi gre na gonado. Kar vidim hudičke, ki ji skačejo z oči. Pobrat morva motorista, ki se je zalepu v Tomačevem. Kmet, ki je klicu, tut motofrik, mu je naredu prevezo na femoralni arteriji, tipu je odnesl nogo, ko se je z noro brzino pribil ob vogal hleva. Kot prvemu na kraju nesreče se je kmetu glas kr lomu. Pride za tabo. Ko vidim ovink in pol še ranjenca, je huj, kot sm si sploh predstavlu. In vidu sm že marskej. Če bo slučajn preživu, ne bo mogu nikol več šaltat. Vsaj ne na motorju. Znabit, da je pohlep po lajfu tist, k je najbolj smrtonosen od vseh. Paradoks.

Napuh

Komi smo ga obdržal na tej strani. Tesači so ga kasnej sestavil. Tut mene je fotr forsiru, pa sm štrajku iz inata. V resnici smo mi tisti, ki vdahnemo lajf, če ni tulejt, jz sm pa itak najraj prvi. Tko al drgač vsi razpademo na prafaktorje, včasih v drugi smeri od pričakovane. Nekaterim se zgodi še, ko so živi.

Ampak včasih pride tut kakšn lep dan. Ko xy bakici zmanjka kalija in jo skipaš na urgenci, tm jo pa priklopjo na infuzijo. Nardiš klukco, ker: vse bo v redu. In ona reče: »Bejžva, sinko, plin spuščajo.« Jz pa brzinsko nazaj: »B ciklona ni več za dobit. A ne vidte, d je sam plav nebo.« Primem jo za roko, ful mehko na otip, putrček na mlečnem kruhku, pulz pa podivjan. Stisne mi

jo, najina tatuja se oplazta. Jz mam zmaja, njen je zblurana številka. Mal padem ven: Cvetača nam je za na teren poslala TV ekipo. Pa kdo bo to gledu? Mogoč jst, k bom str. Al pa mrtu.

Pohota

Komi dan, stara cesta prot morju, ride. Z Marušo jih sekava brzinsko. Adrenalin šopa, šopava tudi midva. Ena taka meči-meči atmosfera je, na kero bi se zleknil in kinknu kitico, še raj dve. V resnici bolj mal spim. Ko sem neki jamru okol tega, je Budimir prov mogu bleknt: »Mogoče te je pa načel zob časa.« Svetval sem mu, naj ga še naprej daje na zob pa drži gobec. Med temi jasnimi starci sem pravi golič. Zato tut prvijem sireno na max pa držim tko ravno špuro, da megllice nad barjem kr odnaša v luft. Kot bi se mi posmehvale. Jebiga, dr. Maruša je oddana. Res škoda, ker je za hece in razume. Nič ji ni tujga, kar je človeško. In človeško, tko večkrat reče, se kaže na zlo nenavadne načine. Tut če ne bi. Te besede bi ji polizu z ustnc, uf, kerih ustnc, in prov počas prežveču. Al pa pogoltnu, mi je čist vseen. Prognoza: nimam šanse.

Cilj je bliz, čutm v žolču. In še kje. Bremzmem: prva je distanca, pol fokus. Najbolj pomembn pa: želodec kt od bika. Vonj po zažgani gumi in razlitem olju draž nosnice, dim se suklja sabljicašt. Totalno vird. Z vogala bajte je odbit en ornk del, vn prleti nona v fertahu, z viklerji in v šlapah, pul si lase, kokr jih še ma. Skor se zakrohotam. Niti slučajn, d bi bla za kkšno rabo. Surprajs, surprajs. Avto je prevrnjen v kontra, pločevina zveržena. Ni šanse, d bi razpoznal farbo, kaj šele model. Na cesti, čist ob sredinski risi kleči pob. Enih mojih let, razkuštran, v kavbojkah, mikico ma pošpricano s krvjo in čist premočeno pod pajzko. Nad neki se sklanja, zraven ječi. Morda tudi ihti, nisem ziher, morda oboje. Vpihuje. Zlo tko kt je treba: 5 vpihov na usta in nos, pol pritisk na prsni koš, 30 eničk, hrsk in pokljanje – rebra. Klasika. Pa spet dva vpiha. Ponovi vajo.

Šele zdej uočim, da oživlja eno zmaličeno dojenčkasto trupelce. Odsunem ga z nogo. Kokr se da nežno. Kaj ti ni jasn? This is the end, my friend. Z vso silo se zažene vame, me zgrab za goltanc. Komi se ga otresm, en tak forhand, da kr poč. Ampak razumem. 21 g frči v stratosfero. Upam, da bo zadetek zdej kej boljši, mali. Obrišem umazane solze, ne moje, čeprov bi čist lohk ble. Ena

taka tišina je, za kero ni besed.

Jeza

Nism sam razpizden, prov razganja me. Ni tolk jeza na svet in niti slučajn ne na lajf, pa čeprov eni delajo z njim kt svinje z mehom. Vlečejo črtice, šnofajo plin za fajrcajhe, ližejo pa snifajo zdrobljene pilule, si privijajo šute. Tkole, kt ta. Horizontalna koma na kavču tele lukne. Zasvinjan je in bazdi. Socialke ne vejo povedat, kaj in kolk je vzel. Briga ga. Tut mene. Dolg smo jih pustil čakati, predolg, čeprov revice niso nč krive. Sklonm se nad njega, mu posvetm z baterijo v oči. V buckah zrkem vidm poplesavat dojenčka. U božju mater, pa ne da se mi že kisa! Glavo zasukam čist nazaj, dr. stoji za mano. Molče se spogledava.

Požrešnost

Dondo od sto ton smo vlekl po štengah. Pa čeprav navzdol. Pod nobenm kotom je nismo mogli zbasat v nosilni stol. Z veseljem bi ji odmeru en šut v tazadno al jo pa nagnal švicat. Sklece, vesa v zgibi, trebušnjaki, krute ponovitve. Nared kej zase, dej kej nase, ne sam lifrat vase. To so moje mantre, d laži sfolgam silo teže. Morm se vzdržat pametvanja pa jezikanja, mi pravjo. Etika delavcev v zdravstvu je ena velika jeba. Pa še Cvetača, k tolk rada bombardira iz pozadine.

Zavist

Cajta za južno ni nkol. Slonim na bok svoje mašince in trpam vase doručak pa čebato. Zravni jih gledam, ki bežijo mimo: brezbrizne, malomarne. Face, kt bi bli sami na svetu. U iber predvidljiva človeška narava. Na koncu pa tko al tko odloč ena sama sekunda.

Lenoba

Zajeban dan je za mano. Skrajn cajt, da se konča. Tolk enih smrti in tolk novih življenj. Ne da se mi štet. In ne da se mi pod tuš. Niti pod razno. Oprosti, mama. Povoham se pod pajzko, pod eno in drugo. Ogabno. Sezujem

štumfe, v sunku sfrčijo po etru -> plop na radiator. Fin zadetek pa totalno
gadna anestezija. Sofija se zvleče nekam pod kavč.

Gleda me tko, kt d bi jo ravn prtegnu čez tiste mačje brčice. Ampak res.
Mogoč bi blo bolj humano, če bi živu sam. Al pa tut ne. Zdejle b se prou z
veseljem naslonu na eno ramo. Me briga kero. Čist tko, za en moment. In bil
tih kt rit pa kokr me zmerjajo z jezičnim doktorjem. Sofija se je, tko zgleda,
aklimatizirala, počas se mi plaz med noge in se drgne med enim pa drugim
golenom. Boga dušca. S sendviči na kolenih se sesedm na fotelj pred hjudž
balkonskimi vrati. Stokrat boljš kt TV. V temi žmerikajo lučke, še slepec bi
najdu pot. Morje možnosti. Lesketajo se pred mano, ki žvečm eno in isto
misel: mi bo kdaj presedl, kar počnem, bo pover v men počas pa ziher usahnu
in pol sprhnel? Bo to kmal, čez leta, sploh kdaj? Vprašaji se kotrljajo
nevzdržno reverzibino. Brez oklevanja zgrabim šibrovko, ki sloni v kotu, res
rabm luft. Naslonm se na ograjo balkona, mal se usločm, zadržim dih.
Uperim, naperim, sprožim, šicnem. Nirvana. Mačk xy predirljivo javkne,
neki topo udar ob tla. Tko je, če maš devet življenj.

Zbiralec izgubljenih reči

Miomira Šegina

Knjižna nagrada

Spoznala sva se nekega aprilskega popoldneva, na klopi v tivolskem parku. Rada imam pomlad in njene nepredvidljive spremembe vremena – zdaj sije sonce, naslednji hip že dežuje ali kar oboje istočasno. Zato smo v zadregi pri odhodu od doma: vzeti dežnik ali ne, obleči lahko krilce ali kavbojke, obuti lakaste čevlji ali gumijaste škornje? Izbrala sem krilo, nove lakaste čevlje in dežnik, ki sem ga ob odhodu iz parka pustila na klopi. Pozabljivka! Tega sem se spomnila šele ob Vukovem spomeniku, ko sem z novimi čevlji stopila v lužo. Nihče ne mara izgubljati stvari, ampak jaz, jaz sem glede tega pretirano občutljiva. Kljub temu, da sem že bila na dosegu svojega cilja, sem se obrnila in se vrnila v Tivoli. V jesenskem plašču opečne barve je na »moji klopi« sedel gospod srednjih let in nezainteresirano gledal v daljavo, iz katere sem se mu približevala. Ime mu je bilo Peter, kar sem izvedela nekoliko kasneje. Dežnika ni bilo več na klopi, zato sem se ozirala po sosednih klopeh. »Iščete kaj?« me je vprašal gospod in ocenjeval z mačjim pogledom. »Ne ... pravzaprav ja – dežnik. Tukaj sem pred kratkim sedela in ga pozabila, zdaj pa ...« »Mislite na tega?« je vprašal in ga potegnil iz globin svojega plašča. Bilo mi je nerodno. »To je moj dežnik,« sem rekla z občutkom krivde. Tipično žensko, sem pomislila, česa se sramujem, saj ga je on vzela meni in ne obratno. »Kaj, če bi se za kratek čas usedli?« me je povabil gospod Peter brez trohice zadrege in se umaknil, da mi je naredil prostor. Usedla sem se. »Ta dežnik mi je ljub spomin,« sem hitela opravičiti svoj povratek. »Ljudem se to pogosto dogaja, da izgubljajo dežnike, in ne le njih! V življenju sem našel nešteto reči, izgubljenih ali, kdo ve, morda namenoma zapuščenih? Recimo zobne proteze, poročne prstane, izvezene robčke, nalivnike s posvetili, denarnice, knjige, pisma ... Ljudje so zmedeni in neodgovorni, mislijo, da se jim bodo stvari čudežno vrnilo.«

»Vsak je kdaj kaj pozabil ali izgubil. Vi pa nikoli nič?« sem se postavila v bran. »O, veste, jaz sem specialist za zbiranje izgubljenih, ali če vam je ljubše, zapuščenih stvari. To mi je hobi. Rad si domišljam lastnike, njihov izraz na licu, ko ugotovijo, da so nekaj izgubili, da je izginila reč, ki jim je kaj pomenila, morda tudi ne, a bi jo vendarle hoteli nazaj. V tem trenutku neka povsem nepomembna stvar dobi neverjeten pomen. V tem ni nič nenaravnega, naš ego ne prenese, da bi bil prevaran ali ogoljufan.«

»Nihče tega ne mara,« sem rekla. »To, da imamo nekaj v lasti, je na nek način potrditev našega obstoja. Ljudje se, odkar poznajo lastništvo, enačijo s stvarmi, ki jih imajo. Celó ko jih niti ne potrebujejo več, jih težko dajo stran. Se vam ne zdi, da, ko tako jemljete tuje reči, počnete nekaj nezakonitega ali vsaj nemoralnega? Za te primere navsezadnje obstajajo biroji za izgubljene in najdene stvari ali ne?« Usta je raztegnil v nagajiv nasmeh: »Vi bi resnično šli v tak biro, če bi sploh obstajal, in tam poiskali svoj dežnik?« Tisti trenutek se mi je ta ista ideja zazdela naivna in nesmiselna. Zagledala sem se v dežnik, ki je postal tema zanimivega pogovora, glavni lik zgodbe o rečeh, ki jih, brž ko se jih polastimo, opremimo s svojimi čustvi. Ne da bi se tega sploh zavedali. Oguljen družinski album, čop otroških las, prvo ljubezensko pismo, ročna ura, prejeta v dar za 30 let dela, postajajo surogati nečesa, kar je minilo, a so spomin na pomembne trenutke našega življenja.

»Prepričan sem, da človek izgubi določeno stvar v pravem trenutku – zato, da bi jo kdo drug našel. Nekdo, ki mu je bolj potrebna.« »Je bil dežnik bolj potreben vam kot meni?« sem ga vprašala z nasmehom. Pogledal je oblake in mi prebrisano odgovoril: »Vse kaže, da bo danes prišel prav obema.«

Najin pogovor je prekinil prihod starejše gospe, otovorjene s polnimi nakupovalnimi vrečkami. Za njo je pritekel mladenič v modno raztrganih kavbojkah in jo prijazno nagovoril: »Oprostite, gospa, tole sem našel na poti,« in kazal žensko denarnico, »verjetno ste jo izgubili ...« Ni mu uspelo dokončati stavka, ko ga je starka napadla kot kamikaza: »Hotel si jo vzeti, a si še pravi čas ugotovil, da je prazna, kajne? Zato si stekel za mano, da bi igral poštenjaka ...« »Kako?« se zatakne presenečenemu fantu, ki so mu oči skakale z denarnice na zlobno starko in spet nazaj. Odvrigel je denarnico na tla, kot bi bila kužna, in pljunil proti starki, kot da bi tako spral sramoto, s katero ga je umazala. Jezno je odvihral proti svoji družbi, ki ga je čakala.

»Kakšna mladina! Grozna in nehvaležna. Ko bi mi imeli vse to, kar imajo oni ...« je začela drobiti starka naprej, pričakujoč, da bo dobila potrditev z najine strani. Gospod Peter je pobral denarnico in pogledal njeno vsebino. »Gospa, a je ta denarnica res vaša?« »Kako, če je moja? Seveda je!« »Zakaj ste potem rekli, da je prazna, in užalili tega prijaznega fanta? Tukaj je vsaj 50 evrov!« Osorno je odgovorila: »Kaj vas briga!« »In kako vam je ime?« se je delal gospod, kot da je ni slišal. Gospa je spustila vrečke na tla, si zavihala rokave, pripravljena na boj. »Kdo pa ste vi, da me tako izprašujete, policaj ali kaj?« »Ne, to pa ne, samo rad bi preveril dokument, ki sem ga našel. No, prav, če nočete povedati imena, pa povejte vsaj vaš naslov,« je gospod vztrajal.

»Poklicala bom policijo!« je z odurnim glasom zakričala ženska. »Le dajte,« se Peter ni dal zмести. »Vi, vi ... sram vas naj bo!« je ostala brez sape, zgrabila vrečke in besnega koraka odšla naprej. Za seboj je še odvrгла obsodbo: »Nekoč so kradli mladi, zdaj pa starci kradejo starkam!«

Bila sem zgrožena nad dogodkom, ki sem mu bila priča. Gospod Peter je pospravil denarnico v žep in dodal: »Toliko o poštenosti, morali in vsem podobnem, o čemer so nas nekoč učili. Ali zdaj razumete vlogo zbiralca izgubljenih stvari? Brez nas bi bil svet poln izgubljenih stvari, ki bi se, prej kot slej, spremenile v smeti. Smo pomemben člen v reciklažni verigi, če me razumete?« Pretegnil je noge in dodal: »Vidim, da bo res deževalo, jaz pa nimam dežnika,« se je še zadnjič prijazno nasmehnil in se prožnega koraka odpravil prosti mestu.

Obsedela sem na klopi, kot bi se prebujala iz globokega spanca. Se je vse to res zgodilo ali ne, sem se spraševala, medtem ko so dežne kaplje spet močile moje nove čevlje. Odprla sem dežnik in se napotila proti Čopovi ulici. Pogled mi je begal naokoli, kot bi iskala nekaj ... izgubljenega.

Tančica vsakdana

Aljoša Toplak

Knjižna nagrada

Pomladna sapa je potegnila čez park in zamajala visoke krošnje, da je ves hrup dogajanja preplaval šum. Zapel sem si jakno in dvignil ovratnik, da mi ne bi pihalo po zatilju. Ko sem nazadnje klical mamu, me je opozarjala, da je to čas, ko se človek najlažje prehladi – res se nisem želel prehladiti. Čakal me je kup dela in tukaj na klopici sem se sproščal zgolj zato, da bi lahko kasneje lažje delal. Včasih sem delal neprestano, pa me je izučilo. Človek se mora naučiti, kako si vzeti premor.

Tako sem čakal.

Kljub temu sem z mislimi nervozno blodil po seznamu opravkov. Ob četrti uri pošljem mail na literarno društvo in povprašam o svojih zgodbah – poslal sem jih s takšnim veseljem, pa mi še zmeraj niso ničesar odgovorili. Potem se spravim k branju članka (že vidim, kako bom histerično preskakoval strani, da bi čimprej prišel do kreativnega dela naloge) in pisanju recenzije. Ob osmih grem na mail in jo odpošljem. Nato, čeprav so načrti drugačni, bom kakšno uro znova in znova bral ista sporočila in iskal morebitne napake, ki so povzročile, da mi na njih ne odpišejo. Po deveti uri se lotim urejanja svoje spletne strani.

Pestilo me je to prekletstvo, da me je delo, ko sem se ga enkrat lotil, popolnoma okupiralo. Želel bi si, da bi se znal izklopiti; samo za par minut, da bi sedel in gledal park okoli sebe, pa so mi pred očmi skakali bežni vtisi stvari, ki bi jih želel opraviti, in stvari, ki sem jih že opravil, pa bi jih lahko opravil bolje. Toliko stvari je bilo – človek je imel neskončen potencial. Da bi le imel neskončno časa.

Pravzaprav živim v službi svojih opravkov, kot kak suženj. Nekoč sem se

želel rešiti, si najti prijatelje ter si ustvariti družino, zaživeti kot vsak drug normalen človek. Pa me je odsotnost dela pobila. Jokal sem in v prsih me je pritiskalo boleče spoznanje, da ničemur ne koristim. Samo v delu sem našel smisel. Samo takrat, ko sem delal ves dan, sem se lahko spustil v posteljo z utrujenim nasmeškom na obrazu. Samo takrat, ko sem vse ljudi pustil za sabo, sem našel dovolj časa, da me je delo zadovoljilo. Lagal sem si, da delam nekaj velikega, nekaj, kar bo štelo – nekaj, česar valovi pozabe ne bodo odnesli s seboj, ampak se me bodo ljudje z vso silo oprijeli in me iztrgali iz njenih rok. Med milijardami imen bo svetilo moje in klicalo: »Obstajal sem! Živel sem in sporočam vam svoje misli! Ne pozabite me ...«

Veter me je zdramil iz sanjarjenja. Bilo je skorajda tako, kot da bi se zbudil – včasih me je zaneslo precej globoko. Če bi me zdaj kdo gledal in bi mu razložil, o čem sem razmišljal, bi se prav zagotovo smejal.

Pogledal sem na uro. Že sem v mislih slikal poplavo opravkov, pa sem se zavedel svojega početja in jih počistil iz misli. Skušal sem misliti nič.

Čez jasno nebo je rezala siva sled letala. Njegov hrup je odmeval po parku. Prav tako klici otrok na igralih. Smejali so se, jokali in gugalnice so cvilile. Starši so sedeli naokoli in viseli na telefonih. Svojega sem pustil doma, drugače bi ves čas pogledoval nanj kakor oni. Da bi mi le nekdo sporočil, da mi bodo nekaj objavili. Vsaka kaplja v ocean informacij, ki je bila moja, je nekaj štela.

Nekoč bodo prišli arheologi in čistili ocean pa našli neprecenljive zaklade. Nato bo med milijardami spomenikov izstopal moj in ... Odmahnil sem ponavljajočim se mislim. To stvar sem skušal že ničkolikokrat ubesediti, pa se je zmeraj slišala smešno. Morda je bila smešna. Potem je bilo še veliko bolj smešno to, da je bila ta smešna stvar načelo, po katerem sem živel svoje življenje. Moj lasten spomenik mi je oltar. Živim zato, da bi živel moj spomin. Ni mi mar, da bom umrl – a da bi bil pozabljen, tega me je groza.

Zavzdihnil sem in spet pogledal na uro. Počasi sem vstal in se odpravil proti domu.

Po drugi strani, mar ni vseeno, kaj se zgodi po smrti? Če si pozabljen, če svet zgori in se vesolje izgubi v večni temi? Kaj ti bo to, da se te spominjajo?

Nalahno sem si pokimal, kot da sem prišel do ugotovitve, ki sem jo uspel zaobjeti z gotovostjo.

Spet je zapihalo, tokrat močno, da sem se moral obrniti stran od vetra in mu nastaviti hrbet. In v tem zahrbtnem vetru sem zagledal tekače, kako mu kljubujejo in mi stopajo naproti. Stiskali so čeljusti in na povešenih glavah sem gledal izraze jeze. Neodobravajoče sem spremljal njihove razgaljene vratove – saj se bodo prehladili. Jim je vseeno?

Pravzaprav je tako prav, moralo bi jim biti vseeno! Ti so vedeli, kaj je resnična svoboda. Brzeli so mimo mene in jaz sem jih nenadoma gledal z občudovanjem v očeh. Oni se niso podredili vetru. Koliko stvarjem pa se podrejam jaz? Človeka na mestu držijo prav zahrbtne sponi – pogosto se jih ne vidi. Samo v tistih posebnih trenutkih, ko pod tančico vsakdana zapiha spoznanje, takrat se zavemo, čigav suženj smo v resnici. Jakno bi moral strgati s sebe in teči. Teči daleč stran, teči v gozd in tam zaspati. V zemljo bi moral zarisati črto in postati kralj svojega sveta! To vse bi moral pri priči storiti.

Pa se je veter pomiril in se je pred oči spet spustila tančica. Potem se je vse skupaj zdelo grozljivo smešno. Ko sem se vrnil domov, sem pohlevno pogledal na mail.

Pošasti

Tim Uršič

Knjižna nagrada

»Moj brat me je vedno dražil ob takih nočeh,« je prekinil molk. »Udrihalo je po steklu, bliskalo je skozi žaluzije, grmelo je kot dinamit na gorski fronti, on pa mi je govoril, da je to čas, ko pošasti pridejo na plano. Skrivajo se v omarah, čakajo pod posteljo, v temnih kotih sobe, kamor nikoli ne pogledaš, čakajo, da zaspiš, in potem te odvedejo v svoj svet, kjer te mučijo in grizejo in te gnetejo po svoji volji, dokler ne postaneš eden izmed njih. Jaz sem cvilil in ga histerično skušal ustaviti, ko je krivil sence prstov na stenah in z zobmi opletal po zraku, njega pa je, itak, to le podžigalo in me je strašil naprej. Pazi se, pazi se takih noči! Pa da ne boš povedal mami! Tudi ko se otreseš strahu pred pošastmi, te je še vedno strah staršev, izgleda.«

Ob zadnjem stavku se je nekoliko zaustavil in pogledal v strop ter ji ponudil enega od tistih nasmeškov, ki jih je skrbno uril za potrebe presenetljivih ugotovitev, za katerimi se je skrival pred resnico, da je zgodbo sam pri sebi že nešteto krat ponovil in jo preučil do najmanjše podrobnosti. Pozabil je že celo, ali je sploh resnična: »Ampak takšni so bratje, morajo biti pravi mačoti. Saj mu nimam česa zameriti.« In tudi dejansko mu ni imel.

Vrnila je nasmeh, kar mu je dalo vedeti, da gre pripoved v pravo smer. Bliskovito se mu je zvirtelo od resnice. Prešinilo ga je, kako se za vsako potrebo popolne zgodbe skriva povsem identičen strah, kot ga je opisoval le trenutek pred tem. Tudi če ga ni nikoli zares občutil in je bila zgodba v celoti umetna – in resnično ni mogel potrditi enega ali drugega –, je bil zanj nič manj kot doživet. Temu pa se pravzaprav niti ne more več reči laganje, kajne?

Sploh pa, ne le, da se ni zlagal, še več, povedano je vsebovalo dvojno resnico. Najprej ga je prežal strah pred neuspehom, ki po zagotovilih najstniških revij

vselej sledi slabemu pripovedovalcu – slab pripovedovalec je nič drugega kot rezultat neizurjenosti v poslušanju. In če ne znaš niti poslušati niti pripovedovati, kaj si potem? Samo telo. Tak je vsaj bil njegov zaključek – sledil pa mu je strah pred razkritjem: njen street smart karakter ga je tako očaral (omenimo, da je prav takrat tudi zunaj zatreskalo) kot navdihoval z občudovanjem. Ali pa je bilo to kar eno in isto? Ne očarati in občudovati, to seveda ni eno in isto. Očaran (zatreskan) je bil pasivno, občudoval pa jo je aktivno. Ali obratno? Kakorkoli, hkrati je želel vrniti, kar je doživljal, in jo pripraviti do podobnih občutkov. Konec koncev je bil razlog, da je sploh načel anekdoto (ki to morda sploh ni bila), ker je bil aktivno očaran, a ker jo je pasivno občudoval, se je tudi bal, da ga bo razkrinkala. Je to kavelj 22? Potem se je spomnil, da verjetno že debelo minuto ni rekel ničesar.

In kot da bi narava navijala, je takrat zunaj zagrmelo (verjetno zapoznela reakcija tistega bliskanja tik pred tem) in v trenutku se je spomnil, da se lahko (ne)opazno zdrzne, kakor da ga še vedno po malem grizejo pošasti iz otroštva. Začutil je, da je storil prav. Udrihalo, bliskalo in grmelo mu je v prsnem košu. Zlila se bosta v poljub, zaprl bo oči, ker je nekoč prebral, da moraš imeti med poljubljanjem zaprte oči – saj ne, da ga je to motilo; motilo ga je v resnici to, da bi tako ali tako zaprl oči, ampak ker so zaprte oči postala družbena norma, kako bo potem kdorkoli vedel, ali miži, ker pač hoče, ali ker je to nekje prebral in zdaj izigrava popolnega ljubimca. Trudil se je, da ga misli ne bi preveč odpeljale, da bi pozabil na vse smernice, kaj in kako z jezikom.

Ona ga je prijela za dlan in se približala njegovemu obrazu. Že dolgo ji je bilo jasno, da se ji pošasti, kakršna je bil on, ni treba bati.

Ko zaprem oči

Edita Nemec

Knjižna nagrada

Ko delam, nikoli ne spim dobro, toda odkar je poskušala narediti samomor, spim še slabše. Pa tudi prošnjo za višjo stopnjo oskrbe in s tem zame boljše plačo je dobila zavrnjeno, čeprav je ob obisku pooblaščene izvedenke odigrala na pol paralizirano, rahlo dementno, naglušno, do soljudi neobčutljivo starko. V vlogo slednje se ji ni bilo prenaporno vživeti, saj je to njeno naravno stanje.

Z eno izjemo. Do negovalke, svoje sosede, sestre njenega že dolgo pokojnega moža je drugačna. Ne vem, kako ji je uspelo ogreti to ledeno srce. Z objemi, iskrenostjo, ki jo včasih zadene direktno v njena toga prepričanja o zamujenih priložnostih izkazovanja ljubezni svojim štirim otrokom ali preprosto zato, ker je filozofinja.

»Izobražena in pametna! Ein positiver Mensch!« ne skriva svojega navdušenja nad njo, ki nas na pogostih obiskih pred bruhanjem njenega pesimizma zaščiti z navdušenim branjem člankov o duhovnosti.

Po tem, ko jo je rešila, se je njuna vez še poglobila.

Bila sem v kuhinji in kuhala kosilo, gospa Theresia pa je, kot večino časa, ležala v spalnici. Zaslišala sem razglašeno petje in pomislila, da je pomanjkanje posluha ne ovira pri soliranju.

Misli, da je nekaj posebnega, ker je dala odpoved v prejšnji službi in postala negovalka! Srečo ima, njena ima višjo stopnjo, pa še manj naporna je! Samo objame jo okrog ramen in zapoje: »Kje so tiste stezice« in s tem prevzame oblast nad njenimi dementnimi možgani!

Ona pa jo hvali, kako lepo poje in že sto desetič pove zgodbo, kako je bila zanj glasba in ocenjevanje petja v Volksschule najbolj strah vzbujajoča izkušnja v otroštvu.

»Tega, da sem morala stati pred celotnim razredom in peti, ne bi smeli početi otrokom brez posluha!« zaključi svojo zgodbo, v olajšajočem nasmehu pokaže preveliki protezi ter pritegne »k stezicam«.

»A ti že kuhaš? Midve sva z mojo šele zajtrkovali, danes je srečen dan, je dolgo spala! Samo mimogrede sem vaju prišla pogledat! Greva do potoka!«

»V postelji sem!« je zavpila iz spalnice.

Domače se je napotila k njej. Ne, niti slučajno ni vprašala, če ji dovolim! Na srečo ne bo dolgo, saj ne more svoje pustiti z rolatorjem na dvorišču!

Čez nekaj trenutkov je panično privihrala nazaj, češ da je moja pojedla preveč tablet in da želi narediti samomor. Da je gledala ta lep sončen dan, in ker je sobota, ne bo nobenega od otrok nadlegovala med službo, tako da je izbrala kar idealen dan za umret.

»Jebemti, pa ravno med mojo smeno! Naj kar ona prevzame, itak je tako rada pomembna! Bom jaz naprej kuhala!« je bilo jasno v moji glavi.

Klicala je rešilca pa sina, pela in molila, ker rešilca dolgo ni bilo, jo je z zaušnicami in hladno brisačo na čelu poskušala ohranjati budno!

Šla sem po gospo Supanz, ki se je brezčasno predajala pomladnemu soncu. Uprla se je moji nameri, da jo odpeljem v kuhinjo, zato sem se tudi sama za nekaj trenutkov brezskrbno prepustila soncu.

Prišla je snaha moje varovanke, jezna zaradi uničenega dne, ker »stara zopet izsiljuje«, rešilec, policija.

Zajel me je občutek filmskosti, ki mi je zagotovil udobno distanco. Ko se je vse umirilo in so jo odpeljali v bolnišnico, sem šefici agencije ob novici poslala še prošnjo za premestitev.

Veselila sem se mirnega večera v upanju, da je to eden poslednjih v tej hiši.

Pa ni bilo tako, saj so jo pozno zvečer pripeljali nazaj domov.

»Življenje je tako nadležno, pa še končati ga ne znam!« je zamomljala in se osramočena odvlekla v spalnico.

»Ti Avstrijci pa res varčujejo, če bi ostala v bolnišnici, bi izpadla veliko resneje, tako pa bo zopet obtožena cirkusiranja!« sem zadržala zase.

Prišel je dan menjave, brez posebnih čustev sva se poslovili, ker jih, razen občasne sovražnosti, tudi nisva razvili. Le v sebi sem ji zaželela čimprejšnjo smrt.

Vožnja s kombijem me asociira na prestajanje kazni v zaporu odprtega tipa. Sedem negovalk, ene v prihajanju, druge na odhodu. S strani agencije nezaželjena komunikacija o naših realnostih.

Upam, da ne bo pijan, da bodo mačke nahranjene in da me ne bo čakal kup umazane posode. Toda do prihoda domov imam še ogromno časa, saj vožnja traja neskončno dolgo.

Dokler nisem postala negovalka, nisem razumela relativnosti časa. Sedaj mi je čisto jasno, da je 14 dni na šihlu 1000-krat več časa kot 14 dni doma.

»Guten Tag, ich bin Irene!« se predstavim šarmantnemu dr. Haridyju. Negovala bom njegovo partnerko, ki je zaradi prometne nesreče že 10 let v zavestni komi. Plačano je dobro, upam, da bom vzdržala.

Negovalka, ki jo je do sedaj oskrbovala, odhaja, na prošnjo agencije je s svojim avtom in me bo uvajala, dokler bo potrebno.

Bolniška soba je damski salon, gospa brezčasna pri 50-tih, prej bi človek pomislil, da je hčerka premožnega zdravnika.

»Bila je poželenja vredna medicinska sestra, prepustila sta se ognju strasti, ko pa tudi žerjavice ni bilo več, je on službeno odpotoval, ona pa se je – brez uspeha – poskušala ubiti.

Takoj po nesreči je prevzel skrbništvo, njena hčerka ne sme v hišo, na vozičku jo odpeljem v lokal, kjer se srečata,« so bile na poti do sobe navržene informacije.

Zazrem se v njene velike, modre oči. Gleda me, vendar nisem prepričana, da me vidi.

»Očesni vekli sta edino, kar lahko premika. Na vprašanje odgovori pritrdilno, ko te strmo gleda, ko jih zapre, je odgovor NE,« me pouči.

Hranjenje s sondo direkt v želodec, menjavanje plenice, obračanje vsake 3 ure, umivanje s krpo, kopanje 2x tedensko, pedikerka in kozmetičarka 1x na 14 dni, frizerka vsak teden.

Ne bo mi hudega! »Zakaj odhajaš?«

»Rabim spremembo, tukaj imam težke sanje!«

Okretno sem sledila navodilom, presodila je, da me ob koncu dneva lahko zapusti. Dobrovoljna se je odpeljala v bližajočo se nevihto.

Bila sem utrujena, veselila sem se udobne postelje, dežja s spremljajočimi bliski in oddaljenim grmenjem.

Samo prišla sem svoj talisman in že me ni bilo več.

»Ljubil me je, nor je bil name, želel je, da se poročiva, toda ker ni maral moje hčerke, sem oklevala. Za njega predolgo, saj je v njegovi kulturi žena možev ponos. Ob obisku njegove številčne družine sva se sicer poročila, toda to je bila le navidezna poroka, ritual, ki je opravičil skupno spalnico.

Po vrnitvi sem se predajala z distanco, del mene me je opazoval z gnusom. Prodala sem se za vrečo laskajočih besed, službenih ugodnosti in daril.

Občutku razlastnitvenja se je upiral z novim lastnitvenjem. Ena od njih še sedaj prihaja v hišo. Prepoznam njen smeh, ko negibno prislušujem zvokom parjenja.

Pomagaj mi, prosim!

Takoj sem začutila, da me razumeš, ujela sem tvoje vprašanje, povem ti, da nima nobenega smisla, živeti moram zaradi njegovega maščevanja in slabe vesti.

Ne, ne sanjaš! Prišla sem te prosit, da mi pomagaš umreti! Jutri me vprašaj, če si želim še naprej tako živeti in jaz bom zaprla oči. To bo moj odgovor, ki bo trajal zelo dolgo. Prosim te, usliši mojo prošnjo. Drugače bom morala priti jutri zopet in tako vsako noč, dokler se me ne boš usmilila.«

Ne vem, če me je prebudil blisk ali grom, mrzel pot ali jasnost sanj. Obsedela sem popolnoma budna, čas je za obračanje.

Neslišno kot mačka sem prišla do postelje, čutila sem, da ne spi, vendar je bila z mano prizanesljiva. Ni mi želela oteževati preostanka noči.

Jutri bo strmela vame in čakala na moje vprašanje. Tudi če ga ne bom izgovorila, bo nanj odgovorila.

Izlet

Monika Bukovec

Knjižna nagrada

Dovolj sem imela vsega. Star vojaški nahrbtnik mi je med hojo preskakoval z ene rame na drugo, pas torbe za kitaro me je žulil, oblekica se me je mokro oprijemala, povrhu vsega pa so se mi še balerinke napolnile z vodo. Dvignila sem oba čevlja, ki sta v bitki z dežjem spominjala na majhna čolnička in vase veselo vpijala vodo, da je odpadla podloga, pod katero me je pričakalo ogrodje za peto. Tudi zunanost ni bila nič boljša; izginila je mašna na levem, tista na desnem pa je še neodločno bingljala na svojem mestu.

Tega, da sem besna, mi verjetno ni potrebno poudarjati. Zadnji dve uri sem zavzeto tiščala palec navzgor, počasi hodila po peklenško vročem asfaltu, ljudje pa so se vozili mimo v svojih novih klimatiziranih škatlah in nihče, prav nihče mi ni ustavil. Potem pa toliko, da ni bil konec sveta; nebo je začelo siveti, veter je pihal z močjo orkana in ni minilo pet minut, pa so gotovo prav vsi tisti zgoraj, ki popevajo nebeške hvalnice, odprli svoje zadrge na kavbojkah in se družno poscali name. Deset minut kasneje so pospravili svoje lulčke nazaj v hlače in verjetno šli večerjat kaj nebeško dobrega, jaz pa sem obstala tam kakor prej, mokra in razjarjena, sredi ceste, pod milim nebom, brez zavetja in s čevlji v rokah.

Naslednji trenutek pa brez čevljev. Prvi je z vso silo poletel v loku in pristal nekje v travi na drugi strani ceste, medtem ko je drugi, ki sem ga skoraj nezavedno vrgla še z večjo silo, v nekem trenutku zadel avto, ki se je peljal mimo. Prvič tisti dan je nekdo pritisnil na zavoro in avto se je ustavil ob meni.

»Hej ti,« sem zaslišala skozi odprto okno avtomobila, vendar sem s pogledom strumno usmerjenim predse hodila naprej.

Avto se je še nekaj trenutkov peljal ob meni, s hitrostjo prilagojeno na moj korak, ko sem s koticom očesa pogledala proti vozniku. Bila je ženska in ta ženska se je smejala na vsa usta. Že sem ji hotela zabrusiti nekaj v smislu, ali prvič v življenju vidi nekoga bosega hoditi po cesti, ko mi je zakričala skozi okno z resnejšim obrazom.

»Ali potrebuješ pomoč?«

Pomoč? Zavila sem z očmi. Potrebovala sem nov svet, ne pomoči.

»No, lahko ti ponudim prevoz, če želiš,« je rekla in še zmeraj čisto počasi peljala ob meni.

To je bilo tisto, kar sem si želela med dveurno hojo po razbeljenih tleh, sedaj pa sem neodločno polagala eno boso nogo pred drugo. Kaj naj? Se vrnem nazaj v praznino stanovanja in samevam ob zvokih hrupnega vrveža? Naj se učim matematiko do večnosti, torej do avgusta, in ponovno zašutiram na popravcu? Grem do trgovine po milko, da srečam njega, in nasmehnil se bo z brezizraznimi očmi v trenutku, ki bo zanj v hipu pozabljen, mene pa bo spremljal ves dan in me tiščal k tlom kakor betonska opeka?

»No? Kam greš?« je ženska ponovno vprašala.

Obrnila sem se proti njej.

»Na morje grem. K teti,« sem rekla brez oklevanja in sedla v avto.

»Tudi jaz sem imela nekoč teto na morju,« je zamišljeno rekla in speljala.

»Sedaj pa tam živi moj brat in srečo imaš, da sem namenjena ravno tja.«

Pokimala sem in jo skrivaj ošinila s pogledom. Oblečena je bila v belo bluzo s kratkimi rokavi in temno krilo do kolen. Če je njena obleka delovala uradno, je frizura presenetila. Pod dolgimi lasmi je imela na vsaki strani glave pas obritih las.

»Prej se je pa precej uscalo,« je rekla z nasmehom, ko je videla, da jo opazujem in se zasmejala.

»Videla sem, kaj si naredila s čevlji. Imaš kaj za preobleči?«

Zaradi klime v avtu me je že začenjalo hladiti in preoblekla sem se kar med vožnjo. Potem sem se naslonila na šipo. Avtocesta je brzela mimo naju in prisegla bi lahko, da sem že vohala morje, čeprav je bilo za to še prezgodaj.

»Kje pa imaš teto?«

»Kaj?« sem se za hip zmedla, nato pa hitro odgovorila. »Eee ... V Izoli.«

»Aha,« je izustila, pogledala izpod čela in globoko zavzdihnila.

»Koliko si stara?«

»Osemnajst. Pa ti?« sem jo hitro vprašala in ponovno ošinila njeno frizuro.

»Imam dvaintrideset let, ime mi je Špela in sem psihologinja. Kako je tebi ime?«

»Sanja,« sem rekla in se ponovno zazrla ven.

To je res. Sem Sanja, ki sanja. Sanja, ki nenehno preigrava kakšen kitarski solo, na kitari ali v globini duše. Sem tista, ki z denarjem, ki me zjutraj čaka na mizi, kupuje zmrznjene pice in napol pripravljen cordon bleu in spravlja vase kosila in večerje med tihimi stenami trisobnega stanovanja, s pogledom na mestni vrvež. Otrok dveh karieristov, ki z življenjem plačujeta svoj družbeni status, nosita obleke za petsto evrov, vozita najnovejše nemške modele in se s telefonom na ušesu priplazita iz službe šele po osmi zvečer, kjer ob spremljavi klikov na računalniku pozno v noč spremljata tečaje na borzi. Sem otrok, za katerega vsi, razen mene vedo, da bom študirala pravo ali pa vsaj menedžment in se čez leta neizogibno klonirala v svoja starša z vgrajenim telefonom na ušesu. Nihče pa ne ve, da sovražim preračunavanje česarkoli, no, nihče, razen morda profesorice matematike, ki mi iz treh cvekov, čeprav je ena plus ena plus ena tri, ni hotela izračunati trojke, ampak me je z nasmehom zašutirala na popravca. Sem tista, ki v družbi prijateljic globoko v sebi spi, ko je govora o geliranih nohtih, razcepljenih konicah las in dragih oblekah iz Italije. In naposled sem tudi tista, ki se ji fant z najlepšimi modrimi očmi na svetu umika, ko mu začnem odpirati vrata svoje notranjosti. Z odmaknjenim pogledom nezavedno prikimava mojemu

nenadnemu monologu o sebi in svojih vase potisnjenih željah. Z bistro modrino zanimanja me pogleda šele nekoliko kasneje, ob omembi novega androida. In konec koncev se počutim tako prekleto samo, tako nevidno, v tem svetu racionalnosti in blefa.

»Hm?« zaslišim Špelo.

»Kaj?« prebujeno vprašam.

»A igraš kitaro?« se spet oglasi.

»Ja, poskušam,« odgovorim in globoko zavzdihnem.

Zgovorno me pogleda in se prijazno nasmehne.

»Deep Purple?«

»Seveda. «

»Led Zeppelin?«

»Normalno. In Janis Joplin, The Beatles, pa Guns N' Roses,« še dodam in nekoliko bolje se počutim, ko ponovno ošinem – in si tokrat bolj podrobno ogledam – desni pas obritih las na glavi psihologinje.

Morda bi mi nekoč, v *mojem svetu*, uspelo, da bi se svobodno peljala nekam s kitaro na zadnjem sedežu in pesmijo na ustih. Prav mogoče je, da bi imela nekoč nekje čisto majhen nastop, morda v lokalni, v katerem so le tri mize in bi se tistih pet ljudi, ki so obsedeli tam ob svojih vrčkah česarkoli že, kdaj pa kdaj spomnilo punce, ki jim je igrala nek večer.

Zavije z avtoceste in zapelje proti Izoli. Rahlo odprem okno in vdihnem vase morski zrak. Špela se zasmеji in sama naredi enako. Zasmеjem se nazaj, za hip se spogledava in v tistem pogledu je nekaj, nekakšno razumevanje, povezanost, *nekaj* ...

»In kaj boš zdaj?« me vpraša in vozi naprej.

Nameravala sem poiskati kakšno poceni sobo ali pa se utaboriti na plaži.

Skomignem z rameni in občudujem razgled pred sabo.

»Boš poklicala starše?«

Molčim in razmišljam, koliko časa bi potrebovala moja starša, da bi ugotovila, da me ni. Dva dni, tri dni, en teden?

»Policija te bo hitro našla, če boš hodila okoli s to kitaro,« je rekla Špela in me ošinila s pogledom.

Verjetno je imela prav. Lahko bi skrila kitaro v tisto poceni sobo, če bi jo našla, si ostrigla lase in se pobarvala na blond.

»Če pokličeš starše, lahko ostaneš pri naju z bratom nekaj dni. In ko se vrnem v Ljubljano, te zapeljem nazaj.«

Pogledala sem na telefon in videla pet neodgovorjenih klicev. Mama. Oh.

»Tudi jaz sem nekoč pobegnila. S prijateljico sva štiri dni taveli po Zadru, potem pa so naju našli,« je dejala Špela z resnim izrazom na obrazu. »Ni bilo lepo. Komarji so naju popikali, ko sva spali na plaži in že drugi dan sva se skregali.«

»Zakaj?« sem avtomatsko vprašala.

»Hotela je domov,« je rekla Špela in se zasmejala.

Tudi jaz sem se zasmejala, v tistem pa sem opazila, da mi telefon spet sveti. Mama. Obotavljajoče sem se oglasila.

»Sanja,« je hitela mama po telefonu. »Zjutraj te ni bilo, da bi ti povedala. Jutri morava z očkom na konferenco v Portorož. Tri dni naju ne bo, ker imava potem dogovorjenih še nekaj večerij in podobno. Boš lahko sama nekaj časa?« je spraševala mama in za trenutek se mi je zazdelo, da sem v njenem glasu zaznala nekaj zaskrbljenosti.

Če bom lahko sama? Prijelo me je, da bi se na glas zasmejala. Špela me je opazovala s strani.

»Mama, pravzaprav grem za nekaj dni na morje. Ne bom sama.«

»Oh, a res? S kom pa?«

»S svojo prijateljico Špelo. Psihologinja je.«

Špela mi je pomežiknila.

»Hm. Kam pa?« sem zaslišala mamo.

»V Izolo,« sem rekla.

Špela je parkirala avto pred hišo ob obali.

»Dovolim ti, ampak jutri se oglasim, da spoznam tvojo prijateljico.«

»V redu,« sem rekla in počutila sem se, kot da mi je tista betonska skala padla s prsi. Prekinila sem zvezo in se na glas zasmejala. Špela se mi je pridružila, v tistem pa je iz hiše stopil najlepši moški na svetu in se približeval avtu.

»Preden se zaljubiš vanj, naj ti povem, da je gejevski profesor matematike,« je med smehom rekla Špela.

»A res? Matematike?« sem se začudila in bruhnila v smeh.

Za tolažbo si moram zapomniti, da imajo lepi moški čuden okus. »Pravzaprav me zanima le, kje naj kupim nove čevlje.«

Ujeti v samoti

Majda Arhnauer Subašič

Knjižna nagrada

Prah. Mnogo prahu na policah stare omare, kjer je osamelo poležavalo nekaj že dolgo nedotaknjenih knjig. Daleč so časi, ko so po njih segale roke mladenk, iščočih svoje sanje v zgodbah, nanizanih na njihovih straneh. Vanje so se zatekale po skrivnosti in resnice o življenju, ki se je še v obrisih razprostiralo pred njimi. Neredko so podobe junakov, ki so oživel pred njihovimi očmi, prebudile v njih neznana občutja. Kot pomladni vetrč jih je pobožalo nekaj toplega in ščemečega, ki se je prelilo v radostno pričakovanje. Ah, ko bi srce znalo znova izvabiti te že davno pozabljene melodije prebujajočega se hrepenenja ...

Roka z dolgimi, že nekoliko uvelimi prsti, seže po zelenih platnicah. Nežen dah odpihne prašne delce, ki se zvrtničijo v medli svetlobi ugašajočega dne. Pogled se zaustavi na naslovu, preleti prvo, tretjo, deseto stran, se ujame na dvanajsti ... Polzenje časa se ustavi.

Črke so se zlivale v besede, besede v misli, misli so lovile posamezne fragmente in jih povezovala v celoto, ki se je končno razgrnila pred menoj v vsej svoji fascinantnosti:

»... In še preden je prebral poslednji stih, je že vedel, da nikoli ne bo zapustil te sobe, kajti usojeno je bilo, da bo veter zravnal z zemljo to mesto zrcal in ga izbrisal iz spomina tisti hip, ko bo Aureliano Babilonia razvozlal pergament, in da je vse, kar je bilo zapisano vanje, neponovljivo na vekov veke, saj rodovi, obsojeni na sto let samote, na zemlji nimajo drugega izhoda.«

Stavek, ki pojasni vse. Kalejdoskop dogodkov in vanje ujetih oseb, prepletenih z vidnimi in nevidnimi nitmi, obstane v dokončni podobi. Trenutek ujet v čas kot odsev preteklih, na videz nepovezanih utrinkov, za

katere počasi ugotavljaš, da jih družijo več skupnega, kot bi dosodil na prvi pogled. Konec ...

... ki te vrne na začetek. Vzbuji željo, da se ponovno vržeš v zgodbo in ji skušaš priti do dna. Vablivo ti šepeta o tančicah, ki naj bi jih odstrnil in tako morda dobil odgovore na vprašanja, ki so se ti porajala, a ti takrat še ni bilo dovoljeno, da bi se jim približal na razdaljo, s katere bi jih uspel zaobjeti v celoti. Pripoved se je izmikala tvojim hotenjem, da bi jo začutil v srži, dojel v njeni popolnosti. Zdaj pa te izziva, da jo skušaš razkriti, razgaliti njene skrivnosti, se prebiti do poslednjega spoznanja, ki ga ljubosumno čuva. A ne obljublja ničesar. Ne laže, da ti bo kot na pladnju ponudila večne resnice ali pokazala bližnjice do njih. Nakazala bo le smeri, v katerih jih moraš iskati. Ti vzbudila željo, da bi se dokopal do njih in še prej v sebi odkril iskalca. Previdno bo potrkala na vrata tvoje duše, da prebudi še speča ali zgolj uspavana hotenja, s katerimi se boš podal na pot odkrivanja plati življenja, ki so ti zaenkrat še skrita. Skušala te bo naučiti prisluhni si, se umiriti in odmakniti od vsakdana, pustiti onkraj skrbi in begajoče misli, ki ti preprečujejo, da bi se približal sebi. Začutil svoje pravo bistvo in se poistovetil z njim in odslej izhajal iz njega samega. Dala ti bo moč, da prepoznaš demone svojih strahov, se soočiš z njimi in jih z močjo, izvirajoče iz svojega pravega jaza, tudi premagaš. Osvobojen bremen omejujočih vzorcev boš pogumneje in odločneje zakorakal po poti, ki se ti bo vse jasneje razkrivala. Stopajoč novim obzorjem naproti, boš puščal sled, ki ji bodo lahko sledili drugi iskalci.

Prav verjetno je, da te bo knjiga v objem svojih misli in resnic zvalila še vsaj enkrat ali večkrat. Vsakič znova boš odkrival skrite povezave, vse bolj razumljiva ti bo prepletenost dogodkov in liki vse bolj izrisani in živi. Postali bodo tvoji stari znanci, a kljub vsemu vedno odeti v kanček skrivnosti, nikoli prepoznavni do konca. In slej ko prej boš v vsakem od njih našel delček svojega odseva. Njihov smeh bo tvoj smeh. Sprejemanje tuje omahljivosti bo izraz sprejemanja tvoje lastne. Trpel boš z njimi zaradi svoje bolečine in skozi njihove oči izjokal svoje solze. Iz njihovih ustnic boš prebiral svoje besede in v njihovi sli boš prepoznal svojo. Zaničeval boš njihovo šibkost, ker se boš sramoval svoje. Srd v očeh bo odsev tvojega. Obsojal boš izdajalca in hkrati obsodil tisti del sebe, ki je nekoč ravnal enako. V božanskosti Remedios boš odkril svojo lepoto in kanček te iste božanskosti. Skozi

hrepenenja drugih boš izživel svoja in spoznal boš, da se v strahovih junakov drugega časa in prostora pravzaprav skrivajo tvoji lastni. Spoznal boš, da nas kljub desetletjem in tisočim kilometrom ne loči prav dosti. Vsi pestujemo enake bolečine, se predajamo podobnim razvadam, trepetamo ob istih strahovih, sledimo približno enakim ciljem. Družijo nas podobna hrepenenja in preganjajo isti demoni. Nebogljeni, a hkrati močni smo kot oni. Vsi skušamo slediti svojim načelom, prepoznati svojo pot in se udejanjiti v skladu z namenom, zaradi katerega smo tu. Odigrati svojo vlogo na odru življenja.

Z vnovičnim branjem čez leta, ko bodo nova vedenja in izkušnje preoblikovale tvoj način dojemanja sveta, boš morda razumel igro sprehodov skozi čas. Biti le tukaj in zdaj ti ne bo več tako samoumevno. Dopustil boš možnost, da onkraj znanega stvari potekajo drugače in sprejel možnost, da skrivnostna prehajanja v preteklost in prihodnost niso le stvar pisateljeve izjave, da »čas ne mineva, kakor se je zdelo doslej, ampak se vrti v krogu,« skriva resnica. Tudi obstoj brezčasnega popotnika Melquíadesa fikcije. Pomisliš, da se ti v Ursulini ne zdi več nemogoč. Tvoj pogled postaja vse širši in vedno več različic si pripravljen sprejeti. A hkrati se ti pojavlja vse več vprašanj, ki mrzlično terjajo odgovore.

Nekega dne želiš svoje misli in poglede skozi zgodbo nekoga drugega tudi sam spet vreči na papir. Loviš besede in jih spletaš v stavke, ki se nizajo v pripoved. Ne razmišljaš, le slediš ustvarjalnemu toku. Zaključiš. Odložiš za nekaj dni. In ko ponovno prebiraš zapisano, komaj verjameš, da je to tvoje delo. Ne prepoznaš se. So to res tvoji uvidi? Niz besed, ki odraža tvoje občutenje? Od kod se je le prikradla vsa ta simbolika? Opaziš, da prav rad zaideš onkraj znanega. Spogleduješ se z mistiko. Bolj kot popisovalec dogodkov postaneš opazovalec razpoloženj. Zaznavaš in beležiš čustva ter se vživljaš v strasti, ki vodijo tvoje junake. Nič več ne sočustvuješ z liki, ki si jih ustvaril. Ne vodiš jih kot prej varno do srečnega konca, kjer je vse, kot mora biti. Dopustiš, da jih pogoltne vrtinec, v katerega so se zapletli brez lastne krivde. Ne obžaluješ pogubljenja tistih, ki jim je očitno bilo usojeno. Odpoveš se vrednotenju in sodbam. Le sprejemaš. Sebe in svet, kakršen je in je vedno bil. Tudi sovražen in krivičen, poln zlobe, a hkrati veličasten v svoji nedoumljivosti.

Je tvoj nov pogled, ki ga razumeš šele skozi seciranje svojih zapisov, le posledica izkušenj, pridobljenih skozi vsakdan? Kaj se je prikradlo vate in spremenilo tvoj pogled? Zaveš se sence, ki te spremlja. Skozi usta tvojih junakov nehote govorijo Pilar, Aureliani in Arcadio. Prisotni so bolj, kot bi želeli, a njihovemu vplivu se ne moreš odreči. Bivanje v Macondu, čeprav le navidezno, te je zaznamovalo. Njegovo vzdušje se je naselilo vate. Posrkala te je mistika kraja, ki ga – razen v duhu – nisi nikoli videl.

Z jesenjo se oddaljuješ od vrveža, ki ti postaja vse bolj moteč, in se umikaš vase. Na samotnih poteh, ki jih z leti vse bolj ubiraš, počasi dojemaš čar odmaknjenosti. Skoraj uživaško se predajaš melanholiji, iz katere vznikajo vprašanja, katerih si nekoč ne bi zastavljal. Mar nismo na nek način vsi obsojeni na samoto? Gre res za prekletstvo ali pa morda dar? Dar, ki nam je dan, da se lahko približamo sebi in spravljeni s svetom in seboj spoznavamo svoje najgloblje bistvo. Morda pa je ves svet le velik Macondo in mi njegovi Buendii, obsojeni vsak na svojo samotno pot in čakajoči na uresničenje prerokbe, po kateri bo tudi nam šele v poslednjem vrtincu prahu in ruševin dano razvozlati skrivnost pergamentov, na katerih je zapisana naša usoda?

Tišino preseka zvok groma, ki ga nekaj hipov pred tem napove s strelo razžarjeno nebo. Veter močnejše zapiha, zamaje naoknice in butne v prostor. Zvrtniči lističe odpadlega cvetja in jih pomete z mize. Misel povrne v sedanjost.

Hvala ti, dragi Gabriel García, da si me ponovno zvabil v svoj mistični svet in mi ga tokrat predstavil v luči izkušenj, ki so jih prinesla leta.

Sobo spominov bom pospravila jutri. Ali pa pojutrišnjem.

Gregor

Tanja Božić

Knjižna nagrada

V kotih dnevne sobe so se tega poletja začele množiti mušice in majhni črni žužki, ki so skrivoma stopicljali po skrbno pomitih ploščicah in preletavali prostor nizko pod stropom. Tudi po mojem prihodu, teden dni pozneje, so bili še zmeraj tam, kljub maminim smrtonosnim sprejem in očetovim domačim zvarkom, zaradi katerih je stanovanje smrdelo kot kakšna radioaktivna čajna hiša. Na zahodu nič novega, sem zdolgočaseno pomislila, le vonj po žajblju in limoni se je med tem nekoliko izgubil. Utrujena od potovanja sem se leno zleknila na kavč in poskusila nadoknaditi kakšno izmed budnih minut na polnem avtobusu, v katerem se je skupaj s pregretim zrakom dihal tudi vonj sezutih čevljev in slanih prigrizkov. Zaprla sem oči in ležala, spanca pa od nikoder. V spomin se mi je vračal način, kako skrbno je izbiral ulice do zadnjega koticčka zapolnjene s turisti, med katerimi sva se morala prerivati drug za drugim. In tako cel dan, od Karlovega mosta do Hradčanov, kot da bi bila to edina Praga, ki obstaja v tem mestu.

Nervozna, da mu kljub odhodu ne morem pobegniti, sem se spravila na mušice, ki so pristajale na mojem nosu in mi preprečevale počitek. Od vseh vlažnih površin v sobi so si izbrale ravno moj prepoteni obraz. Z desno roko sem tipala po mizici za časopisi in reklamami, zgrabila eno, jo zvila v tulec ter mahala v prazno. Vse so se mi pravočasno izmaknile. Opazujem njihovo smer leta, največ se jih ustavi na sobni rastlini, ki umira zaradi pretiranega zalivanja. Ne mama ne oče naj se še ne bi zavedala, da jo zalivata oba. On zjutraj, preden odide od doma, ko ona še spi, ona zvečer, po tem, ko se on spravi v posteljo. Rastlina tišine, o njej nikoli niti besede, samo velike količine postane vode, na kateri se nabira tanka plast umazanije. Ko sem jo nekoč, po tem, ko sta preslišala moja opozorila, poskušala skriti pred njunimi izlivi v svojo sobo, sta jo jezna našla in postavila nazaj na staro mesto.

Ljudem očitno ni všeč, ko jim odvzameš bojna polja. Od takrat se zanjo več ne zavzemam, čeprav se mi zdi, da ravno njen zatohli vonj spodbuja novo in novo mrčes.

Ko ugotovim, da me ne bodo pustile pri miru, predam bitko, vstanem in odidem v sobo. Ura bo kmalu šest, domov bodo začeli prihajati ostali, govoriti bom morala o tem, kaj sem videla, kaj prinesla, kazala slike pred neznanimi spomeniki, visokimi cerkvami, sliko predragega kosila, sončnega zahoda, njega. Pojasnjevala, zakaj sem jih večino zbrisala med kratkimi poskusi spanja, stisnjena na svojem sedežu. A že spet bo njen komentar, on bo mogoče tiho, vem, da mu gre že od začetka na živce, ker ni resen, ker študira neuporabne stvari in me kliče pozno ponoči. Ko je bil prvič tako uradno na kosilu pri nas doma, je zaradi živčnosti iz prtička, na katerem je ležal pribor, naredil metulja. Mama se je navduševala nad njegovimi spretnostmi in mu, misleč, da je neočitna, mežikala in namigovala, naj se hitro nauči delati labode za kakšno posebno priložnost, oče se je odkašljeval, ker se mu je v grlu zaletel bordojec, sama pa sem nerodno naštevala, katere živali vse zna narediti in zamolčala, da se je z origamijem začel ukvarjati, ker se ni znal drugače soočiti z občutkom utesnjenosti in nervoze. Ko je bil živčen ali tesnoben, ni nikoli vedel, kaj početi z rokami. Dolgo si je grizel nohte, med testi škljocal s kulijem, med tekmami prižigal in ugašal vžigalnik, vihtel ključe na kazalcu, trgal robove časopisov, dokler se nekega dne ni enostavno domislil, da bi iz tega papirja lahko nekaj nastalo in začel izdelovati žerjave, ribice in žabe. Zaradi svoje igrivosti in nenavadnosti se je zlahka prikupil vsem, le očeta je zmotila. Vse, kar je rekel po večerji, je bilo, da mi bo ta naredil origami iz srca.

Misel na ta dogodek me spomni, da me nobeden izmed njiju ni klical, da bi vprašal, ali sem že prišla in me kritiziral, zakaj tega nisem storila sama. Nekaj časa poležavam, nato se odpro vrata, mama s Hoferjevo vrečko, brez gromkega smeha, a vseeno neke vrste veselje, da me vidi. Odloži stvari, sezuva čevlje, seda za kuhinjsko mizo vidno utrujena, pravi, da je mislila, da pridem kakšen dan pozneje. Saj sem rekla, da pridem v petek, ji pojasnim, prikima, sklicuje se na glavobol, mrmra, da je na cesti spet zastoj in me pošlje po kozarec vode. Ko pridem nazaj, se drži za glavo, znova migrena, ena izmed njenih mnogih. Kako sta se imela, vpraša, dobro, odgovorim, za odgovor se ne zmeni preveč. Kako sta vidva, vrnem vprašanje, pretvarja se,

da ne sliši, namesto tega počasi požira tekočino. Obsediva v tišini, ne upam si dalje. Če nadaljujem z vprašanji, bo z njimi nadaljevala tudi ona. Namesto tega gledava nekam v prazno, medtem ko se mušice zaletavajo v okensko steklo.

Ko brenčanje le preglasi moje misli, se spomnim, da jima iz Prage nisem ničesar prinesla, opravičujem se ji, pokima, še pivo sem pozabila kupiti, preden sem odšla. Steklenici staropramena, ki sem ju spravila v torbo dan prej, sva nato, med čakanjem na moj avtobus, spila na postaji, da bi zgladila tišino, ki se je naselila med naju. Pravzaprav je edina stvar, ki sem jo prinesla, Kafkova fotografija odtisnjena na vstopnici za muzej, ki mu ne bi bil všeč. Prav vse ostalo, pomislim, sem pustila tam, mestu sem nesla spominke, kot da bi ono obiskalo mene. Iz žepa vseeno potegnem vstopnico, obledelo na robovih, tolikokrat prepognjeno, da črte na njej spominjajo na preplet tramvajskih žic pod praškim nebom. Smehljam se ob misli, da je Kafka le žrtev najinega oživčenega podnebja in ga nato zaman gladim z rokama, papir se noče več vrniti v prvotno obliko, mogoče je tako tudi prav. Ne vem, zakaj sem rinila v muzej. Kafke sploh ne maram. A takrat je bilo celo to boljše kot vse drugo, kar sva počela te dni.

Mama me v tišini opazuje, vstane in čez ramo pogleda, kaj držim v roki. Namršči se, očala je pustila v torbici, ne more povsem razpoznati podobe. »Od kje si to vzela?« strogo vpraša, ton me preseneti, obrnem se in jo začudeno pogledam. »Zakaj te pa to zanima?« ji odgovorim, nezaupljivost v njenem glasu res ni nekaj, kar bi od nje pogosto slišali. Opazujem jo, kako strmi v odprt koš za smeti. »Tega nisi mogla vzeti iz albuma,« reče, zapre pokrov koša, seže po vstopnici in si jo približa k očem. »Družinskega albuma? Smo v sorodu s Kafko?« ji odgovorim in se zasmejim. Še nekaj trenutkov gleda v listek, nato mi ga vrne, obrvi se sprostita, mimika se nekoliko zmehča, pogleda me in se nerodno nasmehne. »Tak je kot on v mladih letih,« izjavi omahljivo in se obrne, da bi šla stran. Presenečeno ostrmim, medtem ko jo opazujem, kako z zamahom muholovke ubije žužka, ki prečka pult.

Kelih in križ

Sandi Svetič

Knjižna nagrada

Boris je v culo zavil kruh in dva kosa sira, vzel meh ter se z materjo še pred vzhodom odpravil proti polju. Narava se je prebudila po prvem dežju, mali traven pa je bil sončen in pripraven za delo. Šla sta sadit fižol in ječmen, njun vir hrane za celo poletje, če bo Perun radodaren z vremenom.

Hrib nad mestom je bil še v času Borisovega otroštva preraščen z gozdom, v nekaj letih pa so ga požgali in začeli zemljo obdelovati. Prek dvižnega mostu sta šla do njive z razgledom na rečni okljuk in tam začela z delom.

Pogovarjala sta se o prihajajočem letu. Polja so bila velika, vendar so zaradi zbite rdeče zemlje borno obrodila. Vse je bilo odvisno od vremena. Stari bogovi ga niso znali dati, mogoče novi prinaša boljše čase. Med gradnjo cerkve so bile letine res obilnejše, je razmišljal Boris.

S padanjem sonca so kmetje začeli kapljati za obzidje. Onadva sta se vrnila zadnja. Na poti domov je Boris spet sanjaril o dobri letini, ki bi jo prodal, si kupil orodje in začel izdelovati obutev. Tako mu ne bi bilo treba nikoli več vleči rala po polju. S polno glavo sanj o svetli prihodnosti je povečerjal ječmenovo kašo, se zleknil poleg matere na kup slame v temnem kotu kočice in zaspal.

Župnik iz Ogleja je bil zelo razgledan mož. Kmetom je vedno znal svetovati in pomagati. Spat je hodil še pred sončnim zahodom, ponoči pa se sprehajal po mestu in mrmrajoč branil cerkev pred hudičem. Ob nedeljah so se krajani zbirali v novem svetišču in opazovali, kako se župnik v nenavadnem jeziku pogovarja z Bogom. Borisu je bila cerkev všeč, užival je v čistem kamnitem svetu dunajske gospode. Najbolj pa sta ga očarala predmeta na oltarju, križ in kelih, oba v sijoči zlati barvi novega Boga. Ko je župnik končal, je oznanil, da jih za nekaj dni zapušča.

Borisa je iz spanja predramila misel. Ni si je upal priklicati nazaj, misel pa je ostala tam in tiho čakala. V naslednjih dneh je zrasla v idejo in ideja je zrasla v načrt. Zlata predmeta sta gotovo neprecenljiva, lastnik bi ju lahko prodal in s tem denarjem živel kot gospod. Odločil se je, da bo vlomil v cerkev.

Še isto noč se je tiho splazil iz postelje, s tresočo roko odprl vrata in obstal. Tam ga je čakal mestni gospod. Zgrabil ga je in ga odvlekel v grajsko ječo.

Boris se je zdramil. Še vedno je ležal v postelji, ideja, da bi vlomil v cerkev, pa se mu je zdela nora. Dan je pred njim odigral igro slik in zvokov. Začel je razmišljati, kako malo ga loči od brezskrbnega življenja ljudi z zvrhanimi mizami hrane. Po dolgem bedenju je odločen vstal. Po mesečevo srebrni ulici je tiho odkorakal do cerkve in tam našel dolgo lestev, ki je niso pospravili po gradnji. Prislonil jo je k zgradbi, se povzpел do vrha in začel odmikati strešnike. Pred njim je nastala črna odprtina, skozi katero je smuknil v drobovje.

Skelet cerkve je poznal. Kako ne bi? Sodelovanje pri gradnji je bilo obvezno ne glede na količino dela doma. Župnik pa je takrat vedno znova ponavljal, da Bog vidi njihovo delo in jih bo deseterno poplačal. Boris je počasi stopal naprej, gledal je le s pomočjo rok. Končno je zatipal leseno loputo. Odprl jo je in ugotovil, da tam več ni lestve, ki je vodila navzdol. Ta malenkost ga ne sme ustaviti na poti do bogastva. Skočil je in kmalu začutil trda tla, ki so se s hitrim pospeškom približala zadnjici in tam pustila rdeč odtis. Začutil je bolečino, ki je prevzela nadzor nad njegovo levo nogo. Gleženj se je hitro napolnil do velikosti meha za vodo. Moral je naprej. Čez ograjo je prekucnil lestev, ki jo je našel na koru. Pomladni dnevi so bili vse daljši, moral bo pohiteti, če želi prehiteti sonce. Odšepal je po lestvi navzdol do oltarja in tam našel svoj zaklad.

Z vsako roko je zgrabil en predmet in se vzdihujoč z vlekel nazaj do kora. Kelih in križ si je zatlačil za hlače in lestev prestavil k odprtini v stropu. Vso težo je poskušal držati na desni nogi, medtem ko se je šepajoč bližal boljši prihodnosti. Noč se je spremenila v jasne slike: obloženo mizo, poglede polne spoštovanja, zavistne pohvale kovača, toplo udobno obleko in lep dvorec. Prišel je do vrha. Tam pa je bila še vedno tema. Stvari so se morale vrniti v prvotno stanje. Prijel je lestev, jo s težavo dvignil in zaprl loputo. Drsal je naprej do svetlejše zaplate, skozi katero je luna metala medle žarke. Splazil se

je na streho in s tresočima rokama zaprl odprtino.

Doma je zlata predmeta umazal s pepelom in vodo. Položil pa ju je na najvišjo polico, poleg revne opreme za kuhanje. Gleženj? Spotaknil se je pri nočnem opravljanju male potrebe. Nihče ne bo podvomil. Zleknil se je poleg matere in pomirjen zaspal.

Naslednji dan je ostal doma. Ni mogel verjeti, da mu je nočni podvig res uspel. Ugotoviti je moral, kaj naj naredi s svojim novim bogastvom. Vedel je, da sta vrednejša od vsega njegovega premoženja, vendar vseeno nista vredna nič, če ju ne more uspešno prodati. V mestecu ni dovolj bogatega trgovca. Mogoče je kakšen v Ljubljani ali šele na Dunaju? Koliko časa bo potreboval, da pride do tja? Dan se je že začel prevešati v večer, ko je zaslišal topotanje konjskih kopit. Župnik se je vrnil domov.

Po naselju se je kmalu razširila grozljiva vest. »Nekdo je odtujil dragocena predmeta iz božjega hrama, ukradel srčiko kraja. Skupaj smo gradili cerkev, ki je postala Salomonov tempelj, svetišče, zbirališče in zavetišče!« je kričal župnik pred vse večjo množico. Duhovni vodja je bil v obraz že čisto rdeč. Besen je nadaljeval: »Bog se je za vas daroval, se vsak dan znova daruje. Vi neumni barbarji pa mu tako vračate!« Iz kamnite hiše poleg cerkve je prikorakal mestni gospod in z resnim izrazom prisluhnil župniku. Po nekaj minutah je stopil do njega in ga ustavil. Začela sta se pogovarjati v tujem jeziku in nato skupaj stopila v cerkev. Boris je to nemo opazoval. Ni si predstavljal tako burnega odziva. Ni pričakoval, da se bo vmešal graščak. Ni vedel, kaj naj naredi.

Ko sta prišla ven, je gospod ukazal zapreti mestna vrata, sam pa je šel s sinovi preiskat domovanja na okljuku. Vsi ostali so morali medtem počakati na placu. Borisu se je meglilo pred očmi. Pregledali so domovanja bogatih obrtnikov blizu cerkve. Čakajoči so nemo opazovali vstopanje v hiše in vračanje praznih rok. Borisa je dušilo. Končali so pregled severnega dela mesta in šli proti revnejšemu južnemu, h kmečkim kočam. Boris je hotel steči stran, vendar ni imel kam. Čisto bled je stal s praznim pogledom. Sonce je že padlo za grad, pregledovalcev pa ni bilo od nikoder. Ne bodo mu sodili, je pomislil. Takoj ko najdejo ukradena predmeta, bodo graščakovi hlapci postavili vislice. Na zanki bo visel kakšen teden ali dlje. Mati bo visela zraven, čeprav neumnica sploh ničesar ni vedela. Verjetno je tako boljše.

Sama ne bi mogla obdelovati zemlje in bi jo pozimi dohitela počasna smrt. Gospod se je vrnil. Praznih rok. Boris ni mogel verjeti. Krajanom je zapovedal pozornost, krivca morajo najti.

Hiše bogatejših prebivalcev so bile v razsulu. Borisova koča pa je bila nedotaknjena. Izvedel je, da so pri pregledu veliko več časa posvetili hišam obrtnikov, ker kmet ne bi mogel priti do tako nore ideje. V naslednjih dneh so skrbno preiskali vsakega pri mestnih vratih, brez uspeha. Boris je izkoristil temo noči in svoj plen zakopal k obzidju blizu koč. Odločil se je počakati kakšen mesec, da se stvari poležejo in čustva pomirijo.

V njem pa se je nekaj spremenilo. Zavedel se je, da je bogat, da je njegovo premoženje vredno več kot tisti ušivi mlin ali kovačnica. Enkrat tedensko je izkopaval svoj zaklad in ga občudoval. Večkrat ga je hotel odnesti na sejem, vendar tega ni storil. Najprej je moral najti kupca, brez tega bi preveč tvegala s transportom. Zato je šel na sejem v bližnje mesto. Tam si je najprej z izposojenim denarjem kupil lepšo obleko in se lotil iskanja kupca. Ni ga našel. Vrnil se je domov. Njegove njive je preraščal plevel, saj se mu več ni ljubilo garati za majhne koščke kruha, želel si je mesa. Načrtoval je pot v Ljubljano, vendar ga je prehitela zima. Sredi oktobra je zavel leden veter, ki je s sabo prinesel debelo belo odejo. Župnik jih je ob nedeljah opozarjal: »Grešniki ste. Tatu niste izdali, Bog vas kaznuje. On je strog in pravičen sodnik!« Krajan pa so bili žilavi, navajeni vročih poletij in ledenih belih zim. Stisnili so se v svoje luknje in tam čakali in molili k starim bogovom. Majhna ognjišča so jim grela domove, strgane odeje so zadrževale toploto, ki je skozi odprtine v stenah odtekala tako hitro kot Borisova borna letina. Sredi januarja je zapihal južni veter. Ljudje so prišli iz hiš in se takoj lotili popraviljanja škode, ki jo je pustila huda zima. Borisova streha se je pod težo snega sesedla. Popravljaj pa je ni nihče. Kovač je prišel od Borisa izterjat denar. Tam ga je našel. Suha siva koža je bila napeta čez kosti, oblečen je bil v lepo obleko, v rokah pa je stiskal zlat kelih in zlat križ.

Znamenja

Damjan Jensterle

Pregnani iz svojih osebnosti

lepo odraščamo v hišah staršev.

Çiler İlhan

»Ko sem opazil to svetlobo, nisem mogel verjeti svojim očem – bila je tako posebna. Ljudje, ki živijo na tistem višavju, so v en glas govorili, da česa takega ne pomnijo. Zdelo se je, da se je nebo nenadoma razprlo in pojavila se je ta svetloba,« je rekel starec. »To ni znamenje, to je milost,« je še zamrmral, ko je odhajal.

»Kakšna drama, kakšna drama,« se je drl poročevalec kot kak športni novinar z grlenim, skoraj falzetnim glasom, očitno na robu histerije, ki jo lahko povzroči le izrazito navijaško pristransko komentiranje.

*

Policaja sta se pripeljala na dvorišče s prižgano signalizacijo. Delovodja ju je peljal k skladišču lesa, kjer je stala napol razložena prikolica vlačilca in pred skladiščem napol preložena paleta desk sibirskega macesna. Eden od delavcev je za ramena malo stran držal drugega, ki je čepel ob rešetki jaška meteorne kanalizacije in sunkovito lovil sapo.

»Tole je to,« je delovodja pokazal z roko proti deskam.

Policaj se je približal. Med deskama je bil modrikast, malo rdečerjavkast – najbrž od posušene krvi – sivobel prst, skoraj gladko odrezan med drugim in tretjim sklepom, posušen in nekrozen. Ni bilo dvoma, bil je človeški. Pokimal

je in se obrnil k drugemu.

»Pokliči forenzike,« je rekel, »in zavarovati morava kraj dogodka.«

Iz prtljažnika avtomobila je vzel plastični trak Stop policija in ga začel zavezovati okrog prizorišča.

»Recite fantoma, da naj se ne oddaljujeta preveč, da bomo zapisali izjave,« je rekel delovodji.

Novici v dnevnem časniku je novinar dodal vprašanje, na kaj je hotel opozoriti tisti, ki je v skladovnico lesa založil odrezan prst. Na neznosne razmere sibirskih sekačev in gozdnih delavcev? Na brutalne razmere, v katerih ti ljudje živijo? Na brutalnost tistih, ki se z njihovim lesom okoriščajo? Na ropanje sibirskih prostranstev, ki niso neskončna zaloga vsega? Je to znamenje stiske ali časa? Na stavek, ki ga je izrekel Jezus o tistih dveh iz Emavs, ko je dejal: »Nespametna in počasna v srcu?« Se je kdo vprašal z njim, ali niso to znamenja zadnjega časa? Zaključil je članek z vrstico iz Svetega pisma. »Poglejte figovo drevo in vsa drevesa. Ko začnejo brsteti, vidite in sami od sebe veste, da je poletje blizu.« (Lk 21, 29-31)

*

Prezebla, lačna in obtežena s težkimi krošnjami sta se vzpenjala po slabo vidni stezi, ki so jo uhodili tihotapci vojaške opreme, ki so jo po frontni črti mrtvecem in iz zasutih ter pozabljenih skladišč pobirali domačini in prodajali čez mejo pri Petrovem Brdu. Italijani so se držali karavl in niso pohajali vzdolž mejne črte. Kontrabantarji so se bali jugoslovanskih graničarjev in žandarjev, ki so prelezli vse in postavljali zasede vzdolž meje, predvsem tam, kjer je teren omogočal lažje prehode.

»Čakaj, tule mora biti znamenje,« je šepnil drugi v koloni. Ustavila sta se in se ozirala po deblih. Nič nenavadnega ni bilo na lubju. Kar nekaj časa sta potrebovala, da sta našla, kar sta iskala. V lubje so bile vrezane tri pokončne črte, prekrižane s tremi vodoravnimi.

»Prekleteo,« je zaklel večji in lovil sapo. »Naprej morava.«

Znak je pomenil, da se morata izogniti naselju in upati, da najdeta vrezan krog, ki pomeni, da je hiša gostoljubna in hrana dobra, ali tri pokončne trikotnike, ki razkrivajo, da je gospodarica sama z deklami in s hlapci, kjer lahko pričakujeta malo počitka.

*

Vse lahko razložiš kot znamenja, in ko pristaneš na interpretacijo, se končajo iskanja. Ko postane iskanje znamenj smisel življenja, ko se vse tolmači, ko razlage zastrejo vse, vstopimo v območje duhovne revščine. Znamenja odpirajo vrata strahu v negotovo, bojazljivo človekovo dušo, ki je, tako se zdi, brez tega strahu, božjega strahu, povsem izgubljena. Zdi se, ne, samo sebe prepriča, da brez tega strahu sploh ne zna živeti. Ta strah je temeljni kamen vere, ta znamenja pa jo povzročajo, vzdržujejo in omogočajo. V nadaljevanju se človek ves čas mrzlično trudi, da bi našel povezave med znamenji, kar pa je jalovo početje, saj si vse povezave, vse na pogled logične stične točke, samo želimo. Izmislimo. Jih prevzamemo. V resnici jih ni! Predstave nam posplošijo povezave in šele strah jih naredi tako prepoznavne, tako oprijemljive, da se jih zavemo in jih znamo celo poimenovati. Strah je oče znamenj in vera njihova mati. In postanemo poslušni, vzgojeni otroci staršev, ki materi v krilo in očetu v naročje polagamo prevzeto razumevanje teh znakov. In starši so srečni, ker so opravili svojo poslanstvo.

Saj nočem reči, da znamenj ni in da niso pomembna. Če avtist nekoga ne sprejme, če ga zavrača in gleda mimo njega ali gleda skozenj, je bolje, da z njim nimate opravka. Oni vidijo v glavo, kjer je zmeda, in celo vprašajo, zakaj je taka zmeda, in vidijo v srce, ki je ogledalo duše. Če nekoga zavrnejo oni, ga mirne duše tudi vi spreglejte. Najbrž ni prida. Skratka, znamenjem je treba pripisovati pravo mero pomena, ne pa usodnost ali končnost. Konec sveta napovedujejo izgube, ne znamenja. Izguba starodavne vednosti, kako je treba živeti z naravo, napoveduje, suša je le pojavna oblika in znamenje, da bi morali nekaj storiti. Nekaj, kar je tako ali tako prepozno. To vedenje, ki je uravnavalo sožitje, je nadomestilo izkoriščanje, ropanje in sobivanje pa je zamenjalo neodgovorno zanikanje vedenja, pojavnosti in obstoja. Mislimo, da vnašamo nek red v življenje, da prepoznavamo znamenja, pa nimamo te sreče. Znamenja oziroma prevajanje pomena znamenj le povečujejo kaos, ki ga rojeva strah. Če so bila nekoč znamenja vidna dela angelov varuhov,

njihova sled in dobra dela, so danes orožje v rokah sejalcov dvoma, bojazni in strahu. Ne verjamem, da duše prav lahko potujejo pod taktirkami napihnjjenih vodnikov duš, sejalcov urokov ob molitvah, zvitih in premetenih zaklinjevalcev prisegajočih znalcev, ki znajo žrtve prepričati, da je treba le dobro misliti in bo od tod naprej vse dobro in lepo, ki znajo dopovedati poslušalcem, da je treba le poimenovati tisto, kar želijo, da se jim zgodi, in se bo zgodilo. No, pa se pojdimo enkrat tako. Ta zgodba bo na natečaju dobila prvo nagrado.

*

Ker sem prepričan, da je najlepše znamenje, kar sem jih videl, nedvomno tisto, ki ga imaš pod levo joško. To je znamenje, ki v zbeganih časih vrne upanje, ki ni le fantazijska idila, predstava ali slika lepega, neproblematičnega, ki je sprejetje življenja takega kot je, v vsej njegovi grdoti in lepoti, v vsej njegovi neusmiljenosti in milosti. To znamenje postavlja upanje na njegovo mesto. To znamenje vodi iz hiše staršev in mi daje upanje, da mi bo morda še uspelo sestaviti svojo identiteto.

Drevo je menda eno od najstarejših simbolov. Drevesa so znamenja tudi, če jim nihče ne pripisuje pomena. Tudi drevesu v živici med travnikom in njivo nihče ni pripisoval posebnega pomena, je pa bilo tako zelo košato in od daleč vidno, da je v resnici predstavljalo prostorsko dominantno. Raslo je od časov, ko je po teh krajih hodila Napoleonova vojska in je logično, da so si uslužbenke Zavoda za varstvo naravne dediščine prizadevale, da so ga po hitrem postopku zaščitile. Drevo je dobilo evidenčno številko vrednote in v Odloku o zaščiti so bile navedene Gauss-Kruegerjeve koordinate lege drevesa. Tako so presadili drevo iz modrosti zemlje v natančnost prava. Drevo so malodane podarili pravnikom, vsekakor pa bi advokati postali zaščitniki skrbnikov, če bi mu brezvesten lastnik kaj hotel. Ta je nejevoljno opozarjal, da se to ne bo dobro končalo, ker on pozna teren in ta je vodnat in podtalnica le dober meter in pol pod površjem. Opozorili so ga, da se z Odlokom ne kaže šaliti in z drevesom prav tako ne.

Ko je po dvodnevni sopari in zgodnji avgustovski pregretosti privršalo neurje, je usekalo. Od zaščenega drevesa so ostale treske in v radiju osemsto metrov od bližnjega transformatorja so v hišah pogoreli vsi priključeni kuhinjski aparati. V znamenju, kakor so pravili kapelici, je bila večna luč na

stropu nad Marijo, ki je bila od udara strele črna. Črna Marija. Nekdo se je prav pametno muzal, da je tudi to znamenje.

Opomba pod črto

Nataša Štefanac

Vranje rožnato jutro

Skodelico jutranje kave so presekali kriki iz sosednjega stanovanja. Očitajoči ton me je ponesel v gimnazijska leta, v epizodo, ko me je na petki nadrla mamka, ker sem okupirala sedež za starejše. Teža njenih besed mi je še tedne visela za vratom. Letos sem se neko vranje rožnato jutro vozila z enko in v poltemi opazovala mularijo, drugačno od svojih sošolcev. Sedeli so na sedežih, zadeti od LCD-zaslona telefona na dotik in s svetlobno hitrostjo frcali vsebino s svojim edinim delujočim organom – palcem. Stoletni dedek je mladeniča, ozaljšanega z verigo in neonskimi supergami, prosil, če vstane. Neonka je po volovsko zijal in lenobno zamomljal: »Ko bom jaz star sto let, bom moral tudi stati.« Metuzalem je ostal brez sape, mene pa odziv mozoljarja ni presenetil – ni pa mi dal miru. Ščemet v pleksusu je kipel, zadelo me je v žličko in jedka bolečina se je razlila po želodcu. Neonček me je spominjal na sošolca iz gimnazije.

*

Sedel je v klopi za mano. Med urami je bral stripe ali spal. Ta sošolec – Jalen Torkar – je bil popoln jebiveter. Delal ni ničesar razen traparij in komaj je čakal odmor, da je lahko kadil, včasih pa je čikpavzo podaljšal v naslednjo uro. Opravičila je vedno od nekod privlekel in vsi smo se želeli dokopati do njegovega skrivnostnega vira odrešitve. Ja, Jalen je bil posebne sorte mojster! Kljub nadarjenosti za lenuharjenje je v šoli kar nekako vozil. Ni bil sicer poseben intelektualni biser, a mu je s popravnimi izpiti leto za letom uspevalo narediti letnik. Zapiske si je izposodil od pridne sošolke, bodoče zdravnice družinske medicine, šarmiral je mlajše profesorice, da so se ga usmilile s »šenkano dvojko«, včasih pa je imel preprosto srečo: da bi se ga izpraševalec znebil, ga je nagnal v klop s »komaj zadostno«. Tip se nam je le nonšalantno nasmehnil. Ja, Jalen je bil resnično posebne sorte mojster!

Sošolce nas je ves čas držal v prepričanju, da se mu bo enkrat zataknilo in bo naletel na nekoga, ki bo ta zmagoslavni pohod končal. Bolj ko se je bližal konec šolskega leta, hitreje so padale stave, s koliko popravnimi bo Jalen naredil letnik in ali mu bo (končno) spodletelo. Več ko je imel ob koncu ocenjevalnega obdobja negativnih ocen, višji je bil stavni rejting. A Jalen je 24. avgusta zmagoslavno prikorakal z zaključnim spričevalom. Slednje je frčalo iz rok v roke in oči niso mogle verjeti očitnemu – Jalen bo maturant! Doma sem štorijo povedala fotru; odložil je Delo, si popravil očala in rekel, da šola, kjer Jalen Torkar, lenuh tisočletja, prileze do mature, ni vredna, da jo (očetova izjava) pes poščije. Z izrečenim sem se strinjala, ne glede na to, da je oče žalil tudi moje intelektualne dosežke.

Jalnov uspeh je temeljil na odločbi, ki mu jo je zrihtala vsemogočna mati, ki je delala na občini kot županova tajnica alias poslovna sekretarka, kar je isto, a se lepše sliši. Ušesa božajoč poklic se je omejeval na izdajanje potnih nalogov in kuhanje kave županu. Gospa Torkar Vrečko je baje vse uredila. Če se je »njen cortko« zapletel v težave, je s telefonskim klicem Jalnovemu nasprotniku, če že ne uničila, pa vsaj zagrenila življenje. Ja, Jalen Torkar je bil res posebne sorte mojster!

Po urbani legendi je nekega večera šel v klub in naročil kokakolo. S kozarcem se je obrnil po prostoru in oči vrgel na najlepše dekline, ki se je znašlo v njegovem dometu. Približal se ji je od strani in vanjo zapičil pogled ranjenega bambija. Motovilil je po njenem teritoriju, misleč, da bo z oddajanjem feromonov pritegnil svoj objekt poželenja. Pristopil je, ona pa je dvignila roko in pozdravila manekena, ki je vstopil. Jalen si je šel lizat rane za šank in s koticom očesa oplazil prozorno blondinko. Srečala sta se s pogledi in čez pet minut skupaj izginila neznano kam. Jalen je bil res posebne sorte mojster!

Po maturi je šel na fakulteto. Točk je imel daleč premalo, da bi študiral medicino kot njegova oče in dedek, čeprav sta spomladi kot žabca skakljala okoli dekana in ga vabila na vikend v Medulinu. Katero smer je vpisal, ne ve nihče, med študijem ga nisem nikoli videla – ne v Nuku ne na Metelkovi in ne na troli. Jalen se je v teh petih letih vdrl v zemljo in nihče o njem ni vedel ničesar. Med izpitnim obdobjem sem plesnela v kleti Filofaksa in brskala po spletu. Prsti so mi sami vtipkali »Jalen Torkar« v Gugl. Presenetila me je

količina različnih Torkarjev, o Jalnu pa razen profilne fotografije z nedelujočega Fejsbuka ni bilo ničesar.

Drevje je menjalo liste in na Jalna Torkarja, *lenuha tisočletja*, sem pozabila. Njegov obraz je a priori spadal med hitropozabljivefrise. Neko sredo sem v deževnem jutru spet zamujala na enko in nisem bila pripravljena na to, kar je sledilo. Pridirjala sem na trolo – videti sem bila kot razkuhan špaget, saj sem pozabila naviti budilko – in jo za rep ujela. Voznik je godrnjal: »Naslednjič te ne bom čakal, pa če divjaš ko na konjskih dirkah!« *Se opravičujem, budilka*, sem se sklonjena pomaknila v zadek jeklene gajbe. Na delo sem prišla zadnjo minuto, srečna, ker mi šefica ne bo mogla groziti z nadurami.

Usedla sem se in prižgala računalnik, ki me je s polžjim zaganjanjem kaznoval za zamudo. Začela sem prekladati liste, ko je priletela šefica. Dlake so se mi naježile, počutila sem se kot mačka pred pitbulom.

»A, si prišla?« je začela in pripravila sem se na vihar. »Te zanima, kdo je prišel? Baj se poznata,« je žgolela; bilo je, kot bi se mi pocast knedelj zataknil v grlu in zdaj obžalujem, da sem v duhu brezmaščobne diete jed pozabila zabeliti. V pisarno je stopila znana postava – mamincortko, jebiveterbrezprimere, bambi in lenuhtisočletja. »Jalen, Jalen Torkar! A ti si živ?« sem izdabila, kar je bil prej izraz razočaranja kot presenečenja.

»Prav ta,« je sluzavo odgovoril. »Zdaj bova sodelavca.«

Pogledala sem, kot bi proti meni brzel vlak ravno takrat, ko se mi je peta zataknila med tirnice. »Super,« sem kislo odgovorila.

»Pokaži mu kadrovske, daj mu sezname strank in telefonskih ...« je naštevala šefinja, možgani pa so njene besede pretvarjali v džibriš; ta je spominjal na zvok stroja za prešanje lesa, ki me bo stisnil pod seboj.

Minevali so meseci, in, kot sem slutila, Jalen Torkar ni bil najboljša izbira za delo – bil je popolna katastrofa. Ta brezbriznež se je vedno znašel; ni me presenečalo, imel je dolgoletno prakso. Njegovo delo so opravljali drugi – največkrat Janja, sveža diplomantka s FDV-ja, blondinka s čvrsto zadnjico, ki ji je obleka padla dol, ko se ji je Jalen nasmehnil, ali pa je *pridni* Uroš, fant s podeželja, kjer jih učijo še zadnjega ostanka filozofije, *da je delo častno*, svoj

urnik za nekaj ur raztegnil in opravil Jalnove naloge. Ta ga je naslednji dan prijateljsko lopnil po rami in izdaval: »Stari, ti si džek! (*Resno?*) Med pavzo častim pivo!« in Uroš se je pred njim stopil kot limonov sorbet v razbeljeni pečici. Jalen Torkar ni imel v oblasti le žensk, z leti je izpilil še pihanje na dušo moškim. Ja, Jalen je bil res posebne sorte mojster!

Vsake toliko smo imeli v podjetju *inventuro* dela – šefinji smo poročali, kaj smo naredili, česa (še) nismo, pa bi morali, česa nismo in ne bomo ter kje smo se izkazali. Ne znam se pohvaliti, zato sem naštela dejstva z listov, ki so ležali pred menoj, za nameček pa sem pozabila obrniti strani, in je bilo videti, kot bi delala za polovični delovni čas. Na nekaj končanih nalog me je spomnil pridni Uroš, še dva projekta pa mi je pripisala Nadja, da nisem izpadla popolna lenoba. Z besedami ne znam. Že oče je mantral: »Kdor blebeta, delat' ne zna!« To je bila družinska filozofija, ki se je kljub časovni oddaljenosti vse do tega sestanka nisem otresla. Šefinja se je namuzala, rekla pa ni nič, razen: »Dobro! Jalen?« V sobi je vse potihnilo. Enega projekta ni pripeljal v podjetje, dveh se je v svoji brezbržnosti celo znebil. Vstal je, kot da bo nagovoril angleško kraljico; nastopati je znal, njegova zaigrana prijaznost se mi je vedno gnusila – a žal le meni – in začel s predstavitvijo. Blebetal je, kazal powerpointe, plesal okoli šefinje in se slinil po direktorici Vrabičevi. Obe sta se cedili kot med z medvedovih šap, mi pa smo odprtih ust poslušali hvalospeve *delavca stoletja*, ki si je pripisoval tuje zasluge. V nekem trenutku je samopromocijsko predavanje hotel prekiniti Patrik, ki je delal z Jalnom, a ga je Vrabičeva grobo prekinila in mu zasikala, naj *raje dokonča svoje stvari*, če misli še sedeti v tej stavbi. Patrik je umolknil in se pogreznil pod mizo, Jalen pa je nadaljeval s svojimi »dosežki«, ki jim ni bilo konca (Jalen, zakaj ne kandidiraš za predsednika uprave in podjetje odpelješ v višave?)

Po sestanku smo Jalna gledali izpod čela, on pa je še naprej zabaval vodstvo, da so nas vsi skupaj spominjali na sentiš iz žajfnic. Čudili smo se, kako mu je spet uspelo. Ja, Jalen je bil res posebne sorte mojster!

Ko leto še ni bilo okoli, je Jalen Torkar napredoval v pomočnika direktorice, in, če gre verjeti besedam Vrabičeve, bojda zato, ker ima *neverjetne organizacijske sposobnosti* (če prevedem, zna elegantno lesti tja, kamor sonce ne posije). V pisarni si je nabral kar nekaj sovražnikov, ki so tako kot

nekoč njegovi sošolci čakali, da mu spodleti. Sodelavci pač niso poznali prigode z Jalnovo maturo, ki jo je kljub nedelu opravil bolje od polovice razreda. Tako je *lenuh tisočletja* krmaril po hodnikih uspešnega podjetja. Najbrž to počne še zdaj – ne vem, saj sem pred tremi meseci odšla *na svoje*, kot se reče. Šefica me je pred odhodom vprašala, kaj je narobe, da odhajam, in dolgo je vrtala vame. »Zakaj greš? Saj ni zaradi Jalnovega napredovanja?« jo je zanimalo.

»Ne, ni zato,« sem se zlagala, »grem novim izzivom naproti,« sem skušala biti taktna. Jasno je bilo, da je to zaradi jebivetra. Nisem ga mogla gledati. Tudi drugi ga niso mogli; kmalu je iz podjetja v Addiko banko na Celovško odjadral *pridni* Uroš, za njim pa sta spakirala še Patrik in Nadja. Ona se je poročila z direktorjem mednarodnega podjetja, kjer je delala – veliko živino, ki ji ni para – in se preselila v Pensilvanijo. Zanj so odprli oddelek trženja (za ta podvig ji res čestitam). In jaz? Znašla sem se po svoje. S prijateljico Dušo sva odprli d. o. o., kjer ponujava računovodske in organizacijske storitve. Posel cveti, dela je ogromno.

*

Sosedje so se končno umirili in lahko v miru spijem kavo. Med zadnjim požirkom sem se spraševala, kako lahko tak brezveznik, kot je Jalen, sploh prosperira. Ni pošteno, a življenje je takšno. Usoda je nepredvidljiva in se obrača, kot ji ustreza, neoziraje se na posameznika in njegov vložek. Če pomislim na neončka z enke – takrat se mi je zdelo, da bo model luzer, ki bo živel na socialki, z mamó se bo gnetel v neprofitni garsonjeri na Brezovici in občasno prodajal Kralje ulice na Tromostovju –, se mi zazdi, da bi znal biti tudi on iznajdljiv kot Jalen Torkar: *jebiveter brez primere*, ki mu je v življenju vse kar dobro ratalo.

Kradljivec

Miša Gams

Že pri vходу v trgovino me je spreletel nek nedoločljiv občutek, ki mi je pravil, da bi bilo bolje, da ne vstopim, a mu nisem pripisoval velike teže. Ko sem se malo razgledal naokoli, sem začutil, da sem postal del nenavadnega vzdušja. Varnostnik, ki je stal ob vhodnih vratih, se je krčil pod težo besed, s katerimi ga je obmetavala gospa v srednjih letih. S steklenimi očmi in rdečim nosom je dajala vtis pobesnelega pitbula, ki komaj čaka, da se sname z verige. »A veste, mene je tale vaša prodajalka zadnjič proglasila za tatico, tale kurba, ki nima pojma o meni, prasica hudičeva ... Kako si upa obsojati ljudi, ki jih prvič vidi ... A vam zgledam kot tatica, a? A bi radi pregledali mojo torbico, da se prepričate, kaj?« Svojo veliko rjavo torbo je molila redarju pod nos, on pa je samo zakrilil z rokami, kot bi hotel reči »pusti me pri miru, baba nora«, a še naprej poslušal njeno blebetanje, ki ga kar ni bilo konca. »Mi ne verjamete? Potem me pa prešlatajte, evo, roke dajem od sebe, lahko me šlatate po mili volji, mogoče pod plaščem najdete flašo vodke,« je kot kak star ekshibicionist odpela in razgrnila plašč ter stresla svoje povešene izbokline. Ni mi bilo jasno, kakšno igro se ženska gre, a nenazadnje je možno, da je potrebovala le malo pozornosti. Ko sem stopil naprej, da bi med policami našel steklenico terana, sem okrog sebe zagledal žensko in tri moške, ki so se hitro kot gazele smukali med policami in si popravljali obleko. Čeprav je vsak izmed njih stal ob drugi polici, so oddajali iste vibracije. Kar naenkrat se mi je mozaik začel sestavljati v bolj jasno sliko. Če se ne motim, so bili pred mano čisto pravi kradljivci, ki so potrebovali žensko na vходу, da jim krije hrbet. Njen glas je še vedno odmeval po vsej trgovini, varnostnik pa je kot en cucek čepel zraven nje, namesto da bi po trgovini preganjal tatove, ki so nemoteno basali pod pulover vse, kar jim je prišlo pod roke. Ko se je ena od treh prodajalk – več jih v trgovini ni bilo – začela približevati policam z robo, je možki, ki je stal ob meni, zamahnil z roko proti blagajniškemu pultu in zakričal: »Lejte ga, tam je Slavoj Žižek!«

Sem prav slišal? Tile presušeni hipiji, ki bodo ukradeno robo pred vrati prav

gotovo zamenjali za drogo, so iz rokava prav patetično stresali najrazličnejše strategije, s katerimi so preusmerjali pozornost strank in trgovinskega osebja. Čisto brez interesa sem pogledal v smeri blagajne v prepričanju, da bom tam ugledal le naveličano prodajalko, ko mi je čeljust nenadzorovano omahnila v znak presenečenja. Pred blagajno je stal nihče drug kot pravi pravcati Slavoj Žižek. V eni roki je držal velikansko vrečo s krompirjem, z drugo pa je blagajničarki podajal gotovino. Nobene dileme ni bilo. Bil je on z vsemi svojimi atributi: z žmigajočimi zelenimi očmi, kratko brado, nevrotično držo psihoanalitika in ukročenimi tiki, s katerimi si je vsake toliko pogladil bundo. O, Jezus, sem pomislil. Pa ne, da je tudi Žižek del uigrane roparske ekipe? Kako je to sploh mogoče? Kaj pa, če gre pri vsem skupaj za sociološki eksperiment, nekakšen bizaren resničnostni šov in se bo od nekod pojavil televizijski voditelj, ki mi bo zastavljal vprašanja? Na koncu se bomo skupaj z Žižkom in igralci objemali pred kamero, pred tem pa obračunali z vsemi družbenimi strahovi. Pogledal sem steklenico terana, ki sem jo držal v roki. Kako predvidljivo je pravzaprav vse skupaj. Medtem ko Žižek plačuje krompir, ki mu bo služil kot priloga za nedeljsko kosilo, se kot pravi slovenski pisatelj mrzlično oklepam steklenice vina. Kako naj zadevo komentiram pred kamero? Da s teranom ustvarjam teren za svojega nevrotičnega junaka, ki nima jajc, da bi se osvobodil spon podzavesti in postavil stvari na svoje mesto? Še preden sem prišel do zadovoljivega odgovora, sem na rami začutil močan udarec.

»Postavite steklenico na svoje mesto,« mi je ukazovalno zakričala prodajalka, »saj vem, da ste kradli.« V naslednjem trenutku mi je iz rok iztrgala teran, varnostnik, ki je stal ob njej, pa me je prijel za zapestje in me začel potiskati proti skladišču. »Kaj se pa greste?« sem še uspel zamomljati, »saj so vsi drugi v trgovini kradli, razen mene«. A bilo je prepozno. Preden sta me odvlekla v shrambo, sem uspel s kotičkom očesa oplaziti situacijo v trgovini. Žižek se je ravno odpravljal proti izhodu in zdelo se mi je, da se mi je privošljivo namuznil, ko je pospravljal drobiž v žep. Tatovi so si v njegovi bližini ravnodušno prižigali cigareto in se božali po trebuhu, v katerega so pred tem stlačili vsemogoče dragocenosti. O ženski z razpetim plaščem ni bilo ne duha ne sluha.

Tole pa ne bo resničnostni šov, sem pomislil, ko mi je redar zavezoval roke na hrbtu in me postavil med gajbe s pivom.

»A se sploh zavedate, da mi kršite osnovne človekove pravice?« sem ogorčeno vprašal, medtem ko sta me gledala, kot da sem najhujši kriminallec na svetu.

»Jaz sem slaven slovenski pisatelj in tamle na izhodu imam pričo, ki je najbolj znan psihoanalitik na svetu, me razumeta?« sem poskušal pritegniti njuno pozornost in jima nagnati strah v kosti.

»Ko bo društvo pisateljev obvestilo medije o tejle prigodi, bosta ostala brez službe, vama je jasno?« Prodajalka je zazehala, redar pa je brez posebnega zanimanja odvrnil:

»Takšnih izgovorov se vsak dan naposlušam še pa še, vsak izmed vas je nepogrešljiv in na smrt pomemben, brez vas se svet ne bo več vrtel naprej, bla bla, in jaz naj vsem vam igram psihologa za minimalca? Pa saj bi si zaslužil Nobelovo nagrado za mir ob vsem tem, kar doživim čez dan.«

»Pa saj vi, vi mi niti malo ne verjamete. Spustili ste vse džankije, ki so kradli, na prostost, mene pa zadržali. Pa samo steklenico terana sem hotel kupiti,« sem odvrnil. »Tista ženska na vhodu je bila prvovrstna igralka, ki je ščitila hrbet roparjem, medtem ko ste se vi pogovarjali z njo.«

Čutil sem, kako mi narašča pritisk, kri mi je butnila v glavo, ko sem se obrnil še proti naduti prodajalki in se zalotil, da se izražam podobno kot ženska, ki je preklinjala pred vhomom v trgovino:

»Prekleta prasica hudičeva, kako si me drznete obtožiti za kradljivca, saj nimate nobenih dokazov ...« Če bi imel proste roke, bi razprl plašč kot ptica, da jima dokažem, da ničesar ne skrivam, tako pa sem le še nemočno suval z nogami ...

Kurbe

Aleš Jelenko

Mama mi je vedno govorila, da smo ženske stroji za rojevanje otrok; da je naša vloga v družbi povsem jasna; da tako pač je in naj se feministke s tem sprijaznijo.

»Nena vem, zaka bi vsi radi spremljali naravo,« je nekega poletnega večera razmišljala, ko je čakala na očeta, da se vrne iz vaške krčme, kjer se – kot vsi ostali brkati starci – slini okoli prsate natararice, ki so jo zaposlili zgolj iz enega razloga: da privablja lokalpatriote v tretji puberteti, jim nudi (navidezno) ugodje in prazni usnjene denarnice.

Ko sem mamo vprašala, če se ji zdi to očetovo pohajkovanje normalno in sprejemljivo, je odgovorila, da to tako pač je.

»Čuješ, mala,« je začela, *»vse tau je buljš pustit tak ko je, tak je Bog hotu in tak more bit,«* je zaključila.

No, če bi ženske hodile vsakodnevno k nekemu moškemu, bi zadeva bila malce drugačna; hitro bi jih označili za vlačuge, kurbe, prešuštnice in prasice, ki želijo speljati vaške može na kriva pota.

Tudi o tem sem se že pogovarjala z mamo, vendar pravi, da ni čisto tako; pravi, da obstajajo razlike med moškimi in ženskami, da so Moški pač lovci in da tega ni mogoče spremeniti. *»Sam za babe se pa to res nena spodobi,«* je pridigarsko dejala, *»že moja mati so rekli, da morjo žene dajat vzgled in ubogat svoje moške.«*

Svoje besede je očitno jemala zelo resno; ko je oče prišel domov, je nekajkrat zaklel, se usedel za mizo ter jezno udaril po prhki leseni površini.

»Jožica, kje se spet sučeš!? Prnes mi liter belga, da malo poplaknem,« je s pijanim glasom zatrobil.

Razmerja so torej popolnoma jasna, sem ob takšnih trenutkih ugotavljala; ni tako zelo nepomembno, kdo se oglasi in kdaj se to zgodi.

Mama je seveda živčno pritekla v hišo. V levi roki je nosila steklenico rdečega vina. Ko jo je položila na mizo, je oče pogledal najprej steklenico, nato mamo ter dejal: *»A ti nism reku, da prnes belga? Te sladke strele mi ni za pit. Neki bolj bi ...«*

»Belga ni več, Franci. Vse si ga že spil.«

Oče vstane, z eno roko prime mamo za njeno, z drugo pa ji pritisne klofuto.

»A pijanc da sm?« jo vpraša.

»Nism to rekla,« odgovori mama in gleda v tla.

Oče jo potisne od sebe, se usede nazaj na stol in z raskavim glasom reče: *»Boljš za tebe, da nisi ... Zdaj pa idi v trgovino po kak liter rebule.«*

Mama se obrne na petah in brez besed odide iz hiše.

Najbrž je to tisto sprejemanje naravnih vlog, o kateri je bilo govora.

Oče me je šele čez nekaj časa sploh opazil ždeti v kotu jedilnice.

»Ka pa ti zijaš? Glej, da neuš ti tud taka ko tvoja stara, ja?«

Prikimam, on pa nadaljuje: *»Treba je znat dobr kuhat, rihtat cote, da so oprane ... in nikol ne ugovarjat moškemu. Tau je tau. Pa boš srečna.«*

Nekatere stvari se s časom spreminjajo, spet druge pa z leti ostajajo iste.

Hrib pred hišo še vedno prekrivajo vinske trte. Na vrhu ponosno stojita dva oreha, ki s svojimi lovkami nudita prijetno senco. Včasih si tja postavim plastičen stol in opazujem dogajanje v vasi pod mano. Razgled je imeniten, hlad pa prav tako.

Ljudje le še redko hodijo peš, zgolj kakšna mlada mamica se tu in tam opogumi in se z vozičkom sprehodi po ozki asfaltirani cesti. Sicer pa je videti

le šviganje raznobarvnih kovinskih škatel na štirih kolesih.

Nikoli jih ne zmanjka. Podobne so vesolju, ki se – vsaj tako pravijo – širi v neskončnost.

Pod našim vinogradom je sto krat petdeset metrov obdelane njive; tam se najde krompir, koruza, solata in vse ostalo, brez česar na kmetiji ne gre.

Pravijo, da je vse to nujno potrebno. Nikoli se nisem spraševala, ali je res tako.

V hlevu krulita dva pujsa in se hranita z ostanki včerajšnjega kosila. Na ta način ničesar ne vržemo v smeti, vse se lepo porabi.

Pozimi pa ju bomo zaklali. Priznam – nisem najbolj navdušena nad vsakoletnim praznikom mesa, toda kar je treba, je pač treba. Tako je vedno govorila tudi moja mama. Rekla je: *»Pujsi so na svetu zato, da mamu mi kaj za jest, ne pa za afnat in stiskat!«*

Spomnim se lanskih pujskov. Ko smo ju želeli zvabiti ven iz hleva in ustreliti, se nista premaknila iz svoje kletke, kot da bi čutila, da prihaja nekaj temačnega, brez povratka. Ko smo ju ustrelili, sta me gledala v oči, resnično sta me gledala v oči.

Podobno je s kurami. Imamo jih kar precej, zato jih vsake toliko časa nekaj obglavimo in spečemo. Da nismo lačni, ker samo od sadja in zelenjave se ne da živet. To vendar vsi vedo. Je pa pri njih vse skupaj manj osebno. Ni čutiti tiste pristne povezanosti. Pač udariš s sekuro in je konec. Ni pogleda. Ni tistega pogleda.

Okoli rumenkaste hiše se smukata dve mački. Ena bela, druga črna. Morali bi ju kastrirati, da ne bi (spet) povrgli. Mladičke, ki jih je potem vsakič treba zaviti v vrečo in vreči v potok, vendar nimamo veliko denarja. Odstranitev spolnih žlez pa je draga, zato moramo vsako leto delati čistko. Ni ravno prijetno, a se temu ne moremo izogniti, če nočemo imeti pred hišnimi vrati živalskega vrta.

Kastrirali smo le našega Runota, mešančka med haskijem in nemškim

ovčarjem, da ne skače po vseh psicah, ki jih zagleda. Zdaj je vsaj bolj miren in ubogljiv.

V sami hiši se ni spremenilo kaj dosti.

Le to, da je lesena miza v jedilnici še bolj prhka, kot je bila pred leti.

Največja sprememba smo najbrž prav njeni stanovalci.

Mama je umrla pred več kot desetimi leti. Rak. Oče pa hitro za njo. Žalost?

Pred sedmimi leti sem se poročila z Matejem iz sosednje vasi. Pravijo mu tudi Jevšinekov poba.

Priden je; zna z zemljo in dobro skrbi za hišo. Prišel je namreč živet k meni. Ostala sem sama v tej veliki zgradbi. Parcela je velika in bilo bi škoda, če bi vse skupaj šlo v nič.

Njegovi starši so sicer gledali malce čudno, ko jim je povedal, da gre živet k meni, saj to ni v navadi. Žena vedno gre od doma in se preseli k partnerju. No, na koncu so le nekako sprejeli njegovo odločitev.

Nisem pa prepričana, če so jo tudi razumeli, a to niti ni pomembno.

Vsak petek zvečer, ko pride domov iz službe, se skrijem v kopalnico in zaklenem vrata. Večinoma pomaga, ne pa vedno.

Nazadnje je najprej zlomil vrata, nato pa še mene. Ko je končal z udarci, me je odvedel v spalnico, vrgel na posteljo, mi strgal majico in hlače ter si me vzel.

Siva, krvava in tresoča sem zaspala. V soboto je bil nov dan. Stare stvari je bilo treba potisniti v ozadje in iti dalje.

Najnovejša novica je, da sem noseča. Želim si fanta, Matej tudi.

Če pa bo deklica, bo tudi dobro. Samo povedati ji bom morala nekaj reči, ji dati nekaj nasvetov: *»Moške je treba ubogat in jih poslušat. Oni nosijo k hiši denar, zato moramo biti pridne in jim pomagati v gospodinjstvu.«*

Ja, če bo punca, ji bom to povedala že takoj po rojstvu. So reči, ki jih je treba vedeti.

»Tau je tau.«

13. november

Tjaša Kladnik

Od tistega jesenskega večera naprej živim s krivdo. Na vsakem mučnem koraku se spomnim nanj in kot streli z jasnega neba se vame zapičita žalost in krivda, ki vsak moj dan spremenita v pekel, odkar je moj brat Kevin mrtev.

Za vse sem kriva jaz. Če le ne bi bila tako svojeglava in bi vsaj enkrat v življenju ubogala, bi bil Kevin še živ. Ne morem verjeti, da sva le jaz in moja trma krivi za njegovo smrt. Kljub temu, da mineva že eno leto, odkar je umrl, se počutim še bolj krivo kot na večer nesreče. Ko bi vsaj mislila še na koga drugega, razen nase.

Lahko bi bil še z nami. Lahko bi bili še naprej srečna družina. Lahko bi bili, vendar nismo. Zaradi mene. Leto dni po nesreči je bolečina še vedno enaka kot na tisti večer. Vsa čustva so enaka. Pogledi znancev so enaki. Večina misli je enaka. Vse je enako! Le njega ni več. Iz dneva v dan se bolj krivim in preziram.

Za njegovo smrt se obtožujem vsako prekleto sekundo svojega življenja. Starši me sicer tolažijo z besedami, da se nesreče pač dogajajo, a vem, da me na tihem tudi oni obtožujejo. Pripisujejo mi krivdo. Vem, da je tako. To lahko čutim v njihovih razočaranih očeh. To lahko čutim v odnosu, ki ga imajo do mene. Vsak, ki je imel mojega brata vsaj malo rad, me krivi za njegovo smrt. Vse sem razočarala, njega pa še najbolj. Vsakič, ko pogledam proti nebu, ga vidim, kako stoji prav tam, na robu oblaka in razočarano zmajuje z glavo. In v takih trenutkih me je sram, če mi kdo reče človek.

Vsakič, ko se pogledam v zrcalo, se mi pred očmi pojavi njegov odsev. V mojem srcu pa zazija brezno, ki bi ga lahko zapolnila le bratska ljubezen. Vedno znova se bolj in bolj gabim sama sebi in kamen sovraštva, ki ga nosim okoli vratu, je vsakič večji.

Sredi noči se zbuja v krikih, ko mi pred očmi plešejo podobe tiste novembrske noči. Pest žalosti, bolečine in krivde me začne dušiti vsakič, ko zatisnem oči. Zdi se mi, kot da plavam v ledenem morju. Telo mi stiska mrzla voda. Tik pod površjem sem. En zamah rok stran od rešitve. Tako zelo malo me loči od zraka in normalnega življenja, a sem prešibka. Ledena voda mi vdre skozi usta ter mi zalije pljuča. Počasi polni vsak centimeter mojega telesa in me s tem vleče na dno.

Z mojim mentalnim stanjem pa je nekako tako, kot da že leto dni hodim po kraterju vulkana. Vprašanje je le, kdo bo zmagal. Bo nad menoj prevladala krivda in bom padla v žgočo lavo, ki se mi približuje, ali mi bo uspelo normalno zaživeti in se bom skotalila po pobočju navzdol?

Trudim se. Res se trudim, a trenutno mi ne kaže najbolje. Edina oblika upanja je steklenica žganja v moji roki. Ja, alkohol. On je moj najboljši prijatelj. Včasih se mi zdi, da je alkohol edini, ki se mu še zdi vredno boriti proti obupu in bolečini. Ker jaz sem obupala. Preprosto sem se sprijaznila, da več ne morem biti srečna.

Pred letom in pol bi bila mnenja, da je sreča, če imaš vse, kar si želiš. Ampak to ni res. Ni sreča, da imaš oblačila po zadnji modi. Ni sreča, če imaš vso najnovejšo tehnologijo ali vse drage znamke ličil in nakita. Sreča je, če imaš celo družino. To pa je bila stvar, ki je nisem znala ceniti.

Do Kevina sem bila skoraj vedno zadirčna in nesramna, kljub temu, da mi je vedno želel le pomagati. Vedno, kadar sem nanj zavpila, kako ga sovražim, sem mu želela reči, da ga imam rada. Vedno, kadar sem ga udarila, sem ga v resnici želela objeti. In vedno, kadar sem mu rekla, da nimam časa, sem si želela, da bi z njim preživela cel dan. Bil je moj veliki brat, moj vzor. Zdaj pa je le še zbledel spomin in opomnik, kako grozno bitje sem.

Želim si, da bi bil zdaj ob meni. Želim si, da bi mu lahko povedala, kako žal mi je za vse. Želim si, da bi ga lahko objela in mu povedala vse, česar mu prej nisem znala, ko sem imela še priložnost. A to so le želje, ki se ne bodo nikdar izpolnile, saj je moj ljubi brat mrtev. In ko nekdo umre, tu ni ničesar, kar bi lahko storili, da bi ostal z nami. Preprosto ga izgubimo.

Zavedam se, da ga nikoli več ne bo nazaj in pogrešam ga bolj kot karkoli.

Želim si, da bi mi lahko odpustil. Ko se vsaj ne bi nikoli zgodil trinajsti november!

O molku

Mirjam Furlan Lapanja

»Veš, kako je rekel Kiš?«

»Kakšen kiš? Porov?«

»Trapa! Ne qiuche pita – Kiš, tisti srbski pisatelj?«

»Ne, ne vem.«

»No, rekel je: 'Če ne moreš povedati resnice, potem molči.' Razumeš?«

»Kaj hočeš s tem reči?«

»Nič ... samo povedati sem hotel. To je rekel nekemu mlademu piscu. Samo povedati sem hotel ...«

Vzdihnem. Lahko bi se vprašala kaj o resnici. Lahko bi to rekla, pa le molčim.

Ptič v figi cvrkuče. Voda štropota po gredah, v daljavi rohni kombajn, ki se grize skozi žitno polje. Nekje je odprto okno, skozenj se sliši radio, poročila so, kombajn se ustavi in traktor poleg njega, od daleč kot palček, zacvili, ko se premakne čez polje in odpelje sipek tovor. Leze proti cesti, in ko zapelje nanjo, zagode od olajšanja, počasi leze proti nama, zdaj prepoznam njegovo pravo velikost: je kot gromozanska kobilica z dolgim trupom, ki zadaj vleče prikolico s sijoče zlatim kupom na vrhu. Pelje po cesti pod nama, za njim teče tanka zlata nit pšenice, potem se ustavi pred sosedovim skednjem in pšenica se pod prikoličino ritjo začne gramditi v kupček. Sosega ne zaliva več gred, nekdo v hiši je utišal radio in zaloputnil okno. Skoraj se mi zdi, da slišim, kako se zrnje siplje na kupček, njegov vrh raste in nekoč bo segel do same prikolice. Kmet gre v hlev.

»Res, nikoli ne vem, kaj hočeš povedati.«

Molčim. V figo za nama prileti še en ptič. Ni kos. Zdaj se oglašata oba. »Kar nekaj okrog obračaš. Včeraj si rekla, da te nikoli nisem imel rad.« Ptiča cvrkutata.

»Taščici sta!« jo vendarle prepoznam. »Taščici pojeta. To je resnica.« Pogleda me, v očeh mu raste odklanjanje.

»Samo to mi boš rekla?«

Da poje taščica? O ničemer drugem nisem prepričana.

Zrnje tam čez cesto zdaj teče že v obilnem curku, utrlo si je pot skozi špranjo in zlati dež štropota na kup, iz hleva se vrne kmet, zakolne.

Pokliče nekoga, priteče najstnik z udi kot pajek, pripelje karjolo in jo podstavi pod curek, takrat visoka prikoličina stranica popusti in fante se znajde sredi zatega sipkega kupa, samo glava mu gleda iz rumenega stožca, na glavi slušalke, in od daleč vidim, kako se smeje z zobnim aparatom, zvezdice se pobliskavajo v večer.

Kmet žalostno rohni, nekoga pokliče, »a vješ, kej sem te hotu vprašat, je kombajn na njivi, mi je šla prikolca, večer bo, danes mormo požet, jutri bo dež, ma kej nej zdej naredim« reče in poda sinu roko, da se skobaca iz pšenice. Od daleč vidim, kako mu gre s prsti skozi lase, da otresa iz njih zrna, pomislim, kako ga ima rad, tista roka je prijazna, čeprav je utrujen in razjarjen, potem sina objame, nekaj mu reče – kaj lahko reče kmet v takem sranju, s tri četrt pšenice na razpokanem tlaku pred hlevom?

Še vedno si tišči mobi k ušesu in z drugo roko stisne najstnika k sebi, preverja, ali ga ni stranica udarila. Potem reče tistemu na oni strani »hvala, nkol ti ne bom pozabu«, prekine klic, odmakne mobi in spet nekoga pokliče.

Kombajnarja. Ječe se mu opravičuje, ker se bo vse zavleklo. »Sej boš počaku? Sen klica Jevanacovga pa Vidmarja, prideta – počaki.«

Poslušā. Od daleč se mu obraz sprosti: »Dio bono, ma kej nej rečem? Ne bom

pozabu ...«

Sence zdaj že odkrito lezejo po asfaltu, po travi, kmalu bo večer. Prilezle bodo do naju pod figo, sonce je že tako nizko, da je kot slivov cmok, ko greš skozenj z vilicami in se na krožnik scedi oranžnovijolični sok. Obzorje daleč na zahodu zadiši od gostih barv.

Na njegovem obrazu raste senca s trave, kmalu bova morala v hišo. Še včeraj je bil navdušen, da sem prišla. Odprl je vrata na borjač, da sem zapeljala avto nanj, in mi pomagal odnesti prtljago v hišo. Razlagal mi je, da je prestlal posteljo, »ležala boš v svežih rjuhah, to imaš tako rada, tukaj imaš Eca, mogoče ti bo prijalo brati, pridi, bova zdaj jedla.«

Pomakala sem kruh v šalšo, tega on nima rad, toda včeraj se je obnašal, kot da ne opazi mojih hitrih hipnih gibov s kruhom v kozico. Spraševal me je o projektu, zakaj me toliko časa ni bilo, in si dovolil primerjati moje rezultate z njegovimi izpred nekaj let. In vendar je bil obziren.

Ko sem potem ležala med skoraj hrustajoče presušeni rjuhami in je na vzhodu lezla luna iznad hriba, da je dolina tja do Nanosa postajala kot gost kositer, sem si rekla, da je prav, da sem se vrnila. Pogrešal me je.

Zjutraj je bilo že nekaj v zraku, pritopotal je po stopnicah in mi porinil kavo v roke: »Sem nameraval s tabo iti do pokopališča. Zdaj se ne da več, žgalo bo.«

Ura na hodniku je naštevala osem udarcev. Pod oknom so se drli vrabci. Lastovka je šivala zrak na borjaču, sonce je postajalo kot talina v kotlu. Poslušala sem njegove trde korake, zlagal je posodo iz pomivalca in nekaj pristavljal na štedilnik. Mačka je zamijavkala, potem so se zaloputnila vrata: »Marš!«

Ležala sem samo pod rjuho in sestavljala svoje telo, pretegovala sem se in mu določala meje. Začutila sem prste na nogah, kako rinejo izpod rjuhe, in težko platno na rokah in vzmetnico pod rebri in ritjo in njene vroče ploskve na svoji koži. To mi je ostalo od otroštva, takoj zjutraj se moram na novo določiti in se zamejiti od okolja, sicer bi se lahko kar scedila skozi posteljo na tla, razlezla bi se in bi bila nepripravljena na prihajajoče.

On tega ne ve. On reče: »Potem ko odspiš svojih sedem ur – več seveda nikakor ni zdravo –, je treba takoj vstati in opraviti tibetanske vaje. In grgrati žlico oljčnega olja v ustih. In seveda spiti kozarec mlačne vode. Potem – potem lahko dan zgrabiš za roge!«

To mi vsakič pove, čeprav mu izmikam pogled in mi na obrazu piše, kako mi je vse odveč. Tako je bilo tudi zjutraj, obračala sem se proč od njega, medtem ko sem si na kruh mazala med in srebala kavo. Ampak dopoldne je bilo lahko. Rekla sem, da bom delala, vzela sem prenosnik in kar na borjaču pod trto odgovarjala na pošto in usklajevala časovnico z inštitutom.

Všeč mu je bilo, ko je opazoval moja zavzeta ramena, prinašal mi je vodo z limono in meliso, »potem bova kosila, jaz bom skuhal, ti samo mizo tukaj pripravi«.

Počasi je nalival težko rdeče vino, ko sem jaz razdeljevala hrano, in že odprl usta, pa jih spet zaprl. Skoraj mi je roka zadrhtela, ko sem postavljala krožnik predenj, ampak še si lahko oddahnem. Zdaj še ne bo začel, zdaj še ne. Jedel bo v tišini, brskal bo po krožniku in oblikoval grižljaje v kupčke, posvečal se jim bo z zavzetostjo kirurga.

In tako je bilo. Popoldne sem šla na vrt, po njeni smrti je gredice skrčil na dve lehi z zelišči in nekaj solate. Sedla sem na travo, redno košeno, zdaj pa izpito od suše. Listala sem po knjigi, že dolgo ne morem več zbrano brati, preveč je vsega, ampak on mi ne verjame, on še vedno lahko ure in ure zravnano sedi na stolu in s svinčnikom v rokah bere brez prestanka. On ja.

Seveda je potem prišel. In začel vrtati vame. Nezasodovoljen z mojimi odgovori, ki jih je skoraj pljuval v travo. Dokler ni rekel tistega o resnici.

Obsojajoče.

Zdaj se je že stemnilo, prvi traktor je prehitro pripeljal po klancu navzdol in zapeljal na polje. Kombajn zarohni, prižgejo se žarometi in spet zapelje med klasje, da žito v velikem curku pada na traktorsko prikolico. Drugi traktor vdano čaka, da bo prva prikolica polna. Kot koklja in piščanca so tam na polju, osvetljena koklja pleše velik balet, pirueta vsakič na koncu polja, eden od piščancev ji sledi, drugi kinka na ozarah. Pri sosedu vsi mečejo žito v

karjole in ga vozijo na skedenj, najstnik ga z veliko grebljo potiska na kup. Vse bodo pospravili.

»Tako rad bi vedel – a si takrat sploh kaj mislila. Ali si kar brez premisleka zapeljala na glavno cesto?«

Tiho sem.

»Ti pa kar vse drugo govoriš. Samo to hočem vedeti.«

Prvi traktor se težek odlepi od kombajna in odpelje na cesto, veliki stroj obstane in čaka, da se mu drugi traktor postavi ob bok. Za njima je polje slamnatih kock, še malo, kakšno uro, pa bo vsa pšenica požeta še pred dežjem. Na zahodu se že grmadijo oblaki, v njihovih trebuhih se bliska.

Solze mi silijo v oči. Če jim bom pustila na plano, se bodo usule kot slap pšenice v prikolico. Lahko bi mu rekla, da je on kriv, ker me je poklical ravno takrat, ko sem zavijala na prednostno cesto. Zakaj je moral vedno preverjati, kje sva, zakaj naju ni nikoli pustil vsaj uro brez klica? Saj je moral vedeti, da sva šli samo do ambulante in da bova še pred šesto doma. Lahko bi mu povedala, da res ne vem, kdaj je mama umrla, da pa sem čutila njeno roko na svojem stegnu, kako je postala težka.

Ampak on ne bi bil zadovoljen. Spet bi od kod potegnil policijski zapisnik in papir in mi risal, kako da se po njegovem sploh nisem ustavila, kar zapeljala sem v križišče. Roka bi se mu tresla, zgornjo ustnico bi napel čez zobe in potem bi vsako mojo besedo seciral kot svoje podgane. Nikoli ne bo verjel mojim resnicam. Tega pač ne more. Ne on.

Polje je požeto, kombajn in traktor skupaj splezata na cesto. Približujeta se vsa v lučeh, traktor zapelje na dvorišče, kombajn odhrumi naprej.

On vstane in odide v hišo, starčevsko vleče noge za sabo in malo hrope.

»Pa je resnica,« si rečem, vstanem z zdaj že vlažne trate in poberem knjigo.
»Pa je resnica. Ampak je bolje molčati.«

Na zahodu v oblakovem trebuhu votlo zagrmí.

Izlet

Tana Benčan

Greva se maškare. Ti se oblečeš v črno in si daš na glavo bel trak. Jaz se oblečem v belo in si dam na glavo gate. Nato si narišem piko na nos in nato jo narišem tudi tebi. Zasmeljiva se. Primeš me za roko in jo poneseš k svojim ustom, da ji daš čisto majhen poljubček. Zasmelim se. Greva naprej. Na noge si natakneš kavbojske škornje, jaz pa obujem črne najkice. Potem se primeva za roke in skupaj odkorakava proti vratom.

Nekdo potrka.

Prikorakava do vrat, jaz na desni, ti na levi, odkleneš. Pred vrati stoji biomož.

»Živjo, biomož!« mu rečem.

»Živjo,« mi odvrne. Nekaj časa me gleda. »Kje imaš pa svinčnik?«

»Am ... na mizi v sobi ... a rabiš?«

Zasmeji se. »Ne jaz, ti.«

Ves ta čas si ti tiho, še vedno na moji levi. Z desno roko še vedno držiš mojo, z levo se popraskaš po glavi. »A si prišel na kavo?«

»Tako je.«

»Veš, midva greva ravno v trgovino. Lahko pa počakaš tukaj in skuhaš kavo. A rabiš kaj?«

»Čigumija.«

»Čigumije? Pa saj ti ne žvečiš ...«

»Hehe,« se zasmеji. »Vidva sta čigumija.«

Zmedeno ga gledava.

»Ti prineseva kaj sladkega,« mu rečeš. »Počuti se kot doma. Se vidimo kmalu.«

Stopiva mimo njega in se odpraviva navzdol po stopnicah. Še vedno se drživa za roke. Začenjajo se potiti. Popustim prijem in popustiš ga tudi ti. Pospešim korak in preskočim zadnje tri stopnice. Krepko zaostajaš, a izgledaš, kot da ti je vseeno. Odprem vrata in ti jih pridržim. »Izvolite, vaše visočanstvo.« Resno te pogledam. »Pred vami se odpira svet. V njem so vam odprta vsa vrata in vsa vrata imate dovoljenje tudi zapreti. Lahko pa jih tudi zaprete le nekaj. Ali pa nobenih. Kakor želite. Morda naletite tudi na predele, kjer ni vrat. Takrat bodite srečni in prestrašeni obenem. Kajti svoboda je strašna žival, ki nima oblike. Tako. Ste pripravljeni?«

» Sem.«

... stopim za tabo. Lepo je. Sončno. V glavi imam sliko od Seurata. Tisto s travnikom in soncem in senčniki. Po pločniku se odpraviva proti trgovini. Mimo naju se na kolesu pripelje mlad mož in za njim otrok. Oblečen je v Spidermana in na glavi ima čelado. Gledam ju, kako se počasi manjšata. Ves čas sva tiho, jaz na levi, ti na desni. Mimo naju hodijo ljudje. Eni naproti, drugi naju prehitevajo. Nekateri pa samo stojijo. Mater, sva počasna. Ko poskušam pospešiti korak, me zadržiš.

»Vrata se odpirajo,« rečeš s polomljenim elektronskim glasom, ko vstopava v trgovino. »Tranzicija uspešna.« Sputiš mojo roko in odbezljaš med police. Pomahami ti v slovo in nekaj časa še stojim pri vhodu ter se prestopam z ene noge na drugo. Ne morem se odločiti, kam naj grem najprej. Te trgovine so tako polne stvari, da človek sploh ne ve več, kaj rabi. »Mojca na blagajno, prosim. Mojca na blagajno,« se zasliši od nekod tam zgoraj. Od daleč vidim tebe, kako z ovsenimi kosmiči v rokah hodiš med policami. Nato spet izgineš.

Ovseni kosmiči, mleko, čaj, obliži, trije krofi in rozine se peljejo po traku. Pip. Pip. Pip. Pip. Pip. Pip. »Devet evrov in štiri cente, prosim.« Prodajalka izgleda utrujena. Verjetno dela že od zgodaj zjutraj. Na glavi ima majhen

rdeč klobuk. Pogledam tebe, kako iz denarnice izvlečeš bankovec za deset evrov. Izbrskaš še štiri cente in prodajalka ti vrne en evro. Greva ven.

»Kaj bo s tem svetom?« Hodiva proti domu. »Vsak dan o tem razmišljam. Vidiš tistega klošarja tam? A opaziš, da ga skoraj nihče ne pogleda? Kot da tisti del ulice, kjer sedi, ne obstaja. Vsi vedo, da je tam, a nihče si ne upa pogledati. Prostor, ki ga zaseda, je za mimoidoče tuj, odbija jih, z njim ne želijo imeti stika. In on? On prosi. Gleda jih, poskuša pridobiti njihovo pozornost in bolj kot poskuša, bolj jih odbija.«

»A se počutiš krivo?« vprašam.

»... ja.«

»Jaz tudi.«

Klošar pogleda naju. Odvrnem pogled. Ti stopiš do njega in mu daš tisti evro od prej. Pokima z glavo, kakor da bi se priklonil in midva greva naprej.

»Super. Zdaj se počutim še slabše,« rečeš. Jaz ne rečem ničesar. Vem, kaj misliš s tem.

Ko odprem vrata, me objame vonj po kavi. Biomož sedi na stolu v kuhinji, bere časopis in srka iz majhne šalice. Ti odložiš vrečko iz trgovine na pult. Stopim do štedilnika in si nalijem kavo. Nato jo nalijem še tebi. Usedem se zraven biomoža in pogledam, kaj bere. »Begunec kot politični kapital.« Kolumne. Iz žepa vzamem škatlico cigaret in si eno prižgem. Prisedeš. Eno ponudim biomožu, drugo dam tebi.

Vstanem in odprem okno. Spodaj na ulici se peljejo avtomobili. Na drugi strani ceste po pločniku hodita dve maškari. V nekem trenutku stečeta in tekujeta do konca ulice. Čarovnica prehiti ninja želvo in zadihana se skupaj smejeta. Veter prinese vonj po praženi čebuli — nekdo kuha kosilo. Na okenski polici ugasnem čik in ga vržem na ulico.

»Bo kdo krof?«

Ženska v tretjem tisočletju ali Pepelka, Sneguljčica in ...

Nataša Bodlaj

Jutro. Sprehajam se po jedru vasi in uživam v tišini, ki jo občasno zmoti ščebetanje ptic. Prvi sončni žarki me božajo po obrazu in usmerjajo moj tok misli. Razmišljam o vlogi ženske v družbi, kako zelo drugačna je od ženske iz zgodnjega drugega tisočletja.

Se sodobna ženska res tako razlikuje od tiste ženske, ki se je še morala boriti zato, da se je njen glas slišal? Smo res stopile iz svojih okvirjev in se znebile svoje stereotipne vloge, vloge gospodinje in matere? Sploh znamo pokazati svoj pravi jaz ali ves čas igramo dobro naučeno vlogo? Kdo si, ženska?

V svoji glavi sem naredila scenarij za pet tipov žensk, ki nam vsakodnevno križajo poti.

Prvi tip ženske imenujem Pepelka. To je ženska, ki svetu kaže svoj mučeniški obraz, obraz večne žrtve, nekakšna Cankarjevska ženska. Ženska, ki takoj po službi, če jo ima, teče domov čistit, kuhat in razvažat otroke na različne dejavnosti. Nima prijateljev, saj zanje nima časa. Pogosto se sooča z bolezenskimi in zakonskimi težavami. Pepelka je skrajno nezadovoljna s svojim življenjem, ampak skrbno igra svojo vlogo. Ste jo že srečali? Vedno resno, nekoliko zanemarjeno žensko, ki deluje veliko starejša, kot v resnici je.

Med nami so tudi Trnuljčice. Ženske, ki so jim od malega vbili v glavo, da so lepe in s tem nekaj posebnega. Ženske, ki celo življenje prespijo v iskanju idealnega partnerja. Seveda ga nikoli ne najdejo, saj nihče ni tako idealen, kot so one same. Narcisoidne, samozavestne Trnuljčice imajo le eno veliko skrb, kako se obleči, naličiti in počesati. Morda svetu kažejo zadovoljen, srečen obraz, v bistvu pa so nesrečne, saj vloga brezskrbne lepotice ni ravno enostavna.

Potem pa Sneguljčice. Ženske, ki se že v zgodnjem otroštvu naučijo sprejemati številne kompromise. Ženske, ki so zadovoljne z vsem, kar jim življenje ponuja. S svojim nasmejanim obličjem zajemajo življenje z veliko žlico. Običajno spretno manevrirajo skozi življenje in so uspešne tako v službi kot tudi doma.

Četrti tip ženske je Medeja. Močna, neizprosna ženska, ki bi se za dosego svojih ciljev odrekla vsem svojim željam. Feministka, ki ima čas le za svojo kariero. Ženska, ki nobenemu ne pusti blizu. Osamljena Medeja se v moškem svetu ves čas bori za prevlado in ni nikdar čisto zadovoljna, saj jo vedno čaka višji cilj.

Zadnji tip ženske je Alica, povprečna ženska, ki je mešanica ostalih štirih tipov. Za ohranjanje ravnovesja skače iz vloge v vlogo in tako ohranja notranji mir. Tudi sama sem takšna.

Ob sobotah čistim. Takrat sem Pepelka. Sama sebi dopovedujem, da je čiščenje nujno, pa vendar bi tisočkrat raje počela kaj drugega. Moj obraz je takšen, kot bi ugriznila v kislino limono in sama sebi se smilim. Vsi mi grejo na živce in vse moje misli so osredotočene le na drsanje ploščic in umivanje šip. Najbolj sem nesrečna naslednji dan, ko ugotovim, da je ves moj trud trajal le en dan.

Ob redkih priložnostih sem Trnuljčica. Takrat najprej premečem celo omaro in modro ugotovim, da itak nimam nobenega primerenega oblačila. Odigram mini histerični napad in kot po naključju se mi pod prste prikrade obleka, ki sem jo prej spregledala. Kakšna groza, če potem ugotovim, da mi obleka ni več prav. Da se je v času, ki ga je preždelo v omari, skrčila. Torej, hitro v trgovino. Ko sem končno oblečena, imam težave z obutvijo. Lahko si mislite, da naredim tudi razstavo čevljev. Moj šarmantni princ nemo opazuje celo dramo in ne daje nobenih komentarjev. V teh letih življenja z mano se je že naučil, kdaj se je boljše umakniti. Ista procedura se potem nadaljuje z uhani in verižico. Končni rezultat – zadovoljna Trnuljčica, ki pa se po nekaj urah počuti precej neudobno in komaj čaka, da se vrne nazaj – v vlogo Sneguljčice.

Večinoma sem Sneguljčica. Ljudem kažem nasmejan, srečen obraz. Znam biti zabavna, prisrčna, usmiljena, predvsem pa znam sklepati kompromise. Pa

ne vedno. Če vem, da imam prav, sem neizprosna in ne popustim niti za centimeter. Takrat se iz mene priplazi Medeja. Le redki me poznajo tudi iz te strani, kot žensko, ki zna bruhati ogenj.

Iz razmišljanja me zmoti lajež. K meni pritečejo moji psi in za njimi moja hčerka. Ženska v meni postane eno veliko srce, polno ljubezni. Ljubezni, ki traja že tisočletja.

Odisej na obali

Jože Brenčič

Ostal je sam pod nočnim nebom. Razmišljal je o imenih in podobah, ki so se gibale

brezčasno, kot v sanjah.

Preden je odšla, so iz njenih ust prileteli sršeni in ose, prilezli škorpijoni in s strupenimi piki pokončali starčevsko strast. Zardel je kot devica, ki so jo na avtobusu prijeli za rit. Bliski so razpočili sivino in razbelili svod z nenavadno svetlobo kot reflektorji na predstavi. Ta podoba nebes ga je razjedala. Na podboju razsodnosti je skušal odpreti krilo modrosti.

Tolažil se je, da so lahko razpoke na zidovih vsakdana kaŕipoti za nov relief, ki lahko vodijo v spremembo geografije.

V bleščavi ornamentov ni mogel razbrati pomena. Ozadje je bilo preveč zamaskirano s skrivnostmi. Obdajale so ga informacije, ki jih ni potreboval, ko se je trudil potoniti vase. Končno pa ni prišel iz nekega epa, ne iz herojskih mitov, le starec je z osebno zgodbo, ki je s koledarja pregnal še en dan.

Ideali so se razpršili in počutil se je, kot da bi zašel v vihar. Spomnil se je, kako se je ob jutrih sprehajal med besedami, ki so jemale dih. Seveda, v hlačah nikoli ni imel vesti in nič neobičajnega se mu ni zdelo, ko je rekla, kako prekleto lepo je, in ne, kako sanjsko lepo je, ko sta srkala kavo ob spremljavi regljanja ŕab.

Zdaj pa kot ujeta zver strmi v deŕ in ljudi, ki se skrivajo pod deŕniki in se prebijajo skozi veter, on pa po ljubezenski aferi, z oblaki na obrazu.

Vse je prehitro; ŕivljenje, promet in navdušenje.

Zjutraj je odpotoval na obalo. Delal se je, kot da gre na sprehod, ne na kampiranje. Kamenje se je valilo v primežu valov, odprl se je nov prostor, napolnjen s kriki galebov. Sam je stal na obali, gol in premražen, kot da bi čakal na poletne dotike. Ni si upal izza zidu zapravljenega časa. Na kamnitem obrazu so zapisane ledene misli. V razburkani vodi se utapljuje prizori domišljije. Ko bi vsaj te trenutke zazibal v brezbržnost. Iz razbitega danes bi rad skočil v jutri.

V šotoru vonj kave, odmev besed v ušesih, nevidna sled časa in zavest, da bo vsak dan prazna scena brez strasti in zgodb. Tisti dnevi se ne bodo nikoli več ponovili.

V kavnem mlinčku zdrobi nekaj svojih misli in jih strese v tišino šotora.

Do mojega zadnjega diha

Kaja Brezavšček

Stojim v vročem pesku. Sam, čisto sam, nikogar ni v bližini, ne na vsem širnem, sedaj že skoraj mrtvem svetu. Okoli mene se vije povsod sama puščava, nič drugega, nebo je temno in po njem se prelivajo odtenki vijolične in krvavo rdeče barve.

Stojim na robu, na samem koncu, pred mano se kot usta odpira velika luknja, ki je prazna in polna obenem, v njej je vse in nič. Lačna je, željna življenja in moči, ki jo dobi s svojo hrano, a ni požrešna, tako kot smo ljudje, le lačna in le sledi svojemu primarnemu instinktu za preživetje, nič več. Le tam je in čaka, da bom še jaz stopil vanjo, tako kot so vsi ostali.

»Sam sem,« sem tiho izustil in čutil, kako se mi je srce razparalo. Edinega človeka, za katerega mi je bilo mar, ni več, edinega in samega človeka, na katerega sem se po dolgem času navezal in ga imel rad.

Vse, kar mi je ostalo od njega, so spomini, čisti, prazni in goli spomini na pretekli čas, ko sem še živel. Zaprl sem oči, še zadnjič sem ga želel videti, tistega, ki mi je ponovno vlil življenje v mojo za zunanost zaprto dušo, do katere se je nekako, po nekem čudežu priplazil in jo skrbno negoval.

»Diego,« sem ponovno slišal njegov glas. »Slikaj, kar hočeš ti, ne kar misliš, da hočem jaz,« mi je dejal in sedel na stol za menoj. Prav kmalu sem na svoji roki čutil njegov mehek in nežen prijem, po svojih dredih pa čutil, kako jih je čisto narahlo in ljubeče pogladil.

»Zapri oči in riši,« mi je zašepetal v uho ter mi s tem spet vzbudil prijetne metuljčke v trebuhu, kar ni bil pogost pojav pri meni in kar je znal samo on. Pridno sem ga ubogal, zaprl sem oči in čopič položil na platno ter malo postal.

Sranje kaj zdaj? Sem se vprašal, in kot da bi mi Frei bral misli, mi je točno povedal, kaj naj storim: »Zdaj pa riši.«

Ah, ta glas! Sem pomislil, ko so mi pognali mravljinci vzdolž hrbtenice, se navihano nasmehnil in pričel s slikanjem. Frei je bil moj privatni učitelj slikanja in kaj kmalu je postal moj najboljši prijatelj, kmalu pa edini član družine, ki je nisem nikoli imel. Bil je edini, na katerega sem se lahko kadarkoli zanesel, in nikoli mi ni zaril noža v hrbet.

Pri njem se nisem naučil le slikanja in risanja, temveč tudi, kako priti skozi to sranje, imenovano življenje. Postal sem bolj samozavesten in pričel razmišljati s svojo lastno glavo, nisem bil več pudelj družbe in njihovih načel, ampak sem vsa po vrsti prekršil in počel, kar sem jaz hotel, in če mi je kdo nasprotoval, je kmalu videl, da je to proti meni že izgubljena bitka.

Raje sem imel samoto, kakor da sem se družil z ljudmi, ki me niso bili pripravljeni sprejeti medse takšnega, kot sem, in so me stalno vrteli okoli prsta. Nisem jim zaupal, še posebej nisem maral ljudi, ker v mojih očeh niso napravili ničesar dobrega, nikoli. Vedno so poudarjali, kako naj se ljudje obnašamo primerno, potem pa sem videl, da se vedemo še huje kot živali, kar se mi zdi precej žalostno.

Smo edina vrsta, ki je zmožna samo sebe uničiti, pa na to niti ne pomislimo, naše riti so polne vsega, pa tega ne vidimo in hočemo še več. Podobno se je tudi meni zgodilo, prej nisem bil nihče, bil sem suženj neznancev, ki sem jih še predobro poznal, a mi niso pomenili nič, čeprav so bili moja družina, toda nisem je hotel, ne takšne.

Nihče me ni cenil, nihče me ni niti povohal, in ko so zvedeli za moje sanje, hja, šele takrat se je pričelo zaničevanje in poniževanje. Vsakokrat, ko sem kaj omenil, kar me je veselilo, so mi jasno dali vedeti, da sem ničvreden izmeček in naj pričnem razmišljati o čem bolj realnem, na primer o delu na kmetiji. Toda jaz tega nisem želel, to ni bil moj kraj, hrepenel sem po nečem drugem, nečem, kjer bi se lahko izgubil in ubežal temu krutemu svetu, od katerega nimam nič.

Bežal sem kot največji strahopetnež, kar jih je svet lahko videl, in vedno sem bil tam, a obenem tudi nekje drugje. V poznih večerih sem se v solzah

odplazil do moje male skicirke in pograbil svinčnik, potem pa bam, ni me bilo več, risal sem do poznih ur, da sem se pomiril od kaosa, ki me je stalno obdajal.

Vedno smo morali vsi delati po očetovih načelih in kot je ukazal on, jaz pa se s tem nisem strinjal in za to tudi plačal. Niso tolerirali mojega upora in mi to tudi dali jasno vedeti, pomilovali so me tako, da huje ne bi mogli. Doma smo imeli kmetijo, na katero so večkrat prišli turisti, jaz pa sem bil glavna atrakcija na njej in vir zaslužka za očeta, od katerega so si me turisti "izposodili".

Vendar tu ni bilo še konec, ko so oni končali, si me je privoščil še moj oče, potem kdaj pa kdaj še mati, in ko sem že mislil, da je vsega konec in da lahko zbežim v svoj svet, sem naletel še na jeznega brata in si s tem pridobil še nekaj podplutb in krvavečih ran.

»Ne joči,« sem slišal spet Frejev glas, ko sem se spomnil pekla, ki sem ga moral prenašati, potem pa me je po nekem čudežu on vzel pod svoje krilo in me spravil v red, pa še zdaj ne vem, zakaj, in tudi nikoli ne bom.

Skratka, ušel sem iz tistega sranja, imenovanega dom in priletel naravnost v Evropo, natančneje na Norveško in še zdaj mi ni jasno, kako sem preživel, saj je bila to kar velika sprememba zame v vseh pogledih, nova kultura, nov jezik, novo podnebje. Želel sem si v likovno šolo, vendar me tja niso sprejeli in tako sem končal na ulicah s svojo skicirko in svinčnikom v rokah.

Globoko zavzdihnem in se zazrem v veliko luknjo pred seboj, ki je vase že posrkala skoraj vse, kar je še ostalo, je vroč pesek in krvavo-vijolično nebo in jaz. Čutil sem goreč hlad, ki je prihajal z druge strani, *se pravi, to je to*, sem pomislil nekoliko razočaran nad vsem skupaj. Ljudje smo dejansko uničili sami sebe in s tem še ves svet, vse rastline in živali, vse živo in neživo, kmalu ne bo ostalo nič več.

Smo ... sem pomislil, kajti bil sem enako kriv kot vsi ostali za pogubo, ki nas je vseh doletela. *Tudi jaz sem človek*, spomnil sem se na rek, ki pravi, da je človeško delati napake, ampak to se mi sedaj, v tem trenutku, ob tej priložnosti zdi le izgovor. Seveda, kdaj pa kdaj se zmotimo, ampak to je preveč.

Spet me je zaskalelo, ko sem pomislil na vse, kar sem preživel skupaj s Frejem in za kar sem se trudil vse življenje, potem pa pristal tu, na čistem dnu vsega možnega, na robu samega konca. Vse se je spremenilo v nič in kmalu se bom tudi sam, edino vprašanje je, kdaj?

Vse življenje sem bil bojazljivec in tudi zdaj me je strah, kaj se bo zgodilo, ko bom vstopil v luknjo, ki me neučakano čaka. Če se osredotočim nanjo in ji prisluhnem, lahko celo slišim njen klic, njen nežen in mehek glas, ki me vabi neznano kam, kar me spet spomni na Freja.

»Diego!« spomnim se njegovega glasu, ko je živahno vzkliknil moje ime, preden je name kmalu padel pano, na katerega sem nameraval postaviti njegove slike. V trenutku sem na nadlahti začutil njegov močan prijem, ko me je potegnil k sebi na varno in me obdal s svojo toplino, ko sem kmalu postal pašteta.

»Si v redu?« se spomnim njegovega šepeta, ko me je skrivaj vprašal, saj ni hotel biti očiteno in v trenutku sem se znašel spet v hladu samote, ko se je obrnil proti organizatorju razstave ter se mu prikupno nasmehnil: »Hja, na svoje pomočnike je vendarle treba paziti.«

»Še posebej na ta dobre,« je še pripomnil in mi skrivaj pomežiknil ter se organizatorju ponovno nasmehnil in mi namignil, naj nadaljujem z delom.

Organizator se mu je posmejal nazaj, razumel je na način, kot ga je moral, kar je Frei vedno znal doseči, mislil je, da sem le uporaben in delaven zaradi moje polti, kar me je po eni strani jezilo, po drugi pa si tega nisem jemal k srcu, ker je bilo nesmiselno in neumno. Ja, bil sem tudi njegov pomočnik poleg tega, da me je učil, a ne zato ker sem *moral*, ampak zato, ker sem to hotel, želel sem spoznati umetnost z vseh pogledov in zornih kotov.

Čez nekaj časa sem tudi sam pričel razstavlјati in tokrat sem bil jaz umetnik, Frei pa pomočnik, kar se je izkazalo za precej smešno kombinacijo, saj je name ves čas gledal kot na generala, ne pa prijatelja in me s tem zasul z obilico smeha in dobre volje.

»Ampak kje je smisel?!« sem se razjezil in čutil, kako je žalost v meni narasla. Vsega je bilo konec, pekla, iz katerega sem pobegnil, in življenja, ki

sem ga pričel živeti in se zanj boril od malih nog, in to je bil moj poraz, moja zadnja bitka, v kateri bom padel.

Nikoli nisem čutil, da kamorkoli spadam, pa čeprav mi je Frei kar naprej trdil, da sem pri njem vedno dobrodošel in da je to postal moj dom, kar je bilo res, pa vendar, sama beseda dom in ljudje, ki so mi to predstavljali, so se mi preveč zamerili, da bi se še kdaj počutil doma.

Še enkrat sem s pogledom ošvignil krvavo-vijolično nebo, potem pa se z njim spustil in videl, kako je steza mojih sledi izginjala v premikajočem se pesku, ki ga je raznašal blag vetrič. Napočil je čas. Zajel sem še zadnji dih, se močno oklenil edine misli, ki me je še držala skupaj, da se nisem razlomil kot porcelan, in stopil naprej v luknjo, ki me je že ves ta čas čakala. Vsaj svoj življenjski cilj sem dosegel, postal sem umetnik in s tem sem pripravljen tudi končati.

Sem končno doma?

V supermarketu

Nada Breznik

Vstopila sem v Maxi s povsem novo samozavestjo. Nekaj blaženega je bilo v meni, smehljanje navznoter, lahek korak in dvignjena glava. Skozi oddelek kozmetike me spremljajo elegantne vonjave, ki moje razpoloženje dvigajo v lebdeči oblak, v čutno eteričnost. Morda se smehljam tudi navzven, a zunanja podoba mi ta hip ni pomembna. V misli se mi zavrta stavek mladega glasbenika – luksuza se tako hitro navadiš –, fanta, ki je potoval med Ljubljano in Parizom, kjer se je šolal v Operi Bastille. Na kratke obiske se je v Ljubljano vračal in potoval spet nazaj s šoferji težkih kamionov v ponošenih oblačilih in z nahrbtnikom, dve leti stanoval v majceni sobici, ki je premogla le eno ozko posteljo, sicer pa je vse dni preživel v opernem inštitutu za klavirjem, zvečer pa na opernih predstavah v zaodrju. In ko je le malo kasneje kot maestro bival v najboljših hotelih po Evropi, se temu privilegiju, kot ga je sam doživljal, ni mogel načuditi. Mene pa nosi današnja odločba, po kateri sem črno na belem napredovala na odgovornejše delovno mesto, z neprimerno višjo plačo. Pogled na iskreče stekleničke z dragocenimi parfumi, mazili, barvitimi embalažami dekorativne kozmetike, šmink, pudrov, senčil za veke in lica me razveseljuje, zdi se mi celo, da slišim glasbo in moj korak lovi njen namišljeni ritem v tem vrvežu zadovoljnih in lepo oblečenih ljudi. Malo naprej, na oddelku galanterije, so po stenskih policah in na osrednjih otočkih razporejene ženske torbice ob ujemajočih se elegantnih čevljih, raznobarvne superge z našitimi biseri, pentljami, kovinskim okrasjem, prej namenjene lahkotnemu poplesavanju kot resni športni hoji. Paša za oči za zaljubljenke in zbiralke čevljev in dizajnerskih torbic. Ta hip sem brez dvoma in brez trohice sramu pridružena tem častilkam. Misel, da je to sedaj tudi moj svet, da se bom lahko iz takšnega nakupovalnega centra vračala z velikimi vrečkami z napisi znanih blagovnih znamk, z oblačili, ovitimi v svilen papir, me tako prevzame, da že posegam po kreditnih karticah. Zadrži me leden pogled ene od prodajalk, tiste iz serije paznic, ki bi se dobro obnesle tudi v koncentracijskih taboriščih. Je toga, nenehno preverja svojo podobo v vsaki stekleni površini, ki vrača vsaj medel odsev, in skrbno

popravlja že tako brezhibno urejeno pričesko. Stranke prebada s strupenimi pogledi, kot bi bile vse po vrsti potencialni tatovi. To je moj teren, mi govorijo njene oči, tukaj nimaš kaj iskati. Zaničljivo premerjanje moje zunanosti, me za hip sesuje. Njena ocena mojih plačilnih sposobnosti je uničujoča. Pospešim korak proti tekočim stopnicam v nadstropje. Ta hip se moram zadovoljiti že s tem, da poslej ne bom imela ob vsakem nakupu zase in sebi, vozla v želodcu in črevesju, da ne bom še ure in dneve tuhtala, ali sem bila upravičena do tistega, kar sem si privoščila. Ali ne bi morala najprej pomisliti na otroka, ki preraščata svoja oblačila in obutev, na potrebna popravila in vzdrževanje stanovanja, na nujno rezervo? Kratkotrajna veselja, ki so se hitro izrodila v slabo vest. Ampak tega bo sedaj konec. Na oddelku z oblačili razmikam obešalnike z bluzami in oblekami, potegnem katerega s stojala in ga podržim pred očmi ali naslonim nase izbrani model in se približam ogledalu, dotikam se blaga, da čutim njegovo teksturo, božam ga. Prodajalka, ki se pojavi za mojim hrbtom, je enako elegantna kot tista spodaj pri torbica, a ima v sebi nekaj materinskega, prijateljskega, toplino, ki jo imajo ženske, ki so ves čas zapredene v neka koristna opravila, ves čas na voljo in uslugo vsem po vrsti, svoji družini, prijateljem, strankam, ženske, ki so skozi svoja življenja in izkušnje zgradile razumevanje za druge. Njih ne vodi zvita psihologija prodaje, ne računajo neprestano na dobiček. Prepoznam jih, ker so rahlo skuštrane, ker so očala nataknile na vrh glave, da so ves čas pri roki, ženske, ki stalno nekaj prenašajo in zlagajo, prepoznam jih po tem, kako klečijo, ko strankam odmerjajo dolžino za krajšanje hlačnic, po nasmehu in šali, ki jo izrečejo. Kakšno olajšanje so za malo bolj zadržane in negotove kupce, kamor sodim tudi sama.

»Kako vam lahko pomagam?«

»Hvala, danes si samo ogledujem.« »Če boste kaj potrebovali ...«

Hvaležna sem ji. Njej bom lahko zaupala. Pred njo me ne bo sram zaradi nepravilnosti in neskladnosti moje postave. Pred njo lahko na glas izrečem vsak pomislek. Vem, da mi ne bo svetovala česa, kar zame ne bo primerna. Ali se njeni nadrejeni sploh zavedajo, kako dragocena je za njihovo bleščečo trgovino, se sprašujem.

Kosmata zgodba na štirih tačkah

Vanja Brodar

Ko boš to bral, bom jaz verjetno že za mavrico. Utrujen sem od bolezní. Moj pogled je žalosten in prazen. Doletela me je najhujša oblika raka, ki se širi tako hitro kot gobe po dežju. Ta zverina je zasedla vse – do zadnjega kotička v mojem telesu.

Danes je ravno teden dni po operaciji, seveda drugi. Prvo sem imel malo pred novim letom. Jeseni mi je zrastle majhna bradavica nad desno sprednjo tačko. Moja frizerka ni bila pazljiva, pa mi je to bradavico ranila. Takrat pa so se začele tegobe. Čeprav mi je moja lastnica rano takoj očistila in razkužila, se je ta venomer odpirala. Iz rane se je cedilo kljub večkratnim dnevnim čiščenjem in prevezovanjem. Včasih se mi je zdelo, da sem podoben junakom iz risank. Tudi lastnica se je večkrat pošalila, me poklicala: »Kje si zdaj, moja Nindža želva?«

Leto prej v začetku decembra pa so mi operirali kilo v Bolnici za živali v Postojni, saj nisem mogel več odvajati. Veterinar, doktor Butinar, se je odločil, da me hkrati tudi kastrira v izogib kasnejšim komplikacijam s prostato. Prav tako so mi izpulili še vse zobke razen dveh. Ostal mi je še eden desno zgoraj, pa eden levo spodaj.

Ker sem imel že toliko operacij, je moja skrbnica oklevala, ali me naj še prepusti anesteziji. Tudi moje srce in zaklopki sta že zelo šibki. Lani septembra sem že bil z eno nogo v »tunelu«. Dan je bil težek — soparen, ko sva bila na sprehodu. Saj veš, kako težko prenašam vročino? Dvakrat sem zakašljajal in obležal. Še sama sreča, da je bila ob meni ... začela je masirati srček ter mi nudila prvo pomoč. Še danes ne vem, od kje njej to znanje. Takoj zatem pa me je urgentno odpeljala na veterino. Zdaj dobivam dvakrat dnevno trojna zdravila. Pa to bi še nekako šlo, če me ne bi napadel ta zahrbtni rak.

Zdaj ležim ob moji zvesti lastnici, želim si njene bližine. Ves čas me mora

božati, drugače lajam.

Spominjam se naših skupnih dogodivščin

Spomin mi sega daleč nazaj, na mrzlo novembrsko soboto, ko ste prišli pome, tja v Bresterniško grabo. Velik sem bil za tvojo dlan. Ti si me prvi prijel in se takoj odločil, da grem z vami. Moja skrbnica me sprva ni sprejela, pa sem s tvojo pomočjo — odločitvijo postal vaš.

Bil sem poln notranjih zajedalcev — glist. Ampak ob vaši pomoči in vztrajnosti sem se jih tudi znebil. Ko sem tako odraščal ob vas, ki ste mi dajali ljubezen, sem bil najbolj srečen kužek. Zelo rad sem potoval. Z laježem in cviljenjem sem vas večkrat pretental, da sem lahko sedel spredaj in opazoval dogajanje.

Rad sem imel morje, še posebej raziskovanje hotelskih balkonov ... pa tudi skupinsko lulanje, ko smo se vračali iz mesta Lošinj. Posebej pa sem oboževal vikend trekinge v smeri Sv. Anton na Pohorju. Ko se je doma pripravljala kura in krompir, sem že vedel, da bomo odpekotali. Ti si nastavil uro na pečici tako, da smo imeli ob vrnitvi domov pečeno. Od hoje sem bil utrujen, ampak kuri se nisem odrekel.

Se spomniš, ko sem se enkrat na valentinovo preveč najedel kure? Tako, da sta me morala odpeljati k veterinarju Golobu. Na srečo sem tam ob prihodu vse izbruhal. Pa tistega novembrskega dneva ne bom pozabil, ko me je pičila čebela. Takrat smo se že skoraj

poslovali. Življenje je čudno, nameni nam to, kar še z zadnjimi močmi zmoremo. Tudi jaz sem zmogel.

Čez noč sem postal plašen. Bal sem se grmenja, bliskanja ... pa pokanja ob novem letu. Toda vidva sta poskrbela, da sem se počutil varno.

Tako si me na staro leto, silvestrovo, vozil lulat daleč v Polnarjev graben, da nisem slišal pokanja.

Tudi homeopatinjo smo obiskali. Ne vem, zakaj vama je bilo tako smešno, ko sta izpolnjevala nek vprašalnik. No, potem sem dobival homeopatska

zdravila. Zdaj me pokanje in grmenje sploh ne moti več. Verjetno zaradi tega, ker sem oglušel.

Pogrešam spanje ob tebi, dvignil si odejo in me povabil, jaz pa sem se stisnil ob tvoj trebuh in sva zaspala. Ko mi je postalo vroče, sem previdno zlezel izpod odeje, da te ne bi zbudil.

Kadar pa vas ni bilo doma, sem najraje odšel spat v garderobno omaro, kjer si imel ti pospravljena svoja oblačila. Pogrešam ta vonj, vonj po tebi.

Moram ti priznati, kako sem bil ponosen, ko sva se kam peljala s kombijem in sem lahko sedel spredaj.

Rad sem bil tudi »na svoji zemlji«. Tako si pravil ti parceli, ki smo jo kupili in na kateri smo začeli graditi pravljično hiško. Tam so mi sicer šle na živce sosedove mačke, ki sem jih venomer preganjal. Ob tem preganjanju pa sem utrpel poškodbo pogačice. Operiran sem bil v Topolšici pri doktorju Matku. Okrevanje je bilo zoprno in neprijetno, saj nisem smel teči, skakati, pa tudi sprehajanje je bilo omejeno. Teh šest tednov okrevanja pa je kljub vsemu zelo hitro minilo.

Spomnim se, kako sta z mojo skrbnico preuredila našo posteljo. Odstranila sta posteljni okvir ter dala vzmetnico na tla. S tem mi je bilo vse »pri nogi«.

Naša hiška iz sanj je rastla, in ko bi se že morali preseliti, nas je prekril neki »temen oblak«. Ta oblak je s seboj prinesel veliko sprememb, zelo neprijetnih. S skrbnico sva se želela ogniti tem »temnim oblakom« in sva se preselila sama v hišo.

Sprva nisem ničesar dojel. Vsak dan sem čakal in poslušal, če bom slišal tvoj kombi in zagledal tebe, vendar te ni bilo ...

Postajal sem žalosten, zmeden, jezen ... Res je, da si me obiskal nekajkrat.

Ko sem se že navadil na novo okolje, je sledila zopet selitev. Zdaj je bila selitev iz podeželja v mesto.

Tukaj pa se mi je skoraj zmešalo od vseh teh vonjav. Pa da ti vidiš, kakšne

bejbe sem srečeval in spoznaval! O moški populaciji pa raje ne bi. Saj veš, da jih nikoli nisem pretirano maral.

V bloku, kjer živim, nas je kar nekaj pasjih mrcin. V pritličju stara jazbečarka Pika. Je moje generacije, debela, da komaj hodi. Jaz naredim tri kroge, ko je ona šele na začetku prvega. Eno nadstropje višje sta dve puncici, pekinezerka Ajša in yorkširka Lucy. Seveda sta obe precej mlajši od mene. Nadstropje višje prebiva labradorka Žina. Je črne barve, kot vranec. Ona misli, da je čistokrvna, pa ni. Pa še mešanček Smoky je nad mano. Skrbnica venomer ponavlja, da naj bom prijazen do njega, meni pa gre pošteno na živce. V sosednjem vhodu pa kraljuje maltežan Džino, s katerim se kar dobro razumeva.

Na začetku, ko sva se z lastnico preselila, sem bil še zelo fit. Veliko sva hodila. Skoraj vsak dan sva šla na Kalvarijo. To je hribček, na katerem stoji majhna cerkvica. To me je spominjalo na cerkvico na Sv. Antonu.

Veliko sem se gibal, bil dokaj zdrav. Saj poznaš lastnico? Vsako jutro sem moral na tešče polizati žličko oljčnega olja, pa ne takega iz trgovine, onega domačega z otoka Pašman. Voda, ki sem jo pil, je morala biti prestana, pred tem pa prečiščena s kristali. Vsak tretji dan sem zaužil tudi tabletko Algeje. Po tabletki sem kakal kot »travožer«.

Leta 2016 sem bil operiran še na drugi nogi — popravili so mi pogačico. Ponovno je sledila rehabilitacija. Ampak ker sem borec, sem tudi to prestal dobro.

Prav tako sem bil dvakrat letno na morju. Plaval sem in užival v senčki. Naj ti povem, da še vedno obožujem banane. Skoraj vsak dan pojem eno. No, pojeva jo skupaj z lastnico.

Se spomniš, ko sem bil še majhen, bili smo na morju, na Lošinju. Vidva sta mi kupila banano, da ne bi bil lačen. Prodajalka na tržnici, pa se je čudila: »Pa ovo vam nije pas, ovo vam je majmun.«

Tudi sir imam rad, najboljši je seveda ljubljanski Edamec. Narezan mora biti čisto na tanko, da lahko lastnica zavije vanj zdravilo. Ona misli, da jaz ne vem. Včasih mi uspe ločiti »zrnje od plevela« in lek izpljunem. Potem sledi,

saj veš, požiranje na suho.

Najraje spim v veliki postelji na puhasti odeji, vendar ne sam.

Te pa pogrešam! Na začetku je bilo večkrat omenjeno tvoje ime, vedno sem se ozrl proti vratom, te pričakoval ... vendar zaman.

Danes sem poslušal, kljub bolečinam, ki jih imam, kako se je lastnica pogovarjala po telefonu z nekim Levačičem, pa zraven jokala. Ni mi bilo jasno zakaj. Menda greva jutri tja na Osojnikovo na Pobrežje. Ni me strah, saj sem bil tam že velikokrat. Poznam že vsak kotiček in vse zaposlene.

Kljub temu, da si ti name pozabil, jaz nate nisem. Še vedno te imam enako rad kot takrat, ko si me prvič vzela v svoje dlani. Želim, da si srečen ... pa da kdaj pomisliš name.

Zvečer, ko se bo stemnilo, ko bodo na nebu zvezdice, se ozri – ti bom pomežiknil.

Vedno tvoj Ori

Pohod

Viktor Car

Moja mama je bila močna, ponosna ženska, ki se ni ničesar bala. Veliko hudega je pretrpela v življenju, kar ji je naredilo trdo kožo. Vsakemu je povedala, kar mu je šlo, in se ni pustila nikomur ustrahovati. Nikoli je nisem videl jokati. Videl sem fotografije in slišal od sorodnikov, da je jokala tedne in tedne, ko je umrl moj oče. Jaz se tega ne spomnim, ker sem bil takrat star komaj eno leto. Ko sem bil že malo večji, sem vedno mislil, da je vse svoje solze izjokala in zato nikoli več ni potočila nobene. Nikoli več se ni poročila in sva živela sama. Vzgajala me je s trdo roko ter se trudila, da bi odrasel v poštenega moža. Zase mislim, da ji je to tudi uspelo, čeprav noben človek zase ne bo rekel, da je slab in nepošten, pa čeprav bi to potrdili vsi ljudje na svetu. Nikoli nisem bil do nikogar nesramen, če pa sem si kdaj od koga izposodil kakšno manjšo vsoto denarja, sem se skoraj vsak dan spomnil na to, da moram čimprej vrniti dolg. Grizlo me je in me najedalo, dokler dolga nisem vrnil. Od nekdam me je hotela obvarovati pred tem, da bi zašel v slabo družbo, ter me zato skoraj nikamor ni pustila. Takrat me je to zelo jezilo, da se je do mene obnašala tako zaščitniško, kot do otroka, kar sem tudi še bil. Šele ko sem bil star šestnajst let in sem se ji začel upirati, sem dosegel, da sem lahko za vikend odšel s prijatelji v diskoteko. Pa še to sem dosegel tako, da sem ji tedne in tedne trkal na vest. Govoril sem ji, da bo ona kriva, če ne bom spoznal nobene punce, ker same pač ne pridejo domov. Ne vem, če je to kaj pomagalo pri vsej zadevi, ampak mi je od takrat pustila več svobode. Seveda ji nikoli nisem po resnici povedal, s kom grem, in sem vedno rekel, da grem s kom, o katerem je imela dobro mnenje.

Ampak takrat sem drugače gledal na življenje, kakor verjetno vsi najstniki. Prijatelji, s katerimi sem se družil, so bili starejši od mene in so, kolikor se spomnim, samo iskali priložnost, kjer bi kaj ušpičili. Res ne vem, kaj me je vleklo v njihovo družbo. Kljub vsemu njenemu trudu, da me obvaruje, pa ji ni čisto uspelo.

Tako smo se nekoč s prijatelji odločili, da gremo na Pohorje na pohod. Hoja je bila precej naporna in vse je izgledalo kot prijeten športni dan. Pot smo načrtovali tako, da smo naredili krog, da se ne bi vračali po isti poti. Pot nazaj nas je vodila mimo lepih počitniških hišk na še lepši lokaciji, s katere se je videlo celo Dravsko polje. Pri eni izmed hišk smo naredili pavzo, da bi še pojedli, kar nam je ostalo v nahrbtnikih. Jedli smo vsak svoj pomečkan sendvič ter se pogovarjali. Pogovor je nanesel na to, koliko denarja imajo nekateri, da imajo vikende na Pohorju, pa še na morju. Enoglasno smo se strinjali, da so to tako ali tako nakradli, saj se s poštenim delom tega ne da kupiti. Bilo smo še mladi in neumni.

Pripravljali smo se k odhodu, ko reče Miran: »Kaj ko bi pogledali, kaj je notri?« ter z glavo pokaže proti najlepši izmed hišk.

Mislil sem, da se šali, zato sem se skupaj z ostalimi zasmel.

»Jaz pravim, da bi res morali pogledati, kaj je notri,« je spet rekel Miran ter se v trenutku zavihtel na majhen balkon.

Postalo me je strah, in ker se mi to ni zdelo prav, sem rekel: »Daj nehaj. Gremo, da nas ne dobi tema.«

Vsi trije so me pogledali ter očitno opazili strah v mojih očeh. Tedaj pa je Miran dobil še večje veselje, in še preden sem lahko kaj rekel, je z velikim kamnom razbil šipo. Z roko je segel v notranjost ter odprl okno. Skočil je noter, nam odprl vrata na teraso ter zaklical: »Kaj še čakate. Hitro pogledajte, če je kaj uporabnega, preden kdo pride.«

Jaz sem se še nekaj časa obotavljal, nato pa sem šel za njimi v hiško in kaj hitro sem stikal po predalih, prav tako kot oni. Sicer nekaj dragocenega nismo našli. Vzeli smo majhen radio in dve ribiški palici, to pa je tudi to. Več škode je bilo z zlomljeno šipo, kot pa s tem, kar smo odnesli. Nato pa smo jo hitro pobrisali.

Naslednjih nekaj dni se zaradi tega, kar smo storili, nisem počutil dobro. Konstantno sem razmišljal o tem, kako se bo počutil lastnik, ko bo našel zlomljeno šipo ter ugotovil, da so ga okradli. Najbolj pa me je bilo strah, če bi kdo izvedel. Če bi izvedela mama. Dnevi so tekli, življenje je šlo dalje po

ustaljenih tirih, jaz pa sem na ta dogodek že skoraj pozabil. Bil sem srečen, da ni nihče nič ugotovil. Očitno me ima nekdo zgoraj rad, dal mi je priložnost, da se izmažem brez posledic, sem razmišljal ter se odločil, da se s temi prijatelji ne bom več družil. Ko sem kakšna dva tedna po tem pohodu neko večer prišel domov, je mama sedela v kuhinji za mizo ter nekaj brala.

»Pridi malo sem!« je poklicala, ko sem hotel v svojo sobo.

»Sem slišala, da je bila pri Miranu policija. S prijatelji so na Pohorju vlomili v počitniško hiško ter ukradli nekaj stvari. Ti veš kaj o tem?« je vprašala ter me resno pogledala.

»A res?« sem se delal norega, a srce mi je razbijalo, da se imel občutek, da mi bo skočilo iz prsi.

»Kako je to možno? Kako so ugotovili, da je bil on? Saj pa nas nihče ni videl,« sem se vpraševal in upal, da nas Miran ne bo izdal.

»Kako pa bi naj jaz kaj vedel o tem? Misliš, da bi mi povedal, če je je to res naredil?« sem odgovoril. »Od koga pa si sploh to slišala? Saj veš, kakšne so te čenče,« sem nadaljeval.

»Njegova mama je povedala naši sosedi Anici, ona pa meni,« je mirno odgovorila. »Kaj točno ji je povedala?« sem vprašal.

»Lastnik te hiške je ugotovil, da je nekdo vlomil, ter poklical policijo. Nato pa so v travi zraven hiške našli njegov osebni dokument,« je povedala.

»To pa res ne pomeni, da je on vlomil,« sem ga hitel braniti.

»Si bil zraven?« je nato vprašala ter me pogledala naravnost v oči.

»Seveda ne. Nič nisem vedel o tem, dokler mi nisi povedala,« sem se zlagal in pogledal v tla.

»Upam, da ne,« je rekla razočarano, kakor da sem priznal. Zdelo se mi je, da sem v njenih očeh opazil, da mi ne verjame. Poslovil sem se ter odšel v svojo sobo.

Tisto noč sem s težavo zaspal in tudi ves naslednji dan sem bil prestrašen. Ob vsakem šumu sem pogledal skozi okno in upal, da ne pride policija. Čeprav nisem pretirano verjel v Boga, sem molil, da me Miran ne izda. Obljubljal sem, da nikoli več ničesar ne naredim, če me tokrat reši.

Naslednji dan sva z mamo ravno zajtrkovala, ko sva zaslišala zvonec. Iz kuhinje so se videla vhodna vrata, pogledala sva ven in videla dva policista.

Mama me je pogledala, nato pa odšla odpret. Čez pet minut me je poklicala ven in takoj, ko sem spoznal, da nima smisla lagati, sem priznal. Lahko bi rekel, da jaz nisem tega hotel, da sem jih skušal pregovoriti, ampak sem se zavedal, da sem kriv prav toliko kot drugi.

Mama je vedno, ko sem kaj ušpičil, ponorela. Prisolila mi je takšno zaušnico, da sem si za nekaj časa zapomnil, a tokrat je samo žalostno povescila oči in ni rekla ničesar. To me je bolelo bolj kot deset zaušnic. Povesil sem glavo ter brez besed odšel v svojo sobo, kjer sem ostal cel dan. Bil sem lačen in žejen, ampak ji nisem upal stopiti pred oči, tako me je pekla vest. Čakal sem, da je šla spat, šele takrat sem odprl vrata sobe ter tiho šel proti kuhinji. Ko sem po prstih stopal mimo njene sobe, sem za trenutek postal, prislonil uho k vratom ter poslušal. Mislil sem, da spi, vendar ni spala. Prvič v celem mojem življenju sem jo slišal jokati. Slišal sem, kako se trudi, da ne bi bila preglasna, ampak ji ni uspelo. Negibno sem stal, verjetno kakšnih deset minut, in ves ta čas je jokala. Bilo mi je tako hudo, da bi najraje potrkal in se ji opravičil. Opravičil se bi, da sem jo prizadel, in ji povedal, da ni ona nič kriva, da me je lepo vzgojila, da nisem slab, da sem le bil na napačnem kraju z napačno družbo. Nekajkrat sem približal roko k vratom, da bi potrkal, ampak sem vsakič roko odmaknil. Tako mi je bilo hudo, da sem jo prizadel, da so se še meni ulile solze. Tako sva oba jokala, vsak na svoji strani vrat. Nisem bil več lačen in ne žejen, ampak sem šel nazaj v sobo. Tisto noč nisem spal. Razmišljal sem o njenem težkem življenju in si predstavljal, kako se počuti. Vse moje življenje se je trudila, da bi me vzgojila v poštenega človeka, a sedaj sem jo tako razočaral. Obljubil sem si, da se ji takoj zjutraj opravičim.

Prišlo je jutro, a opravičila nisem spravil iz sebe. Prav tako se nisem opravičil zvečer, kakor tudi naslednjega dne ne. Nikoli se nisem. Po tem nikoli več ni bila ista, v očeh sem vedno opazil žalost. Mogoče sem si samo domišljal,

ampak sedaj, ko je več ni, je prepozno, da se bi opravičil in jo vprašal.

Danes, ko sem sam starejši, kot je bila takrat ona, ne mine dan, da ne bi pomislil na njo, kakor tudi na to, kako sem jo takrat prizadel.

Ljubezen

Ljudmila Conradi

Nočna mora jo prebudi iz rahlega sna. Odpre oči in se zazre v meglene silhete, ki se plazijo po stenah sobe in jo plašijo. Odsevi bežečih luči menjujejo obliko, smer in barvo. Boleče misli ji begajo iz sanj v to nočno tišino in samoto. S težavo se obrne na drugo stran. Pogled na uro ji pove, da je še sredi noči in da mora zaspati. Z druge strani sobe sliši glasno dihanje spečega človeka in tudi to jo moti, da bi zopet zaspala. Bolj zatiska oči in šteje ovčke, bolj je budna in več misli ji roji po glavi. Najraje bi vstala in odšla ven, domov, kar peš bi jo mahnila do mesta, do svojega majhnega doma.

Ne. Tega ne more, ne sme. Prišla bi le do vhodnih vrat, ki so zaklenjena in jih odpira samo nočni dežurni uslužbenec. Skozi vrata ne bi mogla ...

*

Svoje misli pa pošlje k staršem domov, v svoje otroštvo, na tisto travnato pobočje, obdano z visokim drevjem. Tu stoji njena rojstna hišica, v kateri so zakopani vsi njeni otroški spomini, kjer ji je bilo lepo, kjer je še ni doseglo razočaranje in tekmovalnost današnjega časa. Trava je še rosna, njene noge pa se boste ugrezajo vanjo, ko stopa ob edini njihovi kravi Šeki. Deklica, še ne trinajst let stara, se prebujajo v njej. S kravico, ki jo pase, vsako jutro, preden gre v šolo, deli čas, ki bi ga še morala prespati, in sanja o velikem svetu, o svoji prihodnosti, ko ji bo lepše. Končala bo šolanje in bo hodila v službo, delala bo, kar jo najbolj veseli — zdravila bo bolne živali. Le živali jo imajo rade kot ona njih, jo razumejo in ji ne želijo nič slabega ...

*

»Kako se počutite?« jo vpraša dežurni zdravnik pri jutranji viziti, preden odhiti k naslednji bolnici.

»Bolje.«

Nič drugega ne more reči, tudi razmišljati ne more. V njej še vedno zeva bolečina, ki so jo povzročile besede, besede iz ust ženske, ki ji je stopila na pot. Zdi se ji, da ji je res nekoliko bolje, zato za nekaj časa neha razglablјati po sebi in misliti, kako je prizadeta.

»Ste dobro spali?« se oglasi iz postelje na drugi strani sobe.

»Dobro, kar dobro,« pravi, a kaj naj drugega reče. Naj prizna, da ni spala? Ne more tej ženski, ki jo je komaj spoznala, povedati svojih najskrivnejših misli in pred njo razgaliti svoje bolečine. Če ji drugi, ki jim je svojo skrivnost razkrila, niso znali pomagati in prav svetovati, ji tudi ta nesrečna sozdravljenska ne bo. Zato molči kot nema. Od časa do časa jo slaboten glas bolnice iz iste sobe opomni, da ni sama, in jo zmoti pri njenem razmišljanju o preteklih dnevih in letih.

*

Pa toliko je pričakovala od življenja! Posebno takrat, ko so ji na veterinarski fakulteti izročili diplomu kot dokaz, da je osvojila znanje, ki ji omogoča, da lahko zdravi živali, kar si je od nekđaj želela. Kako ponosna je bila na diplomu, na svoj pridobljeni naziv! Potem služba, ki jo je opravljala z največjim veseljem. Vsak dan kak nov nepričakovan problem. Vendar je vse zmogla rešiti, saj je vse, česar se je lotila, s svojo vztrajnostjo tudi uresničila.

*

Dnevi so tekli in se nizali drug za drugim, njena mladost pa je bila v polnem razcvetu. Fantje so se ozirali za njo in ji dvorili, prihajali in odhajali so, a za nikogar se ni vnela. Nenadoma pa, kot da je zrasel iz tal, je stal pred njo mladenič, poln življenja, neizmerno privlačen in rodila se je ljubezen na prvi pogled. Pritegnilo jo je njegovo dostojanstvo, ki se je kazalo v besedah, gibih in dejanjih. Že ob nekajkratnem srečanju jo je povabil na zmenek v bližnje mesto in sprejela je vabilo. Ko ga je naslednji večer čakala v svojem stanovanju, ji je srce nemirno poskakovalo in bala se je, da ga ne bo. Zamujal je že, kar zanjo ni bilo dobro znamenje. V mislih je premlevala besede in dejanja, o katerih bosta govorila. Kaj vse ga mora vprašati! To je bilo eno

samo nestrpno pričakovanje, dvignilo jo je v oblake, pomešalo se je z dvomi, veseljem in žalostjo ter vzbujalo nemir v njenem mladem srcu. Pristala je na dnu, a ko se je oglasil zvonec, je od sreče zopet zaplavala v neizmerne višine. »On?!« jo je spreletelo.

Stekla je k vratom in jih nestrpno odprla. Stal je pred njo ves mlad, ves lep, ves njen.

»Si dolgo čakala? Oprosti, nisem mogel prej ...«

»Je že v redu, v redu je,« je rekla in zatrla v sebi slabo voljo in razočaranje.

»Greva. Lahko pelješ ti? Moj avto ...«

»Ni problema, seveda.«

V sosednjem mestu jo je peljal v restavracijo na starem gradu. Sedla sta k mizi ob oknu in pred njima se je odprl prekrasen pogled na večerno razsvetljeno mesto, na luči v daljavi, kot da jih gledata z neba. V njej je vse pelo in se tajalo, kar je med čakanjem nanj otrdelo, zaledenelo. A prave sprostitev ni čutila, slabe slutnje ji niso dovolile veselja in sreče, ki bi jo morala čutiti in doživeti ob ljubljeni osebi. V sebi je zaznala in spoznala neko novo čustvo, doslej neznano, ki jo je vezalo nanj in zdelo se ji je, da se je njeno življenje začelo z njim in se bo morda z njim tudi končalo. In potem sta zajemala s krožnikov, kar so jima prinesli, in gledala vsak predse. Njej se ni mudilo, kar je izdajal kup hrane, vsebina na krožniku, ki se nikakor ni hotela zmanjšati.

»Tako si lepa! Všeč mi je tvoj nasmeh, tvoje oči, tvoji lasje, roke, noge. Všeč si mi vsa.«

Samo nasmehnila se je.

»Ločil se bom in skupaj bova zaživela,« so zvenejele njegove besede, a je niso potolažile, ker jim ni čisto zaupala. Dvom se je naselil vanjo in ji razjedal srce.

Kako se je pravzaprav začelo? V njeno veterinarsko ordinacijo je pripeljal svojega pasjega ljubljenca. Iskal je rešitev zanj, prosil jo je, naj mu pomaga. Občudovala je njegov odnos do živali, njegovo navezanost na psa. Kdo drug bi plačal uspavalno injekcijo in odšel, on pa je želel pomoč zanj, da bi še živel. Od svojega pasjega prijatelja se ni mogel ločiti, ni verjel, ni mogel verjeti, da se mora posloviti od njega. Pri tem pa jo je pogledal z očmi, polnimi upanja in zaupanja, da ga bo rešila. Naredila je vse, kar je bilo v njeni moči, da je njegovemu ljubljencu podaljšala življenje: dietna hrana, injekcije, tabletki ... In bilo mu je bolje. Vsak teden je pripeljal psa v ambulanto. Veselil se je obiska pri veterinarici iz dveh razlogov, da bo njegovemu ljubljencu pomagala in da jo bo videl. Nič manj se ga ni veselila ona. Odkar je ostal čez noč pri njej, se je počutila drugačna.

*

In dnevi so se vrstili drug za drugim, prehitro tekli za zaljubljeni duši. Ničesar ni vedela o njem, a je tudi ni zanimalo. V sebi je bila globoko prepričana, da je on pravi zanj in da brez njega ne bi mogla več živeti, da je zanj pomemben kot požirek vode, kot kruh. Sanjala je o njem pri belem dnevu, z odprtimi očmi. Svoje naloge v službi je opravljala s še večjim veseljem in še bolj uspešno. Nekajkrat sta skupaj preživela večere v kakšnem odmaknjenem kraju in popeljala ga je v svoje spomine na svoj domači kraj. Tudi on ji je predstavil svoje otroštvo in dečka, ljubitelja narave, ljudi in živali.

*

Nenadoma pa ... Skozi vrata njene ambulante je nenapovedana privihrala dolgolasa lepotica, vsa zabuhla v obraz, oči so se ji zlovešče svetile kot pobesneli živali. Med hropenjem je jezno izgovarjala besede, ki so bruhale iz nje, pomešane z drobci slin, padajoče na vse strani, in kričala: »Ti lajdra, pusti mojega moža pri miru! Oči ti bom izkopala! Kako si drzneš hoditi s poročenim moškim in z njim zapravljati najin denar ...« Še je kričala, a ona je ni več poslušala niti slišala niti videla. Zavrtelo se ji je v glavi huje, kot da bi jo kdo udaril s kladivom, in sesula se je na tla. Ko je ženska to videla, se je obrnila in zbežala.

Ležala je na tleh, dokler ni prišel njen sodelavec. Ko jo je zagledal, je

pokleknil k njej in položil svojo dlan pred njena usta in nos.

»Diha, živa je,« je ugotovil in poklical urgenco.

Osvestila se je šele v bolniški sobi in zajokala. Sledili so pregledi, laboratorijske analize krvi, razgovori in pred sogovorniki se je razgalila do zadnje skrivnosti, ki jo je še sebi komaj priznala. Zdravnik in medicinske sestre so se trudili z njo. Obljubili so, da ji bodo pomagali, da ji bo bolje, a resničnost je bila drugačna. Za ranjeno dušo ni bilo pomoči, vsaj v tistem trenutku, kot si je to želela, ne.

*

Ko je zopet odprla oči, je pred njeno posteljo stal on. Bolečina, razočaranje in jeza so se v njej prepletali z ljubeznijo, veseljem in srečo. Besede so obtičale nekje v njej, le čustva so jo preplavila tako, da bi najraje zakričala.

»Oprosti. Veš, ko je dobila vabilo za ločitev, je ponorela. Drugače je videla samo moj denar, zame ji ni bilo mar. Nikoli me ni imela prav rada. Zabavala se je in me ni pogrešala, če me ni bilo doma. Tako ne morem več naprej ... Rad bi bil s tabo. Potem bova živela skupaj in vse bo dobro,« ji je zatrdil in se ji globoko zazrl v oči.

Hvaležno ga je pogledala, a njeno srce je bilo ranjeno in ni mogla biti srečna in sproščena.

Še je prihajal k njej. Vsak dan je bila za spoznanje boljša.

Ko je dobila odpustnico bolnišnice, jo je odpeljal domov in ostal pri njej.

Tukaj sem, kaj bi rad?

Tom Costo

To je tisto, kar si čakal. Zdaj se bo zgodilo. Še malo in zatisnil boš oči, se predal zavidljivo globokemu spancu in pozabil na ta dan. To je edino, kar te bo rešilo. Zdaj, zdaj boš preštel zadnjo ovco, ki bo skočila čez plot, in zazibal se boš na svoji barčici. Plot?! Spet si se spomnil, kajne? Nisi prvi, nisi zadnji. Si moral, mar ne? Seveda si moral, ti hudič!

Ko mi je dovolj poslušanja moralnega pridigarja v moji glavi, se odločim, da skočim še na eno pijačo in vsaj za nekaj minut ali, boga prosim, ur pozabim na bedarijo, ki se je zgodila po snemanju. Najprej sploh nisem želel iti, a agentka je bila prepričljiva. »To je priložnost, ki sva jo čakala,« je rekla po telefonu. Njen glas je nežen, a hkrati močan, predvsem pa hudičeveo seksi. Le kaj ima ta presneta nenasitna pokvarjenka oblečeno? Nekaj kratkega, prosojnega? Tako me je dobila in zmeraj znova me prepriča. Ženske z moškim manipulirajo z dvema deloma telesa, ki sta v vertikalni razdalji med sabo oddaljena kakšnih štirideset centimetrov. Vpliv na moškega se manjša, ko se ta razdalja manjša. Agentki se od lanskega leta dalje vpliv ne bo manjšal. »Bolelo je, a se je splačalo,« mi vedno poudari, ko pogovor nanese na njeno oprsje, kar je na vsakem najinem sestanku. Fino kmečko dekle, ki se je prvič bogato poročilo, odprlo agencijo in zavladało poslu. Njo sem želel in s trdom sem jo dobil. Ko je slišala, da sem Slovenec, je nemudoma vrnila klic. Baje je njena babica živelá v bližini Slovenskih Konjic, preden se je preselila čez lužo. Ko sem jo spoznal, sem ji obljubil, da naredim fotografijo babičine domačije, ko se vrnem nazaj domov. To sem rekel le zato, da bi jo podrl. Lahko pa, da se je hiša pod Zlatim Gričem že tudi zdavnaj podrla. Hiša je padla, ona še ni. Vse kaže, da tudi ne bo, vsaj če sodimo po razpletu današnjih dogodkov.

Dan se je začel čisto običajno, kot se za snemalni dan spodobi. Svojo natrenirano zadnjico sem dvignil natanko ob petih zjutraj, šel en hiter krog, naredil vaje v parku, se stuširal, pojedel zajtrk in skočil v taksi. Indijec s

kilometrskim imenom me pripelje do vhoda v studio, in ko se odprejo vrata, zavoham čuden, nekoliko zatohel vonj. Moral bi se obrniti, oditi na kavo, pozabiti na celotno stvar in poskusiti na avdiciji kje drugje, še preden vsi drugi producenti in režiserji izvedo, da nisem prišel na snemanje. Ah, k vragu, bom poskusil.

Pred vrati garderobe zopet obstanem. Nisem vedel, da bo tudi ona nastopala v oglasu. Ko svojo čeljust uspem dvigniti s tal, se primajem do stola pred ogledalom in se nasmehnem maskerki. S slušalkami v ušesu in hladnim izrazom na obrazu mi rutinirano zaveže ogrinjalo in začne s svojim pleskarskim poslom. Okoli moje soigralke vsi skačejo, kot da je prišla kraljica Elizabeta po novo protezo. Ona je diva, kaj hočem, jaz pa še en Balkanec, ki je z gumijastim čolnom priplul do sem. Številka, nič drugega. Neznani igralec, ki je zabaven, a ga še nihče zares ni povohal, če ne štejem producenta, ki bi v zameno za mojo dobro oralno uslugo njemu naredil meni dobro oralno priporočilo šefu studia. Zavrnil sem ga s klofuto in si zaprl vrata v akcijski branži. Nikoli nisem bil za nasilje, a mojo kolegico, ki jo ravnokar pripravljajo za snemanje, bi brutalno položil. Zdaj, ko sem si to priznal, bo lažje. Manj napetosti bo in to bo dobro vplivalo na moje igralske sposobnosti. Ona je mogočna ženska, ki sem jo čakal. Ona me bo ponesla v svet slave. Čutim njeno energijo, prija mi. Na hitro jo ošvrknem s pogledom in se nasmehnem. Pomežikne mi. Zardim kot najstnik, ki gre prvič po kondome. Kaj naj storim? To je zagotovo bil znak! Všeč sem ji. Ne morem verjeti! Prišlo mi bo, ne da bi se ji bilo treba sleči. Kar tule, pred vsemi, bom doživel orgazem. Ta ženska me bo popeljala na rob blaznosti. Zagledam se v ogledalo in se skušam koncentrirati. Ne gre. Vztrajaj, poba, to je tvoja kariera!

»Si pripravljen,« me vpraša v prijetnem angleškem dialektu.

»Tvoj oboževalec sem,« je vse, kar lahko izustim. Počim se po čelu. Nasmeji se. Led je prebit. Prihaja rušilec kariere! Adijo, Hollywood, po današnjem dnevu se bom poslovil.

Maskerka me spodi s stola, saj so na vrsti ostali igralci. V zahvalo za njeno neprijaznost se ji ne zahvalim. Mama bi se me sramovala. Režiser nas postroji kot četo nabornikov. Slišal sem, da je nesramen, a z besedami, s katerimi nas nagovarja, je presegel vsa pričakovanja. Upravičil je svoj sloves.

Presneti debil! Le z njo je prijazen. Naziva jo z gospa, moje ime pa je že trikrat pozabil, pa še niti cele minute nisem na setu.

Prišel je trenutek resnice. Zdaj se izkaži, ti ničvredni slabič. Pozabi na svoje misli in pojdi v akcijo! Pet stavkov izreci briljantno, odidi na pivo in čakaj na klice zainteresiranih studiev. Če teh pet stavkov ne bi bilo treba izreči v postelji z eno izmed najlepših igralk na tem planetu, bi bilo vse veliko lažje. Pa ni. Tako je, kot je. To sem si želel, zdaj pa imam. Akcija!

Previdno se splazim v posteljo. Pogleda me. Nasmehnem se, zdaj je tako ali tako vseeno. Pred njo sem se že osmešil z uvodnim stavkom. Zdaj bom klovn do konca.

»Končno si me zvelkla v posteljo,« ji rečem. Pljune vodo in se začne na ves glas krohotati. Do solz se nasmeje, zato prihiti maskerka. Grdo me gleda. Jaz jo poljubim na lice in jo pobožam po rami. Zavije z očmi in se nasmeji. Val smeha se nadaljuje po celotnem studiu, saj sčasoma vsi izvedo, kaj sem ravnokar izustil. Še režiser rahlo upogne ustnice navzgor.

»Ok, gremo, čas je denar in vi nimate ne enega ne drugega, gospodič,« reče in v trenutku nastane tišina. Konec šale. Zdaj je čas, da naredim tisto, kar znam.

Šest ur snemanja mine, kot bi mignil. Še nekajkrat se je do solz nasmejala, prav tako mi je uspelo držati dobro vzdušje med celotno ekipo, razen, seveda, pri gospodu režiserju, ki je tečen po naravi in najverjetneje tudi po pogodbi. Ko stopiva na ulico, me objame. Ne omahujem, nemudoma jo povabim na kavo. Ne reče ne. Pošlje sms svojemu možu, igralcu v znanstvenofantastični seriji, ki je tako lep, da si zasluži tako lepo ženo. Zavidam mu, kaj drugega, a tako je veselje hotelo in tako je.

»Lačna sem, greva raje na kosilo, jaz častim,« mi reče in odklene svojega terenca, ki je vreden kot vse hiše v vasi, od koder izhajam. Pustim se razvajati, drugega mi ne preostane. Včeraj sem plačal najemnino za sobo in v moji denarnici leži saharski pesek. Izbere najboljšo restavracijo v soseski, in ko me vpraša, če zahajam tja, le nerodno pokimam. Res je, večkrat hodim mimo in postopam na ulici pred restavracijo, in ko sem dovolj lačen, grem v bližnjo pekarno po kruh od prejšnjega dne, ki je brezplačen.

Posedejo naju za zasebno mizo s čudovitim razgledom na park.

»Kako romantično,« rečem. Navajena je mojih traparij, zato se le nasmehne in pokima. Morda pa misli, da sem nepopravljivi romantik in hrepenim po takšnih trenutkih. Le lačen sem, zato moj jezik nima povezave z možgani in ven letijo tovrstne puhlice. Pogovor kaj hitro steče na zasebno življenje. Prične mi govoriti o težavah, ki jih ima s svojim možem. Sanjski par nima tako sanjskega življenja. Zmeraj je tako. Vpraša me po moji partnerki. Obnemim. Pogledam skozi okno in žalostno ugasnem cigareto.

»Umrta je lani. Rak. Takšno je življenje, bedno in neizprosno,« rečem, se opravičim in odidem na stranišče. Ko se vrnem, me na mizi čaka sočen zrezek in bogata krompirjeva priloga. Preden sedem, ona vstane in me objame.

»Oprosti, nisem vedela,« mi reče in me boža po laseh. Zdaj je pravi čas. Moram ji povedati po resnici. Ni bilo niti partnerke, niti raka. Zdaj je pravi čas. Izkoristi priložnost. Potrepljam jo po zadnjici. Ranjencu se vse opraviči. Nič ne reče. Svoje ustnice približam njenim in jo poljubim. Odmakne se. Sedem. Zagrizem v zrezek, kot da se ni nič zgodilo. Tudi ona prične jesti svojo solato in na vsak način se izogiba, da bi se najina pogleda križala. Kosilo mine brez besed. Naredil sem neumnost, še eno v seriji svojih neumnosti. Rojen sem zato, da delam neumnosti. Ta je prekašala vse, ki sem jih storil do tega trenutka. Bednik sem. Ona ni lahka. Užalil sem jo.

S črno kartico zavihti skozi režo POS terminala in s tem je najina skupna pot končana. Pokima in odide od mize. Posrkam še zadnje kapljice vina in skušam z njimi dobiti super moč, ki bi mi pripomogla, da popravim vse za nazaj. Moči ni od nikoder, a spodobi se, da stečem za njo in se opravičim. Mučno pričnem delati prve korake do še bolj mučnega dejanja.

Ujamem jo tik preden vstopi v avto. Primem jo za roko. Jezno me gleda. Le kako ne bi bila jezna name.

»Oprosti,« zamomljam. Ona je tiho. Pokaže mi, naj skočim v avto. Dominantna ženska, to je moja najljubša sorta. Sedem v avto. Prižge radio. Jazz. Na vetrobranskem steklu se pričnejo pojavljati drobne dežne kapljice. Nekdo skuša sprati grehe, ki so se storili, in vse, ki se še bodo. Prižge mrcino

in spelje s parkirišča restavracije. Poboža me po roki in jo trdno stisne k sebi. Čutim utripanje njenega srca. Zavije desno z glavne ulice in začneva se vzpenjati v klanec. Ustavi se pred ograjo. Pritisne gumb na daljincu, vrata se odprejo. Izstopiva iz avta. Z občudovanjem zrem v vilo. Prime me za roko in me odpelje do hiše. Odklene in me odvleče v spalnico. Srce mi bo padlo skozi raztrgane spodnjice. Ko bom dobil plačilo za oglas, ki smo ga posneli, si moram kupiti nove. Odpre vrata in me potisne na posteljo. Še vedno vztraja pri svoji dominantnosti, zato vem, da ni zaigrana. Sleče se. Perilo je kot iz modne revije, ki sem jo gledal neke noči, ko nisem mogel spati. Drobní draguljčki se lesketajo. Spusti se na kolena. Zaslišim trkanje po vratih.

»Kje si,« reče oče jezno. »Tukaj sem, kaj bi rad?«

»Daj no, v gozd gremo, obleci se. Danes bo padla ena lepa,« mi reče.

»Je že,« mu odvrnem. Nekaj trenutkov počakam, da se posledice sanj nekoliko poležejo, zgrabim delovne obleke in odidem proti kuhinji.

Zaznamovana

Grda Račka

Enajst minut čez tri zjutraj je kazalo na budilki, ko sem se zbudila. Bila sem budna, popolnoma budna. Tako zelo budna, da bi tisti trenutek lahko šla reševat izpit iz matematike. Moji možgani so predelovali podatke in informacije kot nori, v temni sobi sem ležeča na postelji gledala v prazen strop, videla pa vse sorte preteklih dogodkov, ki so se mi zgodili. Spomini so se vrstili en za drugim, temna soba me je spomnila na to, kako sem še kot osnovnošolka vsako poletje na tej isti postelji prosila mamo, da bi šli na morje ali na izlet, to razmišljanje me je pripeljalo do vseh primerov, ko je bila mama nesramna do mene, sama pa tega v otroštvu niti dojela nisem, ker sem slepo verjela, da starši počno, kar je pač najboljše za otroka, kar me je seveda pripeljalo do tega, kako je bil oče tiranski do nas vseh in kako sem si še kot zelo majhna neverjetno močno želela, da bi nas zapustil ali umrl, a se ni nikoli nič zgodilo. Vsaka naslednja asociacija je prinesla bolj žalosten in bolj boleč dogodek. Da bi nazaj zaspala, sem poskusila sprazniti glavo tako, da sem ležala z zaprtimi očmi, se obrnila na bok, se obrnila na drug bok, ležala na trebuhu, šla na stranišče, da me poln mehur ne bi nerviral, poskusila sem tudi brati, šteti ovce, se prisiliti v nerazmišljanje oziroma v prazno strmenje v temo, ampak mi ni uspelo. Tako ali drugače so se mi slike in zvoki vsilili v um, pa ne pravim, da sem imela prisluhe ali privide, to ne, sem pa očitno bila tako skoncentrirana, da sem brez truda videla pred sabo poljuben dogodek iz preteklosti z vsemi podrobnostmi, kot bi se zgodil šele včeraj. Poskusila sem tudi pustiti dogodkom, naj se odvijajo do konca in bi potem morda imela mir, ampak stvar se je ponavljala. Zadeva se je neprestano vrtela, kot več ciklov, eden s spomini, ki so se nanašali na samopomilovanje, drug cikel se je nanašal na želje in fantazije, tretji na jezo, ki je nisem mogla ohladiti. Bilo je, se mi zdi, kot da bi želela vplivati na preteklost, popraviti svojo reakcijo v teh prikazih, in ne glede na to, kako dolgo ali kako vztrajno sem si dopovedovala, da ne morem ničesar več spremeniti, stvar se je vsako budno noč vrtela.

Od nočnega življenja, ki sem si ga pridelala z depresijo, ki jo je med drugim sprožila tudi gospodarska kriza, sem postala čez dan vse manj aktivna, nezainteresirana za karkoli, nejevoljna, malomarna in ob koncu tudi zanemarjena.

Daleč pred najnovejšo gospodarsko krizo, do koder seže moj najzgodnješi spomin sem bila priča le enemu, prepirom, pretepom, vpitju, grožnjam. Pa ne samo jaz, zraven mene tudi vsi naši sosede, vendar sem vse to dojela šele dolgo za tem, torej v času te krize.

Tik preden je Goldman Sachs banka propadla in se je množično odpuščanje razširilo k nam v Slovenijo, sem bila popolnoma zdrava, preprosto in optimistično naravnana umirjena oseba, uspešno sem zaključevala študij, delala v pisarni delo, ki sem ga z veseljem opravljala, in bila večkrat pohvaljena zanj, obenem pa po tihem upala, da bodo nadrejeni videli mojo pridnost ter me po končanem študiju zaposlili. Bila sem srečna ne da bi se na to opominjala. Kljub slabi preteklosti sem si uspela urediti življenje.

Študij se mi je ob koncu malce zavlekel, ker sem bila bolj zagnana za službo. Čeprav sem kot študent imela pravico v službi manjkati nekaj dni na teden, sem veliko raje delala, saj sem se tam neprimerno več naučila kot pa v šoli. Tisti čas je še vedno veljalo nenapisano pravilo, da te vsega, kar boš delal, naučijo v službi, v šoli se učiš zgolj neko teorijo, ki v večini primerov nima zveze z delom, ki ga boš kasneje vse življenje opravljal. Pomemben je bil le papir o izobrazbi. Torej sem vse upe položila na službo, to ali kakšno podobno tej. Študentski status se mi je počasi iztekal, izobrazbo za delovno mesto, ki sem ga trenutno opravljala pa sem že tako ali tako imela, poleg tega pa se je na tiho že govorilo o meni na enem od delovnih mest, ki sem jih kot študentka zasedala. Nato se je zgodilo. Kriza, ki se je že razbohotila v Ameriki, se je razpasla tudi po Evropi. Samo nemočno smo gledali, kako so začele padati odpovedi, v času poročil smo bili priklenjeni na televizorje. Ker sem bila le študent, ni bilo z mano problemov, enostavno mi je bilo rečeno, da nisem več potrebna v tej organizaciji, da bom dobila plačilo za opravljeno delo in da mi želijo še veliko uspehov na nadaljnji profesionalni poti, te tri stvari in ničesar drugega si nisem zapomnila, ker sem ves čas imela v mislih le eno, kriza se je začela, kakšen uspeh pa lahko pokasiram sedaj? Ja, nekako se bom tekom življenja že znašla, a izgubila bom dobršen del časa, da bom

lahko spet požela kak uspeh v obliki zaposlitve, a kakšna zaposlitev bo to, kako dolgo bo trajala, koliko bo sploh plačana če sploh, konkurenca na trgu dela se mi je ravnokar močno povečala, sama pa sem poleg vsega še ženskega spola in v najbolj plodni dobi svojega življenja ter samska, kdo le si me bo upal najeti za delo, sploh pa, koga vse bom za želeno delovno mesto morala premagati. Seveda sem pomislila na zveze, ki jih nisem imela, kar me je še bolj potolklo. V tistem času so, roko na srce, za to vrsto zaposlitve, za katero sem lahko kandidirala, nekaj veljale le zveze. Še vedno se spominjam prečesavanja zaposlitvenih oglasov, trajajočih en mesec, nič več, na katere sem se brezplodno prijavljala, in pa obveznih obiskov pri moji visoko noseči svetovalki in njene mešanice pokroviteljstva in nepristnega pretiranega navdušenja nad mojimi delovnimi izkušnjami, izobrazbo in priporočilnimi pismi raznih delodajalcev. Ponižujoče je bilo sedeti tam, gledati to predstavo, razlagati o sebi, o svojih hobijih in željah za prihodnost, ko pa sem pred sabo videla le, kako se mi vse podira.

Spanec me je mučil, odkar sem na ponedeljkovo jutro obsedela doma, ko bi morala v službo. Izgubila sem študentski status, vsi moji upi na službo pa so se razblinili, vendar sem še vedno imela študij, obenem pa iskala službo. Nekaj časa sem še ohranjala optimizem v sebi, a je začel plahneti. Nenadoma sem imela preveč časa in premalo dela, zato sem začela razmišljati. Tiste želje in cilji za prihodnost, po katerih je spraševala svetovalka, so se mi počasi zazdeli vse bolj žalostni, trapasti, prenapihjeni, ironični, kar je vodilo v brskanje po preteklosti. Kje vse sem napak ravnala, da sem se nenadoma znašla v tem položaju, sem se spraševala in nehote začela vleči na plano tiste stare travmatične dogodke, ki sem jih odrinila globoko v podzavest. Ves čas svojega življenja sem vedela, da so tam, in pri sebi sem redno opažala nenavadne reakcije, ki sem jih imela ob dogodkih, katerim priča sem bila v otroštvu. V nekem trenutku sem se odločila, da želim razčistiti s svojo preteklostjo, vse v imenu urejene in mirne prihodnosti ter zdravega spanca, tako vsaj so vedno poudarjali pisci v ženskih revijah.

Ti pretekli, travmatični dogodki, ki sem jih odrinila globoko v podzavest, so sedaj začeli počasi polzeti v moje misli. Na začetku samo v obliki nočnih mor, kasneje pa so mi preplavile celotno zavest in nisem jih mogla več ustavit. Spomini so bili tako jasni, vsaka podrobnost je bila ohranjena, čutila sem, kot da bi odprla novo škatlo doživljajev, ki me šele čakajo, da jih

doživim, niso še bili uporabljeni, predebatirani, niso še zbledele barve ali jezni občutki in zvoki, bili so kot nova še nikdar oprana Benettonova majica.

Kričanje mame od strahu, ko jo je oče vlekel za lase; klofuta, ki mi jo je zadala mama, ker sem si, ko me je poslala v trgovino, kupila nekaj sladkarij; grožnje očeta, da nas bo ubil in da naj izginemo iz njegovega stanovanja; otipavanje očetovega prijatelja, ko sem bila stara sedem let, in mamin porogljiv pogled, ko je našla moje pismo, v katerem sem vse to opisala in ga želela poslati, ter kako je raztrgala pismo v pričo mene; očetovo žaljenje mene in mojih prijateljic vpričo vseh sosedov; babičino zmerjanje mene pred prijateljico; očetova strahopetnost, ko bi me moral braniti pred krivičnimi obtožbami soseda; mamino laganje; mamina nezainteresiranost, ko sem si v šoli poškodovala roko, in njeno nezanimanje za odškodnino, ki bi jo morala dobiti za poškodbo v šoli; očetovo pretepanje mene in sester in njegovo uničevanje pohištva vpričo nas; pogosti obiski policije zaradi nasilja v družini; tih potuhnjen jok nas otrok; očetove nizkotne zmerljivke in opazke, povezane s spolnostjo; zasmehovanje drugih otrok mene in sester; očetovo poniževanje, ker smo imele slabe ocene v šoli; očetovo posmehovanje vpričo sošolke, ker sem imela mozolje; očetove prazne obljube; mamina prepoved, da bi se naučila kuhati ali pospravljati; očetovo popivanje in zvok natakanja tekočine ...

Tako sem doživela sedemindvajseto, trideseto, petintrideseto leto, ob teh spominih, a vendarle sem od rojstva do konca osnovne šole dejansko živela to grozno realnost.

Pred kratkim nas je predavateljica na nekem predavanju vprašala: »Kako najbolj škoduješ otroku?« in neka sošolka je prav po tihem in sramežljivo odgovorila: »Tako, da te ni. Si fizično tam, a si odsoten.«

Rep med noge in proč ali pa tudi ne

Anika Černigoj

Bilo je prvič, da sem pomislila, da bi vzela svoje stvari in preprosto šla. V meni je bila ogromna kepa negativnih čustev. In kar je bilo najhuje, v možgane se mi je čisto potihoma priplazila drobna, a nadvse boleča misel; *mama je imela prav*. To je bilo nekaj najhujšega, kar bi se lahko zgodilo. Raje bi priznala najbolj umazan, prostaški, ogaben, grd zločin kot pa to, da je imela moja mama prav.

Solze so mi kar drle po licih. Pričela sem se že bati, da se mi bodo njihove nevidne struge vrezale v pordela in zabuhla lica. Težko sem dihala. Bolj sem hlipala kot pa karkoli drugega. Srce mi je divje razbijalo. Mama je res imela prav.

Tako se torej čuti ljubezen? Torej ljubezen boli, ljubezen ti iz oči spušča skeleče solze, ljubezen te torej pripravi do tega, da se ne moreš več brzdati in le še jokaš. In to ne jokaš normalno, pač pa je tvoj jok divji, pol besne strasti, prepojene z globoko žalostjo in razočaranjem. Ljubezen pomeni, da si vsak dan bolj razočaran nad osebo, ki jo ljubiš. To je grozen občutek. Nikomur ne privoščim ljubezni.

Negibno sem ležala na postelji. Vseeno mi je bilo, če bo kdo prišel. Vseeno mi je bilo, če ne bom mogla najti izgovora za solze in bom boječe pogledovala okrog sebe, za izhod, kot mala miška, ki jo ujameš v kot in ve, da bo v roku desetih minut mrtva. *Mrtva?* Mogoče bi se morala ubiti. Mrtev ničesar ne čutiš, mar ne? Potem ne bi bilo ne ljubezni in ne žalosti. Bila bi le praznina. A ta praznina ne bi bolela, tako kot boli praznina, ki jo sedaj nosim v srcu. Smešno je to, da si se sam zasidral v moje srce, in to tako globoko, da nisi več mogel ven. Dokler se nisi sam iztrgal in pustil, da krvavim ter jokam. Praznina, ki boli. To je ironija. A tako jaz to čutim. To je moja ljubezen.

Vstala sem in šla na kolena, nato pa z zanimanjem pogledala pod posteljo.

Moj kovček je bil tam, prazen in prašen. Gledala sem ga in se odločala. Odločitve niso bile nikdar moja prednost, četudi sedaj niti pomislila nisem o tisti možnosti, *kaj pa če bi ostala*.

Povlekla sem ga na dan. Počutila sem se, kot da bi na dan povlekla neko novo rešitev. Tolikokrat prej sem že jokala in se spraševala, kaj počnem s teboj, nikdar prej pa nisem niti pomislila na to, da bi lahko odšla. Pa saj nisem bila v zaporu! Lahko bi odšla kadarkoli. A jaz nikdar prej še pomislila nisem na to. Sama sebi sem postala smešna. Raje sem bila ujeta v peklu, kot pa da bi zbrala pogum, spakirala stvari in odšla. Raje sem ostala navidez pokončna pri tebi, kot da bi se ponižala in poklicala mamo, če se lahko vrnem domov. *Domov?* Mar nisem bila doma pri tebi? Hiši, v kateri sem živela s teboj, sem govorila dom. Zakaj? Sem se res počutila pri tebi doma? Je to res moj dom? Kaj pa moj dom tam, kjer sem se rodila? Je bil to res le še simbolični dom? Sedaj mi je predstavljal zavetišče. Še pomislila nisem na to, da me mogoče mama ne bo hotela vzeti nazaj. Zdelo se mi je logično, da bom lahko nekaj časa ostala doma, ker je tam moja mama in tam sem se rodila.

Vse se mi je zdelo tako logično in preprosto v tistem trenutku. Moj strah je popolnoma izginil, celo žalost me je nekoliko minila. Pomirila sem se. Je res tako zelo hudo, da moram domov? Se je v meni pravkar vzbudil odpor do doma? Kje sem sploh doma? Bila sem zmedena na kvadrat. Želela sem si, da bi prišel in me objel, se mi opravičil, nato pa rekel, naj grem za nekaj dni k mami, da se pomirim od vsega, nabere moči in se potem vrnem nazaj k tebi, kjer bo vse po starem. A nisem hotela, da je vse po starem. Hotela sem spremembe. Ker sem čutila, da če bom nadaljevala s takšnim življenjem, da ne bom prišla prav daleč. Moje srce je bilo že tako ali drugače na tisoč delcih. Ne bi prenesla še enega udarca. Komaj sem lahko zbrala vse delce na kup in si sestavila neko približno obliko, ki je spominjala na srce. Še en udarec bi me čisto pogubil. In najbolj smešno je to, da sem sama rinila v smrt s tem, ko sem ostajala in trpela. Že zdavnaj bi morala pobegniti.

Počutila sem se čisto razklano. Bila sem razpeta med več poli. In nikakor se nisem mogla odločiti, na katerem bom stala. Hotela sem stati na vseh naenkrat, a to preprosto ne gre, saj sem le človek in imam dve nogi. Če pa želim trdno stati na enem mestu, moram stati na njem z obema nogama, trdno in pokončno.

Pričela sem zlagati oblačila v kovček. Počutila sem se, kot da bi zlagala delčke svojih misli, duše in srca na nek kup. Bila sem ujeta v strupenem razmerju, od katerega sem imela le solze in žalost. *Zakaj sem sploh vztrajala v njem?*

Nenadoma sem na svojem zatilju začutila mrzlo dlan. Prebledela sem. Pričela sem se tresti in še divje jokati.

»Kaj delaš?« me je vprašal znan glas.

Osramočeno sem dvignila pogled. Počutila sem se kot kriminallec najhujše vrste. Kot da sem lačnim otrokom v Afriki ukradla še tisto nekaj malo, kar imajo. Pri srcu sem imela neko težko kepo, ki mi ni dala normalno dihati.

»Zakaj to počneš?« si me nekoliko bolj jezno vprašal.

Samo odkimala in sem in še bolj jokala. Bolelo me je. Nekaj v meni me je neznansko bolelo. Nekaj je bilo v meni. Zakaj me preprosto nisi potolažil? Zakaj si se le jezil? Me je bolela jeza, ker nisi počel tega, kar sem hotela, da počneš? Me je bolelo ljubosumje? Me je bolela žalost, ker ni bilo več tako, kot je bilo nekoč? Me je bolelo to, da preprosto ni bilo popolno?

»Grem,« sem šepetaje izdabila. Bala sem se, da se mi bo glas zlomil, če bom besede izrekla na glas. Niti v oči ti nisem mogla pogledati kot normalna oseba. Sploh nisem vedela, s čim si me tako prizadel. Le vedela sem, da sem prizadeta in tebe sem obtožila za to. Vseeno mi je bilo, če se motim in delam narobe. Vedela sem le to, da moram stran.

»Zakaj?« si me ves začuden vprašal.

Odkimala sem in sedla na posteljo. Pogledala sem te z obžalovanjem v očeh, nato pa si obrisala solze in se poskusila pomiriti. Imel si prav, popolnosti res ni bilo nikjer. Jaz pa sem jo s silo hotela imeti. Moj svet se je podiral.

»Kaj je narobe?« je tvoje vprašanje obviselo v zraku. Nisem mogla odgovoriti nanj. Sploh nisem vedela, kaj je narobe. Vedela sem le to, da nekaj pač je bilo narobe. Na meni je bilo neko težko breme. Počutila sem se kot kamela, ki nosi težak tovor, ki so ji ga drugi naložili, ona sama pa pojma

nima, čemu mora ta tovor nesti in kam ga nosi.

»Oprosti,« sem zatem zašepetala in ponovno pričela jokati. Stvari sem pričela zlagati nazaj na svoje mesto, na zaprašene police in v škripajoče omare. Jokala sem. Ti pa si me le gledal. Sedaj sem svojo bolečino polagala nazaj na ustaljene temelje, namesto da bi jo odnesla stran in jo spremenila v kaj lepega.

Nenadoma so me tvoje roke objele čez ramena. Na vratu sem čutila tvojo sapo. In iz mene so se ulile solze. Pričela sem glasno jokati. Tvoje roke so moje telo zasukale. Sedaj so moje solze padale na tvoja prsa. Poljubil si me na čelo.

Potrebovala sem le en stavek, objem, poljub in potem bi bilo vse v redu.

»Ljubim te,« si mi tiho zašepetal. Napačen stavek, a kljub temu je bil nekako pravi.

»Tudi jaz tebe,« sem ti tiho odvrnila in zaprla oči. Predstavljala sem si, da stojim na oblaku, ti pa me držiš v objemu, da ne bi slučajno padla skozi oblak. Bil si kot moj angel varuh.

»Vse bo v redu, miška,« si mi zatem še tišje zašepetal. Končno pravi stavek.

V meni se je počasi risal nasmeh. Živci so se umirjali. Solze so izgubljale svoj pomen. Vse je postajalo nekako bolj svetlo; kot da bi se nevihtno nebo pričelo počasi jasni. V mojem svetu se je počasi risalo sonce.

Nenadoma se je v moje misli čisto potihlo prikradlo drobno vprašanje. *Je bil pobeg res tako zelo nujno potreben?* Zdelo se mi je, da ja. A dlje kot je trajal objem, bolj se mi je zdelo nesmiselno, da bi odšla. Pa saj mi ni bilo tako zelo hudo.

»Ne morem več,« sem ti nemočno zašepetala in po licu mi je spolzela še poslednja solza. Res nisem več mogla. Bilo je preveč vsega in zdelo se mi je, kot da se bo vse breme zgrnilo name in me poteptalo pod seboj. Bila sem ujeta v past, iz katere ni izhoda.

»Saj bo bolje. Boš videla, da bo,« si mi tiho rekel, da bi v meni prižgal plamen upanja. A ga nisi. V meni se je pričel rojevati odpor. Vse v povezavi s teboj se mi je pričelo upirati. Čutila sem gnus ob vsakem tvojem poljubu. S temi ustnicami si mi lagal in mi v isti sapi rekel, da me ljubiš. A si me sploh ljubil? Oba sva vedela, da ne bo nič boljše, da se stvari ne bodo spremenile. Čemu si mi dajal upanje, ko pa je bila situacija brezizhodna? Kot da bi mi na najbolj leden in snežen dan rekel, da bo jutri petdeset stopinj!

»Nič ne bo boljše!« je eksplodiralo v meni. Nenadoma sem te odrinila stran. Opotekel si se in padel na posteljo. Še dobro, da je bila tam postelja. Raje bi umrla, kot da bi videla, da te boli zaradi mene.

»Umiri se,« si mi tiho rekel. Kot da se še nisi naučil, da tihi in pomirjujoči glas name nima učinka, ko znorim. Pač imam napade jeze in agresivne momente. A me je zaradi tega res toliko težje imeti rad?

»Saj sem mirna!« sem besno kriknila. Komu sem lagala? Niti blizu mirnosti nisem bila. Da bi mi takrat dali v roke nož, bi ti lahko z njim izrezala drobovje iz telesa, ti prebodla srce in razkosala pljuča.

Prenesenečno si me pogledal. Tega nisi pričakoval od mene, mar ne? Nikdar se nisem še tako močno drla nate. A tokrat si si zaslužil to premijo. Vedno sem bila tiho in vse držala v sebi, danes pa je bil dan ko si je vse to končno utrlo svojo pot na površje. Počutila sem se, kot da bi v meni drla podzemna reka, ki ji je končno uspelo prodreti skozi zemljo in priti na plano. Čas je bil že, da ti povem, kar ti gre.

»Nisi mirna, miška. Prosim te, pogovorila se bova, a prej se moraš pomiriti. Z jezo in kričanjem ne boš ne dosegla in ne rešila ničesar,« si mi takrat rekel, kot da bi bil najboljši psihiater na svetu in bi mi hotel pod nos poriniti eno svojih bednih terapij, od katerih itak ne bi imela ničesar, le zmedene misli.

»Kaj bom imela od mirnosti?« sem te zbegano vprašala. Moje misli so bežale na sto strani in komaj sem lahko trezno razmišljala. Pobeg je spet postala najbolj logična rešitev za vse skupaj. Najlažje je vse pustiti in oditi. Kot pes stisniti rep med noge. Namesto da bi se spopadla s situacijo, bežim. Bežim. Pred teboj bežim. Pred tvojo čudno ljubeznijo. Bežim, ker te tvoje smešne ljubezni ne razumem, in česar ne razumem, tudi ne maram.

A te sploh še ljubim? Zaboga, od tebe in tvoje ljubezni bežim. Kako te potem lahko sploh še ljubim? Smo v letu 2018 in jaz bežim pred ljubeznijo. Živim v času, ko je ljubezen preprosto prekiniti le z enim klikom, ko blokiraš osebo. A sem jaz tebe želela blokirati na Facebooku? Te odstraniti iz Snapchata? Te *odfollowati* na Instagramu? NE! Samo stran sem hotela. Potrebovala sem prostor, da premislim. A torej ne spadam v ta čas? A se niso pred petdesetimi leti umikali stran?

»Nikdar te ne bi prizadel, saj veš to, kajne?« si me nenadoma vprašal.

Nagubala sem čelo. Kaj res? Kaj pa mikrovaranje? Kaj pa to, da se nikdar ne postaviš na mojo stran? Kaj pa laži o tem, da sem bila že od začetka zate edina? Kaj pa vse grobe besede, ki si mi jih "nehote" izrekel?

»Vem,« sem se ti gladko zlagala. Sedla sem poleg tebe na posteljo in ti iz rok vzela telefon. Zadnje čase si vse preveč časa zapravil z njim, namesto z menoj. Še ko sva šla kam ven, si vedno moral dati na »story« ali pa slučajno odgovoriti očetu na Messenger, ko ti je poslal neko ogabno sliko gole ženske.

Objel si me prek ramena in mi pritisnil vroč poljub na ustnice. Je bilo to opravičilo? Ker se ni čutilo tako. Bolj se je čutilo kot prošnja, naj ostanem.

»Saj me nikdar ne bi prevaral?« sem te tiho vprašala. Res sem se zadnje čase vedno bolj bala, da te bom izgubila in da te bo v roke prijela kaka mestna gospodična z meter dolgimi umetnimi nohti, podaljški v laseh, tono ličil na obrazu in petkami na nogah ter oprijeto mini oblekico okrog pasu.

»Jaz tebe?! Ma nikdar! Kako lahko sploh pomisliš na kaj takega?« si mi rekel in me tesno objel. Ta objem je bil zasilni izhod. Nisi hotel, da se najina pogleda srečata in se primeta za roki, zato si svojega raje umaknil in me objel. Nisi hotel, da vidim tvoj obraz. Vedel si, da bom iz njega prebrala le laži.

Zadnje čase si si ves čas dopisoval z neko žensko. Dodano si jo imel povsod. Še dobro, da živimo v taki dobi, kjer mi ni treba na tržnici drugih žensk spraševati o tebi, pač pa le pregledam tvoje profile ali pa ti skrivaj pregledam telefon.

»Potrudil se bom, da bo od sedaj naprej povsem drugače. Obljubim,« si mi v obupu rekel. Si se lagal? Če ne bom ostala, ne bom vedela. Mi je to narekovalo, da moram ostati? Sedaj sem bila pa prav zares zmedena.

Stvari sem že postavila na stara mesta. Kovček pa je še kar stal sredi sobe, odprt in tako žalosten, ker v njem ni bilo niti ene reči. Gledala sem ga. Deloma sem ga hotela napolniti z oblekami, ga zapreti in odnesti s seboj v pravi dom. Deloma sem ga pa hotela poriniti pod posteljo in ga nikdar več potegniti na plano.

»Oprosti,« sem vnovič šepnila.

Nikdar ne bom pozabila tistega tvojega začudenega pogleda. Skoraj prestrašeno si opazoval moje korake, ki sem jih delala do kovčka. Z grozo v očeh si spremljal moje poteze. V mislih si molil, da bom pospravila kovčka nazaj pod posteljo. Videla sem ti v očeh. Bil si prav fascinanten. No, na nek način. Sedaj pa res nisem imela srca, da bi ti pobegnila. Ja, hotela sem oditi, ker sem čutila, da nimam več moči za borbe s teboj.

»Ne bom odšla,« sem ti zatem pomirjeno rekla, brcnila kovček pod posteljo, nato pa z zibajočimi gibi prispela do tebe. »Ne danes,« sem ti zatem zašepetala, ko so se moje roke zapletle v tvoje močne črne kodre. Tvoje roke so me prijele okrog pasu, tvoje lice se je naslonilo na moja prsa. Pričela sem se hihitati. Le dotik sem potrebovala. Le dotik, pa sem se umirila in si zbistрила možgane. Svet je neverjeten. Ljubezen je smešna.

»Nikdar več si ne boš želela oditi,« si mi tiho rekel, nato pa moje telo vrgel na posteljo in ga prekril s svojim. Goreči poljubi so me žgali — ožgan sem imela vrat, prsni koš, trebuh, stegna, lica, ustnice. Te so kar gorele. Jezo je zamenjala strast, žalost, pohota.

Na obrazu se je izrisal nasmešek.

Ujetnica teme

Nastasja Češnjegar Ušumović

Ura je pokazala polnoč. Dobrodošli v letu 2018.

Ležala je na kavču in prižgala televizijo.

Na prvem programu so se vsi veselili in kričali. Navila je glasnost do konca in pustila, da so morilsko močne frekvence prodrle v njeno zavest in ji parale možgane. Čutila je vesplošno uničenje in bila del njega. Vrisk in neenakomerni kriki so divjali, rohneli in se zabijali vanjo. Prepuščala se je. Čas se je ustavil in nato znova začel teči, vendar po njenih pravilih. Skupaj s kričanjem sta se prepletla v eno, postala neskončnost in izničila veselje. Sedaj je obstajala le ona, lebdela je nad pokrajino, ki ni obstajala ne v časuj ne v prostoru ne v njeni podzavesti ali sanjah. Počutila se je, kakor bi bila na astralnem potovanju, kakor bi jo uničujoč hrup, ki ga ni več slišala, ampak enostavno čutila, poslal v drugo resničnost, v njeno lastno veselje, v katero ni imel dostopa nihče, niti ona ne, a se je vseeno nekako znašla tam.

Nato so jo predramile enakomerne, ponavljajoče se vibracije.

Zaprla je oči in jih začutila, se jim prepustila. Rezale so tišino okoli nje. Naenkrat se je zavedala, da je v kruto resničnost niso vrnilo vibracije, temveč tišina. Ni bilo več slišati vriskanja, hrupa in vedrega kričanja. Televizija je nehala delovati.

Čez nekaj trenutkov je ugotovila, od kod prihaja vibriranje. S silo volje in mišic je premaknila svoje razpadajoče telo in zgrabila telefon, na katerem je ležala. Nameravala ga je zabrisati v steno, a jo je ustavilo ime, ki se je utripalo na zaslonu.

Sharun. Eden od morilskih dvojčkov z reputacijo, ki se je mogla kosati z mafijsko. Ima sestro Malum. Ime obeh pomeni zlo. Sharun v arabščini,

Malum v latinščini.

S trepetajočimi prsti se je javila. Izdabila je prestrašen »halo?«, nato pa poslušala njuna navodila.

Po nekaj minutah se je zgrudila na tla. Znova in znova si je v glavi predvajala njune besede. Zakaj za vraga si ni mogla izmisliti izgovora? Zavedala se je, da je neubogljivost pri nji pomenila smrt. Ne dobesedno, ampak status šolskega izmečka, mevže. Tistega, ki vedno dobi ostanke hrane, ki ga ruvajo na hodnikih in mu kradejo ter uničujejo stvari.

Ampak naročenega ni mogla opraviti. Ni želela.

Po njunih navodilih naj bi se čez deset minut dobili pri hiši neke starke, ki sta jo že prej nadlegovala. Baje da je klicala policijo in Sharun ter Malum sta se ji želela maščevati. Skupaj s petimi izbranci, žrtvami, med katerimi je bila tudi sama, bi dvignili starkino hišo v zrak, medtem ko bi spala. Če je ne bi ubile ruševine, bi pa umrla od strahu. Zelo enostavno.

Nekaj petard naj bi razporedili po hiši, medtem pa bi onadva verjetno v miru kadila ali se pogovarjala nekaj sto metrov stran. Če bi kdorkoli poklical policijo ali če bi imela uboga starka v hiši slučajno nameščen alarmni sistem, bi bili krivi oni. Njuni izbranci. Nikoli pa ne Sharun in Malum. Onadva bi se izmazala.

Legla je na posteljo. V glavi se ji je začel oblikovati načrt.

Nekaj je glasno počilo in jo spravilo na noge. Zavzdihnila je. Prekleti mulci s svojimi petardami. Tok njenih misli se je prekinil. Naenkrat se je zavedala, da ni niti preverila, zakaj je televizija nehala delati. Prižgala je svetilko na telefonu in pogledala v škatlo v hodniku. Varovalke je vrglo ven.

Zakaj?

Odšla je na vrt. Še enkrat je glasno zagrmelo, nato pa jo je za hip obdala bela svetloba strele. Zunaj se je začenjala nevihta. Ulila se je ploha.

V enem kratkem trenutku jo je obšla neizmerna radost in pomislila je, da bo

dež pokvaril načrt dvojčkoma. A vedela je, da kaj takega ni mogoče. Ko sta se onadva nekaj odločila, ju nič ni ustavilo.

Čez enajst minut in triintrideset sekund po njeni uri je skupaj s štirimi trepetajočimi neznanci sredi plohe stala pred starkino hišo. Sharun in Malum sta jim pustila pirotehniko in se oddaljila. Zagotovo sta jih opazovala.

Uboga ženska je, na svojo nesrečo, vrata vedno puščala odklenjena. Od Malum so izvedeli, da zato, ker je že leta pričakovala obisk najstarejšega sina, ki je pred nekaj leti doživel prometno nesrečo in umrl, a ona temu ni hotela verjeti.

Zavzdihnila je. Po njihovi zaslugi se bosta morda kmalu srečala.

»Naša reputacija ni vredna tega. Usmilimo se uboge ženske,« je zamrmrala.

»Morda bi tebi uničili šolsko popularnost, mrha, a mojemu bratcu je Malum že zlomila nogo, ko ju nisem ubogala,« je siknila ena od soudeleženk.

»Mi imamo več na kocki kot ti, mestna razvajenka. Sharun je ubil mojega psa. Poleg tega pa bi se starka že tako ali tako kmalu stegnila,« je pristavil še nekdo.

Ostala je tiho. Prav sta imela. Ampak ona je imela svoje principe. Ne bo dovolila, da nedolžna babica umre.

Vsak se je odpravil v svoj del hiše, kjer naj bi vžgali vrvico in švignili ven. Po desetih sekundah naj bi se vse petarde vžgale, prižgali bi jih in zbežali hkrati, natanko ob polnoči in trideset minut. Imeli so usklajene ure.

Imela je svoj načrt. Na srečo so ji dodelili spalnico. Petardo naj bi postavila pod starkino posteljo, a ne bo je prižgala. Prižgale pa se bodo druge, zato je morala pohiteti.

Pet sekund pred vžigom je priletela v starkino sobo in jo začela tresti. Ubožica je odprla usta, da bi zavreščala, a jih je prekrila s svojo roko.

»Skočite skozi okno in tecite stran! Petarde so vam nastavili v hišo!«

Njena ura je zapiskala in zaslišal se je trušč na hodnikih. Vsi so dirjali iz hiše.

Starka jo je sprva zmedeno gledala.

Dekle ni imelo druge možnosti. Siknila ji je, naj jo uboga in jo povlekla k oknu. Skoraj potisnila je ubogo žensko ven, a bili so v pritličju in ta se je hitro pobrala ter začela teči stran od hiše. Živčno je potisnila okno in ga razbila na koščke.

Pogledala je na uro. Sedem sekund do vžiga!

Šest ... pet ...

Skozi okno ni mogla, ostro steklo bi jo ubilo. Tekla je do vrat in se spotaknila.

Štiri ... tri ...

Pobrala se je. Njeno življenje je bilo odvisno od vsakega koraka. Odprla je vrata spalnice in ošvrknila uro.

Dva ... ena

Ne bo ji uspelo. Do vrat jo je ločilo več kot deset metrov. Spodrsnilo ji je in pristala je ob nečem gorečem. Prešinilo jo je grozljivo spoznanje. Ležala je ob petardi.

... Nič.

Tema jo je objemala z vseh strani, ustvarila je prostor, v katerem se je sicer dobro počutila, a tokrat ne. Utesnjeval jo je.

Zavedala se je sterilnega vonja okoli sebe. Začutila je, kako jo žge toplota, a prijala ji je. Bila je živa.

Prevzelo jo je olajšanje. Skušala je odpreti oči, a zdelo se ji je, kakor bi bile zlepljene. Nato pa je začutila prevezo, povoj.

Celo telo jo je bolelo. Skušala je nekoga poklicati. Začudila se je svojemu hrapavemu glasu, a po nekaj poskusih ga je uravnala.

»Je kdo tu?«

Zaslišala je drsajoče korake, nato pa se je nekdo zgrudil na tla ob njeno posteljo. »O, ljubica! O, Selene ... srček ... Sele...«

Glas se ji je zlomil. Selene je začutila roke, ki so ji objemale obraz in slišala jok svoje matere, ki je ni prišla pogledat že skoraj leto dni, ker ji je bila pomembnejša glasbena turneja s svojim novim ljubimcem. Oče se ni še niti ohladil v grobu, ko je ona že našla zamenjavo.

Selene je začela neustavljivo hlipati. Pogrešala jo je, solze so ji močile lica in se mešale z maminimi, poslušala jo je, kako ji je govorila, da bo odslej vedno ob njej, da jo bo čuvala in živela z njo, da hčere, kljub temu da je polnoletna, ne bi smela pustiti same, kako je zatrjevala, da nikoli več ne bo odšla na nobeno turnejo in se bo posvečala samo njej.

Selene je bila srečna kot še nikoli. V mislih se je zahvalila podlima Sharun in Malum, da sta ji vrnila mater. Čutila je neznansko olajšanje.

Selene je po nekaj dneh lahko hodila. Operirali so ji očesno mrežnico, a niso vedeli, ali je bila operacija uspešna. Nestrpno je pričakovala dan, ko ji bodo odstranili povoj z oči in naposled je napočil.

Ob mami se je odpravila v ordinacijo. Sedla je in zdravnik jo je prijateljsko dregnil v ramo.

»Vse bo v redu,« je zašepetal in Selene se je sprostila.

Kako neverjetno je, da vse jemljemo za samovmevno, dokler nismo prikrajšani, je pomislila.

Začutila je, kako ji je odvijal povoje okoli glave, vsake toliko se je njegova hrapava koža dotaknila njene, nato pa je ni več čutila.

Tišino, ki jih je obdala, bi lahko rezali z nožem.

»No?« je bleknila, »mi boste že odstranili ta prekleti povoj?«

Zaslišala je mamin jok in zdravnikov vzdih, a še vedno ni verjela svoji usodi.

Vrgla se je na sredo sobe iz se zadrila:

»Odstranite mi hudičev povoj! Zakaj brijete norce iz mene!?«

Ko se je čez nekaj časa pomirila, ji je zdravnik razložil, kar je od samega začetka že vedela.

Počutila se je, kakor da je nekje v drugi resničnosti. V njej je bobnelo kot tedaj, ko se je predala hrupu in zaprla oči, vendar jih je takrat lahko kadarkoli odprla in videla. Znova je bila na astralnem potovanju, le da bo tokrat tam tudi ostala.

Odslej bo tema njena neločljiva sopotnica.

Tujec

Vlasta Črčinovič Krofič

Dan je meglen, neprijazen. Ob desetih so ljubljanske ulice polne pešcev in pločevine. Kdo ve, kam hitijo. Lovim zadnje minute do odhoda vlaka proti Mariboru.

Potniki so mrki, zatopljeni vsak v svoje misli. Telefoni zvonijo. Malo prisluškujem pogovorom.

»Ne kliči me! Danes se bom zaprla v stanovanje. Moje zdravnice ni bilo. Me je vzela stažistka. Nič ne povejo!«

»Nič nisem opravil. To naše zdravstvo!«

»Ne, nisem šla v šoping. V Kliničnem sem bila hitro na vrsti, vzela taksi in zdaj sem na vlaku.«

Pogledam desno, potnik tlači v usta tablete in jih poplakne z vodo. Tako torej, pristala sem na vlaku, polnem nesrečnikov.

Pretegnem se, sezujem čevlje, preverim brezhibnost nogavic, noge iztegnem na sosednji sedež. Iz torbe potegnem literaturo in se zatopim v francosko lekcijo ce-ci, celle-ci ...

»Prisedel bom!« slišim potnika, ki me brez milosti postavi v pokončno držo. Noge tlačim v čevlje. Malo sem nejevoljna, ker ima na voljo več kot polovico drugih praznih sedežev. Poškilim k sopotniku. Kako je shujšan! Dolgi mastni lasje so speti v čop, v ušesu uhan, čez ramo oguljena moška torbica in v rokah napihnjena vrečka ljubljanskih lekarn.

Grozno se poti. Dlani drgne ob hlačnice, nakar iz vrečke vsuje škatlice s tabletami. Odpira jih, glasno preračunava in sočno preklinja: »Niso mi dali vsega!«

V roke vzame torbico in iz nje zloži še več škatlic tablet. Pobrska po žepih brezrokavnika. V njih so prav tako ploščice tablet, brez škatlic. Šteje, šteje in znova preračunava. Potne srage se združujejo v majhne potočke. Majico ima vso premočeno, kot da je prišel izpod tuša. Tablete pospravi in zloži prtljago; najprej brezrokavnik, nato vrečko s tabletami in še torbico. Ni zadovoljen. Prtljago znova preloži. Tokrat je na vrhu brezrokavnik. Iz hlačnega žepa potegne mobilnik. Obrača ga v rokah in se z njim pogovarja kot z živo osebo.

»Sem ti rekel! Zakaj pa si se raztreščil. Prav ti je! Zdaj si čisto razf...«
Sopotnikov telefon nenadoma zazvoni: »Zdaj pa zvoniš.«

Oglasi se: »Dobiva se na Savi. Priskrbi vsaj dva ali tri! Jaz že mam nekaj!«

Sopotnik vstane, se spotakne ob moje noge, zakolne, se ujame in gre na WC. Vrne se, sede in znova vstane. Stopi k nekemu potniku. Vrne se z dvema zloženima papirčkoma. Odpira ju, meša prašnato vsebino med sabo in naredi en zavitek.

»Karte prosim!« zahteva sprevodnik. Pomolim mu svojo, sopotnik se ne premakne.

Življenje z Bitcoinom

Matej

Nepremično zazrt ter popolnoma zatopljen v globino krogle sveta, ki jo drži Bog oče, mi misli tavajo s prebliski na koncept povezave troedinega boga, ki ga tvorijo oče, sin in sveti duh. Ali je to res samo en Bog v treh oblikah ali osebah? Kaj pa, če so trije in tvorijo edinost? Toliko vprašanj in tako malo odgovorov.

In kar na enkrat se zasliši pritajen kašelj, za katerega skušam ugotoviti, od kod prihaja, ko se nenadoma pred mano pojavi ogromna gmota resnega možakarja, ki s svojo držo in pogledom izkazuje pobožnost od glave do pet. Njegov kašelj pa je bil namenjen meni, saj v roki drži košaro, ki jo nevsiljivo podrži pred mano. Še iz zatopljenosti v troedinost sežem v žep, kjer otipam nekaj kovancev, jih na hitro povlečem ter spustim v košaro pred sabo.

Doneči zvok padajočih kovancev v zlato rumeno košaro zadoni kot zvonovi. Hipoma se zavem pogledov sosedov, ki s svojimi pogledi izpovedujejo večjo zgodbo, kot jo je sposoben opisati roman. V zadregi in nemoči se s pogledom umaknem po prazni steni, da se mi pogled ne bi srečal s katerim okoliškim »sodnikom«, pri katerih sem bil že v naprej obsojen.

Pogled se mi naključno ustavi na sliki prve postaje križevega pota, kjer Pilat obsodi Jezusa na smrt. Vendar kot se hitro zavem, to ni bilo naključje, saj na sliki pravzaprav ne vidim Jezusa ampak vidim sebe, obsojenega od pogledov zavistnih, nevoščljivih ter škodoželjnih ljudi, ki so hkrati Pilati in rablji.

In povod za to sem jim dal sam s svojo željo po zaslužku, mogoče tudi z željo po pohlepu, ko sem neizkušen in poln načrtov spomladi 2012 vložil nekaj eurov v bitcoin s prepričanjem v moderno dobo trgovanja in plačevanja z virtualno valuto ter tako dobil nekaj 100 virtualnih bitcoinov, ki bi se lahko čez noč razblinili v nič.

Po nenehnem spraševanju o smiselnosti naložbe se je z meseci pokazalo, da to niti ni bilo tako neumno, saj je bil zaslužek po nekaj mesecih že desetkrat. Hkrati z dvigovanjem zaslužka pa sta se nekje v moji glavi rojevala ter naseljevala dva nova osebka, ki jima v finančnem svetu pravijo brokerji.

Ob vsaki prvi sončni svetlobi, ki so jo zagledale moje oči, sta pričela biti bitko za prodaj/ne prodaj. Zmaga je bila zdaj na eni strani, čez nekaj trenutkov na drugi strani, jaz pa kot nebogljen otrok zdaj na eni, zdaj na drugi strani ter mukoma prenašal to »prerekanje«.

In bolj ko se je bližal konec leta 2017, večja je bila težava, razdvojenost, nemoč ...

Ob ekstremnem vzponu majhnega finančnega vložka, ki se je povečal za več tisočkrat sem se pričel iz dneva v dan bolj spraševati: kje je konec, kaj naj naredim? Kaj je prav? Ob nenadni obogatitvi je seveda neizbežno, da se pohvališ prijateljem o svoji super moči pametnega vlaganja v kriptovalute. In ko se takšna novica razširi kot blisk, ti sčasoma postane žal za vsak pridobljen bitcoin.

In pohlep kar raste iz dneva v dan, rad bi še več, notranji kolega broker, ki je svetoval prodajo, je skoraj utihnil, ker je zmagal ego drugega, ki pravi več in še več ...

In tako se je leto prevesilo v 2018, ko je prišel trenutek streznitve, trenutek upada, trenutek poloma in trenutek obupa ... kaj sedaj? Zakaj nisem prej prodal? Koliko sem izgubil? Ali bo šlo še kdaj navzgor? Toliko vprašanj brez resnih odgovorov.

In ob lastnem obupu se počasi pričneš zavedati obupa tistih, ki so kupili na vrhu vrednosti, ki so si za to jemali posojila, se zadolževali ...

Ali nisem tudi jaz tisti, ki je pripomogel k temu? Ali nisem tudi jaz v začetku vzpodbujal povpraševanja ter pomagal zavajati ostale?

In kako naj sedaj rečem, da sem ogromno izgubil, če pa imam še vedno več, kot sem imel na začetku?

In kako sedaj razložiti vsem okrog, da nimam več bogastva? In kako naj nevoščljivim pogledom ob zvoku kovancev, ki padajo v košaro, razložim, da nimam ničesar več kot oni oziroma zelo malo? In da neupravičeno pričakujejo mojo dobrotljivost ali velikodušnost!

In kako naj zdaj živim, tako obsojen, nerazumljen ter sam s svojima notranjima kolegoma, ki se nikakor ne moreta zediniti, kdo je imel kdaj prav?

Nekdo je rekel, da je denar sveta vladar, kar je mogoče res, vendar se vedno bolj kaže slika, da je denar poguba sveta in človečnosti.

Obljuba dela dolg

Uršula Fujs

»Vedno znova mi je obljubil, da bo to res njegova zadnja pijača. A tistega petka sem mu jo še vedno oteklega lica pripravila kar sama,« je vdova, medtem ko je sojetnici v lonček točila vročo kavo, pohvalila učinkovitost arzenika.

Aura (fortuna, fatum) nisi aurum - črtica

Nives Gogala

Ob sebi je imela Pandi, ki je bila ena izmed plišastih živalic, katerih poglavar je bil Levček, ki ga je sedaj samo ošinila s pogledom in ki je z ostalimi Peškami, tako so se imenovala plišaste živalice, ki sta jih imela z njenim partnerjem, tvoril krog na manjši mizici okoli velikega lagunasto modrega steklenega krožnika, kjer so bila nastavljena jabolka. Peške naj bi jih obedovale, medtem ko je ona stiskala k sebi Pandi in mislila nanj, ki ji spet ni sporočil, kdaj se vrne s študijskih obveznosti; čakala ga je namreč s kosilom v njuni premajhni študentski sobici, kjer je bila ena sama postelja. Njeni prsti so se zarili v Pandijin kožušček, toliko bolj krčevito, kolikor bolj je njen izbranec zamujal. Prisegla bi lahko, da je čutila njeno srce, drobno, preplašeno in skoraj s šibko svetlobo, ki jo je bilo skoraj videti skozi kožušček. Majhno sonce, ki je skušalo ogreti mamine premrle prste, ko je čakala izbranca, očeta njunih Pešk. Majhno sonce, to njeno srce – vsaj ena optimistična točka v njenem premišljanju, kod hodi sedaj oče Pešk in da bo kosilo kmalu večerja, če ne kar zajtrk za jutri zjutraj, kajti navajena je bila, da je zamujal, kadar je bil na terenskih vajah, toda ne – tokrat.

Nazadnje se je zvečer prikazal in padel na eno koleno. V drugi roki je držal prstan, kot da se tako skuša odkupiti za zamujene ure, ko ga je čakala vsa v skrbeh, ali naj kosilo vrže stran ali ne. Njo je pograbila sveta jeza zaradi tega, zato je vrgla prstan po tleh, da se je zakotalil pod omaro v kot, kjer je bila pajčevina. Čipka pajčevin je bila v hipu osvetljena od lesketa zlatega prstana in izgledalo je, kot da bi v hipu zagorela od njegovega sijaja. Prstanček je imel tri biserčke, toda ob trku ob tla se je eden zaradi sile udarca iztaknil in tako je imel sedaj prstan dva biserčka in prazno luknjo, ki je zevala kot nekakšna škrbina. Ko je vrgla prstan ob tla, jo je v hipu minila jeza in sprevidela je, da ji je partner želel povedati nekaj lepega in da je mislil dobro, predvsem pa, da ni kriv, da je toliko zamujal. Segla je pod omaro po prstan in

ugotovila, kaj se je zgodilo z njim. S partnerjem sta se odločila, da gresta naslednji dan v zlatarno, kjer je bil prstan kupljen, da bodo škodo popravili. V zlatarni so v škrbino vdelali nov biserček in zlato stranico tako prilagodili, da sedaj izpad biserčka ne bi bil več mogoč. Ko je gledala množico svetlečih se prstanov v zlatarni pred seboj, se je zagledala v še en zlat obroček; kar pokupila bi njegovo svetlobo in njegovo karmo, ki jo je izžareval. Bil je prstan s kamenčkom, ki je ponazarjal cvet, samo ohišje prstana pa so bili steblo in listje posebnega zvončka, ki ga je ta prstan predstavljal. Tako je dobila še en prstan. Sedaj je bila pomirjena in potešena ob vsej tej svetlobi, ki sta jo izžarevala prstana na njeni roki, in jeza od prej je bila pozabljena.

*

Čez leto dni, ko sta praznovala peto obletnico njune zveze in konec njegovega študija, mu je uslugo vrnila. Pri zlatarju je naročila, da izdelajo pečatni moški prstan, ki je imel na naličju v diagonali postavljene tri bisere, na notranji strani pa je imel vgravirano besedilo: »sola virtus«, kar je pomenilo, da njuno zvezo vodi in krmili ena sama vrlina, ki ju naj spremlja vedno in povsod, zlasti njenega partnerja.

Ko se je po premoru odločila, da bo spet obiskovala svoj faks, je pri Deontologiji naletela na kolega, ki se je, ko jo je prvič videl, na listo prisotnosti podpisal z imenom in priimkom ter krajem, enako pa je pričakoval tudi od nje. Ko je lista prišla do nje, se je pretvarjala, da je nekaj napisala, toda list je odšel od nje brez njenega podpisa. Njen novi kolega je bil vidno razočaran. Toda ona ga ni mogla več pozabiti, tako jo je prevzel z vso svojo pojavo, odločnim reagiranjem in govorom. Ko ga je čez eno leto spet naključno srečala na faksu, je že vedela, da je povsem prevzel njene misli, kakor tudi njena dejanja, čeprav je še vedno skrbela za svojega partnerja in njune Peške. Simpatični neznanec se je povsem vtisnil v njene misli in jih povsem obvladal, tako da mu je za bližajoče novo leto poslala čestitko, čeprav ni natančno vedela njegovega pravega naslova. Tolažila se je z mislijo, da bo čestitka že prispela na pravi naslov, če pa ne, mu bodo jo tisti, ki jo bodo prejeli, dali ali mu jo poslali. Po prvi čestitki so sledile še mnoge druge in v vsaki mu je napisala kakšno misel ali posvetilo. Kar tekmovala je v iskrivosti in domiselnosti. V papirnici je prav iskala med najbolj izbranimi in domiselnimi razglednicami in pisemskim papirjem. V njene misli so se

čedalje bolj vrivale ideje, za katere bi lahko rekla, da niso njene in da jih na daljavo pošilja ta neznani simpatični kolega s faksa. Vse bolj je prežemal njene misli. Kot vihar, ki v vsej svoji sili kot rezilo spodreže slabotne rastline, vendar tudi povsem zdrave in močne. Tako je v njeni glavi zrasla ideja, da mu mora podariti zlato ogrlico, ki jo je prejela od svojih staršev, na obesku pa je bil upodobljen levček, ki žonglirajoč na eni tački v ostalih treh drži kroglo sonca in tako skuša poskrbeti, da bi vsak dan bil sončen. Prevzela jo je misel, da mora svojemu neznancu to ogrlico podariti, in sicer tako, da jo bo dala v okrasno šatuljo, le-to pa v okrasno vrečko, ki jo bo še zavezala z zlato rumeno okrasno pentljo in bo vse to odvrгла v smeti pri stanovanju, kjer je po novem živela s svojim partnerjem. In tako je zares naredila. Ogrlico je lepo zapakirano, prevezano z rumeno pentljo, nekega večera odvrгла med črne smeti. Takoj zatem pa je za seboj zaslišala pritajene korake, kot da bi neznanci čakali nanjo, zato se je, kar je mogoče hitro, skušala vrniti v svoj dom. Prevevala jo je ena sama misel, da je naredila nekaj dobrega, nekaj plemenitega za popolnega neznanca in niti malo ni obžalovala svojega dejanja.

Med mislimi, ki so bile njej tuje in ki so čedalje bolj obvladovale njeno miselnost, je bila tudi ta, naj nekega dne, ko je bil povrhu vsega še poletni solsticij, odide od doma in pešači po poti od svojega kraja do drugega, s seboj naj vzame Levčka in najnujnejše stvari ter jih stlači v torbo za čez rame ter pešači toliko časa, da jo bo neznanec pobral s poti in jo odpeljal v kraje, kjer jo čaka lepše in boljše življenje. Tako je naredila, pešačila je en cel podaljšan dan in vso najkrajšo noč, ki je bila kljub vsemu najlepša v njenem življenju. Tirnice mnogih zvezd in številnih neznanih planetov so se bleščale v žametni noči in se pregrajevale, medtem ko je ona hodila tujemu in neznanemu cilju naproti. Na poti je ponoči slišala tuljenje volkov, mimo nje je hitel brzi-vlak, katerega zvok se je spremenil v svetlobo, pot ji je zastavilo drevo, ki se je preobrazilo s svojim vejevjem v bežečega človeka, kakor da bi ji Bog hotel namigniti, naj se vendarle obrne in vrne domov. Zjutraj naslednjega dne, po celi noči pešačenja, ko je naposled ugotovila, da je vse prevara, ni imela denarja za avtobus nazaj, zato je prepešačila tudi vso pot nazaj. Ko je prišla do svojega doma, je našla vse svoje stvari pred vrati, vrata zaprta, na vrhu kupa pa jo je čakal drobiž, ki ga je bilo ravno dovolj, da je lahko prišla z vlakom k svojim staršem, kjer je bil njen pravi dom. Tako je bila to najdražja pot v njenem življenju, stala jo je namreč skoraj življenja, ki se ji je

popolnoma spremenilo in obrnilo na glavo. Najkrajša noč v njenem življenju je bila sicer žametna po izgledu, toda najbolj trpka po doživetju do sedaj in po izkupičku, ki ga je terjala zase.

*

V šatuljo pa neznancu ni dala samo ogrlice, ampak tudi zlati prstanček, ki je predstavljal zvonček, in posebni umetelno izdelan srebrni prstan, ki je imel posebni modri kamen, ki je spominjal na delček manjkajočega morja, kakor košček, ki si ga je prisvojil posebni prijazni morski pes zase, tako da je kamenček spominjal na sliko, kjer manjka ravno toliko vode, da bosta naslikana ladja ali čolnič nasedla, ali sliko, kjer manjka ravno toliko vode v vazi, da je cvet nageljna tik pred izumrtjem. Posebni srebrni prstan, ki ga je žrtvovala za svojega neznanca s faksa, je bil takšen, da se je dobro prilagajal prstu, da je ob pogledu na roko prstan bilo moč primerjati s češnjo, ki eno leto sluti, da je vse pomrznilo, zlasti cvetovi in da ni bilo nič pridelka, zato pa ga je bilo naslednje leto toliko več, da so še vsi sosede dobili plodove za zobanje. Kot da bi češnja kot drevo čutila, da bo tako (morda v prostorih med svojimi letnicami na prerezu debla), še zlasti, ker je živi organizem. Tako je bil živi organizem tudi ta posebni srebrni prstan, ki je tvoril z roko, ki jo je krasil, eno. Podpora prstu, podpora duši.

*

Tudi Levček je kot kralj Pešk nosil na svojih prsih drobno verižico z obeskom majhnega križca, ki je predstavljal majhno bodalo, s katerim se Levček kot spretni mali vitez bojuje proti vsem slabim mislim in skuša ohraniti pri življenju samo dobre misli. Toda ko je sledila kruta selitev, se je verjetno ob močnejšem potegu drobna verižica strgala in padla v neznano, med kamenčke na makadamu ali na asfaltna tla, kjer jo je najbrž pobral kakšen kos in jo kot svetlečo strukturo umetelno vpletel v svojo arhitekturo gnezda. Toda tam, kjer je kruti trdi sivi asfalt, je tudi življenje – znova. Kolikokrat se zgodi, da iz na videz strjenega betona požene osamela travniška bilka ali kar – cvetica.

*

Tako je ona izgubila svoj nakit, svoje Peške. Obdržala je samo prstan z

biserčki ter preprosti železni prstan, ki mu je izpadel okrasni kamen, tako da je bil sedaj videti kot slepa žival, dinozaver morda, ki je oslepel in so se mu skržali zobje in v grlu mu je zamrl ogenj, ki se je obrnil navznoter, tako da je ta dinozaver zagorel od znotraj in se spremenil v kupček pepela, ki se je izoblikoval v anatomijo lista praproti. Le-ta naj bi se zalizal v kapljico smole in bi tvoril sredino jantarnega kamenčka, ki naj bi predstavljal preobrazbo živali v rastlino, taka sila je bila prisotna. Sila preobrazbe. Nazadnje ji je preostal le še Levček, kralj Pešk, ki je sedaj kraljeval samemu sebi in včasih tudi njej, ki je sedaj nosila kot nit tanko zlato ogrlico, ki je imela za obesek križec, kakor nekoč Lev. S tem preobraženim bodalom je zbodla kdaj v svoje srce, da se je podedila kri, kapljica, ki je sproti trdela v misel, misli, ki so se bojevale s tistimi, ki so bile tuje in sovražne, da nikoli več ne bi zasedle mesta v njeni glavi. Zato je bilo potrebno s križcem kot posebnim bodalom zboosti najprej srce, da je prebudilo misli v glavi. Da je boj časten: nikoli več tujca v svoji glavi, nikoli več prevlade tujca v svojem telesu. Četudi za ceno svetlobe, ki jo izžareva, četudi za izgubljeno zlatnino. Za ceno preobrazbe iz enega življenja v drugega. Toda tukaj je nov dan in nova priložnost za svetlobo, četudi od najkrajšega ali najdaljšega dne ali (ne)žametne noči.

*

Morda pa bo v prihodnosti kdaj spet prišla do prelepe zlate verižice z zlatim obeskom Leva, ki žonglira s soncem ali si oprta sonce kot posebni atlas na svoj hrbet Morda bo posebni 3D tiskalnik, ki mu bo poprej vtipkala ustrezne koordinate o vrsti materiala in podobe ali izgleda, natisnil njeno ogrlico. Spet bo imela spomin na svoje starše ali pa sama nase; staršev takrat najbrž ne bo več, prav tako pa bo najverjetneje tudi sama spremenjena. Ali je mogoče iz svetlečih koordinat na telesu, ki jih tvorijo zlata ogrlica, prstana na roki in kakšna posrečena zlata misel, natisniti s 3D tiskalnikom dušo? Ali je ta izdelek v resnici samo izviren ponaredek tistih misli, ki se utrnejo/ukrešejo v sklopu koordinat, ki so svetleče točke med talamusom, malimi možgani in hrbtenjačo v glavi in telesu in ki v glavi tvorijo lok, ki je polkrožen ali polkrožen v tretji zaokroženi črti, ki se ji reče limbični lobus in ki krmili naše obnašanje? Kdo pritisne na tisti usodni gumb 3D tiskalnika, da iztiska – četudi spremenjeno – dušo? Je to spomin, usoda ali vest? Ali kot človeštvo smemo pritisniti na kaj takega, ali naj zadovoljuje lesket, četudi spremenjenih, izgubljenih, revnejših ogrlic in prstanov?

Gora snega

Simon Grad

Letos je zapadlo več snega kot kadarkoli, odkar je pomnil. Delček otroka v njem se je vseeno razveselil ob gledanje snežink, kako so pristajale na njegovem licu. Sam pa se je zavedal, da to zanj pomeni ponižanje ali pa res neugodne razmere.

Problem ni bil v tem, da ne bi imel stanovanja, v katerem bi prespal. Problem je bil v tem, da to stanovanje, no, če mu sploh lahko to rečemo, ni bilo ravno povsem suho, kaj šele ogrevano. Toda on je bil tega že povsem navajen. Letos pa mu ta količina snega preprosto ni dala miru, čeprav še sam ni točno vedel, zakaj.

Marjan Zdomc se je počasi odpravljajl proti svojemu domu. Njegova koščena postava je v sneg komaj vrisala stopinje. Bil je tako suh, da so ga nekateri obšli z začudenimi pogledi. Sam nikoli ni vedel, zakaj so ga tako gledali. Ali je bilo zaradi oblike telesa, zaradi njegovega nenegovanega obraza in pričeske ali zaradi njegovih strganih in kičastih oblek. Glede oblek je bil še najmanj zaskrbljen, saj je vedel, da kljub vsemu ni daleč od dandanašnje mode, čeprav bi sam dal vse za nestrgana oblačila. Teh, ki jih je imel na sebi, ni menjal že deset let, saj so vsi njegovi dohodki romali v sklad za to, da bodo tistega dne napolnili njegov trebušček.

Prispel je do svojega stanovanja. Bila je razbitina, ampak še vedno je bila v njej žimnica ter voda. Ta je bila tam samo takrat, ko je deževalo. Ulegel se je na žimnico ter se skrčil v klopčič. Zaspal je in za te sekunde je bilo vredno živeti. Občutil je sicer mraz, ampak ga sploh ni zmotil v njegovem rahlem ležanju in spancu.

Zbudilo pa ga je neznosno škripanje strehe nad njim. Hitro je vstal ter že skoraj stekel ven, pa ga je prej obšla misel, kam teče. Počasi se je kljub škripanju odpravil nazaj do žimnice ter se ulegel. Ponovno se je stisnil v

klopčič.

Obšli so ga vsi začudeni pogledi, ki jih je prejel v življenju, vsi intervjuji za službo, kjer ga niso sprejeli zgolj zaradi njegovega videza. Pa čeprav bi delal sam, ga niso želeli. Sam nikoli ni sprejel dejstva, da je klošar. Mislim, ali ste že kdaj videli klošarja z doktoratom! Ni želel sprejeti dejstva, da je klošar. Ni želel!

V tistem trenutku je nanj padla gora snega, ki je končno uspela prodreti skozi strop.

Dvigalo

V. G.

Hiter korak ji je zastal, ko je na dvigalu zagledala obvestilo, da je v okvari. Pa tako se ji mudi domov. Globoko je zavzdihnila in krenila proti stopnicam. V visokih petah je pot navzdol malce bolj zahtevna kot pa navzgor. Vsa vznemirjena se je obrnila in se še enkrat ozrla proti dvigalu, da bi se ponovno prepričala, toda hladna, srebrna vrata so ostala zaprta. Dvigalo je bilo lahko, tiho ter je izpolnjevalo najvišje standarde udobja in stila. Pogonsko vrvenico je vrtel motor, ki je bil frekvenčno reguliran. Rada je imela to dvigalo. Omogočilo ji je hiter vzpon.

Ko se je prvič peljala z dvigalom, je bil v njem starejši gospod. Že prej so ji povedali, da je pomemben in uglašen, da se ga ljudje bojijo, zato je vedno sam. Toda ona se ni bala, čakala je na primeren trenutek, stekla je v dvigalo, ravno ko je pritisnil na gumb za zapiranje vrat. Še dobro, ker ga je hotela samo zase, in čeprav vedno obvladana, je tokrat na svojo jezo izgubila živce in mu začela postavljati neumna vprašanja, samo da bi z njim vzpostavila stik.

»Kaj mislite, ali je gumb za zapiranje vrat samo za okras in ali so ga med montažo dvigala zares povezali z nadzorno ploščo za upravljanje dvigala?«

Sploh ni počakala odgovora. Saj ji je bilo tako ali tako zanj vseeno, vendar je z drhtečim glasom nadaljevala, ker je na vsak način želela, da bi slišala njegov glas:

»In če deluje, ali ima res vpliv na hitrejšo zapiranje vrat ali pa je vse skupaj časovno sprogramirano?«

Zdramila ga je iz težkih misli, zato jo je s pogledom premeril ter se ustavil na njenem bujnem oprsju, ki so ga obkrožali gosti kodri barvanih, svetlih las. Velike, modre oči so obkrožale goste, črne trepalnice. Močna pulzirajoča žila

na vratu je vplivala na njeno zbranost in začela se je tresti. Prestrašil se je in jo z močnimi rokami objel. Bila je tako mlada, sočna, zreła. Niti misel, da bi bila lahko po letih njegova hči, ga ni pretirano motila. Nato pa jo je le spustil iz rok in ji končno odgovoril:

»Oprostite, zbal sem se, da boste omedleli. Marsikomu je neprijetno v dvigalu, zato se skoraj vedno vozim sam. Večina ljudi se vzpenja počasi, le redki imajo pogum stopiti v neznano in se na hitro dvigniti na vrh. Spremembe so takojšnje in globoke in tudi to večini ne ustreza. Vsi imajo polna usta, kako si želijo sprememb, ko pa pride do majhne spremembe, so pa vsi posrani. Očitno vam poguma ne manjka.«

Ni vedela, ali naj bi bilo to vprašanje ali trditev, zato je le na kratko pokimala.

Delala se je, da samo opazuje gumbe na številčnici. Dvigalo se je ustavilo v njenem nadstropju, morala je izstopiti.

Nekaj časa je imela zjutraj težave, ker ga je na skrivaj čakala, nato pa je le uganila njegov dnevni ritem. Želela mu je ugajati, zato se je vedno potrudila, da jo je opazil. Njuna srečanja v dvigalu so postala pogostejša, gumb za ustavitev pa čedalje pomembnejši, še zlasti za njega. Prvič se ga je dotaknil navidezno nehote, nato pa še nje. Ker ni začutil odpora, mu je kri hitreje zaplala po žilah. Spet je začutil življenje, strast mu je zameglila razum. Povsem lahko je pozabil na sitno ženo in problematična mulca. Ob njej je bil spet mlad, močan, lahko se je postavil po robu vsem, ki so si želeli njegov direktorski stolček. Zaničljivo je pomislil na mlade povzpetnike, polne nenavadnih idej in lažne samozavesti. Spustil jih je blizu, jih podrobno analiziral, nato pa s pomočjo očetovskih nasvetov pripeljal do poslovnih spodrseljajev in morali so oditi. Vendar ga je nenehna čuječnost utrujala, od nekod se je priplazil strah, neznana tesnoba ga je zastrupljala. Ni še želel oditi, lepo je bilo na vrhu. Hvaležno se je ozrl nanjo. Prišla je ravno pravi čas. Dotaknil se je gumba v dvigalu, nato pa dvignil njeno kratko krilo nad njen pas.

Za brnenje telefona iz strojnice se ni zmenil.

Vzdrhtela je od sreče in tihega zadovoljstva, da ji je uspelo. Popolnoma si ga je podredila. To se je videlo tudi na zunaj. Njen stil je postal dovršen, k temu

je precej pripomogla tudi visoka plača, ki jo je dobila za nagrado. Kavbojke so zamenjala elegantna oblačila, predvsem poslovne obleke znanih stilistov. Zelo je pazila, da so bile visoke pete vedno brez prask in stilsko dovršene s torbico. Občutek za modo se ji je izboljšal, vendar je zahteval veliko denarnih vložkov, le-ti pa še več srečanj v dvigalu.

Vse bolj je napredovala, končno je dosegla nadstropje uprave. Vendar se ni več veselila srečanj v dvigalu. Občasno so jo obhajali nori občutki, da so se vrata odprla in da stoji gola vsem na obeh. To se ji je dogajalo čedalje pogosteje, zanj je bilo zelo moteče. Toda morala je še malce potrpeti. Še vedno ji ni zaupal vseh skrivnosti.

Ko je opazil, da jo vedno pogosteje čaka pri dvigalu, odpelje pa se sam, je bilo že prepozno. Spretno se mu je izogibala in končno ji je uspelo, da ga je prehitela. Ko so ji povedali, da je hudo zbolel, ni niti trznila.

Od takrat naprej se je z dvigalom vozila sama. Všeč ji je bilo, ker je tako hitro uspela v poslu. Nikoli je ni nihče podpiral, niti lastni starši. Vsako, še tako majceno pohvalo si je morala vedno izboriti. Že kot otrok si je obljubila, da si bo nekoč pridobila moč in slavo, ne glede na ceno.

Sedela je v pisarni, ki jo je dala povsem prenoviti. Še dragoceni direktorski stol ljubimca je zamenjala. Ni prenesla misli, da ga je grela njegova rit.

Motili so jo telefoni, zato je vse obveznosti in odgovornosti prenesla na podrejene. Vsako nepokorščino je takoj in ustrezno kaznovala. Zaposlovala je nove in odpuščala stare, izkušene kadre.

Samozavest se ji je krepila, moč jo je omamila, vsakodnevno jo je preizkušala na podrejenih. Pri večini je opazila ponižnost in klečeplazenje za službo, kar se ji je gabilo. Toda navkljub temu je pri teh pogovorih čutila neko prijetno vznemirjenje, ki si ga ni znala obrazložiti. Nekako je čutila, da si je končno našla pravo službo, ker je pri delu nadvse uživala. Imela je ogromno idej in začelih projektov, vendar je ni nihče razumel, niti jih ni bil sposoben izvesti, ker so bili sami nesposobneži. Zato je poraze zaposlenih sprejela povsem mirno, toda nikoli brez kazni. Še naprej je iskala dobre kadre, ker pa je želela popoln nadzor nad zaposlenimi, je zaposlila nekaj svojih sorodnikov.

Imela je čedalje več energije, spanja skoraj ni več potrebovala. Njeno navdušenje je skalil le telefonski klic lastnika podjetja, ki je želel sestanek. Zahteva je prišla prekmalu, prej kot v enem letu. »Pa saj ne more delati čudežev, ne tako hitro, pa še ob vseh teh nesposobnežih. Niso še uspeli dokončati vseh projektov. Le zakaj se mu tako mudi?«

Na sestanek se je dobro pripravila. Večer prej je obiskala kozmetičarko in maserko, zjutraj pa jo je na domu obiskala frizerka. Tudi stilistka je naredila čudež. Nekoliko jo je zaskrbelo, ker je prekoračila vse stroške, vendar se je hitro pomirila, zahtevala bo višjo plačo.

V službenem dvigalu se je še zadnjič premerila od nog do glave in s tistim, kar je videla, je bila nadvse zadovoljna. Za trenutek se je zmedla, ker se je dvigalo nenadoma zaustavilo. Obšla jo je panika, srce ji je naglo utripalo. Kakšen znak je to? Morda pa je nehote s hrbtom pritisnila na gumb za ustavitev dvigala. Obrnila se je, da bi preverila, in to ravno v trenutku, ko se je dvigalo ponovno začelo vzpenjati. Oddahnila si je, ko je pristala v svojem nadstropju.

Samozavestno se je namenila proti sejni sobi. Presenečeno je obstala, ko ji je lastnik predstavil odvetnika. Sestanek sta, brez njenega pristanka, zaključila nenavadno hitro.

Avtomatično kot robot se je namenila proti dvigalu, ki je zatajilo, zato se je namenila proti stopnicam.

Presenečeno je opazila množico ljudi na stopnicah, nič čudnega, da se je raje vozila z dvigalom. Le zakaj morajo tako glasno vpiti. Ne prenese hrupa in to je zaposlenim že ničkolikokrat povedala. Samo, da popravijo dvigalo, pa bodo že videli hudiča.

Na svojo jezo je postala nervozna, vročinski valovi so ji preplavili telo, hkrati pa ji je mrzel, kot nit tanek curek potu spolzel po hrbtu in ji zmočil svileno bluzo..

Pa ne da je to vpitje namenjeno njej ... Kriki so ji napolnili glavo ... »Prasica, končno si dobila svoje ... uničevalka družin ... Nesposobna ... Zloba ... A je postelja pogorela? ... tok tok so glasno odmevale petke in se trudile, da bi

preglasile množico in pomirile grozo v glavi.

»Le zakaj se je prav danes pokvarilo to prekleto dvigalo?« Zmanjkovalo ji je zraka in zbala se je, da bo omedlela. Tekla je tako hitro, kolikor je mogla. Vrtljiva vhodna vrata so jo grobo izločila na cesto. Ozrla se je v mogočno nebo, prepredeno s temnimi oblaki, ki so dajali vtis, da bodo padli na zemljo. In res, teža je naredila svoje, težke, debele kaplje so jo začele bičati po telesu. »Dežnik!« ... jo je prešinilo, zjutraj ga je pozabila v dvigalu. Hitro se je obrnila ter stekla nazaj proti vhodu.

Pot ji je prekrižal visok, temnolas varnostnik. »Oprostite gospa, prosim ne povzročajte še več težav. Saj so vam danes povedali, da ne smete več vstopiti v to stavbo.«

V koči na Ribniškem Pohorju ...

Maruša Grmek

Petek, 26. 8.2005

V koči na Ribniškem Pohorju nas je tisti teden prebivalo devet prijateljev, ki smo šli na skupne počitnice. Pisali smo dnevnik.

Ob 00.24 pa se je zgodil najbolj zabaven dogodek tiste noči. Ker je šla Kaja pred vsemi spat, je zaprla vrata sobe, da je ostali ne bi motili pri počitku. Ker je bila že pozna ura, sem se tudi sama odločila iti k počitku in se odpravila po temnem hodniku navzgor, voščila Petru in Urši lahko noč in v želji, da ne bi zbudila Kaje, v desni roki držala mobitel, da bi si z njim posvetila. Ker so bila vrata spalnice po navadi odprta, sem pogumno zakorakala naprej in se zaletela v vrata! Pri tem mi je mobitel padel na tla. S Petrom in Uršo sem planila v neustavljiv krohot. Ker se nisem mogla ustaviti, sem azil iskala pri Petri in Suzani in se najprej smejala tam, nato pa še v pritličju. Vmes sem se trikrat poskušala zresniti in v tišini stopiti v spalnico, a mi to ni uspelo. Tudi po zaslugi Petra in Urše, ki sta se, vsakič, ko sta me videla, prasnila v smeh. Celo pižame si nisem mogla obleči v enem dejanju. Ko mi je končno uspelo priti v posteljo, sem se še nekaj časa smejala v blazino preden sem zaspala. Damjan si je medtem zunaj pripravil ležišče, pozabil pa je blazino. Tako je ob 00:50 stopil v vežo, rignil v pozdrav, pograbil blazino in šel spat. Kmalu zatem so se vsi odpravili spat. David je še dolgo ustvarjal svojo umetnijo na papirju.

Najprej sta zjutraj vstala Jasna in David (ki sta po navadi vstajala pred vsemi) in to ob šestih. Ko je Urša ob pol osmih prišla v kuhinjo, sta igrala partijo šaha. Nato je zbudila Kajo in Petra, saj je bilo treba iti v trgovino. Oba sta prejšnji dan prosila, da bi šla zraven. Peter pa v upanju, da bo lahko vozil avto. Tako so se okrog osmih Jasna, Kaja, Peter in Urša odpravili v Ribnico. Seveda je vozil Peter. Po prihodu nazaj je Jasna ponovno izbrala čudovito kruto budnico Everything I feel the spirit (New Swing Quartet) in tako

zbudila še poslednje zaspančke. Ker je zunaj deževalo, smo se odločili, da gremo po zajtrku na krajši izlet. Tako smo se peš odpravili v Ribnico, kjer je bila prva postaja vaška cerkev. Prejšnji večer je rekla lastnica koč, da bi nas bil župnik zelo vesel, smo se na pobudo Jasne in mene napotili v župnišče, pa ga žal ni bilo doma.

Od župnišča smo šli na pošto po kartico. Tam smo pokupili skoraj vse kartice, kar jih premore ribniška pošta in s tem gospodu naredili veliko prometa. Pot smo potem nadaljevali od kapelice do kapelice (križev pot) do cerkve sv. Lenarta, kjer je tudi pokopališče. Tam smo se za kratek čas ustavili. Pot nas je nato vodila do domačije Grubelnik, kjer ima stric Grubelnik zbirko starih predmetov. Najstarejši je bil Bogek na križu, star pribl. 350 let. To se mu je tudi poznalo na obrazu, ki je bil povešen in izčrpan. Ker je Petra na vhodnih vratih videla sliko Draga Grubelnika, smo jo opogumili, da vpraša gospoda Lojzeka, če je kaj v sorodu z njim. Ko je povedal, da je njegov stric in da večkrat pride k njim, ga je prosila, če lahko pusti svoj naslov in ji pošlje njegov avtogram. Po ogledu muzeja in napisanih naših vtisih nam je vsakemu dal razglednico Ribnice na Pohorju v spomin. Petri je ponudil še eno, da napiše svoj naslov. To ji je zelo polepšalo dan. Šli smo nazaj v Ribnico, kjer smo zopet iskali župnika, a ga žal tudi tokrat nismo dobili doma. Odpravili so se v trgovino, kupili servete, grozdje in kinder jajček zame. Pot smo nato brez večjih pretresov nadaljevali do koč. Moram se pohvaliti, da sva tokrat bili s Suzano prvi, vsaj do par metrov pred koč (jaz seveda z berglo), ko so naju prehiteli in celo tekli v hrib David, Damjan, Kaja in Peter. To je zelo pomemben podatek, saj sva bili do sedaj vedno zadnji. In zadnji bodo prvi. Za nami pa so stopicale gor še Jasna, Petra, in Urša. Ker sva s Suzano tako ušli naprej, so imeli zadaj dovolj časa na načrtovanje presenečenja zame. Zaradi okrasitve so me morali na nek način spraviti iz koč. Spomnili so se, da bi bilo najboljš, da bi Peter proti večeru odpeljal kartice v vas, v nabiralnik, in na vprašanje, kdo bi šel zraven, bi me Suzana pozvala, naj grem tudi jaz, ker bi ona tudi šla. Ostali člani pa naj bi medtem pripravili mizo in okrasili sobo. Najbolj jih je skrbelo, da me ne bodo mogli prepričati, da bi se peljala z njimi v dolino, vendar pa je bil to še najmanjši problem, saj sem se skoraj sama ponudila.

Po prihodu domov smo najprej napisali kartice, poslušali glasbo in še kaj pojedli. Nato je Urša začela pripravljati kosilo, Damjan je skuhal makarone,

Petra pa začela pripravljati biskvit za pijano nevesto. Takrat niti približno nisem posumila, da je pravzaprav namenjena meni, ostali so se porazgubili po hiši. Po kosilu smo imeli zelo veliko dela, saj smo morali pripraviti vse potrebno za naš zabavni večer. S Suzano sva pripravljali koreografijo na pesem Girls just wanna have fun Cindy Lauper, Peter in Kaja sta vadila skupno glasbeno točko, ostali pa so ali spodaj kaj pripravljali ali se zgoraj igrali Človek ne zlob se. Ker sta na začetku igre David in Damjan omenjala reklame glede varnostnega pasu, jima je Urša predlagala, da za zabavni večer pripravita reklame. Zagrabila sta idejo in se takoj odpravila v Jasnino in Suzanino sobo. Okrog pol osmih smo se Damjan, Suzana Peter in jaz odpravili na pot. Kljub temu, da je bilo zmenjeno, da bomo šli samo do Ribnice, in tudi deževalo je, za pripravo presenečenja zame pa ni bilo potrebno več kot petnajst minut, smo se peljali kar do Ribniške kočice, na vrhu in do žičnice pa je vozil tudi Damjan. Oba sta dobra voznika. Strah me je bilo le parkrat. Šli smo v Ribnico, kjer smo srečali prijatelja na štirih nogah, Bogota, ki je Damjana malo preveč poslinil, Suzana in jaz sva šli pa vprašat nekaj kar v okrepčevalnico, kjer so vsi, z natarjem vred, delovali pijano in se na hitro poslovili. Naredili smo še en krog do cerkvice in se vrnili proti koči. Pes Bogo je kar na sredi ceste stal.

Medtem ko smo se potepali z avtom, so v koči Kaja in Jasna, David in Petra ter Urša pripravili presenečenje. Napihnilo so 9 balonov, od katerih sem bila en balon jaz, ker je bil zelen, ostali pa rdeči in beli. Nato so David, Petra in Jasna najprej obesili napis: "Vse najboljše, Manca!" z našimi karikaturami in balone. Urša je medtem okrasila pijano nevesto z rožico iz čokolade. Žal se je malo razlila, ker so jo prepozno dali v hladilnik, a zame je bila izvrstna! Okrog rožice so posadili 18 svečk.

Oni so s pripravami že končali, ko nas je Urša živčno klicala, da se pozanima, kje smo potniki v avtu. Ko je izvedela, da smo kljub dogovoru pot podaljšali, se je samo križala. Prišlo je do manjšega nesporazuma, saj je bil dogovor tak, da Damjan pokliče Uršo, ko bi mi prispeli do zabojnika, kasneje pa, da jo pokliče od križišča, ko se ena cesta odcepi k Ribniški koči. To je bilo treba spremeniti, ker naj bi naš začasni domek izgledal tako, da spodaj ni nikogar, zgoraj naj bi vsi gledali televizijo.

Ko pa smo mi prispeli nazaj, je vse potekalo kot so si zamislili. Prišla sem

namreč zadnja v sobo in kar naenkrat slišala: "VSE NAJBOLJŠE MANCA!" in vse obraze mojih dragih prijateljev okoli mene. Zdelo se mi je, kot bi padla z drugega planeta: na mizi sveče, šampanjec, pijana nevesta, ... in obraz punčke z elastikami in bosanko v laseh, papir za risanje, mehki svinčniki za risanje, radirka, in kar me je najbolj presenetilo, uhani! Lepi uhani. Tako me je presenetilo, da sem bila čisto iz sebe in zelo zadovoljna. Nazdravili smo s šampanjcem, pojedli nevesto, ki je bila pijana, in nadaljevali s programom. Potrebovali smo še kake pol ure za priprave na nastope. Po težkih pričakovanjih se je vendarle začelo. Prva sta nastopila David in Damjan z reklamo Jar (Dokaz, ne obljube!), katerega glavni učinek je smrt (stranskih ni dokazanih). Svoj komad sta odigrala Kaja in Peter. Sledila je reklama za sesalec, potem pa Suzana in jaz. Uživala sem in ves čas mi je šlo na smeh. Za nama je bila kot po televiziji reklama na varnostni pas v avtomobilu. Medtem ko sta bili glasbeni točki za dušo in umetniški, smo se ob reklamah, kar ne doživiš, ko gledaš televizijo, zelo nasmejali. Jasna je vse snemala, ni pa uspela vsega posneti, saj je enkrat premalo pritisnila na gumb, potem pa je baterija prenehala delovati. Fanta sta reklamo za Jar še enkrat ponovila, da smo vse posneli z drugim fotoaparatom. Tudi pri tem je bilo treba ponovno začeti zaradi praznih baterij.

Po uradnem programu zabavnega večera je Peter brenkal na kitaro in pel, ostali pa smo brundali zraven. Damjan je zopet pripravil izvrstne toaste in toplo mleko, nekateri pa so že napol spali (Kaja je zaspala kar za mizo). David se nas je hotel znebiti, saj je rekel, da je strašno zaspan, mi pa njegove želje nismo uslišali. Izkazalo se je, da ni tako utrujen, saj sta z Damjanom do skoraj pol štirih obujala spomine na otroška leta. Iz njune sobe se je razlegal glasen krohot po celi koči.

Tako se je končal dan praznovanja mojega rojstnega dne, ki je bil eden izmed sedmih veselih dni na Pohorju.

Zgodba tretjega tisočletja

Olga Gutman

Lejla je živela na Bližnjem vzhodu, v majhnem mestu. Imela je brata dvojčka, Saliha, ter očeta in mater.

Oče je bil domačin, mati pa Evropejka. Oče in mati sta se spoznala na študiju v Evropi. Oba sta bila izobraženca, zato se je življenje v njihovi družini razlikovalo od življenja v ostalih mestnih družinah. Očetu je bila mati vseč taka, kot je bila. Med študijem se je tudi sam navzel evropskih navad življenja, zato matere ni skušal spremeniti. Ona pa je svoje navade in prepričanje v veliki meri prenašala na sina in hčer.

Ko sta Lejla in Salih končala gimnazijo, sta odšla na študij v Združene države. Končala sta študij in se pred kratkim vrnila v domače mesto.

Salih je takoj po vrnitvi domov dobil zaposlitev. Bil je iskan strokovnjak in zaželen zet v vsaki družini v mestu.

Drugače je bilo z Lejlo. Izbrala je poklic, ki je bil po mnenju mestnih prebivalcev poklic za fante. Deklet iz domačega mesta starši niso pustili, da bi študirale. Še posebej ne, da bi obiskovale fakulteto skupaj s fanti.

Lejla je izbrala poklic, ki jo je veselil. Pa tudi oblačila se je »zahodnjaško« in ne tako, kot je velevala tradicija. Zato je v rojstnem mestu veljala za odpadnico. Mestna dekleta se niso smela družiti z njo. Starši jim tega niso dovolili.

»Dekleta naj se učijo skrbeti za moža in otroke. Za njih niso šole,« so govorili.

Ta odnos meščanov je Lejlo zelo bolel, a popustila ni.

»Vsi mladi po vsem svetu smo enaki. Zakaj bi morali mi tukaj živeti kot

nekoč? Jaz že ne bom. Srečna sem, da imam tako razgledane starše in poklic, ki sem ga sama izbrala in ga imam rada. Samo delo naj še dobim. Briga me za mnenje someščanov.«

Dela pa ni dobila, čeprav se je trudila, da bi ga. Povsod so jo odslovili, pa čeprav je bila edina iskalka zaposlitve.

»Zakaj ste si pa izbrali tak poklic. Mar bi se učili za vzgojiteljico ali medicinsko sestro. Pa še to dekletom ni potrebno. Ta poklic je za fante in ne za dekleta. Dekleta naj se poročijo, rodijo otroke in skrbijo za družino,« so ji pogosto odgovarjali, ko je vprašala za vzrok, zakaj so jo odklonili.

Lejla je spoznala, da v domačem mestu in v domovini ne bo dobila dela, pa čeprav strokovnjakov, kot je bila ona, ni bilo. Začela je iskati delo v tujini.

Potem pa je nekega dne završalo: VOJNA. Prej mirno deželo je zajela vojna vihra. Vojna se je tako zapletla, da ljudje niso vedeli, kdo je sovražnik in kdo prijatelj ter komu lahko zaupajo.

Gospodarji mesta so se menjavali. Sedaj je bilo mesto v rokah vladnih sil, potem pa spet v rokah upornikov. Življenje človeka ni bilo vredno nič. Ljudje so živeli v strahu in se držali doma. Iz hiše so šli, le če je bilo nujno, in še to samo podnevi.

Nekega večera je Lejlina družina po večerji obsedela za mizo. Molčali so. Tistih živahnih pogovorov, ki so bili pri njih v navadi, ni bilo več. Pogovarjali so se le o nujnih stvareh in še to le šepetaje. Čez čas pa je oče začel:

»Družina, čas je, da se pogovorimo in dogovorimo. Časi so vedno nevarnejši. Samo še vprašanje časa je, kdaj bomo morali zbežati. Dvignil sem vse naše prihranke. Razdelil vam jih bom, če bomo morali zbežati vsak zase. Vsak naj si pripravi nahrbtnik z najnujnejšimi stvarmi in ga shrani spodaj. Od tam vodi več izhodov kot zgoraj in bo tako lažje zbežati, če ne bo možno oditi skozi glavni vhod.

Salih, ti si v najmanjši nevarnosti. V tovarni, kjer delaš, izdelujete orožje. Orožje pa potrebujejo vsi, tako eni in drugi. Strokovnjak si, in dokler te

rabijo, te bodo pustili pri miru.

Lejla, ti si pa najbolj ogrožena. Že ves čas si meščanom trn v peti. Upornikom boš pa še večji. Tu imaš denar in številko ter dokumente bančnega računa v Avstriji. Če se boš morala umakniti iz mesta, boš tako morala zbežati v Evropsko unijo. Če boš potrebovala denar, ga boš tam lahko dvignila.

Midva z mamó pa se bova podala na pot, le če bo nujno in v skrajni sili. Midva sva ogrožena le toliko, kolikor naju smatrajo za premožna. Enkrat bo že konec vojne in potem poiščemo en drugega.« Oče je umolknil, molčali pa so tudi vsi ostali, kot da nihče ne bi hotel prekiniti trenutka resnice. Potem pa so se vsi podali pripravljati prtljago.

Čez nekaj dni je mesto spet prišlo pod uporniško oblast. Vladne sile so se morale umakniti. Napadale so iz zraka. Čez nekaj dni so oblast spet prevzele vladne sile. Izvajale so vpoklic vojakov. Tudi Salih je bil vpoklican. Odzval se je na vpoklic, saj mu drugega ni preostalo. Ob slovesu pred odhodom v vojsko je izročil svoj delež denarja Lejli.

»Lejla, na, vzemi moj delež! Jaz denarja ne bom potreboval. Dokler bom živ, bo zame skrbela vlada. Če pa padem, pa tako ne bom več ničesar potreboval. Ti boš denar gotovo bolj potrebovala, če boš morala bežati.«

Nekega dne, ko je mesto bilo že nekaj dni spet v rokah upornikov, so vladne sile silovito napadle iz zraka. Ljudje so se zatekli, kamor je kdo mogel. Lejla je ravno dopolnjevala svoj nahrbtnik, ko se je napad začel, in je ostala spodaj v shrambi.

Bombe so padale vsepovsod. Ena eksplozija še ni potihnila, ko se je začela že nova. Potem pa je treščilo tako močno, da je Lejlo vrglo po tleh. Stisnila se je v kot in počakala, da je napad ponehal. Potem je stekla v gornje prostore, kjer sta ostala starša. Ko je prišla po stopnicah do mesta, kjer je bila nekoč jedilnica, je zagledala namesto stropa nebo. Strop je bil na tleh in pod njim njena starša. Nekako se je priplazila do njiju in jima začela tipati pulz. Ni ga čutila. Bila sta mrtva.

Pritekli so sosedje in sorodniki, da bi pomagali, toda bilo je prepozno.

»Pojdi, Lejla! Ne čakaj! Mrtva sta. Zbuditi ju ne moreš. Reši vsaj svoje življenje!« je rekla ena od sosed.

»Na črnem seznamu si, Lejla. Samo vprašanje časa je, kdaj pridejo pote. Uporniki te imajo že tako na piki. Pa še Salih je v vladni vojski. V nevarnosti si. Mi je povedal nečak, ki je pri upornikih in je spraševal po tebi,« je povedala druga.

Lejla je samo molče prikimala in ubogala. Odšla je v spodnje prostore, oblekla tradicionalna oblačila, na hrbet je nadela nahrbtnik in pri stranskem vhodu odšla iz domače hiše ter se priključila reki ljudi, ki je bežala iz mesta proti meji sosednje države.

Hodili so hitro, da bi čimprej prišli iz mesta, mimo ruševin, še preden bi jih zaustavili uporniki, ki so bili v tem trenutku zavzeti z drugimi skrbmi. Na srečo so varno odšli iz mesta. Proti večeru so prišli do meje sosednje države. Nekateri so se brez postanka brezglavo zagnali čez mejo.

Manjša skupina pa se je pritajila v gozdiču pred mejo. Med njimi je bila tudi Lejla. Počakali so, da se je stemnilo. Potem so pot nadaljevali. Tako je bilo vsak dan, nekaj dni. Podnevi so čepeli v kakšnem gozdiču ali grmičju, ponoči so nadaljevali pot proti obali. Tako so čez nekaj dni, nekega zgodnjega jutra prispeli v pristanišče.

Vodniki, vajeni mešetarnjenja, so se podali k čolnarjem in lastnikom manjših ladij ter se začeli dogovarjati za prevoz.

Lejla se je umaknila za bližnje grmovje, slekla tradicionalno opravo, se nekoliko naličila in se napotila do precej velike ladje, ki je bila privezana k pomolu. Dogovorila se je za prevoz. Kupila je vozovnico za boljši cenovni razred in stopila na ladjo. Nikomur se ni sanjalo, da je begunka. Imeli so jo za turistko, ki brez pravega cilja potuje po svetu. Imela je dokumente, govorila je tekoče angleško in plačala vozovnico.

Ko je Lejla prišla v dodeljeno kabino, se je prvič po nekaj dneh lahko pošteno umila in se nato predala brezskrbnemu počitku do prvega obroka hrane. Po dolgem času ji ni bilo potrebno skrbeti ne za varnost in ne za hrano.

Ladja je pristala v Kopru. Potniki in z njimi Lejla so izstopili.

Ko je Lejla stopila na trdna tla ob pomolu, je za trenutek obstala in pomislila:

»Kam pa sedaj?«

Nekje sredi mesta je predirno zažvižgala lokomotiva.

»Na železniško postajo bom šla. Potem se bom odpeljala nekam v notranjost in izstopila v kakšnem večjem mestu. Zaprošila bom za azil in ostala tukaj, v tej deželi. Kot vidim, se tukaj ženske prosto gibljejo po mestu. V večjih mestih je tudi več industrije in mogoče dobim delo.

Obrnila se je na prvega mimoidočega in ga vprašala za železniško postajo. Razložil ji je, kam naj gre, in ubogala ga je.

Ko je stopila v avlo, je na steni pred blagajnami zagledala velik zemljevid. Stopila je do njega in hotela poiskati mesto, kamor bi odpotovala. Največje je bila napisana Ljubljana.

»Ljubljana je največje mesto v tej deželi. Veliko mesto, prav tako pa ima tudi veliko industrije. V Ljubljano se bom peljala,« se je odločila.

Potem je stopila k blagajni in kupila vozovnico do Ljubljane.

Pozno popoldne se je vlak ustavil v Ljubljani. Lejla je izstopila. Obstala je na peronu in se nekoliko zgubljeno ozirala okrog sebe. Potem je zagledala dva policista. Napotila se je proti njima.

»Dober dan!« ju je pozdravila v angleškem jeziku. »Begunka sem in prosim za azil,« nato jim je pokazala dokumente.

Odpeljala sta jo v bližnji azilni dom. Zapisala sta si vse podatke, ki jih je bilo potrebno dati zraven prošnje za azil. Lejla je ostala v domu.

Lejla je bila zelo prilagodljiva oseba in se je hitro vživela v življenje v domu. Mnogim beguncem je pomagala, če so imeli težave s sporazumevanjem ali s čim drugim. Skupen jezik pa je našla tudi z osebjem, ki je v domu skrbelo za begunce.

Med bivanjem v domu je spoznala mladega zdravnika Igorja, ki je v domu skrbel za zdrave stanovalcev. Kmalu sta postala dobra prijatelja in pozneje tudi par.

Lejlo pa je iz dneva v dan postajalo vse bolj strah, da njena prošnja ne bo pozitivno rešena. Nekoč je o svojem strahu potožila Igorju:

»Kam naj grem, če mojo prošnjo zavrnejo? V domovini divja neizprosna vojna. Nekaj časa imajo v mestu oblast vladne sile in spet uporniške.

Starša sta mrtva, hiša je porušena. Brat je nekje na fronti, če še živi. Uporniki bi me zaprli in ubili. Samo čakam lahko, kako bo z mojo prošnjo.«

»Ne skrbi. Pri nas se to dolgo vleče. Ni ovir, da tvoja prošnja ne bi bila pozitivno rešena. Imaš izobrazbo, ki je pri nas manjka. Ko bo prošnja rešena, boš našla tudi delo,« je Lejlo tolažil Igor.

»Lejla nikar se ne zapletaj z Igorjem! On je tukajšnji, ti pa si le begunka. Če tvojo prošnjo zavrnejo, boš morala oditi. Takrat ti bo še težje, če tukaj pustiš srce,« je Lejlo svarila starejša begunka.

Lejla in Igor pa sta se vedno bolj navezovala eden na drugega. Spoznala sta, da ne moreta več tako. Sklenila sta, da se bosta poročila in to sta tudi storila.

Po poroki se je Lejla preselila na Igorjev dom. Bila sta srečna, čeprav je njuno srečo kalila negotovost, kako bo rešena Lejlina prošnja in kaj jima lahko prinese naslednji dan.

Od časa do časa se je tudi Igorja lotila skrb.

»Kaj, če bo Lejlina prošnja zavrnjena?« je bilo vprašanje, ki se je čedalje pogosteje prikradlo v Igorjeve misli. Pa je take misli hitro na silo odgnal.

Minilo je že več kot pol leta, kar sta bila Lejla in Igor poročena, odgovora na Lejlino prošnjo pa od nikoder. Lejla je postajala vsak dan bolj zagrenjena in bolj zaskrbljena. Pred Igorjem je skrivala svojo zaskrbljenost, kolikor je mogla. Pa ji je le sabo uspevalo.

Nekega dne je ugotovila, da je na poti otrok. Kako bi se ga razveselila, če je

ne bi razjedala skrb. Takrat pa se je potegnila vase in Igorju ni povedala, da pričakuje otroka.

»Ne bom mu še razkrila, da je otrok na poti. Mogoče bodo moje prošnjo zavrnil in bom morala oditi. Zakaj bi skrbelo še njega. Dovolj je že, da jaz nimam miru.

Poskušala je odkriti, kaj je z bratom. Ali je še živ? Pa ni uspela. Vesti o domovini in svojcih je bilo nemogoče dobiti.

»Počakati bom morala, da se vojna konča. Potem bom gotovo izvedela, kaj je s Salihom,« so ji odgovarjali povsod, kamor se je obrnila po informacije.

Nekega dne, ko je Igor prišel iz službe, je spotoma vzel še pošto iz nabiralnika in jo prinesel v hišo. Med potjo je pregledoval, kaj je prišlo.

»Uradno pismo za Lejlo je. Najbrž je odgovor na njeno prošnjo,« je pomislil in streslo ga je.

»Kaj, če je odgovor negativen? Kaj bo potem?«

Ko je prišel do Lejle, ji je takoj povedal:

»Lejla, pismo imaš.«

Izročil ji je prispelo pismo.

Lejla je prijela pismo in nekaj trenutkov obstala kot ohromela. Nepremično je gledala v pismo in se ni premaknila.

»Odpri ga vendar!«

Lejla je s tresočimi rokami odpirala pismo. Ko ga je odprla, je v naglici preletela njegovo vsebino. Potem pa ga je molče pomolila proti Igorju. Igor je pismo vzel, in kakor hitro je mogel, ga je prebral. Obraz mu je spreletelo veselje in okrog ustnic se mu je narisal nasmeh.

»Dobila si! Dobila! Konec je skrbi in negotovosti!« je vzkliknil na ves glas.

»Pa ravno skrajni čas je že bil. Še zlasti sedaj, ko je otrok na poti. Kaj bi midva z otrokom, če bi me zavrnili?«

KONEC

Poročilo nekega nomada ali kako se skriti sredi trga

Sergej Harlamov

Od doma sem krenil nekoliko prej, zato mi ni uspelo umiti si las — ostali so mastni in neurejeni. Nase sem navlekel edino, nekoliko manj sprano, črno srajco, ki sem jo še imel, in hkrati upal, da luknja na mednožju kavbojk ne bo pretirano vpadljiva. Ker s praznim želodcem, tako vsaj pravijo, ni dobro sklepati kakršnega koli že posla, sem pred razgovorom za šiht najprej skočil še jest v eno izmed restavracij s hitro prehrano, ki razen študentskega bona ni zahtevala doplačila (Ah, blagor institucijam visokega šolstva, ki še tolerirajo fiktivne vpise!).

Nažrt instant kosila sem se tako odpravil proti sedežu morebitnih delodajalcev. Brez pametnega telefona, ki bi kompenziral moj nesmisel za orientacijo, mi ni preostalo nič drugega, kakor računati na to, da sem si v študentskem domu s pomočjo strica Gugla in njegovih zemljevidov vsaj za silo zapomnil splošno smer do sedeža podjetja. Marketinška agencija, na katero sem bil namenjen, je imela svoje pisarne v predelu mesta, ki sem ga sicer malenkost poznal, a vseeno ne dovolj, da bi si lahko zaupal: udobne hišice višjega srednjega razreda, obdane z lično urejenimi zelenicami, bleščečimi nakupovalnimi centri in velikimi steklenimi škatlami s poslovnimi prostori, pač niso predstavljale mojega rajona. Mogoče kvečjemu malomeščanski ideal, ki pa ga še nobeni generaciji moje družine ni uspelo zares doseči — ko pa ji je svoje potomce končno le uspelo poslati na fakulteto, izobrazba itak ni imela več nobene vrednosti ali pomena, saj je bil trg dela z "izobraženci" mojega pofl-profila že prenasičen, profiti pa so se že ustvarjali nekje drugje ...

Kakorkoli, na lastno presenečenje sem se, ne da bi se prej vsaj dvakrat izgubil, po tridesetih minutah pešačenja pojavil pred jeklenimi vrati, ki so ločila dvorišče agencije od neposvečene raje na pločniku. Nekoliko osupel

nad dejstvom, da se ob pritisku na kljuko niso odprla, sem stopil preko ulice, da si iz poslednjih ostankov tobaka namotam čik; itak sem bil, kot kakšen prototip dobrega in marljivega delavca, vsaj deset minut prezgoden. Po tem, ko sem kar nekaj časa tako zabil pred zaprtimi vrati, sem se naposled le opogumil in pritisnil na gumb z ikono zvonca. Oglasila se mi je receptorka in me po krajši razlagi namena mojega obiska spustila naprej. Ob vstopu v prostorno in položčeno avlo mi je segla v dlan in z nasmeškom na ustnicah zagotovila, da bo "kreativni direktor vsak čas tukaj". Še preden bi mi uspela servirati kavo, za pripravo katere se mi je bila ponudila, se je njena napoved uresničila — z roko, iztegnjeno v pozdrav, je proti meni stopal slok, visok možak, šarmantno posrebrenih las, oblečen v po meri krojeno poslovno obleko brez kravate in odpetim vrhnjim gumbom bele srajce. Njegove uglajene manire in benevolenten stisk rok sta že ob prvem vtisu pričala o svetovljanskem in splošno razgledanem posamezniku naše družbe, ki bi prvi zastavil svoj podpis pod peticijo proti prisilni izselitvi kake za okolico problematične romske družine ali pod protestno noto ob vnovičnih varčevalnih rezih v proračun kulturnega ministrstva. Seveda je hotel, da se, kot enaka med enakimi, tikava, čeprav sem bil že v naprej obveščen, da bo v primeru zaposlitve moja plača prve tri mesece poskusne dobe znašala nekaj manj kot minimalca. Ha! Mini-malca za pod-rejene! Po uvodnem mašljenju in uradniških legitimacijah sva tako sedla vsak na svoj oblazinjeni stol v konferenčni dvorani, nad katero je kraljeval gargantuozni LCD-zaslon, da bi pričela z intervjujem.

»Vidim, da ste zaključili dodiplomski program primerjalne književnosti in filozofije,« je zadovoljno začel, najbrž zato, ker je v isti sapi lahko dodal: »Veste, tudi sam sem komparativist po izobrazbi,« kar je na moj obraz pričaralo nasmešek, ki pa bi si ga gospod kreativni direktor najbrž težka lahko pravilno tolmačil. Namesto, da bi ga, muzajoč se, soočil s svojimi pomisleki glede humanistike, vera v katero se mi je zmeraj zdela degruntantna, če ne celo nevarna, sem raje zahinavil presenečenje v stilu »oh, pa pravijo, da se z našo izobrazbo ne da povzpeti višje po stratifikacijski lestvici!« in naredil požirek pravkar prinesene kave. »Veste, to znanje vam zna še kako koristiti, saj mi, zaposleni v marketingu, ne prodajamo produktov, ampak zgodbe!« je nadaljeval in jaz sem mu spet dobrodušno, a ne preveč hlastno, prikimal, saj nihče ne mara kimavcev: to, da prepričaš naročnika (in zapovrh še samega sebe) v nenadomestljivost svoje panoge in v to, da se je pripravljen

za opravljeno storitev celo blazno skeširati, najbrž zahteva kar precejšnje sposobnosti na-laganja.

Medtem so moje ustnice seveda govorile nekaj povsem drugega — dodal sem le, da sem podobno delo že opravljal za določene spletne portale. Ob omembi te informacije je kreativni direktor zastrigel z ušesi in takojci pograbil ponujeno rdečo nit: »Če smo že pri tem — ali vas smem vprašati po vaših delovnih izkušnjah in pridobljenih veščinah?« Čeprav mi vljudni podton vprašanja ni bil pretirano povšeči, saj sva oba dobro vedela, da me lahko brez mojega dovoljenja vpraša vsako pičkarijo, ki mu pade na pamet, jaz pa mu v vsakem primeru moram odgovoriti, sem mu nonšalantno začel naštevati vsa relevantna in nerelevantna delovna mesta, na katerih sem se po spletu (ne)srečnih okoliščin znašel, zaposlitve in sposobnosti, ki sem jih dejansko imel, pa tudi kupček ali dva takih, ki jih v resnici nikoli nisem. Skratka, povsem racionalno sem storil to, kar mora bojda vsakdo, ki prodaja svoj produkt, storitev ali pač delovno silo, da bi preživel na trgu: skušal sem zadovoljiti in ugoditi željam potrošnika! »Vsekakor sta fleksibilnost in raznovrstnost znanja tisto, kar je pri kandidatih za zaposlitev v naši agenciji še posebej dobrodošlo,« je pripomnil in hkrati presekal tok moje verbalne diareje. Nato me je ošinil z dolgim, skorajda dramatičnim pogledom in zaslutil sem, da v svoji glavi že napleta obrise naslednjega vprašanja, za katerega je po tistem upal, da bi zame lahko bilo kočljivo.

Kot še ne šoloobvezen otrok, ki skuša mamu prepričati, naj mu še pred kosilom dovoli jesti čokolado, je zaigrano pomencal in nato hladno in jasno le artikuliral vsebino svojih misli: »Povejte mi, imate slučajno kakšne etične zadržke? Tu namreč vodimo reklamne kampanije različnih produktov in storitev, ki se bi nekaterim morda lahko zdeli sporni ...« je začel, cinik, ki sem ga uspešno vzgajal še od srednješolskih let polnih neuresničenih ljubezni, pa ga je prekinil s preprostim ne — glede na moje finančno stanje sem se namreč še predobro zavedal, da sem za denar pripravljen igrati tudi Mini-Goebbelsa, če bi to bilo potrebno ali od mene zahtevano. Na moj odgovor je odreagiral pokroviteljsko in mi razložil, da je to firma, ki se zaveda svoje družbene odgovornosti, neki neki, bla bla bla, in podobna jajca. Spet sem mu prikimal in hkrati dal vedeti, da o naročnikih, kakršni koli že bodo, ne bom podajal vrednostnih sodb, pač pa bom preprosto oddelal svoje in pri tem skušal slediti njihovim etičnim standardom. Na koncu se je z

mojim odnosom zdel celo zadovoljen — jaz pa z njegovim odzivom prav tako.

Nekdo je potrkal na vrata in skozi špranjo priprtih vrat je pokukala natupirana glava receptorke, z lakoničnim sporočilom, da so poslovni partnerji že prišli in da ga z direktorjem na čelu pričakujejo v sprejemni dvorani. »No, to bi bilo zaenkrat to, o naši odločitvi boste obveščeni v prihodnjih dneh po elektronski pošti,« je dejal, se še enkrat več rokoval z mano in me, med kramljanjem o moji diplomski nalogi, katere objekt raziskave je bil eden izmed romanov tudi njemu zelo ljubega prozaista, začel ležerno spremljati proti izhodu mimo gruče ljudi, na katero ga je malo prej opozorila receptorka. Pospremil me je vse do dvorišča, ki je v sončni svetlobi naravnost kičasto lepega dne, spominjala na kuliso kake patosa polne reklame za mobilnega operaterja. Tu sva se, vsak po svoje zadovoljna z razgovorom in polna dobrih, optimističnih občutij, prav ljubeznivo poslovila.

Moja imitacija nekoliko samosvojega, a skupnim ciljem zavezanega kandidata za zaposlitev, je še enkrat več obljubljala, da bo obrodila v bistvu narabutane plodove, vendar — ko bodo, tako kot njihovi predhodniki, tudi ti potencialni delodajalci ugotovili, da za delovno mesto sploh nisem primeren, kaj šele usposobljen, bo že prepozno — plačilo za tri mesece uvajalne dobe pa varno spravljeno v mojem žepu. Vesel, da mi je (najbrž) še enkrat več uspelo zvijačno prestaviti svojo eksistenčno stisko za nedoločen čas, ko moja igra ne bo več vžgala, sem razposajeno odkorakal v začetni stadij sončnega zahoda novim izivom in razgovorom naproti.

Starka tretjega tisočletja

Marjan Hren

Črv mi ne da miru, vrta: »Pojdi, poglej, kaj je s Francko!« Zima z malo snega je trda, opoldne je minus pet. Posebej neizprosna je ženici devetdesetih let. V dvoje zgrbljena, zgarana duša, starka, kakršnih več ni, životari v napol zgrajeni hiši v vasi pod menoj. Iz njenega dimnika se danes še ni pokadilo. Betonski kvadri, za katerimi biva že trideset let, so ostali surovi. Garaža na drugi strani zidu, grad brez oken in brez vrat, tudi znotraj ni ometana. Okolica v celoti daje surov, žalosten videz, kot da tod še nihče nikomur ni rekel, dober dan, imam te rad.

Podrtija starega svinjaka je poleg ruševin prvotne domačije edini objekt na dvorišču. Svinjak je pod težo snega že pokleknil na nekaj mokrih drv, ki so tamkaj nametana. S kosi zanikrne kritine in polivinilom pokrita, za v štedilnik predebela in grčava polena čakajo, da jih starka ali nekdo razkolje. Vse drugo je sama ničvredna navlaka. V okolici je še nekaj kamenja in s koprivami ter mahom preraščenih kupov zemlje in gramoza, ki je po večini že zlezal v zemljo. Tudi mogočni novodobni plevel brez imena je tamkaj zavrtal globoke korenine. In bog ve, čemu je namenjena stara brako prikolica, tisti razstavljivi kovček na kolesih, ki ga od prvega dne, ko se je znašel tam, ni nihče več ne premaknil in ne razstavil.

Na zanikrnem tnalu ni niti enega polena. Vse si ženica sproti sama pripravi. Pred letom, okoli božiča, sem ji pripeljal za slab kubični meter svojih suhih drv in sekiri zamenjal preklano robato in majavo, na roke stesano toporišče. Še nabrusil sem jo. Kar bal sem se, da se ženska, nevajena naostrenega orodja, poškoduje. Tudi njenih drv sem ji večkrat nasekal. Ženica mi je sicer rekla, da ni potrebno, da lahko sama ... Vem, to je zaradi v dušo zažrtih občutkov sramu nemočnega človeka. Tudi nadrla me je parkrat, še od začetka, ko me ni poznala. Kar dobro me je obdelala. Naslišal sem se tistih osornih besedi: »Kaj te briga, kaj iščeš tod in ...« Preslišal sem nekaj psovka, saj sem jih itak pričakoval. Tega mi zdaj več ne počne. Bil sem uporen, pa se

je že privadila. Vsakič pravi, da nima denarja, da bi plačala, in se mi redno zahvali. Tudi pravi, da bi mi dala vina, če bi ga imela. Kar čutim spremembo v njenem obnašanju, ko se malo pomudim pri njej. Vedno poizkušam s toplo besedo odtajat zaledenelo dušo. Pozna se ji, da se je v enem letu postarala za desetletje. Pogled na siroto je obupen. Težko je reči, da se ženica kdaj umije. Komaj prestavi nogo z dvorišča na edino stopnico do hišnega praga. Počrnel obraz in ledeno kapljo na koncu nosu ji zakriva naprej pomaknjena volnena ruta in sključena postava. Volnena, prevelika in pretegnjena jopa visi na njej in čez debelo krilo. Oboje je omaščeno, od hrane popackano. Na nogah ima debele nogavice, obute v prevelike klobučevinaste copate. Vidi se, da te reči dobi od Rdečega križa ali Karitasa.

Nedelja je in čas je za kosilo. Sključena ženska s sekiro nemočno kljuje po zaledeneli poti, ki strmo vodi do javne ceste, da bi sin z avtom lahko prišel domov ali šel v službo. Tudi s pepelom in nekaj peska je pot posuta. Nekajkrat sem jo že srečal na cesti z lopato odmetavati sneg. Brez potrebe, saj tam ga orjejo, ona pa to kar počne brez pravega vzroka in učinka, vendar mora zaradi svoje velike skrbi in zamolke ljubezni do sina, tako, zaradi vesti.

Pozdravim, ona pa kot ponavadi bolj sebi nekaj v brado zagodrnja. Pred par dnevi sem ji pripravil drv in od doma pripeljal par suhih pušljev* rezine za podkurjavo. Vse sem znosil na hodnik. Zanima me, če je drv zmanjkalo, ali kaj? ... Stopim na hodnik bolj podoben skladišču umazanih cunj. Nobene omare. Puste umazane stene in v hiši me zmrazi. Ena vrata vodijo v temačno luknjo. Čuden prizor: v majhnem prostoru na štedilniku na drva opoldne leži stara mačka, grdo gleda – zverina mačja. Nič več se ne čudim, da se iz dimnika danes še ni zakadilo. Zunaj pa je ob dvanajsti uri minus pet. Tudi v kuhinji ni drv. Seveda, saj mora kuriti noč in dan. Na umazani mizi in pultu je nekaj posode, čudno, vsa je pomita – na čisto. Povešena vrata, ki se sama zapirajo, odrine še ena mačka in skoči na stol in na mizo. Vidi se, da je vajena gospodinjstva in natančno ve, kje je kaj najti. Pretakne posode in jih bog ve katerikrat že ta dan spet obliže. Sedaj vem, zakaj je vse pomito. Naprej po zadnjih nogah nadaljuje osvajalni pohod, tudi v odprto visečo omaro se vzpne. Mačka na štedilniku prha in s taco zamahne proti vsiljivčevi roki, ko se ji približam, da bi pogledal v mrzlo kurišče. Nekako se je znebiti ... Nisem prepričan, da ne bo planila vame, kajti tu na štedilniku je ona gospodar, to potrjuje njen usločen hrbet in plameni v očeh. V kurišču je tema,

v prostoru, v očeh, v duši starke je tema, povsod sam mrak. Zraven štedilnika na tleh je postlano ležišče. Odeja in blazina, vse je umazano, po tleh cveti topli pod in pod njim surov beton, še to me zmrazi. Na stolu je nekaj zavojev sladkorja in moke, tudi soli – bržda od Rdečega križa. Na vprašanje, če tu prespi, mi vrne nerodno sestavljanko nekaterih besedi, kot da ni še nobenkrat, vendar je drugod premrzlo in vsak dan je bolj mraz. Mačke pa, da je ne motijo, da jih ima rada. Značilno za osamljenega človeka, pozabljeno dušo. Na vprašanje, če kaj rabi, mi odgovori: »Samo žveplenke* in pol kile hlama*,« si še tiho zaželi. V očeh pa se zaiskri solza neke pozabljene ljubezni in pričujoče hvaležnosti. Danes je nedelja, ve, da se je ta čas nekoč na mizi v stari domačiji kadilo in je prijetno dišalo ...

Vem, da je ženska čudaška. S sosedi se kaj dosti ne družijo. Tudi pomoč odklanja. Vse, kar ima, je voda iz vodnjaka pred hišo, napeljana v temačno kuhinjo, in od soseda električni tok. Na črno ji ga daje, ker pravi, da se mu smili. Ni pa zadovoljen, ker mu zaradi tega crkuje pancerka*, sitna in draga reč, ko mora za popravilo klicati Elektro. Francka ima sina, krepko čez štirideset jih ima. Ima službo. Dela v stalni nočni izmeni. Podnevi spi, zato se vidita še manj. Kar dober osebni avtomobil ima in tudi krožnik je na strehi. Tudi on je »poseben.« Nikoli, kadar sem ga po naključju lahko kaj vprašal, nisem dobil pravega odgovora. Starka svojega edinca mnogokrat ozmerja. To je ves pogovor, kar ga imata. On živi v mrzlem nadstropju, vedno zaklenjen, tudi podnevi. »Greje se na luč*,« mi je rekla Francka, zato ne zdrži glavna varovalka. Nikoli mi ni odprl, ko sem ga desetkrat klical in mu zvonil. Tudi drva sem razbijal pod njegovimi vrati, pa ni prišel ven. Ona se na sina vedno jezi, obenem pa ga zagovarja, da ji pospravi in vse opere. Vendar tega ji ne kaže verjeti, saj ga takoj spet preklinja, v hiši pa straši grozljivi nered. Nazadnje, ko sem jo obiskal, me je čez kuhinjska vrata ozmerjala: »Kurba hudičeva, kurbe, kurbe ... prasica ...« In še nekaj navrženih besedi v zvezi s hudičem, namenjenih sinu, sem prestregel jaz. Zamenjala me je s Francijem, ko je skozi okno zaznala prihajajočo senco.

Pravijo, da je bil Franci bister otrok, samo komunikacija da je od samega začetka problematična. V osnovni šoli je imel slabe ocene, četudi je snov obvladoval. Sosedov sin, Vilko, je sedel z njim v klopi. Povedal mi je, da učiteljici ni mogel odgovarjati, četudi je znal. Včasih sploh ni odprl ust. Ko ga je poklicala, je komaj vstal in se ves bled tresel. Čisto je zablokiral, samo

njemu se je malo odprl. Nekako se je pretolkel, da je naredil osemletko. Prejšnje poletje, ko je v gozdu blizu moje domačije sam podiral drevo, je imel še nesrečo. Hudo jih je dobil po glavi. K sreči je bilo v času počitnic in zrelih borovnic, pa se je v bližini našla mlada prisebna učiteljica, pritekla je pome, da sva mu obeljeno glavo zavila v brisačo in ga na poti v bolnico predala rešilcu. Tamkaj je zakrpan in s pretresom možganov ostal par tednov. Pozneje, ko sem ga obiskal, mi je zaupal, da ga strahovito boli v glavi, pa mu bolniške nočejo več podaljšati. In delal je izpit za tovornjak s priklopnikom, stvar je bila že pri koncu, pa bo sedaj vse propadlo. Takrat, v težkem stanju, sem se z njim lahko še največ pogovoril. Priznal mi je, da se boji mater dati v dom, ker bodo posegli po zemlji, in dekle da je imel, pa jo je mati preklela, da je ušla, od takrat ni več imel nobene.

Poslovim se in obljubim, da se vrnem. Grem domov po vžigalice, take ta dolge, da jih lahko prime z otrdelimi prsti, dva dni nazaj sem ji dal novo škatlo, pa je vse porabila. Jaz imam takih za par mesecev. Še kaj suhega vzamem za podkurjavo, gajbo drv in od nedeljskega kosila vedno ostane za jutri ... Odhajam s tesnobo in čudnimi občutki. V mesto moram, takoj jutri potrkam na prava vrata, čeprav vem, spet se bodo, kot že nekajkrat, stežka odprla in vse gre prepočasi. In tole pismo, še poprej ga napišem za s seboj. Vem, da ima napisana beseda moč, in kar tako odgnati se že ne bom dal, tudi zagrozim jim, če ...

Nekdaj je bilo pri Bezelovih drugače. Mati in Francka sta po drugi svetovni vojni v sožitju živeli v stari, prijazni kamnati hiši s cvetočim vrtcem za lesenim plotom ob cesti. Debela vinska trta izabela* se je naslanjala na zid. Razpredala je poganjke naokoli po kamnitem zidu, po celi dolžini in širini hiše nad okenci, pa naprej na dišečo agatnico*. To je bila prava kmečka domačija z vežico na sredini in dvema koncema*, pa še štibelec* je imela in bila je s slamo krita še dolga leta po vojni. V veži je bila črna kuhinja Pod nebese* je pozimi viselo suho meso. Tako toplo je bilo v tem domu, ko bi danes še bil kje takšen, z gankom*, kot ga je imela ta domačija. Vse je vzela ali bolje zatrl moderni čas. Spodaj je bil za debelimi zidovi hlev, poln živine. Hrastova vrata z lesenimi bangerji* in podbojem* so vodila k živalim. Med podencami* in trami se je iz kuhinje videlo dol k liskama. Kadar se je katera pripravljala na telitev, ni bilo treba vsakokrat ven na mraz. Tak dom ni bil nikoli hladen, pa če je bilo zunaj še tako mrzlo. Človek je živel v sožitju z

živino, grela je človeka in človek njo in dišalo je po senu, ni smrdelo po silaži kot danes. O, če bi bil brat Miha živ. Bil je dober človek, pravi gospodar. Plačal je prispevek za elektriko in dal tri štange* za daljnovod. Edini on bi lahko ohranil ta biser, pa ga je vzela bolezen kmalu po nesmiselni drugi svetovni vojni.

Francka ni bila neumna, preje bi rekel močno zaostala in bolj sama zase. Dokler so bili mati, je še šlo, potem pa se je še bolj zaprla in potegnila vase. Hišo je načel čas, slamnato streho bi morala obnoviti, pa se Francka ni mogla znajti, niti električnega toka si ni oskrbela.

Drugod so vsi gradili, podirali so stare hiše in betonirali. Vse je takrat znorelo, včasih preveč v znamenju nekega namišljenega in silnega napredka. Njen dom pa je žalostno propadal.

Čas je hitel mimo nje. Papežev France je večkrat pristopil na pomoč. Starejši, že zacuknjen* fant je bil čuden na svoj način, pa silno delaven in trpežen, po svoje čudaška in obenem dobra duša. Tudi on je bolj malo in nerazločno govoril, kot bi se tega sramoval. Včasih je rad popil, hitro se ga je prijelo, saj ni imel dobre hrane, razen kadar je delal pri drugih ljudeh. Imel pa je tisto čudno navado ali bolezen, ki se je po očetu z geni prenesla nanj. V vasi so ji zbadljivo rekli kar parkljevka*. Oče je rad vtikal prste v druge ženske in samo gledal skozi okno, prerokoval in delal otroke, kar osem jih je bilo. Kadar je videl tujo žensko, se je kar slinil. Tudi Francetu so prsti sami uhajali v prepovedano sadje, med obline tudi še premladega ženskega telesa. Zaradi tega ga je enkrat domačinka, prava energetska bomba, na moč oklofutala in opraskala. Tudi v službi je bil, pa je vse pustil. Emigriral je. Na Karavankah so ga prijeli, moral je odsedeti. V službo zaradi sramu ni šel nikoli več. Da se je vsaj oženil! Večje napake ne bi mogel narediti, ostal je sam na svoji propadajoči kmetiji. S Francko sta se privadila, da ji je v poznih letih, ko sta jih imela oba že štirideset, nekako še naredil otroka. Bili so čudna trojica posebnih ljudi, ki nikoli niso živeli kot družina. Francka bi si že morala popraviti hišo, pa ni bila sposobna narediti zahtevnega podviga. Čutil se je odgovornega, da ji mora pomagati, saj je bil Franci njegov. Treba se je bilo odločiti. Nuja in želja po dobrem stanovanju je bila velika. Nista se je lotila s prave strani. Namesto da bi stari hiši popravila streho, sta šla po zgledu vaščanov graditi novo. Nikoli je nista dokončala. France je žrtvoval svoje

prihranke, vse se je ustavilo. Stara domačija je propadla, čez mnoga leta so jo porušili, pa nikoli docela. In propadla je tudi njegova domačija ne daleč stran, na prelepem sončnem delu vasi. Otrok je odraščal po starševskih vzorcih in ni mogel biti drugačen. Vaški otročaji so mu nagajali. Mati ga je branila, kot je znala, tudi s sosedi je večkrat prišla navzkriž, da ji niti pomagati niso mogli. Starala se je ona in z njo hiša, pa tudi želja po toplem domu. Iz nekdanje urejene ženske se je spremenila v skrušeno in zapuščeno starko, ki se je najbolj bala zime.

Poleti, v silni vročini se peljem čez vas domov. Ustavim. Sključena Francka po asfaltni cesti vleče na vrv navezani dve poldrugi meter dolgi klaftri*. Vrv se je zažrla v počrnele prste. Mrtvaški pot kaplja od obraza. Iz svojega kilometer oddaljenega gozda devetdesetletna starka kot žival na sebi šlajsa* drva. Še cekar ima v roki in vejnik v njem.

Spomnim se, večkrat sem v gozdu, ko sem nabiral jurčke, naletel na visoko od tal čudno prisekan štor. Sedaj vem, tamkaj je bila starka. »Teta, zakaj to počnete, rekel sem vam, da povejte, pa vam bi s traktorjem pripeljal drv, tega vendar ne morete početi, časa imam dovolj, pa bi vam rad ...«

»Lahko sama, saj imam čas,« je bil standardni odgovor. Polena sem naložil v prtlačnik, Francka pa je vožnjo odklonila. V tistih zimsko-letnih copatih, volneni ruti in debeli jopi je počasi drsala proti domu.

Naslednjega jutra so prišli avtomobili z utripajočimi lučmi in veliko lepo oblečenih ljudi. Francko so odpeljali, diagnoza je bila jasna – pljučnica, izčrpanost in kaj še vse ... Ostala je v bolnišnici, počasi si je opomogla. Odpeljali so jo v dom, svojega ni videla nikoli več, čez par mesecev je v zvoniku pod menoj dvakrat zapel navček: »Vem, sedaj, ko bi lahko živela kot človek, ... pa je, kot ujeta ptica morda od žalosti ... In spet je vsakdo vzdihnil: » Hvala bogu! ...«

Oziram se v dolino. Zima je neznosna, trda je, opoldne je več kot minus deset, da je reka zaledenela. Iz dimnika se, tudi kadar je najbolj mrzlo, nikdar več ne kadi, Franci se greje »na luč«. In starki se ni treba zime več bati. Tega se spomnim tudi, kadar se v gozdu na Ptičjem bregu ustavim ob visoko od tal čudno prisekanem štoru, nema priča govori, da se je tukaj do konca izmučila starka tretjega tisočletja.

*pušelj – majhna butara, sveženj,

*rezina – rezje vinske trte, *žveplenke – šibice,

*hlam – cenejše goveje meso za juho

*pancerka – glavna varovalka

*na luč – ko je prišla elektrika, smo jo imeli samo za razsvetljavo, za luč. Reklo se je, da se likalo, kuhalo, pralo na luč, tudi elektromotorji so šli na luč.

*izabela – samorodna črna sorta vinske trte dobrega okusa

*agatnica – zgodna dišeča, malo agatna – trpka, vendar zelo slastna hruška – drevo velike rasti

*taveliki in tamali konec – v ljudskem izročilu – tavelika in tamala soba na vsakem koncu hiše

*štibelc – majhna dekliška soba

*nebesa – prostor pod slamnato streho, kjer se je dimilo meso.

*gang – lesen hodnik pod napuščem, današnji balkon

* bangerji – masivni pokončni okvirji vrat

*podboj lesen zgornji masivni del med bangerji

*podence – lesene, smrekove ali hrastove deske za pod

*štanga – lesen steber, drog za el. vod.

*zacuknjen – okorel, olesenel, neobčutljiv

*parkljevka – posmehljiv izraz za poželjivo otipavanje, izhaja iz bolezni

parkljev .

*Klaftra – debelo poleno

*šlajšati – po tleh vleči, v prisposodbi se je reklo, vleči na vlak.

V mehurčku

Mija Ivančič

Bilo je pozno maja, ko človek ne ve točno, kako bi se oblekel, saj zjutraj piha leden vetrič, opoldne pa se oblaki razjasnijo in na mesto posije žgoče sonce. Bil je eden takih dni in svojo spomladansko utrujenost sem (sicer neuspešno) premagovala v kavarni ob Donavi, kjer sem počasi, kot prava plemkinja, srkala vročo kratko kavo. Počela sem, kar počnem vsakokrat, ko si od svojega vsakodnevnega ritma utrgam pet minut časa zase. Opazovala sem ljudi in se prepoznala v vsakem izmed njih. Kako čudno, vsi so hiteli. Vsem se je nekam mudilo in v očeh jim je bilo moč videti jasen cilj, ki so ga s hitrimi koraki skušali zakriti pred radovednimi pogledi mimoidočih. A nekdo v množici ni sledil črednemu nagonu in je naivno strmel predse ter pri tem mečkal rob knjige, ki jo je držal v naročju.

Na pomolu je sedel mlad temnolas fant in spokojno bral knjigo. Ob tem prizoru mi je srce prevzela toplina in nasmehnila sem se, kajti zavedala sem se, kako redki so. Napela sem oči, kajti zanimal me je naslov njegovega čtiva, a žal sem kmalu obupala, kajti posledice nenehnega sedenja pred računalnikom so se nedvomno usidrle tudi v moje oči. A kljub temu sem se naslonila nazaj in opazovala ta popoln prizor — v kaotičnem središču mesta človek, ki mirno bere knjigo in uživa v svoji katarzi. A mladenič vseeno ni mogel biti popoln, imel je eno napako — bil je temnopolt.

V trenutku, ko se namenim narediti zadnji požirek zdaj že hladne kave, s kotičkom očesa ugledam dva moška, kako se z naglimi in odločnimi koraki približujeta predmetu moje fascinacije, mlademu fantu. Sprva se mi zazdi, da se poznajo, a kmalu v sebi začutim strah, kajti spomnim se vseh grozних zgodb, ki jih pripovedujejo temnopolti. Spomnim se branja člankov na spletu in spomnim se pričanj znanke, ki jo nasilje (posredno ali neposredno) spremlja na vsakem koraku. Zmrazi me. Pogled uprem v prazno skodelico kave in v grozi pričnem gladiti blago na svojih stegnih. A nič ne more preprečiti moje radovednosti in pogled zopet usmerim proti pomolu. Tam

fant še vedno zatopljeno bere knjigo, moška pa sta že kar blizu. Vem, da ne morem storiti ničesar, kajti katastrofa je neizogibna. Moška se približata in v fantovih očeh lahko vidim obup. Presenečen, a vsega hudega navajen žalosten pogled uperi proti tlom, medtem ko ga moška zmerjata. Na srečo besed ne slišim, vidim pa solzo, ki spolzi po fantovem licu. Tokrat moj vid ni zatajil.

Fant se ozre okoli sebe in poskuša vstati, a mu moška zopet prestrežeta pot. Šele takrat ugledata knjigo v njegovi roki. Prebereta naslov, se naglas zasmejeta in jo s skupnimi močmi v popolnem metu zalučata v blatno in mulja polno reko. Knjiga pristane v umazani vodi in šele takrat lahko vidim naslov — Ne ubijaj slavca. Ironično. Ikonično. Klišejsko. Ujamem njegov pogled, kako z obupom spremlja tok, ki potapljačo se knjigo nosi daleč proč in s tem tudi njegove sanje, ki se skupaj z njo utapljujejo v reki, polni kanalizacije.

A fant si kmalu opomore in s plahim korakom želi nadaljevati svojo pot — stran od nasilja. A zopet mu jo prekrížata moška, ki vztrajno čakata nanj na začetku pomola. Kdaj sta prišla tja, ne vem. Prvi ga brcne, drugi pa mu z ramen odtrga torbo. Njeno vsebino strese na ulico in si posmehljivo prične ogledovati knjige. Študijsko gradivo. Na oči mi pade tema — te knjige so vredne celo premoženje, pa ja jih ne bo pustil kar tam ležati? A v trenutku se zavem, da je moja skrb za knjige večja kot pa za nebogljenega študenta. Popade me sram in za trenutek povесim pogled. A ne traja dolgo, ko zaslišim več kontinuiranih brc ter se nenadoma ozrem. Fant leži na tleh in moška ga izmenično brcata. Ozrem se, a zgleda, da nihče ne vidi tega, kar vidim jaz. Mimoidoči od prizora odvrčajo poglede in pospešujejo korak. Prav vsak si vidno oddahne, ko prizor izgine iz njegovega vidnega polja in lahko znova zaživi svoje brezbržno in apatično življenje brez slabe vesti.

Želim si vstati in pomagati, a ne morem. Očitno je, da je politika rasnega razlikovanja tudi v meni pognala močne korenine. Ni pomembno, kako močno si želim to prikriti, vstati ne morem. Ženska, ki brani temnopoltega pred dvema prepotentnima nasilnežema? Samomor. Posilstvo. Smrt? V mislih se mi odvíja film, katerega glavna protagonistka sem prav jaz, a moja usoda v njem ni rožnata, temveč je usoda vsake ženske, ki se izpostavlja (ali pa tudi ne) v javnosti. Prej ali slej tudi ona zamenja vlogo s temnopoltim

fantom, kajti svet očitno ne pozna več pravil.

Medtem ko se jaz ukvarjam s svojo usodo v namišljenem scenariju, se pred menoj odvija prava grozljivka. Resničen film, ki se ga ne da ustaviti in ne izbrisati iz spomina. Tu je in jaz ga gledam. Znova poskusim vstati, a na stol me vleče nevidna sila. Počutim se, kot bi bila nanj pripeta z verigami. Nemočno in izdano. Med mano in ulico je nevidna pregrada, ki me loči od resničnega sveta.

Ujeta sem v svoji nemoči in sanjarjenju o boljšem jutri, medtem pa človek trpi pred mojimi očmi. Moška se še nista utrudila in sedaj sta brce zamenjala za pesti. Skušam ujeti fantov pogled, a oči je že davno zaprl. Postane me strah. Želim poklicati na pomoč, a grlo imam popolnoma suho. Sežem po vodi, a kozarec je prazen. Ozrem se po kavarni. Ljudje prijetno kramljajo drug z drugim, ženska vneto tipka na računalnik, moški z resnim tonom glasu po telefonu ženi (morda ljubici?) razlaga, zakaj bo danes pozen na večerjo. Nikogar ne zanima dogajanje izven njegovega lastnega mehurčka egoizma.

Še enkrat se ozrem po ulici in vidim, da fant krvavi. Na njegovi temni polti je kri komaj opaziti, a je še kako prisotna, tako kot tudi rane, notranje in zunanje, ki sta mu jih zadala moška. Sedaj je ostal sam in leži na tleh ob klopci na začetku pomola. Ob njem leži odprta torba, ki spominja na butaro za prosjačenje, poleg nje pa so razmetane knjige. Mimoidoči hodijo mimo njega in mu namenjajo prezirajoče poglede, nekaj dobrih duš pa mu v torbo celo spusti po nekaj centov, da si operejo vest. Berači so postali novi spovedniki in namesto odpustkov kupujemo hrano revežem. Mimo priteče tudi mati s pristrčnim otrokom, ki je komajda shodil. Ta s prstom pokaže na spečega fanta in svoj vprašujoči pogled uperi v mamu. Mama ga udari po roki, češ da s prstom ne kažemo na ljudi, saj to ni vljudno, sama pa pohiti mimo. Otrok ji sledi, a še preden jo dohiti, se vrne in spečemu privošči brco v trebuh. Le od koga se je tega naučil? Rasizma se naučimo in nihče se ne rodi učen.

Zamišljeno gledam fanta in se sprašujem, če res le spi. In v tem trenutku ga prebudi kašelj, pred njim pa se pojavi nova mlaka krvi. Zmedeno pogleda okoli sebe in išče odgovore v okolici, a nihče se ne zmeni zanj. Nakar ujame moj pogled in me proseče pogleda. V njegovem pogledu, polnem upanja, čutim strah in grozo pred resnico, ki mu za zdaj še ni znana. Ne ve, kaj se je

zgodilo, a videti je, da mu prizor ni tuj. Povesim pogled, on pa že rutinsko prične spravljati razmetane knjige v torbo. Še enkrat me pogleda, a tokrat v pogledu ne čutim prošnje, temveč očitek.

Natakar mi prinese račun.

Plačam, ne da bi pogled odtrgala od fantovega.

Natakar odide.

Draga kava, pomislim.

Naposled tudi jaz vstanem in grem.

Končno sem osvobodjena.

Imigrant

Jure Januš

Odprem oči. Zamežikam, ampak še vedno ne vidim. V ušesih mi odzvanja tisto znano bobnenje izpred zadnjih nekaj let, ko so bombardirali Alep. Eksplozije, ki so vsakodnevno stresale mesto, rušile hiše in mrcvarile ljudi. Trupla, ki jih ni bilo več mogoče prepoznati, s katerimi so se hranili sestradani psi. Jok žena in kričanje nebogljenih mater. Vojaki — naši zaščitniki, ki so kot muhe cepali pod letalskimi in topniškimi izstrelki. Umazanija, smrad, bolezni, smrt na vsakem vogalu. In temu Američani pravijo širjenje demokracije.

Vstanem. Spet me boli glava, da le s težavo mislim in zaznavam okolico. Te migrene so najbrž posledica nočnih mor, ki jih skoraj vsakodnevno doživljam, odkar sem pred dvema letoma z mlajšima sestrama zapustil Alep. Brez staršev, ki so ju ubile bombe, brez denarja, brez upanja na svetlo prihodnost smo v beraških capah krenili na pot v neznane dežele, na kontinent, ki se mu reče Evropa, v naročje mame Merkel. Najprej smo prišli v Turčijo, kjer so nas več kot teden dni gnjavili na meji z raznimi potrdili, dokumentacijo in ostalim, kar spada k antimigrantski birokraciji, nato pa so nas strpali v tovornjak in odpeljali v barakarsko naselje nekam na zahod Turčije. Tam smo dva meseca preživeli obdani z bodečo žico, oboroženimi vojaki, brez kanalizacije, stalnega dotoka pitne vode (ki smo jo v vedrih prinašali iz tri kilometre oddaljene reke), ob pičlih, neokusnih obrokih (za repeté smo lovili podgane in miši) in ob pomanjkanju osnovnih higienskih normativov (tuširali smo se enkrat na dva tedna s hladno vodo iz reke, uši in bolhe, ki smo jih med tem staknili, pa smo seveda pojedli, največkrat surove). Bili smo sestradani, shujšani, bolehnii (nekateri so v taborišču tudi umrli in so jih zagrebli v skupni grob — jamo okoli sto metrov ven iz naselja), prezirani, osovraženi, tujci v versko sorodni državi. Smeti, svojat brez doma, ki se hrani na državne stroške, medtem ko morajo domačini delati in nas vzdrževati. Izobčenci, podleži, zločinci, goljufi, prevaranti, strahopetci (ostali bi raje v svoji domovini in padli pod streli ali poplavo granat!), ničvredneži, berači,

reveži ...

Tudi drugje ni bilo nič bolje. Ne na Balkanu, ne v Avstriji ali pa Švici. Povsod so nas gledali postrani, češ: »Kaj iščete tukaj, poberite se tja, od koder ste prišli!« Nezaupljivo, osovraženo, boječe. Še danes ne razumem povsem, zakaj. Saj smo navsezadnje samo ljudje iz mesa in krvi in ne nekakšni demoni ali pa obiskovalci iz vesolja. Ljudje, ki iščemo mir, ljubezen, prijazen nasmeh, solidarnost, novo prihodnost. To in nič drugega. V ta namen smo zapustili našo domovino, ključovali lakoti in boleznim, vročini in mrazu, se prebijali čez bodečo žico potni, krvavi, žuljavi in neprespani. Ker smo upali. Sanjali. Iskali nov začetek ...

Sedaj meni in mojima sestrama gre dobro. Ali pa bom raje rekel solidno. Živimo v majhnem stanovanju nekje na obrobju Münchna. Imamo svojo kuhinjo, spalnico, kopalnico s tušem, dnevno sobo, ki je hkrati tudi naša spalnica z dvema raztegljivima zofama, in celo svojo klet, v kateri hranim svojo kolo in razne druge potrebščine, tudi zalogo hrane, kolikor je utegnemo nakupiti za vnaprej. Pohištva je malo, a je zelo uporabno. Štedilnik, pečica, mikrovalovka, kuhinjski elementi, hladilnik z zmrzovalnikom, skupna omara za oblačila in obutev, pisalna miza ... Poskrbljeno je tudi za ogrevanje in poleti za hlajenje s klimo (ki je niti ne uporabljamo pretirano veliko, saj je tudi v Siriji nismo). Res je, da se nekoliko stiskamo in smo na tesnem s prostorom, ampak nič hudega. Morda se bomo nekoč preselili v večje stanovanje, kjer bomo lastniki in nam ne bo treba več plačevati najemnine, ki so v tej državi v sorazmerju s povprečno delavsko plačo na žalost pravzaprav zelo visoke.

Ni kaj, družino je težko preživljati. V Siriji sem sicer dosegel stopnjo izobrazbe, ki bi tukaj v Nemčiji ustrezala končani osnovni in srednji šoli ter dvema letnikoma fakultete (študiral sem jezikoslovje, in sicer svoj materni jezik arabščino ter angleščino, ob čemer sem nameraval na koncu opraviti še pedagoški izpit in postati učitelj oziroma profesor v osnovni ali srednji šoli), vendar do sedaj še nisem dobil priložnosti za razgovor o službi, ki bi ustrezala moji izobrazbi. Trenutno se moram zadovoljiti s službo navadnega tovarniškega delavca pri Mercedesu, kjer so plače, še posebej za nas, »ausländerje«, dokaj nizke. Da se lažje prebijemo skozi mesec, priložnostno delam kot čistilec pri zasebnem družinskem podjetju Schwert. Na podlagi

dopolnilnega dela k sreči zaslužim dovolj, da lahko sestrama, ki sta še mladoletni in hodita v osnovno šolo, omogočim šolanje. Stežka, saj nam na koncu meseca ostane v najboljšem primeru kakšnih dvajset ali trideset evrov.

Prihodnost me zelo skrbi. Nikakor mi ni všeč, da v Evropi prevladuje desnica, ki vzpodbuja antimigrantsko politiko. To se dogaja tudi v Nemčiji, kjer so trenutno na oblasti kristjandemokrati. Ljudje postajajo zaradi čedalje večjega priseljevanja tujcev iz Bližnjega vzhoda vse bolj nestrpni in sovražno nastrojeni. Zlobne pripombe na ulici so nekaj, kar občasno doživljam tudi jaz, hvala bogu pa še nisem bil vpleten v kaj hujšega, denimo pretep. Prejšnji mesec so po državi poročali o treh hujših pretepih, v katerih so bili udeleženi priseljenci iz Afganistana, Iraka in Maroka ter člani dveh antisemitskih združenj. Prisotno je bilo tudi orožje: palice, noži in steklenice. V bolnišnico so morali urgentno sprejeti okoli štirideset ljudi, od tega jih je bilo osem huje ranjenih, dva pa sta bila (in sta morda še vedno) v kritičnem stanju. Potem so tukaj prisotni tudi vlomi in posilstva, za katere naj bi bili največkrat krivi priseljenci; nadlegovanje, anonimne grožnje, antibegunski propagandni plakati ... V zadnjih nekaj letih se je zgodilo mnogo tovrstnih hudodelstev.

Čemu tolikšno sovraštvo? Mar mislijo, da smo mi tukaj prostovoljno, po lastni izbiri? Če bi svetovne velesile blagoslovile urediti razmere v naših domovinah, bi se že zdavnaj vrnil domov, kjer bi lahko zaživel normalno življenje.

Da jim krademo službe in pehamo v revščino? Do neke mere že, ampak ali imamo izbiro? Naj živimo od zgolj od sociale, ki je mnogo prenzka za preživetje? In tudi če bi bila primerno visoka, mar nas ne bi obtoževali, da živimo na račun države in davkoplačevalskega denarja? Da smo lenobe, ki cele dneve čepimo doma ali pa delamo izlete v naravo?

Smo muslimani in od nas se po veroizpovedi pričakuje, da naj bi imeli čim več otrok ter po naših najboljših močeh širili islam. Na koncu bomo spreobrnili še Kitajce in Indijce, jih povabili v Evropo in izrinili klenega Evropejca iz njegovega teritorija. Morda nekoč v daljni prihodnosti, sicer pa je to spet del propagande. Dokler se bomo na Bližnjem vzhodu med seboj tolkli muslimani, jim ni treba skrbeti, da bi se Evropa tako hitro islamizirala. Če pa Evropejce skrbi globalno naraščanje prebivalstva, pa naj na Kitajsko, Indijo ali pa kam drugam, recimo na Washington oziroma Belo hišo, vržejo

atomske bombe, pri tem pa ohranijo veliko mero solidarnosti in človekoljubja (ali pa raje prepovejo imeti več kot enega otroka, kar bi bila po mojem bolj smiselna rešitev). Kakor se bo naša gospoda odločila, tako pač bo.

Sestrama postrežem z zajtrkom. Danes so na vrsti kosmiči z mlekom. Pospravim, pobrišem mizo, skočim v kopalnico, si pripravim stvari za v službo ... In že se odpravimo iz stanovanja na avtobusno postajo. Sestri spremim v šolo. Na šolskem dvorišču tu in tam začudeni, sovražno in odklonilno usmerjeni pogledi. Poskušam jih ignorirati, obenem pa sestrama težko prikrijem svoje neprijetne občutke. Otroka sta, otroci pa velikokrat nagonsko začutijo, da je nekaj narobe. Še posebej otroci, ki so doživeli to, kar so doživeli otroci beguncev, ki so zbežali zaradi vojne.

Zamišljeno naslonim lice na avtobusno šipo. Razmišljam o tem, kaj se dogaja, in o tem, kar bi se moralo dogajati. Se spremeniti. Odpraviti sovražnost in raso nestrpnost. Odpreti srcé in pomagati. Dovoliti, da se družba in svet preobrazita in stopita na pot duhovnega napredka. Da si ljudje upajo sanjati in upati na boljšo prihodnost ter da se jim sanje uresničijo. Jih osrečijo, saj bomo tako vsi bolj srečni in zadovoljni. Saj je

»edina stvar, ki se z delitvijo večja, sreča.«

Neskončna pot domov

Nina Jeran

Orion je sedela na polici in gledala skozi okno. Oblak zvezd, planetov in meglic se je vrtinčil v brezmejnosti in igral v ujeti tišini. Valovi barv so se prepletali drug z drugim, zvezde so nastajale in umirale, planeti so samevali ali pa se bohotili v uničujočih nevihtah. Nohte je zabadala v blede kožo, kar ji je puščalo odtise. Objemala je pokrčena kolena, solze pa so jih v kapljah nežno padale po licih v časovnih valovih. Čutila je neopisljivo zaskrbljenost. Ko jo je zagrabil tesnobni krč, ni hotela družbe, lepih spodbudnih besed ali slišati dvigovanja in spuščanja prsnega koša drugega prisotnega. Padajoče solze so se pomešale v to živo sliko in izparele v visokih temperaturah. V grlu jo je prebadala grenkoba, v prsnem košu ji je zevala praznina, ki se je napolnila, napihnila in eksplodirala, potem pa jo zopet onesposobila. Počutila se je povsem izgubljeno in nemočno. Lice je pritisnila ob steklo, zenice pa so se prilepile ob rob zaobljenega kvadrata. Pogled se je raztezal v neskončnost spodaj in navzgor. Vsaka stvar je imela svoj konec, zato ne bi smelo biti skeptično, zakaj ga tudi univerzum ne bi imel. Njegove skrivnostnosti očitno še niso poznali tako dobro. Sektor 3, v katerem je živela, je bil posejan z gozdovi, travniki in nižjimi hribčki, proti središču nadstropja pa je drvel slap, ki se je usmeril proti potoku, zavil v reko in reka v jezero. Dotaknila se je mrzlega stekla in za seboj pustila sapo, ki se je ujela v kristale, preden je dokončno izhlapela. Koraki so odmevali po hodniku, obloženim z rdečo preprogo, temne stene pa so svetile v mikrolučeh, ki so spominjale na kristale v rudnikih, ki so čakali, da jih nekdo izkoplje. Vrnila se je v zapuščeno sprejemnico. Mize in stoli so bili prazni. Od sten se je odbijala tišina. Rahlo je trznila ob pogledu na Tavierja, ki se je sklanjal nad pultom. Oči so bile ugasnjene, mehanične roke položene ob telesu in mrtvo je gledal predse. Zarjavele veke, ki so se že zatikale, mu je potisnila navzdol.

*

Jecey je divje plesal na odru in nastopajoče spravljal v smeh. Bradley, večni

zastopnik pri vsaki bedariji, se je smejal in celo navduševal, naj naredi še kaj, ob čemer bo Orion le zavila z očmi. Bežno se je nasmehnila, potem zakopala nos v zapise iz časov, ko je še stalo Osončje in je bila Zemlja le dragoceni modri planet, ki se je sukala okoli svojih prijateljev. V mislih jo je vedno znova preganjal prizor žarkov uničujočega Sonca, ki so požrli vse, kar jim je bilo položeno na poti. To je videla le na stimulaciji, v obudnikih spominov pa je vseeno čutila krivdo, kot da bi to zagrešila sama. Hotela je vedeti čim več o nastanku Zemlje, njeno evolucijo, zgodovino in kulturo človeštva. In bolj, ko jo je raziskovala, bolj je spoznavala, da so bili ljudje okrutni in sebični in nekako je bil samomor sonca celo nekakšno odrešenje ... Bradleyjev pogled se je ustavil na odštevalni tabli, ki je beležila čas do vstopa v atmosfero novega planeta. Spraševal se je, če bo tam res kaj bolje, če ne bi raje kar živeli na sami ladji in bili večni popotniki v vesolju. Še en dan jih je ločil. Bradley je prihajal iz družine Izobčencev, kar ga je rahlo zaznamovalo. Ladja je bila razdeljena na enajst sektorjev. Vsak je imel svoje stimulacijsko okolje, narejeno po zgledu Zemlje. Ostala nadstropja pa so s seboj nosila zgodovinske predmete in spomine na človeško kulturo. Vsaka etaža ladje je imela rove in hodnike, ki so bili med seboj povezani. Ti pa so vodili v bunker Izobčencev, ki so pred nekaj stoletji skušali ladjo sabotirati. Zgodil se je upor in pobili so tisoče ljudi. Zavedli so se svojega izvora, kar jih je preplašilo in predvsem razjezilo. Planet se je utapljal v smrtonosnih plinih, tla in voda sta bili zastrupljeni s kisljinami in strahotna vročina je izparila, kar je še ostalo od morij. Ljudje so stradali in živeli v revščini, populacija je bila že pretirano visoka. V ugodju so živeli le premožni, ostalo je umiralo in se upiralo brez uspeha. Živalstvo je izumrlo, rastline so se posušile, in kdor je imel pamet v glavi, se je odločil za samomor, kdor pa papir v denarnici, pa pri privatnem raziskovalnem inštitutu naročil bivalno ladjo in se iztretil v vesolje. Najprej so raztretili vesoljne smeti okoli planeta, da so ga sploh lahko zapustili. Pustili so ga samega, vročičnega in uničenega. Skušali so poiskati najbližji planet, kjer bi lahko živeli, a v bližini niso našli ničesar. Nihče ne ve, ali je na Niegeri 7 sploh kakšno življenje in če se je biosfera v času potovanja že kaj spremenila. Marsikdo je spominjanja napak na Zemlji že sit. Pa so jih obudniki spominov in muzeji opominjali na to. Izobčeni so pokazali grdo plat človeštva.

Bilo je prijetno hladno, sredi jase pa so postavili oder, kjer se bo odvijal koncert. Večer se je v sekundi spreobrn timer v noč. Strop se je odprl in nad

glavami so utripale neonske luči. Prikazala se je srd vesolja. Zunaj so se dogajale eksplozije zvezd, leti utrinkov in sprehodi mimo neobiskanih planetov. Ni se zdelo več tako ujeto. Orion in Bradley sta sedla na travo in štela kresnice. Potniki so se zbirali, posedli v travo in šepetali. Otroci so kresničke lovili, a nikoli jih niso uspeli ujeti. Zaigrale so piščali in zadonele citre, ko je na oder stopil sam kapitan ladje! Predstavil je hologram uničenega planeta, novega planeta, ki ga bodo dosegli v enem dnevu, potovanje padcev in uspehov, željo po boljšem in upanje, da so našli, kar so iskali. Konec potovanja, ki so ga začeli tisoč let nazaj. Nastala je turobna napetost. Prizemljila jih je tesnoba. Orion je pozabila dihati. Bradleyju je postalo vroče. Dlani je usmeril v pesti in v ritmu udarjal ob kolena, pri tem pa si grizel ustnico. Potniki so otrpli, se izgubili v odmaknjenih pogledih. Sledil je aplavz in bolečino so zamenjali mili pevski glasovi ter zvoki kitar. Počakala sta Jeceyjev metal nastop divjih luči in laserjev in navdušeno zaploskala. Zatem sta dve senci potuhnjeno smuknili v notranjost gozda. Prostor je bil estetsko dovršen. Kamni, drevesa in tok potoka, ki je tekkel po zelenici. Kot da bi resnično sedel v odmaknjenem kotičku narave ob gozdu. Še nočni veter je zvedavo zapihal in pretresel do kosti. Bradley je sedel na skalo, ki je štrlela iz dvignjene trave. Bridko je zajavkal zaradi zbadka in se presedel na mehko travo. Orion se je naslonila na deblo in buljila v tla. S prsti je pritiskala ob komolce in z mislimi zbežala stran. »Ni mi všeč, od kod prihajam.« Ko je Bradley to izrekel, je še sama padla v travo ter sedla po turško. »Kaj nam je bilo tega treba?« je šepnila in objela kolena. Bradley je otožno zavzdihnil. »Zdi se kot čisti grobijani.« »Še kaj hujšega, kot pa samo to,« je rekla. Bradley je sklenil roke. Temu je sledil dolg otožni izdih. »Želim si, da bi lahko nekako vse popravila. Pritisnila restart gumb in se to ne bi zgodilo.« Med premlevanjem njegovih besed se je nad krošnjami zbudil lunin krajec. Utrinek je zopet prečkal nebo. V naročje ji je skočila kuna in se dotaknila njenega noska z iskrivimi brčicami. Lahko bi jo pobožala, povonjala njen kožušček, če bi zverinica sploh bila prava in ne le zavajajoč hologram. »Mogoče res ne moreva spremeniti zgodovine, lahko pa spremeniva spomin nanjo,« je privrelo iz nje. Bradley se je namrščil. »To, kar je bilo, je bilo,« je odvrnil po daljši tišini. Smuknila sta nazaj do jase in pobegnili skozi vrata v sprejemnico.

Neon črke na steni so opominjale samo še na 23 ur 33 min in 23 sekund do prihoda v orbito Niegere 7. Orion ga je popeljala do kapitanove kabine,

kamor ponavadi pridejo mulčki, ki bi si radi ogledali, kako pluje velika ladja. Smuknila sta noter, ravno ko je eden zadnjih mornarjev izstopil. Vklapljen je bil avtopilot, zato je bila celotna kabina prazna. Skrila sta se za obujevalnik spominov. Vedela sta, da mora nekje biti gumb, ki bo ugasnil vse holograme v sektorjih, ki so nosili predmete in najdbe celotne poznane človeške zgodovine. Bradley je pazil, da ju nihče ne bi ujel. Orion je iskala restart gumb. »Poglej,« je šepnil. »Res nimam časa,« je živčno zagodrnjala. Bradley je pokazal nemi obujevalnik, ki se je divje svetlikal. Pristopila je bližje. Sličice so pokazale izgrede in pokole. Ljudje z vsega sveta so se borili, da bi pridobili vstopnico za ladjo. Kdor si je ni mogel privoščiti, se je prijavil na loterijo. In posledice so bile katastrofalne. »Niso vzeli vseh,« se je zgrozila. Zaslišala sta odpiranje vrat. Orion je hitro pritisnila gumb izbrisa, in ko so se vrata odprla, sta zbežala ven. Ladja ni imela niti ena spomina na Zemljo več. Razen njenih genov. Njenih potomcev.

*

2 uri 46 min 11 sekund, odštevalna tabla je žarela.

V ljudeh v sprejemnici pa je žarelo pričakovanje.

Bradley in Orion sta stala ob stekleni steni in brez besed zrla v modrozeleni planet. Prečudovit modrozeleni planet. S konicami noskov sta se dotikala neprebojnega stekla. »To je naša nova prihodnost. Kar smo pokvarili, bomo popravili,« je obljubil kapitan. V njihovih očeh se je svetil modrozeleni kamen.

Samo upali so lahko, da bodo res.

Most

Andrejka Jereb

Takoj po pristanku letala izpod ozvezdenega neba nad afriško celino je notranja umirjenost popustila. Zdaj je tu, v oslepljenem jutru, v mreži velemestnega blišča in številnih mostov, v deželi dolgih svetlih noči z nizkim zimskim nebom, tako drugačnim od njegovega, s soncem, ki poleti noče zaiti. Kmalu bo zagledal poteze znanega obraza in občutil zanj povsem novo slast.

V glavi še vedno brnenje letalskih motorjev. Neznosno odrivanje človeške gmote po razkošnih letaliških halah, klevetanje, ki ga ni bil vaju, in ti sklonjeni pogledi, ki so se lepili nanj, kakor bi bil kužen, vse to ga je navdajalo z osuplostjo. Jih je motil njegov neprisiljeno topel pogled vranjih oči, morda vonj po konjaku, kolonjskih vodicah, nalakiranih nohtih belih ljudi, ki se jih je nalezal med potniki in se ga še držijo?

Jih je sram, da ga vidijo praznje oblečenega, v svetlo pisani srajci, ko pa je tu menda petnajst stopinj. On, črni visokorasel mladenič, svetleče negovane polti, polne kristalnega pričakovanja, prinaša vendar divje ljubeč nasmeh in diši po očetovstvu. Njegova kri prvič zlita z belo, v milo rdečo spojino. Kolikšna sreča.

Čustvena napetost in dolga odsotnost bosta pozabljeni, takoj ko bo v naročje prišel drobno bitje. Svoj pomnoženi jaz.

Vse je dobro, mu sporoča dekle, nobenih zapletov. Samo pridi.

Sporočilo, vez, ki se ne sme izgubiti. Ki se ne bo nikoli pretrgala.

Izginja strah, vse, kar je v dolgih mesecih negotovosti razganjalo njegovo vročo kri. Polt te male ljubke belke, žitni lesk njenih las in tisti posebni vonj njene notranje ženskosti, ki mu je vzbujal svojevrstne občutke, vse se bo danes strnilo v eno samo zlitje troje tresočih kril.

Sredi razmišljanja se spomni neizčrpne volje svoje izbranke, ko so mu jo na inštitutu za razvoj kmetijstva prvič predstavili kot akademsko raziskovalko poljščin, ki bi uspevale v njegovi domovini. Še vedno je presunjen nad njeno preprostostjo, odprtostjo duha in neizmerno pripravljenostjo zblizanja z njegovim ljudstvom.

Bele stene porodnišnice mu kljub sterilnosti vračajo ravnotežje. Receptorka ga v gladki angleščini prijazno usmeri v čakalnico. Ni veliko ljudi. Sem in tja mimo steklenih pregrad pridrobijo koraki v belih sandalah in mimobežno šuščenje bele halje zmoti urne kazalce.

Čudno brezstenje duše imajo ti zidovi, pomisli, medtem ko išče stol, kamor bi sedel. V roki mrzlično stiska lonček z orhidejo. Nasmehne se svetlolasemu neznancu in prisede k njemu. Gotovo tudi on utripa v pričakovanju. Lahko bi delila vznemirjenje in veselje, čeprav se beseda med mladimi očeti pogosto potuhne v samozadovoljstvo. Moški se ob gibu temnopoltega moža zdrzne in namrgodenega obraza hipoma vstane s stola. Nič hudega slutečemu Afričanu kretnja odrine še zadnjo troho upanja po navezavi stika. Dejanje mu kakor vbod sulice v srce vsili misel o moči varovanja zasebnosti. Trenutek zatem pa pomisel; morda beg pred drugačnostjo, poteza, ki je na vseh kontinentih zloveščega izvora. Je bil z domačinom nevljuden, je preveč izkazoval svojo srečo, se je prekršil, ko jo je želel deliti z nekom, jo podvojiti in v zameno ničesar pričakovati? Tako vsaj je pri njih, tam doli. Južnjaška kri ne pričakuje ničesar v zameno za pozdrav, ker mu je povračilo že vzajemno občutje svetov. Zadošča širok nasmeh, morda kratek dotik z očmi. Pri njih se rojstvo otroka slavi z vsem sorodstvom in sosedi, v obrednih oblačilih se pleše dolgo v noč in prosi dobre nebesne sile za zdravje in dolgožitje novorojenca. Mesec izpuhteva ljubezen in visoko nebo odpira smeri v pokrajine, kjer lahko najdeš potrditev za svoja dejanja in vero v moč davnih resnic. So glasovi, ki v tebi prebujajo prepričanje, da v najrahljših vzgibih iz narave najdevaš odgovore za reševanje življenjskih zapletenosti. Ob tem človek scefra napetosti in izstopi iz telesa.

Tukaj pa – ti nenavadni vodeni pogledi, ki komaj čakajo, da poniknejo v nerazpoznavnost, skozi ozka vrata trepetavosti pred drugačnostjo.

Kadar boš med mojimi ljudmi, se ne obremenjuj z njihovim prepričanjem, mu je kmalu po prvem obisku njene domovine dejala bela žena. Dihaj odprtih

pljuč. Ljudje na severni celini živijo sedanost ukalupljenega potrošniškega vrvenja, zasidrani v svoj prav. Slabost, ki votli stene njihovega telesa, je nekje prebrala.

Njegova draga. Še malo pa jo bo videl. Še trenutek pa bo sreča popolna. V troje bodo in lahko se bo prvič dotaknil njunega talismana. Pomislil je na čas, da ga pokličejo v poporodno sobo, kamor bo zavel veter z juga in prepihal severnik, kamor bo med zibanjem drobnega bitja zaneslo zvoke tam-tam in zeleno valovanje travnih savan in bo slavje, zaokroženo v obredno praznovanje. Izginil bo hlad in z njim vse, kar prihaja iz tukajšnjega sveta, vse bo pozabljeno, ko bo k sebi prižl sina. Bo nadaljevanje velike radosti, zlitje v moč pramatere vsega.

Nehoten dogodljaj vsemirja

Daja Jöbstl

Sunkoma je odprla veke, na koncih obrobljene z dolgim, temnim šopkom trepalnic — te so kar ječale pod pritiskom mastnega barvila, katerega namen je bil preganjati mrčes, in se ozrla naokoli, nakar se ji je pred oglejevo črnimi begajočimi očmi odprl pisan vrvež vsakdana. Le še eden v nizu soparnih in gladnih dni za Durgo, mlado siroto na prašni in hrupni ulici Džaipura, ki si živež pridobi s prosjačenjem. Skobacala se je iz pomečkanega omota umazanih rjuh, ki se jih kot golazen drži umazanija, in poravnala nekdanj rebrast karton; sedaj že do konca sploščen, na katerem spi sleherno noč. Ta je bil nova pridobitev, vse odkar so njenega prijatelja Radža odpeljali bog si ga vedi kam. Zdi se, da se za ubožnega otrokca na razbeljeni vročini ne zmeni nobena okoliška živa duša.

Motoristov na obrabljenih sedežih (meječih že na zamaščene cunje ponarejenega usnja, iz katerih meži pena umetnega izvora) mopedov dvomljivega porekla, rikš z vojaško zelenimi platnenimi strehami, kolesarjev z razpokanimi plastičnimi sandali (in podplati) in seveda voznikov taksijev ter osebnih avtomobilov je bilo na vidiku vsaj za štirimestno številko.

Majhne, ovalne nosnice ji je dodobra napolnil smrad velemesta — vonj tople gume in izpuhov preštevilnih vozil. Lačna, kot je bila, je hipoma in brez opozorila stekla preko ceste do stojnice s svežim — tako je bilo vsaj nakracano na plakatu — sadjem. Njeno dejanje je posprenilo neznosno glasno, hreščavo hupanje. Zanj pa se sicer bolj ali manj ni zmenila. Že je ogledovala nemaren, oguljen prt, na katerem so bile razvrščene sijoče dobrine. Kar čakale so nanjo s svetlimi lupinami, zamolklimi ogrinjali ličnih povrhnic, varujočih brezmadežne slastne sredice in kroglastimi, gladkimi koščicami, hierarhično zložene v raznolike geometrijske tvorbe. Izmaknila je sočen zlatorumen kos manga, ko neobriti prodajalec z umetnim zlatim zobom in temnimi dlakami na razgaljenem vratu (našitek gumba na vrhu srajce se je najbrž razrahljal) ni bil pozoren dovolj, in jo urno ubrala nazaj čez cesto. Vas

torej naj seznanim z vnaprej znanim razpletom? Jeznoriti vozniki, ki trudoma zavirajo, in grdo gledajoči mimoidoči (bi lahko, kot rečeno, solidno opisali situacijo).

Kako in čemu je semle prineslo nemška turista, zakonca, bi lahko utegnila biti zanimiva pripoved, vendar je za našo zgodbo, boljše povedano, črtico, kakorkoli že obrnemo misel, dokaj zanemarljiv podatek.

V hlačah kremastih odtenkov (priljubljenih artiklih to poletje, še posebej v kombinaciji z modnimi rutkami) in potovalnih srajcah, olepšana z neokusnima klobučkoma, ki poudarita prirojeno lepoto štrlečih ušes, sta bila videti pristrčno grozljiva. Nekako se mi včasih zazdi, da so vsi potovalci zmeraj majceno odurno napravljeni, saj nemara ne vedo, kako se oblačiti na potovanju v obupno vročih azijskih deželah? Nanju so se kakor lasje na med lepili (preverjeno vsakič, ko si zaželim piškotov namočenih v medu, čudakinja jaz!) prodajalci, ki sta jih brez uspeha odvrčala, da sta že skoraj bila videti, kot da bi oral. Ti so nedvomno zaslutili kupčijo dneva (morda celo sezone), saj so ravno beli tujci znameniti po svoji nedojemljivosti pri poslih. »What about this colour ma'am?« (bralce naprošam, naj si sami zamislijo takšen vzhodnjaški naglas, kot je treba) je priletno gospo spremljala pojoča govorica z neizmernim zanosom. »Nein, ich wünsche das nicht, danke«, je bila eksaktna gospa Schultz; ni si dala pustiti prepričati (starodobna matrona), ki ji je bilo v navadi, da obvelja njena.

Kajpada pa je ostareli par zagledal majhno deklico s poltjo zrn kave in dolgimi, ebenovinastimi, a nekoliko štrenastimi lasmi. Menila sta, da je čisto preveč ljubka, da bi takole samcata sedela na zaprašeni prsti. Zatorej sta se odpravila k nji, in sicer iz čiste požrtvovalnosti ter dobrega evropskega srca (ki skuša prepozno pripomoči k pravici po dolgih dneh — grozote kolonizacije!). Nadvse pomembno pa je omeniti, da ta dva 'siromaka' vendarle nista storila nič žalega in se jima torej kot avtorica, v skladu z vsemi manirami, globoko ter iskreno opravičujem.

Dekletce se je medtem obliznilo okoli umazanih ustec, lepljiv sok manga (kraljice sadja) je bil tako dober, da jo je zazibal v lahen sen; prepustila se je otožnim, nostalgичnim sanjarijam, čeprav jih ni niti dobro poznala. Iznenada pa je njeno gostijo zmotila okrogla pojava — nadnjo se je sklanjal rejen možicelj breskove barve in upadlih, a puhostih lic. V roki je malodane

malomarno držal bankovec za tisoč indijskih rupij. »Wie gehts liebe Mädchen? Auguste, komm hier! Sie ist so schön, aber sehr schüchtern, ho-ho,« je s svojo ženko podelil to dobrodušno mnenje o otroku. Sirotko pa ga ni razumela, pač pa je strahoma opazovala prišleka. Ta ji je ob čudaški in zategnjeni ter po svoje lepo zveneči melodiji jezika v ročico pomolil zmečkanega tisočaka. Durga ni mogla dojeti absurdnosti tujčevega dejanja, pa vendar je nerefleksivno in brez pomislekov pograbila ponujeno. Zdelo se ji je že povsem nerealno, v sreči je poskočila in se zapodila po ulici, s srcem, razbijajočim kot kladivce na nakovalo. V tem hipu pa ji je pot prekrižala usodna prepreka. In jo iz zadušljivega, svetlega dne pospremila v osamljeno in hladno temoto (no, tega vendar ne vemo zagotovo, saj nam ne bi mogla pojasniti).

Mladi voznik motorja s tankimi brčicami in potnimi sragami na širokem, mozoljastem čelu je grdo zaklel, potem pa ga je v molk zavil strahoten pogled.

Življenje je tudi po mnenju strokovnjakov nedvomno nadvse nenavadna zadeva. Morebiti se ne zavedamo, kako malo smo morda oddaljeni od poslednjega diha, kako blizu zahrbtni, pogoltni starki s koso smo ...

Pogreb — neskončnost — večnost

Klavdij Jöbstl

Pričakovanje nas lahko osrečuje ali pa tišči v srcu, ki prekomerno utripa z zamolklimi udarci. Ko je človek sam s seboj, notranji dialog preglasi zunanje vsakdanje in nesmiselne misli o težavah, ki bodo morda človeka naskakovale med trnovo potjo življenja.

Bil je torek (za nameček pa še drugi dan v tednu). Sonce je s svojimi vročimi lovkami udrihalo po čustvih in mi ni prizanašalo z monotonijo slike. Retrospektiva mojega kot tudi našega življenja ni hotela razveseliti — lepega pričakujoč – nedolžne notranjosti, ki je izbijala z vso težo po počutju. Ura je odbijala in se odmikala ... Nestrpnost vsakega reagiranja se je preobražala v izgovor, da je nastala situacija vzrok nečesa višjega, nam nerazumljivega. Koliko usod, koliko smrtnikov se je že in se še bo spraševalo o smislu človeške eksistence in tudi njene minljivosti. Tudi jaz in mi. Ne moremo se sprijazniti, da bo izginila zavest nam ljubega človeka iz tega prostora in obstala tam, kjer samo Najvišji razporeja (ali pa tudi ne, lahko pa gre tudi za odsotnost Vseprisotnega). Nekatera vprašanja prehitro privedejo na konec poti, ki je hkrati tudi začetek nove (predpostavljam). Osnova človeškega obstoja, njegove biti je navkljub človeškemu napredku nespremenjena, celo zagrnjena v tančico skrivnosti, ki se le redkim odkrije v svoji neminljivi lepoti. Kje ste danes, vidci!? Težka je naša preizkušnja, ki nas vodi čez nemalo zidov in nas prestraši, ko opazimo, da je število zidov pred nami mogočna številka, ki pelje v neskončnost (podobno kot število neumnosti). A to še ni vzrok za obup, saj je osnovna človekova naloga stremeti k neskončnosti, k smislu svojega obstoja (spet predpostavljam).

Končno je le napočil čas našega odhoda na pogreb, ki nam v tistem trenutku ni bil naklonjen (zato smo si ga prijatelji malce popestrili z dimnimi signali). Človek se vse svoje življenje poslavlja in spet srečuje s fatalno pogojenostjo, da se poslovijo in pričakuje ponovno srečanje. Kaj bi bilo, če se z vsako osebo ali situacijo srečali samo enkrat, edinkrat v življenju? Če ne bi imeli

nobene prejšnje izkušnje, s katero bi lahko odreagirali na novo situacijo? Situacija bi bila podobna človeku z demenco ... Življenje je srečanje in slovo. Ta brata sta neločljiva (ne vem pa, če se imata rada). Vmes pa je čakanje ... (čakajoč na ... čaj).

Asfaltna cesta nas je neusmiljeno približevala h koncu, cipresastemu pokopališču, in nam povečevala čustva s čudnimi nihanji, ki jim človek sam ni kos (zato potrebuje vedno civilizaciji prijazno omamo). Pretvarjanje je izgubilo vajeti in jih predalo čustvom.

Izstopili smo iz avtomobila kot nepridipravi in za nami se je usul plaz težkega in opojnega dima, opozarjajoč na porazgubitev dobrih in slabih vibracij v neskončnem univerzumu.

Dolga in široka, malce tudi prašna cesta se je nemarno in enolično vlekla do strahospoštovane, velikanske zgradbe (pred njo se tudi veliki egocentriki počutimo majhne), ki je grozljivo pričakovala obiskovalce. Vstopili smo v mrliško vežo. Mračnost in mrtvaški ambient, pomešan z neprijetnimi vonjem, nas je surovo postavil na realna tla in v soočenje z dejstvi, ki niso skrivala namena. Pognalo je slabost v šibka telesa ljudi, ki še niso klonili pred zadnjo postajo življenja. Še vedno se opirajo na trhlo palico upanja, čeprav je že nalomljena.

Pogrebna ceremonija se je začela. Na govorniški oder je stopil možic, ki ni vedel, zakaj je bil tam. Čudovito Beethovnovno glasbo so čudovito prekinili in on je s slinavim, nesmiselnim govorom, ki je jecljajoče izzvenel v prazno, najbližje umrlega (prijatelje plus mamu, ostali skupaj z očetom so samo številke) spravil do ironičnega smeha. Tega smo s težavo skrivali, hkrati pa je bil opojno sladek, kot je vedno, kadar mora biti iz kateregakoli razloga zatajevan.

(Bilo nam je še huje kot rimskim vojakom pred Pilatom ob omembi imena Biggus Dickus v filmu Life of Brian). A smo navzven vzdržali.

S svojim neživljenjskim programom je nastopajoči upravičil ime pogrebnega zavoda in dobesedno dokazal, da je njihov nastop namenjen le mrtvim (še živi smo z nelagodjem spremljali tragikomične peripetije). Tudi pokojnikov oče se je z patetičnimi vzkliki v duhu pridružil zgoraj omenjenemu zavodu. S

sinom ni imel stika, ne prej, ne zdaj.

Naš pokojni prijatelj si tega ni zaslužil (mislim – pogrebne govora; smeh si je. Še sam bi se smejal).

Kje so tisti časi (spet modrovanje ...), ko nas je življenje z odprtimi rokami sprejemalo v svoje naročje. Vendar človek ne zna ceniti podarjenega. Dojame šele takrat, ko dar izgubi. Mi nismo bili izjeme. Tudi naš pokojni prijatelj se je tega zavedal. Izgubil je svoj dar in rdečo nit, ki je bila nanizana skozi darove. Niti ga ni izgubil, odvrigel ga je kot nepotrebno šaro. A bil je prehitel. Ni počakal, da dar spet ožari in se pojavi v šarmantni luči. In tudi, darovi se podarjajo večkrat in moramo neprekinjeno upati in jih pričakovati (biti moramo vedno na straži, kakor so bili aktivisti KLO-ja v Pesnici). Moramo imeti razširjene nozdrvi za nove vonjave ali vsaj črepinje vonjav. Tako, kakor človek sprejema, mora tudi dajati. Ljubezen se nesebično seli in nas pušča praznih rok. Vzrok pa je v človeku, v usedlinah živalskega in v latentnosti božanskega. Smrt pa je naša življenjska sopotnica, zelo zvesta žena, s perfektno frizuro in živeč v idealnem zakonskem stanu, s prikritim sadizmom. Ne smemo prehitevati, ampak iti v korak z njo in jo s spoštovanjem počakati, se ji predati. Revolt ne pomaga, naša bitka je vnaprej izgubljena. S tem se moramo (seveda moramo!) sprijazniti. Čisto naravna evolucija.

Zavese so se dvignile in naša križeva pot se je začela brez pomoči Simona iz Cirene. Neartikulirani občutki so me spremljali vse do groba. Zadrgovalo kot talar me je dihanje in me stalo grozovitih naporov. Utesnjen sem bil kot v premajhnem prostoru, brez možnosti premika okončin ali celo globokega vdiha. Čustva so me izdala kakor Juda Iškarijot in oblile so me solze. Zaželel sem si odleteti nekam v zavetje lirične samote, da bi se lahko na miru izjokal, velik otrok.

Mimo je. Mimo je ceremonija, občutek praznine je nespremenjen. Praznina, ki je tudi polnost. V končni fazi pa se je moj prijatelj rešil tega planeta (zaenkrat in za-enkrat, kako bo pa drugič, pa ne vem). To tudi ni kar tako. Vsi dogodki se mi prikazujejo kot sanje brez kontur. Kot sanje, ki nas istočasno navdihujejo z grozo in lepo nostalgijo. Spomini ... Z njimi lažje ostajam v svojem svetu; in vztrajam, trpim v svetu drugih. Morda pa je to glavni namen spominov. Kdo ve?

Na šiht in nazaj

Primož Karnar

Vsak dan vstanem ob petih in se peljem na šiht. 70 km v eno smer — v Sloveniji je mojih 50 min na zgornji meji družbeno sprejemljive vožnje dom-služba.

Ford Focus, 1.6 mašina, 2009 letnik, 362 tisoč prevoženih kilometrov. Če avto prodam, dobim jurja. Zvozim ga do konca, in ko bodo stroški popravila neekonomični ali pa pred naslednjim velikim servisom na 400.000 km, ga zamenjam. Udobje je zmerno, osnovni varnostni standardi zagotovljeni, nima pa funkcij v smislu piskajočega opozarjanja srne na avtocesti, da se ji bližam.

Če se pred pol šesto stuširam, najem, v ponedeljek še obrijem, oblečem nogavice do kolen, hlače, pas, srajco, kravato in obujem čeveljce, se lahko hitro premikam po ljubljanskih ulicah, ker se semafori vklopijo ob 5:30. Obenem poslušam prvo jutranjo kroniko, ki je kratka in se na moje razočaranje konča pred prihodom na avtocesto.

Na avtocesti se držim omejitev po načelu plus 20 km/h na omejitvah. Na obvoznici pridem do 100, v predorih do 120, na prostem do 150 km/h. Vožnja okrog šeste zjutraj iz Ljubljane ven je užitek za tiste, ki ljubijo komfort voznega pasu in ne preHITEVajo. Avti se nagnetejo le ob katoliških praznikih, ko gastarbajterji iz Avstrije, Švice in katoliških nemških zveznih držav domov odpeljejo svoje Mercedese, BMWje in Audije. Vsi oni imajo boljše avte od mene.

Ob 6:20 sem prvi v pisarni. Do sedme prelistam mejle, zberem misli in grem na wc. Danes imam 6 sestankov. Eden je 2 uri dolg, trije po eno uro, dva po pol ure. 6 ur delovnega časa za sestanke, torej bo malica sendvič v pisarni, ker za razkoščičevanje postrvi v menzi ni časa. Petek je, koncentracija plahni, žena kliče in sprašuje, kdaj greva v Bauhaus kupit rože za vrt. Po mojem mnenju je na vrtu smiselno gojiti le zelenjavo in tako izkoristiti vsak meter.

Rože so lepe za vazo, še posebej takšne, ki dolgo držijo ali pa kar posušene hortenzije, na katerih se mesece lahko nabira prijetni prah. Glavni in najdaljši sestanek je ob 12:00. Končal se bo ob 14:00 z razpravo o tem, kdo gre na Krk, kdo pa bo doma kosil travo, ker mora v soboto na praznovanje abrahama svojega sorodnika v x-kolenu.

Pet krajših sestankov do 11:30. Po zadnjem se usedem na stol, sklenem palec in kazalec, umirjam tempo notranje delovne vneme, da ne bom prekomerno naspidiran. Sestanek s šefi ob 12:00. Vodstvo proučuje izzive nezadovoljive rasti prodaje naših storitev v Švici. Naš direktor v Švici, Slovenec, je kot spužva — če ga hvalijo, se napihne, če ga kritizirajo, iz sebe iztisne bizarne razloge, zakaj je nekdo drug kriv za to, da storitve niso povpraševane. Za mizo sem najmlajši, svoje mnenje povem, če me vprašajo. O Krku ne razmišljam, ker mrzim temperature nad 30 °C. Ko odslovimo spužvo, priključeno preko videokonference, me vprašajo za mnenje. Naspidiran izgovorim iskreno enostavno poved, da bi ga bilo treba zamenjati. Soglašajo in mi ponudijo mesto direktorja v Švici.

Usedem se v avto za pot nazaj. Segrel se je na cca. 40 °C, zato vklopim klimo na 4 in da mi piha v obraz. Kljub temu uspem zašvicati do uvoza za avtocesto. Petek popoldne sta dve varianti za vožnjo nazaj. Prva je energije polna, ko me vseh 50 min drži službeni adrenalin. Druga je takojšnje mlahavo držanje volana in prepričevanje samega sebe, da je dremež na avtocesti škodljiva dejavnost. Čas za odgovor imam do ponedeljka, 7:00. Je to zlata priložnost? Sem prepotentni mlečezobec ali perspektivni kader? Tiščim na gas, vendar vnema popušča. Takšne zlate priložnosti so izhodna vrata za spužve vseh vrst. Postajam mehak, adrenalin začenja sanjati.

Ustavim se na počivališču Pihenhely. Zravnam sedež, izklopim radio, zaklenem avto, nastavim budilko in zalegnem. 10 min s petminutnim dodatkom. Vrhunec dneva! Ko se zbudim, me napolnjuje nežni vikend-adrenalin. V takšen stanju sem sposoben ženi kupiti tono rož. Čaka me še lahkotnih 20 min, ki so poezija v primerjavi s tistimi, ki rinejo v petek popoldne iz Ljubljane v svoje vasi. Z ženo bova šla na Aperol Spritz in razdirala argumente za in proti. Petek je dober dan za to, ker je manj ljudi v kafičih kot v četrtek, ko prilezejo na plano, nekaj malega spijejo, spijo maksimalno pet ur, v petek v službi na silo stisnejo in po službi nervozno

odpeketajo v svoje vasi ali na Krk. Vsem njim se mudi, čeprav imajo cel ljubi vikend časa pred sabo. Švica je baje velika vas. Nisem še bil tam, zdaj pa naj bi se preselil v Zürich čez en mesec s pogodbo dve plus dve. Minimalno štiri leta navijanja za Laro Gut in švicarsko/albansko nogometno reprezentanco. V gimnaziji sem bil priden in dobro poznam geografijo ter zgodovino te čudne državne tvorbe. Mi pomaga pri odločitvi, da nisem videl še niti enega domorodca?

V teoriji sem perfektni kandidat brez prakse v operativnem švicanju pri vodenju poslov. Odločitev moram sprejeti v petek, ker je škoda vikenda za agonijo samospraševanja. Ženo potrebujem, da mi pomaga pri odločitvi. Izbire nimam, ker zlate jame ne nastajajo vsak dan.

Razglednice

Lara Klun

Kavč, babi in agora patria

Spomnim se časov, ko je bilo vse malo drugače. Spomnim se, da je navdih tekkel v potokih in sem se, če je bilo potrebno, usedla na rob trga in pisala na stare račune. Velikokrat je bilo potrebno. Spomnim se golobov ob šestih zjutraj, ko smo se vračali s piknika, na katerem se je Anuša kotalila po griču in navdušeno pela o ježku in njegovem sadju. Ko sem prišla domov, sem iz navade napisala pesem. Uživala sem v ostankih občutka pijanosti, medtem ko je v sosednji sobi smrčala babi, če ravno od bolečin ni že prej vstala.

Vrgla sem se na kavč. Star, mehek in rjav. Hotela sem zaspati, preden bi zaslišala poštarjev motor in Primorske novice, ki so padle na tla veže. Poletje se je šele dobro začelo in vse, kar me je zanimalo, so bila široka neraziskana obzorja moje pogumne mladosti, nekaj umetnosti in veliko ljubezni. Hrepenenja so bila izrazita, bolečine globoke, vendar je prihodnost neprestano nekaj obljubljala in jaz nisem imela časa za pusto životarjenje. Verjetno sem spala dobrih petnajst minut, ko je babi zakričala, naj grem v sobo. Ni hotela, da bi ji delala sramoto, če bi se kdo nenapovedano oglasil na obisku. Včasih me je kljub vsemu pustila, da tako neuglajeno ležim do kosila. V tistih časih je še sama kuhala. Vedno je bilo dobro.

On

On je rojen na isti dan kot ti. Imel je podoben avto in podoben videz. Ne bi rekla, da sem bila čustveno zelo navezana nanj, ampak nepričakovano je pokazal zanimanje zame in to mi je dalo misliti. Zdelo se mi je, da bi lahko bila par. Nekajkrat sva se dobila, nič posebnega se ni dogajalo med nama, a sva se imela lepo. Potem pa ga nekega dne enostavno ni bilo več. Hitro sem ga pozabila, čeprav sem kasneje razumela, da je po svoje vedno bil z mano.

Skril se je nekam za levo ledvico in čakal, da ga čutno, a samozavestno odstranim. Če bi takrat vedela, kar vem danes, se morebiti ne bi zapletla z njim. Toda služil mi je na mnogo načinov in hvaležno mu posvečam ta odstavek.

Razni napredki ali Ekran je moj vsakdan

Tudi v tistih časih sem imela mobilni telefon, a ni bil tako zelo pameten, kot je ta, na katerega zdaj pišem. Sproti mi spreminja besede-berilo-BeribERTY-bearded-dragon-DRAGONS-man-mcdonald's-mccartney-Paul. Majhne črke v velike, velike v majhne, včasih jih podčrta, včasih jih izbriše. Vsakič znova se razburim, ker še vedno ne znam drugače. Ne spomnim se, da bi bili telefoni takrat tako vroča tema. Kljub temu, da sem imela že celo elektronski naslov, mi tudi to ni veliko pomagalo v življenju. To so bili lepi časi.

Včasih nisem nosila očal, pa ne zato, ker sem korenček z navdušenjem namakala v sladkor. Bila sem nepremišljena in zdrava, pa ne zato, ker sem bila mlada. Izbirala sem ljubezen, strahu nisem poznala. Če pa je že prišel, sem mu dala roko in hladno pivo. Zdaj več ne pijem, pa se mi ne zdi, da zato, ker bi samo sebe bolj spoštovala.

Vem, da smo se nekoč glasno borili proti temu, kar smo kasneje začasno morali postati. Česar se braniš, potencirano raste in zarečenega kruha se največ poje. Tudi to mi je babi velikokrat rekla. Pa vendar je zavedanje, tudi če v včasih kritično majhni meri, preživelo in dokazalo svojo

premoč. Zdi se mi, da se zadnje čase situacija intenzivno izboljšuje, kar je najbrž odvisno tudi od kolektivne energije, ki nam jo narekujejo planeti, vilinci in vsa splošna višja sila Dobrega. Kljub vsemu, kar smo prestali, smo zadovoljni, da nam je tudi v najtemnejših časih uspelo najti kakšno žarnico in si jo prilepiti na čelo. Za nagrado smo si naredili pomenljivo titulo »Modri tiskalniki«. Več o tem kdaj drugič.

Dobro

Nekje vmes smo se srečali tudi z dobrim in Dobrim. Hodila sta od mesta do

mesta in ljudem razlagala o starodavnih receptih, pozabljenih modrostih in spodletelih načrtih, medtem ko sta mimogrede beračila in sogovornikom pobirala zlatnike. Dobro se ni strinjalo z dobrim o tem, da je treba zaslužek takoj porabiti, zato sta se po dolgih letih skupnega potovanja složno razšla. Od takrat na svetu vlada zmeda, ljudje se delijo na desne in leve, rdeče, rumene in črne, včasih pa samo na mono- ali poliljubitelje tega in onega. Nekateri pravijo, da se občasno kje naključno srečata in spominjata harmoničnih skupnih trenutkov. Nekateri komentirajo, da se nikoli ne bi smela ukvarjati z denarjem. O razpletu situacije in morebitni ponovni združitvi bomo vsekakor nemudoma obveščeni.

Še enkrat o vsem skupaj

Kakorkoli obrneš, zgodba se vedno začne in konča pred domačim pragom. Babi je vsako leto manj kuhala, jaz sem vedno manj jezikala. Spomnim se, da sem ji za svoj 29. rojstni dan častila kalamare in sladoled. Nekaj tednov za tem se je poslovila. Čutim, da še vedno skrbno čuva hišo, predvsem pa stari, mehki in rjavi kavč. Tudi mene čuva, da slučajno ne bi ponovno koga pospravila za ledvice in da ne bi popolnoma pozabila na umetnost. Rekla je, naj ne hodim nikamor, da je svet nevaren, a mislim, da se je zdaj glede tega nekoliko sprostila.

Poštar še vedno vsako jutro pripelje časopis in reklame, ob nedeljah pa tudi on počiva. Zadnjič sem v novicah prebrala članek o nekom, ki vsakemu stanovalcu ob predaji pošte srčno zapoje italijansko kancono. Tudi tebi je ta zgodba všeč. Pri nas še ni bil.

Kavč bomo čez tri dni odpeljali na odpad in v dnevno sobo postavili novega, sijočega iz Ikee. O dobrem se že nekaj časa ni pisalo, Dobro pa tu in tam vidim namakati noge na koprski plaži.

Spet se je v meni naselilo upanje, da nas čakajo boljši časi, kljub telefonom, drugim mamljivim zaslonom in občasnim občutkom osamljenosti. Vilinci so me včeraj obiskali v sanjah in mi podarili rdečo vrtnico brezpogojne ljubezni. Tudi planetom gre trenutno kar v redu. Agora zaenkrat še vedno sprejema golobe vseh velikosti, le naša najljubša kavarna ni več tisto, kar je bila. Dandanes vanjo pogosto zaidejo ameriški turisti, medtem ko je nekoč iz nje

Nada odganjala dobro poznanega uličnega psa.

Umetnost milega krika

Aleksandra Kocmut

Stavbo so imenovali bunker in tudi videti je bila tako. Star, opuščen bunker, beton, železo, grafiti, svinjarija. Nekaj odprtih v zidovih. Vлага na steni kot oltarna slika za serijskega morilca. Tempelj nočnih mor.

Na poti do tja sta šla mimo zadnje stene trgovinice. Smetnjaki so bili natlačeni s kartonom in plastiko. »Tu se še da dobiti kaj za pod rit,« je rekel, »ni ograje okoli.« V naročje si je nabasal nekaj plastičnih gajbic. Plastik fantastik, se je zasmejala. Na to se ni odzval. Zdel se je nervozen. Prvič je zmeraj čudno, in če nameravaš to storiti v bunkerju, še tem bolj. Ampak vse to je del načrta, se je opomnila.

Z gajbicami v eni roki in telefonom v drugi je stopal pred njo po poti, ki so jo verjetno izhodile izključno noge pijancev, žurerjev in drugih odmaknjencev. Ampak imel je lep profil. In znal je pripovedovati pravljice. Tak tip. Sezuje te. Če te ne sesuje. Najboljše so tiste, ki si jih izmisli. Čeprav trdi, da jih pozna iz knjig. Čeprav je kristalno jasno, da tak tip sploh ne bere. *He's the one who don't need a gun.* Sam sebi in tak, kot je, si je puna kapa. Kako rada bi ga imela, imela, za zmeraj. Kako sovražim gnečo.

Pot se je zdaj spuščala. V temi, ki se je zgrinjala za njegovo svetilko, se je zdelo, da se nagiba zdaj v eno, zdaj v drugo smer in tudi trave so se križemkražem polegale po njej, mokro sikale, ko jih je pohodila, gladke, kot bi bile naoljene. Nekajkrat ji je zdrsnilo, ujela se je in si pri tem skoraj zvila gleženj. Kjer je pričakovala nadaljnji spust, se je njeno stopalo zaletelo v grbino, da ji je skozi noht na palcu šinil vroč zbodljaj. Odsotnost svetlobe ustvarja čudne oblike; lune ni bilo niti za krajec, bolj se je zdelo, da je velikanka na nebu izgubila srebrno trepalnico. Zaželela si je, da bi ga lahko prijela za roko ali morda pod komolec. A bil je otovorjen in sploh, vse to je del načrta. Ne bo se obešala po njem, ne bo prosila za drobne ljubeznivosti. Naj se vsa ta romantika kar lepo jebe. Gledala je v tla, da se ne bi znova

spotaknila; občasno ji je pogled splaval v daljavo, kjer so na vodi drgetali skrivenčeni odsevi uličnih luči. Videti je bilo, kot bi v reki gorele sveče.

Bunker je bil prazen. Bil je poln duhov. Bilo je kakor na frikin Anonimnih duhovih. Ojla, ime mi je Zažganec in smrdim. Ojla, Zažganec. Bi želel še kaj povedati? Bi, pa tale zraven mene preveč zaudarja. Živjo, ime mi je Posranec in smrdim. Ampak ne. Nehaj psihirati. To sem si želela, ne? A ga nisem prav zato vsak dan zasipala z emodžiji, s seksi gifi in s sabo kot zajčico, s sabo kot medvedko, s sabo kot s kurčevo psico, pravzaprav sem bila Hannibal Lecter, če bi seveda gledal take filme, ampak on rajši bere. Pravljice. Kakšne pravljice. Stavim, da v resnici igra San Andreas ali kaj podobnega, snepa še petstotim drugim bejbam in se v preostalem času potika po raznih nepredstavljenih zakotjih digitalnih nebes. Čisto možno, da je psiho. Mogoče me bo zadavil ali razrezal na koščke. Res pa je, da zna pisati tako, kot bi mi govoril: Poznam te, feelam te. Od olupa do pešk. Da se moram včasih opomniti, da imam v resnici peške in da to ni nič slabega.

Postavil je gajbice na tla. Telefon je medlo osvetljeval prostor. Skušala sta se udobno usesti. Potem sta se skušala delati, da udobno sedita. In potem ji je s prsti levice grobo začesal v lase, z desnico pa jo prijel za pičko. Živjo, ime mi je Pička in smrdim. Ampak ne. Ne. Ne. Ne.

Prvič je zmeraj čudno. Ne veš, ali bo sploh kaj iz tega. Mogoče se bo treba spet delati. Vzdihovati in na koncu milo krikniti. To jim je všeč. In če se zraven pačiš kakor v mešanici bolečine in strasti. Tu bi bilo pačenje odveč, svetloba je prešibka. Ne veš, ali se bosta ujela, ali bo lahko iz tega kdaj par, se bosta lahko kdaj javno zalizala ali pa se bosta na koncu pobrala vsak na svojo stran in že spotoma drug drugega zablokirala.

Za umetnost milega krika potrebuješ nekaj talenta in kakšno vajo. Če javkneš preglasno, bo cviknil. Če pregrobo, te bo imel za možačo. In da ti slučajno ne bi ušel prenizek glas! To je gigantski sprožilec strahu. Če pretiho in še premilo zraven, zveniš kot mačji mladič, in če ni ravno pedofil, ga bo zatolklo. Zveneti moraš pristno, rahlo zadihano, priliti v zvok ravno pravšnje mero presenečenja (Oh, nisem si mislila, da si tako dober!) in poželenja (Daj še!). Če s tem pretiravaš, deluješ zgroženo in nasilno in vsega skupaj je konec, še preden se obrišeš med nogami.

Poljubljal jo je po vratu, medtem ko se ga je skorajda krčevito oklepala, kajti nagibala sta se nazaj, gajbe so se spodmikale. Vsak čas bova na tleh. Je bilo tudi to v načrtu? Ampak seveda, ko sva se maloprej končno srečala, sem takoj vedela, da je tiste vrste tip, ki te odnese s sabo. Edina tridimenzionalna figura na filmu. Kot bi prišel iz neke druge resničnosti in je del prinesel s sabo, obenem pa še pet drugih razsežnosti. Ko hodi, se zrak razgrinja pred njim, za njim pa se ne zagrne več. Sledilce posesa vakuum. Tak je, da bi moja stara mama rekla, da je »za oženit«. Ker te zna pogledati tako, da misliš, da si edina na svetu. Zgoščeno, da ostaneš pripita nanj, komar, ki se je do roba nasrkal krvi in zdaj ne more več odleteti. Ampak kaj, če je vendarle psiho? Lahko bi bil bipolarec, saj ji je kakšen dan poslal tudi po sedemsto snepov, drugič le deset ali dvajset. Ali pa mejni, njegova skrajna stališča kažejo na to. Da je potrjeni narcis, je vedela že po prvih šestih njudih, ki jih ji je poslal. Pa po trije selfiji dnevno na instagramu in efbeju ...

»Čakaj, imam idejo,« je rekel. Vstala sta, prijel je eno od gajbic in jo položil počez, tako da se je zdaj dotikala stene. Usedel se je nanjo in iztegnil noge, s hrbtom pa se je naslonil na zid. Uničil si bo jakno, je pomislila. »Izvoli, sedi,« se je zasmel in jo potegnil za roko, z drugo pa ji je snel legice s hlačkami vred. Obtičale so ji pri gležnjih. »Samo malo,« je zašepetala in na silo zvlekla oprijete hlačnice čez alstarke. Slišala je, kako so šivi zaprasketali. Zdaj je bila od pasu navzdol gola, če odšteje stopala. In rajši bi umrla, kot da bi stopila bosa na mrzla, zasvinjana betonska tla. Prijel jo je za boke. Njegove dlani so bile prijetno tople, velike in čvrsto so jo vlekli navzdol. Za oženit. Ampak ko je hotela sestiti nanj, se je izkazalo, da mora počepniti, da ne gre drugače, ker je kurčeva gajba pač prenizka. In ko je počepnila, je začutila, kako je spodaj zategnjena, stegenske kite napete, da so izstopile, v nožnici pa občutek, da se bo pretrgala. Ti groza, tega ne bo mogla narediti. Ne bo šlo. Z roko je potipala v globino in njegov tič ji je prišel naproti, bil je velik, debel, začela ga je drgniti, skozi misli pa ji je švigalo, da ne bo šlo, da ni šans, da ni frikin variante, da bi tole kurčino spravila vase. In potem so ji pred oči stopile temne, goste kaplje krvi, živjo, ime mi je Kri, dišim, toda čez čas zasmrdim, kaj naj storim.

Telefon je začivkal. Čivkal je in čivkal. Trilili, čivčiv, krakra, cipcipilip. In vonji so bili drugačni, po postani pici, po čikih, sled agresivnega moškega dezodoranta in še nekaj, nekaj plastičnega, smodečega, jedkega, kar je počasi

izpodjedalo preostale vonje in se ji vse bolj grobo zarivalo v sinuse. Potipala je po sebi, kot da bi ožgani plastik fantastik prihajal iz nje, iz njenega popka, iz popka njenega sveta, z žico povezanega v električno omrežje in v svetovni splet. In v živčni pletež. In v živčni zlom. Trili lomlom. In zakaj ta prekleti telefon že enkrat ne utihne?

Odprla je oči. Skozi dobro znano šipo v karirasti zelenorjavi uniformi je zagledala dobro znano krošnjo stare, brazgotinaste platane pred stavbo. Videla je, ker je bilo jutro, in slišala je, ne telefona, ampak vsakodnevno ptičje frikin onaniranje. Bunker je bil daleč. Od tod ga sploh ni mogoče videti. V sobi je bilo mirno, pozabljeno, zdaj, ob uri, ko tudi ženini in babice še spijo, ko sveče v reki brezbržno ugasnejo, za griči pa že stoji dan in se baha, kako ga nihče ne opazi. Segla je k polici nad posteljo. Potipala. Ploščica, ki je že vtisnila svojo obliko v njeno dlan, je bila tam kot vedno. Hladna. Sunkovito je pritegnila roko in se zazrla v zaslon. Črn. Negiben. Z upognjenimi robovi, kot bi se zvil sam vase. Panično ga je začela drgniti, kot bi lahko z dotiki poravnala krivine. Mogoče. Če bi lahko pritisnila z obema rokama. Če bi le lahko vzpostavila ravnotežje, premagala upognjenost, si drznila razškrčiti to bedno pokveko. Toda druga roka je le bedno poplesavala in zaponka na usnjenem traku je v kakofonijo jutra pripevala z milokričavim kovinskim klenkanjem.

Minevanja

Katarina Zmore

Zadnjič sem ga videla stati pred domom starostnikov. Govoril mi je, da bi rad umrl, čeprav ni bil star in niso bile njegove veke težke in drža je bila ravna kot pri mladostniku. Ni mi povedal imena, pa sem mu ga dala sama. Peter Novak. Gledal me je in razmišljal o smrti. »Veliko kadim, pa vseeno ne morem umreti,« je potožil. Nasmehnila sem se, nisem ga bodrila k življenju, ko sva stala tam pod laškim hribovjem. Saj sem si tudi sama želela že kdaj umreti. Pritisniti na gumb ali leči na travo in preprosto zaspati. O, kako bi bilo fino oditi na oni svet in se rešiti vseh zemeljskih muk. Tam so angeli, ki bi legali na mojo telo. Nežno bi me zibali in vse bi bilo prav. Saj ne morem iti v pekel. Nikomur nisem storila žalega, le da sem do onemoglosti mučila svoje možgane. Vrtala sem v svojo psiho, zakaj se mi je zgodilo to in ono. Mučila sem jo do onemoglosti. In nisem se znala objeti. Pobožati svoje okroglo telo in nežno ravnati s svojimi možgani. Možgani so hudič. Vedno kaj sede vanje in potem vrta po njih do ranega jutra. Noči so težke, preteklost se prikrade vanje. Pot mi teče po licu in se meša med štrene mojih rjavih las. In vsako noč me obišče. Peter Novak. Hodi k meni in samo stoji pred mano. Saj ne, da bi se hotel ljubiti z menoj. Ni mu do tega. Čeprav me rahlo vznemirja misel, da bi se ljubila. In potem bi umrl. Slišal bi moj sladkobni krik, potem pa preminil. Preminil bi, kot jih je preminilo že toliko.

»Peter Novak,« bi pisalo na njegovem nagrobniku. Jaz pa bi mu hodila prižigati sveče. Brisala bi prah z njegovega nagrobnika in ga tiho objokovala. Saj se je vendar ljubil z menoj!

A je še živ. Zdaj živi zato, da me obiskuje ponoči. Ni noči, da ne bi prišel. Nič mi ne vzame, nič mi ne da. Opominja me na minevanje. Tudi moje. Vabim ga, da greva gola plavat v morje, si nabrat biserov in odpreti ti najini zaprti školjki. Da zaživiva, se radostiva in spočijeva te trudne možgane. A Peter ni za stvar. Ni mu za življenje. Če noče človek živeti, mora pač umreti. Ali pa še slabše, praznih grudi tava po svetu. Ni tukaj, ni tam. Je opomin na

minevanje. Na čas, ko bom odšla jaz, ali kdo drug.

Ne vem, kdaj bo prišel ta čas, ko bo moja duša svobodno plavala po vesolju. Bom tudi jaz čez desetletje stala pred domom starostnikov in prosila za smrt? Neutrudno čakala roko, da me poboža. Nastavljala svoje povešane grudi soncu? Bo morebiti moja tresoča roka kadila do onemoglosti? Za smrt.

Ampak od cigaret ne moreš umreti. Umreš, ko se duša odloči, da odide. In vso to prekletstvo trpljenja možganov moraš prenesti. Moraš. To je uk za naprej. So spoznanja, ki so vrednejša od vsega. Od cekinov, velikih jadronic in podobno.

Mineš, ko mineš. Sam ali v gruči ljudi. Star ali mlad. Priseben ali nor. Pride čas, za vse. Tudi za mojega soseda, ki že več dni kriči v mukah od bolečin. In zate Peter Novak. Prišel bo dan, ko se ne bova več videla. In tudi zame, norico. Najbrž bo na spomeniku pisalo, da sem preveč vrtala po svojih možganih. Da sem se stegnila, ko bi še lahko živela. In da je v moji oporoki en kup bolečine, ki sem jo pustila za seboj. En kup sranja, ki bi ga lahko opravila bolje.

In misli o minevanju, ki so lahko smiselne ali pa tudi ne.

Moram ga dobiti, črtica

Jana Kolarič

Iz radia zaslišim raskavi glas svojega najljubšega pevca. Kako bi se lahko uprla Nikoli?

»Nikoli, nikoli, nikoli se ne vdaj ... Zgrabi usodo v svoje roke!« Za vsak primer se refren z usodo še dvajsetkrat ponovi. Sama ga sicer razumem že v prvo (imam nadpovprečno pamet), a me ponavljanje ne moti. Nasprotno: spreletava me srh, kocine se mi postavijo pokonci, sirup sladkobe s pravšnjo merico grenčice vmes pa me transportira v nebeške višave. V ritmu se zavrtim po svojem socialnem brlogu.

Črtajmo: socialnem. Ne, ker ne bi bilo res. Ampak ker si nočem že navsezgodaj usodno pokvariti dobre volje, ki mi jo je to jutro poslala sreča. Imela sem tudi ta krompir, da sem vstala z desno nogo. Po zaslugi levega copata, ker sem ga morala iskati skakljaje po desni.

»Zgrabi, zgrabi, zgrabi ...« Slediti navodilom! Sploh če hropejo iz tako možatega grla. Pogledam po kotih, ali je kje kaj, kar bi se lahko zgrabilo. Pa ni ničesar. Samo metla. (To usodno sporočilo ignoriram.)

Z usodo že imam nekaj izkušenj. Prvič, da sem se rodila. (Ni dosti manjkalo, da se ne bi, a sta usoda in pravkar darovani inkubator za nedonošenčke poskrbela za preobrat.)

Drugič, da sem se rodila na petek trinajstega. (Tu sem kasneje odkrila usodno goljufijo koledarja. Ko na trinajstega praznujem rojstni dan, sploh ne pade vedno na petek. Samo včasih. Skratka, nateg!)

Tretjič, spremljam Usodno vino.

Četrtrič, vino tudi pijem. Ampak žal premalokrat, da bi lahko postalo usodno

...

To jutro je videti usodno že nebo. Oblački — ovčke so nakodrani v zapletene vzorčke, kot da bi kak velikan na roko napisal pismo. Temu pravijo chemtrails. Menda je v zvezi s svetovno zaroto. Zarota? Pha, saj sem vendar punca 21. stoletja. Jaz temu pravim nebeška trajna. Kar me spomni na to, da moja pričeska kriči po frizerju.

Pristavim vodo za kavo. Ko zavre, vidim, da je kave usodno zmanjkalo. Ojoj, a je to lahko slab znak? Sem postala od kave usodno odvisna? Ne vem, no ... Nina trdi, da sem odvisna (po njenem »obsedena«) od svojega nedolžnega hobija. Zakaj sem ji sploh zaupala, s čim se ukvarjam? Z obsojanjem je postavila prijateljstvo na usodno preizkušnjo. Če bi že morala izbirati, se raje odpovem Nini kot pa konjičku. Nekaj je pleteničila, česar ne razumem, razumem pa, zakaj. Nina je študentka psihologije. Tam znajo dohtarji prfoksi iz vsega skovati diagnozo ...

»Zgrabi, zgrabi, zgrabi ... «

Zgrabim jogurt in se odpravim na avtobus. Vem, da je več možnosti, da srečaš usodo v taksiju, a taksija ne morem plačati z Urbano.

Še vedno si mrmram Nikolove nesmrtno verze, ko nenadoma v ne preveč polni škatli skoraj sedem nanj. Na Nikolo! Seveda ne nanj v živo, kajti zvezdniki pač ne potujejo z mestnim avtobusom, ampak nanj v virtualni obliki. Še lepši kot živ se smehlja z naslovnice Usodnih zvezd. Če to ni prst usode!

»Zgrabi, zgrabi, zgrabi ...« Pograbim revijo, ki jo je nekdo pozabil na sedežu. Najprej se malo naslajam nad sliko ... Kasneje jo bom izrezala in si jo nalepila nad posteljo kot plakat. Vnaprej vem, kaj bi o tem rekla Nina. Prav, pa je ne bom povabila k sebi. Raje žrtvujem prijateljico. Nikoli se nikoli ne odpovem!

»Zgrabi, zgrabi, zgrabi usodo ...« Kako je mnjami! Zobje beli kot sneg, oči črne kot noč ... Na pomoč! In te močne roke. Usoda nima možnosti, da bi jim pobegnila.

Nato v reviji poiščem še članek. Prilepim se na osrednje dejstvo: »Nikola se je pravkar razšel s svojim dolgodnevnim dolgonogim dekletom, manekenko

XY, ki mu je grela posteljo ...«

Lovim sapo. Srce mi razbija, da se moram zgrabiti zanj. To pomeni ... to pomeni, da med punco številka 135 in naslednjo številko, ki že čaka nekje v vrsti, zija trenutna vrzel?! Usoden čas, ko je Nikola prost in nezaseden kot tale stol nasproti mene. Kaj, če bi ... ne, saj si ne upam niti pomisliti ... Če bi se mi odprla kakšna zvezdna vrata ...? Ključno je najti ključ ...

Poglobim se, iščem namige, kje Nikola živi. A ni nič. Rumeni tisk je resnično neuporaben.

Nina bi se zgražala nad številom Nikolovih deklet. »Zbiratelj« bi mu rekla posmehljivo in pri tem dvignila eno obrv. Naj me ovirajo njene ozkosrčne sodbe? Saj tudi mojemu hobiju pravi »kolekcionarstvo«. Trdi, da »kvantiteta ni isto kvaliteta«. Ne razume in nikoli ne bo ne Nikole ne mene, ne v čem je veličina količine. Ali morda količina veličine ...? Kakorkoli, kaj pa je, prosim vas, število 135?! Sama imam veliko višjo cifro trofej ... Okroglih 500. Ampak on, Nikola, on bi bil na častnem mestu, prav na vrhu moje torte. Usodna češnja!

Na čisto spodnjem robu strani opazim obvestilo, da TV hiša vabi zainteresirano občinstvo na javno snemanje oddaje, v kateri bo pel tudi Nikola. Pogledam datum. O, šit! Saj to je danes ... Pogledam uro. Še petindvajset minut manjka ... Bliskovito se odločim in NE izstopim na svoji postaji. Danes me v službi ne bodo videli. Preprosto je. Ni mi treba drugega kot aktivno obsedeti (obsedenka, jasno!) in podaljšati vožnjo do teveja.

V avli se priključim četici živahnih upokojenk. Asistentka daje navodila. Samo delam se, da poslušam. Snemanje se vleče. Ponavljanje nastopov je mučno, a upokojenke se odlično zabavajo. Saj s tem namenom so najbrž tudi prišle. Jaz pa sem edina, ki jo je privedla usoda.

Po več urah torture se končno prikaže tudi moja torta. On! Na asistentkin znak skandiramo: »Ni-ko-la! Ni-ko-la ...«

Zaslišijo se znani takti: »Zgrabi, zgrabi, zgrabi usodo ...«

Kako je lep! Pa še peti zna brez play-backa! Razpoloženje se mi strmo

dvigne. Deskam na valu ekstaze. Celo brez ekstazija.

Na koncu se očarljivo zasmije. Nastop je bil popoln, ni ga treba ponavljati. In že odhaja ... Zdaj ali nikoli!

Bližam se Nikoli z odločnimi, usodnimi koraki.

Čisto brez vsake zveze pomislim na rek: »Laž ima kratke noge.« Mogoče zato, ker sem le kratkonoga lepotica. In kaj je večji minus: lagati ali ne imeti dolgih nog? Vsekakor drugo. Ker se prej opazi. Medtem ko človek za laganje potrebuje bistrost (ali vsaj dober spomin), za dolge noge nima nobenih zaslug ...

Tra ra ra ra ... Hrup inštrumentov. Bobni v moji glavi. Živci so napeti kot žabe na mojih bokih. Misli mi ... hop hop hop ... vročično preskakujejo. Mečkam jogurt v žepu. Brbotajoči zvoki, omamen vonj, osvežilna mokrota, ki se širi po stegnih, lepljivi prsti ...

Vem, zatrdno vem, da mi ga je namenil prst usode. Proti usodi pa se nima smisla bojevati. Treba ji je jadrati nasproti. Moram ga dobiti. Dobila ga bom. Potem ga ne menjam, nikomur ne dam ...

»Prosim, a lahko dobim ... vaš avtogram?«

Drevo za obešanje

Štefan Koltaj - Pišta

Erika je pogledala gor, tja gor v samo košnjo drevesa. Bil je tam, visel je. Obesili so ga.

Današnji šolski dan je bil utrujajoč zanjo. Pred koncem šolskega leta je z najvišjimi ocenami potrjevala svojo genialnostjo, razkošni nabor znanja in splošne razgledanosti. Bila je nadpovprečno uspešna učenka, zato ji učenje ni delalo težav. Vsako temo je z lahkoto dojemala, doma pa jo, brez najmanjšega odpora, utrjevala. Starši so jo le kdaj pa kdaj opomnili na učenje. Posebne pozornosti temu niso posvečali, saj so vedeli, da je zelo samozavestna in marljiva. Že od ranega otroštva je v njej prevevalo prepričanje, da jo bo učenje, dober učni uspeh in marljivost pripeljalo do zelenega cilja. Saj ne, da bi že takrat vedela, kaj si želi izbrati za poklicno pot, iz sebe je preprosto želela nekaj narediti. Z odličnim uspehom v šoli in ob obilici znanja se izobraziti za poklic, v katerem bi delala z velikim veseljem, kar bi ji tudi tlakovalo uspešno poklicno kariero. Osnovnošolsko izobraževanje se je bližalo h koncu, zato ni želela, da bi kakršnekoli negativne frustracije kalile njeno razpoloženje in pozitivno naravnost.

Njen korak se je spontano upočasnil, dokler ni negibno obstala. Ni ga. Ni ga tam, kjer je pričakovala, da bi moral biti. Saj je bil vendar venomer tam, ko je ob določenem času prišla. Strmela je nekaj časa negibno, nato pa z boječim pogledom prešinila bližnjo okolico. Kaj vendar se je zgodilo, da ni tam, kjer bi moral biti. Zdrsnila se je ob misli na scenarij, ki ji je rojil po glavi. Ne, to vendar ne more biti res, ne sme biti. Spomin ji je begal sem in tja. Ni mogla več zbrano razmišljati. Koncentracija, če bi to stanje lahko sploh tako poimenovali, je bila na pragu minimuma.

Vedela je, da sta šola in izobraževalni sistem resna zadeva. V vsakem sistemu pa obstajajo posamezniki ali skupine, ki po obnašanju izstopajo od vzorca pričakovanega. Nekateri do znanja pridejo v šoli, do pameti pa nekoliko

kasneje. Obvezna sopotnica vsega tega pa je norost, ki pride sama od sebe. V hramu učenosti, kjer se izoblikujejo otroške duše, prve osnovne karakterne lastnosti kot temelj nadaljnje izgradnje osebnosti, si šolarji pridobijo svojo dozo znanja. Kvaliteta in kvantiteta te doze pa je pri šolarjih različna.

Nekje v daljavi njene podzavesti je zaznavala dražljaje slišanih besed. Ni jih dojemala in ni jih mogla nekako razumno doklicati v spomin, dokler jih ni ponovno slišala. Še bolj je otrpnila, postala je povsem nebogljenjena, kot da se je izgubila v realnosti. V realnosti brezskrbnega otroštva in mirnosti te blagodejne Goričke krajine. Opoj miselne nebogljenosti je postopoma popuščal. Vedno bolj je zardevala v nekoliko debelušna lica. Skoraj spontano in nehote so ji po glavi rojevale slišane besede: obesili so ga. Kako, zakaj vendar bi ga obesili? To so bile misli, ki so ji rojile po glavi.

Spomin ji je begal v preteklost, ko ga je prvič opazila na domačem dvorišču. To je bilo zanjo presenečenje. Ni ga pričakovala, saj pred tem o njem ni bilo govora, pa tudi njena pričakovanja niso segala tako visoko. V vsej svoji lepoti in blišču se je tam šopiril kot kakšen meščanski gizdalin. Pa navsezadnje, saj je vendar bil meščanski. Priromal je iz Ljubljane, torej neposredno iz prestolnice slovenskega meščanstva.

V stanju zamišljenosti ni niti opazila, kaj se dogaja v njeni bližini. Pogledi so švigali sem in tja, pa vse tja do vrha krošnje drevesa. Odmevale so momljajoče besede: obesili so ga.

Erika si ni upala pogledati navzgor. Srce ji je močno utripalo in imela je občutek, kot da ji bo vsak čas spodneslo noge.

Stanje mučnega nelagodja je z rezkim glasom prekinil ravnatelj. V svojem krajšem monologu je storilcem tega nedostojnega dejanja zagrozil z najostrejšimi ukrepi.

Kaj vse naj bi zajemali ti najostrejši ukrepi, saj je osnovna šola vendar obvezna, kako naj te potem izključijo? Tisti pa, ki v izobraževanju niso videli nobenega motiva, le to, da čim prej končajo osnovno šolo in gredo delat ali pa brezciljno životarit, pa so razmišljali v drugi smeri. Šola je vendar brezplačna. Če jim ne plačujejo, zakaj bi potem hodili v šolo? Ravnateljevi najostrejši ukrepi bi bili za njih blagodejno olajšanje.

Erika je bežno ošinila gručo sošolcev. Pogled ji je na kratko obstal na dveh nadebudnežih, ki sta s svojo prestrašenostjo nekoliko izstopala. Oba suhljata, skoraj koščata, eden je močno izstopal z velikim štrlečim nosom. Z nekoliko pozornejšim opazovanjem se je dalo dognati, da ju nekaj muči, kot da ju peče vest.

Erika nikakor ni mogla zbistriti misli. Kot da ji je vse to dogajanje zameglilo um, s tem pa skoraj popolno blokado psihičnih in fizičnih funkcij.

Potem pa kar naenkrat, kot feniks iz pepela, se je pojavil pred njo. Suhec z velikim nosom in s povsem rdečim obrazom. Žalostno jo pogleda in brez besed spleza na drevo. Kar nekaj časa je trajalo, da je priplezal do vrha krošnje. Pazljivo je odvezal »obešenca« in ga varno spravil z drevesa.

Eriko so oblile solze, ko je vsa nemočna ponovno stala pred njim. Spraševala se je, ali se ni morda nekoliko preveč čustveno odzvala. Kar naenkrat, kot da ji je padel kamen s srca, se je njeno razpoloženje spreminjalo. Vračalo se je vedro razpoloženje, kar je bil praktično zaščitni znak njenih splošnih pozitivno naravnanih karakternih lastnosti.

Naposled si je oddahnila. Brez strahu, pa vendar z malo nelagodja ga je prijela. Bil je spet to, kar je želela, bil je njen.

Še enkrat je bežno pogledala v krošnjo drevesa, sedla na svojega »meščana« in se odpeljala proti domu. Ob tem je pri sebi zamomljala: naj bo prekleto to »drevo za obešanje« in pa tisti sprevrženec, ki je storil to dejanje.

Zbegana je bila o vsem tem, kar se je dogajalo. Dejanja so negirala hudomušni rek, češ da tovariši kradejo kolesa. Vraga kradejo, obešajo jih, in to mladi tovariši.

Ponovno je imela to svoje meščansko kolo. Kljub vsemu »nasilju« nad njim je bil ta kup železa spet v popolni funkciji, pa kakopak brez vseh travm.

Jezero na vasi

Milojka B. Komprej

Rojstna hiša je za povprečnega Slovenca svet kraj. Nekakšna Meka, h kateri potuje celo življenje. Če beseda nanese na dom ali na rojstni kraj, se v večini zbudijo silna čustva, ki povzročijo zanimive interpretacije. Mala hiška sredi ničesar postane grad in kmetija s kravico in lojtrčnim vozom mehanizirano veleposestvo prostranih pašnikov, rodovitnih polj in bogatih gozdov. Izguba doma je za večino Slovencev travmatična izkušnja. Res je, da jo vsak doživlja drugače. Nekaterim se bolečina naseli v drobovje kjer se razpoči kot petarda. Njeni delci se zapičijo v stene srca. Tam se ugnezdijo za celo življenje, tu in tam zakrvavijo, bolijo in ne dovolijo, da se rana kdaj zaceli.

Izguba korenin, kot radi rečemo, je velikokrat priročen izgovor za neuspeh v življenju. »Krošnja ne zacveti, ker je bilo drevo izruvano«, bi se izrazili metaforično.

V nekaterih se bolečina ob izgubi doma pritaji, dolgo se nič ne zgodi, nato pa zareže iz podzavesti in udari v vsej svoji razsežnosti. Takrat preplavi vse biti in nadvlada vsa čustva. Če je ne obvladaš, te uniči.

V tretjem primeru je bolečina ob izgubi doma le slab spomin, grenka izkušnja, ki jo preudaren človek izkoristi in gre dalje. Nekaj v smislu: »Saj je samo kup betona, peska in opeke.«

Ona ni sodila v nobeno od naštetih kategorij.

Dva delavca v oranžnih oblačilih sta držala stroj vsak na svoji strani in hodila po sredi ceste. Tretji je na sveže zarisano belo črto postavljaj črtaste stožce, četrti pa je mahal šoferjem avtomobilov naj peljejo mimo. Tudi njej, ki je hotela zaviti levo, je strogega obraza, kot da spremlja parado ob državnem prazniku, ne pa delo na cesti, namero preprečil s kretnjo roke. Tako ji ni kazalo drugega, kot da zapelje po ulici kakšne 200 m naprej, mimo križišča

do objekta, v katerem je bila nekoč žaga. Tam bo lahko obrnila.

»No, gospa, kaj se obotavljamo!« ji je mahal vodja protokola, da je skoraj povozila delavca z rdeče belimi stožci, kar je seveda sprožilo sočen besedni odziv v smeri »baba glupa!« Ostalo je k sreči zadušil zvok stroja.

Kolikor se je dalo, je pohitela mimo, zapeljala čez prazno križišče proti žagi, ki se je risala v prazen prostor kot imaginarna podoba nekega drugega časa. Ogromna stavba, katere fasado je luščil čas.

Že dolgo ni bila v tem delu mesta. Namenoma se ga je izogibala. Po kaj bi pravzaprav šla? Nekoč je bila to njena cesta, glavna ulica, ki je peljala do njene vasi. Speljana je bila iz mesta, mimo žage, mimo hiš, mimo škatlaste vile do kulturnega doma in cerkve, mimo pokopališča in se nato spustila rahlo navzdol vse do vasi. Tam se je ustavila, zavila med hišami, mimo gostilne in gasilskega doma, mimo ogromne lipe. Nato je na robu vasi pomahala številnim vaščanom in se odpravila dalje. Proti drugemu mestu. Nekoč, kakšna štiri desetletja nazaj. Ne tako dolgo, pravzaprav!

Na mestu, kjer je bila včasih vas, kulturni dom in cerkev, kjer so bile hiše in škatlasta vila in kjer so ob žagi skladiščili razrezan les, je zdaj jezero.

Pod vso to silno vodo, pod tem mogočnim jezerom so rudniški rovi. Stari in novo nastajajoči odkopi kolna. Napredek se je desetletja bližal mestu in gotal vase, kar mu je bilo na poti. Potem se je naveličal in se ustavil ob žagi.

»Na jezeru bomo zgradili vodno mesto, opremili ga bomo s kopališčem, muzejem in gostinskim lokali. Privabljali bomo turiste iz vsega sveta, to je edinstvena priložnost, da v naravi pokažemo, kako iz starega raste novo. Mesto pod vodo in mesto nad njim!« so vpili občinski veljaki. Župan je zato naročil ribičem, da zgradijo ribiški dom, lesen objekt velikosti šest krat pet.

Ja, tako je s časom in prostorom. Vse izginja in vse se spreminja. Ulica, po kateri se je sedaj peljala in po kateri je nekoč kot deklica capljala iz mesta do doma, se kakšne tristo metrov dalje od žage konča z zapornico in tablo.

»Prehod in zadrževanje na območju pogrezanja sta strogo prepovedana!«

Malo dlje za zapornico pa je ob kupu smeti, navoženega gradbenega materiala, zavrženih pralnih strojev in hladilnih skrinj še ena tabla.

»Strogo prepovedano odlaganje odpadkov!«

Jezero se vztrajno širi, zato voda milostno pospravlja smeti na svoje dno. Jezero je prekrilo celo vas, kako ne bi zmoglo nekaj pralnih strojev in hladilnih skrinj?

Pri žagi se je ustavila, da bi lažje zavila. Lesenega dela, tam, kjer so včasih ogromni hlodi čakali na razrez, ni bilo več, klonil je in se zrušil vase. Niti toliko se ni nikomur zdelo, da bi pospravil trhle tramove in deske. Razbito strešno opeko in zarjavele žlebove. Vse je ležalo na kupu, drug čez drugega, a vendar v nekakšnem kronološkem zaporedju, kakor se je podiralo. Čas je bil milosten, zasadil je koprive in konjsko smrt, slak in drug plevel, ki so gnili trhel les.

Očitno je stala predolgo, nekdo je potrkal na okno avtomobila.

»Kaj delate tukaj, tu ne smete stati!« je rekel glas in ob tem mahal po zraku, kot bi odganjal duhove.

Zdrznila se je ob pogledu na človeka, znan se ji je zdel, pravzaprav ji je bila znana njegova obleka. Nekakšen delovni pajac, barve kot bi nekdo v travo razmazal pasji drek.

»Čakam, da delavci zarišejo črto,« je pomignila z glavo in skozi priprto šipo pokazala, da bo kmalu.

Bela črta je med tem na križišču zavila levo. Parada cestnih delavcev se je obračala nazaj proti mestu. Asfalt od križišča do žage je ostal enako razpokan in pust kot doslej. Tudi včasih je bil takšen. Nobenih črt, prehodov za pešce, nobenih oznak in omejitev hitrosti. Avtomobilov je bilo bolj malo. Za vsakega v mestu se je vedelo, kakšen avto vozi, saj izbire tudi ni bilo dosti. Več je bilo mopedistov in kolesarjev. Tudi ona je vozila kolo. Zelen poni, kako rada ga je imela! Z njim je hitreje prišla v mesto in nazaj. Včasih ji je mama naložila kanglico z mlekom, da jo je odnesla k neki gospe. Takrat so skupaj ropotali kolo, ona in kanglica mleka.

Glas je spet trkal na šipo: »Kaj še čakate, tu je skladišče za les. Zdaj, zdaj ga bodo pripeljali!«

»Ah, dajte no, kakšen les, kaj sanjate, žaga že dvajset let in več ne dela, kaj ne vidite, da se je že podrla!«

»Hudobci!« se je nenadoma zadržala postava, »hudodelci! Vse so pokradli, niso več dali za mašo in pri Šmihelu ni več zvonilo. Nič več!«

Ni se prestrašila. Postava ji ni hotela hudega. Nekako je to začutila skozi oči. Sive starčevske oči, ki so zrle vanjo, so jo kljub glasnim in nejasnim besedam rotile.

Rotile? Zdaj se je spomnila, bled spomin na delavce na žagi, ki so včasih žvižgali za njo ... Ja, ravno takšne pajace so nosili! »Pomirite se, cerkve ni več, saj veste, porušili so jo, zato zvon ne zvoní. Že dolgo je tega. Niste bili v mestu?«

»Ves čas sem tu, čakam na les, pripeljati morajo les, da žaga ne bo stala. In da bo zvon zvonil. Če ne bo lesa, ne bo denarja in ne bodo dali za mašo. In ko ne bodo dali za mašo, bo voda potopila vas!«

»Pa če vam pravim, da ni ničesar več, ne vasi, ne cerkve ne zvona, ne te vaše žage! Kaj ne vidite, da so povsod same koprive! Voda in koprive!«

Nehote je višala glas in se ob tem zavedala, da ni toliko nejevoljna zaradi njega kot zaradi sebe. Nekaj se je začelo dogajati v njej, neprijeten občutek, kot bi ji telo ovijala neprodušna folija, kot bi ji nekaj zategovalo grlo in vezalo ude.

»Je, je, žaga je, kaj ste slepi! Jaz delam na žagi, za glavnega so me postavili, da prevzemam les!«

»Vi bedak! Kaj vam ne pravim, da ni ničesar več, ni žage, ni cerkve, ni vasi, ni moje hiše! Ni moje hiše!« je zatulila nanj, da se je za hip prestrašen umaknil, nato pa preroško dvignil prst:

»Cerkev in žag se ne ruši!«

Hotela je še nekaj zavpiti vanj, pa se ji je pogled ustavil na drugi strani ceste. Tudi kapelice, čudovite gotske kapelice s križem in štirikapno streho ni bilo več. Stala je nasproti žage, ob njej se je pokrižala, kadar je šla iz vasi v mesto. Takrat je morala tik mimo nje in mama jo je vedno spomnila na križ in na molitev. »Ko greš v mesto, vedno pomoli pri kapelici, da se ti kaj ne zgodi!«

»In ko grem iz mesta? Takrat ni treba?«

»Ne, deklica moja, takrat greš domov. In doma se ti ne more zgoditi nič hudega!« Nikoli v vseh teh letih ni mislila na to. Niti enkrat ni dovolila spominu ...

Zakaj bi mu zdaj? Preklete, zakaj bi mu zdaj! A bilo je prepozno. Zajokala je. V njej je jokala deklica, ki se je poslavljala od kužka, privezanega ob marofu. V njej je jokal njen oče, ki ni hotel zapustiti doma, hiša je bila že vsa razpokana, podprta s tramovi, čez dvorišče je bila pol metra široka, v globino zevajoča razpoka, ki se je večala in daljšala, on pa ni hotel zapustiti doma. V njej je jokala mama, ki je nekega dne pograbila njo in sestro in sama odšla v novo hišo, ker se je bala za življenje. Z lojtrčnim vozom jih je selil star furman, ki je sicer vozil gradbeni material iz železniške postaje. Lajlar so mu pravili. V njej je jokal njen ded, ponosi gasilec, ki ni mogel razumeti, da tudi njihovega gasilskega društva ne bo več. V nekem drugem kraju so drugi gasilci nosili njihov prapor. V njej so jokali njeni sosede, ki jih potem, ko so se raztepli na vse konce sveta, niti ni hotela srečati. V njej so jokale kravice iz njihove štale, kamor so se preselili, ni bilo hleva, zato so vse krave peljali na zakol. Vse te krave in vse te kure in vse te zajce....

In njenih solza ni bilo konca. Vse njeno telo je jokalo, pustila je, da ga stresa bolečina, za katero ni vedela, da obstaja. Bolečina bolečin. Glavo je naslonila na volan in jokala za vseh štirideset let, ko ni nikoli mislila, govorila ali se kakorkoli ozirala nazaj. Bila je še otrok, ko so morali zapustiti dom in verjela je, da je tisti otrok pozabil. Zdaj pa je jokal v njej in ni ga znala potolažiti.

Čez čas se je umirila toliko, da se je vrnila nazaj. Na opuščeno dvorišče razpadajoče žage. Hotela se je opravičiti možicu v pajacu, pa ga ni bilo nikjer. Tudi ko je stopila iz avtomobila in pogledala okoli vogalov, je bila žaga prazna. Bolj prazna od prazne.

Sedla je nazaj v avto, še nekaj časa zrla na drugo stran ceste, nato pa obrnila proti mestu.

Cankarjanska mati sto let pozneje

Milena Kozel

Uh, kako se je veselila letošnjega dopusta. Otroka bo prvič po rojstvu hčerke popeljala na Rodos. Sin je najstnik, z njim ne bo problema, Hano je pa že tudi spomladi vpisala v prvi razred. Prvič po več letih se bo sproščeno namestila na ležalnik, uživala na soncu in prekrasni modrini grškega morja, požirala bo knjige, ki jih je več let odlagala na police. Super bo, otroka bo pod večer odpeljala na osvetljene akropole, v desetih dneh si bodo privoščili kakšen krajši izlet, morda tudi z ladjo na bližnji Simi, zaradi katerega je bilo toliko prerekanj s Turki.

Pozno v noč je likala še zadnje cunje in jih zlagala v kovčke. Zjutraj je le še za nekaj ur stopila v službo, da je oddala potrebne podatke na DURS in pripravila prisotnosti za obračun plač. Ob desetih je skupaj s sodelavci popila dopoldansko kavo in se vesela poslovila za naslednjih štirinajst dni. Spotoma domov je še preverila prevoze Go-Opti, saj so ob štirih popoldne morali biti na letališču.

Vznemirjenje na letališču je bilo precejšnje, Hana bo prvič potovala z letalom, sin Juš pa je pri zadnjem potovanju v tujino tudi štel komaj sedem let. Zaradi majhnih otrok so zadnja leta dopuste preživljali na slovenski obali in podeželskih kmetijah.

Let je bil prijeten in miren, transfer z letališča do manjšega hotela v mestu Rodos je hitro minil. Prostorna soba s tremi ležišči v barvah bele in modre in prekrasnim pogledom na širino Sredozemskega morja jih je navdušila. Komaj so odložili kovčke, že so hiteli na pozno večerjo.

»Pa daj mami, ne bom jedel te smotane musake, pa kje si že videla zelje z rozinami, raje bom lačen,« se je pritoževal Juš. »Tudi meni ni dobro,« je hitro povzela Hana. Pogledala je otroka in jima nekako poizkušala razložiti, da so danes zaradi potovanja zamudili večerjo, jutri bo sigurno več in boljša izbira.

Spotoma nazaj v sobo je v nočnem bifeju kupila dva mini sendviča, da otroka do jutra ne bosta lačna. »Ja, mami, a ta soba nima Wi-Fija?« je spraševal Juš, »potem pa tudi risank ne morem gledati na Youtubu,« se je začela cmeriti Hana. Povedala jima je, da so na počitnicah, na skupnem preživljanju prostega časa, internetni kotichek pa imajo v avli hotela. Otroka sta utrujena in še bolj jezna zaspala, seveda brez prerekanja, kje bo kateri spal, ni šlo. Tudi sama je po premišljanju, kako naj te počitnice naredi lepe, zaspala.

Dan je bil enak dnevu, prerekanju zaradi grške hrane ni bilo konca, internetni kotichek je bil skoraj vedno zaseden, bogata arhitektura Grčije ju ni navdušila, tudi izlet na dišeči in cvetoči Simi ni dosegel namena. Hana v mini klubu ni iskala družbe, ker ne zna rusko in madžarsko, tam so pa samo ti otroci. Utrujena od vsega pregovarjanja in prerekanja je razmišljala, kaj je storila narobe, kje je pogrnila pri vzgoji? Pa saj ne more biti več z njima, kot je, v službo mora hoditi, kako bodo pa živeli? Pravijo, da kar otroku daš, to dobiš, pa saj jima daje veliko ljubezni, trudi se biti dobra mama, pa vendar. Verjetno je krivo to, da je sama z njima, lažje bi bilo če bi jih vzgajala v paru. Pogrešata ga. Kopje lomita na njej, pri njem sta le gosta vsak drugi vikend. Spet ta krivda, krivica po krivem. Otroka sta mirno spala, pobožala ju je, revčka. Njene oči so bile motne, veke težke, srce polno ljubezni, a prizadeto. Solze so močile obleko, ki jo je nemo zlagala v kovčke, zjutraj že zgodaj odpotujejo domov. Čisto na vrh je pospravila knjige, tudi Cankar je bil med njimi, ni jih prebrala, samo tiho je zaklela: »Preklete, pa sam tisto šalco kofeta je zavrnu.«

Človeška ribica

Darinka Kozinc

Klinika je strmela vanjo s sterilno fasado. Stop! je poslala miselni signal e-mobilu, ki je v trenutku obstal. Sedež se je neslišno dvignil in jo odložil pred kliniko, točno pod zlatim napisom NAMENJENO ŽENSKAM. Vrata klinike so se odprla takoj, ko so jo zaznala. Vedel je, da prihaja! Zlata halja se je motno lesketala, ošinil je njene bele usnjene hlače s srebrnim obšivom, ki so poudarjale boke in stegna. Iztegnil je roko v pozdrav, zgolj površno se je dotaknila njegove ponujene dlani.

»Torej,« je nakazal smer, »je mogoče kaj takega, kar ne vem?« Vstopila sta v ordinacijo, ki ju je objela s toplimi odtenki barv, popršenimi z zlatim prahom.

»To je moja stvar,« je mirno rekla, »njega hočem!«

Rahlo je nagnil glavo, uperil kazalec v steno, luči so osvetlile robote. Stali so v vrsti, nemi in tihi, svetleče novi.

»Najnovejši so! Ti pokažem, kaj zmorejo?« je navdušeno, s kazalcem v zraku vprašal. »Me ne zanimajo, kje je on?«

»Počasi,« se ni dal motiti, pomignil in stola sta se neslišno pripeljala. Z vzdihom se je spustil v udobno rumeno lupino, ona pa je še kar stala.

»Ne bodi nestrpna, pogovoriva se!« Popustila je, sedla je in prekrižala noge.

Že je hotel izreči kompliment o njenem odličnem izgledu, vendar mu je njen namrščeni izraz to preprečil.

Bili so študijski kolegi na medicini, on, ona in tisti, ki ga je iskala. In očitno je rabila pomoč.

»Ne morem ti pomagati, če ne poveš, kaj pravzaprav pričakuješ od mene,« je

prekinil tišino.

»Operacijsko sobo in njega!« se je glasil kratek odgovor.

»Še vedno si trmica. Zapustil nas je. Pred mesecem je slekel zlato haljo in rekel, da ima dovolj te umetne razčlovečene inteligence. Odšel je v Postojnsko jamo. Menda skrbi za razplod človeške ribice. Noro, če mene vprašaš, koga le danes še zanimajo tiste trapaste živalice? Tu bi lahko ukazoval desetnam robotom, ki izvajajo zahtevne operacije, lahko bi ... karkoli ...« stavka ni dokončal, ker se je dvignila.

»Hvala, ko ga najdem, prideva!« je rekla in s hitrostjo, ki je ne bi pripisoval njenim letom, odvihrala skozi vrata in videl je lahko še, kako je že sedala v ponujeni sedež e-mobila.

Kot študentje so bili neločljiva trojica, toda v resnici sta bila neločljiva bolj onadva, on je bil tisti tretji, ki je izpolnjeval njene želje in muhe, tako kot bo moral storiti zdaj in jima odstopiti najboljšo operacijsko sobo. Nič mu ne bosta povedala, o tem je bil prepričan! Toda v družbi, kjer je umetna inteligenca prevzela vse ključne naloge, ne ostaja nič skrito, nič prikrito, če pa že, obstaja način, da skrito postane odkrito. Nasmehnil se je. Sicer pa, najprej mora najti njega, Andija. Kar naj ga išče tam po Postojnski jami, menda dobro prikriva svoje sledi delovanja!

E-mobil jo je odložil pred vhodom v jamo, zaobšla je množico ljudi, ekrana nadzornega sistema se je dotaknila s kazalcem, pomignila je e-kresničku in že sta zdrvela v temino jame, ki jo je e-kresniček oblival z rumeno svetlobo. Globoko je vdihnila, zrak je postajal čistejši, starodavni kapniki so se mokro iskrili, ko jih je opazila svetloba. Preko misli je usmerjala pot vozilca, ki je upočasnilo hitrost, saj sta zavila v del jame, ki ni bil odprt za obiskovalce. Rovi so postajali vse bolj ozki, s težavo sta se prebijala naprej. Nato je zagledala sled modrikaste svetlobe, ki je prosevala izza ozke kamnite razpoke. Izstopila je. Kljub temu da je bila vitka, se je komaj prerinila na drugo stran in pred njo se je razprla velika kamnita dvorana z jezerom ožarjenim z nežno modro svetlobo. Nad jezerom so se kot stražniki vzpenjale mogočne navpične stene. Bil je pravljichen pogled. Začutila ga je, do nje je priplavala njegova energija, ki bi jo vedno, v še tako veliki množici, prepoznala. Tla so bila posuta s peskom, ki je zaškripal pod njenimi nogami

in izdal njeno pisotnost. S kretljivo ji je dal vedeti, naj bo tišja. Sedel je na okrogli skali, roke je imel potopljeni v vodo. Preko njegovega ramena, v skalnatem bazenčku ju je lahko ugledala. Par človeških ribic se je igral z njegovimi prsti. Sklonila se je k vodi, z dlanjo je pobožala mokroto jezera, ljubeče je prst z lesketajočo kapljico ponesla k ustom, da je začutila prvinskost njenega okusa. Počasi se je odmaknil in se z mokro dlanjo dotaknil njenega lica:

»Prišla si!« Slišati je bilo tako, kot bi jo pričakoval.

Dvignil se je in ji pomignil, naj mu sledi. V modrikasti svetlobi sta se pomikala ob jezeru, ki je kot ogromna tiha nevarnost mirno počivalo.

»Če bi vsa ta voda hotela, bi nam lahko vzela vse, dobesedno vse, s svojo silo bi odplaknila vso to umetno pamet. Ali bi potem to še bila naša opevana civilizacija, naši dosežki ali pa bi prav zaradi tega spet postali civilizacija?«

Belo se je zasvetlikalo, za njima je ugasnila modra svetloba, tesno mu je sledila. Zrinil se je skozi skalno razpoko v belo dnevno svetlobo, v jasen sončen dan, zakriti si je morala oči.

Ko so se ji oči privadile, je pod skalnim previsom uzrla gručo prijaznih lesenih hiš, za katerimi je temno zeleno zaveso ustvarjal gozd. Na drugo stran so se razprostirali širni travniki, nežna sapica je zibala cvetje in zrele trave.

»Tu smo si svoj kotiček ustvarili tisti, ki smo že utrujeni od civilizacije in njene vsemogočne pameti, tisti, ki še priznavamo naravo,« je mehko rekel, ko je z nasmehom opazoval začrtano osuplost na njenem obrazu.

Sedla sta v travo, utrgala je ivanjščico in pričela zamišljeno trgati bele lističe, dokler ji v rokah ni ostala le rumena glavica.

»Jo sprašuješ za odgovor?« se je nasmehnil.

»Že zelo dolgo nisem imela te priložnosti,« je odvrnila. »Torej, zakaj si me poiskala?« se je zresnil.

»Zaradi operacije,« je tiho rekla in s pogledom zdrsnila na njegove roke. Za

Andija so že na fakulteti govorili, da ima zlate roke. Njuna pogleda sta se srečala, roke je držal sklenjene v naročju.

»Zadnjo operacijo sem opravil pred mesecem,« je odvrnil zamišljeno, »saj ti lahko pomaga Jerč! Razveselila ga boš, če ti bo lahko pokazal vso najsodobnejšo opremo!«

»Bila sem pri njem, ponujal je robote, toda jaz hočem tebe! Želim in hočem, da na mojem telesu delajo človeške dlani. Tople dlani! Operacijsko sobo sem že rezervirala. Muči ga radovednost, toda mu nisem in mu ne bom povedala, v tej vsevedni družbi menda lahko ta zasebni drobec zadržim zase.«

»V našem času je beseda skrivnost izginila, vse želijo vedeti, zapisati, evidentirati. Imeti nadzor. Mi zaupaš kaj te muči?«

»Prolaps maternice!«

»Potem pa bo najbolje, da to opraviva čimprej! Če bo vse, kot sem izračunal, bosta moji ribici dobili naraščaj čez tri dni. Pešačiti bova morala do prvega zavoja, tu ni e-mobilov.«

Jerč ni bil najbolj navdušen, ko ju je zagledal, toda odreči uslugo starima kolegoma si ni drznil.

»Če izvedo, me bodo kaznovali,« je zastokal.

»Nihče te ne bo kaznoval,« mu je zagotovila pomirjujoče.

Vse je steklo hitro in učinkovito, kot lahko le steče v dobro organizirani, napredni družbi. Andi si je za pomoč in asistenco izbral robotko Lili z zelenimi očmi.

Ko je k njenemu obrazu primaknil masko, je bila pripravljena, da odpotuje v svet, kjer nič ne boli.

»Se vidiva! Lepo sanjaj!« je zašepetal.

Nič, odhajam v srebrne svetove,
pristanem na travniku pred leseno hišico,
sem metulj, utripam, krožim nad tratami,
cvetovi so barvasti, dišeči, izobilje sladkosti,
je mir, skoraj tišina,
slišim sračje glasove, si zatiskam ušesa,
kako bi se mi prilegla skodelica kave,
črne barve z belo peno ...

Nežen trepljaj jo je vrnil, mehka človeška dlan in vonj po kavi.

»Končano,« ji je zašepetal kraj ušesa in se z ustnicami dotaknil njene ušesne mečice.

»Bolj bi morala zaupati umetni inteligenci, Lili je že skuhala kavo!«

Jerč je stal pod napisom NAMENJENO ŽENSKAM in gledal za njima. Izbrala je! Po tridesetih letih, je izbrala! Povedal mu je način, kako je podala Andiju roko, ko ji je pomagal sestri v sedež e-mobila.

Kljub napredku je bila še vedno človek s svojimi omejitvami in morala je počivati, da telo opravi nalogo ozdravljenja po operaciji. Ležala je v postelji ob oknu, z roko se je lahko dotikala lesenih sten, začutila toplino lesa in si dovolila, da je njen pogled počival na osvežujočem zelenilu gozda.

Zamikal jo je sprehod po travniku, želela si je dotika bosih nog z materjo Zemljo, Lili ji je s pobliskom zelenih luči dala vedeti, da je za to še prezgodaj, in jo spravila spet v posteljo.

»Staro in novo,« je zašepetala, ko se je Andi sklonil k njej in ji popravil

pramen las.

»Kako ti je le uspelo združiti?« ga je vprašala.

»Na starem rastemo v novo, blišč tehnologije ne more prekositi sijaja narave!«

Zvečer so objavili, da je par človeških ribic dobil nasledstvo in Jerč je Andiju poslal čestitko.

Enainsedemdeset

Darka Lampič

Enainsedemdeset jih je. Toliko imam tudi let.

Gledam z vrha. Meni tako ljub pogled. V zalivu se pozibavajo jadrnice in čolni. Veliko jih je. Vsako leto več. Zavzdihnem in se primem za ograjo. Pomagam si z berglo. Stopam počasi, previdno.

Še petinštirideset. Od tukaj mi pogled na barke zakrivajo mogočni borovci, ki kljubujejo vetru že desetletja. Ko sem bila še otrok, je požar uničil vse drevje na tem delu otoka in tudi nekaj hiš. Ljudje so se v čolnih umaknili na morje. Takrat sem bila tukaj na počitnicah pri babici in dedku. Vsi skupaj smo morali zapustiti otok za ves mesec in se preseliti k sorodnikom v mesto na obali.

Potreben je tudi psihični napor, da se premaknem. Počasi gre in ob hudih bolečinah. Spet moram počivati. Še trideset. Ves čas jih štejem in razmišljam, kako sem jih v mladosti kar preletela. Pa tudi drugi lepi spomini so povezani z njimi. Ob poletnih večerih smo se na njih zbirali mladi in dolgo v noč peli in se pogovarjali. Tu nismo motili nikogar, ker hiš še ni bilo.

Stisnem zobe in nadaljujem s spuščanjem. Še vedno mi jih ostane dvajset. Ne gre hitreje. Sem že pri spodnji hiši. Ko sva z možem kupila hišico tu zgoraj, sploh nisem pomislila, da mi bo kdaj težko priti do nje. Bila sva tako srečna. Vse življenje sem se selila iz enega stanovanja v drugega. Ves čas pa sem si želela hišo. Pri petdesetih sva jo kupila, skupaj s pomarančevci, limonami in trto, ki se prav sedaj šibi pod debelimi grozdi.

Moža ni več. Sedaj so z mano vnuki in prijateljica. Sina imata raje Bol ali Pelješac, kjer močno piha, da lahko surfata. Ljubita nomadsko življenje pod šotorom. Tu preživita le nekaj dni dopusta, ko pripeljeta in odpeljeta vnuke.

Moram naprej. Še čisto malo. Pogled uprem v tla. Kamen, zlizan od nog in razpokan od sonca in vetra je nem. Ostal pa bo tukaj in kljuboval vsem silam narave, ko mene že dolgo ne bo več.

Končno. Še nekaj korakov po ravnem in sprejelo me bo morje. Vse bolečine v kolenu in kolkih bodo izginile. Morje mi bo odvzelo težo in bolečino in me ovilo v svoj objem.

Sprašujem se, če bom naslednje poletje še zmogla to pot. Ali pa je število enainsedemdeset tudi tista končna postaja na moji poti.

Postaje na poti v raj

Metka Lampret

Primož, 21 let - sanje v belem

Pravzaprav ničesar ne vidiš. Ne oluščениh fasad, ne bednih, oskubljenih grmičev, na katerih so obviseli papirnati robčki, ničesar. Veš le, da ti sledi. Njen pogled žge tvoj hrbet. Star si bil kakšna tri, mogoče štiri leta, ko te je prvič poslala v trgovino in si vedel, da te spremlja. Tistih dvajset, trideset korakov za tabo, pripravljena, da se skrije za vogal, se ustavi, ti pa se ne obrneš in ji pustiš veselje, da te lahko potem, ko varno prineseš štruco ali žemljo in v pest stisnjen, poten drobiž, pretirano in predolgo hvali. Tokrat ji ne boš vrnil denarja, vsaj danes ne. Pozneje, ko se izvlečeš.

Plazi se za tabo kot detektiv iz pogrošnih romanov, da odkrije gnezdo dealerjev. Že dolgo te ne hvali več. Ne šele teh nekaj tednov, odkar je odkrila, da dvigaš denar z njenega računa, da si prodal nekaj figuric, na katere je nora. Začasno, seveda. Dokler ne uspeš.

Še zdaj ji ni jasno, enostavno ne neha. Tisti izlet, na primer. *Kopanje na morju sine, da se spoznamo, nobenih pridig, obljubim*. Spet si nasedel. Ves čas je buljila v vaju, direktno v žile, zasliševala Jano, ji skoraj izpulila knjigo in potem priliznjeno rekla:

»Ah, Bukowski, saj je prav zabaven, tako, za na plažo,« in vrnila knjigo.

Z dvema prstoma jo je držala, ves čas je imela v rokah osvežilne robce in brisala kot nora vse živo, vse, česar se je dotaknila Jana. In ves čas vprašaji, čeprav jih ni izrekla, tisti zakaj, prekletu, zakaj, je bil kot vklesan med vami. V hladilni torbi, med kamni, na brisači. Prekletu, si rekel, gledal si vstran, trudil si se. Nima smisla.

Odplazila sta se z Jano, zaliv se je zdel varen. *Nalašč, nalašč* si govoril, Jana

ni črhnila, le besno je frcala kamenje v sivo morje in odkimavala. Nisi mogel, odvezal si trak, vrnila sta se kot skesanca.

Foter je bil kot običajno tiho in se je spet pomanjšal. Ob njej se vsi zdite pritlikavi in krivi kar tako, že česa. Včasih si še upal, da se ji bo uprl, rekel bi, *pusti, to je naša, moška stvar*, tako si mislil, pa ne. Rekel bi, *smešno, stari, ne nori, to ni antični mit*. Pa si raje tiho, pri vas ne razumejo šal in stari že ima malo enklavo na družinskem bojišču. Tvoj ata, brat in sestra, združeni, v opoziciji, ti si hočeš nočeš njen. Njen up, ponos, prihodnost, z vsem tem bremenom na grbi.

Naenkrat je cel kup kretenov, ki ti težijo. Na faksu, v bendu, doma. Zato se umakneš v sanje, v vzporedni svet. Saj nisi neumen, Primož, saj veš, da se lahko otreseš tega sranja. Za zdaj pač ne, ne danes. Ne pustiš se ujeti v ušivi vsakdan predvidljivosti, urnikov in pehanja za priznanji. V zanko začrtanih poti: študij, kariera, životarjenje v premajhnih, predmestnih blokovskih škatlah, s puncami, ki se spremenijo v male gospodinje s predpasniki. White horse, za zdaj. Kar zdrsnil si v to, saj veš.

Maja je bila darilo, komaj si verjel, da te je opazila. Še veter je dišal po obljubah, namesto skript si bral liriko, bil si tako prekleto tu in živ. Uspelo ti je, najlepša punca pa tvoja, kar tako, samo zaradi tebe, se je zdelo.

»No,« je rekla mati, »mala cipica te je očarala, nič čudnega, nisi edini, boš že videl.«

Verjetno si je slikala najbolj divje seksualne orgije, ki jih prireja Maja, v resnici se Maje še prav dotaknil nisi. Vse si premislil, gledal si ljubezenske prizore v filmih, zdaj so ti bili tako ljubi, moral si se prisiliti in skriti nasmeh, kar naprej ti je šlo na smeh, ljubim, je bilo vse, kar si lahko mislil. Neslo te je do Majine hiše, kar naenkrat si bil pri vratih in se obrnil in šel spet nazaj do njenega vhoda, ne veš, kdo je pozvonil, mogoče si le končno pozvonil.

Tu boš končal, saj ni bilo samo to, za danes naj bo do tu. Mogoče ... Maja zdaj hodi z nekim tipom, včasih ju vidiš in se obrneš v stran.

»Bodi srečen, da si se je znebil,« je rekla. Naenkrat je bil svet za debelo šipo nekje onkraj, zabrisan, potopljen v motno brozgo.

Tudi zato si se preselil k Jani, čeprav oba vesta, da je le surogat, bleda in žalostna kopija. Še lani se nisi zmenil zanjo, zdaj imata čudežen koren lečen. Kar zdrsnil si vanj, si že rekel, kar zdrsnil.

Le kaj si predstavlja zdaj, si misliš. Jim bo spraskala obraz, jim iztrgala mladiča, tem malim ribam? Pri miru naj te pusti. Naj se briga za svoje bedno družinsko življenje, za svoje travme, za svoj videz uspešne poslovne ženske, briga naj se za steklenico z viskijem, ki jo skriva med čistili.

Bedno, mati, bedno. Naj ne igra izmučene, trpeče matere, ki jo tepe usoda. Ni ji treba reševati te pred demoni tam zunaj. Preženeš jih s prgiščem drobiža v potni roki.

Nekdo te kliče, ne moreš zdaj, mudi se ti. Samo še en trip, toliko, da uresničiš projekt. Sijajna ideja to z bedom, potem boš nehal. Ko si high, vidiš belega slona, ki se smeje med puhastimi oblaki, mirno drsi med nebotičniki. Pravijo, da je to dobro znamenje. Beli slon napoveduje spremembe, pravijo.

Čudno, včasih misliš, da je prav tisti plišasti, povaljani slon brez enega okla, h kateremu si se stiskal, ko je oče ugasnil luč in so skozi stene sikale psovke besnih prepirov vzornih staršev. Primož, si rečeš, pa vendar ne boš začel še s tem.

Mila. 47 let -White horse

Spet si vzela bolniško. Damjan je bivši sošolec, to je tako tolažeče, ta mreža znancev, na katere lahko računaš, zdravnik, sodnik, Primožev razrednik v gimnaziji. Tokrat je Damjan dolgo vrtal vate, pa kaj je, da hujšaš, da ni kaka neumna dieta, težave v zakonu? Povej vendar, izkašljaj se. Kake tabletko, morda?

»Saj veš, služba,« si rekla, »kar naprej stres, tekma z mladimi ...«

Vidiš, da ti ne verjame, a kaj naj? Rečeš, da si izgubila kontrolo, da si ena tistih nemočnih bitij, ki jih preziraš?

Odkar veš zase, si načrtovala. Diploma, izbranec z največ možnimi točkami, poroka, otroci. Primož seveda, prvi je lahko le primes, nato še dva, v

priporočenih presledkih. Izšlo se je, deklica nato še en fant, formula je bila popolna.

Oborožena s priporočili dr. Spocka, s tisoč in enim priročnikom o vzgoji, kaj bi lahko šlo narobe? Sicer pa si imela pomembnejše naloge. Prikopati se do pravih delnic, zbiranje priporočil za odobritev kredita, napredovanje, odkupi, lobiji. Tvoj skrbno izbrani sopotnik je večino časa mrmral:

»Naredi, kot veš, boš že ti, aha, ja, ...« in lovil ribe.

Nisi ga premaknila, nazadnje si se vdala. Se tu in tam potolažila, priznaj. Nikoli do konca, do nezavesti, le tu in tam požirek, za pogum, za preživetje. Komu si škodovala s tem? In kaj jim je manjkalo, si praviš. Očitno funkcionirajo.

Tvoja hčerka, tvoj najmlajši. Tvoj mož. Za hčerko se sprašuješ, od kod se je vzelo to stremuško bitje, ta primer piflarke na kvadrat, ki ji ni mar za videz, ni ti jasno, od kod ta mali, ki je večino časa neviden in ne črhne po nemarnem, le, ko ga resno zaslišiš, zamomlja kaj nedoločnega in gleda mimo tebe. Moža si odpisala, sama ne veš kdaj, prav pride kot nemi spremljevalec na prireditvah, kjer se moraš pojaviti. Torej ne računaš nanje, tu so kot omare, ki jih tu in tam obrišeš, jih napolniš s svežim perilom, brez odvečnih misli skrbiš zanje, zate so kot ozadje za sliko rutinske vsakdanjosti. Ampak Primož. Tako pameten, da si prirejala zasebno kviskoteko, kjer je blestel kot čudežni otrok. Tako ubogljiv in sramežljiv deček, ki se te je držal za roko še, ko sta se vpisala v gimnazijo.

Po maturi sta se prvič sprla, šlo je za neko dekle, neko frfotavko, ki je sanjala o lepotni kraljici. Komaj si mu odprla oči, a potem, ko je hotel na humanistiko in si ga prepričala, da je edina prava izbira ekonomija ali vsaj pravo, se ni več upiral. Tvoj fant.

Slediš svojemu prvorojencu, paziš na primerno razdaljo, vročina puhti že sredi dopoldneva, Primož pa nosi majico z dolgimi rokavi, da se ne vidijo vbodi na podlakti. Tako dolgo si si zatiskala oči, ko se je vračal nekje proti jutru in prazno strmel vate, si ga ovohavala, da bi zaznala smrad po pivu, vinu. To bi razumela, s tem bi se lahko spopadla. Nobenega alkohola ni bilo.

»Zadet je,« te je prešinilo kot razodetje in kobilice so prekrile nebo.

Prežala si na znamenja: ozke zenice, nenavadno dolgo zaklenjeno kopalnico, na hlače, ki so mu preširoko opletale okrog suhih nog.

»Ne nori,« je rekel mož, »domišljaš si, naš že ne.«

Po dolgem času si molila, da bi imel prav. Da bi imel vsaj tokrat prav in si res le domišljaš. Seveda si ga vprašala. *Mirno, mirno* si šepetala in štela kvadratke v preprogi, samo mirno, ko je govoril v presledkih, nepovezano, kot v sanjah, nekaj o čistemu nebu in ulici in da je beli slon, o čarobnem prstanu. Ničemur ni bilo podobno, zadrževala si bes in se izgubila v vzorcu, se zmotila v štetju, poiskati moraš znance med psihiatri ali psihologi, ti pa bedasto buljiš v tla in vidiš vsak madež. Telefonarila si sinovim prijateljem, težila njegovim znancem. V zadregi so jecljali v slušalko, *oh ne bi vedeli, oprostite, prav zdaj morajo nujno ...* že kam. Potem si preiskala sobo in našla pribor, skrit v jogiju, kako domiselno. Strmela si v ožgano žlico, del poročnega darila, te je prešinilo in bila si besna nase, tako neprimerne misli in nisi verjela. To bo pomota.

Ni se mu zdelo vredno tajiti.

»Tako ali tako ne boš razumela, nikoli nisi,« in roke so mu drhtele kot starcu.

»Ali se ne bi raje enostavno napil?« si mu rekla.

Še odgovoril ni. Napolnil je potovalko, vzela kitaro in šel. Vso noč si blodila, čakala pred diskotekami, prečesala parke, hodila ob reki in strmela vanjo. Blatna voda je smrdela po odplakah.

Potem si dolgo sedela v njegovi sobi, našla sliko neke deklice v belem, popisano s stihi. So bili Primoževi? Mogoče. Ni bilo pomembno, pomembno je bilo, da ga najdeš.

Kako naj se skriješ v majhnem mestu? Kako naj v majhnem mestu prikriješ svoje grehe, družinsko sramoto, mala izdajstva?

Povedali so ti, kako dolgo že traja, z naslodo so pripovedovali podrobnosti in

ti si se junačila, oh, saj veste, mladost, bo že, nič takega, se zgodi, je že nehal.

Hčerka te je premerila skozi debele leče in rekla z svojim strogim, učiteljskim glasom: »Mama,« je rekla, »z eno mamilarsko nevesto živi, vsi vedo, da se prodaja za šus. Pusti ga, mama. Razvajen je, vedno je bil.«

Mlajši sin se te je izogibal še bolj vztrajno kot mož, oba sta hodila po prstih, z glavo med rameni.

»A nas boš pa kar odpisala?« je rekel mož.

»Vse vas imam enako rada,« si suho rekla.

Seveda si ga poiskala in obljubil je, da pride domov. Vsaj na kosilo. Brskaš med recepti, sekljaš in besno mešaš omake, to je imel rad kot otrok, ne, tega ne mara. Kaj če bi palačinke? Vidiš, kako odsotno nosi žlico v usta in se trudiš, da bi ne strmela v njegove zenice, videla, da je spet izgubil nekaj kilogramov, ne moreš prezreti dolgih rokavov v poletni vročini. Nič več ne rečeš, nič ne reče.

Ko odide, se odplaziš iz stanovanja in mu slediš. Mimo peskovnikov brez peska, po dvorišču s polomljenimi gugalnicami, v podhod z grafiti in vonjem po scalini, čisto na koncu je nekdo narisal goloba, vse do trgovskega centra, kjer je vrvež poletnih razprodaj in ga izgubiš. Vrneš se, gledaš tisto nalepko, ki obljublja moč in izprazniš skoraj polno steklenico viskija v odtok. Ima te, da bi umazanemu, pozabljenemu slonu v njegovi sobi prišla izgubljen okel. Nato pobereš svoje koščke, pazljivo jih lepiš, medtem ko poslušаш Janis Joplin.

Drobtinica

Vanja Lebar

Prav na ta sončen dan, me pokličejo iz agencije. Pravijo, naj stopim do gospe. Praznuje rojstni dan, visoko starost in jaz že vem, kako se tem rečem streže. Kosilo bo, mirno in malce slavnostno. Uredim misli in sebe ter se hitro odpravim na pot. Vstopim v stanovanje, tam pri oknu mirno sedi gospa. Nekdo je že bil tu, nekaj rož je in čestitka na mizi. Stopim do nje izza hrbta. Vem, da ve, da sem tu. S stolom je obrnjena proti oknu, na balkon s prečudovitim razgledom. Pomislim, da kakor otrok narave čaka na stolu, da jo mati božja vzame k sebi. Ker je doživela vse. Preživela večino in se izpolnila. Vsi pravijo, da si je zaslužila le dobro in le dobro, dobro in dobro. Da je prav neverjetno prijazna in ne bi naredila komu kaj slabega. Babica oz. prababica na stolu je vesela in žalostna. Je tukaj in spet malo tam. Kakor da je vse normalno in ni čas njej na hrbet obesil slabih 100 let. Igra se s sabo vsakodnevno, kakor nekdo, ki ima čas počakati svojih 100 let. Brez pardona, brez pomisleka in dvoma.

Urno hitim pripravljat mizo za kosilo. Pobrišem jo, stepem namizno podlago za krožnik, zraven serveto in na njo še pribor. Na štedilniku zavre juha, ki jo pogrejem do vrelišča, na skledo položim krožnik, da se pogreje s paro. Potem juho iz sklede vlijem v krožnik da vsaj 15 min stoji v krožniku. Najprej na skledi, potem na mizi. Le tako se ohladi na primerno temperaturo. Da se jo takoj lahko je, ker stara gospa pri mizi ne mara čakati. Niti pihanje juhe ni preveč zanimivo početje, ko si star. In seveda ne mara, da si popari usta z vročo hrano ali sežge jezik s hrano. Po teh prebliskih v glavi in razmišljanju o štedilnikih, zakaj je tu še zmeraj stari in zakaj ne forsiram, da bi se kupil nov, mi para vrele juhe navlaži obraz. Plošče so hitro vroče in vse vre. Nimaš kam odložiti ali na hitro ugasniti. Hitro potegnem za skledo, da jo je samo še pol na plošči. Če bi zdaj zamenjala stari štedilnik z novim, bi verjetno doživljala katastrofalne posledice, ker bi se vse zdelo surovo in hladno. Ker v visoki starosti se zdi vse surovo in vse ohlajeno in nič ni tako točno prav. Ker pravzaprav ničesar več ni. Brbončice so okušale predolgo in preveč. In zdaj

le hlatajo, hrepeneče v iskanju trenutka, okusnega trenutka. Zajamem 3 šefle v krožnik. Vrelo juho končno odnesem na mizo. Naj stoji na mizi. Jaz pa dobim svojih 15 minut, da pripravim kosilo. Kosilo traja eno uro in izgleda pravzaprav kot počasni posnetek. In nobenih eksperimentov prosim. Še na škatlici z zdravili piše, da so testirana do 65 leta. Reakcij po 65 pa ne vedo opisati, ker osebe te starosti niso bile v ciljni skupini testirancev. Zato je to odsev življenja. Kakor vzporednica generacijskega miksa. Moje razmišljanje prekinejo zvonovi. »Kosilo,« pokličem in stopim do vozička. Nasmehne se in veselo stopi do mize. Ne bi je prikrajšala za njen vesel obred. Tolikokrat opravljeno. A najprej se usta počasi od koticčka do koticčka raztegnejo v navihan nasmeh. Kot da zmeraj, kadar se vrača iz spanca, sporoča, da je prelisičila nekoga. Saj vemo vsi, prelisičila je starost, ljube, ki jo tam čakajo, in smrt, ki bi jo popeljala do njih. Nežno potem odpre oči in dviga počasi obe roki, sega proti meni, češ: »Kaj je? Kaj pa je?« Komunikacija je elektromagneten biokemičen prenos sporočil v možganih. Sicer pa vemo, bolj smo iskreni, večjo podporo imamo. »Ja, kosilo. Zvonovi so, kosilo je na mizi.« Med vsem tem mi ni treba pihati juhe, ker je ta stala na mizi 15 minut. Kljub temu nikoli nisem prepričana, da je zdaj juha dovolj ohlajena ali celo hladna. Ti ne veš, kako nenavadno je, ko vprašaš njo, gospo visoke starosti, ali je juha zdaj dobra za jesti. Ker pravzaprav bi to moral ti vedeti. ONA ne ve. Pogledam jo in se nagnem k stegnjenim ročicam. Primem jo za obe, ji jih položim na kolena in stopim za voziček. Z desno nogo odbremzam bremzo vozička, na katerem sedi in potem še z levo. Premaknem jo k mizi. Vzamem dve ščipalki in serveto. Naredim ji velik slinček okrog vratu in ji rečem: »Ta je za zmaja Packota.« Nasmehne se in je vesela, ker ve, da je kosilo občasno tudi packarija. Počakam, da pokima in začuti veselje ob pogledu na krožnik s hrano, nasploh ob hrani na mizi. Potem jo pogledam v oči in ji povem, kaj je za kosilo. Kako sem kuhala in ona me posluša. Pokažem ji, ona ugiba, kaj to neki je. Potem ji v roke položim žlico. Počakam, da vidim, ali je to njen dan in bo jedla sama. Pripognem svojo glavo k njeni in pogledave se v oči. Iz oči v oči, s vprašujočim pogledom, a bo šlo? Zaželim ji mahlzeit, ebedre, dober tek, buon appetito in naj ti tekne in grem na drugi konec mize. Moram jo paziti. Koc koc, se ji zaleti. Grižljaji juhe in istočasna želja po kozarcu in krožniku, to je prava znanost. Zmešnjava. Mirno ji povem, naj popije en požirek vode. Odložim kozarec malo dlje od krožnika in ji krožnik približam, kolikor pač gre. Oboje ne držimo niti mi, niti ne vem zakaj bi bilo potrebno držati kozarec in krožnik obenem in hkrati k ustom nesti kozarec in juho.

Nespametno in nesmiselno. Žalostna sem, ko le vidim, da je res, da je teater pri kosilu. In odidem nazaj k štedilniku, da pripravim še glavno jed in sladico. Pogledujem, ali je zdaj pri juhi. S tresočo trepetajočo roko stisne žlico in zajame juho. Usta odpre in spodnja ustnica zadrhti. Trepeče, še preden dvigne do ust to polno žlico juhe. Čisto počasi nese žlico k ustnicam. Glava je trda na vratu in razdalja med mizo in glavo je velika, zanjo zelo velika. Ko prinese žlico do ust, ostane na njej bore malo juhe. Zato ta postopek ponavlja. In ustnice hrepenijo po kapljicah juhe. Hrana, čas kosila je njen najljubši obred. Kar dnevno sama naredi zase. Zato jo pustim, pomagam ji le na koncu, ko je potrebno, da zajamem na žlico preostale kapljice juhe in drobtinice. Da pazim, da ne dobi samo začimb, ki ostanejo na dnu. Ker potem se ji zaleti in kašlja. In morda nehote kaj popljuje naokrog. Po prtičku, v najslabšem primeru po meni. No, na prste roke lahko preštejem tista katastrofalna kosila. Danes, tole tu zdaj ni eno izmed njih. Kar lepo gre. Hvala bogu. Saj ima rojstni dan. In zato čaka na užitek grizenja klobase s tankim olupkom, ki poka pod zobmi. Čisto lahko za pojediti. Nataknem kos na vilico in ji ponese k ustom grižljaj. Začutim, da je prav, da ji pomagam. Nikoli ne reče, naj ji. Začnem tako, da si napolni usta z dovolj hrane, da ima kaj za gristi. In potem jo pustim, da sama je. Ponese vilico k ustom, na njej priloga in klobasa. Malo v nos, malo k ustom, pobaram jo in jo bodrim. Saj bo šlo. Potem pa, ojoj odnese vilico nekam na levo stran obraza, k licem. In še želi to vilico vtakniti v usta. Ojoj, mislim, da si je prebodla lice ob ustnici. Uj, res je kapljica krvi, hudo. Spet vzamem vilice v svoje roke. Dovolite mi, da Vam pomagam. In pomagam. Grižljaj in ugodje ob zvoku grizenja ovoja te klobase prekine glasen pok. In zvok zmeljenega kamna. Ojoj, zob, zob je. Prosim, da odpre usta in izbežam zob, ki je izpadel iz ust. Ni kaj, pohvalno je imeti zobe, svoje in ne proteze. Zdaj ima pač enega manj. Pomislim. Pomislim, da je pozabila, kaj vse je že pojedla, in ji mirno iz krožnika po grižljajih ponujam kosilo. Sem menila, da bo to pustila za večerjo. A ona poje vse, kar je na krožniku. In potem še drobtinice s prtička in z mize in iz krožnika. Še eno drobtinico je našla in jo pojedla. Tako, kosilo kot obred je ob tem rojstnem dnevu super izpadlo. Potem pa sediva za mizo in pripovedujem zgodbo o Čarovniku iz Oza. O tisti deklici, ki je dobila rdeče svetleče čevaljce, o zlobni čarovnici. Poslušaj me, nazorno ji kažem svetleče rdeče čevaljce. Hočem, da se spomni. To umetniško delo iz 1939 leta. Sigurno ga pozna. Prepričana sem, da ga je videla, gledala in tudi sama občudovala. Poslušaj spomine, nič ne pove, a zdi se mi, da se spomni. Tako se

mi zdi. Odpeljem jo nazaj k oknu. Želim si, da bi premlevala svoje spomine, a jo potegne tja, v njen spanec. Odidem v mesto. Iz mesta me nazaj privede neurje. Nisem vedela, da ima veter takšno moč. Pritečem, ona pa sedi, mirno in gleda predse. Strmi. Odprem balkon in veter stopi v sobo. Prevrže lonček z rožo iz stojala za rože. Hitro, sunkoma zaprem vrata. Hitro jo pogledam in ji panično razlagam, da je vihar. Dvignem lonček in z roko bašem zemljo vanj. Tisto, ki je padla iz lončka. Nakar v balkonska vrata prileti ptič. Zaleti se, veter ga je prinesel. In obleži na tleh. Ojoj. Ptič, mrtev ptič. Nič se ne premika. Ojoj. Hudo. Stečem in zapiram okna po stanovanju. Vse zaprem, okna, vrata. Ona sedi, mirno, hladno. Oblečem ji jopico in se usedem. Čakam, da se ptič premakne. A nič. Ne vem, kje naj izklopim TV. Najbolje, da ga sploh ne prižgem. Spet me mika, da bi odprla balkon in stopila ven. Pomagala ptiču. A je veter. Stečem po stanovanju, v sobo. Tam odprem okno. Veter, spet prepih. Še moram čakati. Počakati. Ona v tem času dremucka, zaspi. Moram ostati pri njej. To je noro. Lotim se likanja. Posteljnino, brisače, spodnje perilo. Vse bom prelikala. Likam in še bi likala. Samo, da se veter umiri in se vse postavi na svoje mesto. V tem se stemni. Pozabim na ptiča. Hitim pospravljat polikano perilo v omare. Gospo odpeljem, da ji kažem, kako ga zlagam. Počešem jo, jo odpeljem pred TV. Vse je mirno, vetra več ni. Odprem vrata balkona, da sobo napolnim s svežim zrakom. Potem pa ta nesrečen ptič, kot da bi čakal, da pridem nazaj v skrbeh zanj. Poleti v napačno smer v sobo. Ojoj. Zacvilim. Ona sedi, mirno. Brezskrbno. Ptič ji poleti nad glavo, ko tako sedi v dnevni sobi. Nič kaj preveč je to ne vznemiri. Mene pa zajame panika. Kako bom zdaj ulovila tega ptiča. Brisače in kuhinjske krpe sem že vse odnesla v omaro. Nič nimam pri roki. Potem zagledam roza kvačkano pregrinjalo. Mrežasto. Vprašam jo, če ga lahko vzamem, da ulovim ptiča. Ni me razumela. Le pokimala je. Mislím, da ni pogruntala, da je v dnevni sobi zdaj ptič, majhen ptič. Letal je po sobi, jaz pa za njim. Potem sem le uspela vreči mrežo oz. kvačkano pregrinjalo nanj. In ujela sem ga v to mrežo. Ona je sedela, mirno in brezskrbno. Jaz sem odprla vrata balkona in pregrinjalo hitro potisnila na balkon. Ptič je svobodno odletel in tudi jaz sem se počasi odpravljala.

Če sem kot mlada brala o različnih simptomih in boleznih, se mi zdaj nič več ne zdi bolno. A je. Čeprav sem v hecu pomislila, da ima vsaka stara gospa eno staro skrinjico zato, da je v njej skrit duh njene pokojne matere. Čeprav VEM, da ponoči, ko spimo, smrt hodi okrog in reže glave. Morda sva prav

zato enkrat pozimi z eno gospo ponoči sedeli v dnevni sobi, kakor da je dan. In čakali, da bo večer. Pa je prišlo jutro. Zdaj vem, da je noč, dan in dan noč. In zato kdaj kdo reče namesto lahko noč dober dan ... Življenje je pot k soočenju s smrtjo. Do sedaj ni še nihče preživel oz. je vsak umrl. Eni čakajo, da potihno pride in potrka na vrata, morda na okno. Drugi pa živijo, kot da smrti sploh ni. Tudi tako je prav.

Sanje in sreča

Srečko Likar

Sanje so lepe, dokler se sanje ne uresničijo, kasneje pride neuničljiva sreča.

Živim svoje srečno življenje, ki se je prebijalo preko vseh ovir, bolečin, težav in težkih trenutkov, poskusil bom to resničnost o neuresničenih sanjah opisati.

Mladostniška leta sem preživel ob visoko letečih sanjah z osebo preko dopisovanja ter neuspelega srečanja in prvi del sanj je odplaval v daljavo.

Odšel sem v Ljubljano po učenost, obupal sem že v 1. polletju in se vrnil domov. Mama mi je dejala: Dosedaj sem jaz poskrbela za tebe, sedaj se najdi, kot veš in znaš!

Šel sem novim sanjam nasproti, čez 14 dni sem bil že v drugi ljubljanski šoli, kjer sem se izučil gradbenega poklica in začel potovati po terenu, spoznavati delo, ljudi in kraje širom bivše države, dosegel sem svoje poklicne sanje.

Pot me je zanesla na obalo in spet pričel iskati svoje sanje z osebo, vendar sem kmalu spoznal, da to niso moje pričakovane sanje, nisem bil navajen na meščansko življenje, polno blišča, vsakodnevnih hrupnih zabav po lokalih z množico »srečnih« ljudi. Neko deževno jutro sem dobesedno pobegnil v neznanost, na prvi avtobus, ki sem ga dobil, kar nekaj sem jih zamenjal, da sem prišel dovolj daleč, kjer sem upal, da me ne bi našli, kajti slutil sem, da se ne bodo vdali kar tako, kar se je dejansko zgodilo. Dobili so vplivnega moža, da je izdal »tiralico« za menoj preko policije, iskali so me najprej doma, kjer pa mama ni nič vedela, kje sem, njej sem se javil s kartico po 14 dneh izginotja – »mami, vse je v redu« brez navedbe kraja, kje sem. To se je dogajalo mesec dni brez moje izsleditve in spet so sanje odletele iz mojih misli in ni mi žal za to.

Bil sem žalosten in veselo pogledoval proti novim sanjam v življenju.

Pristal sem v Ljubljani, kjer sem našel nove obetajoče sanje s preprosto žensko, ki je najprej želela mojo pomoč pri delu doma v zelenem hribovju, kjer sem resnično upal, da se mi uresničijo srečne sanje, okolje je bilo čudovito, čeprav precej naporno – imel sem vsakodnevno 5 km peš hoje do prvega avtobusa v eno smer, vendar sem prepozno spoznal napako, kajti osnovni namen starejše ženske je bil, da dobi otroka od mene, ne pa pomoč pri delu. Dejansko sem doživel trimesečni seksualni višek in stvar je uspela šele pod grožnjo »če sedaj ne uspe, lahko greš, ker tukaj nimaš kaj iskati«. Pričelo se je življenje, ki ga ne bi rad privoščil največjemu sovražniku, po uspehu nisem več seksal, postal sem nebodigatreba, kurbir, pijanec, doživel grožnje vse vrst – tudi z nožem, prespal na seniku, z očetom je bil krvav spopad na ohceti, ob odhodu iz štiriletne »vojne« proč od njihovih hribov sem najel kombi s prižganim motorjem, ker sem si mislil, da ne bo šlo zlahka, pred vrati me je čakal kup, ki ga nismo uspeli naložiti na kombi, ker so začele proti nam leteti letve, lopate in psovke, zato sem šoferju dejal »spelji od tod«. Žena me je lovila po Ljubljani, kjer sem menjaval službe, da me ni dobila – 3 službe v enem letu, ker je zahtevala, da se vrnem k njej. Hčerko sem videl šele po 25 letih, ker je sama prišla k meni na obisk. Ko sem se vrnil v domače kraje, sem se z očetom pobotal, žal je čez eno leto umrl.

Ponovno so odšle moje obetajoče sanje iz mojega življenja.

Spoznal sem mlajšo ločenko z dvema otrokoma in spet sem začel svoje dejansko pričakujoče sanje, zelo lepo sva se imela, otroka sta me sprejela in resnično sem upal na uresničitev svojih sanj, vendar iz neznanega vzroka tudi to ni uspelo in sanje so odšle.

V domačem kraju so se spet vrnile srečne sanje z željo ljudem pomagati, kolikor je v moji moči, in res se je zgodilo, prevzel sem službo vaškega poštarja, ki me je zelo osrečevala in dejansko sem našel smisel svojih sanj, kajti sanje so se uresničile.

V dežju, snegu, vročini, mrazu sem na mopedu prinašal ljudem srečo, žalost, položnice, denar in jim pomagal z nasveti, s pogovori. Postal sem srečen človek in še danes čutim to srečo od ljudi, jaz jim pravim »to so moji dobri angeli«.

35 let dela na mopedu je pustilo tudi posledice, kajti dobesedno so me vzeli z mopeda. Dopoldan sem še raznašal po vaseh, popoldan so me odpeljali z rešilcem v Ljubljano ter mi odrezali pol levega stopala. Ne spominjam se, kaj je bilo, toda po enomesečnem zdravljenju se je začelo moje drugačno življenje, ko še nisem vedel, kaj mi bo sploh prihodnost prinesla ter kako bom to prenesel.

Minila so leta, vendar to ni bilo življenje, ki bi ga rad živel, vedel sem, da tako ne bo šlo, zato sem iskal izhod, manjkala mi je predvsem družba ljudi, njihovi pogovori in predvsem želja po razveseljevanju teh ljudi. Našel sem ga v ustanovitvi društva, kjer lahko ustvarjam svoje pesmi in pripovedi, z nastopi razveseljujem staro in mlado, z objavami v knjigah, tisku, facebooku ohranjam spomin, z veseljem izdelujem mozaike in prirejam razstave, igram tarok in druge igre, bistvo vsega je druženje ter zadovoljstvo med ljudmi dobre volje brez zli misli in svojih »bolečin in težav«.

Nenadni mamin odhod v dom starejših me je zelo prizadel tako psihično kot finančno, šele s pomočjo mojih dobrih angelov – »HVALA JIM« – še danes uspešno krmarim skozi svojo srečo ter spoznavam, da sem zelo srečen, da nisem obupal.

Samota je huda stvar, zato sem poskušal tudi aktualno internetno spoznavanje preko raznoraznih povezav za zmenke. Presenetil me je neverjeten odziv žensk vseh vrst, ver in iz raznih držav, dobil sem neverjetnih 1000 stikov z zelo zanimivimi ponudbami in potrebami, od tega 70 % poročenih in nesrečnih žensk. Spoznal sem vso bedo življenja, hrepenenja ter veliko neuresničenih sanj.

V mojem življenju so bile tudi samomorilske težnje, ker je bilo včasih zelo hudo, in šele sedaj ugotavljam, da se mi je še najboljše zgodilo ob amputaciji stopala, ker šele takrat sem spoznal kako sem srečen, ker sploh živim ter mi je dano razveseljevati ljudi s svojimi pesmimi, mozaiki, dobro voljo ter pozitivnimi mislimi.

Nekdo mi je dejal: »Zakaj si ti lahko srečen, jaz pa ne morem biti.«
Odgovoril sem mu: »Poklanjam ti svojo srečo in bodi srečen z menoj.«

Tolar

Andrej Lutman

Črtica o tolarju ima začetek med luskinami potočne postrvi, drsteče pod švigi kmečke lastovke in v neposredni bližini glave alpskega kozoroga, kamor je prikopitljaj konj s štokljo na hrbtu, a brez sedla, saj je prijateljeval z bikom, ki je zamenjal brata po krvi, skopljenega sorodnika, pa si ni drznil žaliti ga, da bi se osedlati pustil; nadaljevanje črtice je moč zapaziti tudi ob čebeljem želu, v kožo špikajočem, vpetem med mozolje, postarane pore, tik za ušesom, ki sliši malo uharico tudi podnevi, če je ne zamoti človeška ribica, kajti mala uharica in človeška ribica sta par, vreden po deset oziroma dvajset tolarjev, na kar pa ni utegnil pomisliti Primož T., ko se je bil srečal z Janezom V. V., da bi zamenjal z njim nekaj kovancev za papirnate vrednotnice; in ko sta tako stala na precejšnji časovni razdalji, se primerjala s človeško ribico in malo uharico, jima na pamet ni prišlo, da bi tudi svoji mesti zamenjala za prestop v kako boljšo razpredelnico, vsaj v takšno, v kakršni se je nahajal Jurij V., plemenitega rodu glede na svoje sposobnosti in ne po poreklu, kar je bilo, zgodovinsko gledano, dokaj dognano, saj ju je na sliko spravil sam prečastiti in z mnogimi odlikovanji ovenčan Rihard J., ko je slikal v sobi, meječi na morski vonj, in razmišljal o svoji vrednosti, ki je bila za desetkrat nad vrednostjo Primoža T., pa četudi je bil tako po starosti kot tudi po pomembnosti daleč pred njim, a ni pomislil na možnost, da je tudi prednik, Jakob G., podeseteril Janeza V. V., saj je, zgodovinsko gledano, precej zaostajal tako po posluhu kot tudi po mirni roki, kar pa ni bilo lastno Jožetu P., ki je bil po vrednosti daleč nad omenjenimi, cenjen in v kamnu, večni snovi, ovekovečen, kar je s pridom izkoristil France P., ko je s kruhom blizu trebuha in bojda tudi s figami naokrog vandra, a ni in ni uspel srečati Ivane K., da bi ji zaupal svojo sodbo, da pa zna biti prav Ivan C. tisti, ki povleče ta-kratko in se okiti z vrednostjo desetih tisočev iker potočne postrvi.

Babica ne bo nikoli zares umrla

Mateja Mahnič

Morda tako tulim le zato, ker se mi je to zgodilo prvič. Umrla je moja ljubljena babi. Danes je pogreb. Vse sem organizirala, a na samem dogodku me nadomešča sin. Že prej sta odšla dva moja ljubimca, ampak tudi na njuna pogreba nisem šla, ker me ženi nista obvestili. Razumljivo z njune strani, pa še prav mi je prišlo, ker ne maram pokopališč. Itak se strinjam z Magnificom, da »... ne mi sveč prižigat, spomni se na božično noč!«

No, svečo bom prižgala, kar doma, na oknu. Zaslepljena od solz dolgo iščem vžigalice, opotekam se po stanovanju, in ko v vseh treh zrcalih ne prepoznam norega bitja z zabuhlim obrazom, posežem po narkotikih. Ni dileme, tablete ali alkohol – natočim si iz flaške za nujne primere, najčistejšo mekano bosansko rakijo.

Zbudim se v temi, ura kaže polnoč. Promet zunaj je potihnil, samo pohištvo v stari hiši včasih zajamra. Spet zaprem oči in v hipu se začne nekakšna diaproyekcija. Obrazi babice se en za drugim izostrujejo, osvetlijo in spet potonejo v mark. Začne se pri babičinih očeh, ki so prazne votline, nato se v njih naselijo oči, pojavijo se ustnice in obraz dobi obliko. In ko babi odpre usta, se spet vse razbline. In to se ponavlja in ponavlja, sploh ne vem, ali spim ali bedim. Pomaga le, da z muko odprem oči. Takrat se diasi ustavijo. A ko jih zaprem, se vse ponovi.

Vstanem. Si natočim kozarec vode. Poiščem foto album. Točno vem, kam seči, da izvlečem pravega, saj je edini z roza hrptom, na naslovnici pa slika ženske in deklice, ki z roko v roki tečeta čez travnik cvetočih rož.

In tudi fotografije v tem albumu so ocvetličene. Babi in jaz na vrtu pleteva venčke iz marjetic. Jaz in babi na drevesu. Babi in jaz na avtomobičkih v luna parku. Pa ob polni vreči divjega kostanja, ki sva jo nabrali in oddali v moji šoli za končni izlet. Babi in jaz pri babičini vrtni uti. Midve pri peki

krompirja v žerjavici. Ko grabiva listje in skočiva v kup.

Babi je tako zdrava in močna. Njeni lasje so črni in dolgi, njen pas je vitek. Ima rjave ogromne oči in mehka rdeča usta. Njene besede so vesele.

Vse fotografije je posnel oče s svojo staro Praktico, ki je že šla za rezervne dele. Oče je na pogrebu. Prišel iz Švice, skupaj z novo ženo.

Obračam strani albuma. Objemava sneženega moža. Sankam se po tivolskem griču. Tu nisem izostrena, ker je fotografirala babi in se je preveč smejala, da bi lahko umirila prst na sprožilcu.

»Revica uboga!« rečem in že tulim, zaprem album in se zvrnem nazaj v posteljo. Spet jo sanjam. Drživa se za roki in pogumno premagujeva sneg: babi v visokih gamašah in znucanih škornjih iz tjulnje kože, jaz pa v enih čisto navadnih buckah za v vrtec. Babi odpre vrata hiše, ki je moja hiša(!) in vstopi v (mojo!) kuhinjo. Spretno se suče po njej, najde lonce, pribor, prestavlja, meša in stepa, dokler ne zadiši po čudovitem šodoju. Prinese dve skodelici, naliže, ponudi, pije, nato pa mi ukaže v posteljo, me zadeka in poljubi na čelo.

Zbudi me ptičje petje, grem na stranišče in pogledam na uro: 5.00 zjutraj. Dovolj imam sanj, pogumna punca sem. Stopim k omari in izvečem staro kuharico. Iščem pod geslom »vinski šodo«. Najdem recept.

Hodim po kuhinji in mimogrede pobiram sestavine. Polovico limone, belo vino, jajca, vse imam v hladilniku; sladkor pa sestavim iz tistih malih sladkorčkov za h kavi, ki jih v kavarni vedno poberem – kar se, vem, marsikomu zdi smešno, a pride še kako prav.

Stisnem linonin sok. V posodici z metlico penasto umešam jajca in sladkor in nato dodam še limonino lupinico. Med mešanjem počasi prilivam belo vino. Nato vse skupaj postavim nad vodno kopel in stepam, dokler pena ne postane gosta. Na koncu dodam še malo limoninega soka. S šodojem napolnim termovko. Skočim v obleko, v nahrbtnik dam svečo, vžigalice, dve skodelici in zaklenem.

Evo, zdaj sem končno na pokopališču. En dan kasneje. Vse je belo. Čez noč

je zapadel prvi sneg. Čudno za konec oktobra. Ne upam si takoj na grob, delam kroge. Grem mimo kamnite grobnice padlim vojakom prve svetovne vojne. Iz nosu vojaka na straži pred grobnico štrli ledena sveča.

Na stopnicah gorijo sveče. Tudi na grobovih okoli so sveče. Ne na vseh: grobne parcele z belimi svečami so nevidne. Potrošniška pomota. Namig: pozimi nikoli, res nikoli, ne kupujte sveč v beli plastiki. Samo barvne. Najbolje kar navadne rdeče sveče.

Obstojim pred grobom. Venci so zasneženi, sveče ne gorijo, saj jih je prekril sneg, gorele bi le plastične, a je babica četrto oporoke namenila strogi prepovedi, da bi »to sranje« prižigali na njenem grobu.

Če je ne bi skurili, če ne bi bila vsa v eni mali žari, ki jo je nosil njen vnuk, moj sin, bi tu nekje morale biti njene noge. Tu zgoraj pa roke? Imela je tako gracilne in natančne roke. Na desetine puloverjev so skvačkale. Pa kapo, ki je moja najljubša.

Imela sem jo tudi tisto zimo, ko me je strašno bolela glava. Po sankanju smo se vrnili domov in s sestro sva se v mokrih oblačilih takoj začeli igrati. Sestra je drugo jutro veselo odšla v šolo, jaz pa sem obležala. Za dolga dva tedna. Pljučnica. Skoraj nič nisem jedla, le spala. In vsak dan čakala na večer, ko je vstopila babi s kadečim napitkom za boljšo kri.

»No, ljubica, vsaj to popij!«

In sem popila. Zaspala. Lepo sanjala.

Prekrižam se, čeprav nisem verna. Nato počepnem in tam, kjer naj bi bila njena glava, če je ne bi skurili, odrinem sneg, da se prikaže marmornata površina grobnega okvira. Nanjo postavim pravo(!) rdečo svečo in dve skodelici. Prižgem svečo in iz termovke v skodelici nalijem šodo. Trčim ob drugo skodelico: »Na zdravje, babi!«

Spijem. Pena na vrhu šodoja v drugi skodelici se počasi umiri in oblikuje obris. Prepoznam ga.

»Je dober? Gotovo ni tak kot tvoj?!«

Vem, da je pogovor nor, a vsaj tulim ne več. Čepim ob skodelici in sveči, dokler kapljice voska ne začnejo čarati rdečih vrtnic v sneg.

Začne me zebsti. Očitno bi morala na odgovor čakati zelo dolgo. Sklenem, da bom drugič prinesla s seboj zložljivi stol. Ali pa dala postaviti klopco.

Doma me pričakata sin in oče. Oče me objame in dolgo drži, sin pa me sumničavo pogleda: »Sem mislil, da boš še vedno sesuta, pa vidim, da si se pobrala!«

Skuham nam čaj, spijemo še preostanek rakije, toplo klepetamo, vdani v dejstvo. Vsi bomo umrli.

Ko odideta, si natočim vročo vodo v banjo in preostanek šodoja iz termovke. Ni več vroč, je pa tolažilno dišeč in sladek. Počasi srkam. Ni tako slab, babi.

In ko sem spet v postelji in si v sanjah rečem: Hvala bogu, da končno nič ne sanjam, se prikaže babičin obraz, njene oči toplo žarijo, njena polna usta pa se odprejo in ljubeče govorijo:

»Super šodo, ljubica. Tudi moji sosedi se priporočajo zanj!«

Prekmurski svetovni potnik s 13-letnim vnukom na Floridi med aligatorji in mustangi

Franc - Branko Maršič

Odkar se je moj sin Damjan preselil iz Alabame v ameriško zvezno državo Florido, sem šel vsako leto za en mesec k njemu na počitnice. Najrajši sem šel v zimskih mesecih, ko je pri nas v Evropi mraz, tam pa je takrat toplo. Sedaj pa Damjan že osem mesecev dela v kompleksu laboratorijev v predmestju Washingtona, kjer sem ga obiskal letos meseca marca. Kot upokojenec imam čas in namesto da bi doma čakal smrt, še hodim malo po svetu, dokler me nosijo noge.

Največkrat potujem ob petkih, ko dobim vozovnico bolj poceni ... Na mojo srečo je namreč še vedno precej ljudi vraževernih in se bojijo potovati ob petkih. Za nas upokojence pa so tako in tako vsi dnevi enaki.

Florida je polotok na skrajnem jugovzhodu ZDA. Na vzhodni strani jo obliva Atlantski ocean, na jugozahodu pa ji pošilja tople valove Mehiški zaliv.

Izmed petdesetih zveznih držav ZDA ima Florida eno izmed najbolj prijetnih podnebij. Povprečna temperatura v zimskih mesecih je okrog 16 stopinj C. Zato pa imajo skoraj vsi bogati Američani na Floridi svoje počitniške rezidence. Tudi sedanji predsednik ZDA, g. Donald Trump, prihaja z našo lepo Melanijo, ki je s svojo inteligenčno lepoto postala prva dama Amerike, pogosto na oddih na Florido.

Žal s Trumpovimi nismo bili sosedje. Oni imajo rezidenco bolj na jugu Floride, Damjan je pa živel okrog 500 km bolj proti severu. Če bi bili sosedje, bi jih gotovo povabili na slovensko turško kavico ali pa na pleterski brinjevec, pa tudi na prekmurske žgance ... Je pa vprašanje, ali bi Trumpovi

imeli čas priti na obisk, saj je menda *mister president* zelo zaposlen. Posebno gradnja zidu med Mehiko in ZDA, ki jo hoče izpeljati do konca, mu jemlje veliko časa. S tem zidom menda hoče preprečiti, da bi »barbari« z juga množično vdirali v »vrhunsko« Ameriko. Podobno kot so že pred 2.600 leti kitajski cesarji začeli graditi zid, s katerim bi Kitajce obvarovali pred barbarškimi sosedi. Ali pa kot so leta 1961 »avantgardni« komunistični voditelji Vzhodne Nemčije dali zgraditi »znameniti« berlinski zid, s katerim so »napredni« Vzhod zavarovali pred vplivom »nazadnjaškega« Zahoda. Mi bi seveda raje videli, da bi Trumpovi prišli k nam na klepet ob kavici in brinjevcu, namesto da zapravljajo čas in denar za tisti zid. Raje bi Mehičanom dovolili, da brez plezanja čez zid pridejo Američanom prepevat *Besame mucho, Cielito lindo* in druge popularne pesmi. Podobno kot je pred 130 leti Trumpov dedek prišel iz takrat obubožane Nemčije v bogato Ameriko, ne da bi moral plezati čez kak zid ...

Zdaj pa preidimo k bolj resni stvari:

Tudi moj vnuk Tom je zelo zaposlen. Sicer se ne ukvarja s kakšnimi predsedniškimi posli kot mr. Trump, temveč z glasbo, žongliranjem in malo tudi z učenjem. Prost je bil samo dva tedna, in to med februarškimi zimskimi počitnicami.

Evropo sva zapustila v mrazu, na Floridi pa sva našla pravo poletno vročino — podnevi med 20 in 32, ponoči pa – s koncertom čričkov – 15 do 20 stopinj Celzija. Tam sva preživela dva tedna in dva vikenda.

Med tednom je bil Damjan v službi, jaz pa zaradi slabega vida že nekaj let vozim avto samo še po cestah, ki jih poznam na pamet, zato sama s Tomom nisva šla preveč daleč raziskovat Amerike. Sva pa zato veliko pešačila v bližnji okolici, posebno po trgovinah, kjer sva pa v glavnem našla enako »azijsko« blago kakor doma v Evropi.

Prvi vikend nas je Damjan peljal na vzhodno obalo Floride, v Saint Augustin. To je najstarejše mesto na severnoamariških tleh, ki so ga pred 450 leti ustanovili Španci, ki so bili prvi Evropejci, ki so se naselili na Floridi. V Evropi imamo polno mest in zgradb, ki so več kot štirikrat starejše, zato to mesto za nas ni bilo preveč zanimivo. Za Američane pa je skoraj vsaka stavba, stara 200 let, že pravi muzej. Kot vemo, prvotni prebivalci Severne

Amerike, Indijanci, niso izgubljali časa za gradnjo hiš, temveč so živeli in umirali kar v naravi in v priložnostnih zakloniščih.

Konec drugega tedna smo se odpeljali na zahodno obalo floridskega polotoka, na obalo Mehiškega zaliva, v čarobno turistično mestece Cedar key, ki šteje okrog 700 prebivalcev. Na pomolu tega kraja so našo pozornost vzbudili pelikani posebne vrste, ki so lovili ribe in jih prinašali svojemu dreserju oz. gospodarju.

Kot sem omenil v naslovu, je na Floridi veliko aligatorjev. Tam skoraj ni mesta, kjer ne bi imeli kakšnega društva, poimenovanega po njih. V glavnem aligatorji živijo v jezerih in v močvirju, kjer se hranijo z vodnimi pticami, žabami, ribami ... Za priboljšek si včasih privoščijo tudi manjšega divjega prašiča in celo neprevidnega kužka – ga pogoltnejo in ga potem par tednov mirno prebavljajo. Človeku se aligator rajši izogne, saj nikoli ne ve, kakšne namene ima ... Pred nekaj desetletji bi jih »beli človek« zaradi njihove kvalitetne kože skoraj popolnoma iztrebil. Od leta 1967 pa so aligatorji zaščitene živali. Od takrat jih je čedalje več v ribnikih, občasno pa se pojavijo tudi v zasebnih bazenih. Zadnje čase je njihovo meso pogosto tudi na jedilnih listih kot specialiteta. Vendar to meso izhaja iz privatnih gojišč, ki imajo za to posebno dovoljenje.

Enemu od aligatorjev se je Tom »ponujal« na razdalji enega metra, vendar se ni zmenil zanj — morda zato, ker je presuh ali pa zato ker je že prevelik in bi ga težko požrl. Znana pa je zgodba; ko se je neka gospa s svojim kužkom sprehajala ob jezeru, ji ga je aligator z vrvico vred iztrgal iz rok, ga potegnil v vodo in ga požrl.

En dan smo bili tudi v nacionalnem parku, kjer smo — razen že omenjenih aligatorjev — videli tudi divje prašiče, razne močvirske ptice in druge živali, posebno pa več krdel mustangov. Reče se jim tudi divji konji, kar pa ni ravno res, saj so bili njihovi predniki domači konji. Baje so jih njihovi gospodarji spustili na prosto, ko so se morali hitro vkrcati na ladjo in pobegniti pred močnejšimi konkurenčnimi osvajalci. Od takrat ti konji živijo in se razmnožujejo svobodno v naravi. Odkar so občutili svobodo, pa se ne pustijo več ujeti. Njihova kopita so lahko zelo nevarna za tistega, ki se jim preveč približa, zato jih je boljše občudovati s spoštljive razdalje. Kakšnega mustanga lahko ukroti le dobro izkušen kavboj. Sicer so pa zakonsko

zaščiteni.

Tako kot vse, kar je lepaga v življenju, so tudi najine dvotedenske počitnice prehitro minile. Tom je moral nazaj v šolo jaz pa, tako kot je pri upokojencih navada, na zdravniški pregled ... Damjan naju je odpeljal na lokalno letališče, od koder naju je neko manjše letalo odpeljalo do Atlante, od tam pa Boeing 767 v London. S tem letalom smo se zadržali dvajset minut predolgo nad Atlantikom, zato sva s Tomom zamudila letalo, ki bi naju odpeljalo do Luxemburga. Ker za zamudo nisva bila kriva midva, so nama v restavraciji londonskega letališča zastoj postregli obilno kosilo. Po petih urah čakanja sva pričakala naslednje letalo, ki naju je odpeljalo v Luxemburg, tam pa naju je z avtom že čakal Tomov oče in naju odpeljal domov v Loreno.

Naslednje jutro je moral Tom ves utrujen že iti v šolo. In je zdržal – posebno zato, ker so v šoli vsi z zanimanjem poslušali njegovo pripoved o potovanju v Ameriko.

Vlak odhaja

Marinka Marija Miklič

V daljavi se sliši pisk, vlak prihaja na postajo, to je znak, da mora iz postelje. Napoti se proti kopalnici, se stušira, vmes vrže pogled na ogledalo. Opazi nove gube in že hiti nazaj v spalnico. Pri odprtih vratih omare se odloči za modro krilo, zraven se lepo poda črtasta bluza. Za pričesko ima le pet minut časa. Ličenje je po vseh teh letih ena sama rutina: krema, puder, črtalo, maskara, šminka, kapljica parfuma.

Čez petnajst minut parkira. Pisarno ima v prvem nadstropju na koncu hodnika. Teče po stopnicah, skoraj jih preskakuje. Odklene pisarno, odloži torbico, pograbi prenosnik in že hiti proti sejni sobi.

»Lepo jih pričakaj! To pogodbo morajo podpisati, to je za nas zelo pomembno!« ji je včeraj naročil direktor.

Na mizi je vse pripravljeno; najbolj jo je skrbelo za vodko, brez nje Rusi ne bodo pripravljene na vlaganje v projekt.

Prihajajo, direktor se jim klanja do tal, sama jim ponuja sedeže, vodko, sok. Opisuje investicijski projekt, na računalniškem zaslonu jim prikazuje projekcijo vložkov in donosov. V žepu jo stresa telefon, še dobro, da je izključila zvok, pomisli.

Minilo je, Rusi so pogodbo podpisali, zdaj so na kosilu, nje niso povabili. Pogleda na telefon: štirinajst neodgovorjenih klicev, vsi od mame. Pokličejo.

»Kaj si pozabila name? Vse me boli, v prsih me duši, dihati ne morem! Pa kruha nimam, niti mleka!«

»Mama, včeraj sem ti prinesla kruh in mleko,« se zagovarja, a mama vztraja, da mora priti takoj.

Vzdihne in pomisli, kako je njena dementna mama gotovo spet vse pozabila in pomešala. Napisati mora prošnjo za dom, tako ne gre več ... Vest ji ne da miru, v bližnji trgovini kupi štiri sveže žemljice in drvi skozi mesto proti bloku. Tam pred kanto za smeti stoji ciganska družina; bosí in umazani otroci se držijo rožnatega krila. Mama ciganka, tudi bosa, se sklanja v smetnjak in brska po njem. Smrdi! Vse naokoli smrdi!

Mama v dnevni sobi gleda turško nadaljevanko.

»A žemljice si prinesla? Saj ne bi bilo treba, imam še vsega dovolj!« reče mama in nadaljuje: »Kje pa je Andrej? A je šel na smučanje?«

»Mama, zdaj ni snega, zdaj je poletje!« potrpežljivo razlaga.

Vprašanje o Andreju presliši, v grlu se ji nabere cmok, ne more mami vsak dan znova razlagati, da Andreja ni več, da je sama za vse. Poslovi se, na hodniku sproti pobere polno vrečko smeti, pred blokom jo vrže v smetnjak in odhiti nazaj v službo.

Pred pisarno postoji, ne najde ključev. Mrzlično razmišlja, ali jih je mogoče pustila pri mami. Spet nazaj v avto in še enkrat na drugi konec mesta.

Končno spet stoji pred maminimi vrati, zaklenjena so, pozvoni, nihče ne odpre, pozvoni pri sosedih. Na vratih se pokaže mlado dekle, pove, da je šla mama z njenim dedkom na kavico. V tistem trenutku se spomni, da je imela ključe v rokah, ko je odhajala iz stanovanja. Držala jih je v isti roki kot smeti, kaj če jih je z njimi vred vrgla v smetnjak?

Steče do smetnjaka, pobrskava in zagleda ključe, nagne se in seže po njih, toda ključi zdrsnejo še globlje. V smetnjaku najde plastično gajbico, stopi nanjo in jih skuša doseči. Ko se sklanja, zavoha smrad, potem pa z grozo ugotovi, da tudi sama smrdi. Ključe vidi, a jih ne doseže, le nekaj centimetrov ji manjka. Med smetmi najde plesnivo kitajsko palčko, jo zatakne za obesek ter ključe počasi in previdno dviguje. Končno drži ključe v rokah, oddahne se.

Avto ima nekam čuden zvok, pomisli, nato pa odbrzi nazaj v službo, a kot nalašč na vseh križiščih svetijo rdeče luči. Pri zadnjem se ozre v izložbo lokala z veliko reklamo *Ugodno odkupujemo zlato*.

Ob štirih zapre računalnik, se pozdravi s snažilko in odide proti parkirišču. Obrne ključ, avto ne vžge, vnovič poskuša, večkrat, brez uspeha.

Avto pusti na parkirišču in teče na mestni avtobus. Peljejo se mimo pokopališča, v trenutku se odloči in izstopi. Danes bi imel Andrej rojstni dan. Prižge svečko, strmi v marmorno ploščo.

»Povej mi, kako naj živim brez tebe?!« ga poprosi.

Odgovora ni, je le sveča, ikebana in izklesane črke. Z naslednjim avtobusom se odpelje domov.

»Mami!!!« ji hči z nasmehom in knjigo v rokah odpre vrata. Sin ima v rokah sendvič, drobtine padajo vsepovsod, a ji ni mar. Objamejo se, pove jima nezgodo z avtom.

V kopalnici se preobleče, ugotovi, da je koš za perilo poln. Prala bo zvečer, ko je cenejši tok.

Hči pred televizorjem čaka na Infodrom in Nežo; tudi sama bo novinarka, pravi; sin sestavlja dvigalo iz lego kock. Za večerjo speče palačinke.

Otroka spita, sama nezainteresirano zre v zaslon. Slike se vrstijo, a jih ne vidi, ves čas ima pred očmi pokvarjen avto. Le kje naj skrpa denar za novega? Andrej je vedno govoril, da se je treba boriti s tistim, kar imaš. Takrat se na zaslonu pojavi reklama o odkupu zlata.

Nenadoma vstane, gre v spalnico po škatlo z nakitom. Vsebino strese na kavč, skrči noge in začne odbirati. Dela dva kupčka: na prvega zлага stvari, od katerih se ne želi ločiti: svoj zaročni prstan, Andrejeve manšetne gumbe, njegov poročni prstan, verižico, staro tetino zapestnico v barvi zrelega žita. Na drugem, večjem kupu se znajdejo zlata darila prijateljev, sorodnikov, tudi sodelavcev. Roki zadržita, ko vse to strese v polivinilasto vrečko in potisne v torbico. Prvi kupček pa nežno položi nazaj v šatuljo.

Malo postoji, nato odpre vrata Andrejeve omare. V njej je še vedno nekaj njegovih oblek. Pozna ta vonj, vdihava ga, spomini jo omamijo. Na dnu omare zagleda njegovo pižamo, obleče se vanjo, velika je, prevelika, a tako

udobna.

V kopalnici vključi pralni stroj, pogasne luči in se vrne v spalnico. Skupna postelja vabi, uleže se vanjo, skrči se. Z rokami objema pižamo, pravzaprav objema sebe; roke niso več njene, zdaj so Andrejeve, tople, nežne, pomirjujoče. Doživlja sanje, želja je neizmerna.

Le narahlo se zdrzne, ko v njeno samotno poletno noč priplava glas s postaje. Kolesa lokomotive enakomerno in neusmiljeno drdrajo refren: vlak odhaja, vlak odhaja, vsak večer, vsak večer!

Modrina mraka

Rudi Mlinar

Robert L. je bil na videz veliko starejši, kakor je bil v resnici. Temu je v največji meri pripomogel kar sam, saj že dolgo ni skrbel za svoj zunanji videz. Milo se je le kdaj pa kdaj dotaknilo s kocinami zaraslega obraza in škarje so zelo redko zarezale v njegove dolge, umazane lase.

Oblečen je bil večinoma v zamaščene hlače, srajco nerazpoznavnih barv in dolg, nekoč črn plašč, ki je bil sedaj temno siv.

Iz njegove sobe je počasi izginjalo vse, kar je imelo še kakšno vrednost.

Robert L. ni bil zapravljiv človek, a še tako skromen, kot je bil, je moral občasno jesti in piti, za to pa je potreboval denar, ki ga ni imel.

Veliko časa je že preteklo od dne, ko je z nekaterimi sodelavci ostal brez službe, še nekaj več časa, odkar je ostal sam.

Nekaj mesecev se je brezuspešno spopadal z birokrati v raznih občinskih službah, potem se je spustil v iskanje nove službe, žal neuspešno. Sčasoma je iskanje opustil ter sklenil, da ne bo več hodil vznemirjat žensk na urad za zaposlovanje, saj so ga tam bolj ali manj le tolažili, službe pa mu niso ponudili nobene.

Nekaj mesecev je še prejemal podporo za nezaposlene, nekajkrat so ga klicali, naj se javi na Zavodu za zaposlovanje, in ker ni šel tja, je denarni vir nenadoma presahnil.

Ko se je to zgodilo, se je le potrudil do urada. Ko jih je vprašal, zakaj so mu ukinili pomoč, so se nekaj izgovarjali, da je tak zakon, da naj se prijavi na socialnem, ker je upravičen do nekakšne socialne podpore. Dali so mu neki papir in ga odslovili.

Razočaran in jezen se je za zadnji denar, ki ga je imel, napil, papir pa izgubil nekje na poti proti domu. Da bi šel po novega, je odlašal predolgo, nazadnje je to misel opustil. Ugotovil je namreč, da bo preživel tudi brez občinske podpore.

Najraje se je zadrževal na železniški postaji, kamor ga je že od nekdaj vleklo. Gledal je vlake, ki so prihajali in odhajali ...

Ure dolgo je slonel na vogalu postaje in tako se je zgodilo, da so mu nekateri mimoidoči začeli ponujati denar. Ko se je to zgodilo prvič, se je zgrozil. Sčasoma se je temu privadil in je brez sramu nastavil star klobuk za vse, ki so bili pripravljeni kaj vreči vanj. Tako in tako je stal in gledal vlake, če so mu za to še plačali, toliko bolje.

Sanjaril je, kako bo nekoč nabral dovolj denarja, da si bo kupil karto za prvi razred, potem bo sedel v kupe, ter se odpeljal nekam daleč v kraje, kamor so ti vlaki vozili.

Dalj kot do sanj ni prišel, saj je denar večinoma sproti zapil. Jest je hodil v mesto, kjer so na Karitasu opoldne delili brezplačno kosilo.

Ko je nekoč imel dober dan ter se je v klobuku poleg kovancev znašlo tudi nekaj papirnatega denarja, je po dolgem času stopil v prodajalno, kjer je včasih nakupoval. Bil je nemalo začuden, ko ga prodajalka – bila je prav tista, pri kateri je nekoč kupoval – sploh ni opazila. Mirno je telefonarila, ni ga pogledala, kaj šele, da bi odložila telefon in ga vprašala, kje je bil toliko časa, če je bil morebiti bolan in podobno. Nič od tega se ni zgodilo, stal je tam sredi prodajalne in čakal. Ko je spoznal, da se prodajalka zanj ne zmeni, se je obrnil in odšel.

Ko je tako kolovratil proti postaji, je razmišljal, kaj se je zgodilo, zakaj ga ni opazila. Če ga ni opazila prodajalka, za katero je mislil, da ga dobro pozna, mora biti nekaj hudo narobe.

Kmalu je opazil, da ni bilo samo v trgovini tako. Pri mnogih, ki jih je poznal, ki jih je srečeval, je opazil, da ga ne poznajo več. Hodili so mimo, kot da ga ne vidijo, in tedaj je zaslutil, da zanje ne obstaja. Presenečenje je bilo še toliko večje, ko je spoznal, da ne obstaja niti za tiste, ki so mu dajali denar na

železniški postaji. Nihče od njih ga namreč ni pogledal, metali so denar v njegov klobuk, kot bi ga metali v vodnjak sredi mesta. Nekako je zaslutil, da si z denarjem kupujejo mirno vest.

Robert L. je vedno bolj spoznaval, da je kot človek začenjal izginjati.

Da je res tako, je spoznal, ko so mu po nekem čudežu za tisto borno sobico na vrhu starega stanovanjskega bloka pozabili zaračunavati elektriko in vodo.

Na vrata njegove izbice že dolgo ni nihče potrkal in Robert L. je lahko spal kar pri odprtih vratih. Saj ni nikogar pogrešal, tudi vzeti mu niso imeli kaj, ker ničesar več ni imel. Ker ni z nikomer govoril, ni vedel, da je stanovalce bloka, kjer je prebival, obsijala luč usmiljenja in so sklenili, da mu bodo plačali za vodo in elektriko iz skupne blagajne.

Sčasoma se je navadil, da je bil le neznatna ovira na stopnicah, ko je moral mimo njega kdo iz nižjih nadstropij. To se je zgodilo redko, saj je odhajal od doma tedaj, ko je večina še spala in prihajal je domov, ko so že legli k počitku.

Robert L. je postal neviden.

Zjutraj je odtaval na železniško postajo, tam je dopoldne prestal na svojem vogalu, ko je bil utrujen, je šel sedet na klop v kot tople čakalnice, opoldne si je iz nabranega denarja kupil pijačo. Potem je odtaval na brezplačno kosilo.

Popoldne pa vse do večera je sanjaril na svojem vogalu. Včasih se je skregal s kom, ki mu je zasedel prostor, drugič je samo zamahnil z roko in odtaval nekaj metrov stran, sedel in snel klobuk.

Tako so minevali dnevi, se stekali v mesece in meseci v leta ...

Nekega večera, bila je jesen, je prišel zgodaj domov.

Sedel je na posteljo in se oziral po sobi. Četudi je bil vsega vaje, se je kljub temu zgrozil nad tem, kar je videl. Po dolgem času je začel pospravljati sobo.

Ko je že skoraj končal, je na dnu omare odkril kartonasto škatlo, v kateri so bili nekoč škornji, ki jih je že davno ponosil. Škatla je ostala in v njej se je

skozi leta nabirala najrazličnejša navlaka, ki jo je s svojih potepov nosil domov.

Vzel jo je v roke in začel zlagati vsebino na mizo.

Kaj vse je bilo v njej! Kamen, za katerega se pri najboljši volji ni mogel spomniti, ali ga je pobral na produ reke ali ga je prinesel od drugod. Tu je bilo nekaj obledelih razglednic, ki so mu jih napisali nekdanji prijatelji in sorodniki.

Zavzdihnil je in se skušal spomniti, kdaj je prišel poštar zadnjič do njega. Ni mu uspelo.

Pograbil je steklenico z žganjem in potegnil. Doma navadno ni imel pijače. Ta večer je bil izjema in je prinesel s seboj steklenico žganja. V parku, skozi katerega se je vračal domov, se mu je steklenica namreč skotalila naravnost pred noge. Na klopi je smrčal puklasti Miha in steklenica se mu je med spanjem izmuznila iz rok. Robert jo je pobral in odnesel brez slabe vesti. Če je ne bi pobral on, bi jo kdo drug. Žganje je bilo močno, imelo je sicer neprijeten vonj, a kaj bi tisto. Začutil je, kako so mu lica zacvetela od toplote.

Brskal je po škatli. Našel je slike ljudi, ki jih je nekoč poznal in so oni poznali njega, sedaj je poznal on njih, oni pa njega ne.

Nenadoma se mu je v rokah znašel vžigalnik z vrezanim monogramom R.L., eno redkih daril, ki jih je dobil v življenju. Potežkal ga je v roki in se pri tem spomnil, da ga pravzaprav nikoli ni uporabil. Odložil ga je poleg ostalih stvari in nadaljeval z brskanjem.

Zagledal je fotografijo. Mlad moški s širokim nasmehom na obrazu. Pogledal se je v ogledalo, ki ga je našel v škatli in se skušal nasmehnuti tako, kot je videl, da se smeji na fotografiji, a se mu to ni posrečilo. Iz ogledala se mu je režala spaka, ki je bila le izmaličen odsev podobe na fotografiji. Zgrožen je ugotovil, da se ne zna več smejati, da niti sam sebe več ne prepozna.

Ponovno je segel po steklenici in potegnil, ob tem je jezno pograbil ostanek ogledala in ga vrgel v kot sobe, pri tem je prevrnil škatlo, ki je padla z mize in vsebina se je raztresla po podu.

Hitro se je sklonil in začel brez reda metati stvari nazaj.

Pobral je zloženo časopisno stran. Razgrnil jo je in takoj je vedel, kaj je.

Bil je članek izpred mnogo let. Tistih let, ki so se mu sedaj dozdevala tako daleč, da je resno podvomil, ali so bila sploh kdaj resnična. Pa so bila, to je vedel, kajti papir jih je potrjeval.

Na obledeli sliki je videl smejoče dekline, pod njo pa naslov: »**Smrt pod kolesi tovornjaka**«.

V petek je v zgodnjih jutranjih urah pod kolesi tovornjaka umrla mlada, komaj triindvajsetletna delavka iz tekstilne tovarne, Irena K., ko se je s kolesom peljala v službo.

Voznik tovornjaka, izkušeni V.Z., zaposlen pri prevoznem podjetju Prevoz, je izpovedal, da je zaradi megle ni pravi čas opazil. Kolesarka ni imela pravilno osvetljenega kolesa, vozila je preveč po sredini ceste in ni mogel preprečiti nesreče ...

Napisano je še bilo, da voznik ni bil pod vplivom alkohola, da je bila za nesrečo kriva kolesarka. To je bilo vse. Kratek članek izpod peresa lokalnega novinarja o nesreči, ki se jih na cestah zgodi vsak dan nekaj in ob katerih se novinarji, če se res ne zgodi kaj zelo hudega, ne potrudijo bolj, kot da navedejo običajne suhoparne podatke. Robert L. je vedel dosti več.

Vedel je, da je tisto noč Irena prespala pri njem, da sta zjutraj preslišala uro in se ji je mudilo v službo, v tovarno konfekcije, kjer je za slabo plačo do onemoglosti garala za šivalnim strojem. Vedel je še veliko stvari, ki v članku pod rubriko Črna kronika niso bile omenjene.

Nesrečno naključje, je članek zaključil novinar in s tem je bila za časopis in za vse stvar končana. Za vse druge. Zanj se je s tistim trenutkom šele začela.

Naenkrat je presenečen spoznal, da je od tedaj začel IZGINJATI.

Nagnil je steklenico. Zapeklo ga je po grlu, oči so se mu orosile ... Naslonil se je nazaj in jih zaprl.

Skušal se je spomniti Irene.

Uspelo se mu je spomniti le tega, kako se je pred njim odprl grob, v katerega so spustili njeno krsto.

Ko je čofnila v vodo na dnu jame, ga je stisnilo v prsih.

Pomislil je, zakaj je ravno ona, ki je sovražila mraz in dež, ljubila pa sonce in toploto, bila položena v umazano rjavo brozgo na dnu jame.

Še po tako dolgem času ga je spomin na tisti dan boleče zbodel v srce.

Še dolge mesece potem ga je ob vsakem glasnejšem šumu na stopnicah obšlo, da bo potrkala na vrata in vstopila v sobo, nasmejana, srečna, taka je bila vedno, kadar je prišla k njemu. Zavzdihnil je, zložil časopisni članek ter ga vtaknil v srajčni žep namesto nazaj v škatlo.

Zakaj v žep, ni vedel. A bi moral vedeti, kajti list v srajčnem žepu je začel počenjati čudne, nerazumljive stvari. Brskal je po njem, ga vznemirjal in spraševal. Rešitev je našel v novem požirku.

Pošteno se mu je že vrtelo v glavi. Hitro je zmetal preostalo kramo v škatlo, jo postavil na tla in kar oblečen legel.

Zaprli je oči in si zaželel, da bi bil na železniški postaji, da bi končno že stopil na vlak ter se z njim odpeljal v veliki, lepi svet.

Naenkrat je začutil, da ni več sam. Moral bi vstati in pogledati, kdo je prišel, a tega ni storil.

Pregloboko se ga je že polastilo žganje in vleklo ga je v dremež. Zato je ležal in čakal.

Počutil se je neprijetno; ne, ni se bal, ampak ni bil vajen, da bi bil še kdo v sobi.

Vrata se niso odprla, to je vedel, slišal bi jih, ker so neusmiljeno škripala.

Oči so mu lezle skupaj. Trudil se je, kolikor je mogel, da bi jih imel odprte, a

ni šlo, ni šlo ...

Skozi zaprte veke je pri oknu videl premikanje.

Modrina mraka, ki se je leno vlekla iz kotov sobe, se je pri oknu zgoščevala in se sestavljala v obliko telesa. Nenadoma se mu je zazdelo, da pozna to telo.

Rad bi sedel, rad bi odprl oči, a ni mogel storiti ne enega, ne drugega.

»Ne smeš zaspati!« Zdrznil se je. Ta glas je poznal.

»Osamljena sem.« Bil je njen glas. »Pusto in prazno je tukaj, dokler ne najdem svojega miru, ne morem tja čez ...« mu je govorila.

Robert L. je začutil v roki steklenico, ponesel jo je k ustom.

»Kje si?« je bolj dahnil kot rekel v sivino.

»Čakam te ...«

Zmrazilo ga je. Zaslutil je, kje ga čaka. »Mene?«

»Tebe,« je dobil odgovor.

»Zakaj?«

»Čas je, da prideš k meni.«

Zdrznil se je. Megla se je gostila in zazdelo se mu je, da vidi njene oči:

»Kako lahko pridem do tebe?«

»Skozi svetlobo,« je dobil odgovor.

S težavo se je dvignil. Steklenica se mu je izmuznila iz rok, žganje je začelo iztekati. »Svetlobo.«

Potem se je spomnil. Svetloba je skrita v vžigalniku. Pograbil ga je. Vse se je vrtelo okrog njega.

Moral je leči ...

Strmel je v senco in opazil, da je začenjala izginjati. Obšla ga je panika.

Zavrtel je kolesce na vžigalniku, enkrat, dvakrat, trikrat ...

Vžigalnik je zagorel in bleščeča svetloba mu je planila v priprte oči.

Zapeklo ga je, zmedeno si je skušal zakriti oči, pri tem pa je spustil vžigalnik, ki je padel v mlako

razlitega žganja. Objela ga je močna svetloba in srečen se je nasmehnil.

V petek, dvanajstega novembra, je zagorelo v podstrešnem stanovanju bloka v Savskem naselju.

Gasilci, ki jih je obvestila stanovalka iz nižjega nadstropja, so še pravočasno uspeli pogasiti ogenj, da se le-ta ni razširil na ostrešje stavbe. V postelji so našli truplo starejšega moškega, katerega identitete še niso ugotovili.

V čakalnici za odpad

Bernarda Mrak Kosel

Že dva meseca poležavam. Teža življenja me je prilepila na kavč, ki pod mano dobiva vdrtno, dekorativno blago na njem postaja utrujeno in razvlečeno. Dvakrat na teden zaškrtva v vratih mamin ključ. Vem, da me ničesar več ne upa vprašati, samo preverja, če še obstajam. Tišina med nama je ostra, zarezuje se v prostor.

Vse se je pričelo z odpovedjo.

»Dolžan sem te obvestiti, da ti pogodba poteče 1. septembra. Ne moremo je podaljšali,« mi je rekel šef.

Osupel sem strmel v njegova zglajena lica. Desna roka se mi je skrčila v pest. A nisem ga udaril, nasprotno, komaj sem našel kljuko, da sem pohlevno odšel. Vrnil sem se za svojo mizo in se sesedel. V pisarni ni bilo nikogar več. Kako tipično! Šefi te pokličejo na osebni razgovor po koncu delovnega časa, ko drugi že odidejo. Da ne vznemirjajo zaposlenih, da se kdo ne bi potegnil zate! Čisto navadna zavaljena svinja je! Nedavno mi je pokladal v naročje hvalo in obljube.

Buljil sem v kup načrtov, ki so se nagrmadili na moji mizi. Nisem se jih mogel niti toliko dotakniti, da bi jih vrgel v koš. Pričeli so plesati pred mojimi očmi. Narisi in tlorisi so se mešali med seboj. Iz prej skrbno potegnjenih črt je nastajala vrteča zmeda. *Slabo mi je, moram popiti malo vode*, sem si rekel. Z roko ob steni sem se priplazil do stranišča in dal glavo pod mrzel curek. Ko je najhujša slabost popustila, sem namočil brisačo in si jo položil na brneče čelo. Sedel sem v naslanjač in dvignil noge. Papirjev se nisem več dotaknil. Odšel sem domov.

Naslednje jutro je nebo nizko viselo nad strehami hiš. Nisem vstal ob običajni uri. Nisem se stuširal in obril. Negibno sem ležal v postelji in zrl skozi okno.

Na posušeni veji kostanja je zaprhutal golob, poskusil je vzleteti, a obtičal na mestu. Zazvonil je telefon.

»Te danes ne bo?« je vprašal Jože.

»Glej, vzal si bom par dni zase.«

A čez par dni sem bil še bolj utrujen. Tla pod nogami so se mi majala. Skušal sem delati doma. Razgrnil sem papirje na pisalno mizo, a številke na njih so se premikale, se prestavljale na drugo mesto, se kar same od sebe zmanjševale ali povečevale. Nisem šel k zdravniku in z nikomer nisem spregovoril o tem.

»Kaj ti je? Zakaj ne greš delat?« je spraševala mama. Nisem ji hotel razlagati.

Potrebujem nekaj dni, sem zagotavljal samemu sebi. Pričakoval sem, da mi bo mrgolenje v glavi pojenjalo. Na spletu sem prebiral terapevtske nasvete. Človek se mora umakniti sam vase, je bil eden od njih.

Naslednji teden sem se prisilil, da sem šel nazaj. Do septembra so bili še trije meseci. Sodelavci so me pogledovali, kot da sem česa kriv. Razvedelo se je že, da bom odpuščen, a nihče ni bil sposoben reči: *Saj to je svinjarija!* Toliko o solidarnosti. Kakšen zahojen svet! Trudil sem se delati, a številke so mi še vedno plesale pred očmi. Odložil sem delo in odšel v kantino. Na hodniku sem srečal tisto gnido od šefa. Skušal me je tovariško potrepljati po rami, a sem se izmaknil narejeni prijaznosti.

»Javljaj se na razpise, prav gotovo boš kaj našel,« je rekel, užaljen nad mojo zadržanostjo.

Hinavec, zadrl mi je nož v rebra, sedaj se pa dela, kot da mu je to mar.

Doma sem sklenil, da ne grem več nazaj. V meni se je pričela strjevati debela plast jeze. Brcnil sem v vrata dnevne sobe tako močno, da se je v njih razbilo steklo. Razbitine sem pustil ležati po tleh. Ko je prišla mama, je bila zgrožena.

»Kdo je razbil vrata?«

Nisem ji odgovoril. Nisem se zmenil za njeno pritoževanje. Skušala je sestaviti kosce stekla nazaj v prejšnji vzorec. Ležal sem v gatah in majici na kavču in se nisem premaknil. Prišla je bliže in brez besed strmela vame. Obrnil sem se k steni in se pokrili čez glavo.

Pri redkih izhodih iz hiše sem se pričel izogibati krajev, kjer bi lahko srečal kakšnega znanca. Če je bilo le mogoče, nisem šel ven, le v Mercator sem skočil po najnujnejše.

Najnujnejša nista bila kruh in mleko.

»Kaj delajo te steklenice za vrati?« se je pritoževala mama, ko je opazila več praznih steklenic postavljenih v kotu.

»S kolegi smo praznovali rojstni dan.«

»Čigavega pa?«

Nisem hotel še naprej lagati. Moj problem je bil, da vodka ni več imela tiste prave moči. En kozarček ni bil dovolj, ena steklenica je prehitro pošla. Opazil sem rumenkast lesk žalosti v maminih očeh. A ko mi je položila roko na ramo in mi hotela deliti nasvete, sem jo odrinil. Ne vem, zakaj sem tako oduren. Zasovražil sem samega sebe. Če bi mogel, bi stopil iz svoje kože in jo zabrisal po tleh.

Konec avgusta je v poštni nabiralnik prišla odpoved pogodbe o delu. Niti odprl je nisem. Položil sem pismo na kupček neplačanih položnic in opominov, ki se je nabiral na okenski polici. V čakalnico za odpad, kjer čakam tudi sam.

Obljube življenja! Kam sem zalučal svoje sanje? Moj jutri je strgan na koščke.

Vabilo

Rozaida Naglav

Podpisala sem. Potrdila sprejem. Ni kaj, od tedaj se mi kotalijo dnevi kakor odtrgan plaz kamnov. Silni ropot me je takoj oglušil, a zelo kmalu sem še oslepela. Kako ne bi, ko so vsepovsod frčali ostri drobci, ki so najraje zadevali zenici. Zakaj so oči narejene tako, da so še najbolj podobne tarči? Na beli podlagi brežhibni krog šarenice s črno piko na sredi, ki vabi: »*Zadeni me, zadeni ...!!!*«

Dokler še nisem bila čisto zaprta vase, ker sem za silo še kaj slišala in motno videla, sem se najbližjim tožila, a so me vsi po vrsti odločno zavrnil. »*Kakšen plaz kamnov?!*« so dejali trdno kakor tista skala, ki se je prva odtrgala s pobočja in me oglušela, potem oslepela in nazadnje pokopala vse moje besede pod drobir, v katerega je razpadla.

Potem so drezali vame: »*Kaj ti je? Kaj ti je ...*«, a so se kmalu naveličali lajnjanja. Jaz se nikoli ne, le da lajnam navznoter. Za vsak slučaj, da se ne bi opazilo, naredim pričakovano in lahko sem ponovno nevidna. Prijetno nevidna, tista, ki ne teži.

Pisatelj, ki si je izmislil prvo zgodbo o mrtvecih, ki niso čisto mrtvi, je moral doživeti podoben mesec, kot je ta moj. Gotovo je tudi on znotraj sebe lajnal in se ustavljal samo takrat, ko je hotel poslušati lastni odmev. Pomislila sem na pisatelja, ker tudi sama včasih napišem pesem ali črtico. Napol mrtvih ne omenjam. Grozljivk pač ne maram. Raje se obesim na metafore, s katerimi se izstrelim na Luno. Takrat se mi zdi dobro, kar napišem, ker takrat kipim od silnih čustev. Saj je dober tekst tisti, od katerega se zakipi, a ne?

Drugi se v moje pisanje ne poglobijo in najbrž zato ostanejo mlačni, nekateri pa so mrzli. Pogledajo me in zadenejo sredi zenic z vprašanjem: »*No, kaj pa ti je? A si za Luno?*« in takrat seveda zgrešijo Luno. Vsaj mojo. Ali pa se samo zdi, kakor da so odprli vrata, spustili svetlobo in zmotili predvajanje

filma, v katerem imam glavno vlogo. Ne jezim se dolgo. Kaj bi? Najbrž ima vsak svojo Luno in svoj film in najbrž tudi jaz koga zmotim s svetlobo, čeprav se trudim, da ne. Mama zлага tablete. Razporeja jih za cel teden. Za ponedeljek, torek ... za zjutraj pred zajtrkom, po zajtrku, pred kosilom ... po večerji. En tedenski krog za sebe, en za očija. Oči je kupoval navadne žarnice na zalogo, dokler se jih je dalo dobiti, ker ne mara tistih varčnih. Sedaj išče koga, ki gre v tujino, da mu jih prinese, če so tam še na trgu. Mislim, da imamo pri hiši od vsega največ navadnih žarnic. Moj mož rešuje križanke, občasno verjame v loto. Najinega sinka ne vmešavam. Zakaj bi, ko nima nič s tabletami, žarnicami, križankami ali mojimi literarnimi poskusi. Majhen je še. Njegov čas šele pride. No, tako je pri nas doma in nekako gre.

Gre tudi tam, kjer sem zaposlena. Podobno kot doma, le da tam med časom malice, ko sem na dieti, pa ne malicam, napišem kašen verz, notranje zakipim in nisem več tako lačna. Lažje si neviden, če te ne pesti občutek lakote. Nisi tečen, pa je. Gospod *Zadnja Kocina na repu garjavega psa*, skrajšano — Zadnja Kocina, dela kot šef računovodstva. Tako ga kličem, ker mi pogosto zabrusi, da sem jaz zadnja kocina na repu psa. Tudi drugim tako reče. Največkrat Zoe in meni. Zato ga, ko nama obrne hrbet, Zoe in jaz kličeva Zadnja Kocina ... Tako ga lažje prebaviva. Njegov hrbet naju vedno sprosti.

Torej, Zadnja Kocina si vsakokrat oddahne, ko z zakonom podaljšajo pokojninsko dobo. Kredite ima in menda ga vara žena. To mu je druga, dosti mlajša. S pokojnino si res ne bi mogel pomagati. Niti pri tej drugi ženi niti pri kreditih. On se najbolje razume z našo šefico. Najbrž zato, ker je Zadnja Kocina kot barvna fotografija, medtem ko smo mi ostali v kolektivu več ali manj raztegnjeni v različne odtenke sive. Ali gre za umazano belo ali zbledelo črno, vseeno je, saj nas vse, tako ali drugače, barva v sivo eno in isto vprašanje: »*Kam drugam pa naj grem?*« A odgovor se vedno lušči in barvanju ni konca.

Namreč, vsi imamo kredite, enih ne vara žena ali mož, ampak zato jim otroci navijajo uro v napačno smer ali so tako ožeti, da se skušajo znajti skozi bolniške, a na bolniški si lahko samo, če si zaposlen. Še druge stvari so, v glavnem banalne, kadar jih drugi presojujejo, vsekakor težke, kadar se zapičijo v lastne zenice. Izgrajen je prometni križ čez Slovenijo, vendar je malo tistih, ki domujejo ob asfaltu. Večina se še vedno pelje do svojega doma po

makadamu in mimogrede kdo prehitro zapelje, nesramno prehiteva in zopet smo pri zenicah. Drobir tako hitro zafrči okoli in kaj imaš od tistih vprašanj: »Kaj ti je? Kaj ti je ...«

Najhujše je, ko prehiteva naša šefica. Ona prav dobesedno uživa v dvigovanju oblakov, polnih drobirja. Nočem več omenjati drobirja. Te vrstice pišem med malico v času diete in od tega drobirja postajam samo še bolj lačna. Prispodoba kisle kumarice na prazen želodec, to je. Zato pravim, da je naša šefica Prasica. Velika Prasica! Na ta račun se z Zoe velikokrat tolaživa, včasih celo nasmejiva ... Ni poetično, ampak je najbliže resnici, pa še duševno kalorično je, ko pomislim, kako ne smem niti zacviliti, ker me drži pod peto. Vse nas drži pod peto, le da je Zadnja Kocina najbolj prepričljiv v prilizovanju, pa je zato najbolj deležen naklonjenosti Velike Prasice.

To pomeni da mu ni treba delati v računovodstvu, a nihče mu tega ne sme očitati. Napisala sem — da mu ni treba delati v računovodstvu. Tam ne, ampak mora ves čas polniti rit šefice. In ker je šefica Velika Prasica, ji seveda Zadnja Kocina streže s pomijami. Plazi se okoli nas in pridno pobira vse, kar mu pride na ušesa, to predela z aditivi, okraši s svojimi domnevami, kot da so sveta resnica, da sploh ne omenjam podtikanja, ter uživa, ko šefica te stvari požira in od zadovoljstva kruli.

Včeraj nisem dokončala te črtice, čeprav sem pisala, kot da me hudič goni. Malica hitro mine in včerajšnjo lakoto sem potešila že s tem, da sem načela problem okoli moje slepote, gluhotе ... Pravzaprav so me tiste vrstice o Veliki Prasici tako zasitile, kot da bi eno za drugo pojedla tri jušne žlice žarke masti. Prisede ti. Zato danes ne bom nič več napisala. Gledala bom skozi okno, kako lipa cveti, in se šla vegetarijanke. No, samo še to. Oči je včeraj bil srečen. Iz Ljubljane mu je prijatelj prinesel z boljšjaka cel paket navadnih žarnic. Drži jih na nočni omarici, ker drugje ni več prostora. Potem je po sami božji milosti crknila žarnica v kopalnici in jo je oči menjal s 150 W. V kopalnici je sedaj kot na nogometnem stadionu, a oči pravi, kako je prav prišla zaloga njegovih žarnic. To sem mogla dodati v današnji zapis, saj je vse skupaj kot sojina polpeta. Še vedno vegetarijansko. No, z mojima ni nikoli tako, kot da bi z jušno žlico jedla žarko mast.

Že tretji dan nisem nič jedla. Moram shujšati, če mislim obleči tisti kostim ki sem ga imela na zagovoru diplome. Od takrat sem se pač malo razlezla in

sedaj me bega, ali naj kupim novega. Kako, saj sem v tem levem rokavu državne uprave že skoraj deset let, a nisem prilezla dalje od tega, da položajno gledano šilim svinčnike Zadnji Kocini, čeprav ima od mene za dve stopnji nižjo izobrazbo. Zato, ne! Ne bom kupila novega kostima. Če mi ne pride prav diploma ...

Dobro mi je, ko sem se tako odločila v zvezi z novim kostimom. Skoraj tako dobro kot takrat, ko sva se z možem dve uri pehala po neki mega trgovini, a tik preden sva prišla na blagajno, je nekdo pomotoma odpeljal najin poln voziček ter pustil svojega. Zgodilo se je, ko sva z možem na pecelj napenjala oči, da bi iz drobnega tiska razbrala, koliko E-jev in drugih svinjarij vsebujejo ovseni kosmiči. Mož je rekel, da bova nakup hitro ponovila, saj veva, kaj sva kupila. Ampak nisva. Ko nek izdelek držiš v roki, misliš da ga rabiš, pa v akciji je in tako naprej ... Potem je padla odločitev — *Če ne veva, potem ni pomembno!* Pustila sva tuj voziček kar tam, kjer je bil, ter nasmejana zapustila trgovino. Tisto noč sva se ljubila, potem šepetala o novem otroku. Zdelo se nama je, da nisva bedaka ... A še preden sem dobila menstruacijo, sva že bila v isti trgovini. Napolnila sva voziček ter pazila, da ga kdo ne zamenja. Tega dogodka sem se spomnila in kaj zdaj s tem kostimom? Ali kupim novega? Ne bo mi uspelo shujšati ... tudi v navadnih cunjah ne morem iti. Kdo mi bo verjel, če bom dajala videz zguljene ženske, ki kljub diplomi še zmeraj šili svinčnike Zadnji Kocini ...

Eh, ta Zoe. A je res morala reči v obraz Veliki Prasici, da je Velika Prasica in to v pričo mene? Sodno vabilo sem dobila pred enim mesecem. Kot priča. Ko sem to doma povedala mojima, povedala za skalo, ki se je odvalila s pobočja, o vseh pomislekih, ki so me preganjali, kaj naj na sodišču povem, sploh če me bodo vprašali, zakaj je Zoe v obraz rekla Veliki Prasici, da je Velika Prasica ... in če povem tudi za Zadnjo Kocino ... Moji so me gledali debelo, kot je debela najdebelejša skorja ledenika na Antartiki. »*No, kaj pa ti je?*« so vprašali. Hm, zakaj se žrem ... naj Zoe pove, zakaj je rekla, kar je rekla, jaz bom rekla, da meni ni slabo. In bolj prepričljiva bom v novem kostimu. Da, tako bo, saj ne more biti drugače.

Reševanje planeta Zemlja

Milan Novak

Gremo rešit Zemljo, rečemo. Rešimo Zemljo pred norci. Čeprav nekateri v imenu reševanja počnejo ravno nasprotno. Zavestno. Brez slabe vesti kopičijo, običajno kaj nevarnega ali strupenega. Nekaj, kar je treba skriti, ker je tako najceneje. V svoji okolici poskrbijo, da se o njih piše, kako skrbni so in kako preudarno ravnaajo z okoljem. A zamolčijo, da so le preračunljivi in nič ne skrbijo, le skrivajo. Njihove misli so polne praznosti. Nobenih želja, nobenih vprašanj o bivanju. O vlogi, o smislu. Nasititi se, izkoristiti priložnost. Ne spregledati drugih šibkosti. In tako iztržiti še več, za užitek, za ugodje, za pohlep.

V svoji majhnosti ne vidim prostora za brezplodna sanjarjenja »Ah, ko bi imel polno hišo denarja ...« in »Takrat, ko dobim denar, in dobim ga prav gotovo, takrat bom ...« Nezadovoljnost in hkrati upanje, vera v predmet bogatenja, v lažnega boga se je polastila misli na sneg, misli na poletno lahkotnost, na bogastvo jeseni, nedolžnost pomladi. V zemljo se je zaredila vsiljiva in tujerodna misel, da nam manjka le še denar in potem bomo resnično srečni.

Zgrožen nad tem dejstvom občutim olajšanje. Navsezadnje gre za neke tuje misli, tuja življenjeja. A to je še večja ukana sebičnosti, trojanski konj svojih misli v lastnem mestu vrednot.

Nisem sam. Skupaj ustvarjamo organizem življenjeja. Zato vem, da to vzdušje kali vodo, ki jo tudi sam pijem, smradi zrak, ki ga tudi sam diham. Zato mi ni vseeno, zato me briga, kaj in kako razmišljajo ostali v organizmu. Zato mi je mar in zato sem zaskrbljen. In ni res, da je vseeno, da je nepomembno. Res je, da iz osamljenega vetriča ne nastane vihar, a združevanje majhne spreminja v velike. Ker je misel o božanskosti denarja nalezljiva. Prekrila, omrežila je razsodnost, močno je prizadela celo človekoljubje. Nihče ni več varen, od otrok do starcev, od beračev do bogatašev. Smeh je postal

preračunljiv, življenje je dobilo vrednost v plačljivi valuti. In ta se niža.

Nekateri ne vedo. Ne vedo, s čim, niti ne vedo, da je treba rešiti. Zato storijo tako, kot to storijo drugi. Od njih ni ne škode ne koristi. Nekateri rešujejo zato, da bi drugi videli, da tudi oni rešujejo. Ker je to trenutno pomembno. A jim v resnici sploh ni mar. Nekateri so preobčutljivi. Zanje je vsaka običajna nevihta že vesoljni potop. In vijejo roke v nebo in sta bog in hudič v isti sapi, v eni besedi. Čeprav je jasno, da nas Zemlja lahko potopi z morji in ne z oblaki. Nekateri pričakujejo čudeže. Tiste, ki nas bodo uničili, tiste, ki nas bodo rešili. Brez skrbi, če že bo, bo to popolnoma naravni pojav.

So tudi taki, ki rečejo, da je vse v redu. V življenju se nimajo namena preveč se pretegniti. Običajno imajo kakšno zanesljivo službo, priljubljen lokal za preživljanje preostalega prostega časa in zanimajo se za nogomet. Znajo biti vrhunski strokovnjaki, ko spremljajo tekme po televiziji. Jim nič ne manjka, vseeno jim je, kdo jim je šef, kaj šele to, kdo je predsednik države. Tudi za državo jim je vseeno. Ti se ne bodo zganili za nič na svetu. In kot je to človeštvu že v navadi, vedno se najde en sposoben, s prav primerno zasukanim in razmetanim razumom. Okoli sebe zbere takšne malo manj sposobne in so že močni. Prepriča. Zmore, ker je sposoben. Zmes sposobnosti, moči in prepričljivosti je zelo privlačna. Tako kmalu k njim pribegnejo množice nesposobnih in že so mednarodno pomembni. Kmalu dobijo vlogo svetovnega rešitelja, saj so močni. Čeprav tisti sposoben sprva ni imel tega v načrtu. Prej nasprotno, ali pa mu vsaj ni bilo mar za Zemljo. Bolj je imel v mislih denar. Predvsem to.

A moč je moč in moč pomeni tudi odgovornost. In zato je treba Zemljo reševati. Ker odgovornosti ti zasukani ne čutijo. Pravzaprav bolj slabo čutijo karkoli. Ne sočutja, ne naklonjenosti, ne usmiljenja, ne odpuščanja. Čutijo pa ponos, bes, ljubosumje in zavist. Ta slednja jim meša in dodatno suče tisto že itak zasukano. Torej niso brezčutni. So pa brezkompromisni. Kar je največja težava za tiste, ki resnično hočejo rešiti Zemljo. Tiste, ki v imenu reševanja vsiljujejo korenite spremembe odnosa do planeta in s tem rušijo ustaljene, dobičkonosne posle. Drugi jih imajo za nerazsodne bolnike, čeprav je resnično vprašanje, kdo to je. In ne popuščajo. Hočejo, tudi oni, rešiti Zemljo pred temi norci in brezkompromisno vztrajajo. Ker njim gre dobro in edini problem na Zemlji so pravzaprav oni drugi. Nazadnje se vname vojna, oboji

vztrajajo. In nikjer ni več skrbi za Zemljo, nikogar več ne zanimajo klimatske spremembe, onesnaženja, gozdovi, ozonska plast, rasne nestrpnosti, ne lakota in puščave na eni in razsipništvo na drugi strani. Nikogar več ne zanima Zemlja, le sovraštvo, maščevanje in uničenje divja v očeh. In ne zanikam. Človek je brutalnost. Človek je stvor, pripravljen v imenu prepričanja krojiti življenja. Kaj v resnici pomeni pojem »humano ubijati«? Misel, ki sama sebi nasprotuje. Pravzaprav je res, človek takšen je. Sam sebi sovražnik. Ker drugega sovražnika nima, ker je razumsko prerasel vse ostale mogoče grožnje. Zato je boj za preživetje, boj za prevlado, lastno vsem ostalim bitjem, nadgradil v borbo za samouničenje. Ker umsko to samo človek zmore. Pohlep in želja posedovati več, kot potrebuješ, je klica, je izvor, je vulkan, v katerem se meša nezdržljivo. Tam se rojevajo izrodki misli in potem okužijo množice. V nas samih je dovolj plodne zemlje in plevel se zasaadi najprej.

Pravzaprav me vedno znova presune brutalnost, ki jo človek premore. Telo »sovražnika« postane predmet mržnje, objekt zadoščenja, snov, iz katere brizga kri, ki še podžiga surovost pojmov mesarjenje, razkosanje, lomljenje, dolbenje, trganje ... Živali to počno, da preživijo. Razkosajo zato, da zaužijejo. Človek pa je brutalnost. Človek to počne iz sle po uničenju. Posameznik bodri somišljenike, uči mlajše in zgledi vlečejo. To počno tudi oni drugi, razvija se srhljivo tekmovanje v brutalnosti. In uničenje dobi predpono. Le razviti človeški um zmore takšne podvige v medsebojnem življenju, ki s tem postaja medsebojna smrt.

In ta ostaja. Ko je smrti enkrat pogrnjena mizo, ne odide več. Vedno bolj lačna je in nekdanj srhljivi gost postane domač, postane del mize, pribora, postane nož sam. Nož, ki ne dovoli več z rezila obrisati krvi. Krvoločni nož, ki se na koncu s konico obrne proti roki, ki ga drži.

To obdobje grozot, žalosti in nesmislov lahko traja. Dokler ljudje ne spregledajo, dokler jim ne poidejo moči. Potem se, običajno s podpisi obvez in obljub, zdesetkani razidejo. In za nekaj časa je Zemlja rešena. Tako to ureja Zemlja.

Magdalena

Deborah

V daljni Italiji, šest ur vožnje iz Ljubljane, stoji v Sloveniji domala neznan biser, ki iz preteklosti še vedno nagovarja tudi sodobnega človeka – Sacro Monte di Varollo — Sveta Gora.

Toliko »svetih gor« na tem nemirnem, nesrečnem svetu. Odmevi časov, ko so naši daljni predniki nemočni in s koprnenjem zdrli v vrhove gora ter na njih še videli svoje bogove ter jim spoštljivo postavljali oltarje, kurili ognje ter ob prošnjah prilagali svoje darove in izrekli molitve. Večina ljudi bogov ne vidi več, a koprnenje ob pogledu na visoke gore ostaja, ostajajo tudi prenekatera imena teh vrhov ter cerkvice na njih ter popotniki. Lahko, da iščejo svetost, lahko, da želijo umiriti svojo dušo, mogoče pa le hlepeče zbirajo vtise kot mnogi novodobni turisti – sodobni romarji – v svojem neskončnem pohlepu — povzpeti se še na več vrhov, ogledati si še več umetnin, poslikati prav vse, pohlepno in neumorno si ustvarjati svojo lastno zbirko spominov ...

In tako Sveta gora tudi tam daleč – v Piemontu. Svež zrak, jase sredi gozdov, opojno diši po spet najdeni naravi in milini, svet se skorajda ustavi. Zagotovo skrbno izbran kraj, kjer so tik po tem, ko je Kolumb zgrešil svoj cilj in našel nekaj novega, verniki postavili makete prizorov iz Jezusovega življenja v skoraj naravni velikosti. Za vse, ki jim ni bila dana pot v daljne svete kraje, da so lahko na ta način podoživeli dogodke, ki so še danes razlog za nikoli čisto dokončno odgovorjeno vprašanje – se je vse to res zgodilo ali ne? Je vera v resnici le blodnja, le krik nemočnega človeka po varnosti in po zavetju? Ali pa je resnica in je zares po tedanjem Jeruzalemu hodil pravi Bog osebno?

V Varolli lahko še danes, po toliko stoletjih, stopamo po kamnitih stopnicah v majhne in velike stavbe in izbe, gor in dol, iz raja narave in rojstva človeka navzdol v temo, hlad, v Had, med prizore trpljenja in spet nazaj kvišku, nazaj na toplo, nazaj v življenje, nazaj proti svetlobi, proti upanju.

Po gričku potresene kapelice in v njih v naravni velikosti kipi, ki prikazujejo Jezusa, ob njem pa še kopico drugih bolj in tudi manj poznanih likov. Zgodba o Bogu, ki smo mu ljudje zavdali, mogoče je to naš izvirni greh. In hkrati zgodba o tistih pogumnih posameznikih med nami, ki prezirajo upognjena ramena, o posameznikih, ki imajo svoje mnenje, svojo zgodbo in si jo upajo tudi na glas izreči in ne le tiho šepetati v dvojini — o tistih, ki jim pohlevna raja enkrat ploska in jim pogosto naslednji dan že sodi.

Majhne kapelice, kratka hoja skozi gozd, nato prizori — mladost, upanje, novo rojstvo, veselo oznanilo, angel iz nebes, en velik DA življenju in upanju. Jožef, ki mu je angel naročil, da naj sprejme otroka, ki ni biološko njegov. Naj mu kljub temu da svoje družinsko ime in vso svojo skrb. Lep vzgled. Koliko Jožefov je v stoletjih gledalo ta postavljen prizor in tudi pri sebi sklenilo, da bodo tudi oni storili isto, da bodo sprejeli novega otroka v družino, pa čeprav ni čisto zares njihov. Kljub vsemu naj v knjigah piše, da imajo njihov priimek in da so njihov rod, čeprav nekje v srcu boli in peče in narahlo žge. Že mora tako biti, je že verjetno tako prav, če je enako storil celo sv. Jožef.

Počasi se obiskovalci lahko pomikajo dalje. Nov, prijazen prizor – rojstvo. Lepota bivanja, upanje, mir, svet se ustavi. Še pastirjem se zmeščajo lica, zamaknjenje, svet je lep, danes so dovoljene sanje.

Sledijo trije sveti kralji, modreci, ki so se prišli poklonit novemu življenju. Ob svetih kraljih stopa njihov sluga, čisto taprav zamorc, črn kot oglje, majhen, zgrbljen, sključen, kot opica postavljen nizko ob konjskih nogah. Tragično, kako direktno sporočilo takratnim obiskovalcem, črni bratje so manj kot ljudje, bolj opica kot človek. Kaj si je le mislil nevedni romar, ko je videl ta prizor, medijska manipulacija, vrata suženjstvu in najnižkotnejšim zločinom proti našim temnim bratom so bila odprta na široko. Javno mnenje.

Nekaj korakov naprej se obiskovalci skozi ozke linice lahko zaprepadeno zazrejo v grozljiv prizor – poboj novorojenih otrok! Brezčutni vojaki trgajo materam otroke dobesedno iz rok in jim z meči jemljejo življenja. Kaj vse je bil in je žal še danes zmožen storiti človek, ko je v vlogi vojaka ali uradnika. Ločevanje družin, ubijanje otrok. Kolateralna škoda. Trgovanje s trpljenjem in s smrtjo v imenu višjih ciljev. Ko se razum in hladna logika povzdigneta nad srce in nad srčnost ... ni važen jok otrok in ne rotenje mater. KOGITO,

ERGO SUM.

Naslednji prizor: Jezus zravnano stoji sredi templja in uči. Lepo. Učenje, delitev svojih spoznanj – to je tisto pravo, super, biti v hiši svojega očeta, tam, kamor v resnici sodimo – v hrame milosti in učenosti. Žal prehitro mine.

Prihod v Jeruzalem. Jata vzklika. Užitki ega, biti na pravi poti, imeti poslušalce, sledilce, navdušiti publiko, vse je super, vsi ploskajo, vse utripa, polno življenja in veselja.

Nov prizor: Obet trpljenja, raje ni več, učenci so pospali. Samost, strašna samost, grozljivost spoznanja in sredi največje groze, krvavega potu – pogovor s Bogom – očetom. Razpetost – pekel in nebesa obenem.

Naslednji prizor: Zadnja večerja. Slutnja konca, ob tem še zadnja naročila, polna skrbi za svoje drage, ki jih bo zapustil: »Ko mene več ne bo ... TO JE MOJE TELO IN MOJA KRI ... To je ves moj trud, vse, za kar sem se trudil vse življenje, moje delo, moji žulji, moje ideje, moja spoznanja. Ne jokajte za mano, ne ubijte se od žalosti in groze, čeprav grem jaz gotovi in grozljivi smrti naproti, vi živite dalje, to vam naročam, da vzdržite, da pogumno živite dalje, da jeste, pijete, delate, ustvarjajte, se radostite ... TO DELAJTE V MOJ SPOMIN.«

Nato se prijatelji razkropijo, izginejo. Nikogar več ni, nekdo ga zataji, drugi ga za ubogo pest zlatnikov še izda povrhu – kako človeško. Tako je to, ko minejo bogate krave, ko se prikaže stiska. Jata se razmakne. Ko si uspešen, ko je denarnica še polna in čast in ugled in vse na svojem mestu – vse polno znancev in božičnih čestitk in stiskov roke in telefonskih klicev. Potem nenadoma, naslednji dan, samo rahel obrat na borzi, samo ena vrstica v časopisu in vsega je konec. Nikogar več, še huje — izdaje, privoščljivost, grabežljivost. Bližnji – prej angel, zdaj volk, hijena, zver. Nikogar ni več, ki bi človeku čuval hrbet, ki bi mu bil opora, nikjer nikogar, ki bi ga pokrtil, mu dal odejo, košček kruha. Včeraj je bil še bogat trgovec, danes je le begunec sredi morja, in komu je mar, če se mu utopita ljubljena otrok in žena?

V stiski ostaneš sam. V stiski se jata razmakne, kot voda ponikne, kot da nikoli ni bilo drugače. Tedaj pridejo obsodbe. Lažje je soditi kot pomagati — bolj prikladno je preiskovati, najti krivdo, tudi če je ni. Pri vsakem se lahko

kaj najde. Metati kamne, obsojati; ne le zapustiti, tudi soditi, žrebati za sukno, vzeti vse, tudi ime, javno zasramovati. En tak starodaven refleks med ljudmi – pridružiti se množici, ki meče kamne in privoščljivo prilaga polena na grmado lepi čarovnici, v sodobni izvedbi pa nepremišljeno deli neprijetno objavo na fb.

V stiski ostaneš sam. V stiski se jata razmakne, kot voda ponikne, kot da nikoli ni bilo drugače. »Moje trpljenje ljudstvu v kratek čas.«

Sledi več velikih stavb z visokimi stopnicami, po katerih se je treba vzpeti kljub žgočemu soncu. Sodniki. Že od nekdanj – od Poncija do Pilata – gorje človeku, ko ga dobijo v pest pravniki in sodniki. Že Jezus je to izkusil. Jasno sporočilo, boj se jih, preganjali te bodo od enega do drugega sodišča in hoditi boš moral sam, vsem v posmeh. Sodniki pa ... – obiskovalci lahko vidijo obsežne prizore, ki prikazujejo prvega sodnika, obdanega z ugodjem – vdaja se užitkom in ni mu kaj dosti mar za pravičnost. Drugi sodnik razume, a nima poguma, da bi nedolžnega oprostil. Nekdo pač mora biti žrtveno jagnje, saj je ljudstvo spet željno krvi.

Sledi nov, pretresljiv prizor. Množica ljudi v svojih vsakodnevnih opravkih, med njimi pa ljudje, ki slepo izpolnjujejo ukaze – tokrat pripravljajo les za križanje.

In nato lahko vidimo, kako sredi samote, sramote, najhujše groze — groze fizičnega trpljenja in še večje groze spoznanj, vendarle najde oporo. Najprej Simon, ki pomaga nositi križ, čeprav le pod prisilo. Potem pa – tuje dlani, tuja ženska, ki je imela pogum in mu je podala svoj prtiček, da si je obrisal izmučen obraz. Ne gre le za pogum, gre za uvid, za sočutje. Ostali so videli le obsojenca, nekoga, ki si zasluži kazen – ona je videla človeka – človeka, ki trpi. Le ona je videla preko krivde. Na njenem belem prtu so ostale sledi njegovega obraza – v njeni čisti duši je ostal neizbrisen pečat.

Morda se tudi v našem življenju napram krdelu divjadi, divjakov, bedakov, hlapcev na koncu le najde usmiljena, sočutna duša. Sredi najhujših človekovih stisk se hkrati zgodijo, sicer redki, a najgloblji, najbolj pristni medčloveški stiki. Sreča je pristno medsebojno srečanje. Sredi bomb in vojn se najdejo zdravniki brez meja, sredi razcapanih in lačnih beguncev v Brežicah je bila množica prostovoljcev različnih političnih usmeritev, vernih

in nevernih, ki je otrokom delila igrače in upanje, zdravstveno oskrbo, čevlje in oblačila, kruh in mleko in predvsem topel pogled in sočutje.

Gremo naprej: Marija pod križem – po svoje je Jezus imel srečo, niso vse matere take, ne stojijo vse pod križem in ne jokajo s svojimi sinovi, ko v sramoti stopajo po svojem križevem potu.

In tu je Ona – Magdalena. Stoji in vije svoje roke, v obupu joka. Toči bridke solze, a ne odneha. Ostaja, sposobna je vzdržati, ostati ob človeku v dobrem in slabem. Sveta poroka. Do konca in še dlje, prek smrti vse do groba in še naprej. Vidimo, kako nosi dišave in želi maziliti njegovo ubogo, izmučeno truplo. LJUBEZEN GRE PREKO GROBA.

Zato je jasno, čisto jasno, zakaj se je ob vstajenju dal prvi spoznati prav njej. Jasno, zgodnje nedeljsko jutro, nov dan, svežina, smrti ni več. Zagotovo šegavo, veselo, igrivo jo je poklical »Magdalena« in ona vzklikne »Rabuni«. In mu skoči v naročje, in mu grebe s prsti skoz lase in se mu smeje in on se smeje njej in iskrice v očeh, ALELUJA.

»NE DOTIKAJ SE ME TAKO,« ji pravi toplo in igrivo. In se ji izvije iz objema, dlan poišče dlan, pogled v oči, vse jasno, mirno, vse popolno – DAN LJUBEZNI.

Saj vse to je vendar zgodba o ljubezni. Kako skozi hudo, kar v življenju pride, ostane le ljubezen. Trpljenje vse prečisti, vse razgali. Navidezni prijatelji poniknejo. Ostala je le ona, ki je, ne vem od kje, imela moč vzdržati nemogoče – vzdržati smrtno grozo. Na koncu ljubezen, če je prava, morda res premaga celo samo smrt in po obupu vendarle pride VSTAJENJE. Ko je že vse končano, ko se že svet ustavi, ko so že čisto vsi upi pokopani: DAN LJUBEZNI.

p.s. ... in potem: Zgodba o ljubezni je bila izbrisana. Magdaleno, najbolj zvesto, so proglasili za vlačugo.

Hvala za podlesek

Irena Pajnik Beguš

Ogledujem si obraz v bolniški postelji. Preoran je v številne brazde. Iz njih mi šepeta, da je bilo veliko posejanega in veliko požetega. Lasje, počesani s čela, so izsušeni kot stara žitna stebila. Le tu in tam kakšen tanek pramen namiguje na barvo, ki se je morala nekoč lesketati kot žlahtno belo vino v prazničnem kozarcu.

V tihi sobi, ki jo krči značilen vonj bolnišnic, se čas za trenutek ustavi. Tako zgoščen, da je skoraj viden, se meša s prašnimi delci, ki lebdiijo med redkimi sončnimi žarki, prikradenimi skozi pokvarjene žaluzije. Plava k posteljam, lega na odeje. Pod njimi so mirujoča telesa, ukleščena med plitve dihe. Kot da se predajajo neizbežnemu in jim je od danega trajanja ostalo le prgišče ničvrednega drobiža, s katerim si lahko kupijo samo še trpljenje in žalost. Bolnico, ob kateri stojim, začutim povsem drugače. Iz nje ne šepetata jeza in obup.

Kot da ve, o čem razmišljam, šepne: »Lahko bi bilo drugače.«

»Kako?« vprašam in vem, da je v mojem glasu zaznati radovednost.

»Ja, ja. Če bi ostala tam. A nisem mogla. Nisem mogla.«

Vsak od nas bi bil drugačen, če bi se v danem trenutku odločil drugače, pomislim.

Pogledam skozi okno. Zunaj zidov se po tleh stegujejo dolge sence, kakor prsti so, ki se oprijemajo dreves in hiš, da bi ostale, a zahajajoče sonce jih vleče za seboj.

Ob poslavljanju s tega sveta tudi ljudje postanemo sence in počasi nas trga na drugo stran, tja, kjer morda živimo nesnovni, ali pa potonemo v mrak niča in v konec zavedanja.

Spet se ozrem k edini budni bolnici. Pogledam na temperaturni list. Ana. Njene oči postajajo motne kakor skaljen potok, ki ga je razburkalo deževje. Morda se na površje dviga preveč usedlin in zdaj vidi le še preteklost.

Nekaj me vleče k njej kakor k popku, da bi videla, v kakšne barve se bo odprl, a preveriti moram tudi ostale paciente.

Ko se vrnem v sobo številka štiri, me gospa Ana s kratkim gibom roke povabi bližje. Ustnice ima suhe in razpokane, kožo na obrazu rumenkasto. Ni mi všeč.

Stopim po aparat za krvni tlak, termometer in oksimeter. Vse ostalo je dobro, le krvni tlak je prenizek. A nič alarmantnega.

»Ste danes kaj pili?« vprašam.

»Nekaj sem,« šepne.

»Videti je, da premalo,« se nasmehnem in ji ponudim skodelico čaja. Podprem jo, da lahko sede, in počasi prične srkati rdečkasto tekočino, ki diši po neznanem cvetju in trpkem šipku. »Tako zdelana pa vseeno nisem kot takrat, ko sem bila še ... Erika,« mi odgovori.

»Erika?« vprašam in čutim, kako se mi nad desnim očesom dvigne obrv.

Ogledujem si starkino lice, sežem po prazni skodelici in jo ponovno napolnim. Izsušenost marsikdaj povzroči blodnje. Počasi popije še nekaj tekočine. Njene oči se bistrijo, in ko nadaljuje pripoved, jo pozorno opazujem. Verjetno sem videti zmedena in nemočna. Bolj kot bolnica pred menoj.

»Sem vas presenetila, kajne?« šepnejo usta blizu mojih rok.

Čudna vijolična svetloba je ujeta v njen pogled, spominja na vijolice ali na zaplate vresja, ki ga že dolgo nisem videla. Postajam del teh zidov, ujeta mednje dneve in noči. Še isti hip odrinem misel nase.

»Pa ste me res, gospa Mihelač,« odvrnem in pogledam na njeno bolniško identifikacijsko zapestnico, kjer je jasno zapisano Ana Mihelač, letnik 1926.

»Morda bi morali v jedilnico, kjer zdaj ni nikogar, in spiti še kak požirek čaja?« mimo vpraša. Ker me daje radovednost, privolim.

S skodelico odideva do jedilnice, kjer se sten še zmeraj oprijema vonj po zelenjavni mineštri, ki so jo bolniki dobili za večerjo. Stol ob prvi mizi odmaknem do vrat in gospe pomagam, da počasi sede. Prisluhnem ji. Pripoveduje in nenadoma je videti mlada, polna življenja. Lahko si jo predstavljam v beli obleki, kako teče preko razcvetnega travnika v objem. Med razširjene roke.

Nenadoma me zmrazi. Na koncu planjave nas vse čaka ista postava, usodna ljubimka.

»In tako ste postali Ana? Prava Ana pa je postala Erika in je ostala z vašim bratom v Nemčiji?« vprašam ali pa morda ponovim, da bi potrdila njene besede ali da bi končno dojela, da je kaj takega res mogoče.

»Sestra, nikar me ne glejte, kakor da sumite v mojo zdravo pamet. Čeprav bi bilo to pri mojih letih morda kar upravičeno. Name glejte kakor na knjigo, kakor na roman, ki se vam je razprl. Tam se sprejmejo še takšne zvijače, obrati, presenečenja, kajne? In nihče ne pomisli, da so junaki zato blazni. No, vsaj največkrat ne. Seveda, če jih pisatelj ne opredeli za norce.« Po razmisleku prikimam. Prav ima. Pisatelj lahko ustvari najrazličnejše značaje in usode. »Tudi življenje je zgodba, ki si jo sam zapišeš, no, vsaj v neki meri,« se namuzne in se zarotniško nagne proti meni. »Vsak piše in napiše svoj roman. Le da ga nikoli ne damo brati drugim. Ne v celoti. Morda po koščkih. Strani, na katerih imajo tudi bralci sami kakšno vlogo. Zgodbe nekaterih ljudi se bi prodajale kot uspešnice, spet zgodbe drugih ne bi ravno šle v prodajo. Ker si nekateri ne upajo živeti in zapisovati preveč. Posvojijo vdanost. Človeka je zmeraj strah. Da se bo izgubil. Če ne tega, ga je strah nečesa drugega. Zmeraj najde strahove, kakor da le z njimi lahko občuti, da je živ.«

Vzame lonček in ga ponese k ustom. Ko ga odmakne, ji pogled odplava nekam daleč in spet pripoveduje zgodbo, ki me vse bolj vznemirja in povsem prevzema.

Jutro je in počasi odhajam domov. Moja nočna izmena je končana. Ulične svetilke oddajajo hladno svetlobo, ki rine skozi meglice. Svet je premočen z vlago in se opit z njo ožema v sive like, ki jih bo obarvalo šele sonce. Ko pride. Zmeraj pride, je rekla gospa Ana, ko je zame razgrinjala svojo preteklost. Nenavadno zgodbo, a resnično kakor to jutro, ki se krčevito oprijema vonja po bližnji reki in vanj udarja zvok mojih korakov po nepremični cesti. Ceste te nikamor ne peljejo, ceste so otrple, je rekla gospa Ana. Mi smo tisti, ki se odpeljemo, odpravimo, gremo po njih za svojimi željami ali pa ne.

Ona je šla.

Doma še naprej razmišljam o Ani, o Eriki, o ženskah iz različnih svetov, ki sta zamenjali identiteti, da sta preživeli in živeli, kot sta izbrali. Zaradi ljubezni.

Vsaka odločitev nariše drugačno prihodnost. Vsaka preteklost je le lupina, iz katere se je izvalila sedanost.

Koliko svoje preživete zgodbe damo prebrati drugim? Tudi od svojih najbližjih nikoli ne bom prebrala vseh strani. Ne oni mojih. Morda pa štejejo le tista poglavja, ki nas preoblikujejo v boljše ljudi. V ljudi, ki ne obsojajo, ne sodijo, temveč znajo prepoznati ljubezen in z njo mir, ki ga potem lahko ponudijo tudi drugim. Gospo ljubezen s tisočnimi obrazi. Okrog katere se vrtijo demoni. Je orožje, s katerim jih premagamo že v nas ali nam ga poda tisti nekdo, ki se ob nas prepozna boljši in ljubljen?

Stegnem roko in se za hip dotaknem spečega moža. Vse na njem me privlači. Zlezla bi k njemu pod odejo. Se ob dotiku z njegovim telesom zavedala svojega. A ne še. Pred tem moram nekaj narediti. Vdihnem. Zadiši mi po vijolicah ali morda po vresju, pa čeprav me nenadoma pogledajo temne, rjave oči, ki se v polmraku medeno zableščijo. V njih sem taka, kakršna sem se iskala. Ljubljena. Prevečkrat odsotna, da bi se lahko dovoljkrat prebrala tako, kot sem najbolje zapisana. Me je zapisal on?

»Spi,« mu rečem, »napisati moram zgodbo.«

»Polna si zgodb,« slišim za svojim hrbtom, a vem, da se že potaplja nazaj v

spanec.

Res sem polna Anine zgodbe, Erikine pravzaprav, pomislim, in vem, da jo moram izliti iz sebe. Prostor moram narediti za svojo. Z upanjem, da bom to svojo dobro zvozila, čeprav me kdaj sune kakšna od sil, ki se ji ne bom mogla umakniti, in bom zašla izven svojih zamišljenih poti. A če bi šli zmeraj le po ravni cesti, ne bi nikoli stegovali vratu v ovinke, ostali bi majhni in kmalu ne bi videli niti cvetic ob poti. Ostala bi navada malega človeka, da gre naprej, ker mora. Vmes pa mu uhajajo rože, ki jih še ni videl ali pa jih noče, ker se boji skritih trnjev, morebitnih prepadov ali jarkov nekje za njimi, iz katerih bi zlezal s težavo, a z izkušnjo več. Preden zapišem prvo besedo, sem odločena, da še danes stopim na zavoro in se razgledam. Že kar nekaj časa se prehitro vozim iz jutra v večer in iz večera v jutro. Vse barve se stapljajo v eno samo. Hiteti. Nočem več zamujati kotanj ali osamljenih grmov, ne ostrega kamna pod podplatom, niti skoraj preraščenih vrat ob poti, ki me vabijo, a jih v naglici vedno znova le ošinem s pogledom.

»Hvala vama,« šepnem predse, »hvala, ker sta cveteli in pustili vonj, ki me je predramil. Vseeno ali po vijolicah v Aninih očeh ali po vresju iz Erikinih oči. Kdorkoli že si, gospa iz sobe štiri, hvaležna sem ti, da si me zbudila iz predanosti v zoževanje poti.«

Zazrem se v tipkovnico in stegnem prste. Za tuje spomine v mojih. Za svojo knjigo. Za odtenek jesenskega podleska.

Čakalnica

Eva Perko

Parkirala je avto, nastavila parkirno uro in se povzpela po klančini. Ošinila je vrata. *'Aha, aha, tu piše, danes je torek, začnejo ob sedmih, ravno prav.'* Izbrala je stopnice in med hojo poiskala kartico, nato pa odsunila vrata. Kljub hladnemu jutru je vanjo bušnil postan zrak, poln pazduh in čevljev. Nekje je ženska hropeče zakašljala, steklene oči ostalih bolnikov so se sočutno ustavile na zadnji prispeli, a le za trenutek, dovolj imajo svojih težav. *'Jezus, pa kaj je vse bolano!?' Vedela je, da bo morala čakati, ampak tole!?' Odvrгла je kartico na kup k ostalim in stisnila pesti, da jo bo večnega čakanja odrešil zapis v knjigi naročil. Sedem štirideset, čez petindvajset minut. Ozrla se je naokrog, bilo ni niti toliko prostora, da bi se naslonila na steno. Obstala je na sredi čakalnice in se ni mogla domisliti, kaj naj stori.*

»Petrovič!«

Starejši gospod in najverjetneje njegova hči sta vstala tik poleg nje, seveda je sedla na enega od prostih stolov. *'To je šlo pa zlahka.'* Prišla je sestra, pobrala kartice in iskreno povedala, da je gneča, morate razumeti, termini za naročene v takih razmerah odpadejo. *'Kakopak! A je že v redu, jaz sem na čakanje pripravljena, kaj pa vi luzerji? Imate vi kaj za brati, hladen čaj v flaški in prigrizek? Niste vedeli, da bo treba čakati, a?'* Res so jo ostali zavistno opazovali, ko je jedla vanilijev kifelj in odprla Radar.

»Nemec!«

Vstal je zares obilen možak, nekje v štiridesetih, očitno z visokim pritiskom in velikim apetitom. Pomagal si je z roko, ko se je kobacal pokonci, in njegova pot do cilja je bila mučna in počasna, a premagal jo je, skozi odprta vrata je šel kot zmagovalec. S seboj je odnesel večino vonja, hitro je bil pozabljen. Na stolu ga je zamenjal mladenič, kasneje se je izkazalo, da čaka pri napačnem zdravniku, čas in kapacitete sta zapravljala tudi njegova

prijateljčka, sorodna po modi, pričeski in otopelem pogledu. *'Gumpci nesposobni! To je naša prihodnost ... Eh, saj nima smisla.'*

»Sever!«

Sever je zmagal. Zdi se, da poplesuje proti vratom.

'Saj gre kar hitro. Pet nas še je, ona dva sta nova, tisti trije pa čakajo na oni strani. S tem tempom sem lahko do devetih že gotova.' Sever se je hitro vrnil. Nekaj je moral podpisati, nato pa nazaj v čakalnico. Bolj razočaranega človeka svet še ni videl, a opaziti je bilo tudi iskro borbenosti. Severa to ne bo zlomilo. Vsi so bili na trnih, nekdo je spraševal, kako gre po vrsti.

»Tisti v trenirki, gospa, ki kašlja, nato ona in jaz, potem pa ona s kapo ...« *'To sem jaz.'* »Ja, tako je. Joj, glej, kako so se zdaj vsuli ...«

TOK TOK TOK

'Seveda, vedno se najde nekdo ...' Vrata se odpro. »Je kaj nujnega?« »Lahko samo nekaj ... ehm, vprašam?« Vsi v čakalnici so se pričakujoče ozrli v medicinsko sestro, ki je kakor superjunakinja stala v imenu pravice in vseh pravil o časti in dostojanstvu čakanja v vrsti, proti peklenščku, ki si je drznil potrkati. Ni razočarala.

»Danes vsi čakajo na vrsto, vsi do zadnjega. A ne vidite, da je gneča?«

Vrata se zapro, nos se povesi, jeza se kuha. Obrne se k prvemu in potarna, da je želel le ..., a zavrnil ga je tudi ta. »Vsi čakamo.«

»Tomanič! «

Mladenič, ki je vstal, si je pri nogometu zvil gleženj, njegov zmagovalni prehod je bolj težko gledati. Slišati je bilo negotovanje dveh starejših gospa, ki bosta kmalu na vrsti, kaj neki tako dolgo traja, vedno glasneje, pritegnil je še nezadovoljnež od prej, kmalu so kot psi na vasi eden na drugega bevskali. A kakor hitro je vrvež nastal, tako se je tudi polegel.

»Sever!«

Kakor da je do sedaj zadrževal dih, se je olajšano pognal s stola. Tokrat je zmagovalec tudi ostal, vrata so se za njim zaprla. Petrovič in hči sta zapustila stavbo.

Ženska v ozadju je spet divje zakašljala, pršenje sluzi vsenaokrog je bilo sicer namišljeno, a vseeno zastrašujoče. »Take bi pa res lahko naprej vzeli ...« Šele ko se je babnica na njeni desni odzvala, se je zavedela, da je misel izrekla. Ženska srednjih let, v svoji nedeljski opravi, se je hitro razvnela, čipka na njenem ovratniku je poskočila. »Taki ne bi smeli sem priti! Da gre in ti trosi te bacile tu okoli! Otroci so tu, preklemano!« *'Kam pa naj gre kot k zdravniku? Ampak bi lahko imeli srce in jo vzeli naprej, očitno najbolj trpi. No ja, pa stara ima tudi prav, tu v čakalnici ji ne more biti bolj udobno kot doma v postelji. Vsi bi se počutili bolje. Zdaj jo pa že prav vsi grdo gledajo, a saj reva nič ne more za to. Upam, da bo uspela kaj kmalu preiti na drugo stran, ta množica prenapetih osebnosti, ki vsi do zadnjega menijo, da si zaslužijo posebno pozornost, se lahko kaj kmalu spravi na najbolj ranljivega ...'*

»Feketija!«

Skozi vrata je bila, kot bi mignil, zmago je olajšano proslavila na varni strani vrat. Ostali so se spogledali in prav tako olajšani zapadli v spontan pogovor, najprej o nevarnostih kašlja, točno tak kašelji je imela sestra od nekoga, ki ga pozna gospa s čipko, nato pa o tem in onem, tujci, denar, banke, politika, sosedje, oni pozna tistega od onega, ki je delal tam, kjer je on prej delal, saj veš. Kmalu so se pogovori razdelili na manjše, bolj intimne pogovore med dvema, tremi. Razočarala je svojo sosedo in se sklonila nad revijo, a skrivoma je prisluškovala. Pogovor jih je tako zamotil, da niso polagali pozornosti, a že dlje ni nihče stopil skozi vrata, niti sem niti tja. Njej, ki je zdaj mislila samo na to, se je zdelo cela večnost, pomislila je že bila, da se je čas ustavil, ko so vsi pogovori zamrli en za drugim in so se vsi nekam zastrmeli. A nežni tik tak, ki se je v tišini vse bolj slišal, jo je opomnil, da čas vendarle teče, pač strašno počasi.

Sovražno je pogledala starejši gospe, tisto s čipko in njeno prijateljico. *'Ni videti, da bi bilo z vama kaj resno narobe, res upam, da ne tratita našega časa, ja, nas vseh, s kako malenkostjo. Potem bi jaz bila naslednja ...'*

Pretreseno se je, resda malce pozno, zavedla, kaj bi to, da zadeva ni malenkost, pomenilo za stari gospe. Trznila je. *'Ojej, nisem tako mislila. Seveda upam, da je z njima vse v redu, vse rešljivo ...'* Opravičujoče se je nasmehnila zmedenima ženskama.

Še trije novi, spet je postalo zadušljivo. Pospravila je revijo in se prestavila bližje oknu, potrebovala je svež zrak. Komaj je vstala, že sta se dva malodane zravšala za njen stol. Starejši gospod, ki je bil prepričan, da mu zaradi let sedež bolj pripada, je kot pametnejši moral popustiti. Nekako se je prebijala skozi ozek koridor štrlečih kolen (?) ... *'Preklete, premajhna čakalnica je! Dajte nekaj zrihtat glede tega. Nekdo naj vklopi klimo, jebenti, nekdo naj odpre okna, pa ni to tako težko, vam rečem! Aaaaa, umakni se, no!'*
»Pardon.« »Je že v redu.«

»Zajc!«

'KONČNO! Končno se nekaj dogaja, dalje gremo. Bravo, Zajc, s čipko in vsem, tebi in tvojim vse dobro, samo stopi že. Zdaj pa še mi ... Pa dihati se da.'

Vznemirjenje se je naselilo v vseh, razpoloženje se je popravilo, završali so papirji, slišal se je hehet. Upanje na srečen razplet se je okrepilo ne glede na pozicijo v vrsti, ravnokar je vsak napredoval za številko, slavje je bilo tokrat skupinsko. Naenkrat so se iskale napotnice, primerjali so se izvidi, kateri doktor je za kaj in kaj vse koga boli. Na vsako povprečno čakalnico se najde eden, ki ga boli vse in to bolj, veliko bolj. Prejšnje udrihanje po sistemu ji je bilo ljubše od tekmovanja v bolnosti.

Vrata se odpro, Tomanič prištorklja skozi, njegovega obraza zaradi slepeče sončne svetlobe, ki ga obsije s hrbta, sploh ni videti. Za trenutek se je čakajočim ponudil pogled v notranjost, tam je bil cilj in ravno takšen je bil, kot so si ga vsi predstavljali. Smeh, glasba, sonce in nekdo, ki vso svojo pozornost posveti samo tebi ... A vrata se znova zapro, realnost mračne, zadušljive, še vedno preveč polne čakalnice se vrne s tleskom. Tomanič krevsajoče zapusti stavbo.

Zdaj so se tudi drugi začeli zavedati neskladnosti pri vstopih in izstopih iz ambulante. Opazovala jih je, kako zmedeno pogledujejo eden drugega,

štejejo, primerjajo, koleščki se vrtijo, misli se mislijo. Končno se nekdo opogumi. »Kdo je pravzaprav zdaj notri?« Še preden začnejo ugotavljati, se vrata odpro, pojavi se Sever.

»Kreigher!«

'Premika se! Vsi smo spet napredovali za eno mesto, glej to veselje!, in naslednja sem jaz!'

Starka, ki je tokrat zmagala, je zmagoviti pohod od stola do vrat pošteno razvlekla. Od dolgotrajnega sedenja ji je škrtalo v kolenih, ko je vstajala, potem pa je morala še mimo visokega Severja, ki se je ravno spravljal v jakno. Nevoščljivim obrazom, ki so na vsa neskladja pozabili, kakor hitro so bili za korak bližje cilju, je spodbudno pokimala. Vse prepreke na svetu ji ne bi preprečile zmagoslavja, ko je prestopila prag.

'Naj grem bližje k vratom, zdaj, ko sem naslednja? Celo večnost bo trajalo, da pridem do tja, ko me pokličejo ... Kaj pa, če me še celo večnost ne pokličejo? Kam naj se tam dam? Malo mi je žal, da sem prej vstala, če bi vedela, da ga bo dobil ta, ta bizgec ...'

Izpod obrvi je mrzko pogledovala proti najstniku, ki se mu ni zdelo vredno utišati zvoka na igrici, ki jo je igral in je delala nervozne vse naokoli, iz sosednje ordinacije se je slišal otroški jok, dva starejša gospoda sta se spričkala glede meje, ki niti ni bila njuna, iz notranjosti se je slišal kašelj Feketijeve, prej tako osovražen je bil do zdaj že pozabljen, zdaj pa je le prelil kapljo čez rob. Zaželela si je, da bi se od nekod prikazala njena najbolj stroga učiteljica, prisolila glasnemu najstniku krepko zaušnico, ga natulila in mu zaplenila telefon. Zdelo se ji je, da v tem trenutku vse zlo izvira iz dejanj tega nedoraslega mladeniča in bi bilo le to pravično dejanje. *'A na svetu ni več pravice, odnehala je kakor pametnejši, ki popusti. Zato pa je svet v stanju, v kakršnem je. Nikogar ni, ki bi uveljavljal pravico, nekoga takega potrebujemo, nekoga, ki bo pravico uveljavil. Celo novo vejo oblasti, eno, ki bo poleg vladanja in zakonodajalstva skrbela, da bo vse pravično ...'*

»Zadravec! «

'TO! JAZ! Ha, zmagala! Pazi, tetka, ti, umakni noge, jaz sem to ... Uh, res je

fino biti ta, ki gre noter. Še korak, dva in medicinska sestra me bo pričakala z nasmeškom, tu ste, gospodična Zadravec, vas pa že dolgo nismo videli, take paciente imamo radi, veste, in obe bi se naklonjeno nasmejali, dala mi bo kartoteko in cilj bo dosežen. Voham ga že lahko ...'

Kakor vsi pred njo je z zmagoslavnim nasmehom prestopila prag. Od glave do pet jo je oblila sončna svetloba, jo za nekaj trenutkov popolnoma oslepila, tako da je morala tistih nekaj korakov do mize narediti na pamet. Nato se je privadila. Sestra ji je res potisnila v roke kartoteko, a ni je pospremila do ordinacije, pač pa ji je odkazala prostor za vrati, skrit kotiček, ki se ga iz čakalnice ne da videti. Tam so bili trije stoli, na katerih so sedele tri zmagovalke s poraženimi obrazi, vsaka s svojo kartoteko v naročju.

'Kaj za vraga!?'

Sestra je zagrnila okno. »Da vas ne bo slepilo,« je še rekla.

Tempora mutantur

Vladimir Plateis

Sem čuden, pravijo. Ne pijem, ne kadim, ne gledam za ženskami (kadar je »moja« v bližini), ne zahajam v gostilne. Navedeno ni razlog moje »čudnosti«, niti nenaden vzgib, da delam kitare iz lopat in grabelj ali bobne iz kahl. Ne, izvor je drugje. Bojim se namreč stranišč. Strahoma grem na WC, v prostor za opravljanje bioloških potreb, v naravi pa si tega sploh ne upam več opraviti. Raje se poščijem in poserjem v hlače, kot bi potrebo opravil v naravi. To je povsem realen opis za čudaškost, točneje motnjo. Psihično motnjo. Žal — ali na srečo — temu ni tako. Je »le« posledica stresa in globoko upam, da bo motnja ali napaka minila, preden me zna usoda resno zaznamovati in spremeni termin motnje v realno vsakdanjost — inkontinenca blata in vode ... Podajam dogodek, ki je izzval travmatični segment v rzsodnosti in preudarnosti.

Nekaj tednov nazaj sem doživel časovni zdrs. Zdrsnemo lahko na keramičnih ploščicah (in pademo), drsamo na ledu, a časovni zdrs? Preverba v spletnem brskalniku izpostavi dva zanimiva zadetka: prvi se nahaja v naslovu neke znanstvenofantastične knjige, drugi uvršča rabo zdrsa v patološko stanje — »Nepopolni uterovaginalni zdrs«. Vaginalnega zdrsa nisem raziskoval, ne v praksi ne v brskalniku, za potrebe tega pisanja iščem pojasnilo v povezavi s časom. Gre za premik v času ali potovanje skozi čas. Realnost mojega dogodka je podobna domišljijškemu spisu ali sanjam. Vendar ne po enem ne po drugem ne doživiš stresa, kaj šele dolgotrajnega. Imel sem že »stresne« sanje (bil sem v družbi večih prelestnih lepotic, pripravljenih na resen zdrs mojega organa, on pa se je prelevil v zaničevan izdelek mesne industrije, pašteto), a po prebujenju sem stres takoj odpravil na ob meni ležeči priležnici; ta, o katerem pišem, pa traja že več tednov! Ne bom vas prepričeval v resničnost prigode, verjemite ali ne, berite dalje ali pojdite na pir ali kafe.

Pred tedni je v sosednji vasi bilo žeganje. Bil sem aktiven udeleženeec v

vseobsegajoči konzumaciji tekočih pridelkov domačega vinogradniškega društva in drugih marljivih posameznikov. Naslednji dan po žegnanju je tresnil razdor prebavnega trakta in predvsem izhodne linije. Resda je Zeleni Jurij pripeljal pomlad v deželo Štajersko z nepredstavlljivo silino, da sem že pred Jurjevim trikrat kosil travo, sv. Jurij pa na dan praznovanja ni uspel ubiti zmaja, saj se je po obilni pijanščini naselil v mojem domu in prevzel obliko ... nadaljnje pojasnjevanje ni potrebno. Prave težave so nastale naslednjega dne. Ni mi bilo za živeti, umreti menda (še) ne smem (kdo bo plačeval kredite za mano?!), v glavi bolečina, v spominu črna luknja (tu se kaže začetek časovnega zdrsa, nevede sem predrsal dogajanje med četrto uro popoldne in enajsto zvečer, do pojave zmaja ...) V Lenartu sem se odpravil v lekarno po ustrezne medikamente. Ostalo je le pri namenu, GPS v glavi je iskanje medikamentov usmeril v bife ... Trezno sem se odločil za kavo in še trezneje za sprehod v naravi, po nasvetu še kakšno kratkotrajno ležanje v travi, kajti zemlja potegne ven vse! In tam se je zgodilo! Odpravil sem se na športni teren, nad mano je butalo sonce, lahen piš je nosil odcvetele regratove lučke. Zazrl sem se v nebo, nekaj oblakov je grozilo soncu. Idila me je pritegnila in odvedla v oddaljen kotiček, kjer ni bilo nikogar. Trava je bila pokošena in teren pripraven za udejanitev rekla »zemlja potegne ven vse«. Ulegel sem se, zaprl oči, izdihnil ... Nisem zaspal, ne zaspim v momentu, kmalu so me predramili čudni, drugačni zvoki. Planil sem pokonci, kajti okolica se je v teh nekaj minutah drastično spremenila! Mesto, prostor je bil neprepoznaven, namesto obsežnega športnega terena le manjši park, vse naokrog pa zgradbe, naselje! Pomislil sem na sanje, preverba s ščipanjem jih je negirala. Niti zijanje do mere, da mi je skoraj izpadla majava gornja leva šestica, ni spremenilo dejstva! Precej časa je trajalo, preden sem dojel, si pustil dojeti, da sem nekje drugje. In celo v prihodnosti. Če je tako, sem nejevoljil, pa poglejmo, kje sem, kaj dogaja ... Bil sem na istem mestu, v Lenartu, le da v prihodnosti (kako sem se vrnil v 'sedanjost' ne bom opisoval, ker bi presegel dovoljeni limit 9000). Predel se je imenoval Prešernovo naselje, ulice so bile poimenovane po njegovih pesmih ali značilnostih iz Prešernovega življenja. Podal sem se skozi park proti naselju. Park je nosil naziv Park Primičeve Julije. Nedaleč stran sem zagledal dva mulca. Od nekod se je pojavil nek tip, urejen, v obleki in kravati, na električnih kotalkah ter odbrzel mimo mene in onih dveh mulcev.

»Glej ga, prasca župana na kotalkah!« je siknil eden. »Sedaj mu bom dal

vetra,« je zarotniško dodal.

»Zakaj?« je vprašal drugi.

Prvi je izvlekel nekakšno napravico, mislim da je bil telefon, nekaj šaril po njem in razlagal: »Zaradi njega živimo v Prešernovem naselju, če bi bilo po atijevem, bi imeli Doorse, ulice pa bi lahko bile »Whiskey Bar«, »Horse Latitudes« ali »Crawling King Snake«. Mater, tak dobro niti sam ne obvladam Doorsov!

Pogled mi je ušel na župana na kotalkah, tip je veselo migljajal dalje, najbrž ponosen, da je Prešeren premagal Doorse, preden so se tile sploh rodili.

»Kaj delaš?« se je nadaljeval pogovor mulcev.

»Vdril mu bom v pogonski mehanizem,« je pojasnil prvi. Kmalu se je na njegovem obrazu razlegel širok nasmeh, da sem nemudoma pogledal za županom. V tistem trenutku so kotalke zabremzale in nehote dobile krila, da je kotalkar poletel dva metra naprej naravnost v neobdelano grmičevje Primičeve Julije. Župan je divje recitiral apokrifne Prešernove stihe, mulca pa sta se prikrito režala.

Odšel sem dalje, razmišljujoč, kako bi se kak drug slovenski avtor uvrstil v poimenovanje ulic in objektov, npr. Fran Saleški Finžgar: Ulica pod svobodnim soncem (naziv na mestu); poslovni center Slike brez okvirja (v katerem imajo sedež politične stranke); Razvalina življenja pa bi najbrž bil kakšen bife. Parka je bilo konec, prva ulica je nosila naziv Sila spomina, v njej je na začetku bil postavljen kip Breznik Francka, nekdanjega poslanca iz tega mesta, ki je očitno pustil močne sledi. Sledile so: Soldaška, Ribičeva in Prekop. V Prekopu ali Prekopani so pravkar nekaj prekopavali in je naziv odlično ustrezal. Tedaj sem začutil nenaden pritisk v predelu mehurja. Žal moram potrebo čim hitreje opraviti, drugače se spremenim v puščajoč bojler. Sledila je pobožna Prošnja: Kam? Mrzlično sem se oziral, če Lenart 2050 že premore javna stranišča. Zaman; je tu kakšna gostilna? Niti te ni bilo videti, pritisk je naraščal in transformacija v počeni bojler je bila vse bližja, park je bil daleč za menoj ... Prisiljen se bom pretvoriti v skrunitelja Prešernovega naselja. Iskal sem manjšo, zakotno, prazno ulico. Presenečenje, Zapušena je bila ustrezna: majhna, ozka, stranska in prazna! Slengovsko nisem bil

prepričan, ali naziv pomeni zapuščena ali napušena (zakajena). Kadilo se resda ni od nikoder ... razen od mene, sem že izpareval sopare! Nizdol v ulici sem zagledal večje grmičevje, tam bom opravil nemoralen obred razbremenitve mehurja! Po izvidniškem pregledu okolice sem odprl zadrgo, izvlekel zadevo in se olajšano prepustil. Po nekaj sekundah je za mano zarožljalo in v ulico, točneje proti meni, se je pomikal nekakšen kiosk, zaprta škatla z merami meter krat meter in dva metra višine. Curek je zamrznil, mahoma sem zadevo pospravil in zijal v prizor. Je to akviziterski kiosk, nadlegujoč ljudi? Ali mehanska enota sanitarne inšpekcije, ki me bo poslikala, fotografijo poslala policiji in ti me bodo prileteli aretirat? Ali še huje, morda je policijska enota, Robocop, ki me bo dejansko aretiral-a? Panično sem se obrnil in se spustil v dir po ulici, ona škatla za mano! Beg ni dolgo trajal, Zapušena je bila tudi slepa. In sledilo bo Slovo od mladosti ... Srce je divje razbijalo, ustavil sem se in se obrnil proti »kiosku«, bil je tik za mano. Pripravljaj sem si izgovore, da scanja pač ne moreš zadrževati, boleham na mehurju, naj upoštevajo olajševalno okoliščino ... Kiosk se je ustavil, odprla so se vrata, iz zvočnika se je zaslišal glas »Prosim vstopite!« in v notranjosti sem zagledal straniščno školjko. Adijo, školjka na kolesih?! Mobilni, samohodni WC?? Zadeva je še 3-krat ponovila poziv. Glas je zvenel ukazovalno. DixiRobocop? Vstopil sem. Školjka se mi je ponujala v bleščeči belini. Preplavil me je spomin iz mladosti na neko pomorsko popevko »mala bela, školjka je to ... čakam biser oddala bo ...«

Moj »biser« še ni bil pripravljen in sem se v školjko poscal. Nekoliko strahoma, a olajšano. Medtem je prijeten ženski glas iz zvočnika promoviral sanitarno kozmetiko. Zatem je dodal, da so za takšna, »ilegalna« dejanja zagrožene denarne in zaporne kazni, tokrat me zgolj opozori. Naslednjič se sankciji ne bom mogel izogniti, vnesen sem v listo »potencialnih toaletnih deviantov«. V kolikor se kršitve ponavljajo, sledi finalni poseg, kastracija! Priznam, ni dosti manjkalo in bi oddal še biser, precej tekoč ... Potem je naštel nujne klicne številke: za reševalce, policijo, gasilce, in za mobilna stranišča! Mobilna stranišča imajo svojo nujno klicno številko! Za posrat! Resnično za posrat! In da, predlagala je, naj si številko zapišem, zapomnim, vnesem, nikar je pozabiti, kajti »bolje se legalno posrati kot teden dni v zaporu spati«.

Od takrat imam fekalno — urinsko fobijo. Po vrnitvi v sedanost me je

potreba zalotila že naslednji dan na sprehodu in ugotovil sem, tega v naravi ne bom več zmogel. Podzavestno sem segel po telefonu in vtipkal urgentno številko. Nisem se zavedal, da kličem številko iz prihodnosti. Odziva seveda ni bilo. Pospešil sem korak, do doma je bilo še daleč. Vnovični napad je nakazal, da pokrov intimne greznice ne bo zdržal in ponovil sem klic. Tokrat se je klicani odzval!

»Center za telekomunikacije!«

Trenutek tišine. Vtis včerajšnjega dogodka je bil preveč živ, strah je zamegljeval razum in vznemirjen sem rekel:

»Lahko prosim pošljete mobilca, samo hitro, ker se bom drugače posral!«

Sedaj je nastala tišina na drugi strani, zatem smeh in odgovor: »Zaradi mene se lahko poserjete kamorkoli, tudi na vašega mobilca!«

Tedaj sem dojel realnost situacije, siknil »Butl!« in prekinil zvezo. Hvalnica je bila namenjena samemu sebi. Greznica je žal eksplodirala, travma pa ostaja ...

Hobotničin vrt

Tatjana Plevnik

Zgodnje jutro je, sonce se še ni dvignilo nad bregove zaliva, morsko prostranstvo v daljavi pa se že koplje v zlatu. Nekje daleč zunaj se oglašajo galebi. Zrak diši po soli, suhem razgretim apnencu in borovcih. Obeta se nov vroč dan. Z gumenjakom se v cikcaku približujem kopnemu. Rufus se s prednjima tacama opira na rob čolniča in zaskrbljeno strmi proti obali. Njegovi uhlji so napeti, usmerjeni v neko prav posebno točko v borovem gozdičku, ki si jo je izbral za svojo toaleta. Štrcelj repa mu nemirno podrhtava. Nestrpen je, ker veslam prepočasi. Še sreča, da danes ni ne vetra ne valov. Že dve noči nisem dobro spala, ker je bila barka s krmo privezana na železne obroče pomola in so jo valovi, ki so prihajali z boka, premetavali do raztežajev sidrne in priveznih vrvi. Ležišče pod menoj se ni le zibalo, ampak ga je suvalo sem ter tja in gor in dol, da sem morala ves čas loviti ravnotežje. Jadrne vrvi so poživžgavale in nekaj, kar smo pozabili pospraviti, se je vso noč kotalilo z ene na drugo stran palube.

Na barki me je vedno strah. Zaskrbljena sem ob vsakem izplutju, spremembi tlaka na merilnih inštrumentih, obratih vindeksa, plapolanju moštrinčkov in kodranju valov. Pes pozna ta hitri ritem dihanja zasople porodnice in ga posnema. Ušesa dvigne visoko v zrak, jezik pa mu pade iz gobca kot zastava na pol droga. Ko so se včeraj zvečer izza vrhov dreves začeli dvigovati kumulusi in se razraščati v cvetače, sem pomislila, da bi se iz tega lahko razvila kakšna hitra poletna nevihta. Bilo je ravno prav soparno. Zrak je bil tako vroč, da ga je bilo težko dihati. Z Rufusom sva stala na pomolu in zaskrbljeno zrla v nebo, na bitvi zraven naju je sedel domačin in kadil.

»Upam, da bo vreme zdržalo,« sem ga ogovorila.

Stari ribič, ki je začutil napetost v mojem glasu, se je samo nasmehnil. »Nije to ništa,« je rekel, »samo malo puše sa sjeverozapada. Sutra će bit mirno.« Hvaležna za lepo napoved sem sprejela njegovo ponudbo in kupila

hobotnico. Upala sem, da bo žival v pokritem plastičnem vedru, napolnjenem z morskovo vodo, preživela do opoldne naslednjega dne.

Ribič je imel prav, danes je mirno. Priveslam do brega in Rufus se takoj požene v goščo. Čoln potegnem na pol na breg in se usedem na njegov rob. V zalivu ni nikogar. Z nogami brodim po vodi in opazujem morje, gladko kot ogledalo, ki se v daljavi spaja z nebom. Iskrice se kakor dragulji usipajo pred mojimi očmi. Kristalno bistra voda se igra s soncem in peskom. Peni se, ziblje sem in tja in izgineva. Morje me obliva, ljubkuje, odnaša stran od obale. Izpod čolna pripolzi hobotnica in mi objame stopalo. Skozi povoje njenih lovk začutim, kako ji utripajo tri srca. *Greš z nami pod gladino morja, v razkošno tišino, kjer ni neviht, le pesek škreblja*, me vpraša s kraljevskim nagovorom. Nekje sem prebrala, da ima vsaka od osmih hobotničin lovk svojo pamet, zato najbrž samo sebe dojema kot skupino in se ogovarja z 'mi, naša globočanstva'. Še malo prej je bila njena koža sivozelenopikčasta, nabrana v bodice in volance. Prav take barve je bila kot mušole in latvice, prisesane na skalo. Zdaj postaja bledorožnata in gladka, podobna mojemu prstom na nogi.

Rufus priteče iz borovega veveja ves zadihan. Navdušen nad mojim novim znanstvom se skloni k vodi. Oktopod zavrti oči in upre pogled proti njegovemu smrčku. Vodoravno položene očesne zenice se mu stanjšajo in koža začne spreminjati barvo iz bledorjave v rdečo. Ena od lovk se odloči po svoje. Počasi, kot astronaut, ki v vesolju na zunanji strani plovila odpravlja težave v komunikacijskih povezavah, seže po Rufusovi šapici. Pes je tako

zaprepaden, da le na kratko grkne. Z gobcem se približa vodi in pomiga s smrčkom. Hobotnica potemni, skoraj počrni, divje se odrine od njegovih tačk, da brizgne voda visoko v zrak, pes odskoči, lovkarica pa odplava v globino.

Ko prispeva do jadrnice in se povzpneva v kokpit, vidim, da je vhod v kabino še vedno zaprt, nobenega glasu ni slišati. Najbrž še vsi spijo. Pes me vprašujoče pogleduje. Zdaj zdaj bo začel lajati, če ne bo takoj dobil zajtrka. »Pssst,« mu šepnem in dvignem pokrov z vedra, v katerem ždi na dnu vode včerajšnji ribičev ulov in naše današnje kosilo. Rufus je previden in gleda vedro le od daleč. Zakaj se bojim morja, saj je vendar izvorno bivališče uma? Spodaj daleč pod gladino ima tale hobotnica svoj dom sredi koralnega vrta,

zgrajenega iz školjk, kamenčkov, plavnega lesa in praznih konzerv in v njem bom vedno dobrodošla. Za kosilo bosta kumarična solata in kruh, sklenem in zvrnem hobotnico v morje. *Škarpene in školjke imejte za špižo, mehkužec brž šine čez obodec v vodó, navzdol v svojo ižo.* Pes mi konspirativno pomežikne in prekriža po dva krempeljca na vsaki šapi. Čeprav ne zna govoriti, razume vse. Ve, da smo imeli pred 600 milijoni let istega prednika — ploščatega črva. Pračrv se je najprej razdelil v dve različici, nato se je razrastle v neznansko razvejano drevo različnih bitij. Danes smo se tukaj na obali Cresa gledali iz oči v oči, hobotnica, pes in jaz, in se čudili drug drugemu dovolj dolgo, da so se pračrvovi geni prepoznali med seboj

Hobotnica se je potopila. Malo omotična, a vendarle živa, je z močnimi odločnimi zamahi lovka odplavala poševno navzdol, vse do svojega doma. Zdaj pospravlja hišo, ostanke hrane je potisnila na vrt, da jih bo tam pojedel njen rak samotar. Lepo je biti spet doma. Ob hiši rastejo živorumene spužve žvepljenače, za njimi valovijo visoki grmički rjavih alg in v daljavi pojejo cvetoči podvodni travniki. Za njo je naporna pustolovščina, toda njena tri srca so vzdržala. Utrujena od tujega sveta, v katerem je bila prisiljena prebiti noč, odlebdí do okna, ki gleda na vrt. Deli nje — ali njih, kakor razume samo sebe — se nagnejo skozi odprtino, okrog katere plavajo trakasti listi morske trave. Hrepeneče pordečijo. Vsenaokrog se razgrinja čudovita modrina, iz katere se sliši oddaljeno brundanje, mijavkanje in tleskanje rib. Vsi, kar jih je v njeni skupini, potrpežljivo čakajo, da pridejo oni, gospod Oktopod, in jih napolnijo z jajčeci. Potem se bo izpolnilo tudi njihovo življenje.

Samo eno imaš to življenje

Irena Plevnjak

Telefon jo je obvestil, da je prejela novo sporočilo. Le kdo bi to lahko bil, je razmišljala, medtem ko si je pripravljala kosilo.

Liza, bivša sodelovka jo vabi na morje.

O tem sta sicer že govorili prejšnji teden, a ni bilo še nič zagotovo dorečenega.

Kristina si je prisegla, da se ne bo več vezala na besede ali obljube ljudi, saj je bila v preteklosti velikokrat razočarana. Ljudje pogosto ponujajo obljube, le redko pa jih tudi izpolnijo. Prisegla si je, da bo živela dan po dan, uživala sleherni trenutek. Pričakovala bo čudovita darila življenja, a se hkrati ne vezala na izzid. Kar ji je namenjeno, bo že prišlo ali pa si bo skreirala sama.

Morja ni pogosto obiskovala, ga je pa ljubila z vsem srcem. To je bil njen dom. Hrana za njeno dušo. Do globine voda je gojila nekakšno strahospoštovanje, a jo je vedno tudi pomirjalo. Vonj borovcev, ki se ti vsede v vsak kotiček telesa, vonj morja, ki te omamno hipnotizira, da imaš občutek, kot da si na nekem drugem planetu, dimenziji. Zvok valov, ki pomirjajo, galebi, ki pojejo svojo pesem, čebljanje radostnih otrok, ki veselo čofotajo v vodi. Sproščenost ljudi, ki vsaj za kak teden odložijo svoja vsakodnevna bremena in uživajo svobodo.

Ja, morje na večino ljudi vpliva terapevtsko, očiščujoče.

Misel na to, da ga bo končno lahko videla in užila tudi sama, ji je prinašalo neizmerno veselje in radost. Kot bi se na novo nekaj prebudilo v njej. Veselila se je, kot se lahko veseli le majhen otrok, ki je še poln upov in igrivosti.

Morje je bila ena njenih ljubezni. Zazdelo se ji je, kot da se bo po dolgem

času srečala z ljubimcem. Tistim, s katerim se ljubiš iskreno, ljubeče in z vsem srcem. Komaj je čakala, da se ponovno snideta. Hrepenenje ji je pospešilo pretok krvi skozi vsak delček telesa in občutila je poljube na način, ko te preplavijo čudoviti nežni mravljinčki in se ti naježi koža. Božansko. Mini orgazemčki, jih je sama imenovala.

Cenila je in bila globoko hvaležna za takšne darove življenja. Nič ji ni bilo samoumevno.

Škoda, ker ljudje, po večini, ne znamo živeti tukaj in zdaj, v sedanjem trenutku. Tako zelo lepo je, si je mislila. Večina premleva o svoji preteklosti, zato se toliko src napolni z neko krivdo, slabo vestjo, jezo in zamero. Po drugi strani pa nas lovi nekakšna nervoza, zaskrbljenost, strahovi, ko mislimo na prihodnost. Nič o tega pa nam ne služi v dobro.

Škoda, da nas niso o teh rečeh učili, ko smo bili še otroci. Pa vendar, kako le, ko pa tudi sami niso vedeli, znali.

Učila se je odpuščanja, sebi in drugim. Zavedala se je, da jeza in zamere zastrupljajo duha in telo ter človeka onespособijo, da bi sploh lahko živel svojo radost.

Sedaj je vedela, da z jezo in zamero pušča preteklim igralcem, da še vedno živijo v njenem življenju, četudi jih fizično že davno ni bilo več prisotnih. Ni jim več želela dajati svoje moči in dragocene energije.

Želela se je osvoboditi tega. Pa vendar, kako?

To lahko narediš z odpuščanjem in sprejemanjem samega sebe natanko takšnega, kot si, ji je govorila duša in nadaljevala:

Šele tedaj je človek lahko resnično svoboden.

Ljudje imate tendenco po nadzoru, ker mislite, da vam ta prinaša varnost. Kako zmotno.

Prav ničesar v življenju ne moreš imeti pod nadzorom, razen svojih misli, pa še to je včasih pravi izziv in modrost.

Edina stalnica v življenju so spremembe. Velikokrat slišana misel, a še kako resnična.

Res je, manj ko se nečemu upiraš, bolj kot si fleksibilen, lažje vse skupaj teče, si je mislila. Poskusim.

Seveda je lažje reči kot storiti, pa vendar nimam česa izgubiti.

Pri vsem tem je najpomembnejša vera. Vera samega vase. Da slediš svojemu srcu in duši. Ves čas nam prišepetavata, a ju pogosto ne slišimo. Da bi ju lahko slišali, si moramo vzeti čas, čas sami zase. Umiriti um in prisluhniti srcu.

Ustavi se človek, vsaj za petnajst minut na dan in prisluhni svoji duši, kaj ti govori. Samo eno imaš življenje. Dovolj je bilo životarjenja, sedaj je čas za radost. Užij jo v polnosti. Zaslužiš si najboljše, vsak od vas si.

Tako ji je prišepetavalo srce že nekaj časa.

Pa ga ni tako lahko poslušati, še težje mu je slediti in resnično delovati.

Saj gre nekaj časa tako, da odmisliš šepet srca in živiš, kot se od tebe pričakuje. Hodiš v službo, ki te onesrečuje vsak dan bolj. Pristajaš na odnose, ki te puščajo praznega, utrujenega, ranjenega. Se družiš z ljudmi ali udeležuješ aktivnosti samo zato, da imaš občutek, da nekam pripadaš. Da imaš občutek, da si koristen. Vse več in več si nalagaš opravkov, da bi se počutil izpopolnjenega.

Ko pa pride noč ali trenutek, ko si sam s seboj, pa občutiš bolečino osamljenosti. Četudi si obkrožen z ljudmi ali neskončnimi opravki občutiš osamljenost.

Osamljenost je stanje duha in bolezen današnjega časa.

Pride, ker ne prisluhneš svojemu srcu in počneš kar se od tebe pričakuje. Ker ves čas zanikaš samega sebe.

Si se kdaj vprašal človek, kaj pa si ti resnično želiš zase? Za odgovor na to vprašanje si je resnično treba vzeti čas.

Terja globoko iskrenost do sebe. Pred tem moraš skozi sito spraviti vse naučene ali pridobljene vzorčke, pričakovanja drugih in kolektivni vpliv.

Šele takrat lahko prejmeš odgovor.

In ko ga prejmeš, te lahko zelo preseneti. Recimo, da imaš čarobno paličico, kaj bi si pričaral? Ne omejuj se, ne na trenutne finančne zmožnosti, ne na kakršnekoli morebitne okoliščine. Kaj si želiš?

Kaj si imel rad, ko si bil otrok, pa so ti rekli, da ni izvedljivo, da se ne da, da nima posebne veljave in cene in da s tem nikoli ne boš uspel?

Kristina je že kot otrok ljubila risanje, ples, petje, branje knjig, smeh, družabne igre, badminton in še in še. Risanje ji je bilo položeno v zibko.

A so ji že zgodaj dali vedeti, da z risanjem ne moreš uspeti. Tudi kasneje je pogosto poslušala, da kot umetnik pa res ne moreš uspeti ali si zgraditi uspešne kariere.

Potlačila je vsa svoja hrepenenja, jih skorajda ugasnila. Bilo je tako, kot da bi v notranjosti umirala po koščkih.

Na vso moč se je trudila ugajati, izpolnjevati želje in pričakovanja drugih. V tem početju je bila tako zelo uspešna, da je prav izmojstrila to veščino. Če se ji sploh lahko tako reče.

Skoraj je dopolnila 40 let, ko se je nekaj močno streslo v njej.

Kakor živim sedaj, je to vse? Je mar to smisel mojega življenja, životarjenje in ugajanje drugim?

Ne, si je rekla, dovolj je bilo! To ni to! Ne more biti!

Mar ni človeška osnovna pravica živeti radost, se je spraševala.

Kaj se bo zgodilo, če poslušam svojo dušo? Marsikaj bo treba tvegati, predrugčiti, zapustiti marsikateri odnos, okolje. Predvsem pa bo treba spremeniti odnos do sebe in življenja na sploh.

Kaj bodo rekli drugi? Kaj si bodo mislili? Da se mi je dokončno odpeljalo.

Ja, ena težjih bolečin, ki si jih človeštvo samo nadene je, kaj si bodo drugi mislili. Pa vendar, mar ni najpomembnejše le to, kaj si jaz mislim o sebi?!

Ja, samo to je pomembno. In želim se počutiti radostno, živo. To si zaslužim zase, si je končno priznala.

Človek bi moral biti sam sebi najpomembnejši. Seveda ne na račun drugih. Zavedati se svoje lastne vrednosti je modrost. Še večja pa je delovanje v tej smeri.

Početi, kar nas radosti, veseli, izpolnjuje, odpustiti sebi in drugim, sprejeti se in ljubiti se točno takšnega kot smo, živeti tukaj in zdaj v tem trenutku, slediti svojemu srcu in delovati v tej smeri, biti hvaležen za vsak vdih in izdih.

Življenje te že ves čas ljubi takšno, kot si, čas je, da se takšno vzljubiš tudi sama.

Danes dokončam dve svoji sliki, ki sem ju začela kreirati. Napišem prispevek, ki ga pišem že nekaj časa. Na pošti oddam pošiljko. Potem pa začnem pakirati za oddih na morju. Kako čudovito. Prav blagoslovljena sem. Z mirom, ki sem si ga vedno želela. Počnem, kar me radosti in veseli. Me prav zanima, kaj lepega mi je življenje pripravilo in prav ta trenutek prihaja v moje življenje, se ji je porajalo, ko je nadaljevala z današnjimi opravki. Je mar življenje lahko še lepše, kot je že sedaj? Prepričana sem, da ja, se je z nasmehom na obrazu zazrla v čudovito modro nebo današnjega dne.

Vesela, polna upanja, svobodna, zadovoljna. Sama, a nič več osamljena.

Zavetje doma

Martina Podričnik

Danes je tak dan, da bi si pred leti ob enakem počutju prižgala cigareto in si privoščila »enga kratkega«, pa sem od vseh razvad obdržala le še jutranjo kavico. Soparen dan me požene na teraso. Grmičevje je že tako zrastlo, da lahko mirno slečem majico in se skoraj gola vržem v ležalnik. Sonce so zagrnili sivi oblaki, ki se za gorami grozeče spletajo v črno gmoto. Nekje v daljavi grmi. Bobni. Spet je napovedan rdeči alarm. Že tretjič v zadnjem mesecu. In nikoli brez razloga. Pri nas se je doslej še vse dobro izteklo, toda že v bližnjih krajih je bilo marsikje zelo hudo. Psička se previdno priplazi k mojim nogam. Starost ji je vzela sluh, pa je kljub temu nemirna. Kot vedno, ko se približuje kaj slabega. Pomigam ji z roko, pa se mi približa, da jo lahko božam. Noga ji nemirno drgeta.

Ležim, z desnico čoham mehko krzno, oči pa spremljajo oblake. Sive, bele, temno modre, sivo-črne. Večkrat sem v takih iskala podobe. Včasih prijazne in vabljlive, spet drugič otožne in včasih celo grozljive. Danes mi je malo mar, kaj prikazujejo. V prsih mi pluje nemir. Bojim se grmenja. Bojim se divjega vetra. Bojim se ljudi, ki postajajo drugačni. Nestrpni. Nesramni. Nesrečni.

Koliko neumnosti se v zadnjem času prepleta!

Postanem žejna. Vstanem in se namenim v hišo po pijačo. Med točenjem vode si zaželim nekaj sladkega, toda ker vem, da sem včasih v teh pogledih nenasitna, se raje odločim za kavo. Pravo. Turško. Močno, črno in grenko. Medtem ko čakam, da voda zavre, me prestraši trd grom, ki je nakazoval, da je tudi nevihtni dež že čisto blizu. Zato stečem ven in si nataknem majico ter zvlečem ležalnik pod streho. V tem času je voda že nevarno povrela, pa je nekaj dolijem. Željeno omamo si nalijem v visok lonček iz Orienta in se vrnem na ležalnik, ki ga spremenim v naslonjač. Psička se ob naslednjem nevihtnem besnenju prestrašena stisne k mojim nogam. Mehek dotik mi godi.

Doma sem tudi tokrat sama. Otroci so odšli, mož pa rad živi po svoje. Če povem po pravici, mi to večkrat celo ugaja. Dejstvo, da ga ni doma, namreč. Ne znava več živeti skupaj. Ne znava se pogovarjati. Nimava več skupnih točk.

Včasih se sprašujem, kako sva lahko pridelala štiri otroke. Zdaj bi bil še eden preveč. Morda so najini mučni odnosi krivi, da tudi otroci še nimajo otrok. Bojim se, da mi nikoli ne bo treba spoznavati vnukov.

»Zakaj moram biti vedno sama?« jezno zarobantim, ko ponovno treskne.

Izza žive meje privre prepir. Sosea sta spet treščila v besedni dvoboj. Sta sedemdesetletna otroka, ki se rada obmetavata z žaljivkami in na novo zgrajenimi besedami za reševanje sporov, ki to v resnici sploh niso, kajti že jutri bo lahko vse stalo tako, kot danes ne sme, pa bo morda narobe nekaj drugega. Danes pa je skoraj gotovo hudo kri povzročilo neprijazno vreme. Čeprav ju ne vidim, si naslikam pred oči vitalnega starostnika, ki vzorno skrbi za svojo telesno podobo, kako divje sika, utemeljuje, razlaga in prikazuje svojo zveličavno resnico medvedastemu sosedu istih let, pri tem poskakuje, klati z rokami in z obrazom riše grimase, sosed pa mu počasi, a dovolj žaljivo ugovarja, da prvega le še bolj razburja. Te njune aktivnosti so tako pogoste, da jih moji utrujeni možgani nočejo več slišati.

Tako je s penzionisti, se nasmehnem. Dan je enak dnevu, pa si ga morajo popestriti.

Zaposlenim teče življenje drugače. Misel na službo me naredi nervozno. Delo, ki mi je pred leti nudilo ogromno zadovoljstva, me krepilo, mi vzbujalo samozavest in me osrečevalo, se je do danes spreverglo v nekaj drugega. Koga naj za nastale razmere obtožujem ali celo dolžim kot krivca? »Taki časi so,« si rečem. Hkrati sem hvaležna, da sploh imam delo. Delo, ki ga znam in zmorem opravljati. In ki mi da denar.

Denar ...

Sama z njim nimam pretiranih skrbi, ker znam poiskati zadovoljstvo v majhnih rečeh. Da ga ni nikoli dovolj, sem že davnaj spoznala. Se mi pa smilijo tisti, ki s težavo združijo konce mesecev. Le kaj bodo naredili ljudje v

podjetju, kjer bodo do konca leta odpustili nadaljnjih sto delavcev, se sprašujem.

V premlevanju vsakdanjih razmer sem izpraznila kavno skodelico, pa tudi nevihta se je ugnala.

V grmu je cvrčikal kos, na sosedovem dvorišču pa sta dve ženski potiho klepetali. Ker so me kljub diskretnosti vsi okoliški glasovi motili, sem stopila do radia in ga prižgala.

Poročila. Vselej enaka! Tokrat že ves dan razpredajo o vladi, ki je ne znajo in ne zmorejo sestaviti.

Ne zanima me, zakaj je temu tako, zato iščem postajo, ki me bo sprostila in razvedrila. Pesem, ki mi prva sede v uho, govori o potovanju.

Kako sem si včasih želela potovati! Spoznavati nove dežele in ljudi! Kaj pa danes?

Eh, nekdo je rekel, da imajo tudi v drugih državah prah na omarah. Res je, sem ugotovila. Zadnja leta sem vedno raje doma. Doma! Včasih me utruja že pot do mesta. Ravno danes me je vznemiril moški, ki me je na vsak način želel z avtom prehiteti. In me tudi je. Toda zaradi cestnih zamaškov je nato dolge kilometre vozil v koloni pred mano.

Očitno je, da ne prenese dejstva, da je nekdo pred njim. Se boji biti zadnji?

Znova je v neposredni bližini usekala strela, da me je vrglo iz misli in je moje telo prestrašeno trznilo. Psička je z odprtim gobčkom zlezla med moji nogi in me prestrašeno pogledovala.

»Greva v hišo,« sem jo povabila, ker me je ob misli na dom prevzelo spoznanje, da se lahko pred zunanjim grmenjem umaknem v hišo in zaprem vrata.

Prižgala bom svečko, kot jo je v takih časih moja babica.

Veliko presenečenje

Pavlina Pogorevc

Sveže aprilsko jutro ... Velikonočni zajtrk doma ... Za praznično mizo štirje slavlenci: par starejših in par mlajših ... Zahvalna molitev ... Velikonočne čestitke in objemi ... Praznično vzdušje!

Tisto jutro se kar niso in niso končali objemi, čestitke in zdravice. Le čemu neki?!

Pred nama – mam'co in atijem — svečano položi hčerka prelepo šatuljo. Drži se na moč skrivnostno. Začudena se z možem spogledava.

»Samo odprita! ... Le poglejta!« naju spodbuja hčerka in muzajoč se pogleduje svojega izvoljenca.

Le kakšno presenečenje nama ta mlada dva ponujata? Njuna zadržanost naju spravlja v zadrego. Poloti se naju nelagodje.

Končno oklevajoč dvigne mož s cveticami in pentljico okrašeni pokrov šatulje ... V naju se zazre — saj ne moreva verjeti – dudka! Zelena dudica, obrobljena z zlatimi zvezdicami! ... V hipu je pred nama zgovorno sporočilo — celo brez razvozlanega napisa »*my little STAR prihaja*« – OTROK JE NA POTI! – Hčerin ... prvi ... OTROK!

Ej, kakšno presenečenje nad presenečenji! Komaj verjetna novica za naju z možem! ... Jaz, no, jaz se ne spomnim več dobro, kako sem planila k hčerki in jo s solzami v očeh objemala in stikala k sebi. Najbrž sem objela tudi bodočega očka ... Od daleč so prihajale hčerkinе vznesene besede: ponovno bosta dedek in babica. Med objemanjem in čestitkami me je prešinilo: glej, izpolnila je nekajkratno zagotovilo, da bo že imela otroka, naj nič ne skrbiva, če ne prej, bo to v letih, enakim mojim, ko sem jo rodila. Povrhu vsega potuje iz rok v roke prvi posnetek zelo zelo majhnega bitjeca. Silhueta – dečka,

deklice? ... Zaenkrat se še ne ve!

Ob tem se v meni prebudijo spomini izpred šestintridesetih let: pred hčerkinim rojstvom ginekologova napoved, da lahko pričakujeva balerino — tako živahna je bila, a sva ob rojstvu bila kljub vsemu prijetno presenečena, saj nisva bila prepričana, da bo deklica; moji občutki sreče ob prvem dotiku z okroglično novorojenko, nekoliko drugačni, a tudi polni sreče pred davnimi rojstvi treh sinov, takrat njenih bodočih bratcev ...

Tisto praznično jutro je bilo prepolno srčnih želja za hčerko v blagoslovljenem stanju in ugibanj o negotovi prihodnosti spočetega otroka.

Beležka

Ana Porenta

Morala bi biti pleskar in prebarvati naslovnico. Ampak zakaj? So stvari podaljšek lastnikov, so njihove prisluškovalke ali celo njihov organ? So žive? Mogoče bolj pripadajo delavcem, strojem, tistim, ki so se jih na katerikoli način dotaknili, ko so jih izdelovali, ovijali, zlagali. Mogoče ima ta beležka dušo drevesa, iz katerega je iztisnjena, in zemlje, iz katere je snov za platnice in trakec. Je last logotipa, natisnjenega nanjo?

Podrejam si to beležko z vso prazno notranjostjo, da se napišem in sama sebi razložim vsakič na novo, ker vse prejšnje verzije niso dovolj natančne. Merim svojo senco, ki se gosti okrog mojega telesa, slušno in vizualno občutljivost, zaznavam jakost bolečin, ki se porajajo v ramenu, pod rebri, v kolenih, včasih tudi v čeljusti in glavi. Nizam dogodke, ker sicer izginejo kot krogi na lužah, ko neha deževati. Skozi pisanje gledam v ogledalo, ki odseva ljudi in besede, s katerimi smo se skušali spoznati.

»Hočete ravne stene ali samo zakrpam odrgnine?« pravi pleskar. »Te stene so krive že stoletje. Popravite jih lahko samo površinsko.«

Morala bi biti pleskar in videti luknjice, zeve in špranje, vanje strpati z vodo zmešan mavec in jih zadelati. Oblepiti neodstranljive in vitalne izrastke iz stropa in odstraniti ohišja stikal in vtičnic. Splezati na lestev in z njo korakati po prosotru, medtem ko bi z mačkom drsala levo in desno, gor in dol. Nikoli krožno, kot se sicer odvija vse v življenju. Logično slediti potem, ki so tu samo zato, ker sem tiste, ki vodijo do njih, že prehodila.

Morala bi biti pleskar, ki polira zid, kot bi bil razbrazdan obraz, in med gube vtisniti snov, da bi bil videti ves lep in mlad kot sveže jutro. Prebeliti vse prostore, da bi bili čisti in nepočečkani, brezbesedni, brezspominski, ki bi lahko začeli znova.

In bi začeli s svaljki, ki bi se zvaljali pod radiator, štedilnik, pomivalca in hladilnik, z množenjem pajkov po kotih, ki bi vlekli svoje neskončne niti po kovinski črni mreži in se skrili med distančnike. Znova bi se prah prijel na lestene in odtisi prstov na stikala. Bela bi postajala vse bolj smetanasta, kakavasta in čokoladna. Na stene bi se postopoma naselili novi plakati za predstave, v kateri igrajo otroci, njihove risbe in voščila, nakupovalni listki in recepti za testo, gluhe štruklje in bučne mašne. Na tla bi se prilepile drobtine kruha in koščki zelenjave, ki zgrešijo kozice med kuhanjem. Spet bi vzbrstela domačnost, ki jo ustvarjajo copati, ko drsajo po lesu in medu in kapljicah olja, ki so se pocedile po steklenički, čez katere so se posuli sol in sladkor in začimbe. Drobir, po katerem bi znova stopali in imeli občutek, da lebdimo nad tlemi.

»Boste prenovili tudi druge prostore?« me vpraša. »Zaenkrat samo kuhinjo,« odvrnem.

Druge prostore ohranjam postarane, da se jim ne bi ves čas ponavljala ista zgodba. Naj potemniijo, se odškrnejo, iztrošijo, zavezajo, se razrahljajo, prelepijo, zaspominijo do konca.

»Zdaj lahko znova postavite stvari na svoja mesta,« ob slovesu reče pleskar.

In jaz še naprej sedim med kupi knjig, preplastenimi s kosmatim prašnim filtrom in bezam, tuhtam in razvrščam besede v beležko.

Bog ne daj, da bi crknil televizor

Rezka Povše

Zgodilo se je nekaj strašnega. Crknil mi je televizor in ravno takrat, ko je bila na vrsti mehiška telenovela, meni nadvse ljuba. Groza! Panika! TV je mrtvo hladen! Ni glasu, ne slike! Tresem ga, a ni odziva. In ravno v današnji epizodi bi se morala glavna junaka po mojih predvidevanjih poljubiti! Znorim! Zivčno kličem TV pomoč in podporo; številko najdem v brošuri tehničnih navodil pod geslom *Tako, kot mora biti*. Napisano je, da lahko kadarkoli pokličem in da so vedno v stalni pripravljenosti.

Po nekaj minutnem čakanju in glasbi, ki naj bi pomirjala, sem na koncu z živci. Nadaljevanka bo šla v maloro! Med glasbo me ženski glas mehko opozarja, da bodo pogovor snemali.

Vzdihnem in pomislim, da že dolgo nisem bila pri frizerju. Narastek se mi že sveti. Le kakšna bom v očeh operaterja?

Hvala bogu, da kličem zastonjsko številko, zato me vsaj za impulze, ki bi jih morala plačati, ne skrbi. A vendar, predolgo čakam!

Gledam na uro. Nadaljevanka se je že začela, jaz pa trpim, lomim prste in živčno premetavam telefonsko slušalko.

Vendarle se oglasi moški glas:

Pozdravljeni! Operater Darko tukaj, s čim naj vam pomagam?

Nervozno mu odžvrgolim: *Pozdravljeni, prižgala sem televizor, a ni zvoka, ne slike!*

Kakšen TV sprejemnik pa imate? me vpraša.

Črnega! Ne bi več hotela temne barve, je prah na aparatu zelo viden!

sproščam svojo nervozo z besedičenjem.

Mislím znamke? me spodbuja.

To pa ne vem! Počakajte, bom pogledala! Odložim slušalko, stečem k televizorju, se vmes zapletem v tepih, da skoraj padem in ugotovim, da je Philips.

Povem.

Kateri letnik? prijazno zapoje.

Kaj ga pa briga, katerega letnika sem, a mu vseeno čivknem letnico svojega rojstva.

Na drugi strani tišina.

Cez čas operater: Vzemite daljinec in poslušajte moje nasvete! Poiščite tipko za vklop in pritisnite nanjo!

Jaz: Ne norem, ker sem privezana na standardni telefon, TV je v sosednji sobi!

Operater s privzdignjenim glasom: Ali imate mobitel? Prekinite klasično linijo in z mobijem ponovno vzpostavite z menoj kontakt in pojdite pred TV!

Odloži slušalko.

Iščem mobi, a ga ne najdem, zato iz klasičnega hišnega telefona pokličem samo sebe na svoj mobi. In res, zapoje drobni glasek iz garderobne omare: Slovenija, od kod lepote tvoje ... Razdražena ga poiščem. V nakupovalni torbi je. *Hitro! Hitro!*

Na zmečkanem lističu papirja ponovno poiščem številko TV servisa. Dolgo čakam, da se na mobiju vzpostavi linija, ki me med pomirjajočo glasbo opozarja, da me bodo snemali. Popravim si lase in ovlažim ustnice, zaradi snemanja, seveda. Obnovi se zveza.

Spoštovani Darko! Sem pred TV-jem, kaj naj naredim?

Glas z druge strani: *Nisem Darko. Počakajte trenutek, da bo operater Darko na razpolago!*

Čakam ob zvokih, ki naj bi me umirili. Minute minevajo. Za znoret!
Dočakam.

Darko tukaj. Ali imate kaj na ekranu? me že pozna po glasu.

Seveda imam, nalepljeno malo pikapolonico iz mladosti, ki mi jo je podaril moj prvi fant.

Na drugi strani tišina, nato:

Predvidevam, da imate dva daljinca, enega od televizorja, drugega od TV operaterja.

Jaz: *Drži!*

Operater: *Prižgite TV in pritisnite na daljincu tipko za zvok!*

Jaz: *Oprostite, po očala moram, imam starostno slabovidnost, letom primerno.*

Najdem očala, tista, s katerimi gledam po ulici — daljnovidne, a z njimi tipk na daljincu ne vidim. Kupe knjig razmečem in pod njimi komaj izbrskam očala za branje. Nataknem jih.

Vprašam: *Na kateri daljinec naj pritisnem tipko za zvok? Oba daljinca jo imata.*

Operater mirno, profesionalno: *Poizkusite oba. Ker ju ne vidim in ne vem letnice televizorja, vam ne morem natančno svetovati.*

Kaj ne snemate, da bi videli? ga podučim.

Na drugi strani ponovno tišina.

Pritisnem tipko na prvem daljincu, kjer je narisano plus, TV je neaktiven.
Pritisnem gumb na drugem daljincu, označen z vol.

Ničesar! Pritiskam na vse gumbe. Ni vrag! Enkrat mi bo uspelo!

Težko je. Ko vzamem v roke oba daljinca, moram odložiti mobi. Tri roke bi morala imeti, da bi mi uspelo. Zato se znajdem, poklekнем, položim mobi na TV mizico, da je v bližini mojih ust.

Ponovno kleče kričim operaterju: *Ničesar ni!*

Operater: *Če ni ničesar, pojdite do črne škatlice in izvlecite kabel!*

Jaz: *Katere škatlice? Imam dve črni škatlici, eno pri računalniku, drugo pri TV ju.*

Prava je tista pri TV-ju. Poglejte na zadnjo stran črne škatlice in najдите, kje vstopa v njo priključni kabel! Ste našli?

Krasno! Sem.

Poiščite še drugi kabel! Sledite mi in mi povejte, ali sta čvrsto vtaknjena v škatlo!

V oddaljeni mobi vpijem: *Ne vidim, ker je škatlica za TV-jem v temi. Poiskati moram baterijo, da si bom —razsvetlila ozadje televizorja!*

Zamenjam očala. Hitro najdem baterijo v predalu. Ker sem dobro ozaveščena že iz mladosti, da nas nič ne sme presenetiti, imam baterijo vedno na dosegu roke.

Ob prižiganju baterije odložim mobilec, ki mi pade pod mizico in zveza je spet prekinjena.

Ponovno pokličem, čakam na snemanje ob pomirjajoči glasbi. Operater me že pozna, da lahko kar nadaljujema. Ob njegovih navodilih zagledam dva kabla, čvrsto potisnjena v škatlico. Izvlečem enega.

Sporočim mu, da držim kabel v rokah.

Operater: *Kabel ponovno potisnite v črno škatlico, da boste vzpostavila kontakt!*

Jaz: Vtičnice ne najdem, moram zamenjati očala.

Očala hitro najdem. Nato hočem potisniti kabel nazaj. Ne gre! Za zmešat! V eni roki imam daljinec, v drugi kabel, baterijo položim na mizico k mobitelu k očalom za daljnovidnost.

Vpijem: Zdaj pa ne gre nazaj!

Operater: Stisnite skupaj konček vtiča, da boste vtič lahko potisnili v luknjico.

Kaj pa je vtič? vpijem.

To je konec kabla, ki ga potisnete v vtičnico.

Aha, to bo verjetno vtikač, kot rečemo pri nas, Uspe mi, a slike ni. TV je mrzel, mrtev.

Operater: Poizkusite še z drugim kablom!

Zdaj sem že tehnično napredovala in brez problema stisnem ta presneti vtiček, po mojem vtikač, v črno skrinjico.

Ničesar ni! Ne glasu, ne slike!

Nenadoma zaslišim divje trkanje po vratih. Z obema daljincema v rokah, z baterijo v žepu in z očali na nosu za kratkovidne se zapodim k vratom. Odprem.

Pred vrati stoji nervozna soseda in vpije: *Zvonec ne dela, zato glasno trkam. Grozota! Le zakaj ravno danes ni elektrike, ko je na vrsti najimenoitnejši del nadaljevanke!*

Vsega je kriv rakun

Miha Praprotnik

Pogled skozi okno mi sporoča, da je zunaj mraz; še dobro, da mi ni treba ven gaziti po plundri, in le upam lahko, da se eden od staršev ne bo spomil, da nujno potrebujemo nekaj, kar je eden izmed njih pozabil kupiti. Pravijo, da je december čaroben, toda meni se zdi zgolj potrošniški, ven obesijo vse lepo, in lepše kot je, dražje te pride. Sicer pa mi je vseeno, nekaj daril bom vendarle dobil, in ker so vsi nonstop malo pijani, svojega pogleda nimajo uprtega vame, kar pa je, ha, no, morebiti edini dober čudež.

Obeta se nam predstava; babica pride in miza mora biti polna piškotov in druge hrane, sestra pa mora biti urejena tako, da vse skupaj izgleda kot iz kataloga. Sestra naj bi zaigrala na klavir; mama ji je posebej za ta namen kupila lakaste čevljuje, oblekco s pikami in trak za lase. Da ne bi kdo pomislil, da ona ni njun angelček.

Šele zdaj, ko to pišem, se zavedam, da o sestri ne vem kaj dosti, nanjo sem zmeraj gledal le kot na, no, kot na mlajšo sestro, res poznam pa je niti ne, njeno bistvo mi je tuje.

Na vratih je zaigralo (tako je, ne gre za napako, dejansko imamo božični zvonec, ki, ko pritisneš nanj, zaigra valček), glasbo so pospremili klici staršev, naj se brž prikažem in lepo vedem.

Lepo vedenje je moji družini pomembno, toda meni se je vljudnost vedno zdela le oblika neiskrenosti. Vrstili so se sladki pozdravi in komplimenti, nič novega, nič takega, česar nisem že predvidel.

Posedli smo, malo prigiznili in poklepatali, pri čemer sem sam zgolj poslušal in opažal. Nato pa se je pričelo. Starša sta vsak na svoj izumetničen način napovedala koncert in babica je igrala to igro, sestra pa, da ne bo. Ni hotela, sprva sta jo nežno silila, babici zagotavljala, da ima zgolj malo treme, pa ni

nič pomagalo, Lina je prekrižala roke na prsih in stekla k zavesi. Mučna tišina, ki je zabavala le mene.

S kavča smo videli, kako je sestra odprla terasna vrata in noter spustila mrzel zrak in neko žival. Rakuna! Rakun je moja najljubša žival in v živo ga še nikoli nisem videl. Njegov prihod je seveda povzročil zmedo, ki pa smo jo družno izkoristili, saj je preusmeril pozornost z neprijetne situacije.

Rakun je kot en tak puhast mali medvedek; bel s progastim repom, telo ima prekrito s sivimi belimi in črnimi lisami; okoli oči ima črno masko, kar mu daje videz roparja. Njegova posebnost, ki ga loči od drugih živali in približa ljudem, so rokice, saj ima namreč tudi on pet prstov, le da ima na svojih blazinicah boljši občutek za tip kot mi. Všeč so mi glasovi, ki jih oddaja. Videlo se je, da bi rad komuniciral, in v celem večeru sem, to prisežem, iz njegovih ust slišal sila različnih vrst gruljenj, zvokov. Ne vem niti, kako se reče rakunjemu govoru, ali ta beseda sploh obstaja? Glede na to, da gre za severnoameriško žival, sem prepričan, da imajo tamkajšnji indijanci kakšno ime. In morda tudi zgodbe, kaj bi dal, da bi lahko kakšno slišal. Večerni ogenj nekje v preriji, jaz in Indijanci si podajamo pipo in se pogovarjamo o rakunih! Je življenje sploh lahko lepše?

Kot da bi ga narisali, ustvarili v kakšni risanki. Strašno je pameten in radoveden; bojda se lahko spomni rešitve uganke za tri leta nazaj. Velja dodati, da so se rakuni množično izselili iz narave in prišli v mesta. Očitno v urbanem okolju lažje pridejo do hrane, to pa je spet nekaj, kar imamo skupnega, saj je tudi ljudem po hrano lažje iti v trgovino ali dvigniti telefon.

Že od nekdanj sem jih občudoval in se čutil z njimi povezanega, dasiravno nisem še nikoli nobenega videl, zato je bil obisk Vaneta, tako sem ga nemudoma poimenoval, uresničitev sanj. Pustil me je obnemelega, nisem se mu ne vem koliko približal, hotel sem ga pocrkljati, pa sem videl, da je lačen, zato sem ga opazoval, kako je.

Nič se ni bal, toplina notranjega prostora mu je dobro dela, še bolj pa hrana. Z mize je jemal kos za kosom in zraven grulil v svojem jeziku.

Upam, da je cenil moje nevmešavanje vanj, sicer pa je pasivnost od nekdanj bila moj problem ... bogato notranje življenje, na ven pa verjetno delujem kot

prazen zombi. Verjetno se tega ne zavedam zadosti ali pa mi je vseeno, saj se nerad pritožujem.

Skratka, opazoval sem Vaneta in iskal morebitne skupne lastnosti, razliko med njim in mano oz. razliko med nami in njim. Predvsem imamo ljudje več narav; eno kažemo družini, eno prijateljem, eno v službi, včasih se skrivamo pred samim sabo. Lažemo, pretvarjamo se, igramo, znamo biti trmasti ali boleče resnicoljubni. Rakun pa, on, bi rekel, da je svoji naravi zvest. Ko je lačen, bo za hrano naredil vse, magari kradel, če je to sploh pravi izraz, ker dvomim, da sploh pozna koncept legalno-nelagalno. Če bo zaspan, si bo poiskal kotiček in zadrnjohal, če ga kaj zanima, bo to preveril. To je njegovo bistvo, tako ravna in se, vsaj tako se zdi, ne obremenjuje, ali s tem komu pomaga ali škodi. Ni odvisen od morale in briga ga, kaj si o njem misli okolica. Živi po svoje.

Vane je pojedel in se pri tem ni nikogar bal, saj je bil strah odveč, kajti tudi ostali člani družine so ga gledali odprtih ust, v pričakovanju predstave, ki jim jo bo pripravil. Vsem se je zdelo strašno fino, da si je umival roke. Res, tačke je namakal v kozarec vode in šele potem z njimi prijel hrano. To je očaralo staro mamo, ki ga je pohvalila in pričela razlagati, kako bi se tudi ljudje morali zgledovati po njem, in pri tem pogledala očeta.

Jaz sem bil prepričan, da higiena sigurno ni glavni razlog, morda kaj v zvezi s tipom, blazinicami na prstih, ne vem.

Vem pa, da je morala sestra doživljati orkan čustev, saj se je rakuna prav razveselila, saj je bila ona tista, ki ga je spustila noter, nato pa ji nekako ni bilo prav, da je ukradel šov. Če bi le vedela, kaj bo sledilo ...

Sledilo pa je, da se je, ko se je najedel, odmaknil od klubske mizice, se začel razgledovati naokoli, morda mu je prišlo na misel, da bi zbežal, nakar je zagledal klavir! V trenutku je bil pri njem in splezal na stolček. Nam bo rakun zaigral?

Res, pritisnil je na tipko, iz nje izvabil zvok, kar ga je prestrašilo, da je odskočil, toda ko je videl, da ga ni nič ugriznilo, se je vrnil in vajo ponovil. Sedaj je od veselja kar zagrulil, kot da bi nam priredil koncert, na več tipk, kot je pritisnil, več zvokov, kot je izvabil, bolj ga je vse skupaj veselilo.

Sestrica je pričela negodovati, da to, kar počenja, ni nobena melodija, a jo je oče odločno prekinil in ji ponesel, da zakaj pa ona ne more biti kot ta rakun — uživati v igranju klavirja, spoznavati radosti učenja in glasbe. Zakaj mi vsi ne moremo biti kot rakun? Vprašal sem mamo, če ga lahko obdržimo, in rekla je, da v tem vremenu sigurno ne bo spal zunaj. Babica je spod svojega stola vzela deko in mu jo položila v kot. Bil sem radosten.

Odsevi Filistrinih sanj

Nika Prusnik Kardum

Moj um ves oblečen v temno snov, težak od izgube telesnosti, še pripada neki drugi resničnosti. Vse, kar poteka, poteka s kiklopsko počasnostjo. Plavam, lebdim, tekoča ali prašna se rušim v meglo, polzečo v trdno obliko. Edino, kar mi je v tem trenutku dano čutiti, je prazen prostor, ki obljublja zapolnitev. Prostor, ki postopoma naznanja telo, s katerim še ne zmorem upravljati. Vsa sem zračna, neoprijemljiva, nezmožna se oprijeti. Zdrobljen kaos, ki se zdrizasto spravlja v najvišjo ureditev. Celice se začno lepiti vkup. Nekaj čutim. Nekaj slišim. Dražeče prasketanje in potem vesoljni pok, ki butne vame prvi, polnokrvni vdih. Haaaaaaaaa. Dih se začne polagoma, črvičasto razraščati po nečem, kar še ni povsem telo. Mravljinčasto se gugam znotraj meja forme in dobivam ime, zgodovino, dobivam spomin. Moč imam pomigati s stopali in dlani razkleniti, zato se z očmi globoko zasidram v kožo in odjeknem v prisotnost. Zasopla, oblita s potom, v tej trajnosti zaznam, da sem vdrta v puh trave, skrčena v nekaj, čemur bi lahko rekli fetus ali Fibonaccijev polžek. Nekje sem, kjer zmaguje zelena, kot prva in glavna se prikloni mojim čutilom, pridružuje se ji še nebeško kričanje zgodnjepoletnih ptic, sapast dim vetra, hlad, ki dolbe tekočo srebrno črto na mojem čelu in naznanja premet v večer. Slutim nekaj rožnatega. Desno oko mi kaže, kako se v daljavi dviga kamnita roza oblika, ki zajeda v zeleno. Mislim, da sem nekje, kjer so se dogajale zgodbe. Mislim, da sem sama, dokler nazadnje ne začutim tople dlani, položene na svoj vrat. Z drugo dlanjo me drži za ramo, za mano leži nekdo. Nekdo! Ustrašim se, se prevalim in vidim: privid, duh, prikazen, nekaj kožnega se steguje k meni in brbota besede. Brki, klobuk, pečkate ličnice, z dostojanstvom omračene rjave oči, nekdo s telesom, ki se ga lahko dotakneš. Saj hočem reči kdo, ampak nočem, ker izrekljivost naredi pojavnost bolj resnično. To je fantom in zgolj fantom, krmežljivost mojih oči, utvara zaspanega uma, kazen za uklonjenje spancu. Nakar izreče prve besede in se potrdi v stvarnost: »Oh, Soča, pozni ste danes, zbal sem se že, da ste me pozabili, da sem vam malovažen postal. Ves dan sem čakal na trenotek vaše vrnitve, da vam še poslednjo reč povem.« Haha! Ne, ne, ne, ne,

ne, ne, ne, ne. Nekdo me skuša pahniti v norost, kakšna brutalna šala se ravnokar izvaja nad menoj. Saj sploh ne vem, kaj naj iz tega sestavim, vse slike so se mi prerušile, vse besede izmaknile. Se ne dogaja! Nimam časa, da predolgo premlevam, ta situacija me sili v tukaj in zdaj, v takih trenutkih je pomembno ohraniti vsak kos zbranosti, ki je na voljo. Najprej se, kar se da prikrito — tako da me skoraj popade nezaustavljiv histerični smeh — uščipnem, se zazrem v svoje dlani, da preverim, če sem res budno telo. Začuda in v potrditev moji norosti noben odziv ne nakazuje na neupoštevanje zakona mesenosti. To je blaznost, delirij, vrhunec mojega od čudežnih zgodb spraskanega uma. Kaj mi preostane, kot da sama sebi prikimam v priznanje temu dogajanju in izkričim: »Ivan? Ivan!« in on: »Jaz, jaz, jaz!« in jaz: »Kaj? Kako? Kakooo?« in on: »Tako, saj na vsako kresno noč pripešačite — ob uri, ko se nebo prične prevešati v sinjebledost — sem gori k meni in poleg mene zadremate, da vam ...« Želim že kaj reči, zato on ustavi svojo besedo, v hipu vame udari spomin, ampak predno kaj izpljunem, me misel pritisne v to, da se moram potruditi z jezikom, pred takim velikim človekom ne gre izustiti kakršnekoli besede, naj bo resnično ali ne, ne smem tvegati. »To vendar ni možno, gospod, to ni mogoče, mar sanjam? Zagotovo sanjam.« Pa prime sunkovito, s špartansko odločnostjo mojo roko, da ga začutim, in jo položi na svoja prsa. »Slušajte! To — je moje živo in krvavo Slovensko srce, ki bije za vaše spoznanje!« Nekaj grozljivo komičnega je v teh njegovih besedah — spet me sili na smeh, ampak se zadržim —, ki nazorno kažejo prepad med mojo časovnostjo in njegovo. Možicelj je, možicelj, ki me z vso resnobo bivanja nagovarja, kakor da mi ima za predati najvišje in najsvetejše sporočilo, kakor da je to poslednja naloga, ki jo ima za opraviti na zemlji, preden lahko s svojimi "perotmi" vzleti v večni mir. »Ah, jaz nemarnica pa zamujam. Jejhata, jejhata, kako morem?« cinično zamomljam vase — malo bolj sprijaznjena z zakonitostmi tega sveta — nehote, tako naglas, da me izpod klobuka Ivan sliši in vpraša: »Kaj pravite?« »Oh, nič. Nič ne pravim. Mislim, rada bi vedela, kaj nekaj se primeri po tem, ko pridem na kresno noč k vam, zatisnem oči in se uležem poleg vašega telesa?« Na travniku v hipu postane hladno, veter pošastno zašumi skozi vse, kar je zelenega, zaustavljajoč se na najinih licih, Ivan začne govoriti tišje, kakor da pripoveduje nekaj skrivnostnega in temnega. »Ko spite, vam pripovedujem zgodbo o človeku, ki se je silovito zaljubil v svojo podobo — notranjo in zunanjo — tako zabito se je zaljubil, da v tem samoljubju ni več ničesar videl, ničesar več slišal — kakor samega sebe. Imenoval sem ga za Filistra

Samoljuba in mnogo sem z njim besed pregovoril in izmenjal, pa ga ni in ni šlo spreobrniti. Obtičal je v rumenem svetu in je zato postal mrtev človek. Njegova misel pa je vseeno živela in se zaredila v premnoge glave zanamcev. Danes, na vaš triindvajseti rojstni dan, vam bom zgodbo povedal do kraja.« Ko to reče — vem. Zazre se v moje oči, s čela mi nekaj obriše in potem s sredincem nežno pritisne v moj pleksus.

Prelom. Sunkovito in vrtinčasto se bliža moja ukinitev, izvzemam se iz prostora, izgubljam kožo, težo, veke me stiskajo v črno luknjo, srka me, vleče, razteguje v dvodimenzionalnost. Nitka sem, sklop nitk, črna pika. Njegov dotik me je ponesel v sen. Tokrat se dogaja neka hecna prisebnost, vem, da sanjam. Čutim svojo misel, čutim, kako rahlo in blagodejno počivam v sebi. Ležim v sluzastem črnem prostoru, lebdim pravzaprav in okoli mene snov valuje z zvokom. Zdi se mi, da slišim lajanje ptic, da vidim, kako se nešteti odtenki črne barve med seboj lahko lahkotno bijejo. Črna? Nekam čudno se sveti, njen prah se mi zajeda v nosnice, blešči se snov, ki me obdaja in uhaja vame. Iz daljave prihaja zborovsko zaklinjanje, ampak to ne morejo biti človeški glasovi. Nekaj mi zašepeta: »Gor.« Pogledam. Nad menoj se pojavi skorja ali nebo, nekakšen zlatorumen strop. Strop, ki ga prekrivajo svetleče narcise. Zaslišim tiho pokanje, ki prihaja z višin, neko mehko žvenkljanje, prasketanje bleščic, kot da bi se eno oko počasi drgnilo ob drugega. Cvetovi narcis se drobijo in padajo na mojo golo kožo, igrajo se na meni, kot val se stekajo v moje grlo, me polnijo in napadajo moja pljuča — širim se, razpenjam v tanko svilo, borim se proti vsem tem premikom, a se vseeno polagoma začnem, proti svoji volji, spuščati v nek prostor.

Krožna soba — z *vantačrnim* stropom, polna najrazličnejših rokokojsko ornamentiranih zlatih ogledal iz vode, ki odmevajo v brezkončnost — in jaz v njej — od sile postavljena v samo središče. Bosa sem. Pod stopali zaznam majhen izbočen del tal, razprem prste in pogledam. Na tleh je madež bele barve v njem z zlatom obrobljena peterokraka zvezda in v njej, kot da bi bilo s krvjo zapisano *IN NOVA FERT ANIMUS MUTATAS DICERE FORMAS CORPORA*. Nevede izrečem stavek na glas in iz vseh smeri začnejo odmevajoče pihati glasovi vsake toliko pospremljeni z lahkotnim, vablјivim smehom. »Poglej se, Filistra, poglej, Filistra Samoljuba, poglej v zrcala, poglej, poglej, poglej se ...« Povleče me bliže enemu izmed zrcal in začnem, kakor da bi me uročilo, s skrbnostjo in visoko pozornostjo zreti v

svojo podobo. Gola sem in tako strašno všeč sem si, da bi se zamrznila v večnost. V ustih začutim, kako mi od želje začno utripati zobje. Nekaj živalskega se prebujata v meni. Medim se v oblak sočnosti, mehkobnost moje kože udarja ob moje oči in me nagajivo draži. Vsi moji telesni pregibi so tako užitni in skladni, da me hoče raztrgati od poželenja. Zaslišim neko čarobno psalmodijo in začnem poplesavati z boki, moje roke uročeno rišejo secesijske vitice. Z vsakim svojim premikom, z vso svojo lepoto, izzivam bogove. Želim se dotakniti ženske v ogledalu. Moram se dotakniti tega božjega bitja. Moram ukrasti nekaj te lepote zase. Pridem še bliže in s prstom potegnem po površini ogledala. Začutim, kako mi pospešeno udrihanje krvi v sunku otopli in preelektriti čute. Ogledalo mi vrne dotik. Moj jaz iz mesa in krvi izstopi. Gledava se s tako intenziteto, da se steklo zlije v ocean. Dihava zelo počasi, počasi, postopoma, mestoma zadržujeva dih in opazujeva svoja gibanja. Želim se udreti v njo, pasti v njeno brhkoto, želim se ljubiti sama seboj. Obliznem svoj sredinec in z njim podrsnem najprej po njenih ustih, potem pa zelo, zelo počasi potujem po koži in z vijugastim gibanjem dospem do rožnatega razprtja. Z nežnim, vendar močnim gibom pritisnem v njeno vlažno meso in se ji zakopljem v oči. Naglo dihava ena v drugo, goltava zrak, ječiva, moji prsti se pijano majejo, pritiskajo vanjo in z vsakim novim dotikom še bolj napneva omamo. Tako čudovito je, da obe čutiva vse, kar si dajeva, hkrati. Sokovi zdaj urno utripajo in kapljajo od naslade, blizu sva, vse bliže zadnjemu in najmogočnejšemu tresljaju. In zgodi se — popolna zgoščenost trenutka.

Onemogla od vseh teh abadonskih kretenj za hip zaprem oči in pozabim na vse, kar ni dihanje. Z bodičastim vzgonom nekaj oblizuje moje telo in strjuje moje organe, zato odprem oči in vidim, kako trdim v titansko siv kip — nad menoj se zleplja gost črn oblak, prostor obarvan s strašnim epskim mrakom, pošasten mraz privrši v prostor, kakor da napoveduje prihod štirih jezdecev apokalipse, ki bodo svet zatolkli v obstanek in prekinili civilizacijo. Ogledala se spustijo v nič kakor sence in namesto njih zdaj stojijo kipi različnih obrazov in teles, prav takšni kakor ta, v katerega trdim. Strah me je, zelo me je strah. Borim se s svojim umom, ki mi noče razodeti rešitve, ki ne ponuja nikakršnega izhoda. Otrdela bom in za vedno ostala v tej sivi, zadušljivi sobi, ampak tega nočem, proti temu se borim. Proti temu se moram bojevati. Moram! Oziram se, da bi kaj našla, vsaj nekaj, kar je še ohranilo drugačnost, svetlobnost tistega drugega sveta, kosmič upanja za spreobrnitev na bolje.

Umirim se. Skušam zbrati svoje misli. Globoko vdihnem, zazrta v dlani, in ko ju razmaknem, zagledam pod seboj zlato zvezdo, čisto nagonsko si prst desne roke do krvi zdrgnem in ga s hitro gesto pritisnem ob latinski zapis.

Padam. Sila teže me seslja in razteguje. Spuščam se in v mahu pljusknem na trdo površino, ki preveč občutno reže v mojo mehko, da bi lahko bila še v sanjah. Nimam še popolnega nadzora, zato se prisilim, da spustim vse misli in se tako prebudim v zavest. Počasi razprem veke, globoko vdihnem in začutim, da je v moji desnici nekaj kompaktnega. Odprem dlan in vidim, da v njej počiva majhen jantarni kamenček, v kateremu je v vsej svoji lepoti in veličastnosti ohranjen bel nočni metulj z dolgo kravo rdečo črto, razpeto prek kril.

»Ne bit pička model«

Ema Odra Raščan

presedem se k vama predstavnica pičk da vama iz prve roke svetujem podam izkušnje

ne dragi ne bodi pička ujet v telesu žrtve 21. stoletja ko se sprašuješ ali je več aktivistov proti mučenju živali ali žensk ki so še kar nežnejši spol pa čeprav vsak mesec krvavijo čeprav seme med njihovimi boki vzcveti še kar nežnejše in še kar le ženske

oh draga blagor tebi ki si ženska bojevnica na bojnem območju ali delovnem mestu

oh it's a man's world vsak moški je bil nekoč le skupek celic v njeni pički kjer se je izoblikovalo njegovo srce ki gaje ona rodila uspavala dojila

le zato daje nekega dne prišel iz šole zabičal da so ženske za v kuhinjo umetnice ki iz puste

kaše ustvarijo obrok gospodinje ki iz hiše naredijo dom

a niso vse take

nekatero si oblačijo kratke hlače prižgejo cigaret ta vir nikotina ki med njenimi ustnicami vam freudovcem predstavlja penis ker je le ženska ki te je nadomestila v tovarni ko ste se vi bojevali po nareku vaših nadrejenih ki so doma sedeli pili viski kadili cigare ta vir nikotina ki med njegovimi ustnicami vam ranjencem predstavlja prestiž *oh it's a man's world* ko ste prišli nazaj domov travmatizirani a ne nežnejši o ne zato je ona vsako jutro vstala odšla v tovarno kjer je poljubila vsak seveže spečen metek v upanju da bo odrešila invalida

to je oda bojevnici ki ne bo nosila otrok med boki blagor njej ki si je ubrala

svojo pot ki živi po svojih navadah kot ji ustreza blagor tudi tistim ki so se rodile s povešeno genitalijo zbrale pogum stopile v žensko stranišče bojevnice ujete v telo ki jim ne ustreza

a kaj ko ne pôjejo vsi teh blagrov na razgovorih za delo bodo še vedno želeli vedeti če si v resni zvezi in kdaj bosta imela otroke in koliko jih nameravata pestovati aha in zakaj si še samska ne moremo vzeti razuzdane samice pa saj so moški pri nas to bi bilo preveč za njih se ne bi uspeli zbrat zadržat ste prevelika motnja no morda bi pa spremenili vaš izgled ne nosite oprijetih oblek razen ko vas bomo uporabili za vabo pri sklenitvi poslov ko smo že pri tem prosim pazite na linijo potrebujemo mikavno sladico morda bi vas malo popravili izvolite številko kirurga moje žene pravi čarovnik

blagor ženski ki se izobražuje ki obiskuje izobraževalne centre ki je lahko doktorica znanosti hvala vam bojevnice za enakopravnost za deklaracijo o pravicah ženske in državljanke za splošno obliko naslavljanja osebe v ženskem spolu revolucionarke ki ne želite donostiti vsakega skupka celic se odločate za svojo pot zase tudi ve ki izpostavljate da smo vendarle vsi samo ljudje

samo ljudje rojeni iz pičke

iz pičke ki se ob porodu dovolj poveča da stisne novo osebo v svet novo deklico ki bo naučena nežnosti novega fantka ki ga bodo naučili biti moški

fantka ki bo jokal ko bo žalosten a ga bodo zmerjali in mu bodo zrasla jajca on bo imel jajca ne bo več jokal ne ne bo razen doma sam zapit v tišini *oh it's a man's world* oropan iskrenih čustev zgrajen na temeljih rasizma šovinizma seksizma nepravilnosti monogamije kompleksov travm skrivnosti

to je oda fantku ki drema v telesu moškega z jajci ki joče ko je žalosten ki iskreno ljubi spoštujemo te niste vsi enaki oprostite da se vas je posplošilo čudoviti ste ko čutite ko spoštujete ko ste vse drugo kot pa napadalec lovec očetje ki igrate nogomet s hčerkami ki oblačite sinove v roza dokler se nekega dne ne uprejo ker so jih v šoli zmerjali ker vzgajate oba spola enako ker sta oba zmožna vsega dokler ne prideta v stik z družbo ki bi jima narekovala vsak korak jima v glavo vsilila idejo o fantkovskih in punčkastih barvah o nežnejšem spolu o jajcih o pičkah v minuti se ti podre svet kako

vzgajati otroka če posluša le še TV tablico pametni telefon za poneumljanje

poneumljanje fantkov deklic fabula rasa poččkana s kletvicami genitalij s pridevniki ki ponižujejo žensko telo opevajo moč moškega čeprav sta obe veličastni obe poljubljeni od sonca

ne dragi ne bodi pička ne imej jajc nosi roza spoštovanje jokaj raduj se dokler ti srce bije bodi ti predstavnik človeštva pozabi na to kar so ti narekovali v šoli prisedi k neznancem na avtobusu iz prve roke jim svetuj podaj izkušnje predaj ta biser znanja

Delam sranje slovenskemu narodu

Aleš Ropoša

Pomlad kuje največji biser. Tulipani, marjetice in narcise poganjajo, a jaz jih dolga leta ne bom več gledal. A se je splačalo? Ne vem. A je bilo vredno? Tisti tam zgoraj verjetno ve. Popil sem ga odločno preveč in tega mi mnogi ne bodo nikoli oprostili. Ne tega, da sem se ga spet nasekal kot mavra, ampak tega, kar se je zgodilo v neprištevnem stanju. Če me sedaj vprašate, ko sedim v zaporniški celici, česa se spomnim iz tistih meglenih trenutkov ... odkrito povedano, ne vem. Na trenutke se mi dozdeva, kot da bi slišal odmev nekih dekliških krikov in nato pok. Zapeljal sem naprej. Ni mi kliknilo v glavo, kaj se je zgodilo. Pozneje so mi povedali, ko sem se za silo streznil v policijskem priporu in z lisicami na rokah, da sem v neprištevnem stanju zapeljal čez zebro in povozil dve dekleti. *Valerijo in Nives*. Dve čudoviti rožici. Pozneje sem ju videl na fotografijah v časopisih, kjer so se o meni razpisali, kot da sem klavec. Raztrgali so me. Morda upravičeno. Najhuje je, da nikoli ne bom vedel, kako je do tega prišlo. Kaj sem počel takrat v tistem trenutku, preden se je to zgodilo? Morda sem si žvižgal. Morda sem želel odpreti okno in skozi njega zabrisati čik. Kadim že od svojega petnajstega leta. Sedaj bom abstiniral. Vem, da bom. Moje življenje je itak uničeno. Fak!

Kaj so rekli na prvem sojenju? Ničesar pametnega. Vsi so me prebadali z očmi, najraje bi me utopili v žlici vode. Glejte, le glejte tega odvetnika, ki je povozil dve mladi dekleti, ki sta imeli pred seboj še vso življenje. Le glejte, ljudje! Res je, imam izobrazbo in imel sem pošteno delo. Pomagal sem strankam. Tudi sam sem nekdaj sedel na sodniških klopeh in poskušal najti dokaze, ki bi oprostili to ali ono stranko. Le glejte me! Alkohol in cigarete so mi bile edina uteha, odkar se je moja bivša ... glupača, pardon, žena spečala s tistim avtomehanikom iz Šibice. Noči, dolge temne noči sem presanjal o njenih čudovitih laseh, o vonju, ki ga je zapustila na edini obleki, ki jo je pozabila vzeti s seboj. Saj bi moral jaz, tepec, vedeti, da med nama že dolgo nekaj škripa! Vračala se je pozno domov, kasneje, kot je bila njena navada. A jaz tega zaradi naporega dela, ki me je zaposlovalo vse do večera, nisem

opazil. Tako, vidite, se je začela moja kalvarija! Tipični zakonski brodolom. Imel sem avanturo z ženo pa me je vse to pognalo v brezplodno popivanje po gostilnah. Bil sem že tako nevaren, da so mi predlagali zdravljenje. Za delo sem se sicer še spravil k sebi, a tudi tam je šlo navzdol. Vem, kaj boste rekli! Zločinec si pere kri s svojih umazanih rok. Ne boste mi verjeli, saj vas poznam! Ne bojte se, za intelektualca se imam. Sem izobražen, saj sem doštudiral na pravni fakulteti! To zdaj pišejo po časopisih in se grejo detektive, neuki pisuni.

Njunim staršem ne morem reči drugega kot to, da obžalujem svoja dejanja in se ne spominjam ničesar. Ničesar, razumete! Posamezne slike se mi izrisujejo, a nič ni tako hudo važno, da bi bilo pametno izreči na sodišču. Dve mladi življenji sta odšli, dve bistri dekleti. Policist Samo mi je povedal. Bržkone edini človek, ki iskreno, brez dlake na jeziku še govori z menoj. »Povozili ste študentki, odvetnik! Bodoči medicinski sestri. Življenja ste uničili najožjim družinskim članom in ducatom sorodnikov. Nives je imela fanta, simpatičnega očalarja, pisatelja, ki vas bo verjetno bičal v svojih učenih spisih. Valerija je bila mlajša, nosila je očala, njen oče je bil zdravnik. Lahko pričakujete tožbo, gospod! Raztrgali vas bodo,« je govoričil brez prestanka, mene pa je zbolela vsaka beseda, ki jo je izrekel. Priznal sem svojo krivdo, jasno, da sem jo priznal, kaj pa naj drugega! Ne morem ju več prebuditi nazaj. Lahko samo olajšam vest najožjim sorodnikom in istočasno zakoličim svoje življenje.

Se vam sploh sanja, kakšni so to občutki? Ko se zaveš, da si ponoči nekoga ubil. Dve življenji sem vzela, ne le eno! Nehote. Občutek imam, da mi tega nobeden ne verjame. Saj ste ja, odvetnik, prav vi bi morali vedeti, kako se obnaša na cesti. Da se ne usede v avto pijan, sploh pa ne, če ne veste več zase! Povejte mi, ali lahko popravim tisto usodno noč? Ne morem je! Sem pa za razliko od vseh drugih barab, lopovov in ostale svojati, ki gnije po zaporih, intelektualca in priznavam krivdo. Mojega znanja mi ne more vzeti nihče!

Pozneje so se slike sestavljale. Kriminalistična preiskava je stekla, forenzika je opravila svoje. Vse sem moral oddati tisto jutro. Kri, urin ... Ne spomnim se več, kaj še vse. Tako me je sram! Jaz, ki sem se imel vse življenje za nekoga, ki pomaga drugim — svojim strankam, prijateljem, nekdam tudi ženi, čeprav ni vredna omembe, sem zabredel globoko v brezno. Iz tega brezna, iz

teh občutkov sramote ne bom več nikoli uspel izplavati. Še dobro, da so mi pustili dostop do knjig. Mojih ljubih knjig, ki sem jih v otroštvu prebral cel kup. Od nekdanj sem bil otrok, ki ga je zanimalo vse, kar se dogaja na tem svetu. Predvsem tehnika. Enciklopedije sem prebiral, tudi zemljevide. Dvakrat sem bil v Parizu in ostalih delih Francije. Pa enkrat na Norveškem in Finskem. Ti spomini bodo ostali v meni. Če bo potreba, jih bom zapisal. Ne bom se predal. Tudi zločinec mora imeti nekaj, da mu življenje ne postane tlaka.

Prebral sem v časopisu. Marsikaj je pisalo o mojih dveh žrtvah. Zraven so bile priložene fotografije. Lepi dekleti! Še jaz bi ju imel za svoji hčerki. Zdaj sta le kup pepela in to po moji zaslugi. Kako so ju pokopali? V žari, jasno. Danes nobeden več ne gleda rad trupel. Vsi so postali moderni. A ni to kriminal, da pustiš, da zoglejijo trupla oseb, ki si jih imel rad? Mene zdaj itak nobeden ne bo vprašal za mnenje. Vsi bodo govorili – morilec, morilec, morilec! Morda bodo zraven pristavili še pridevnik odvetnik, intelektualac. Morilec sem!

Dobro poznam sodniški proces. Ni me strah. Tudi če bi me obsodili na smrt s kamenjanjem. Na električni stol! Kaj drugega si ne zaslužim. Na tragičen način sem poskrbel, da ima slovenski narod dve dekleti, ki bi v prihodnosti lahko rodili otroke, manj. Izdal sem slovenski narod, samega sebe in zapravil svoje življenje na tak nesrečen način. Bralcem te moje izpovedi bi rad položil roko na srce, naj ne vozijo v pijanem stanju. Alkohol in droge te lahko uničijo, če ne drugega, pride do moralnega razkroja. Naenkrat si drugačen človek, kot si bil prej. Kot že veste, je moje življenje uničila ljubljena oseba. Ne vdajte se, za božjo voljo! Ne pustite si uničiti lastnega življenja zaradi druge osebe, rotim vas! Ne zabredite v alkohol. Raje si zažvižgajte Kekčevo pesem in pozabite na vse oslarije, ki so se vam kdaj koli zgodile. Verjemite, ni vredno!

Moje znanje, ki sem si ga nabral v teh štiridesetih letih, odkar sem na tem nesrečnem svetu, me rešuje pred propadom. Kljub vsem bolečinam ne bi rad naredil samomora. Hočem se kaznovati sam. Dekleti bi lahko študirali naprej. Morda bi padli kak letnik, ponavljali ali pavzirali, toda živeli bi naprej! Ustvarili bi si družini, dihali bi svež svoboden zrak življenja. Življenje bi teklo naprej in tudi jaz bi lahko delal kot odvetnik. Imam znanje. Tega me ni

sram povedati. Rešuje me. Odkrito povedano, še ne vem, kaj bo z mano. Sojenje se je šele dobro začelo. Tako so me blatili po časopisih, da bi se moral pisati Blatnik. Saj so imeli prav! Kar naj udrihajo po meni, ker si to zaslužim! Moje življenje je odslej le večno ista kalvarija. Čaka me sobica z rešetkami, hrano bom menda imel, morda celo dostop do interneta. Naj mi dajo papir in svinčnik v roke, to je moje edino upanje. V domišljijo se bom preselil. Tam Valerija in Nives še živita. Sporočam vama v nebesa, da mi je vaju še posebej žal! Jaz pa sem postal en tak star pesimist. Ne morem več popraviti tega, kar sem zagrešil takrat, ko sploh nisem vedel, kaj delam.

Kmalu bo poletje. Ves vesoljni svet bo pobral šila in kopita na morsko obalo in se predajal strastem lenobe. Tudi sam bi v primeru, da se mi ta farsa ne bi nikdar pripetila, užival kje na Krku ali Cresu. Čeprav mejni spor med državama traja že skoraj trideset let. Kaj moremo! Vsaj nobeden ni umrl zaradi tega. Jaz pa sem uničil življenje dvema mladima dekletoma. Čeprav je alkohol sprva ponujal pozabo, mi je istočasno uničil življenje.

Kristalno telo

Rozka Saje - Rozi

Ne vem, kdaj sem se začela zatekati vase. Morda je bilo takrat, ko je prva steklenica treščila ob tla, da se je zdrobljeno steklo razletelo na vse strani in je rdeča tekočina poškropila moje bose noge. Rdečica se je iz nog preselila v lica, stekleni kristalčki so me zaskleli v očeh. Prepadeno sem strmela v dve domači postavi s tujima obrazoma. Spačena bolečina je zijala z enega, osupla jeza z drugega. Z drsajočim korakom sem se ritensko umikala, dokler mi ni hladna stena zavarovala napetega hrbta. Le nekaj centimetrov od mene je trepetala čipkasta tkanina. Skrila sem se za zaveso. Rožnati zastor mi je zmehčal pogled. Počepnila sem v temen kot, poniknila v rešilno luknjo. Krog nje sem iz misli spletla gosto ograjo, jo utrdila v močno obzidje, v katero jezni glasovi niso našli poti. Niti grozeče pesti. Niti ihtavi koraki. Niti loputajoča vrata. Ždela sem za zidovi svoje domišljije in lahko bi se privadila samote. Lahko bi postala Samota.

Glasovi so potihnili. Slišati je bilo le še oddaljeno grmenje. Tiho ihtenje. Težka solza je padla na mojo dlan. Razlila se je po roki in jo začela topiti, kot bi jo razžirala kislina. Iz rok se je kislina zažrla v telo in začela sem izginjati, kot lipa pred našo hišo v večernem mraku. *Milni mehurček se bo razpočil in z njim se bom razblinila tudi jaz. Črna luknja me bo posrkala vase.*

Takrat se je zastor narahlo odgrnil. Le za ped, a dovolj, da je slepeča svetloba resničnosti obrnila svoje žaromete vame. Luč je prebila varovalno ograjo in me hotela iztrgati iz zavetja teme. Refleksno sem zamižala in skrila obraz med z rokami objeta kolena. Srce je divje razbijalo. V ušesih mi je brnelo. Osladen vonj razlite brozge je butal v moje nosnice.

Sklonila se je k meni. Njene roke so se potopila v temo in se dotaknile mojega trepetajočega telesa. Topel vonj njene kože je pregnal kaos v moji glavi. Objem je bil nežen in hkrati tako silovit, da bi lahko združil vesolje. Dvignila me je in njeno naročje je zlepilo razbite koščke mojega telesa v

ново življenje.

Zverinjak

Alba C.

Ura je 12.30. Roke se mi potijo. Kruli mi v želodcu. Lačna sem in hkrati nimam apetita. Vstanem. Stopim do okna. Poslušam. Slišim korake na hodniku. Vrnem se na svoje mesto za računalnikom. Čelo imam mokro kot bi tekla maraton, čeprav že celo jutro sedim in tipkam. No, pridi že enkrat — si mislim kot obsojenec pred izvršbo kazni, a hkrati poskušam užiti vsak hip svobode pred njenim vstopom v pisarno.

»In kaj, če bi kar šla?« se oglasi zvonek glas iznad omare za mojih hrbtom. Ozrem se in iščem izvor tistega predloga. »In če bi ti lepo šla, ona pa bi ostala sama, prepuščena svojim 'sposobnostim', he, he?« se oglasi znova s posmehljivim tonom. Z omare skoči na mizo pred mano sloki lisjak divje oranžne barve, ki ga, priznam, že nekaj časa nisem videla. Verjela bi, da se je kdo ve kje izgubil, vendar tale lisjak, ki je v bistvu čudno utelešenje mojega poguma, se, ko najmanj pričakujem, znova pojavi pred mano. Pfff, pomislim, da bi bil vsaj prava zverina, vsaj eden od tistih velikanskih stvorov iz videogric ali filmov, kosmat, črn, z grozljivimi ostrimi čekani, pred katerimi bežijo vsi po vrsti ... medtem ko pa je tale moj lisjak, nekam premalo oguljen glede na svojo funkcijo. Od vedno se mi zdi, da bi bolj spadal v kako pravljico, kjer bi ga, ko bi se odločil počastiti ostale s svojo prisotnostjo, po možnosti vsi občudovali in slavili (in tudi kakšni masaži se, kot ga poznam, ne bi uprl). Ko me obišče, namreč običajno tudi kmalu izgine in ne sanja se mi, kod se potem mesece in mesece potika. Okej, najbrž je jasno, da imava s tem oranžnim kosmatincem zadnje čase nek problem.

»Kaj bi rad?« ga hladno vprašam.

»Zakaj si vedno tako mrzla z mano?« dobim nazaj.

»Ker ti ne zaupam,« odbijem. »Prideš, greš, po lastni volji. Privedeš me do točke, ko naredim pomemben korak, potem me pa pustiš na cedilu.«

»Ampak takšen sem ravno zaradi tega, ker mi ne zaupaš. Ti si moja šefica. Jaz nisem tvoj gospodar. Lahko počnem le to, kar mi ukažeš ti! Sam po svoji volji lahko poskrbim le za to, da se moj oranžen kožušček fantastično blešči, da je moj smrček vedno najbolj privlačen med vsemi, ampak za moja dejanja si odgovorna izključno ti.«

»Pa še kaj! Ali se slišiš? Ena sama nečimrnost te je! Pogum, ja, pa kaj še?! Napačna naloga ti je bila dodeljena. In spravi že enkrat tisto pilico za nohte.«

»Okej, okej, sori. Ampak ti si tista, ki deli naloge, draga moja. Ti me samo spusti z verige, pa boš videla, česa sem zmožen ... «

Zaslišim približujoče se korake. Moj srčni utrip narase. Nekaj me povleče za nogo. Kovinski prijem, ki ga zelo dobro poznam. Predobro. Sklonim se in tam pod mojo mizo je spet on. Moj vsakodnevni obiskovalec zadnjih mesecev, ki bi si lahko brez težav spremenil naslov svojega stalnega bivališča in ga po novem imel kar pod mojo pisalno mizo. Gospod Strah Stresovič, Alenkina pisalna miza (ulico in kraj bom izpustila, tako svetuje sam S. S.). Že vidim, kako bi pod mizo vsak dan prejemal kupe reklam, položnic in opozoril (ker vsi dobro vemo iz priročnikov za samopomoč, da negativno privlači negativno). Prijemal bi jih s svojimi tenkimi želatinastimi ročicami. Jecljavo bi črkoval čisto vsako besedo, čeprav bi na vseh kuvertah pisal isti naslov in njegovo obilno sivo telo bi se treslo ob vsem pritisku, ki bi ga ob tem doživljal. On pa bi, ne vedoč, kaj naj naredi z vso pošto, panično požiral kupe papirja in se redil, redil, redil, dokler ne bi zapolnil vsega prostora sam s sabo. Skratka, če je lisjak-Pogum nekam prepogosto odsoten, ima tale tip ravno obraten problem — nekam preveč lepljiv in zadušljiv je. Pa ves čas ga moram nadzorovati, da, če se že ne zmanjša, vsaj ohranja svojo, recimo temu, »normalno« težo (zadnje čase se nevarno približuje 200 kg) in obseg (tolikšen je že, da moram tiščati kolena k bradi, ko se pojavi pod mizo).

Vrata se odprejo. Lažen preplah. Skoznje pokuka glava nekoga, ki se je zmotil, reče: »Oprosti, pomota,« in zapre vrata. Lepljiva ročica izpusti mojo nogo, vendar čutim, da je S. S. še vedno na preži. Problematičen, kot vedno — negotov in hkrati neverjetno vztrajen. Medtem se lisjak-Pogum na moji mizi krtači in glasno krohota.

»Lenči, Lenči, Lenči, in res se čudiš, kako to, da ni nič iz mene? Spet Strah

pod tvojo mizo? Odslovi ga že enkrat! Vajin odnos ni dober zate.« Rekoč te besede se lisjak lagodno zakotali po mizi do roba in z nasmeškom na obrazu pokuka podnjo. »Bljak, smrduh, smrduh! Fuj, fej, kako si lahko tako grd? Zgini, fej, prdec!«

»Lisjak, nehaj že enkrat z nasiljem nad njim! A ne vidiš, da je čisto ubogi. Šele s takimi te je sam pogum, a?«

»Če pa me ne pustiš, da bi se enkrat pošteno razživel s kakim plenom, kot se spodobi,« zagodrnja.

Ostro ga prebodem s pogledom. »Okej, okej, šefica! Naj ti bo,« reče sarkastično. »Če si ti srečna z njim, kar bodi.«

Pomislim, da sploh nisem srečna z onim, ki se zoprno oklepa moje noge. Morda bi se z S. S.-om morala končno pošteno pogovoriti in si povedati nekaj stvari iz oči v oči.

Tedaj zaslišim sopihanje na hodniku. Ona je!

Ne vem, od kod, in ne vem, kako, vendar s prevalom (mimogrede, preval je nekaj, česar me je noro strah že od nekdanj in, ja, priznam, nisem ga sposobna narediti — raje kopljem sredi avgusta na 40 °C neko nesmiselno luknjo sredi nekega nesmiselnega kraja, kot pa da bi naredila preval) se na mojo mizo zakotali klovnesa, ki začne s svojim vsakodnevnim šovom. Vsakič, ko pride v pisarno Ona, se pojavi tudi tale psihedelično oblečena burkačica, ki jo je težko gledati že samo zaradi njene oprave. Ja, to je Panika v svoji kričeči obleki in z vsemi pripomočki, da me spravlja ob živce. Kriči »GOOOOOOSPE IN GOOOOOOOSPODJE, PAAAAA — PAAAAA — PAAAAA — PAAAAAANIK!« razpre roke nad glavo, skače, prestopa se po mizi in otresa s svojo veliko zadnjico, kot počnejo pogosto klovni, ker mislijo, da je to strašansko smešno (pa naj jim že enkrat nekdo pove, da ni). Kričim nanjo: »Dol z mize! Stran! Nehaj! Prosim, nehaj!« Mašim si ušesa. Zatiskam si oči. Klovnesa pa še naprej preizkuša moj živčni sistem. Skoči mi v naročje, odpira mi veke, uklešči moje roke, trobenta mi v uho, pred oči mi postavlja vrteči se krog, da bi me hipnotizirala. Želim vstati, otresti se je, odvreči jo na tla, pa začutim pod mizo hladno, želatinasto in jekleno ročico, ki me drži priklenjeno na stol.

Tedaj vstopi Ona v prostor. Nenadoma se čas ustavi. Listje, ki je do hipa prej šelestelo na drevesih obstane. Ptički nehajo peti. Nekako tako sem si predstavljala Atilin prihod, ko smo se v šoli učili, da je bil Šiba božja tako krut, da kamorkoli je stopil, tam ni rasla več trava (zaradi tega, ker ji ime mongolskega vojščaka pravzaprav čisto upravičeno veliko bolj pristaja kot katerokoli drugo, bom Njo od tu dalje imenovala Atila).

In s teatraličnim vstopom se začne Atilina »predstava«, medtem ko me klovnesa še naprej divje objema, pod mizo se tresoči S. S. oklepa moje noge, po mizi pa se valja hehetajoči lisjak. In padajo težke besede, kot bi se lava zlivala name. »Tega nisi naredila, kot bi naredila jaz!« »Zadnje čase nisi dovolj zbrana!« »Pridi sem in napiši odslovenilno pismo za H.-ja!« »Včeraj bi me morala podpreti! Nihče te ni vprašal za mnenje. Morala bi biti tiho! Tvoja edina naloga je bila ta, da bi me podprla!« »Tvoji predlogi so neumni! Ali se slišiš kaj govoriš?« »Konec koncev se lahko le meni zahvališ, ker na koncu meseca dobivaš plačo!«

Z vsako besedo se mi zdi, da se manjšam, S. S. pa postaja večji, klovnesa vse bolj glasna in objestna. Še malo, pa bova morali zamenjati mesto, da me bo ona držala v naročju. Šumi mi v ušesih. Od nekod se povrh vsega priplazi še nek čuden črn stvor, podoben škorpijonu, a z veliko večjimi kleščami, in se mi prisesa na prsni koš. Začne me stiskati in ščipati, da se mi solze nabirajo v očeh.

Nevzdržna bolečina mi vzame sapo. Za nekaj trenutkov zgubim zavest ali vsaj tako se mi zazdi. Kot bi bila prestavljena v drugo dimenzijo, ne vidim več obličja Atila in strupa, ki ga izliva name. Ne slišim več ničesar. Za hip sem drugje.

V moji glavi se podobe iz preteklosti bliskovito vrstijo druga za drugo, a med njimi se zatakne ena, ki pritegne mojo pozornost. Na njej opazim sebe, in čeprav se ne smejem, vem, da sem bila v tistem trenutku, v katerem se vidim, srečna. V pravem pomenu besede. Vidim nekoga ob sebi. In tudi Srečo, ki je tista, ki se uteleša na najbolj raznolike rdeče-rožnate-mehkobno-zaokrožene načine. In pomislim, da si Sreča (samovšečnica ti!) vselej vzame zasluge, medtem ko umazano delo mora opraviti lisjak-Pogum (ajoj, kako se bo napihoval, če mu kdaj pride to besedilo slučajno pod nos!), s katerim sva si redno v laseh.

Z mislimi se vrnem nazaj v zdajšnji prostor in čas. Atila je še vedno na svojem mestu in blebeče besede, ki jih več ne slišim. V svojih mislih tehtam — plača in trpljenje na eni strani ali iskanje drugih rešitev in zdravje na drugi? In potem še v vseh možnih kombinacijah — plača ali iskanje drugih rešitev? Trpljenje ali zdravje? Trpljenje ali iskanje drugih rešitev? Plača ali zdravje?

Zavem se, da v mojem naročju ni več klovnese, na prsih ni več škorpionja in pod mizo Strahu. Lisjak-Pogum ves napet, kot ga nisem še nikdar videla, čaka na preži. Divje renči proti Atili in čutim, da pričakuje moj ukaz.

Vstanem. Atila obstane. Z lisjakom se pogledava in kot v dobrih starih časih se brez besed v hipu razumeva. Zasvetijo se mu oči, ki niso več bistre, temveč polne krvi. Z mize skoči na njene prsi in ji oglušujoče zarenči v obraz. Ne prepoznam ga. Nikoli nisem opazila, da ima tako zašiljene zobe in takšno moč. Približam se ji. Pogledam jo v oči in ji mirno rečem: »Mislim, da je bilo vsega več kot dovolj! Nehajva tu! Odhajam. Ne bova se videli več. Zmagali ste!« Atila osuplo gleda vame in zmanjkuje ji sape. Če bi ji ta hip rekli, da zunaj osli letijo, bi taki trditvi lažje verjela, kot tistemu, kar se dogaja pred njenimi očmi.

Lisjaka, ki prha vanjo, pokličem k sebi. Zaprem vrata. Nekaj časa sva tiho. »Dobro si to opravil,« mu rečem. »Hvala enako, kolegica,« reče spet s svojim običajnim zafrkantskim tonom. »Ahah, zdaj sva že kolega. Nisem več tvoja šefica ali kaj?« Tedaj se zresni in reče: »Slišal sem, kar si ji rekla, ampak, vedi, ni zmagala ona.« »Oh, kako znaš biti moder, lisjak. Prosim, reci kakšno neumnost, drugače bom začela verjeti, da nisi to ti,« mu rečem in ga dregnem v rebra.

Klapina tarča

Maks Starc

Sedel je za mizo v dnevni sobi in reševal križanko. Zdolgočasen je čakal ženo, ki mu je na mizi pustila listek, da je pri frizerju. Nenadoma je zazvonil telefon. Prepričan, da ga kliče žena, je dvignil slušalko in zagodrnjal: »Kje pa hodiš?«

»Si ti, France?«, je zaslišal moški glas.

»Seveda. Kdo pa kliče?« je rekel presenečen.

»Marjan, tvoj nekdanji gimnazijski sošolec sem. Veš, danes sem v trgovini srečal Jureta. Pred kratkim se je vrnil iz Anglije. Predlagal mi je, naj zberem našo nekdanjo klapo, da se po nekaj letih zopet srečamo in malo poklepetamo. Če prideta še Miha in Branko, bomo pa vsi. Te proti večeru še enkrat pokličem. Velja?«

Po kosilu je na dvorišču pral avto. Ves čas je razmišljal samo o pogovoru s sošolcem. Naj gre na to srečanje? Naj pove ženi, kam gre? Nekoč je bilo drugače. Bil je brez obveznosti, svoboden. Celo mati ga je večkrat silila, naj gre s prijatelji v družbo. »Fantje se morajo v mladosti zdivjati. Z dekleti je drugače, te morajo biti bolj zadržane. V starih časih so morale biti pred poroko celo nedolžne,« je bila njena filozofija.

Nikoli ni razumel, kako naj se fantje »zdivjajo« brez deklet. V klapi petih sošolcev je bil srečen. Še dolgo po maturi so se sestajali za mizo v kotu bifeja, kjer so imeli mir. Vsak je o vsakem vedel vse, tudi najbolj intimne stvari. Ko je izgubil nedolžnost, so ga že naslednji dan vprašali, kako je bilo, in mu povedali, da so mu Jožico »podtaknili«. Bil jim je hvaležen pa tudi jezen istočasno. Saj bi vendar sam zmogel! Ampak dobra je pa res bila. Kar nekaj časa je hodil z njo, dokler se ni zapletel s Francko, pa nato z Mojco, Mileno ... Ja, kar nekaj tega »divjanja« je bilo. Potem se je srečal z njo.

Pravzaprav skupaj so jo odkrili. Eden od klape je začel pripovedovati o nekem dekletu iz sosednje ulice, ki naj bi ne bila sicer nič posebnega, a vedno, kadar jo sreča, je sama in resna. Še nikoli se mu ni nasmejala, čeprav jo je pozdravil in jo ogovarjal. Beseda je dala besedo in dogovorili so se, da tistemu, ki mu jo uspe pripeljati v njihovo družbo, cel mesec ne bo treba plačevati zapitka v bifeju. Izzrebali so vrstni red in vsakemu določili teden dni časa.

»S to punco nekaj ni v redu. Niti pogledati me noče. Ta bo ostala stara devica,« je z glavo odkimaval prvi.

Potem se je zgodilo. Še preden je prišel na vrsto, jo je nepričakovano srečal. Pravzaprav sta se v trgovini med policami zaletela. Hotel se ji je opravičiti, a ko jo je pogledal v obraz in ugotovil, da je to tista njihova »tarča«, je samo buljil vanjo. Tudi ona ga je nekaj časa presenečeno gledala, potem pa so se ji ustnice razlezele v širok nasmeh.

»Kaj pa tako strmiš, France? Me ne poznaš? Kot otroka sva se skupaj igrala, vsaj na začetku. Kasneje sem jaz ostala pri punčkah, ti si se pa raje podil za žogo. Jasna sem. Se me res ne spomniš?«

Nekaj časa ni mogel spraviti besede iz sebe. Samo strmел je vanjo. Seveda se je spomnil dvorišča in iger, a o njej ni vedel drugega, kot da so se odselili in je ni več videl.

»Si res ti, Jasna? To je pa presenečenje! Pridi, da te objamem. Ko sva bila otroka, sva se pa raje tepla, kajne?« je končno malo prišel k sebi.

Povabil jo je na kavo. Kar naenkrat sta si imela toliko povedati! Pred leti so se res odselili. V Nemčiji so bili. Šele pred nekaj meseci so se vrnil. Imajo srečo, da je babica še živa in lahko stanujejo pri njej. V Nemčiji je doštudirala in tukaj takoj dobila službo. Obljubili so ji celo stanovanje, a za enkrat, dokler je sama, ga še ne potrebuje. Ko sta se poslavljal, sta se dogovorila, da se naslednji dan spet srečata.

»Lahko greva v kino, potem pa malo posediva v kakšnem lokal,« jo je povabil.

»Rada, a v bife, kjer se srečuješ s tistimi svojimi prijatelji, ne bi šla rada. Zdi se mi precej neslani. Kar naprej me kdo od njih na ulici ogovarja in mi klobasa neumnosti. Tega ne maram. Kako jih sploh prenašaš?« Presenečen jo je pogledal in bilo ga je sram.

Seveda ji ni nikoli povedal o njihovem dogovoru. Tudi danes ji ne bo. Takrat sta šla v kino in v restavracijo daleč na drugo stran mesta. Skrita v kotu za zaveso sta se držala za roke in doma pred hišnimi vrati sta se prvič poljubila. Čez dobro leto, ko je Jasna dobila stanovanje, sta se poročila. Za klapo in prijatelje ni bilo več časa. Do danes, ko se bodo morda spet srečali.

Kaj naj reče, ko bo zazvonil telefon?

Prebudim se v zasneženo jutro

Majda Strnad

Prebudim se v zasneženo jutro. Zastoji, nesreče, neprevozne ceste, slišim v poročilih. Zaskrbljena sem, kako bo vnuk potoval v tem neugodnem vremenu.

Žan se odpravlja v Valencio. Resen je kot takrat, ko je zaskrbljen. Teman pogled je zazrt nekam v notranjost. Sprehaja se po hiši, saj bi rad pobožal vsak kot posebej.

V kovček nalaga oblačila in obutev in vse, kar bo potreboval. Tudi slovensko zastavo vzame zraven.

Stisnem ga k sebi in zadržujem solze. Čutim njegovo negotovost in napetost. V prsih me režejo vprašanja: »Zakaj, le zakaj moraš od doma, saj se lahko dosti naučiš tudi doma?«

»Babica, sedaj je vse odločeno, odhajam. Šest mesecev ni dolga doba, še prehitro bo minilo. Veliko študentov odhaja v tujino. To je danes nekaj novega, saj veš, da smo v Evropi.«

Vzame kovček in se odpravi po zasneženem dovozu do avta. Tam ga čakajo mama, oče in brat. Peljejo ga v Benetke na letališče.

Sneg neusmiljeno naletava in težke misli se obešajo na zasnežene veje. Usedem se in strmim v siv dan.

Tesnoba se umakne, le praznina se sprehaja po hiši, povsod manjkajo njegovi koraki.

Zvečer me pokliče, da je srečno prispel.

»Tu je pravo poletje, reče. Imam lepo sobo s pogledom na mesto. V hiši

stanujejo še štirje študenti iz različnih držav.«

Pripoveduje, da je nastanjen v visoki stolpnici osmega nadstropja. Nad strehami se podijo gosti oblaki, kdaj pa kdaj se prikaže mesec. Topel veter in pridih poletja se plazi od morja.

Slikajo se podobe mest, ki so tako daleč, a oči režejo globoko v meso.

Prazna omara čaka oblačila in na mizi ni večerje. Prijatelji se podijo po glavi kot dobri spremljevalci. Zdržal bom in se naučil samostojnega življenja, venomer ponavlja.

Njegove besede me vsak dan spremljajo. Želim si, da že vse mine.

Zvečer vedno premišljujem, ali je vse to potrebno. Predstavljam si, kako kuha kosilo, pospravlja in lika. Tava po ulicah in išče prijatelje.

Vidim ga v družbi neznancev, poskuša novo pijačo sangrio, ki je rdeča kot kri, sladka kot pomaranče in grozdje in vabi v vroče ritme flamenka. Posebni čevlji udarjajo ob tla, zvenijo strune kitar in kastanjete poudarjajo ritem dneva.

Veseljačenje in ponočevanje, vse spada v izobraževanje otrok. Valencia mesto zabav in zbirališče študentov.

Zvečer sem nemirna in pred spanjem se mi slikajo podobe Španije. Praznovanja, plesi, razigranost in pijača. S temi mislimi zaspim.

Odnaša me skozi zidove in mesta, med visoke stolpnice kjer živi vnuk. Težko se vzpenjam v osmo nadstropje.

Tiho odprem vrata in sedem na posteljo. Pobožam ga po laseh. »Zdiš se mi shujšan in tako hitro si odrasel,« mu govorim. Opazujem ga in se dotikam njegovih skodranih las.

Poteze njegovega obraza se mi zdijo drugačne, bolj resne in premišljene. Vonjam cigarete in žalost napolni mojo dušo.

Obrne se in me pogleda. Strmi vame, a nič ne reče.

»Prinesla sem ti pico,« gotovo si lačen. »Ja babica, lačen sem,« govori in zapira oči.

»Kako si prišla tako daleč? To ni zate. Tu se veliko ponočuje, zabava, pleše. Jaz se učim, babica. Nisem pozabil tvojih besed.«

»Vem, da si pameten in zelo te pogrešam.«

Tiho in razločno govori: »Pogrešam zelenje okrog doma, šum gozda pod oknom. Veter, ki se poigrava z vejami, pogrešam zeleno naravo.«

Sklanjam se nad njim in ga tolažim: »Vse bo še dobro.« Vem, da se ga loteva domotožje.

V spanju zakriči: »V areni sem, v areni. Bik se podi za mano, uči se nastopanja. Jaz vadim, ne dohiti me, pobegnem mu.«

Ves poten se obrne in se oklene moje roke. Sedim in premišlujem, begajo me njegove besede.

Jaz nisem šla nikoli od doma, tli v možganih. Tega ne poznam. Nikoli si nisem želela živeti v tujini. Vse se je spremenilo. Tujina pobira otroke, privzgaja svoje načine življenja. Otroci bežijo iskat znanja, iskat kruha, možnost preživetja.

Otroci postajajo romarji nove dobe. Borijo se v areni, življenje postaja bikoborba.

Utrujena sem in zaspana. Oči prekrije gosta megla. Bredem po globokem morju in dolge kolone otrok opazujejo visoke valove. Potujejo v novo dobo.

Nisi v tej koloni, ne vidim te, ti se vračaš domov. Jutranji žarki brišejo solze, ki polzijo po mojem obrazu.

Plevel

Nežka Struc

Uršula je pulila regrat. Dan po dežju je bila zemlja toliko razmočena, da je vsako rastlino lahko izvlekla s celo korenino. Stebla so bila sočna in laski korenin opiti in brezskrbni. Na zemljo se niso priklepali, kot to počno v sušnih dneh. Uršula je pulila tudi rastline, ki jih ni poznala in za katere je predvidevala, da jih mora uvrščati pod plevel. Kosmate, nazobčane, bodičaste, sivozelene.

Semena je vedno sejala v ravnih vrstah, da je med bujnim plevelom prepoznala majhna stebelca bodočega pridelka. Najbolj neukrotljivo je bilo robidovje. Mislila je, da je posekala glavno matico, Veliko robido, a se je uštela. Robida se je še naprej razraščala po vrtu, se plazila pod zemljo in izpodrivala male nežne bilke kumar, dušila krhke cvetlice in prerasla celo maline. Robida je bila njen zmaj in Uršula je na vrtu postala Jurij.

Preveč katoliške vzgoje, preveč diznija.

Uršula je razmišljala o nenehnem umiranju in o umorih, ki jih mora zaplata vrta vedno znova goltati. Rastlinska trupelca je puščala na gredah, da jih je sonce skrhalo in dež razmočil, da so jih deževniki obrnili v temo. Ni bila prav zares prepričana, če je uspešnost njenega vrta res pogojena z intenzivnostjo njenih masakrov v zameno za 5 kg bučk. Ali od njene nepopustljivosti in sprijaznenosti s teorijo preživetja močnejšega. Vrt je preizkušal meje njene občutljivosti. Vedno znova je iskala načine, kako se izogibati ubijanju polžev, gosenic, hroščev, mravelj in uši. Ko je bila prelena za borbo, se je vdala in počakala, da so vsi pojedli, kar so želeli.

Uršuli je bila invazivnost tako tuja kot sneg puščavskemu skakaču. Ker se je ob konfliktih le redkokdaj odzvala agresivno, je navzven delovala mlahavo in neodločno. Pustila je ljudem, da so na njej nekaznovano sproščali svojo živčnost in bes. Zmešana staruha s plastičnimi vrečkami jo je nekega vročega

dopoldneva na avtobusni postaji s psovanjem spravila do joka. In bivši hišnik jo je obtožil, da je stopnišče zasvinjala z blatom. Šefica se je kolerično drla, da nima manir, ker je pozabila narezati zelje. Avtobusar je z velikim nahrbtnikom ni želel spustiti na avtobus. Kolesarski mehanik je robantil, saj kolesa že dve leti ni pripeljala na servis. Anketarka je po telefonu jokala, da bo izgubila službo, kajti Uršula ni želela odgovarjati na njena vprašanja. Voznik avtomobila je skozi vetrobransko steklo tulil, ko je pridiral in prevozil stop znak in jo v križišču na prednostni cesti skoraj zbil s kolesa. Matijo je pretepla, ker za seboj ni sčistila kuhinje in se nato čez dva dni po pomoti vrgla skozi okno.

Uršula se je ob zadnjem spominu kislo nasmehnila in v zmedenosti izpulila sadiko nizkega fižola. Kje razkrajanje in trohnenje diši lepše kot na vrtu? Če pod grmovjem ni pred dvema dnevoma umrl sosedin maček, seveda. Tudi on je po pomoti padel skozi okno. Veterinar je sosedi namignil, da se mačji staruh morda ni ponesrečil zaradi lova na vrabce, ampak je naredil samomor. V glavnem, mačka so iskali po celi soseski, preden so ga našli pod oknom, trohnečega v grmovju. Takrat vrt ni bil dišeč kot Slađanine prsi. Takrat so vrt preletavali črni metulji, je mislila Uršula.

S Slađano sta se včeraj zvečer pogovarjali o agresivnih užaljenih egotriperjih. Slađana je trdila, da nikoli ne pusti, da bi se kdo znašal nad njo, da vedno udari nazaj, da nikoli ni boksarska vreča in da ne more prenesti, da bi jo takšni debili poniževali. Uršula se je temu le prizanesljivo nasmehnila in jo spomnila, kako jo z mobingom psihično izčrpava šef kuhinje, kjer na črno pomiva posodo. Slađana je umolknila. Uršula jo je ugriznila v roko in si želela, da bi svoje samooklicane rablje s pobesnelimi besedami in s samozavestjo skopila za njihovo neupravičeno moč. Naj jočejo. Ni šlo. Preveč razmišljanja, preveč prizanesljivosti.

Uršula je poslušala šumenje listja in ugotavljala, da z njo ni nič narobe. Pri nasilnih izbruhih drugih oseb ni ona tista, ki bi morala reagirati drugače. Te osebe si nikakor ne bi smele dopustiti, da se znašajo nad njo. S to mislijo se je pomirila. Premaknila je kamen in se zdrznila, ko je slepec zavijugal proč od njenih nog. Zdelo se ji je, da ji je pomežiknil. Vijoličasto se je zalesketal in izginil med grudami posušene nakopane trave. Naslednjo noč jo je v sanjah nagovoril. Rekel ji je, da naj poje manj hrane, naj se bolj preda ljubljenu in

naj njegov nauk širi dalje. Slađana se je smejala njenim sanjam.

Uršula je pri koreninah pulila slak, ki je ovijal visoke cvetove žajblja. Če bi robida bila zmaj, bi slak predstavljal dušeč objem posesivne ljubezni. Ves nežen se je spretno ovijal okrog rastlin, vse do konic in jih priklepil k tlom. Preplavil jih je s cvetjem, jim odvzel svetlobo, ustavil veter, ki bi jih krepil. Vsakič, ko je izpulila bilko slaka, je bila bitko za svobodno ljubezen vseh rastlin. Za njihovo svobodno življenje. Tako je mislila, dokler ni videla, kaj se je zgodilo s krompirjem na skrajnem delu vrta. Od stresa se ji je začelo vrteti. Na vseh bilkah so poležavale ličnike koloradskega hrošča, se zadovoljno napihovale in grizljale krompirjevo listje. Nekatere rastline so sluzasto porjavele.

Uršula je odvrгла orodje in nemudoma zapustila vrt. Na poti domov se je zaklela, da krompirja ne bo več jedla, a oranžne ličinke njenih misli niso želele zapustiti. Pregnala jih je šele risbica nečaka, ki jo je pričakala na mizi.

Perzeidi

Marica Škorjanec

V spodnjem kotu računalniškega zaslona piše, da je ura že 22.00, na zahodu pa je še vedno viden pas rdeče svetlobe. Avgustovski dan se noče umakniti, luna nad lipo pa vedno bolj vzhaja kot veliki hleb testa za kruh. Ekran odseva moje bedenje. Čakam na Perzeide.

Naslanjam se na zidec ob terasi, da se mi ne zvrta ob gledanju v nebo; najdem Veliki voz, Tri kosce, Venero in se zaprašim na Rimsko cesto. Perzeidov ni, čeprav drvita moja konja, kot da sta pobesnela, kopljeta s kopiti po bleščečem dirkališču, z njima diham, lovim ravnotežje na tem krhkem dvokolesniku. Podivjani utrip srca.

Noč ne daje nobenega odgovora na vprašanja, ki si jih zastavljam samo bežno, mimogrede, v poznem času poletja. V zavest mi butne ugotovitev, da je prav vse že za mano, čaka me le še morda povsem nesmiselno izpostavljanje bolečini. Razosebljeno telo nekega človeka pod svetlobo ostrih reflektorjev in skalpelov.

Nihče ti ne bo nikoli več rekel: Lahko noč, pa dobro spi. Ko ležeš, se prebudiš v kav nato jutro s pomirljivim vsakdanjim prizorom. Seveda to ni sreča, vsaj tista iz ameriških družinskih filmov, kjer vsi ljubijo svojo domovino (ki sploh ni njihova), ali iz starejših pesmic, ki jim je Joško, pesnik, pevec in pravnik pravil »pesmičice.« V njih je nebo vedno jasno, zvezdice migljajo, sonce dolžnostno obseva rožice, ptički venomer žvrgolijo, otroci so blagi, ubogljivi in se igrajo, družine ljubeče, mamice dobre, odpuščajoče kot Cankarjeva iz Skodelice kave. Grehi so skoraj majceni, in če jih obžaluješ, so ti v hipu odpuščeni. Sinovi ne žalijo in ne grozijo. Nikomur nisi odveč, dokler te potrebujejo. Svojci so zaskrbljeni za tvoje zdravje, pomagajo ti. A če jih sploh ni?

Umaknem se v svoje gnezdo med televizorjem in računalnikom. Berem:

Zemlja bo potovala skozi najbolj prašno območje. Nocoj nas čaka najlepši meteorski dež. Včasih se nič ne vidi. Moteča bo Luna. Videli boste tudi 200 utrinkov na uro.

Prisluhnem noči. S farme pod hribom se razlegajo razparani kriki krav, ki so jim včeraj ali predvčerajšnjim odvzeli otroke, jih strpali na kamion, onemogle, obupane – mama! odpeljali po kotanjastih hribih, jim polomili noge, jutri bodo v restavracijah že telečji zrezki ali hrenovke v hladilniku. Krave – mame – pa bodo še tedne mukale in jih klicale pri vsakem vdihu.

Pasji lajež je obrobil dvorišča, krogi zvokov so se prepletli v neprekinjeno tuljenje, med katerim zategli skovik roparice komaj najde prostor.

Stiskam se k balkonski ograji, od koder se je odprla osvetljena gotska cerkev Svetih treh kraljev, letos se prvič vidi, ker je posekani lisičji gozd le še razgaljena goličava ob nekdanji šolski poti z zarezanimi debli z imeni šolarjev, ki so že leta pokopani.

Brajde težko dišijo po prezgodnji zrelosti. S skritih grozdov izabele se proti luči opoteče omamljen sršen.

Ne boš okusila zrelih jagod! Ne soka ne vina. Samo delo premnogih izgubljenih sobot in nedelj, leta vračanja v oddaljeno mesto k delovnim ponedeljkom. Med dolžnostmi brez veselja je bilo to samoumevno, družinsko. Razkošje minulih vikendov, ko zjutraj na kolegiju skušaš pod mizo skriti zdelane razpokane roke.

Zaslišim glas starega Tuneka:

»Vete, ponoči hodi po vašem pungradi bela žena, nekoga čaka, nekaj išče, kar je zakopano, mogoče poročni prstan, ki ga je zgubila Mimika, ko je s srpom žela travo za prasce ... pa včasih pride mali ded, ki je tak močen, da lahko vrže vsakega moškega. Če se pelje kak pubec z mopedom po stezi, ne more več naprej, vsak motor tu hin da. Tam v Zlodjovi puši ...«

Koliko dni še? Mogoče štirinajst. Razkosana žival. V tebi več ne bije srce, ni utripa, nekaj diha namesto tebe in riše krivulje ...

Vsa moja bit tava s pogledom po nebu, po najtemnejšem delu, kamor mesečina ne more.

Potujem spet dalje po internetu: »*Meteorski dež Perzeidov bo nocoj razsvetljeval nebo, ko bo Zemlja potovala skozi dolgo pot, ki jo je orisal komet Swift Tuttle.* «

»Soseda, pridite hitro malo k nam, bomo nazdravili! Naša Jelka je rodila deklinco, so klicali iz bolnice, da je vse redu!«

Prekinem svoje beganje med računalnikom in zvezdami, da pozdravim novo bitje na Zemlji. Objameva se s sosedo in spet začutim trdna tla pod nogami, vonj po sparjeni travi in oglašanje prvih čričkov. Življenje.

Mojega bedenja res niso osvetlili zvezdni utrinki v tej noči svetega Lovrenca. Počakati bo treba na jesenske Orionide, morda bo vendarle še čas!

Trikotna zastava

Ivan Šokič

Nad nočnim ljubljanskim nebom je svetilo tisočero oddaljenih luči, ki so trdno pritiskale na mojega duha. Ob pogledu na njih me je grabilo v prsnem košu. Želel sem si, da jih ne bi bilo, a njihovo vseprisotno oko me je tudi sedaj budno motrilo.

Hitro sem stopil naprej, bilo je že pozno. Čeprav uradno ni bilo policijske ure, sem se ponoči bal zapuščati svoje kletno stanovanje. A zrak v mali sobici me je utesnjeval. Tudi mesto ni bilo več to, kar je bilo včasih. S stavb so me z vseh strani bombardirale pisane obljube boljšega jutri.

Boljšega jutri? Saj še za Cofka ne vem, kje je, in potem naj bi verjel tej propagandi. Popravlil sem se – ni bila propaganda, bil je oglasni pano. Ponujal je možnost, izbiro. Nikoli ne veš, kdaj prisluškujejo tvojim pogovorom – tvojim mislim. Misliš, da si varen, in potem se izkaže, da nisi. Tako se je zgodilo pijanemu sosеду iz pritličja. Njegovega imena ne smem omenjati, sicer lahko odpeljejo tudi mene. Sosed iz pritličja je samo rekel, da mu ni mar za njih in kaj počnejo, da si svojo »prihodnost« lahko nekam zatlačijo. Sredi noči so prišli ponj in odšel je v tišini. Njegovo stanovanje je ostalo prazno.

Te dni je bilo veliko stanovanj praznih. Nekateri so izkoristili možnost za boljši jutri in odšli. Druge so odpeljali. Na nas, ki smo ostali, pa je padel nemir življenja v temi, nevednosti. Prepričevali smo se, da jim je zdaj bolje. Prepričevali smo se, da je vse v redu. Za druge ne morem reči, a zase lahko. Bolj ko sem se prepričeval, da je z njimi vse v redu, bolj me je skrbelo. Bolj ko sem se skušal prepričati, da jim je dobro, bolj sem bil prepričan, da jih več ni.

Jedel sem svoj dnevni beljakovinski paket in vdihnil še vedno topli postani mestni zrak. Luči na nebu so še vedno zlovešče sijale. Ustavil sem se na mestu, ki je nekoč veljalo za Kongresni trg, ter se ozrl proti griču sredi mesta.

To ni bila Ljubljana, ki sem jo poznal. Z vznožja hriba se je v višave pel kolosalni stolp, na katerem je počivalo plovilo prišlekov, ki me je navdajalo z enako mero strahu in gnusa.

Pogledal sem trikotno zastavo, ki je valovala v sunkih toplega zraka, ki se je širil iz zračnikov velikanke nad mestom. Trikotna, rumena in grda s preprostim zelenim trikotnikom v sredini je plapolala na mestu, kjer je včasih stal spomenik svete Trojice. Cerkev čez cesto je še po dvajsetih letih, odkar je bila zrušena ob prihodu tujcev, ostala ista – poražen kup kamenja.

Ana mi je govorila, kako pomembna je cerkev in kako jih prišleki načrtno rušijo.

Nisem ji verjel. Vztrajal sem, da cerkve propadajo, ker nihče več ne verjame lažem, ki jih trosijo o nekem nevidnem bogu tam zgoraj. Edini nevidni bog tam zgoraj je bil na vesoljski ladji. Kadarkoli se mu zahoče, nas lahko uniči. Ana je kmalu za tem izginila, jaz pa sem ostal sam in osamljen v svoji temni kleti, kjer sem se lahko skrival le pred samim seboj. Nisem vedel, ali smem misliti njeno ime. Nisem vedel, ali je odšla ali pa so jo odpeljali. Bi me zapustila prostovoljno?

Cerkve so še naprej ostajale takšne razvaline, kakršne so bile prve dni od prihoda prišlekov. Za te zanikrne ruševine pozabljene mračne dobe mi je bilo vseeno. Pogledal sem grdo trikotno zastavo, nad katero se je bohotilo tisočero luči vesoljske ladje. Obstal sem na mestu. Kako dolgo še? Kako dolgo že? Kako sem lahko sploh dopustil, da je prišlo do tega? Kdaj sem postal tak in ne več, kakršen sem nekoč bil? Ta vprašanja so me dušila. V meni se je počasi nabiral gnev, ki sem ga zadrževal vrsto let, bes, ki ga nikoli nisem dal iz sebe. Ob pogledu na zastavo sem se spomnil vsega, kar sem tako dolgo stiskal v sebi. Nisem mogel več lagati.

To niso bili prišleki, to so bili vdiralci. Niso nam prišli pomagat, prišli so nas uničit.

Kar so začeli pred dvema desetletjema z vojno, so zdaj nadaljevali s suženjskim jarmom, ki se mu nismo bili pripravljene odreči. Zemlja je bila opustošena. Našo rodno grudo, naše mesto pod soncem so izkoriščali do zadnje kaplje vode, do zadnjega zrna peska, do zadnje kaplje krvi. Vedel

sem, da je obljuba boljšega jutri smrtna obsodba, a do zdaj nisem mislil na to. Vse obljube o zvišanju inteligenčnega količnika z brezplačno vsaditvijo čipa sem zavračal. Če bi verjel, bi to storil tudi sam. Če bi želel, bi znal povedati tudi to, kako lahko dobimo dnevno porcijo živeža za preživetje v obliki beljakovinskih paketov, na katerih piše:

»Pridelano s pomočjo udeležencev, ki so izbrali boljši jutri za vse.« Nisem želel povedati. Nisem želel priznati, da so me spremenili v kanibala, ki vsak dan hlastno grabi svojo beljakovinsko porcijo.

Ob misli na to me je obšla slabost. Izvlekel sem steklenico, v kateri je bilo domače žganje – prepovedano. Ni mi bilo mar. Zatlačil sem robec v ustje steklenice in prižgal. Bil sem hrana, ki je še vedno hodila. Beljakovinski obrok, ki je bil končno pomirjen.

Ringlo

Stanislav Tomžič

Uh, kako vroč dan! Čeprav so že počitnice, je avtobus še vedno nabito poln. Je pač petek in konec tedna. Katarina je bila res utrujena. V službi je bilo treba nadomeščati že prve dopustnike. Pa še šefinja jo je spravila v slabo voljo. Na hitro je morala popraviti poročilo za sejo. Na avtobus je šla lahko uro pozneje kot navadno. Še dobro, da se je njena mama spet toliko pozdravila, da je lahko skuhala kosilo. Mlajša otroka sta se že igrala ob potoku za hišo, starejši pa je brskal po računalniku. Katarinin mož pa itak pride iz službe šele zvečer.

»Mamica, veš kaj je rekla danes babica? Pravi, kdaj bomo šli na Stari laz pobirat ringlo,« mi je naenkrat zagostolel šestletni sinček. Na gozdni jasi, ki so ji od nekdanj rekli Stari laz, so namreč imeli dve veliki drevesi ringloja. To je slivam podobno sadje, samo da je drobnejše in nekoliko bolj kislo. Drevo ne rodi vsako leto, kadar pa, je pa tako polno, da se veje lomijo pod težo lepih rdečkastih ali rumenih sadežev. Po sezoni češenj je bilo to pri njih prvo poletno sadje.

»Oh, Marko, saj nimamo časa, mogoče prihodnji teden, ko bo popoldne tudi oči doma,« je nejevoljno odvrnila Katarina. Na hitro je preletela časopis in začela pospravljati v kuhinji.

Mama je slišala pogovor med Katarino in sinčkom. Tisti dan ringloja ni več omenjala. Minil je teden in nikakor niso našli časa za Stari laz, čeprav je mož prej prihajal iz službe. Po nekaj dneh pa je mama spet pogovor previdno napeljala na zrelo sadje sredi jase.

»Ja, pa bi bilo dobro pobrati ringlo, da ne propade. Otroci bi ga gotovo radi jedli, pa še sosedovim bi ga lahko dali. Marmelado bi lahko skuhala ali pa dala v zamrzovalno skrinjo za kompot. Jaz sem včasih spekla sadni zavitek z ringlojem ali po domače štrudel. Le malo več sladkorja in smetane je treba

dodati in je zelo dober.«

»Pa, mama, prosim te, nehaj že težiti s tem ringlojem. Vedno nekaj sitnariš in komandiraš. Bomo že! Bomo že šli po tisto sadje, kadar bomo mogli, če pa ne, pa ne.«

Tedaj pa je mama za hip kar onemela, nato pa čisto na rahlo vzdihnila: »Saj nisem nič hudega mislila ...« Potem je tiho, počasi odšla v svojo sobo.

Katarina se je pravzaprav tudi sama kar malo ustrašila svoji odurnih besed, ki jih sicer ni bila vajena tako uporabljati. Takoj ji je bilo žal, da je tako nastopila pred mamo. Vendar, da bi se ji skušala opravičiti, to pa ne. Odšla je ven na vrt okopavati solato. Pa ji ni šlo. Prenehala je in šla pogledat, kaj delajo otroci, da bi se zamotila.

Mama ni ringloja več omenila. Katarinina družina pa je čez nekaj dni le šla na Stari laz. Sadje je bilo že prezrelo in večinoma na tleh. Komaj so nabrali nekaj sadežev in malo počistili po jasi.

Naslednjo pomlad je pa mama spet zbolela. Stanje se je počasi, a nezadržno slabšalo. V najlepšem mesecu, ko so krošnje ringloja lepo belo zacvetele, je tiho odšla. Sredi julija je Katarinina družina spet šla na Stari laz. Spet je bilo polno lepih rdečih sadežev. Tedaj pa je Katarina na glas vzdihnila:

»O, da bi bila babica še tu in nam rekla, naj gremo po ringlo ...«

Življenje kot mimoza

Metulj

V vsakem od nas se prepletajo srečni in žalostni trenutki, od posameznika pa je odvisno, ali bo kos vsem življenjskim preizkušnjam.

Včasih se zdi, da nas bo zlomila najbolj rahla sapica, potem pa spoznamo, da smo ljudje pravzaprav neverjetno močni, ko nas življenjski viharji premetavajo sem ter tja in nas skušajo popolnoma uničiti. Življenje nas vseskozi preizkuša, ali smo dovolj močni, da premagamo težke trenutke. Bolečina ne mine čez noč ... In rane se ne zacelijo takoj. Za vse to je potreben čas.

Izguba ljubljene osebe je nekaj najbolj bolečega v življenju vsakega človeka, je težka preizkušnja, na katero nismo nikoli pripravljeni. Ker nanjo preprosto ne moremo biti pripravljeni, čeprav se zavedamo, da se tisto neizbežno počasi, a zanesljivo približuje. Še vedno upamo, da se bo zgodil čudež, a čudeža ni.

Iz mojega življenja je odšlo že kar nekaj meni dragih oseb, ki jih zelo zelo pogrešam. In vsakokrat je moje srce krvavelo. Najbolj od vseh izgub pa me je prizadela materina smrt. Čeprav smo vedeli, da poslednje slovo ni daleč, sama tega nisem bila sposobna dojeti in sprejeti. Zato se z mamo nisem mogla pogovarjati o bolezni, o njenih strahovih, kaj in kdaj se bo zgodilo, ali bo bolelo ... Zdravniki so govorili, da se ji čas izteka, da je čez mesec dni ne bo več. Toda mama se je borila kot levinja in živela še pol leta.

Ves ta čas sem z naivnostjo otroka upala, da je konec še daleč ... Ko se zazrem v tisti žalostni čas, moram priznati, da sem bila kruta do mame, saj nisem zmogla jokati z njo, ko je bila na robu obupa. Skrila sem se in jokala v samoti. Mislila sem, če bova jokali skupaj, se bova vdali. Tako sva trpeli in jokali vsaka zase in druga pred drugo skrivali svojo žalost. Mame že dolgo ni več, jaz pa ne morem pozabiti, da je nisem bila sposobna objeti in zajokati z

njo. Ko se je nekega mračnega septembrskega dne poslavljala, sem bila kakor okamenela. Nisem je prijela za roko niti je nisem pobožala po licu. Bila sem tako neskončno jezna, da odhaja, da nas vse zapušča, da zapušča mene. Kljub temu pa sem ji zašepetala, naj ne skrbi zame, naj preneha trpeti in se boriti in naj se prepusti ... Ponoči je nato mirno zaspala.

Mislila sem, da moram do konca ostati močna, brezčutna, sedaj pa vem, da to ni bila moč, ampak skrajna nemoč, kajti pred smrtjo se ni mogoče skriti.

Ko so mi iz bolnišnice sporočili, da je mama umrla, je moje srce vztrepetalo v silni bolečini, a zajokalo ni. Tolažila sem se z mislijo, da je odrešena. Da sem tudi jaz odrešena. A če takrat nisem jokala, pa sedaj vse pogosteje jočem in si očitam, da sem bila takrat tako brezčutna in neizprosna. Če ne bi bila, vem, da v času njene bolezni ne bi vzdržala. Morda pa sem bila taka do mame, ker ni dovolila, da bi z drugimi delila najino bolečino. Mami nikoli ne bi mogla ničesar očitati niti ji kar koli odreči, zato sem sprejela to težko breme, ki mi ga je naložila. Pod tem bremenom sem se kmalu po njeni smrti povsem zlomila in si še vse do danes nisem opomogla. Vem, tudi mama se je skrila, toda drugače kot jaz. Še danes se o tem težko pogovarjam, zato sem žalost in bolečino zaprla v svoje srce.

Čeprav mame ni več, pogosto na ulici, nekje v daljavi, zagledam žensko, podobno njej, in spreleti me nenavaden občutek, da je to mama, da je še vedno tu, da pazi na vse nas. A ko se ženska približa, razočarana spoznam, da gre za neko neznano osebo. Včasih videvam mamo v sanjah, kako se mi vsa nasmejana in polna življenja približuje in mi nekaj govori ... Potem pa se sanje končajo in mame ni več.

Kamor se ozrem, vidim predmete in osebe, ki me spominjajo na mamo. Najbolj od vsega pa me vznemiri vonj mimoze, cvetice, ki je bila mami najljubša. Omamni vonj rumenih puhastih cvetov me spomni na mamo in čase, ki se ne bodo vrnil. Mimoze me opomnijo, da je tudi naše življenje tako krhko, kot je krhko to prelepo puhasto socvetje. Vonj po mimozah pogosto preplavi moje neveselo razpoloženje in me ponese v čase, ko je mama z nasmehom na obrazu vazo, polno omamno dišečega cvetja, postavila na mizo in vonjala ter občudovala to lepoto. Kako malo potrebuje človek, da je srečen!

Mama sedaj ne občuti več trpljenja in bolečin. Upam, da tudi mene še kdaj obišče sreča. Morda si bom nekoč zmogla odvzeti vso to žalost ... Morda bo svet tedaj bolj pisan in vesel. Mama pa bo še naprej moja luč, da ne zatavam in se ne izgubim na temačni in žalostni poti življenja.

Skupna solatica

Una

Oba sva imela slike na »TVOO« in povabil me je na zmenek. Ker tudi on igra tenis, kar me je resnično zelo razveselilo, sem predlagala, da odigrava kakšno igro in se ob tem še bolj spoznava, nato pa greva na pijačo.

Dobiva se v Konjicah na partiji tenisa. Takoj pove: »Ti plačaš tenis, jaz pa večerjo,« in sem bila za.

Dečko je vitek, postaven in vitalen, kakih 10 let starejši in pravi, da že desetletja redno trenira tenis. No, jaz sem pri igranju tenisa zelo kampanjska, ker težko dobim partnerja za igro. Žensk mojih let, ki bi igrale tenis, je zelo malo in vse so že »poparčkane« med seboj. Zato moram igrati z moškimi, tem pa je v večini »izpod časti« igrati tenis z ženskami. Kajti me imamo manj močan in počasnejši udarec, na splošno.

Včasih le nagovorim sina ali kakega znanca za kakšno uro ali dve.

Včasih pa preprosto plačam par ur trenerju tenisa in tako pridem do dobrega teniškega partnerja. Postaviva se na igrišče, ko reče: »Pa kje stojiš, pojdi za črto.«

Odločil se je, da me bo učil? Sklenila sem, da ga bom celo igro jezila, kolikor se bo le dalo, in se bom od zdaj dalje zanalašč postavljala napačno in tudi počela vse druge nepravilne poteze, ki se jih spomnim od teniških začetkov, kar sploh ni bilo težko, saj napake dobro obvladam že od mojih samoukih teniških začetkov naprej.

Samo malo ne uporabljaš glave in se napake serijsko dogajajo same od sebe.

Seveda me je tri četrt ure nenehno kritiziral in opozarjal in ni opazil, da ga namerno jezim in se zezam. Škoda.

»Pa kolikokrat ti bom še rekel, da stoj za črto!?!«

Igra je postala neprijetna, kljub temu pa sem spoznala, da le ni tak as, za kakršnega se ima, saj sem mu po odmoru vseeno pokadila pod nosom, se potrudila in igro sva končala s 3 : 3, kar ga je malo vrglo s tira.

Nato je, mimo najinega dogovora, ko sem se v garderobi tuširala, plačal tenis in pijačo, me povabil v svoj avto in odpeljala sva se na dogovorjeno večerjo v Zreče.

Ker bi naj plačala tenis jaz, sem denarnico imela seveda v športni torbi, ki pa sem jo nepremišljeno vrgla v prtljažnik svojega avta, vzela torbico in sedla v njegovega črnega terenca.

Sedela sva za mizo in naročala hrano, ko se je spet začelo dogajati. On si naroči zrezek s klasično prilogo, jaz lignje in solato. Vskeči mi v besedo, ko naročam solato, in pravi natakari: »Eno malo zeleno solatico za oba.«

Ker nikoli ne jem skromnih majhnih zelenih solatic, ampak velike, mešane, konkretne solate, sem rekla:

»Ti si naroči svojo solatico, kakršno želiš, in jaz si bom naročila svojo.« »Ne, skupaj bova pojedla eno malo zeleno.«

Ni mi bilo več do trapastega razgovora in sem molčala in si mislila, no jo boš pač požrl sam, jaz pa si bom doma pripravila solatno požrtijo. Pa kaj mu je?

Nato ga vprašam: »Kako to, da si sam?«

»Ločen sem in ne po svoji krivdi. Žena je samo zapravljala. Sem podjetnik in treba je paziti na vsak evro. Imam vikend na morju in vikend v planinah, in kot vidiš, dober avto.«

Aha, zagotovo, si mislim, sam nima nič pri ločitvi, kako otročje ... in vse je žena kriva ... tek me je kar mineval.

Razlaga mi, kako delajo in varčujejo in on je seveda alfa in omega v podjetju še sedaj, čeprav ima lepo penzijo.

Kmalu pojeva. Ker je torej spremenil dogovor in plačal tenis on, bom pač večerjo jaz ... in otrpnem od groze, ko se spomnim, da sem denarnico z gotovino in karticami pustila v športni torbi, ki sem jo vrgla v prtljažnik svojega avta. Zardim in v trenutku mi postane slabo, saj mu moram povedati, da sem denarnico pomotoma pustila v svojem avtu.

Široko se zareži: »Saj sem si mislil, da si brez denarja, kakor večina žensk, ki pridejo na zmenek.«

»Nisem brez denarja, ko prideva do avta, ti ga vrnem,« hudo užaljeno in jezno stisnem skozi zobe, najbolj jezna sama nase, ker nisem bila dovolj zbrana, da bi vzela denarnico iz športne torbe, preden sem sedla v njegov avto.

Smeji se privoščljivo in ne verjame niti besedice: »Ja, ja, seveda, kot sem rekel, a ne, nimaš denarja. Poznam mnogo takih. Samo sram te je, ko se delaš, da imaš denar.«

Kakšna zoprniija od dedca! Ni čudno, da jo je žena pobrisala! Bes v meni strmo narašča zaradi poniževanja celo pot iz Zreč do Konjic, k sreči je to samo par minut, a se trudim, da mu tega ne pokažem. Buljim v bežečo okolico, v meni pa vre krop in nevarno je, da bo para vsak čas odnesla pokrov ...

V Konjicah skočim iz terenca, vzamem denarnico in mu pod nos pomolim oba: vijolični 500-evrski in rumeni 200-evrski bankovec, ki ju nato vrnem v svojo denarnico, poiščem drobiž: natanko 38 evrov (račun je znašal 37, 25 evra) in mu jih potisnem v roke. Od besa se mi tresejo roke.

Niti pogledati ga ne želim več. On pa končno vidi, da ni pravilno predvideval in obrne ploščo.

»Greva še kam na pijačo? Kdaj se spet dobiva?« in se reži. Tip v celoti še naprej ignorira moje občutke in obnašanje!

»Hvala za vse in nikoli več se ne dobiva,« siknem užaljeno in skočim v avto. »Lepo se imej in srečno pri naslednjih zmenkih z ženskami, ki nimajo denarja.« Besno pritisnem na gumb, drsna vrata na mojem Peugeotu 1007 se

zapeljejo naprej, vžgem luči in sunkovito speljem.

Gume zacvilijo in olajšano glasno izdihnem, ko oddrvim proti domu. Hvala Bogu, da se je njegova žena rešila tega težkega gnjavatorja, še preden je obupala nad dedci!

Kot sem že rekla, težko je dobiti dobrega partnerja za tenis ... in še težje za zmenek ... pa čeprav nisi brez denarja.

Kako čudno

Ivana Vatovec

Danes je poseben dan, dan vrnitve. Vrnitve v kraj, ki sem ga včasih edinega poznal in ga imel rad. A on ni imel rad mene. Morda se pa nisva znala prav začititi in sem imel o njem zmotno mnenje. Morda me je pa le imel rad, na svoj način, imele so me rade breze na Rodini, kamor sem hodil plezat in se zibat v njihove vrhove. Le ena me je odrinila od sebe na precej trd način; ko sem se zibal v njenem vrhu in se pripogibal visoko v obrov, se je naveličala tega in tako sem z njenim vrhom čvrsto v rokah pristal na tleh. Še sreča, da obrovi niso bili pokošeni in je bil pristanek nekoliko ublažen in sem ga prenesel brez hujših posledic. Najbolj pa me je peklilo, ker so bile priča mojega padca sosedove deklice, pred katerimi sem se postavljaj. No, da so me bolela rebra in zadnjica še dober teden potem, tega jim nikoli nisem povedal, saj sem se ob njihovih prestrašenih krikih junaško dvignil na noge in rekel: »Nič mi ni!«

Čudno je to, kako se v človeku zavrtijo spomini, tudi na tak dan, kakor je danes.

Kdo bi si mislil, da se bom še kdaj vrnil! Tistega davnega poletja, pred sedeminštiridesetimi leti, ko sem potihoma odšel v obljubljeni deželo, kjer naj bi se cedila med in mleko in naj bi marke ležale za vsakim vogalom, sem imel v načrtu, da si jih naberem in se potem vrnem, bogat, z avtomobilom, si na domačem dvorišču postavim novo hišo in pokažem vaščanom, kaj zmore *pooljen študent*, kakor so mi naredili ime. In zakaj? Ker je bila moja mati pač taka, kot je bila in je bila njena glavna kuharska specialiteta krompirjeva solata, ki smo ji rekli kar *pooljen krompir*. In ker se nisem hotel učiti in sem končal v šestem razredu osnovne šole, so mi rekli študent. Zaradi pooljenega krompirja, ki je bil venomer na naši mizi, sem potem postal *pooljen študent*.

Oja, grizlo me je, grizlo, pa kako! A vse mularije iz vasi nisem mogel naklestiti.

Danes pa hodijo sem, ojoj, kako so že vsi sivi in skrivenčeni, in gledajo v žaro za steklom, kjer je tisto nekaj pepela, ki ga je od mene ostalo. Zanimivo, vsak najprej pogleda v sliko, ki stoji pred steklom, zgrabi vejico pušpana, ležečo v posodici ničesar in jo v tisti nič kakor pomoči in z ničemer kakor trikrat pokropi proti steklu, za katerim je žara, še kar lepe oblike, vsajena v bel cvetlični obroč, iz katerega se izvijata izpisana trakova: *Dragemu dediju v slovo* na levem in *Oliver in Melanie* na desnem. Seveda je napis v slovenskem jeziku, čeprav mulca ne znata niti stavka v moji materinščini. Vsaj Aleksa, moja hči, je nekaj tega še ohranila v rabi, a sedaj tudi ne bo več nobene potrebe, da bi se obremenjevala še s tem. S kom pa naj se še pogovarja v slovenščini?

Ja, tisti, ki prihajajo kropit, se ustavljajo ob njej in ji stiskajo roko. Ona ne pozna nikogar, vaščani pa vedo, da v črnini ne more biti nihče drug kot Aleksa.

Kje sem že ostal ... aha, ko sem prišel v obljubljeno deželo, ni bilo mark nikjer videti. Z drugimi, ki so se v istem avtobusu kakor sam pripeljali v Berlin, sem stanoval v *heimu*, nekakšni zidani baraki, ki pa je imela tudi vodovod in sanitarije. Tega doma nismo imeli. Pri nas je bil vodnjak, kamor se je natekala deževnica, stranišče na štrbunk pa je bilo zunaj, ob drvarnici.

Huh, to bom pa že povedal, ko pridem domov! sem se veselil.

To pa je bilo v glavnem tudi vse, česar sem se lahko veselil. Delo na gradbišču me je izčrpavalo, urnik je bil zelo raztegljiv in najbolj sem bil srečen, kadar je bilo rečeno: *schlechtes Wetter*, da sem si vsaj nekoliko spočil in postavil na svoje mesto pretegnjene kite in mišice. Ja, saj je bilo plačilo kar dobro, kaj dobro, odlično, a ko so mi odtegnili za stanovanje in druge stroške, je ostalo zelo malo.

Po treh mesecih bi ušel domov, če bi imel dovolj denarja in me ne bi vezala pogodba. Dobro, da je bilo tako, sicer mati ne bi bila preveč zadovoljna; komaj se me je rešila, pa da bi bil že nazaj!

Glej, glej, kako je pa Jože siv! Starček! Pa mlajši je od mene ... koliko ... tri leta? Tako žalostno gleda mojo sliko, kot bi bila ne vem kako dobra prijateljka. Je pozabil, da sem ga nabunkal, ko se je delal norca iz mojih sank. Kar je bilo

res, je bilo res; sam sem si naredil sanke, največje in najhitrejše v vasi in na moje sanke so se navezali vsi drugi, ko smo se s hriba nad našo vasjo kot veter spustili po sankiški progi. On pa se mi je posmehoval, kako so grobo stesane. Sva se dobro premetavala po snegu tistega večera. Sedaj mu je najbrž žal, če se je slučajno spomnil tega.

No, po letu dni v Berlinu sem komaj spravil skupaj za star avto, še težje je bilo narediti izpit. A sem ga in za naslednje letoletne praznike sem se kljub strahu, da me bo pustil na cedilu, le pripeljal v domačo vas. Seveda so mi nekateri zavidali, kajti nemška registracija je pomenila nekaj več. In nekaj več sem se počutil tudi sam, a še vedno se me je držal vonj pooljenega krompirja ...

No, Štefanija, ti, ki si izumila ta nadimek, si tudi prišla. Ne rečem, ti si znala drugače obrniti stvari. Tudi ti si bila v Berlinu, ampak tebi se je poznalo, da si imela poklic in si več zaslužila. Pa še mož je bil zelo skrben in delaven in sta se po sedmih letih vrnila domov, z markami, novim avtomobilom in hiša je že stala na domači parceli.

Jaz, jaz sem pa potem spoznal Gundulo in ... bila sva si podobna ... kolikor sva zaslužila, sva skoraj vse porabila. Kmalu sem se preselil k njej in nekako sva tolkla skozi leta. In Aleksa nama je bila v veliko veselje, če seveda odštejem stroške, ki so nastali po njenem rojstvu. Kar hodijo ti vaščani, kdo bi si mislil ... niso mi nič zamerili, ker se nisem hotel družiti z njimi, ko sem se po upokojitvi nastanil v stari stričevi hiši – naša domača se je namreč sesula sama vase. Gundula je bila nekaj časa z menoj, potem pa jo je le potegnil Berlin in Aleksa. Občasno je prišla na daljši obisk, potem pa spet nazaj, dokler ni pred letom dni ostala tam – mrtva in pokopana na domačem pokopališču.

Glej, tudi Peter je tu in Milena z njim! Eh, saj on tudi ni imel kaj prida od življenja. Ga je menda Milena kar precej okrog prinašala ...

A danes ni pravi dan, da bi o tem razmišljal. Danes je dan moje zadnje vrnitve.

Kar naprej prihajajo novi in novi vaščani, poklepetajo, natiho, da ni slišati v vežico, potem stopajo do stekla in samogibno pokropijo z ničemer in skoraj

bi lahko stavil, da vsak pomisli v sebi: *uboga para pooljana, tako čudno sama je končala, a kaj hočemo, vsi pridemo na vrsto ...*

Sveči ob moji fotografiji brlita, ne vem, če ju je Aleksa prinesla iz Berlina; mislim, da je za vse to poskrbel pogrebnik. Jaz se na fotografiji držim nekoliko na smeh, mislim, da je od tega posnetka že dobrih petnajst let, potem sem s tovrstnim zapisovanjem svojega telesa prenehal. Zunaj je peklensko vroče, meni je pa prav dobro tu notri, v hladu vežice, ki jo senčijo visoka drevesa nad pokopališčem.

Aleksa se nekaj briše, ne vem, če ji je hudo ali ji je le vroče.

Saj posebne navezanosti name ni nikoli čutila, ne bi ji smel zameriti, če ji ne bi pritekla nobena solza. Ampak vseeno mi pa tudi ni.

Ne vem, nikoli nisem pri sebi razčistil, kaj me je naredilo tako trdega, čudnega in vase zaprtega. Res ne vem, zakaj nisem nikogar spustil do sebe. Še lansko leto so me povabili na srečanje v vasi, kjer se vsako leto dobivajo tisti, s katerimi smo rabutali češnje in se sankali. Menda se imajo vedno izvrstno.

Pa nisem ne odgovoril ne šel.

Letos me niso več povabili, pa saj ne bi mogel iti. Dva dni pred srečanjem so me našli v hiši; že dva dni nisem več dihal. Cel hudič je bil okrog moje stare bajte, policija, pa gasilci, pa zdravnik, ki je ugotovil, kar sem jaz že vedel – da sem že dva dni mrtev. Kako so izvedeli, ne vem, najbrž pa je imela Aleksa prste vmes, saj kdaj pa kdaj sva se pa še poklicala.

Sedaj gre pa zares. Pred vežico se zbirajo vaščani. Tiho govorijo med seboj.

Tudi pogrebca že motovilita tod. Eden ima v belo orokavičenih rokah nekakšno zastavo, drugi postavlja mikrofona na plato pred vežico, oba v črnih hlačah in snežno belih srajcah; svečano, ni kaj. Tudi zame sta se potrudila, zame, *pooljenega študenta*.

Oh, še župnik prihaja, tega se pa nisem nadejal. To je pa Aleksa zakuhala! S tem nimam ničesar.

Pevci se postavljajo v polkrog. Tudi to? Aleksa ...

Malo mi gre na smeh, da mi po vseh teh letih samotarstva in izključenosti danes pojejo moje nekdanje sošolke in sošolci ... ampak pojejo lepo, to jim moram priznati, z občutkom, kakor se za pogreb spodobi, pa čeprav vedo, da sem v tej posodi jaz.

Še govor! To je pa proti vsem mojim pričakovanjem. Martin je na kratko povzel moje življenje in se poklonil pred žaro. Pevci so zapeli še eno pesem.

O, ne! Sedaj me nesejo v cerkev! Kaj naj počnem tam, saj je nisem videl znotraj že pol stoletja!

Eh, pooljeni študent, prepusti se, ne upiraj se, ne trudi se, saj bo hitro minilo in nikoli, res nikoli več ti ne bo treba sem noter, se prepričujem.

Začuda pomaga.

Belo orokavičeni prsti nesejo posodo z menoj na pokopališče, kjer je naš grob, zvonovi pa žalostno udarjajo s kladivci ob bron. Spustijo posodo v odprtino, obloženo z zelenim filcem, pevci še enkrat zapojejo, župnik nekaj moli, jaz pa zajadram v brezmejno svobodo brezčasja. Kako čudno, tega sem se včasih tako bal ...

Predstava v mestecu Esge

Franc Vezela

Župan je skočil. Tilen se je zdrznil. Duško je stal ob strani in modro molčal. Stiskal je ustnice. Tilen — nasprotno — ni nehal razgrajati. Župan je zopet sedel.

Kaj je napisal?

Kmalu bom tako znan, da se bodo vsi čudili, da živim v kemični čistilnici. Ah! Župan se je useknil. Kdo mu je kriv? Foto reportažo bodo delali o njem. Kar naj, je skomignil župan in dodal: Pošljite mi onega fotografa! Katerega? Ki bo delal reportažo. Ampak, zdaj ni tema o tem. Za kakšno predstavo torej gre? Tilen je pojasnil: Za vrhunsko. Vrhunska predstava, gospod župan. Blago ga je pogledal, župana, ki je zdaj stal ob oknu in strmел skozenj. Duško si je obrisal nos. Prekletó vreme! Kaj pa ti praviš o tem, Duško? Ti si za stike z javnostjo. Kako se obnaša javnost? Kaj je z njo? Ji lahko zaupamo? Po moje, je počasi skrbno in premišljeno odgovoril stik z javnostjo: Gledano na dolgi rok bi bilo najboljšé, da bi jo zamenjali. Tilen se je pogreznil v naslanjač in čakal. Končno se je župan spet posvetil obema, takoj ko je stopil od okna: Kaj naj to pomeni? Že pred stoletji, je razložil Duško, je nek kralj hotel menjati podanike. Ker so ... Mu srali po glavi, je dokončal župan. Znal se je izražati. Ko je bil čas za izražanje čustev. Ker je nastala grobna tišina, je moment izkoristil priložnost in iz Tilnovega naslanjača se je slišalo: Vrhunske predstave so drage! Naše mestece je premajhno. Treba je ukrepati in izbrati predstavo, ki ne bo tako vrhunska, a bo še vedno na nivoju, ki je vrhunski. Priporočam. Toplo priporočam. Kaj ti praviš, Duško? Ne poznam avtorja, ne poznam predstave, ne poznam gledališča, le publiko poznam. Ta je vsepovsod enaka, je komentiral župan, zdaj spet sede. Več ali manj, je dodal Duško, Tilen pa: Itak nič ne razumejo. Česa ne razumejo? Župan je našpičil ušesa. Umetnosti. In dokler je ne bodo, tako dolgo je vse, kar se ne razume — umetniško! To pa pomeni: drago. Stane. Umetnost stane. Vam je kdo to povedal? Ozrl se je po obeh navzočih in pri tem skoraj neslišno

vzdihnil. Duško je zaznal upor, župan pa je bil manj čuječ. Odkrito povedano: koliko? Dva tisoč. Trajanje? Trajanje? Kakšno trajanje? Umetniškega užitka! Aja to ... kako dolgo traja predstava? Točno ne vem, to je res, mislim pa, da so predstave tam od pet minut do stodvajset. Župan je namrščil čelo. Kako se jim ljubi, je rekel sam zase, gostoma pa: Dva jurja! Ampak ... bo vrhunsko? Za tak denar hočem vrhunski ansambel. Tilen mu ni hotel povedati, da je monodrama. Moral bi preveč pojasnjevati in razlagati. Duško pa še ni bil na tekočem, kakšno predstavo si lahko obeta mestece. Skratka, kaj naj rečem novinarju, je vprašal župana. O ... kemični čistilnici? Župan se je spet osvestil, malo pomislil in takoj zatem odvrnil: Povej, da ... kakor je prišel vanjo, tako jo bo tudi zapustil. Ne razumem. Saj ni kaj razumeti. Tako pač je.

Ljudi se je trlo. Kot vedno, ko je kaj zastonj. Eni so prišli že uro prej. Doma so postorili, kar so imeli, zdaj so pa tukaj. V Rotenturnu, da bodo ponovno priča še eni vrhunski predstavi ob občinskem prazniku in to — kar zastonj! Neverjetno! Zaslišal se je prask vžigalnika. Nekaj sekund kasneje se je pojavil — igralec. Izkazalo se je, da ni igralec, ampak nekdo, ki nekaj išče po odru. Res je iskal. Ko je našel, kar je iskal, je tisto premaknil malo bolj levo. V resnici je to sodilo v igro. Igra se je že začela. Tega nihče ni vedel. Mislili so, da hišnik ali nekdo njemu podoben preverja tehnične podrobnosti scene. Ki je ni bilo. Samo za nekim loncem v ozadju je nekdo nekaj skrival. Publika je potihnila. Slišati bi bilo šivanko, če bi padla na tla. Igralec je potegnil nekaj dimov cigarete in pri tem pogledal proti steni, na kateri je bil napis **PREPOVEDANO KAJENJE**. Hotel je že ugasniti cigareto in začeti s predstavo, a se je ustavil sredi odra, pogledal v publiko in spet potegnil dim. Popolna tišina. Hipnotiziral jih je. Marsikaj storiš za dva jurja evrov. Sploh jih pa ni hipnotiziral, le rulja je nemo strmela na oder in čakala naslednjih korakov. Protagonist s cigareto pa se ni premaknil. Nenadoma je globoko, zelo globoko — de profundis — potegnil vase nikotin in katran, potem pa nonšalantno in z izrazom ugodja na licu začel pihati iz ust kolobarčke. Izpihnil je, kar je mislil, potem pa s sunkovito kretnjo odvrigel čik. Nekam ven je padel. Piskati in tuliti pa ni začelo. To ga je izgleda opogumilo, ker se je končno premaknil. Ne samo premaknil — odšel je proti velikemu loncu evkalip ... oleandra, pardon ... se sklonil in čez nekaj sekund prinesel pred presenečeno publiko — kahlo. Originalno in unikatno kahlo. Bila je bež barve, so takoj ugotovili in zaznali. Presenečenj pa še ni bilo konec. Kahla v

igri za 2.000 evrov! Igralec si jo je ogledoval. Počasi jo je obračal in zdelo se je, da nekaj hoče. Ali želi. Ali čaka ... vsi s(m)o čakali. Kaj dela, se je naenkrat slišalo iz publike. Vsi so se ozrli v radovedneža, nekulturnega in neomikanega, eni so kar v trenutku pokazali prezir in zgražanje obenem. Neomikani je nekulturno vstal, zraven je zaropotal s stolom, da je zmotilo onega na odru, zatem pa je hitro in spretno zapustil prizorišče. Eden manj. Dobro. Gremo dalje, kot da se nič ni zgodilo. Oči so bile zopet uprte v onega s kahlo v roki. Zdaj jo je umetnik položil na tla. Opazoval jo je tudi s ptičje perspektive, naredil je en krog okoli nje, potem pa — si odpel hlače. Ko so kar same zdrsnile na tla in se je dalo opaziti dve kosmati hodulji, je ena ženska zavrnila, druga pa vzkliknila: Neverjetno! Kaj je hotela s tem povedati? Da ji je predstava všeč? Tudi drugim je bila očitno. Ker še vedno niso zapustili svojih sedežev. Še vedno so sedeli kot pribiti in očitno se jim nikamor ni mudilo. Vzeli so si čas. Karlo je prišel tri kilometre peš. Ni mu bilo žal časa. Ljubi umetnost. Na odru pa se je začela odvijati akcija. Monoakcija, no ... tip je torej spustil hlače in pokazal dve kosmati hodulji, ki sta vznemirili najmanj eno gledalko, potem pa ... potem pa ... potegnil je dol še gate in bliskovito sedel na kahlo. Ljudje so navdušeno zaploskali. Temu se reče tudi — aplavz na odprti sceni. Če ne bi bilo aplavza, bi bilo slišati scanje, ker protagonist je takoj začel opravljati potrebo. Tako je bilo slišati samo ovacije in videti umetnika sedeti na kahli. Ta je čakal, da se poleže prva evforija, potem pa je nadaljeval z iztrebljanjem. Najprej se je slišalo kot prdec. Prdec v kahli, če smo natančnejši. Spet je zavladala popolna tišina. Kak balzam za ušesa. Preden je kdo utegnil zaploskati ponovno (za prve ovacije je bil odgovoren Tilen, zdaj pa ga je dogajanje na odru tako prevzelo, da je pozabil — biti navdušen) ... V popolnosti tistega večera se je po nekajsekundnem premoru zaslišalo, kot bi kakec padel na dno kahle. Tip je sral! Vsem na očem. Sral in pri tem očitno užival. Ne le užival. Tudi zabaval se je. Kot čarovnik je potegnil od nekod revijo, jo odprl in začel brati. Bral je tiho, sam zase, zato je nekdo iz publike pozval protagonista: Kaj piše? Zadonel je smeh. Ta smeh je porabil umetnik, ki je medtem vstal s kahle, si obrisal rit in se oblekel. Predstava je uspela. To se je videlo tudi po tem, kako se je priklonil. Celo življenje je treniral priklanjanje, zato mu tudi danes ni bilo težko tega storiti. In to — vrhunsko. Res se je znal priklanjati! Tilen je navdušeno ploskal z ostalimi. In bil je zadovoljen sam s sabo. Mesto potrebuje kulturo, da, da, sicer je samo naselje ... res bi pa lahko malo dlje trajalo. A potem bi bilo dražje, je takoj pomislil. In župan se ne bi strinjal.

Duško je gledal za odhajajočimi in rekel prijatelju: Res vrhunsko sranje. Ampak Vezela bi se usral tudi za pol manjšo ceno. Če bi mu rekel ...

Odvisno kake volje bi bil, mu je odvrnil prijatelj.

Povprečnica

Marija Vesel

Življenje ženske, ki se utaplja v povprečju, zaznamujejo vnaprej predvideni mejniki. Z mano ni nič drugače. Morda ti mejniki prav tako kot mene pretresejo moje najbližje, zame osebno pa je bil najbolj revolucionaren tisti, ko me je ob misli na letnico rojstva začelo kljub višku energije in odobravanju osebe v ogledalu nažirati spoznanje, da mi bo življenje spolzelo mimo, ne da bi ga sploh v polnosti zaživela.

Moja odločitev je bila jasna: »Stop! Dovolj si se razdajala za druge! Prišel je čas, da postaviš sebe na prvo mesto, da storiš nekaj zase. Nihče se ne bo zavzel zate, če se ne boš sama. Razvajaj se! Imej se rada ...«

Deležna sem bila vse podpore ženskega življenja, ki je šel na življenjski poti skozi to fazo, in našel se je celo kak razsvetljeni predstavnik moškega spola, ki me je spodbujal.

Tuhtala sem, kako doseči zeleno stanje. Kako, če ne s prebiranjem motivacijskih knjig ter z obiskovanjem tečajev in delavnic, kjer si lahko izmenjuješ izkušnje z drugimi udeleženkami. Prav zares, kajti moškega predstavnika tam nisem srečala.

Moja nočna omarica se je šibila od knjig za osebno rast. Novo znanje o sebi sem črpala z velikim zanosom in vame se je zajedlo blaženo prepričanje, da sem po duhovni plati presegla vse svoje bližnje, sosede, znance in prijatelje ter pristala na ravni višje zavesti.

Dolgotrajnih seminarjev se nisem udeleževala. Preveč časa, truda in napora so zahtevali. Kratka srečanja so bila kot nalašč zame. Tako sem nekega popoldneva izgubljeno krožila z avtom na obrobju mesta. Ob pomoči naključnega mimoidočega mladeniča, ki je na svojem mobitelu že premogel internetno povezavo in s tem tudi zemljevid, sem se znašla na dvourni

delavnici, ki mi je najbolj ostala v spominu. Kajti mladi motivator nam je dal zanimivo nalogo. Na list papirja smo morali napisati svojih deset strahov, ki nam hromijo življenje.

To zame ni bila težka naloga:

- *strah me je javnega nastopanja,*
- *strah me je, da se bom osmešila,*
- *strah me je neuspeha,*
- *strah me je odgovornosti,*
- *strah me je globoke vode ...*

In tako naprej ...

Na drugi list smo iz teh strahov izpeljali pozitivne afirmacije. Zgoraj omenjeni strahovi so se

v pozitivni podobi glasili takole:

- veselim se javnega nastopanja,
- veselim se, ker me občudujejo,
- veselim se, ker mi gre v življenju na bolje,
- ponosna sem, da si upam prevzeti odgovornost,
- komaj čakam, da zaplavam v globoko vodo ...

»Doma napolnite lavor z vodo, vzemite vžigalnik in list s strahovi, ga podrite nad vodo in zažgite. Pepel bo popadal v vodo. Vodo potem zlijte v straniščno školjko. Tako boste s pomočjo vode in ognja simbolično opravili s strahovi. List s pozitivnimi mislimi nalepite nekam na vidno mesto, da si jih boste večkrat prebrali,« nam je velel motivator.

Nisem ga ubogala. Kot bi bil strah moj varuh, moj partner, moj zaveznik, ki me zadržuje v varnem zavetju ugodja, kakršnega nudi le nepripravljenost prevzeti odgovornost za svoje življenje.

Več kot leto dni sta oba lista ležala skupaj z drugimi papirji pod knjigami na moji nočni omarici, ko sem se končno zganila. S težko muko sem se namenila odplakniti svoje strahove vsaj na simbolni ravni.

Tudi v stvarnosti sem imela težave z njimi. Ogenj me je oplazil po prstih in napol pogoreli list sem spustila v lavor.

»Strahovi me nočejo zapustiti,« me je prešinilo.

Nekaj strahov je bilo še jasno vidnih. Da mi ne bi ostali v nadaljnjem življenju, sem izvlekla ožgani list iz vode, ga osušila s fenom in znova zažgala nad vodo. Spet sem si osmodila prste, a vztrajala sem in uspelo mi je tekst izničiti z ognjem. Vse strahove je nazadnje odplaknila še straniščna školjka. Morala sem večkrat potegniti vodo iz kotlička, preden so izginile vse zoglenele krpice papirja in mojih strahov.

S težavo je torej vendarle šlo. Zdaj sem vzela list s pozitivnimi afirmacijami, ga glasno prebrala in odložila. A ne na vidno mesto, temveč nazaj pod kup knjig.

Delavnic za osebnostno rast se ne udeležujem več in motivacijske knjige me več ne zanimajo. Pred mano so novi mejniki — taki, ki doletijo starejše povprečnice.

Ne vem, kam sem založila pozitivne misli z nočne omarice, saj jih tam ni več. Vem pa, da so v moji glavi še vedno strahovi. In pridružili so se jim novi. Življenje povprečnice pelje po razriti cesti.

Vstop v tretje tisočletje

Anica Vidmar

Sem Maja, tista nevidna vašim očem. Opazujem spremembe v naravi. Ni enostavno zdaj, ko je že toliko iznajdb in novitet za "boljše" življenje.

Nenadoma nastane tišina.

Nikjer ni slišati niti komarjevega brenčanja, kaj šele glasu motorja, izdelka človeških rok. Sama sem in navajam se na popolno tišino.

Na kupih so zložene smeti. So to smeti? Ne vem. Videti je tako, kajti nikogar ni, ki bi karkoli nakopičenega uporabljal. Po tleh ležijo kupi pločevine, plastike, opeke in vsemogoče druge človeške iznajdbe.

Nebo prekriva siva koprena. Sonce se skriva za njo. Reke so umazane. Trava rumeni. Drevesa se suše. Umira narava. Vse objema tišina.

Čas odteka.

Sonce sije z neizmerljivo jakostjo. Svoje vroče žarke usmerja v kupe navlake, ki ležijo po zemlji kot nek novi *sodobni pridelek*. Glej, no, glej, sonce topi odpadke, spreminja jih v prah. Čudež? Veter lahko piha in odnaša prah daleč stran. Z druge strani tudi piha. Oba vetra prenašata prah, prvi ima rdečo barvo, oni drugi je zelen. Že vidim premikanje rumenega prahu. Vsi se mešajo in počasi odlagajo na prazno zemljo. Sonce žge zemljo in uničuje vsako kal, ki pokuka iz nje. Zemlja postaja gola, prazna, rjava.

Tišina, sonce, zemlja. Kje pa je voda, se nenadoma vprašam? Ne vidim je. Je še pod zemljo?

Ho, ho, glej, glej, nekdam sivo nebo se spreminja. M o d r i. Čudovito, take barve neba še nisem videla. Zemlja je čista, prazna in enotne rjave barve. Sonce ne žari več. Sežgalo je, kar je bilo potrebno. Zdaj je spet na nebu v

svojem naravnem sijaju. Napredek: čista zemlja, modro nebo in toplo sonce.

Čas je neizmerljiv. Nočni vetrovi so razgibali pokrajino. Zemljo so nanosili v nekakšne hribčke in hribe. Spremenili so jo v zavetju nočnega dežja in luninega sija.

Opazujem drobne bilke, ki pronicajo skozi zemljo in ji spreminjajo barvo. Vsako uro je drugačen odtenek. Zjutraj še rjava, zdaj opoldan že mešanica rjavo-zelenega odtenka.

Še vlada tišina. Na ušesa mi prihaja neka čudna melodija. Ta me vznemirja v moji že osvojeni tišini. Čakam presenečenje.

Zvečerilo se je. Melodija je še vedno prisotna. Ne vem, kaj pomeni in kaj prinaša.

Nov dan, novo presenečenje. Včeraj melodija, danes šumenje. Obračam glavo v vse smeri, a ne vidim, kaj pomeni ta šum. Trava je čez noč močno porasla. Tu in tam so pognala drevesa. Vendar ni živali ne ljudi. Še vedno je le trava in nekaj dreves.

Čakam.

Pričakala sem. Iz hriba v dolino teče reka polna vode. Čudovito šumi. Njena barva je modra, prozorna. Preštevam kamenčke v njeni strugi. Glej, glej, tudi ribica je v njej.

Kdor čaka, dočaka.

Dočakala sem novo tisočletje. Prebujenje v nov, lep in čist svet. Nič ni ostalo od starega, zapackanega s človeškimi izumi, odpadki in strupi najrazličnejših oblik.

Tukaj in zdaj se začanja novo obdobje.

Bodo znali spoštovati in biti soncu hvaležni za njegovo delo, *uničenje trupene človeške navlake*, vsi ti, ki prihajajo in vstopajo v tretje tisočletje?

Jaz. Ti. Ona.

Melita Vidovič

»Četrtek ena roza, ena rumena in polovico rdeče. Ali pa je danes petek?« se je glasno vprašala starka, ki je sedela na robu postelje in v dlani stiskala mavrični trio tabletk.

Odložila je škatlico z zdravili na posteljo in iz predala ob postelji vzela torbico. V njej je začela iskati koledarček. Nekajkrat je segla v globino bež torbice in med množico papirčkov iskala dokaz obstoja četrтка. Kljub vestnemu zlaganju listkov in brskanju v reviji na postelji ji koledarčka ni uspelo najti. Torbico je porinila izza blazine in preiskala še predale v predalniku, a ga tudi tam ni našla. Za hip se je uzrla na steno, a žebliček je bil prazen. Nato je z mize v roke vzela telefon. Brez reda je začela tipkati po tipkovnici. Po nekaj poskusih je telefon vrgla na tla in jezno zavpila: »Prekleti telefon!«

Vidno razburjena je sedla nazaj na posteljo in začela zlagati tabletko nazaj v škatlico. Zazvonilo je pri vratih.

»Kosilo? Kosilo mi vozijo v ponedeljek, sredo in v petek. Bedak!« je vzkliknila in stopila do domofona in vanj zavpila: »Prosim! Kaj je?«

»Jaz sem, mami,« ji je iz reže odgovoril nežen glas.

Globoko je vzdihnila, odprla s ključem ključavnico in takoj odhitela nazaj do postelje.

»Zdravo, mami,« je veselo pozdravila hčerka, ki je z vstopom skozi vhodna vrata videla mamo sedeti na postelji z revijo v roki. Odložila je veliko plastično vrečko ob ogledalo na tla hodnika in pogledala v dnevni prostor, h kateremu je bila priključena kuhinjska niša.

Starka je, ne da bi dvignila pogled, odvrnila: »Zdravo.«

»Mami, kaj je? Zakaj tako grdo gledaš?«

»Tega telefona ne bom več imela. Odnesi ga!« je grobo odgovorila.

»Ampak, mami, to je že peti telefon, ki ni v redu. Vsak ima nekaj, kar te zmoti v uporabi.«

»Danes je četrtek, a ne?« je odrezavo vprašala.

»Na koledarju piše. Saj si kljukaš dneve, kot sva se zmenili, a ne?«

»Ne vem, kam sem odložila koledar. Na steni ga ni.«

»Na steni ga nisi hotela imeti. In tudi namiznega koledarja nisi hotela imeti. Zato sem ti kupila takšnega za v denarnico.«

»V denarnici. Aha!« je vzkliknila starka in v hipu zgrabila torbico za blazino na postelji. Čez nekaj trenutkov je brala s kosa papirja.

»23. marec Jasminin rojstni dan, 28. marec Ivin rojstni dan.«

»Res je, mami. Moji dve hčerki bosta imeli v prihodnjih dneh rojstni dan.«

»Zakaj pa imam 18. oktober označen z križcem. A ima kdo takrat rojstni dan?«

»Jaz, mami,« je osuplo odgovorila hčerka. »Saj to veš, a ne?« je nadaljevala.

Starka je bila nekaj trenutkov tiho, potem pa je vprašala: »Je prav, da je orhideja na okenski polici?«

Hčerka se je postavila pred starko in nemo zrla v njeno obličje. Šele ko je starka ponovno vzela v roke revijo, se je hčerka namenila na hodnik, pobrala prej odloženo plastično vrečko in jo prinesla v kuhinjo. Odložila jo je na pult in začela glasno brskati po njeni vsebini.

»Prinesla sem ti radio. V soboto, ko si bila pri meni, si rekla, da bi ga imela.«

»Ne rabim radia. Kupila si bom kavč, takšnega kot imaš ti! « je odsekala starka.

»Mami, moja velikost kavča ne gre v to stanovanje!« je jezno odgovorila hčerka in začela s prsti stiskati radio v roki.

»Glavno mesto Kostarike je Tegucigalpa?« je vprašala starka, ki je medtem že reševala križanko v reviji.

»Ne vem, mami. A si danes že kaj jedla?« je nestrpno vprašala hčerka.

»Ja.«

»Pult je čist in suh.«

»Me kontroliraš? Nisem nora. Potem boljše, da greš!«

»Mami, nimam te za noro, le skrbi me zate in tvojo nizko težo. Si še samo kost in koža.«

»Ne skrbi zame.«

Hčerka je radio zalučala nazaj v vrečko, da se je iz njene notranjosti zaslišal žvenket steklenic, se obrnila k materi in z mirnim glasom nadaljevala: »So okusna kosila, ki ti jih vozijo?«

»V redu so. Samo juhe so zanič.«

»Razumem, ampak ...« je začela hčerka, utihnila in se zagledala v tla pred seboj. S telesom se je nagnila pod mizo, pobrala predmet, ki je ležal ob nogi stola primaknjenegega k mizi.

»Kaj si naredila s telefonom?« je hčerka osuplo vprašala in kazala v eni roki baterijo in v drugi preostali kos telefona. »Ne maram črne barve. Si bom kupila belega.«

Hčerka je utihnila, si pokrila obraz z dlanmi in globoko vdihnila. Ko je odprla oči, je s solzami v očeh sestavila telefon v celoto in vprašala:

»Mami, če kdaj ne veš, kateri dan je, poglej na zaslon telefona. Na njem ti piše datum in dan.«

»Ja, saj vem. Bom potem poiskala PIN in si sama vklopila telefon.«

»Nočeš, da ti pomagam?« je odgovorila hčerka in odložila telefon na mizo.

»Ne.«

»OK,« je bil kratek in trd odgovor hčerke, ki je medtem spet brskala po vrečki v kuhinji.

»Spekla sem ti lešnikove trikotnike.«

»Najraje imam lešnikove trikotnike,« se je nasmejala starka.

Hčerka se je obrnila k pultu in zajokala. Starka se ni odzvala. Listala je revijo in v naslednjem trenutku skočila z revijo v roki s postelje in stopila do hčerke pred kuhinjski pult.

»Glej! Operacija srčne zaklopke!« je kazala sliko iz revije.

Hčerka si je obrisala solze, se obrnila k starki in si na obraz spet narisala nasmešek:

»Vidim, mami, a nočem se o tem pogovarjati, ker si se odločila, da ne greš na operacijo.«

»Ne grem, ker vem, da se ne bi več prebudila.«

»Ne bom znova odpirala tega pogovora. Bom nama raje skuhala kavo.«

»Kava je že kuhana. Na štedilniku v rdeči posodi. Jaz jo že imam. Skodelice so na polici nad hladilnikom!« je rekla starka in se usedla nazaj na posteljo.

Hčerka si je brez besed poiskala skodelico, si nalila preostanek kave in med srkanjem črne tekočine požirkov v tišini opazovala starko. Šele ko je odložila prazno skodelico v umivalnik in se usedla k materi na posteljo, jo je starka pogledala v obraz.

»Mami, nekaj dni me ne bo k tebi. Mira in Irena sta obljubili, da medtem prideta.«

Starka se je nasmehnila in v znak strinjanja pokimala z glavo. Hčerka jo je močno stisnila v objem. Brez besed je nato vstala, pobrala vrečko s pulta in odšla.

Ko je hčerka za seboj zaprla vhodna vrata, je starka pobrala z mize sestavljen telefon in se usedla na stol ob mizi. V torbici je poiskala košček papirja in odtipkala številko. Ko je skušala odkleniti zaslon, se je prikazala samo tema.

»O, moj bog!« je glasno vzkliknila in telefon vrgla nazaj na mizo. Ob tem je sunkovito vstala, zaradi česar je izgubila ravnotežje. Padla je na tla, in šele ko je s tresočimi rokami našla stol ob mizi, je zmogla vstati. Popravila si je ruto, ki jo je imela zvezano okoli vratu in se ob tem obrisala čez usta. Roka ji je padla v praznino ustne votline. »Joj!« je bil glasen vzklik, ki jo je spodbudil, da je s copati hitro odrsala do kopalnice, kjer je v ogledalu nad umivalnikom zagledala svoj obraz. V snopu svetlobe, ki je svetila z luči nad njo, so se oči pogovarjale s podobo iz ogledala:

»Temni podočnjaki, redki lasje, zaorana koža so daleč od vesele, nagajive deklice, ki teka po domačem vrtu in išče hrošče pod kamni. Preproga otroštva se v sanjah vedno zvije v premikajoč avtobus, ki z vzmetmi drži moje žensko telo zvezano na sedež. Teža oblaka nad menoj me stiska k tlom in odnaša v praznino brez ...«

»Zob!« je na glas starka dokončala stavek, a še preden je v praznino dlesni iz kozarca posadila zobno protezo, se ji je iz ust izvil globok izdih, ki je spraševal stene stanovanja:

»Kdo sem? Kaj postajam? Nočem starkine tolažbe iz ogledala! Nočem čutiti njenega nemočnega pogleda! Kdo sem bila? Nekoč sem bila Ti – samosvoja, neodvisna Ženska v nenehnem boju s seboj in s svetom. Nenehno skrivanje nemoči je bilo naporno. To težo bivanja sem skupaj z Deklico zaklenila v majhen kovček in nisem nikoli dovolila, da bi katera od njiju jokala kjerkoli drugje razen v sanjah. A ta kovček v meni tli in čaka ... a Jaz zmorem odpreti ta pokrov? Pobožati Deklico? Odvzeti Ženski breme? Osamljenost pod pokrovom me boli. Boli do drobovja in trga kosti Realnosti. A v primežu žalostnega otroštva se možgani naučijo ohranjati bivanjski somrak. Bivanjski somrak v glavi zastira svetlobo. Zastira mi pogled v ogledalu.«

Starka je zaprla veke in postavila roke v zavetje pod pipo. S curkom vode, ki se je zbrala v kotanji njenih dlani, si je umila obraz in s copati oddrsela nazaj v sobo. Sedla je v vdolbino na postelji in se z glavo obrnila k oknu brez zaves. Skozi meglo cvetočega drevja se je zagledala na cesto jeklenih kolibrijev. Ob tem je zožila oči v tanko režo, da bi se obvarovala pred brizganjem hrupa, ki je silil v tišino njenega stanovanja. A ta tišina je bila le opna, znotraj katere so stene govorile:

Ni ravne poti. Ni bližnjic. So samo ovinki in zavoji.

In so trenutki, ko je treba na novo začeti, in stvari, ki jih je treba drugače dojeti.

In vztrajati.

Vsak dan.

Vsak dan vstati in verjeti, da sonce sije tudi zate.

Vsak dan se truditi zbiti džunglo raztresenih besed v razumljivo poved.

Vsak dan računati, meriti, pospravljati in prestavljati zdravila, torbico, križanke v predal.

Vsak dan jesti.

Vsak zvečer pred spanjem umiti si noge in tablete v mavrični trio zaviti.

Vsak dan znova.

In vztrajati do znanega konca.

In ko ne znaš več reči besedo Tebi, Njej in še komu, ki nasproti pride?

Potem bo nekdo vsak dan te hranil, preoblačil, prestavljal copate in torbico izza blazine.

A tako pač je.

Ugašam.

Življenje je krhko.

Zato hčerke, bodite nežne z menoj in vedite, da četudi ne bom več prepoznala vaših ljubečih obrazov, bom do zadnjega diha čutila vašo ljubezen.

Ljubezen je edino, kar ostane.

Po starkinem licu so spolzele solze, ki so se razbile v zvoku zvonca, ki je prerezal opno tišine in njenih misli. Starka si je obrisala obraz robcem in odšla do domofona. A še preden je mogla karkoli reči v režo, je zaslišala cvileči ženski glas: »Pozdravljeni, gospa. Kosilo. Danes je petek!«

Knjiga utisaka

Vladislav Vlahović

Nije tu bilo mnogo filozofiranja, već je sve išlo po protokolu. Priloženi su vijenci i cvijeće, održan je prigodan govor, pročitani telegrami podrške, obećana pomoć i spomenik, a onda - pilo se, jelo se, a ništa se nije plaćalo. To bi, otprilike, mogao biti preliminarni izvještaj sa postradalog područja. Sve je djelovalo kao da je u našim glavama davno zamišljeno, a potom mjesecima uvježbavano, kao nekad sletovi, iako je područje iznenada postradalo. Uostalom, ako je tu i bilo kakvih propusta i nepoznanica, onda je to jedino čudna okolnost pod kojom sam se i ja, kao jedini preživjeli, našao u protokolu među tako otmenim svijetom, u epicentru postradalog regiona. Sve vrijeme dirljivog zvaničnog naricanja i kukanja za postradalima strepio sam od mogućih novih žrtava, ali me to nije spriječilo da smišljam kako da i ja progovorim koju sa Gazdom, kako bih iznio neka svoja viđenja mogućih novih stradanja na mapama tragedija već ucrtanog područja, kao i prihvatljivih rješenja za buduća tradicionalna obelježavanja ovog značajnog datuma u istoriji najvećih lokalnih katastrofa. Iako sam neprekidno nastojao da saznam kako se Gazda zove, nije mi to polazilo za rukom, jer ga nije niko drugačije oslovljavao, što mi je bio dodatni motiv, pa odlučih da se nametnem s odvažnošću jedinog preživjelog. Otpočeh: „Uvaženi gospodine Gazda, nijesam uspio da vam zapantim ime, (zbog kontuzija kojima sam umalo podlegao), ja sam jedini preživjeli, znate ...” „To je jedino pomatno što ti se omaklo u životu, pa nijesi zapamtio,” odbrusi mi Gazda čačkajući zube i dodade: „Kamo sreće da si i ti na spisku ovih neidentifikovanih, da lakše izvještaj završim. Ti si najveća nesreća ovoga kraja, jer tvoj slučaj već negativno utiče na obim dodijeljene humanitarne pomoći i moralne podrške. Zato je najpametnije da zaboraviš da si ovdje, pošto nema drugih svjedoka, razumiješ ... A da si spreman išta učiniti za ovaj kraj i svoj narod, trebalo bi sam da se sjetiš, pa da se lijepo ubiješ.” „Da, u pravu ste, ovaj ...” pokajnički rekoh, nakon čega nastade tajac.

Gazda pogleda na sat, pregleda poruke na mobilnom, podrignu i protežući se

reče: „Eto, to bi bilo to za danas. U novinama neka stoji da su ovi zaista postradali, da je najviše neidentifikovanih, zbog čega je najpraktičnije rješenje masovna grobnica. Sudeći po uzrujanosti stranih posmatrača, sa stradanjima još nije gotovo. Na sreću, pardon, nažalost, nema preživjelih, čime je naša misija poprimila na značaju ...”

„A sada ne bi bilo loše da se razilazimo, ako nema ko šta da pita.” Opet tajac. U momentu mi se učini da svi gledaju u mene, kojeg ustvari nema, kako me je Gazda maloprije ubijedio. Pomislih: što god da mi se desi, uklapa se u izvještaj sa postradalog područja, pa bezglavo promucah: „A knjiga utisaka, ovaj ...?” Gazda me s odobravanjem pogleda i kao da blago klimnu glavom, što je bilo dovoljno da već u sledećem trenutku ugledam šefa sale gdje dolazi sa Knjigom ispod miške, u namjeri da je elegantno otvori i stavi pred Gazdu, ali mu on dade znak pogledom i Knjiga se za tren nađe ispred mene. Pomiren sa sudbinom, sada već daleko ležernije, primakoh Knjigu, kao da sam to i očekivao i suočih se sa bjelinom prazne desne strane i čitkim zapisom na lijevoj: „Ovo nema nigdje do ovdje, a ovdje je bilo sve kako valja.” U potpisu je satjalo „Kum”. Odmah potom, desnu ruku stavih na potiljak (jer gazdini ljudi u crnom bili su na oprezu), a lijevom, strogo sa dva prsta, izvidih olovku iz unutrašnjeg džepa i značajno pogledah Gazdu. Prilično sigurno i koncentrisano upisah: „Ako je jedini način da u ove krajeve svrate ovakvi ljudi, daj bože da uvijek stradamo.” „Gazda je Bog,” dodadoh i odvažno poturih Knjigu ispred Gazde. Dok je udubljeno gledao u ta dva retka, svi ostali su gledali u patos, a samo šef protokola, sa zaprepašćenjem, u mene. Dvojica Gazdinih momaka su mi se u trenu stvorila iza leđa i sa nestrpljenjem čekali signal.

„Idemo,” reče Gazda, dajući mi znak da ga sačekam, a svi ostali, skoro u stampedu, pohrliše prema jednom od izlaza. (Kasnije sam čuo da to nije slučajno i da Gazda, iako nije sujevjeran, nikada ne sjedi u objektima gdje su ulaz i izlaz na istom mjestu, iz uvjerenja da tu u čudnim okolnostima može da se deli, da nema izlaza). „Vidiš, ima Boga,” reče. „Dobro je da nijesi postradao, a malo ti je falilo. Druga je stvar šta treba da stoji u novinama, jer narod je osjetljiv samo na katastrofe. Djelimična stradanja su prihvatljiva i ne bude kolektivne emocije. Svaki preživjeli je kamen o vratu, jer se u nekim nepredviđenim okolnostima može pojaviti kao svjedok, a gdje ima svjedoka tu se može saznati šta je bilo, a gdje se može saznati šta je bilo ja ne idem,

razumiješ ... Nego da se vratimo ključnom problemu. Da, da ... Gazda je Bog ... To si potpuno pogodio. Doduše, i ono prvo je tačno, ali ono se isključuje ovim drugim. Jer, Bog zna kad i gdje treba da dođe. Katastrofa nije uslov, ali je poželjna, razumiješ ... I ubuduće bez emocija, shvataš ... Mora neko i da strada, razumiješ ... Od danas, tvoje nije da misliš, već da razmišljaš dok vodiš knjigu utisaka, shvataš ... I to pošto se dobro nakrkaš, razumiješ ... Bilo nas, biće stradanja i postradalih područja, shvataš ... Za slučaj da se ja ne pojavim na postradalom području, nakrkaj se dobro i bježi glavom bez obzira, prije nego ko pomene knjigu utisaka, jer bez mene to je podvala, razumiješ ... Zavjera, shvataš ... Tek ako ja dođem, to je prava katastrofa, razumiješ ... Ali im posle ne gine opsežna pomoć, shvataš ... Ako si imalo bistar, s tvojim stradanjem je završeno. Svakog dvadest petog u mjesecu, potražićete moji momci da te isplate. A ti vodi računa, šta ja kad mislim, da tako upisuješ, kako bi bilo sve kako valja, kao na primjer danas, da te moji momci ne traže i nekih drugih datuma, shvataš ..."

Ministrstvo kanalizacijskih podgan

Primož Vresnik

Ni bilo štirih apokaliptičnih jezdecev na spregled. Niso prijezdili. Vse, kar je človeštvo opazilo v zadnjih letih, je, da so se podgane pomnožile do neslutenege števila. Podgane so se dodobra zakotile na vogalih mest. Množile so se na hodnikih kanalizacijskih odtokov v velemestih. Ampak red glodalcev je čistil okolico. Bile so učinkovita okoljevarstvena stranka, ki je še delovala, preden se je človeštvo soočilo s porabljenimi viri za svoj obstoj. Narava je zaradi onesnaženosti odpovedala, ne more se več obnavljati. Vsi štirje kozmični elementi so zastrupljeni. Voda in zemlja. Zrak in ogenj. Pričelo je primanjkovati vode. V Evropi so pričela cveteti podjetja, ki so na svetovni trg po zasoljeni ceni pošiljala vodo. Ugasli ognjeniki so dvignili iz globin lavo, ki je pričela mezeti iz črnih zemeljskih žil. Zrak je bil poln plinov. Še posebej v azijskih mestih je bil ogenj zelen. Ostanek človeštva ni več verjel v znanstveni napredek, temveč je pričel obnavljati poganske templje, ki bi pomagali obnoviti izčrpane, porabljene vire in pozdraviti zemljo. Staroegipčanski misteriji v zvezi z obnovo in plodnostjo zemlje je imel čedalje več privržencev. Pozabljeni grški bog zemlje Antej je obnovil v Evropi svoj kult. Res, podgane so se pričele dvigovati in množiti. Podgan je bilo več, kakor človeštva. Vedno bolj bistre so postale. Vedno bolj sodelovalne. V njih je gen napredoval in novi rodovi podgan so pričeli po človeško misliti in čustvovati. Ponekod so ustanovili ministrstva. In najmočnejša po svoji dejavnosti so bila ministrstva kanalizacijskih podgan. Na škripajočih kovinskih izveskih kanalizacijskih odtokov je pogosto pisalo: Ministrstvo za okolje in prostor. Varstvo osnovnih virov. Čiščenje in komunala in podobno. Ministri in podaniki, uradniki in podganji delavci v služabniškim livrejam podobnih oblačilih. Ministri so imeli perike in salonske frake. V Londonu so bile podgane najbolj salonsko in gizdavo oblečene. Na velemestni način so se navadile že v devetnajstem stoletju, ko tretjega tisočletja seveda še ni bilo na obzorju. V genih so londonske podgane nosile čut za velemestno življenje. Spodnji kanalizacijski dom je bil povsem za podganjo demokracijo. Čut za ekonomijo, odgovornost do okolja in

učinkovitost delovanja je prinašal naslednji slogan: Kar človek onesnaži, podgana snaži, in krožil je tudi drug posmehljiv rek: Ne bodimo kakor ljudje, saj smo vendar podganji rod.

V tretjem tisočletju so določene živalske vrste napredovale. Človeštvo pa svoje krivde za ekološko katastrofo ni priznavalo. Zaman so udarjala kladivca v sodnih dvoranah pravne organizacije Za kongres Zemlje. Odgovornost za iztrošenost in porabljenost virov ni priznaval nihče. V Sloveniji denimo levica krivi desnico za nastali položaj. Desne stranke so prst uperile v levo. Referendume za smeti so parlamentarne vlade predlagale ljudem. Evropska komunala je zaradi nizkih plač venomer stavkala. Pariz se je dušil v polnih smrdljivih kantah in tudi tam so delavci stavkali po več tednov. Smrad, neznosen smrad se je dvigoval v nebo in v nebo naj bi poletela velika selitvena plovila. Človeštvo se je pripravljalo na selitev na drugi planet. Velik del človeštva se je pripravljalo na odhod. Namensko so varčevali za ta odhod. Človeštvo je na drug planet neslo predvsem čip kartice. Premoženske in življenjske čipe, ki so nadomeščali fizično težo in fizično resničnost. Maloštevilni bodo ostali na zemlji in pomagali pri obnovi naravnih virov. Če bo vse po sreči, se bo narava pričela obnavljati leta 2084. Pogoj za to pa je, da je na zemlji manj človeštva. In tako je skozi rešetke kanalizacijskega odtoka pogledalo podganje oko proti stolpu Big Bena. Podganje oko se je lesketalo v jutranji svežini. Moč aprilskega jutra ni pojenjala, čeprav je bilo velemesto zastrupljeno. A v to navidezno spokojnost, v katero utrip Londona zaide v zvočni podobi šuma in prasketa, sta vdrla močan trušč in hrup. Nekaj tonska kepa maščobe je zamašila velika rešetna vrata, ki so vodila v podzemlje kanalizacije. Komunalna služba je s kislino pričela topiti maščobo, ki se je dodobra zagozdila v tunelu, ki je bil drugače dobro obsijan z dnevno svetlobo. Sedaj pa je bil črn kot noč brez zvezd. In ko se je maščoba stopila, se je pred komunalnimi delavci pojavil zastrašujoč prizor, ki bi ga, če ne bi bil povezan s tragiko, imeli za umetniškega. V viktorijanskem ogledalu se je gledalo truplo. Starinsko ogledalo je v odtok prinesla čudna usoda. Ogledalo je bilo na več mestih počeno in škrbasto; z odlomljenimi kosi stekla, tako da se je v ozadju ogledala odpirala temina iverke. V robovih je bilo zavešeno s starimi pajčevinami in sprhnelimi satovji os.

Kljub popačenim in zamazanim podobam v ogledalu se je v spodnjem delu ogledala jasno videla zabuhla in od vode napita ženska glava nedoločene

starosti. Človeška glava je bila podobna polni luni. Oči pa so bile, kakor da so žive. Steklene oči na obrazu porcelanaste punčke. Truplo niso razžrle podgane ali miši in tudi krokarji ji niso izključevali oči. Ženska je bila oblečena v belo poročno obleko. Komunalni delavci niso vedeli: ali je to izložbena lutka ali človek ali pa pol človek pol stroj, kar je trenutno trend najnovejšega znanstvenega prizadevanja. Kiborgi. Ko je eden izmed delavcev, Syd po imenu, nehote stopil na daljinski upravljalec, se je ta ogromna pupa postavila na noge. Oddahnilo se jim je, saj ni šlo za človeško truplo. V odtoku londonske kanalizacije se je na noge postavila ženska kiborg. V njej se je predramil govorni mehanizem. Obrnila se je proti navzočim in jih nagovorila: »Odhod na tuj planet? Neodgovorno. Zasvinjali smo in se sedaj nagrajujemo z odhodom na tuj planet, kakor da odhajamo v toplice.« To je bil tekst iz drame Za vrečko smeti. Dramo je uprizarjalo neko protivladno gledališče iz predmestja West Sidea in s svojimi uprizoritvami razburjalo plemstvo in višji srednji razred. Vladni agenti so spravili nezaželjene umetniške kiborge v zaklonišča, zapuščene hangerje, odtoke in temne prostore deponacij. Vzeli so jim napajanje in jih zvito odstranili z družbenega prizorišča. Za nalašč. V tej potuhnjeni akciji seveda niso nikogar obvestili. Pokvarjen govorni mehanizem pa je vztrajno in precej glasneje ponovil svoje stališče: ZASVINJALI SMO IN SE SEDAJ NAGRAJUJEMO Z ODHODOM NA TUJ PLANET, KAKOR DA ODHAJAMO V TOPLICE. Komunalni delavci so se strinjali s takšnim pogledom in so umetniškega kiborga pustili na ulice Londona. Kiborg se je s težavo premikal, ker ni imel pravega napajanja in ni bil ustrezno oskrbovan, hranjen s prehranskimi kemikalijami, vendar je njegov glas vpil z močjo in na višini gasilskega megafona. V nebo so se dvigovala transportna plovila podjetja Odhod in pol človek pol stroj je v nebo vpil: »Zasvinjali smo, zasvinjali smo ...« Nekaj sto protivladnih demonstrantov je z navdušenjem sprejelo oznanjevalca stanja, kakor so hitro imenovali žensko umetniškega kiborga. Mar jih nismo onesposobili, jim vzeli napajanja in zmanjšali kemične hrane, so se spraševali vladni agentje, ko so uzrli protivladni element, ki širi na ulicah resnice, s katerimi so se zasebno strinjali, javno pa jih preganjali. Niso je mogli več onesposobiti, umetniške robotkinje. Protestniki, ki so bili proti odhodu, so jo ščitili in vzpodbujali. Plemstvo je z vesoljnih ladij gledalo na protestnike s transparenti. »Spet ta drhal z irokezami, z West Sidea, ali nimamo učinkovite službe javnega reda in miru,« so drug drugega nagovarjali. Množica pa je angleško nacionalno bodrilo spremenilo v protestni vzklik: »Bog obvaruj

Anglijo in pospravi vrečko smeti, bog obvaruj!« In tako je skozi rešetke kanalizacijskega odtoka pogledalo podganje oko proti stolpu Big Bena. Lesketalo se je podganje oko v prvem večernem mraku. V svetlobi zahajajočega sonca nad visečim mostom. Moč aprilskega večera ni pojenjala, čeprav je bilo ozračje dodobra zastrupljeno.

Zima je sanjala ledene sanje nekaj mesecev in se na pomlad divje odtajala. S svojo silo je prodrla tudi v onesnaženi London. Podeželski potoki in brzice grofije Gloucestershire so pridrlle v Temzo. Na dan so prihajale vode kopnečega snega in ledu. In na pomlad so se Londončani odločili, da se preselijo na planet, podoben našemu. Tisti planet, na koncu našega osončja, je prav tako obdan z modrim obstretom in s pogoji za življenje. V natrana vesoljna plovila so meščani stopili s svojimi hišnimi ljubljenci. Že takoj po odhodu z Zemlje se je razvnel prepir zaradi hišnih ljubljencev, ki so takoj pričeli uveljavljati svoje razvajene, sebične navade in so drug drugega motili.

Ni bilo štirih apokaliptičnih jezdecev na spregled. Niso prijezdili. Njihova kljuseteta so bila utrujena, iztrošena zaradi pomanjkanja hrane in pitne vode. Nekje sredi tretjega tisočletja je prišla velika lakota na zemljo, zaradi neplodne in požgane zemlje. Zemlja se bo obnovila, tokrat je prešla v roke zagretilih okoljevarstvenikov.

Domov

Danica Zabret

Obetal se je lep poletni dan proti koncu avgusta. Malo po sončnem vzhodu sem dobre volje prihitela na železniško postajo in kupila povratno vozovnico od domačega kraja do Ljubljane.

V službi nič posebnega, čutiti je bilo še počitniško zatišje. Tudi tistega popoldneva sem se s pospešenim korakom odpravila proti postajališču, da ujamem vlak, kot sicer, kadar sem v dopoldanskem turnusu. Tečem po podhodu, saj vlak stoji na 12. peronu, preskakujem po dve stopici, da ga ja ne zamudim. Na vrhu stopnic vidim, da vlaka še ni. Uf, v tistem trenutku pa se spomnim, da je še avgust in temu primeren počitniški vozni red. No, preveč se nisem žalostila, saj sem vedela, da imam še možnost vožnje z avtobusom, ki proti domačemu kraju odpelje čez slabih deset minut. Spet hitro vzamem pot pod noge in se odpravim proti avtobusni postaji. Iz izkušenj vem, da ta avtobus pogosto zamuja s prihodom, seveda sledi tudi zamuda z odhodom. Kot prava Gorenjka pa sem še prej hotela vnovčiti polovico že kupljene povratne karte za denar, da ne bi v prazno tratila časa, medtem ko čakam na avtobus. Kar dobre volje sem postala, ko sem se tega domislila in odšla do okenca označenega s številko 1, kjer potniki kupujejo karte za vlak. Bližal se je začetek novega šolskega leta in bilo je odprtih le nekaj blagajn: 1. in 2. za nakup dnevnih in tedenskih vozovnic, ostale pa so bile namenjena dijakom za nakup mesečnih. »Lahko prosim vrnem karto, ker se domov ne bom peljala z vlakom?« »Seveda, le v prometno pisarno najprej stopite po žig.« Prodajalki se zahvalim in grem! Dodatnega obiska v pisarni res nisem pričakovala, upala sem na vrnjen drobiž in adijo! V tej pisarni uslužbenec dvema turistkama v angleščini opisuje neko pot ob tem pa kaže na zemljevid Ljubljane. »O, Bog!« si mislim, »a ravno zdajle?!« Končno zaključijo. »Žig, prosim!« »Ja.« Gospod odpre predal z mnogimi žigi in prav počasi išče prava dva. S požigosano karto spet tečem, a teče tudi ura! Vrnem se k prodajalki in upam, da sem za tisti dan zaključila s tekanjem po stavbi železniške postaje. Gospa mi prijazno pokima in reče: »No, zdaj pa bo!« Jaz ji verjamem, da bo,

denar seveda. Kje pa! Zaprem usta, široko odprem oči, srce ponori, meni se res že mudi! Uslužbenka iz predala potegne blokec (po mojem plonk listek), v rokah drži mojo karto, gleda na računalniški ekran in tipka, tipka, pa se malo zmoti, gleda v blokec, pa spet tipka, tipka ... Jaz se od nervoze topim, a ne rečem nič, saj ona le opravlja svoje delo in to zaradi moje jutranje nepremišljenosti. Gospa končno zaključi in mi izplača znesek. »Hvala!« bolj skozi zobe. »Še račun?« me vpraša ona. »Ne, ne ...!« ji še odvrnem in spet se odpravim. Zdaj pa na avtobus, ja, lepo se sliši, avtobus je tokrat točno odpeljal! Nisem še obupala! Grem v stavbo avtobusne postaje in pri informacijah preverim, kdaj odpelje naslednji. Izvem, da čez dobrih 15 minut. No, bom počakala v bližnji senci, ne, v bar ne grem, kot omenjeno sem Gorenjka. Noge me že malce bolijo, a se zamotim z opazovanjem okolice. Je kar zabavno. Ura je že skoraj 16:00, avtobusa še ni. In res ga sploh ni! Naslednja izbira je vlak, ki odpelje čez 15 minut. »Pa saj to ni mogoče!«, si mislim, »kakšno burlesko sem si pripravila!« Kot da nimam bolj pametnega dela. Hitenje, žigi, tipkanje, čakanje, upanje, vse to za nekaj drobiža! Oh, joj, ja kaj sem hotela, domov je treba priti! S končno dovolj časa sem stopila k okencu številka 2. Pomikala sem se kar malo vzvratno in s hrbtom proti 1. blagajni. Res me je bilo pred prijazno gospo, ki se je prej tako trudila z mojo nespametnostjo, kar sram, verjetno se je zdelo, kot da se norčujem iz nje in iz same sebe.

Na koncu sem le srečno prispela na cilj, in to z vlakom! Resnici na ljubo, doma me niso prav nič pogrešali, medtem ko sem aktivno preživljala čas na ljubljanski železniški in avtobusni postaji. Konec dober, vse dobro.

Babica

Polona Zabret

Kljub temu da je minilo že 16 let, se tistega dopoldneva, ko sem bila stara tri leta in pol, spominjam, kot bi bilo včeraj. To je moj edini spomin na babico.

Starša sta že navsezgodaj odšla v službo, starejša sestra in brat pa malo kasneje proti svojima šolama. Jaz sem ostala doma s svojo strogo babico. Po dokaj zgodnjem zajtrku mi je bilo dovoljeno nekaj časa igrati se z rdečimi, rumenimi, modrimi in zelenimi kockami različnih oblik, ki jih mora otrok primerne starosti že znati pametno razporediti po barvi ter obliki ujemajoči se s prej zapisanim zaporedjem. Nalogo sem večkrat uspešno zaključila in igra je hitro postala monotono opravilo. Medtem ko je babica počivala, sem se sama zaposlila še s puljenjem listov iz svoje tedaj najljubše otroške pripovedke Kako so pulili repo. Ves odtrgan papir sem skupaj s kartonskima platnicama skrila v košaro z dnevnimi časopisi, ostanke knjigice pa za vsak slučaj pokrila še s časopisom tistega dne. Kmalu za tem je babica oznanila, da je napočil čas za sprehod. Da pa bi ta potekal kar se da brez zapletov, mi je ukazala, naj se odpravim v kopalnico, kjer naj v rumeno otroško kahlico izpraznim svoj, takrat sicer prazen, mehur. Brez uspeha. Ni pomagalo nobeno prigovarjanje, kot pričakovano, pomagale niso niti dolgočasne razlage o straniščih za odrasle, na katerih bom v primeru neizpolnitve ukaza morala opraviti za vsakega človeka nujno potrebo. Babico je zelo hitro začela zapuščati potrpežljivost. Sprva le jeznim pogledom je sledilo nejevoljno pihanje, ogorčeno žuganje ter vedno više in glasneje povzdignjen glas, ki se je neučakano jezil: »Taka smrklja velika si že, pa nočeš iti lulat takrat, ko je treba! Nevzgojen otrok! Nič drugega si ne zaslužiš kot dve po riti!« In res. Po manjšem upor, ki sem si ga upala privoščiti (pogumno sem vstala in se začela oblačiti), mi je neposlušnosti naveličana babica zadala dva močna udarca po napol oblečeni zadnjici. Prestrašena zaradi bolečine in babičine nove grožnje, da se bo kazen v primeru moje ponovne neizpolnitve strogega ukaza duplicirala, sem pričela močno jokati. Skoraj osemdesetletnica se je v tistem trenutku omehčala, morda je nanjo vplival otroški jok sam, morda se je

prestrašila, da bom komu povedala, kako me je babica kaznovala, ali pa me je, kot se je v preteklosti že pripetilo, želela le utišati, da si sosedge ja ne bi kaj mislili. Kakorkoli že, obljubljena mi je bila lizika in to me je pomirilo. Končno sva se odpravili od doma na sprehod. Proti trgovini. Tam me je močan stisk trde roke res odpeljal do police s sladkarijami in smela sem si izbrati liziko po lastnem okusu.

Zadnji spomin na dan, ki se mi je tako vtisnil v zavest, ohranjata občutek strahu in zadovoljstva obenem, ko sem leta 2001 tako sedela na klopci pred hišo, z nogama bingljala v prazno in se z okusno liziko ter takrat že zdavnaj mokrimi spodnjimi hlačkami veselila maminega prihoda, s katerim je ta sicer nezdrava dobrota romala v smeti, jaz pa pod tuš.

Košček zlata

Matej Zabret

Nekoč je v mestu na ulici živel berač. Njegovo življenje je bilo podobno drugim beračem, ki jih srečamo povsod po svetu. Prenočeval je v domu za brezdomce, tam je imel vsak dan tudi dva topla obroka, vmes je šel na ulico beračiti ali pa se je družil z ostalimi berači pod mostom. Bil je reven, a srečen človek. Ko je tako nekega pomladnega dne raziskoval mesto, je v luži zagledal nekaj svetlikajočega. Sklonil se je, predmet pobral in si ga ogledal. Na svetlem soncu je močno zažarel in berač je v trenutku spoznal, da je našel majhen košček zlata. Vsak dan je hodil mimo zlatarne, kjer si je pogosto tudi ogledoval svetleči nakit, razstavljen v izložbi, in je zato hitro prepoznal žlahtno kovino, ki jo je tedaj držal v roki. Ves vesel se je usedel na klopco v parku in si ves popoldan ogledoval svetlečo kovino in sanjaril, kaj vse si bo s svojim odkritjem lahko privoščil. Ko se je stemnilo in je zlato nehalo žareti, je košček spravil v žep in se odpravil na večerjo. Sklenil je, da ne bo nikomur povedal za svojo neverjetno najdbo. Od tistega dne naprej se je berač spremenil. Ko je hodil po mestu, ni imel več sklonjene glave, pač pa je s trdnim korakom in visoko dvignjeno glavo hodil po mestu in si v izložbah ogledoval kupe reči in sanjaril, kaj vse bo kupil, ko enkrat proda svoj košček zlata. Vsak sončen dan je zahajal v park in na soncu občudoval sijaj svojega koščka zlata. Tako je več tednov pazil na svoj zaklad in sčasoma se je nehal družiti z ostalimi berači, postal je sumničav do ostalih ljudi, še golobov ni maral, saj se je bal, da bi mu kateri iz rok ukradel svetleče zlato. Kdo ve, kje bi berač na koncu pristal, če bi tisti košček zlata imel pri sebi še več let. Tako se je nekega lepega poletnega dne naenkrat zgodilo, da berač ni mogel več najti svojega predragega koščka zlata. Prejšnji dan je namreč zelo močno deževalo, in voda, ki je prišla v beračev žep, je odtekla skozi majhno luknjo na dnu žepa in s seboj odnesla tudi košček zlata. Skupaj z vodo je padel v kanal in izginil v kanalizacijo. Za berača je bil to neverjeten šok! Cel dan je begal po mestu, gledal po tleh, preiskoval tlakovce in razpoke po cestah ter pločnikih in nesrečno vzdihoval. Svoje iskanje je nadaljeval še cel teden in na koncu obupal. Šel je v park in sedel na isto klopco, kjer je vsak dan

občudoval svoj zaklad. Žalosten je berač premišljeval, kakšna krivica se mu je zgodila in kakšna priložnost za boljše življenje se mu je izmuznila iz rok. Ko je tako premišljeval, je na koncu prišel do spoznanja, da je predolgo zavlačeval in koščku zlata posvečal preveč pozornosti. Moral bi ga prodati še isti dan, ko ga je našel! Potolažen je berač vstal in se napotil pod most k svojim prijateljem, saj je ugotovil, da ni vse zlato, kar se sveti.

Strah

Domen Zabukovnik

Bilo je običajno jutro. Kot vedno sem se zbudil ob šestih zjutraj. Pojedel sem svoj običajen zajtrk, kos kruha, malo marmelade in spil skodelico vroče črne kave. Pol ure kasneje sem se odpravil po običajni poti na železniško postajo, kjer sem čakal na običajen vlak. Odpravljaj sem se v svojo dolgočasno službo. Vlak je prispel z običajno zamudo desetih minut. Vstopil sem in se usedel na svoje običajno mesto. Po nekaj minutah je vlak odpeljal s postaje. Kot ponavadi sem ob vožnji zaspal. Tu pa se je moj povsem običajen dan končal.

Zbudil me je glasen pok. Prestrašen sem se vzdignil s stola in se razgledal. Še vedno sem bil na vlaku. Ta pa se je počasi bližal predoru. Takrat se mi to ni zdelo nič posebnega, saj sem se vsak dan vozil skozenj. Pomiril sem se in se spet usedel. Najbrž je bila le ptica, ki se je zaletela v vlak. Nato je vlak zapeljal v predor ... Minilo je približno pet minut, a vlak je bil še vedno v predoru, čeprav bi že zdavnaj moral zapeljati ven. Vse je bilo tiho. Niti najmanjšega glasu ni bilo mogoče slišati. Tudi temno je bilo. Temno kot v rogu. Tema in tišina, najslabša kombinacija. Kmalu sem opazil, da ne čutim več hitrosti in gibanja vlaka. Ustavili smo se. Pogledal sem okoli. Nobenega od ostalih potnikov ni bilo več na vlaku. Izginili so. Spreletel me je srh. Po vratu mi je stekel hladen pot. Začelo se mi je vrteti. Da, tako strah me je bilo. Poskušal sem zakričati. Na široko sem odpiral usta. Kričal na ves glas na pomoč. Iz mojih ust ni prišel niti pisk. Poskusil sem še enkrat in še enkrat in še enkrat. Nič. Tišina. Tema. Groza. Strah. Takrat sem spoznal, da ust sploh nisem mogel odpreti. Kričati torej nisem mogel. Želel sem premagati strah in sem poskusil vstati. Tudi to ni šlo. Vse sem dal od sebe, da bi vstal. Porabil sem zadnje atome moči. A vstal nisem. Na svojih prsih in ramenih sem čutil neizmerno težo. Kot bi se slon usedel name. Tudi vsak drug del telesa, ki sem ga skušal premakniti, je postal tisočkrat težji kot ponavadi. V mislih sem si rekel: »Samo sanjaš. Nič ni. Kmalu bo predora konec in nežna sončeva svetloba te bo zbudila. Preveč filmov gledaš. To je krivo!« Brez panike, ne?

Ne?! Pričel sem šteti. Drugače si nisem znal skrajšati časa. Štel sem in sem štel. Preštel sem do tisoč. In še enkrat do tisoč. Če sem iskren, sem takrat najverjetneje prvič preštel tako daleč. Potem ko sem znova prišel do sto, se mi je končno posvetilo. Nisem sanjal. Nikoli ne bom prišel iz tega predora. To je bilo torej to. Nikoli si nisem mislil, da je smrt tako dolgočasna in da se bom počutil tako osamljenega, tako praznega. Vsaj svoje misli sem imel. Spominjal sem se prav vsakega trenutka svojega »dolgočasnega in vsakdanjega« življenja. Spominjal sem se vseh lepih trenutkov in tudi tistih manj lepih, sramotnih. Bilo je lepo. A so tudi ti kmalu začeli bežati stran.

Nato pa sem zaslišal čuden zvok. Zvok, ki ga ne znam niti opisati. Zvok, ki ga še nikoli prej nisem slišal. Kar naenkrat je vse postalo belo, svetlo. Nič več ni bilo črno. Ko so se moje oči privadile nazaj na svetlobo, sem ugotovil, da sem še vedno na Zemlji. Le malo drugače sem sprejemal okolico kot drugi. V vsem tem, ko me je bilo tako strah in sem se počutil tako praznega, sem sam postal strah. Strah, ki je od znotraj votel, okoli in okoli ga pa nič ni.

Nikoli nisem izvedel, kaj točno se je tistega običajnega dne zgodilo z mano. Vem le, da sem še vedno med vami. Kje? Poglej pod posteljo. Ali pa v kotičku očesa. Počasi se ozri okoli in poglej, kaj se skriva za tabo, če pogledaš le v kotichek svojega očesa. Morda v ogledalu. Ko se naslednjič pogledaš v ogledalo, se ne ustraši drobnega, a hitrega giba za sabo. To sem jaz, strah. Eden izmed mnogih. Tudi zdaj sem s tabo in hkrati nisem. Obstajam in hkrati ne. Ko me vidiš, se zbudi in odpri oči in že me več ni.

Najden biser

Katja Zadravc

Pogledovala je na stensko uro v kuhinji, želela je, da bi bilo že enkrat konec te neznosne vročine. Ura na steni pa je kazala devet minut čez tretjo uro.

»Oh, še imam kar precej časa kaj postoriti v hiši, pa mi to močno potenje v tej vročini dela takšne grozne preglavice,« se pogovarja mama Ida sama z seboj.

Gre k mizi in jo počisti, odnese krožnik, pospravi stole, pojde pobrisat še posodo ter jo pospravi. »Poglej se,« si pravi na glas, »spet si vsa mokra od potenja, a si se pred petnajstimi minutami tuširala!«

»Ne, ne bom delala,« si govori in pogleduje na uro, »raje se bom malo ulegla, da se spočijem in pogledam, če imajo kaj lepega po televiziji,« nadaljuje samogovor.

Prižge televizor, se zlekne po sedežni in gleda, kje bi bilo kaj lepega in dobrega za pogledat. Najde kar zanimivo oddajo o naravi in živalih. Če je imela kaj minut prostega, je to rada gledala. Nekaj časa strmi v televizor, a v notranjosti čuti neko bolečo žalost. Mnogokrat ji je bilo tako hudo, saj ji je življenje nalagalo le težo, skrb za druge, a sama sebe nekako ne zna ceniti. Mnogokje sliši, da tisti, ki živijo v takšnih občutkih, bi si naj bili sami krivi. Res, tega nekako ni razumela, saj je predobro vedela, kako si želi drugačnega življenja, z neko nežnostjo, toplino, razumevanjem med možem in ženo, da si znata dati drug drugemu vsa ta lepa dejanja. Le ona je vedela, kako hrepeni po tem občutku ljubljenosti, a ji ga on ne zna ne dati ne sprejeti. In zdaj je spet vedela to, da jo iz tega bolečega občutka reši le jok, bil ji je kot nek biser, kot neka rdeča radirka srčne bolečine. In pograbil jo je spet ta jok in silovita bolečina ji je zbadala srce. To je trajalo le minuto. Možgani so ji govorili drugače, da ne sme jokati, da mora najti drugačno rešitev, novo pot, v kateri se bo počutila srečno. »Obriši si te solze, otroka jih ne smeta videti,«

si reče. »Pa tudi mož, ko se vrne, jih ne sme zaznati, saj se bo spet norčeval iz mene, ker drugega tako ne zna,« si govori. Skuša se pomiriti in začne naprej spremljati, kar kažejo po televizorju, čeprav se je v to morala poriniti z silo. Kmalu je pozabila na bolečino in na čas, ki je mineval, in kar hitro jo je obšlo spoznanje, da jo premaguje spanec. »Le oči bom zaprla, kot ti, naš črni muc, da premagam to bedno utrujenost. Sem jo že večkrat in jo bom tudi zdaj,« potihoma na glas govori, sebi in svojem mačkonu, ki je dremuckal ob robu sedežne ... V dremežu pa misli ohranja napol budne, kako bo treba nanositi vodo iz gozda, kako je dobro, da je Vinko tam izkopal večjo jamo, kako so bili veseli, ko se je vanjo začela hitro natekati voda, v tem sušnem času je to prišlo še kako prav. Nekoč je od sodelavke izvedela, da so nekoč tam že imeli izkopan studenček. Ko nekaj časa tako drema pri prižganem televizorju, jo popolnoma predrami pasji lajež pred vrati. Pes je bil slišati divje, zato je pomislila, da je k hiši prišel kakšen tujec. Pomendra si oči, stopi po stopnicah navzdol, odpre vrata, da grozna vročina butne vanjo, saj je sonce sijalo prav proti vhodu hiše. Zunaj pa ni bilo nikogar, le sosedov pes je pritekkel iz gozda, verjetno je spet podil divjad. Poboža psa Harasa in mu reče; » Zbudil si me, ti hišni varuh, za prazen nič in kaj, kar na tem soncu ležiš? V senco pojdi!«

Vrne se v kuhinjo in znova pogleda na uro, ter se začudi.

»Le kje hodi tako dolgo Vinko, zdaj pa bi že moral biti doma,« si reče v nekih skrbih.

»Oh, kmalu bo štiri, kako hitro minevajo te minute. Čez kakšne četrte ure bi morala priti tudi Tonka iz službe,« govori v mislih sebi.

»Morda bo takrat tudi Vinko že doma!« v samogovoru govori sebi, a se prisili k delu. »Tla imaš za pobrisat, že tri dni jih nisi, ni bilo časa.« Ko tako hiti pomivati tla, se spet močno spoti, zato si briše potno čelo. Minilo je kar precej minut, preden je zaslišala hčerin avto. Po celem telesu je bila spet vsa mokra od potu.

»Zdravo, zdravo, mama, kako si,« pozdravi hči Tonka.

»Zdravo!« ji odreče in doda; »samo tla sem pobrisala, pa sem spet vsa mokra od potu.« »Vem, vem, tudi jaz sem vsa mokra, v avtu je vročina za crknit, morala si bom kupiti enega, ki bo imel klimo,« pravi Tonka bolj sebi kot

materi.

»Zdaj bi te prosila, da še malo počakaš, da izvemo, kaj je očetu, ker mu je bilo danes opoldan naenkrat zelo slabo, ga je sosed odpeljal k zdravniku, a ga še ni domov!«

»Kaj res, a še ni prišel domov, kaj pa sosed?« vpraša Tonka mamo, ko si toči vodo.

»Ne, ni še ga, ne vem, kje sta, malo me že skrbi!« pravi mama Ida in začne nositi hrano na mizo za hčer.

»Pa veš kaj, mama, naslikano kurčevo figo bi te moralo skrbeti zanj, saj veš, da je spet v gostilni!« reče hči.

»Ne, ne, to kar praviš, ni prav! Pa le kako govoriš, se to spodobi za takšno deklino, kot si ti?« jo okara mama Ida.

»Veš, jebe se mi, kaj si kdo misli, saj vsak misli svoje, kakor mu je volja!« odreče srdito. Počasi si nadeva na krožnik hrano, ki pa ji nekako ni šla preveč v slast, saj bi samo pila in pila.

Pred vrati se oglasi sin Jure, ki je prihajal od šahovskega krožka. Bil je razburjen, potrtn in žalosten hkrati, ker je večino iger izgubil. Danes je bil vzkipljiv, vsaka malenkost ga je vrgla iz tira.

»Hudimana, kaj pa imata vedve, da sta tako glasni, to ni v vajini navadi,« glasno vpraša. »Zdravo ali dober dan se prvo reče, ko se pride domov!« pove mama že kar malo slabe volje.

»Kaj misliš, da on to zna, še nikoli ga nisem slišala!« pravi Tonka pri mizi.

»Ti fičfirička, ti me že ne moreš slišati, saj si premalo doma,« ji nazaj zabrusi brat Jure. Kaj pa ti, ko se tako cele dneve potikaš doli pri šoli, mami pa lažeš, kaj vse delate v šoli!« zakriči nazaj Tonka.

»Ja, ja ja, pametnjakovička, to si ti misliš, jaz pa vem, da ne lažem, kaj kmalu boš videla da ne, vsaj upam, čeprav ne vem, kaj mi je bilo danes.«

»Lažnivček, lažnivček, lažeš kot naš pes, kadar laja brez veze.«

Mamo Ido tak pogovor malo moti, saj nikakor noče prepirov in grdih besed. A misli ji hitijo k možu Vinku, nekaj ji je govorilo, da je nekaj z njim narobe. Zakaj še ni doma? A pogovor želi speljati drugam, zato reče.

»Ja, hudimana, kakšno grdo govorico pa imamo danes, sta pozabila molit ali vama je križal pot sam hudiček? Najejta se, potem, prosim, da pojdeteta narediti vsak svoje delo!«

»A zdaj pa bi bila rada tudi ti že ukazovalna, kot da samo sedim pred televizorjem?! reče mirno Tonka.

»Tudi jaz ne sedim vedno pred televizorjem!« se takoj oglasi sin Jure.

»Oho, zdaj se oglašča en kičasti ptič, ki si misli da je biserček, a pred računalnikom tiči vse deževne in sončne dneve!«

Mama Ida začne zmajevati z glavo. Ponarediti želi nasmeh in se z njim oglasi: »Vodo bo treba nanositi iz one jame, paradižnik in papriko v topli gredi moram zaliti, a deževnice v sodu ni več dosti, prosim, naredita to oba skupaj, da je bo za nekaj dni, vsega ne zmorem sama!«

Potem ju brez besed zapusti, saj upa, da je poudarjena beseda »prosim«, kaj zalegla, saj jo je ura na steni opozorila, koliko je že čas, ko jo je pogledala.

»Zdaj po peti uri, se bi morda že lahko odpravila na vrt. Zaliti mora v topli gredi, da se rastline ne posušijo,« ji misli robantijo po glavi.

Odpre vhodna vrata, a ji vročina še vedno butne v obraz, saj sonce z vso močjo žari proti vratom.

»Res bomo morali tu pred vhodom nekaj narediti ali vsaj posaditi kakšno drevo, da nam bo v poletni vročini delalo malo sence,« reče naglas.

»Kaj si rekla, nisem slišala prav,« jo vpraša Tonka.

»Da bomo tu morali nekaj narediti ali posaditi kakšno češnjo, da bo poleti dajala senco do vhodnih vrat, drugače bo mene tu enkrat pobasala kap!« ji

glasno reče nazaj. »Ja, bi bilo dobro, saj najcenejša je češnja in še sad ima za pojest,« ji odgovori hči.

»V jeseni bi jo lahko kupili in posadili!« ji vrne mati, zapre vrata, ter odhiti na vrt. Misli pa so ji spet odtavale k možu. »Že več kot pet ur ga ni, tako dolgo se še ni zadržal v gostilni.« Le zakaj sosed nič ne pokliče, ga je pri zdravniku le odložil ali je še vedno z njim,« si misli, a hodi od soda v gredo in nosi vodo vanjo. Prehitro se sušiš, toliko vode vam znosim, da bi lahko bile kakšen dan dlje mokre, pravi gredam, ko zasliši glas Tonke:

»Mama, iz ambulante so klicali, da so očeta morali peljati v bolnico, ker mu tu pri zdravniku niso mogli znižati pritiska in mora ostati v bolnici. Dostaviti mu moramo nujne stvari in bojijo se, da ga bo kap.«

»Kaj praviš, kaj praviš?« zakriči mama Ida.

»Saj sem vedela, da tako dolgo ne bi danes zdržal v gostilni, preveč slabo se je počutil, igrati pa mislim, da tega ne bi znal.«

»Oh, seveda, takoj bomo šli, če je treba iti za njim, da vidimo, kje je in kako je!« reče hčerki.

»Ja, seveda, bom peljala,« ji odgovori Tonka.

Jure je nemo poslušal, nikakor se ni mogel osredotočiti na misel, da je oče v bolnici, saj je bil še zjutraj kar dobre volje, še žvižgati ga je slišal.

Ida je do konca zalila rastline in pohitela z tuširanjem, hitro je nase potegnila precej ohlapno bluzo, zelo tanke dolge hlače in vsi skupaj so se odpeljali proti mestni bolnici. Med potjo pa je začela tiho govoriti: »Oba vesta, da se z očetom nisva preveč dobro razumela zaradi njegovih odhodov v gostilno. Zelo me je bolelo pri srcu, saj bi s tistim denarjem, ki ga je zapravil tam, lahko kaj več kupili ali naredili doma. Že dolgo pa sem ga opozarjala, da tudi je preveč maščobe, a se je le smejal in celo norčeval se je iz mene ter govoril, da sem mu fauš ter neumna, da ne vem, kaj je dobra hrana. Tak, zdaj pa ima, a če ga zadane kakšna močna kap, da ostane nepokreten, kdo bo tisti, ki mu bo moral streči? Kdo drug kot jaz?!«

Spet se ji prebudi bolečina pri srcu, to je bilo tako kruto, ljubezni nekako ne sme čutiti, vse drugo pa mora vzeti v zakup. Kdaj bo konec teh muk, kdaj bo čutila, da se tudi njej nasmiha sreča.

»Spet boš ti tista žrtev,« ji tiho šepetajo misli. Ker je za trenutek pomolčala, se oglasi sin: »Saj bova pomagala, kolikor bova lahko, mama, ne boš sama!«

»No, to je pa res lepo od tebe, če tako premišljuješ, sin moj, lepo je, res, in pohvale vredno!« Tonka je molče spremljala pogovor matere in brata.

A ona je mnogo bolje vedela kot njen brat, kolikokrat sta se starša sprla, prav zaradi njegovega pitja, bolje je vedela, koliko hudega je morala mama sprejeti. Ko ji oživijo spomini, ji postane kar hudo in bilo bi bolje, da se jih nikoli več ne spomni. V takšnih mislih začne spraševati sebe, a misli pošilja nekako k bogu, saj ima nekaj vere; »bo to dan nekakšnega spoznanja, ki mi bo ostal v spominu prav zaradi tega, da kdor zna odpuščati, ga Bog še dodatno kaznuje, da še dalj časa trpi? Mar res nikakor ne sme pričakovati, da bi se mu izpolnila kakšna njegova lepa želja v življenju? Le kje si zdaj, tisti pravični Bog, ki znaš deliti dobro?« se tiho jezi Tonka v sebi. »Se bo res zgodilo še to, da bo že tako izmučena mama nazadnje morala streči očeta? Zakaj, če sploh obstajaš, Bog, si tako krut do najine matere in nazadnje še tudi do naju, saj če še ona zboli, sva tudi midva s tem tepena, zakaj, zakaj Bog?« premleva v sebi takšne misli in že dogo več ne spremlja materinega pogovora s sinom in tudi svoje vožnje skoraj ne več.

Hudo ji je pri srcu, ker se spomni besed, ki jih je izrekla popoldan mami. Sklenila je, da tega ne stori nikoli več. »Bolj mora paziti na mamo, kaj bo če še ona zboli? Joj, samo tega ne, ljubi Bog, prosim zanjo, ne tega ne!« si v podzavesti govori in skoraj popolnoma pozabi paziti, kako vozi. Nekako se zbere, vozi bolj pazljivo naprej in obenem prisluhne, kaj se pogovarjata mama in brat. Med potjo se je mati z solzami v očeh spominjala Vinkovih grdih dejanj do nje. Skoraj nikoli ji ni znal prisluhniti, le malokdaj ji je pomagal pri kakšnem delu, zato pa je zelo hvaležna sinu Juretu, da ni šel po njegovih stopinjah. Zdaj mu je to ob tem trenutku tudi povedala, se mu zahvalila. Bil je tako zelo počaščen zaradi tega ter zelo ponosnega se je počutil, saj mame ni poznal takšne, ljubeznive, odkrite, čeprav je vedel, da je dobrega srca. In vedel je še nekaj, da mame ni nikoli zasačil v kakšni laži, za očeta pa nikoli nisi vedel, kdaj govori resnico, če sploh kdaj! Imel je občutek,

da lahko zdaj materi zaupa, da želi iti v šolo za kuharja ali za natakarja, saj tudi sama ve, da zelo rad kdaj skuha kaj posebnega. Reče mu: »Slutila sem to, a bom tudi ponosna, če bo tako, da postaneš kuhar, lep poklic je to!«

»Tako, pa smo prispeli!« se oglasi Tonka in s tem prekine materin in Juretov pogovor. Z avtom je zapeljala na parkirišče. »Tonka, ti veš, kam naj gremo?« vpraša Ida hčer, ko so prispeli do vhoda bolnice.

»Ne, a bomo že nekoga povprašali,« ji odvrne ona. Odpravijo se proti glavnemu vhodu bolnice. Ko so srečali prvo medicinsko sestro, so jo vprašali, kje so tisti bolniki, ki jim ne morejo zbiti pritiska, povedo ji, da je bil oče proti večeru pripeljan iz ambulante. Sestra jih usmeri na pravi oddelek, a doda, da zdaj ni več čas obiskov.

Odpravijo se na oddelek. Tam pa so jih že pričakovali, tudi zdravnik. Želel se je pogovoriti z Ido kot ženo. A ona je dejala, da se lahko z vsemi, zato so prišli, saj je tako bolje, ker bo mož prej verjel, če bosta slišala tudi otroka. Zdravnik se strinja, zato vsi stopijo z zdravnikom. Zdaj je zdravnik začel naštevati; »Veste, stvar pri vašem možu je takšna – njegove srčne žile so skoraj do konca zamašene, morali jih bomo počistiti, pa to še ni vse, nikakor ne vemo, kako da je s takšnim srcem lahko tako živel, kot je.« Mama Ida se kar ustraši, zato vpraša: »Jezus, križana gora, ja, kaj pa mu je?«

Zdravnik pa reče: »Kot sem vam že rekel, ne vemo, kako da je lahko živel tako dolgo brez težav, s hitrimi preiskavami smo odkrili majhno luknjico v zaklopki v levem prekatu. Operacijo bomo naredili skupaj s čiščenjem žil in vstavitvijo oporne žile. Skozi luknjico pa mu gre kri čisto malo nazaj in zato so zdaj nastali še ti problemi. A če je rad jedel še mastno hrano, je to še pospešilo. Tako, zdaj veste, mogoče ga hitro ne bo domov. Te preiskave so bile zdaj hitre, kaj bodo pokazale še podrobnejše, pa bomo šele videli! Malo časa vam dam, da se lahko pogovorite z njim, leži v sobi šest. Rad bi vedel, kam naj kličemo, če bi bilo nujno.«

Ida se zdrami iz zamišljenosti. Zdravniku pove številko telefona in ga prosi, naj pomaga možu. Zahvalijo se in poslovijo. Odhitijo v sobo šest. Tam se pogovorijo z očetom.

Presenečen je, da so prišli, a vidno vesel, ne za dolgo. Povedali so mu vse

tisto, kar so slišali pri zdravniku. Žena Ida ga iznenada vpraša: »Te bo zdaj to dejstvo predramilo ali boš še naprej sanjal svoje zgrešene sanje? Mene je življenje že kdaj spodilo iz sanjavosti, a ti si sanjal še naprej, a nikoli sanj nisi znal živeti, še manj jih deliti tudi med nas!« Res pa je, da bi potem najinemu življenju lahko pravila biser, zdaj mu ne moreva, upam pa, da se iz te situacije kaj naučiš,« pravi Ida možu.

Jure je opazil, kako so se očetu orosile oči. Pomislil je; oče ima srce, a samo zase. Zakaj tako ravna z mamo in le zakaj mama zdaj ne more molčati? Bilo bi bolje, si misli. A očetu stisne roko in mu reče: »Oči, drži se, ko prideš domov, pa poslušaj mamu, ona ti ne želi nič slabega.« Oče pa je stegnil roko in ga objel z besedami: »Bodi ubogljiv in vedi, vedno sem bil ponosen nate in te imel zelo rad!« Enako slovo je namenil tudi hčerki. Ženi Idi pa ni namenil objema, le roko ji je podal in dejal: »Oprosti mi za vse hudo, kar sem ti kdaj storil, saj veš, ko si mlad, ne veš, da taka dejanja ubijajo ljubezen med možem in ženo, zdaj to vem, sem imel danes dovolj časa za razmislek o življenju, a vendar, rad sem te imel vedno, oprosti mi, če zmoreš!« je dejal in se obrnil stran, ker so mu po licu tekale solze. A Ida je to videla, stisnila mu je roko, ga pobožala po glavi z besedami: »Vem, to ti je bila najtežja preizkušnja v življenju, a drži se!« Končno si prebudil svoje srce in razkril, da ga imaš, le uporaba je bila napačna.

Obsedeli so ob robu postelje vsi molčeči, kakor da bi se poslavljali za vedno. Čez nekaj časa jih predrami sestra, ki je vstopila v sobo. Tiho jim pove, da bodo morali oditi, saj bo kmalu večerna vizita in ne smejo biti tam. Ida se skloni k možu, narahlo ga poboža po licih in tiho zašepeče: »Drži se, saj si korenina in one malokdaj pozebejo, saj si močan kot hrast in vedi, da bo doma vse dobro. Jutri ti vsaj Tonka prinese telefon, če ga hočeš, da me boš lahko kaj poklical.«

»Ja, pa bi ga res!« ji odgovori.

Pogleda oba otroka še enkrat in jima reče: »Ubogajta mamu, pomagajta ji in pridita me kaj pogledat.« Kmalu po tem tri osebe molče stopajo po stopnicah, vsaka s svojimi mislimi pri očetu ...

Pogrebna

Jadranka Zaletelj

Dan je bil več kot primeren za pogreb. Temni oblaki, mrzel dež, turobno vzdušje. Črni dežniki. Dež je s svojo navzočnostjo poglobil žalost in požlahtnil dogodek. Ljudje so otrplo stali in prazno strmeli predse. Vsak je imel čas in priložnost, da se je zazrl vase. Stal sem med vsemi tistimi ljudmi, sorodniki, znanci, morebitnimi prijatelji in jih opazoval. Ugibal sem, o čem razmišljajo. Si je gospa srednjih let, ki je smrkala v papirnati robec, morala vzeti dopust, da se je udeležila slovesa od pokojnika? In star gospod z nepremičnim pogledom, je razmišljal o svoji izginjajoči generaciji? Že nekaj let se udeležujem pogrebov, zdijo se mi odlična študija živih, pa tudi o preminulem na ta način izvem več, kot če bi ga poznal v času njegovega življenja. Kljub rahli rutini obiskovanja pogrebov pa sem čutil, da je ta nekaj posebnega.

Iz zatopljenosti v lasten miselni svet me je grobo iztrgal zvok trobente. Poravnal sem dežnik, dežne kaplje so se prebile skozi ovratnik plašča in srajce ter si utirale pot med lopaticami. Ozrl sem se proti žalujočim svojcem. Vdova je bila visoka ženska ostrih potez. V levici je držala dežnik, z desno je podpirala svojo hčer. Mlada ženska se mi je zdela zelo osamljena. Ta še dolgo ne bo prebolela očetove smrti, sem pomislil in v meni se je nekaj premaknilo. Razločno sem čutil, kako me ščemi v želodcu. Zardel sem. Nato sem ji spet namenil vso pozornost. Prisodil bi ji okrog trideset let. Bila je temnolasa in najbrž kar prikupna. O tem v tistem trenutku nisem mogel presoditi, ker je bila od joka vsa zaripla, njene veke in nos pa so bili zabuhli in precej nepriljavne barve. Tudi barve oči nisem mogel razločiti, bile so sprane od joka in dežja. Toda tista njena nebogljenost žalost ... Ta neskončna osamljenost ... Mati ji ne bo v uteho, preveč je gospodovalna in čustva ima popolnoma pod nadzorom. Strici so stari, polni lastnih skrbi, nimajo tesnih stikov. Iskal sem kakega mladega moškega, ki bi stal v njeni bližini. Nič. Torej je obstajala dodatna možnost, da koga preboleva in je zato dvojno osamljena. Spet ta drget v želodcu. Namesto mene je odločil, da jo moram

spoznati in ji pomagati. Pogledal sem v tla. Zaprl sem oči in izpraznil možgane. V daljavi sem slišal dež, sprva kot zvočno kuliso, nato vsako kapljo posebej. Globoko sem vdihnil. Izdih. Primeren izraz na obrazu. Korak naprej, proti krsti, ki je izginjala v blatno jamo. Sožalje. Topel stisk roke. Pogled.

*

Ves preznojen sem metal palico neutrudnemu ženinemu terierju. Kupil sem ji ga za poročno darilo, poleg prstana, seveda. Z dvorišča sem med igro s psom lahko opazoval svojo ženo, ki se je vrtela po kuhinji. Od pogreba njenega dragega očeta sta minili dve leti. Njena ramena niso več pobešena. Včasih pozabi na očeta in se glasno smeji. Če se spomni nanj, se njen smeh s slabo vestjo odplazi stran. Psi ima neskončno rada. Pozna in razvaja ga, odkar je bil mladič. Je nadomestek za očeta, otroka, praznino. Vem, da si moja žena neskončno želi otroka, ne ve pa, da sem se že pred leti steriliziral. En jaz zadostuje. Nočem, da se moji geni mešajo in razredčijo v nekem novem bitju. Spodbujam jo, da pogosto vabiva njeno mater. Navadno kakšno noč prespi v sobi za goste, nesojeni otroški sobi. Oblastna tiranka mi ugaja. Kadar pride, postane njena odrasla hči mala deklica. Boji se matere. Nikoli ji ne bo mogla ustreči. V materinih očeh je nepomembna, ničesar ne naredi prav. Le z izbiro moža ji je ustregla. Stara me ceni. Prevzel sem skrb za njeno hčer, jo tolažil in vzgajal namesto nje. Kadar pride mati, moja žena podoživlja žalost, nesrečo, bojazen. Takrat jo imam najraje. Spoznala sva se ob grobu njenega očeta in po stisku rok se je med nama nekaj zgodilo. Njena žalost se je preselila v moje telo. Me nasitila. Ta občutek sem želel ohraniti za vedno.

Nekaj mesecev kasneje sva se poročila. Njena mati je blagoslovila dogodek. Ni utrujala z žalovanjem, zdi se mi, da je bila vesela, da se bo znebila šibke hčere.

In zdaj tečem po trati, se preganjam s psom in skozi okno ves čas diskretno opazujem svojo ženo. Vesela je, pleše v ritmu glasbe, nekaj prepeva. Moral bi biti srečen zanjo. Pa nisem.

Odšel sem v hišo in ji povedal, da pride njena mati. Ostala bo dan ali dva. Gledam oči svoje žene. Radost ugaša. Nasmeh umira. Popevka postane glasna in plehka. Žena se naredi zadovoljno, vendar je prepozno. Nahranil sem se z njeno tiho boleštvom. Zalotim se, da so trenutki moje potešitve vse

redkejši. Kadar je prišla na obisk njena mati, kadar sem jo slučajno spomnil na njenega očeta, na njene propadle ljubezenske zveze, na otroški posmeh iz šolskih časov ... Skrbno sem izbiral knjige in filme, za katere sem vedel, da jo bodo spravili v jok ...

*

Takšnega življenja ne zdržim več! Srečna je. Ves dan se smeji, klepeta s prijateljicami po telefonu, je prijazna in mi želi v vsem ustreči. Pravi, da si ne more predstavljati, kako je sploh lahko živela brez mene. Da jo osrečujem. Da sem najboljši mož na svetu. Da sem ji povrnil ljubezen do ljudi. Jo odrešil žalosti in brezupnosti. Smehljam se skozi stisnjene zobe. Lačen sem. Žejen sem. Sestradan in dehidriran. Ne morem več. Spet hodim na pogrebe. Kot nalašč je to poletje žgoče. Sonce na pogrebu, kakšen nesmisel. Ptičje žvrgolenje, upanje. Tanke tkanine, poletna obutev. Nobenih dežnikov. Razmišljam o njeni materi ... Ne, nista dovolj povezani, ne bi je prizadelo za dovolj dolgo ... Zoprni razigrani terier mi moli palico. Želi si igre. Gledam ga. Nekaj začuti, zarenči. Izogiba se me. Pred ženo se pretvarjam, da ga imam rad. Ona se smeji. Igra se z njim, ga ljubkuje in mu izpoveduje ljubezen. Slišim jo, kako pravi psu, da bi ji srce počilo od žalosti, če bi ga izgubila.

*

Slovesnost je bila kratka, a izredno zadovoljiva. Primerno užaloščen sem pod javorjem v kotu dvorišča izkopal jamo. Ona je vanjo položila škatlo s pasjim trupelcem. Objel sem jo in jo stisnil k sebi. Napolnil me je neskončen mir. Vsa ljubezen tega sveta se je naselila vame. Nemo sva se gledava skozi solze. Sprašujeva se, komu je bila na poti ta ljubka živalca. Le kdo je bil tako okruten, da je zastrupil ta neizčrpni vir radosti in veselja ...

Udarec strele in roza vrtnice

Eva Žunec

Imela sem nekaj prostega časa, pa sem legla pod tisto najbolj mehko zoreče jabolko in skušala počasi umiriti dihanje, ki je valovalo skozi moje telo. Spomnilo me je Nanj. Njegovo zadovoljno posedanje pod trto s pozno spomladansko krono. Kako je lahko tako dolgo in s takšnim prepričljivim zanimanjem opazoval spreletavanje drobnih ptic po robu neba in nazaj v skrbno izbrano gnezdo? Z lahkoto je sledil ponavljajoči harmoniji preživetja. Vpetosti v krog življenja. Premikom krošenj bližnjega gozda. Kaljenju zelenjavnih semen v zrelo poletje.

(Kakor da bi se opazovala zunaj telesa, pozorno in nepripravljeno obenem. Skušam poiskati iskro v svežih očeh, nekako razmršiti utrujene kodre in se znova povabiti na kraj, ki bi mi ogrel posamezne koščke duše. Ne uspeva najbolje.)

... zdaj ne govoriva o tem. Saj nima pretiranega smisla, kajne? Raje imam, da mi pripoveduje o svojem barvitom otroštvu daleč od tehnologije, pomembni vojni mladosti in kasnejših daljnosežnih potovanjih po svetu. Tudi njemu je tako bolje, imam občutek. Vse drobne, a polne trenutke, kar se jih spomni, opiše kakor najlepše zna – samo on. Vse večkrat se mora odkašljati, da ponovno pridobi na poznanem glasu, a to me res ne moti. Njegove oči so še vedno tako zelo svetle, kakor morska plitvina nekje v sanjskih tropih. S toplim nasmehom me pomirja, čeprav v meni divja nevihta vesoljnih razsežnosti. Svojo dlan položim čez njegovo, ogromno in razbrazdano, a lepo oblikovano in še vedno zagorelo od sonca, čeprav časa ne preživlja več tako intenzivno zunaj hiše, kot je bil vajen. Bog, kako zelo me boli. Bog ne obstaja, se trše opomnim, ko skušam kasneje zvečer uspavati utrujene oči. Misli mi še vedno raztrgano poudarjajo trenutke preživetega časa z njim. Koliko sva doživela in kako zelo je v meni ponotranjil besedo dom, ki je nisem pripravljena zamenjati za ničesar drugega. Zakaj ne morem nasloniti čela na njegovega in prebirati njegovih begajočih misli, ko mu ni več za

govoriti, ker se zaradi nepravičnega razloga, ki mu ni pomoči, izgubi v nekem svojem trenutku in obstane?

(Običajno se začne v spodnjem delu grla. Vse pogosteje, neprostovoljno in težje pričnem požirati. Če nisem sama, preneham govoriti, ker je že ena napačna, čeprav morda dobro mišljena beseda, pred menoj dovolj, da sproži divjo kaskado, na katero nisem nikoli dovolj pripravljena. V meni skušajo zavreti racionalna vprašanja, ki jih oglušijo brezciljne misli nepoznanega izvora. Bolje je, da sem tedaj sama.)

V spodnjem nadstropju tipične družinske hiše na obronku prostranega gozda je še nemir. Ni zaspan. Kaj ga preganja? Nikoli ni potreboval veliko spanca, zdaj ga očitno še manj. In kmalu zaslišim stopinje – namenjen je po stopnicah navzgor! Težko prisilim upirajoče veke, da se pričnejo ponovno odpirati do konca in vstanem s tople postelje. Pričakam ga na vrhu. Kako mu lahko pomagam? Pogleda me veselo, kakor majhen otrok in kakor da je že jutro in sem kriva, ker sem zaspala njegov prvi klic. Kaj bova zdaj? Oba sva v pižamah. Pa kaj za to, se instinktivno opomnim in pogledam veliko večjo osebo pred sabo. V soju ulične svetilke ni povsem podoben mojemu vzorniku iz otroštva, a vsekakor obenj hitro prilepim tisti poznani žar, ki je del njega. Zdaj sem jaz na vrsti, da postanem potrpežljiv varuh pred nevarnim svetom zunaj in zrel lik za odganjanje senc, ki jih sicer ne vidim. Sem pripravljena? Po kratkem pregovarjanju o neobstoječih sosedih ga počasi pospremim nazaj do njegove postelje s karirasto koco. Počakam, da zleze na dišečo rjuho, namesti glavo na majhen vzglavnik, da ga lahko pokrijem in potlačim pri nogah, ki so vedno hladne. Babica samo zmaje z glavo. Zakaj v sebi kopiči toliko jeze in nima potrpljenja nad njim, ko pa potrebuje samo toplino in nekaj več razumevanja? Zares ne zahteva veliko, čeprav je v napornem ritmu današnjega vsakdana včasih težko ustreči. Tako vesela sem, ko se sklonim do njegovega gladkega lica k poljubu za lahko noč in me pogleda tako prepričano. Zaenkrat ne zahteva veliko, me piči poznan glas od znotraj, ki ima navadno prav. Jaz sem vse bolj težavnejša – nimam še diplome, službe, otrok in rada bi zahtevala, da ostane tako dolgo. Nočem se dokazati, želim le, da me vidi. Saj me še ni vsega naučil!

(Postanem bolj dovzetna za vsakršne motnje iz okolja, a mimoidoče situacije obenem nehote ignoriram, preslišim. Najbrž se zdim neodzivna. V resnici se

nisem sposobna koncentrirati na sedanjo realnost in je predelati, ker v meni odmevajo drobtine tolikih spominov ter skušajo nahraniti parajočo dušo, preden se bi navzela temno viola melanholiije, obstala na mestu tik pred breznom brez dobrosrčnih kresničk.)

Tudi naslednji dan ne grem na pijačo z družbo, zdi se mi, da smo ta hip vsaj milijon svetlobnih let narazen, ko po telefonu zaslišim prijateljev glas. Morda bi mi pa dobro del večer odklopa? Vse manj sem prepričana, kakšen naj bo moj naslednji korak. Želim storiti tako, da bo prav. Toda urediti bi morala stare vrtnice pred hišo. So njegove najljubše. In tega me je naučil še nedavno nazaj, potrebuje me, da prevzamem odgovornost do rož, ker se njegove roke že preveč tresejo. Vsega me postaja vse bolj strah. Že od malih nog po njem nosim nezamenljivo ljubezen do narave. Tisto nujnost biti na svežem zraku in v stiku z zemljo, v spremljanju letnih časov in ustvarjanju lastnega kotička pod soncem. Ko ga gledam čez okno, mi je več kot jasno, da se moj svet že ruši, čeprav si tega odkrito še nikakor ne priznavam. Nisva še naredila skrbnega načrta za letošnjo zasaditev vrta v ravnih linijah ali si predolgo že ne privoščila velike lešnikove čokolade. Ni lačen in samega ga več ne pustimo na sprehod, da morda ne bi padel, zašel. Oseba, ki je razsvetljevala prostore, kamorkoli je šla, oddajala toplino, tudi kadar si mislil, da je ne potrebuješ, in tisti, ki ima toliko vpliva na moje opredeljevanje sveta ... Počasi postajam druga oseba. In iskanje smisla je vse bolj utrudljivo, brez njega vem, da ga sploh ne bo. Mi je mar?

(Čudno je razlagati, kako mi je pri srcu. V prvi vrsti, ker srce naj ne bi bolelo ali imelo kakršnihkoli vezi s čustvi in dožemanjem občutkov. Pa vendar me stiska kakor kremplji nekega divjega bitja, ki je na smrt prestrašeno in opozarja na kaos v meni. Boli. Pripravljena sem se boriti! Toda samo do konca.)

Koža se vse bolj barva v občutjih zime. Bleda nerazpoznavno srka drobce hladu in ostaja neodzivna. Kadar sem sama, ne tajim več uničujočega dejstva, da z njim ni najbolje in da zdravilo še ne obstaja. Nikomur ne govorim o utrinkih, a vsak večer že skoraj vdano pogledujem v nebo. Jaz, praktik in dvomljivka. Še nikoli me ni bilo zares strah, še nikoli nisem spoznala poraza. Zdaj se neizmerno bojim dne, ko se ne bo spomnil mojega imena in prepoznal mojega obraza. Ne bom mu zamerila, a ne bom si odpustila.

Odpustila česa točno? Najina povezanost je ja čarobna! Že vem, da princi na belem konju nikakor ne obstajajo, kakor tudi da duše dvojčice niso samo mit. Ko bo odšel, bom ostala – pozabljena. Tedaj bodo tudi najlepše roza vrtnice na jugovzhodnem kotičku vrta prenehale dehteti. To je vse, kar si potem želim, dedi.

(Solza ne skrivam več. Ne morem. Nočem. Lica so tako slana, da skoraj čutim pikanje kristalov. Ne slišim prigovarjanja, moj notranji glas je utihnil. Name lega gosta tema, ki me mrazi do kosti in še dlje. Moj miselni tempelj miruje, poln nevihtnega dežja, ki z oltarja spira počasi veneče cvetje poletja.)

Me še sliši?

Veter z juga

Patricija Žvegler

Zdi se, kot da izgubljam vse, misli in besede mi dirjajo v glavi in ustvarjajo vihar. Voznik avtobusa ne pojenja, komaj še dohajam gledati skozi okno. Slika ni več bistra, debele solze se nabirajo v očeh in že privrejo na plano, zlivajo se v eno z dežnimi kapljami, ki polzijo po oknu avtobusa. Nimam moči, da bi jih skrila, ne morem. Z vsakim kilometrom mi je težje. Kaj sem storila, se sprašujem. Najraje bi vstala in zaprosila, če lahko ustavimo, da odidem; noge me ne ubogajo in občutek mravljinčenja se spreminja v odrevenelost. Stiska v prsih je vse močnejša. Odšla sem. Pred očmi se mi odvijajo vsi trenutki, ki sva jih doživela skupaj, zlita kot eno, slišim njegov glas, kako kliče moje ime. Tako zelo žal mi je. Zakaj se je to zgodilo prav nama, ravno ko sva začutila življenje? Kdaj je vse razpadlo? Kaj bi lahko še preživela? V trenutku so se sanje strle, najini življenji pa sta se razšli, no vsaj na Zemlji. Zaspim. Z avtoceste zapeljemo po poti ob morju, ki pa ima tisoč in eno razpoko, kar je čutiti tudi med vožnjo, zato se zbudim v pozen večer in v istem trenutku pograbim telefon in začnem pisati. Pišem vse bolj in bolj — brez prestanka.

Dragi,

toliko besed je ostalo neizrečenih, vse sanje so utonile na dnu morja. Brez tebe ne znam več naprej. Hodim po nepoznani poti in te iščem. Moja duša je prepojena z žalostjo in vse v meni je krhko, zlomljeno. V sebi umiram. Iščem te v zvezdah, ki bleščče utripajo na nebu in z vsakim večerom govorijo jezik neskončnosti. Noben, še tako zahrbtn vihar jih ne preseneti. Tam so in se ne vdajo. Vsako jutro zaplavajo na drugi konec sveta, da bi sijale še drugim ljudem. Tako zelo srčne so in mislim, da si med njimi. Prav zdaj, ko ti pišem, se je ena utrnila. Si to ti? Mi daješ znak, da si z mano, čeprav te ni ob meni? Ne skrbi, nekako bova našla skupni jezik. Obljubim, da se nekoč nekje

srečava, poiščem te nekje nad oblaki, ti moja najlepša zvezda na nebu. Veš, danes se mi je zdelo, da zaman živim. Pa kaj ti pravim, saj me kot angel opazuješ z neba. Z vsako besedo, namenjeno tebi, mi je lažje. Kot vidiš, sem odšla od doma, nisem si oprostila, da sem te izpustila. Iščem sebe in najdem se lahko samo tu, saj veš, nekje na jugu Dalmacije.

Poljub tja med vse te svetle zvezde.

Z ljubeznijo,

Estela

Nekaj časa še prebiram pismo, nato pa s telefonom v roki utrujena zaspim. Nekdo me potreplja po rami in zašepeta, da smo prispeli. In res je, tudi sama zgrabim v pljuča ta morski zrak, izkrcam se in obstojim kar pred avtobusom. Nebo se predramlja, iz megle se vijejo nežni rožnato vijoličasti odtenki, ki jih kaj kmalu prekosi prelepa modra barva. Oblaki tavajo sem ter tja ter se utapljujejo v vso to modrino na nebu. Škržati že godejo. V mestu opravi najpotrebnejše stvari in odhitim v hišico ob morju. Ko jo najdem, se zdi kot v pravljici, lepša je kot na sliki. Bel kamen se lesketa izpod sončnih žarkov, modra polkna mi vedno znova jemljejo dih in ta dva bora pred hišico sta kot nalašč za visečo mrežo. Pa vsi ti mogočni kaktusi, ki jemljejo še zadnji dih, preden popolnoma odcvetijo, ta modrostna oljka, ki se bohota za hišo, in lavanda, ki je zavetje in raj čebelicam, ki brenčijo in se smukajo okoli grma kar brez prestanka.

Ugnezdim se v tem malem koncu raja. Zdi se, kot da vse že poznam od prej, čeprav sem tukaj prvič in mislim, da ne zadnjič. Pohišstvo je čisto podeželsko, kuhinja je zidana in vse je tako popolno. Stene so prelepljene s tapetami z motivom rož, vsaka soba daje lepši vtis.

Vročina se ne spusti pod štirideset stopinj, oblečena v kopalke odkorakam proti plaži in uzrem najbolj čisto morje, kar so ga kadarkoli uzrle moje oči. Sinje modro morje je dom številnim morskim ježkom, ki sem jih kot otrok tako oboževala in občudovala njihov skrivnostni način gibanja vse do dne, ko so po čisti nesreči njihove bodice pristale v mojih podplatih. Bolelo in peklo je, jokala sem kot dež, kot da bi bilo to nekaj najhujšega v življenju. Sedaj lahko bolečino poistovetim s smrtjo svoje ljubezni. Spomin nanj je boleč in

pekoč, strah pred žalostjo pa neopisljiv. Zaplavam in ob morju dočakam sončni zahod. Starega »ribarja« na čolnu zasenči sonce in trenutek obstane, ko vse to ujamem v prečudovito fotografijo. Doma si skuham čaj in občudujem vse te cvetlice, ki krasijo moj novi domek. »Ribar« s čolna se povzpne mimo moje hiše in na poti z vilico, ki tolče ob krožnik, kliče galebe in jih hrani. Kako ljubo dejanje. Vedno sem verjela, da kdor ima rad živali, ima rad ljudi. Ko se najina pogleda srečata, stari »ribar« ne more iz svoje kože in mi s tresočim zgaranim glasom, polnim dobronamernosti in poštenosti, nameni nekaj modrih besed. Zapleteva se v pogovor, in ko končava, mi pomaha v slovo. Prav tako me zjutraj zbudi soseda z jagodno pito in domačo lubenico. Povabim jo na kavo, a zavrne mojo prošnjo, saj se ji mudi na polje. Obljubi mi, da se zvečer zagotovo oglasi. Srečna sem, ker me obkrožajo tako dobri ljudje. Zares so me sprejeli medse kot svojo. Zazrem se v nebo in pomežiknem. Dnevi minevajo, a niti en ne mine brez pisma tebi. Vse si skrbno shranjujem v skrinjico na nočni omarici. Rana še bolj zaskeli, ko slišim zvok letala. Ne predstavljam si, kakšne muke si preživel, dragi moj. Danes minevajo trije meseci, odkar te ni tukaj z mano. Včasih ti pišem ob jutranji zarji ali pa ob večernem mraku, ob soju lune in ob pesmi škržatov. Dan se poslavlja in črni oblaki prekrivajo nebo, tigrast muc, ki mi dela družbo že od prvega dne, se na vrtu pred hišo poigrava z metuljem, ta pa mu nenehno »kravžlja« živce in mu spretno uhaja izpod tačk, vendar se vedno znova vrne. Kot življenje. Včasih trepetiš za življenje, so pa dnevi, ko si svoboden in lahko živiš brezskrbne sanje.

Valovi čedalje bolj butajo ob skalnato plažo, zato spravim mucka na varno in zaprem še vsa odprta okna. Z neba se ulije in glasno grmenje mi ne pusti spati. Prestrašen muc se privije v moje naročje in išče uteho, saj šteje komaj nekaj tednov. Strele bodejo in švigajo na vse strani neba. Zajokam ob misli na letalsko nesrečo, ki te je stala življenja. Ostal si nemočen v nevihti, nekje med nebom in zemljo. Zaslišim krike in pogledam skozi okno. Vse je žareče, vas gori. Neurje poneha, vendar ogenj ostane. Pograbil skrinjico zate in mucka ter veliko vedro in odhitim do plaže. Uspe nam pogasiti in rešiti vas pred ognjenimi zublji. Med potjo za mano priteče možki tvojih let, ima rjave oči in dolge goste trepalnice, črne lase in brado, pristriženo na način, kot si jo imel ti. Za trenutek pomislim, da si prišel pome. Pravi, da mu je ime Leo, in zahvaljuje se mi, ker sem brez pomislekov priskočila na pomoč. Iz oči mu razberem, da ima nekakšen strah pred neurji. Usedeva se na klopi pred hišo in

se zapleteva v pogovor, barva njegovega glasu, podobna tvojemu, boža moja ušesa. Pogovor dveh ranjenih duš obrodi sadove in res je, vedela sem. V neurju je kot otrok izgubil družino, zato je živel pri babici in kmalu je svet zapustila še ona. Njegova zgodba mi daje navdih in moč, da ne smem obupati. Popolnoma sam je bil in zrasel je v prečudovitega, iskrenega moškega. Pozno je in zato odhaja. Mislil, da se ne bova več videla, saj je iz drugega mesta in je bil v vasi čisto po naključju. Je kot veter z juga, ki vzvalovi polja cvetic in se nikoli ne ponovi v isti melodiji. Ko sem z njim, sem bližje tebi. Z njegovim odhodom pa sva se spet oddaljila.

Kolofon

Črtica za 3. tisočletje

Zbornik prispelih črtic

Urednica: **Sara Špelec**

Prevod drugonagrajene črtice: **Darko Špelec**

Lektura: **Nastja Klajnšek**

Naslovna ilustracija: **Mojca Senegačnik**

Oblikovanje in prelom: **Tine Dolžan**

elektronska izdaja

Sveta Trojica v Slovenskih goricah

2018

Založilo

Kulturno-gledališko društvo Reciklaža

Nad jezerom 3

2235 Sveta Trojica

<http://www.kgd-reciklaza.org>

kgd.reciklaza@gmail.com

Izdajo so omogočili

Občina Sveta Trojica v Slovenskih goricah

Javni sklad republike Slovenije za kulturne dejavnosti

Cena: **brezplačna izdaja**

Sponzorji

Izvedbo natečaja so omogočili:

Občina Sveta Trojica
v Slovenskih goricah

Ilaurigova ulica 5, 2230 Lenart v Slov. goricah
02/729-25-40, 040-410-451

Jskd

JAVNI SKLAD REPUBLIKE SLOVENIJE
ZA KULTURNE DEJAVNOSTI

Štajerska
hiša
kulinarike

ZNANSTVENORAZISKOVALNI CENTER
SLOVENSKE AKADEMIE
ZNANOSTI IN UMETNOSTI

Na RAZPOTJU

★ ★ ★ Penzion

Knjižnica
Lenart

Založba Pivec

Mladinska knjiga

LEŠNIKZEMLJIČ

CRYSTAL
AMBIENCE

1665
ROGASKA